

ଅନ୍ୟତାମନ୍ତ ପତି

ଅଶ୍ରୁପୁତ୍ରର କାହାଣୀ

ଅଶ୍ରୁଭୟତର କାହାଣୀ

ଶ୍ରୀ ଅରୁଣାକର ପତି

ଅଶ୍ରୁତପୁଣ୍ୟର କାହାଣୀ

ଲେଖକ :

ଶ୍ରୀ ଅରୂପଚାନନ୍ଦ ପତି .

ପ୍ରକାଶକ :

ଶ୍ରୀ କୀରବର ମହାନ୍ତି

ଅଗ୍ରଦୂତ

ବାଙ୍କାବଜାର, କଟକ-୨

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ :

୨୪ । ୧୨ । ୭୩

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ :

ଶ୍ରୀ ଅସୀତ ମୁଖାର୍ଜୀ

ମୁଦ୍ରଣ :

ଶ୍ରୀତାମ୍ରଲ ପ୍ରେସ୍

ଅକ୍ଷୟବଜାର, କଟକ-୨

ମୂଲ୍ୟ :

ଦଶଟଙ୍କା ମାତ୍ର

ଅନୁଷ୍ଠାନ

୧ । ସ୍ବାକୁରର ଆଖି	୧
୨ । ରାମ ଦାସ	୧୪
୩ । ଜାଆଁଣୀ	୨୭
୪ । କର୍କି	୩୭
୫ । ଟୁଲୁ ସରଦାର	୫୩
୬ । ସରଂଦାର ସ୍ବପ୍ନ	୬୭
୭ । ସରମା	୭୭
୮ । ଶୁଭକର	୯୧
୯ । ଉଚ୍ଛ୍ବାନନ	୧୦୩
୧୦ । ବସୁନ୍	୧୧୭
୧୧ । ପ୍ରଥମ ପୃଥ୍ବୀ	୧୨୭
୧୨ । ସରସ୍ବତୀ	୧୩୫
୧୩ । ଅବଲୋକିତାର ଅନୁଚିନ୍ତା	୧୪୫
୧୪ । ଚିତ୍ରଆଶା	୧୫୮
୧୫ । ମୌନାବତାର ମାନ	୧୭୧
୧୬ । ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ରର ପରକଥା	୧୮୫
୧୭ । ନୃପତି	୧୯୦
୧୮ । ମଧୁମକ୍ଷିକା	୧୯୮
୧୯ । ଘରଚଟିର ଛୋଟ କାହାଣୀଟିଏ	୨୦୭
୨୦ । ଅଶୁଭପୁଷ୍ପର କାହାଣୀ	୨୧୫

କଥାଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ସଂପର୍କରେ

ଶ୍ରୀ ଅଭ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପତିଙ୍କ ଜନ୍ମ ୧୯୨୭, ଜୁନ ୨୭ରେ । ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା ତାଙ୍କର ଆରମ୍ଭ ହୁଏ କବିତାରଚନାରୁ । ୧୯୫୨ରୁ ସେ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପସୃଷ୍ଟି । ପ୍ରଥମ ଗଳ୍ପ ‘ପ୍ରେମାଲନସ୍’ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ‘ଆସନ୍ତାକାଲ’ରେ । ଏ ମଧ୍ୟରେ ୨୧ଟି ବର୍ଷ ଅତିଯାନ୍ତି ହୋଇ ଯାଇଛି ଓ ଶ୍ରୀ ପତି ରଚନା କରିଛନ୍ତି ମାରବ ସାଧନା ଭିତରେ ଶତାଧିକ ଗଳ୍ପ । ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକାଶିତ ଓ ଶିଳ୍ପୀ ସଙ୍ଘ ସ୍ୱୀକୃତ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ସୁନବାଚିତ ନ ହେଲେହେଁ ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ସୁନବାଚିତ ୨୦ଟି ଗଳ୍ପର ସମାହାର ହେଉଛି ଏହି ‘ଅଶୁଭପୁରର କାହାଣୀ’ ।

ବଡ଼ ବ୍ୟାଗ୍ର ଓ ବିଚିତ୍ର ଶ୍ରୀ ପତିଙ୍କ ଗଳ୍ପ—ଥୀମ ବା ବକ୍ତବ୍ୟର ପରିଧି । ଆଜିକାଲି ମଧ୍ୟ ପଶ୍ଚାତ୍ତାତ୍ତ୍ୱର ଅବଧି ନାହିଁ । ସେଠି ଗଳ୍ପ ଅଛି, ଅଛି ବି ସ୍ଥଳ । ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ସମାଜ ଅନଶିଷ ଓ ଅପାତକ୍ରେୟ ବୋଲି ଆଡ଼େଇ ଦିଏ, ଉପହାସ କରେ, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରୀ ପତିଙ୍କର ବିଶେଷ ଆକର୍ଷଣ କେବେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ୍ୟ ହୁଏ । ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କର ଚେତେଇ କୁହାଁ, ବ୍ୟବହାର ହାସ୍ୟକର, କର୍ମ କଳ୍ପତ୍ରିକା; ପ୍ରାକୃତ, ଡାଆଁଣୀ, ଉଚ୍ଛ୍ୱାନନ ଓ ବଫୁନ୍ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ! ସେମାନେ ହୃଦୟ ପ୍ରସାରି ମାନବିକତାର ଉତ୍ସବର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନ୍ତରତ୍ର ଶ୍ରେଣୀ; ଅଥଚ ନେନ୍ଦ୍ର ଗୁଣ୍ଡନ ତାଙ୍କୁ । କାରଣ ତାଙ୍କର ଅପରାଧ କୁହାଁତ ରୂପ କି ଭର ଦାଗଦାଗ । ଶିଳ୍ପୀ ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମେତେ କୋଳକୁ ନେଇଛନ୍ତି । ଓ ତାଙ୍କପାଇଁ ଆମର ପବିତ୍ର ସହାନୁଭୂତି ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଅଧିକନ୍ତୁ ମାନବତାର ପ୍ରାଣୀକ କଥା କହି ମାନବଜୀବନ ପ୍ରତି ଅଙ୍ଗୁଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିବାକୁ ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ଉତ୍ସାହ ମଧ୍ୟ କାହାରି ବନ୍ଧୁ ଏଡ଼ାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ମାଙ୍କଡ଼ (ରାମଦାସ) ଓ ଘରତଟି ମଣିଷର ସ୍ନେହପ୍ରେମ ତଥା ସେଇ (ଅଶୁଭପୁରର କାହାଣୀ) ମଣିଷର ସଂଗ୍ରାମର ପ୍ରଶଂସାପେ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଓ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସର୍ବୋପରି ଶ୍ରୀ ପତିଙ୍କ ଗଳ୍ପର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସମାଜର ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବଳିଷ୍ଠ ଏକ ବିରୋଧର ସ୍ୱର ଶୁଣାଯାଏ । ଆଜିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସମାଜର ଶ୍ରେଣୀବ୍ୟବସ୍ଥା ଅପହରଣ

କରି ନେଇଛି ବ୍ୟକ୍ତିର ଶାନ୍ତି ଓ ନିରାପତ୍ତି, ଉତ୍ସାହକ
ଲୋଭ, ପାପ, ଦୁର୍ନୀତି ଓ କଳାବଜାରକୁ । ଧର୍ମ ସମାଜ,
ସାହିତ୍ୟ ଓ ରାଜନୀତି—ସବୁଠି ନୈତିକ ଆଚରଣର ସୀମା
ବେଶ ପରସ୍ପର । ‘ଅଶୁଭପୁଷ୍ପର କାହାଣୀ’ର ପେରୁଛୁଆଟି ପରା
କଥାଟିଲୁ ଆଲୋକ ସଂଧାନରେ ଅନ୍ଧାରକୁ ବାହାର ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।
ବିରୁଦ୍ଧ ପେରୁଛୁଆ ! ଆମ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆଲୋକ କ’ଣ
ସହଜରେ ମିଳେ ? ତେବେ ବିଦ୍ରୋହ ଯେ ଶାନ୍ତି କି କ୍ଳାନ୍ତି ବ୍ୟ
ନୁହେଁ ଏତିକି ତାଙ୍କର ସାମ୍ନା । ଏଇ ଯେ ବିପ୍ଳବ ଆସୁଛି
ଜୟଯାହାର ପଥ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିଛନ୍ତି ଓ ଭୂପାଶରେ
ହୋଇଥିବା ବାଧାଅନ୍ତରାୟକୁ ଅଶେଷ ବ୍ୟଙ୍ଗବିଦ୍ରୁପରେ
କରିବାକୁ ଛାଡ଼ି ନାହାନ୍ତି ମଧ୍ୟ । ଏତଦ୍ଭିନ୍ନ ମଣିଷର ହୃଦୟ
କଥା ସେ କହିଛନ୍ତି ଯଥେଷ୍ଟ—ଏହି ସଂକଳନର ଅନେକ
ଶିଶୁ ଓ ବୟଃସନ୍ଧି କାଳର ନାରୀମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ (ସରମା)ଠାରୁ ଆଉ
ବଂଧାର ବାହ୍ୟତା (କଇଁ) କି ନଟୀର ଅଭିଭୂତ ପ୍ରେମ ନିଶ
(ଶୁଭଙ୍କର) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ବିସ୍ତୃତ । ଶ୍ରୀ ବେଶ୍ ସହଜ, ସ୍ୱା
ସ୍ୱାଭାବିକ-ଆବେଗଧର୍ମୀ, କାବ୍ୟକ ।

ଆମର ଏହି ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥା ‘ଅଗ୍ରଦୂତ’ର
ଆରମ୍ଭ ବେଳେ ଶ୍ରୀ ପତିଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ ହୁଏ । ତାଙ୍କର ଯେ ଏହି
କୌଣସି ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ ପ୍ରକାଶ ପାଇନାହିଁ, ତାହାହିଁ ଆମକୁ
କରେ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପ ପ୍ରକାଶନର ଦ୍ୱାୟିତ୍ୱ ଆମେ ସ୍ୱତଃ
ହୋଇ ଗ୍ରହଣ କରିଛୁ । ଆଜି ଆଶାରଖୁଛୁ ସେ ତାଙ୍କର
ମହଲରେ ଅଭିନନ୍ଦିତ ହେବେ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଅଗ୍ରଦୂତ

ଶ୍ରୀ ବୀରବର ମହା

କଟକ-୨

ଭା ୨୫ । ୧୨ ୭୩

ସ୍ବାକୁବର ଆଖି

ସ୍ବାକୁବ୍ ଖବ୍ ଜୋରରେ ଆଖି ରଗଡ଼ ଦେଲା । ହାଡ଼ୁଆ ପାପୁଲି ଉପରେ ଓହଳି ପଡ଼ିଲା ସିଠାଳିଆ ଚମର ମାଡ଼ ପାଇ ଆଖି ଟିକିଏ ଅଠା ଅଠା ହୋଇ ଉଠିଲା । ଦୁଇ ଚାରି ଥର ପତାକୁ ମିଛ ମିଛ କରି ସେ ପାଣି କଟେଇ ନେଲା । ତ ପରେ ସେ ଆରକୁ ଭଲ କରି ଚାହିଁଲା । ନୁଆ କିଛି ନାହିଁ । ଲୁହାର ସିଧା ସିଧା ଛଡ଼ କବାଟରେ ପାଖାପାଖି ଚୁଆ ହେଇଛି । ଗୋଟାଏ କଡ଼କୁ ଓଜନିଆ ତାଲଟା ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ ଲିଟକି ରହିଛି । ସେ ଆପଣା ହାତଗୋଡ଼କୁ ଟିକିଏ ଆଉଁସି ଦେଇ ଦିହ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଲା । ଖାଲି ଦିହର ଆଟଟା ପଡ଼ିଛି । ବରଷ ବସୁର ବଡ଼ ବଡ଼ ହାଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ଚମର ମାଡ଼ବସିଲା ଡାକୁଣକୁ ହଟେଇ ଦେଇ ଜାଗା ଜାଗା ଉଠି ଆସିଛି । ବାହାକୁ ହାତର ରେକା ଦେଇ ମାପିଲା । ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଅଙ୍ଗୁଳର ଫେର ଭିତରେ ଶୁକୁଟା ବାହାକୁ ଦି ପୁରୁଥର ଜାକ ଦେଇ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଲା । ପଟା ପଟାକିଆ ପେଟ ଖଣ୍ଡିକ ଆଣ୍ଟି ଉପରକୁ ଅଙ୍ଗୁଳା ହୁଗୁଳା ହୋଇ ସବୁବେଳେ ଖସି ଆସୁଛି । ଜଦି ଉପରକୁ ପେଟଟା ଟେକିଦେଇ ପାପୁଲି ଠୋଲ କରି ଦି ଚାହିଁଟା ଚୋଟିଆ ଚୁପୁଡ଼ ମାରିଲା । ଆଗରେ ସେହି ପୁରୁଣା ଲୁହା ବାଡ଼ । ଖାକି ଘଟାଟପ ଭିତରେ ପଲପଲ ଜେଲ ଗାଡ଼ ସେ ଦେଖିଛି । କୁଆ-ଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ସମାନ ଦିଶିଲା ପରି ସେଗୁଡ଼ାକ ତାଙ୍କ ସମାନ ଦିଶନ୍ତି । କିଏ କିଆରି ପୁରୁଣା ସେ କାଟିବାକୁ ଛକ୍କା କରେନା । ତାର ସେଥିରେ ବରେ ରୁଣ୍ଡ । ଲେଉଟାଣାକୁ ନୁଆ ଚୋର ଆସିଲେ ସେ ବଗିଚାରେ ଲ ଟିକିଏ ଆଖି ଘୁରେଇ ଦେଖିନିଏ । ତାକୁ ହସ ମାଡ଼େ ।

କାହାର ଗୁଲିଖିଆ ଗାଲ—ରୁଉଳ ପୋଷେ ପୋଷେ ଧରିବ । କିଏ କେମିତି—ଗଣ୍ଡେରୁ ପାହୁଲ ଝୁଲି ଯାଇଛି । କାହାର ହୁରୁଡ଼ା ନିଶର ଅଗ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଓଠ ଉପରକୁ ଡକେଇ ଆସିଲାଣି । କା ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ାକ କାନ୍ଧି ବଗ ପରି ଗୁଲି ଗୁଲି—ଭଣ୍ଡା ଅଣ୍ଟାଲିଲେ ଘୋରିଷେ ବୋଲି ମାଉଁସ ବାହାରିବନା । ସେ ଯେତେବେଳେ ଜେଲକୁ ଆସିଥିଲା ତା ତେହେରା କଣ ଏଇମନ୍ତ ଥିଲା ? ଛଅ ଫୁଟ ଉଠିର ବିଶାଳ ଦେହ— ବଳିଲ ବଳିଲ ବାହା ମୂଳ, ଦେହରୁ ମାଲ ନିଶିତ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଟିକାଟେ ମାଇଲେ ରକତ ଉଠୁ ଆସିବ । ହାତ ଗୋଡ଼ିର କଡ଼ା ଥାଇ ବ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ହୁମାରେ ପୋଲିସ ବୋପାକୁ ବ ପାଣି ପେଇ ଦେବ । ତାକୁ ଆଣିଲବେଳକୁ କେଡ଼େ କଟକଣାରେ ଆଣିଥିଲେ । ଅନ୍ଧାର ଚଉକାରି ରସି, କଟେ କଟେ ପଥ ଏ କନେସ୍ଟବଲ । ସେ ଜେଲ ଭିତରେ ନ ପଶିଲା ଯାଏଁ ସେଗୁଡ଼ାକ ଛୁଡ଼ି ହାଲୁ ହାଲୁ ହେଉଥିବ । ଖୁଲ ଆସାମୀ । ନାଁ ଡାକ ଗୁଣ୍ଡା ମର୍ଦ୍ଦାର । ଟିକିଏ ସୁବଧା ପଇଲେ ପୋଲିସଗୁଡ଼ାକୁ କୁଆଁ ବୁଲେଇ ବୁଲେଇ ନାମକଦମ୍ କରିଦେବ । ଛୁଡ଼, କଣ ଯାଏ ଆସେ ? ଗୋଟେ କେସରେ ନମାଟେ ଫସିଲା ହୋଇଛି । ସେ ସଜା ନେଉଛି । ଏଇମିତି କେତେଥର ସେ ଜେଲକୁ ଆସିଛି । ଜେଲଟା ତା ଟେକିଦର । ଅପଲ କେସରେ ବରୁର ରୁଲିଛି । ସେ ଖବର ଶୁଣିଛି, ଠିକ୍ ଜାଣିଛି ଏଥର ତାକୁ ଫାଣି କାଠରେ ଝୁଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଉ ନକଇଟା ବା ଦିନ ? ଆଖି ପକାରେ ଟିପ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି କପାଳର ଛୁଡ଼ାମିଡ଼ା ଗାରଗୁଡ଼ାକୁ ସ୍ବାକୁବ କୁଣ୍ଡେଇ ଦେଲ । ନା, ସେ ଜୀବନରେ କିଛି ଦେଖିନି, ଆଉ ବି କିଛି ଦେଖି ପାରିବନି । ଆଙ୍ଗୁଳି ଖସିବର ଖସିବର ଆଖିକୁ ପୋଛି ପକଇଲା । ସେ ଯାହା ଦେଖିଛି ସବୁ ନିରଞ୍ଜିତ ଦବ । ଘୋଟ ପିଲ ପାଣି କନାରେ ଘୋଟ ଦିଶିଲା ଭଲ ମୁଣ୍ଡକୁ ହଟାଇ ହଟାଇ ସେ ଆଖି ଉପରେ ହାତ ମଲିଲା ।

ଇସ ! ହିଅଟା ସେଦିନ ନମ୍ମା । ଚହଟ ଦେହ ସାଙ୍ଗରେ ପିଜା ହଳଦାମଖା ଖାଉଟାକୁ ଏକଦମ୍ ନିଶର କେନ୍ଦ୍ର ଏଠି ନମ୍ମା କୁଷ୍ଟ ଖୋସିଖାସି ପିନ୍ଧିଥିଲା । କ୍ୟା ଚୋପା
 ମହଲୁ ପୁଆଣୀ ହୋଇ ଶାଶୁ ଘରକୁ

ମୁଣ୍ଡର ଚିତା ଦିଧାଡ଼ି ଆକିକାଲି ଦାଉ ଦାଉ ଜଳ ଉଠି ତା ଆଖି
ଉପରେ ମାଡ଼ ଚଢ଼ାଏ । ସେଦିନ ସେ ବେପରବାୟୁ ହୁଏ ଚଳାଇ
ଦେଲା । ଝୁଆଟାର ବେକଟା ଦରକଟା ହୋଇ ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ ।
ପିଚ୍ ପିଚ୍ ଲହୁ ଛୁଟିକା ଛୁଟିହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ । ସେ ହସି ହସି ଗହଣା
ଗଣ୍ଠି ଦିଶୁଥିଲା ଧରି ବଣେ ବଣେ ଦାଣ୍ଡିଆଟେ ମାରିଦେଲା ।

ସେ ଜୀବନଟାଯାକ କଣ ଦେଖିଲା ? ଖାଲି ଗୁଡ଼ାଏ କଳା କଳା
ନିରୁଜ ଅନ୍ଧାର ରାତି ଆଉ ଲଲଗୁଲଲ ଏକଦମ୍ ତାଜା ଗରମାଗରମ୍
ଖନ୍ । ସଇସୁନା ପରି ଗୋରୁ ତକତକ କଅଁଳ ମୁହଁ ଉପରେ ଅଙ୍କା-
ବଙ୍କା ଲଟେଇ ଗଲ ଚନ୍ଦନର ଟିପା ଦେଖି ବି ସେ ଦେଖି ପାରିନି । ନାଲି
ଟହଟହ ଓଠର ଅତଡ଼ା କଡ଼ରୁ ହସର ବଦଳି କୁ ଫେରେଇ ଦେଇ ସେଠି
ରକ୍ତର ପିତ୍ତବାସୀ ହୁଟେଇଛି । ଗୋଲ ଗୋଲ ଉଠି ଆସିଲ ଗାଲ
ଉପରେ ହସର ଭଉଁସକୁ ହୁଏ ଅଗର ଦାବି ସେଠି ସେ ଲହୁ ଆଦାୟ
କରିଛି । ଜୀବନଟା ତାର ଗଲ କେବଳ ଦୁଇଟା ଗଞ୍ଜ ଦେଇ—କଳା
ଆଉ ଲଲ । କଳା ଗଲ ଦେଖିଲେ ହଲ୍ ତାର କଦମ ମାରେ । ଲଲରକୁ
ଶୁଖିଲେ ମନ ତାର ବେଦମ୍ ଦାରେ ।

ମକୁଦସର ଚନ୍ଦ୍ରୀ ରାଣ୍ଡର କଳ୍ପନାଶିଆ ଅଣ୍ଟାଟାକୁ ଗୋଟାଏ
ଆମଡ଼ରେ ସେ ଥଣ୍ଡା ବନେଇ ଦେଇଥିଲା । ପାଟିରେ ଲୁଗା ଚଣ୍ଡାଟି କୁ
ଭଣ୍ଡିକରି ଗୋଟେ ମୁଆଁରେ ତାକୁ ଶେଷ କରିଦେଲା । ହାତରେ
ପିଲଟାର ରୂପାର ବଳା ହଲେ ଥିଲା । କୁଲ ଦଶଭରକା ବୃନ୍ଦାବନ
ଲହୁ—ସରଗର ବୃନ୍ଦାବନ ଛୁଆଟାର ଜାନ ଲୁଟିନେଲା । ରାଣ୍ଡଟା ମୁଣ୍ଡ
ବାଡ଼େଇ ବସ୍ତାରେ ସେଇଁ ଗଡ଼ାଗଡ଼ି ଦେଉଥାଏ ! ସେଦିନ ନରମ
ଛୁଆଟା ଛନ ଛନ ହାଲୁକା ଗାଲ ଉପରେ ଟିପ ଚଳେଇ ସେ ତ କିଛି
ବାରି ପାରି ନ ଥିଲା । ଏଇ ଆଖିରେ ଛୁଆଟାର ଲୁହାଲିପା କରୁଥିଲା ଭଳି
ଖାପିଲ ଆଖି ଗୁଡ଼ାକ କଟ କଟ୍ କର ନା ଦେଖୁଥିଲା କେତେବଳେ
କେବଳ ନାସା ଧୁଇଟା ଯବୁଦନ ଲାଗି ବୁଝି ହୋଇ ପଡ଼ିବ ।

ସ୍ବାକୁବ୍ ଆଖି ଦର୍ଶିଲା । ପତାତଳୁ ଧକ୍କା ଚଢ଼େଇ ପୁରୁଣା
କଥାଗୁଡ଼ାକ ପୁଣି ଖେରୁ ଟେକିଲେ । ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ପାଇଖାନା କଡ଼ରୁ
ବିଚର ବୁଢ଼ା ଭିକାଶିର ମୁଣ୍ଡ ତଳେ ଛଟା ରୁଞ୍ଜି ତା ପୁଟୁଲିଆକୁ

ସୁଶ୍ରୁତରେ ମାରି ଦେଇଥିଲା । ଅଧଂଶାଳ ପରେ ଶେରା ବୁଡ଼ାଟା ହାତ୍ତଳି ଖାଇ ଯେଉଁ କାଉଳି ହେଉଥାଏ ! ସେ କଣ ଏଇ ଆଖିରେ ସେଦିନ ଦେଖି ନଥିଲା ? ଆଖି ଉପରେ ତାର ଅଲଗା ପରଲ ମାଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ସେ ସବୁ ଦେଖି ବି କିଛି ଦେଖି ନ ଥିଲା । ବୋଢ଼ଲେ ଲଲ ପାଣି ପାଇଁ ମୋଟ ବାବୁଙ୍କ ବଗିଚାକୁ ପର ବୁଦ୍ଧିରେ ପଡ଼ି ସେ ଗୁରୁଗାର କଲ । କେତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଝାଙ୍କୁଲ ଫୁଲଗଛ ସେ ଖାଲି ଭାଙ୍ଗି ପକେଇଲା ସତେ ! ପେନ୍ଥା ପେନ୍ଥା ଚଟକା ଫୁଟିଲ ଫୁଲଗୁଡ଼ାକୁ ଗୋଡ଼ରେ ମାଡ଼ି ମକଚ ଦେଲାବେଳେ ଟିକିଏ ବି ମନରେ ଡାର ଅବଶୋଷ୍ ଅସି ନ ଥିଲା ।

ସ୍ୱାକୁବ୍ ଅଜିକାଲି ବହୁତ ଦିନ ପରେ ଦୁନିଆକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ଜୀବନ ଭରି ଦୁନିଆରେ ଯାହା ନ ଦେଖିବା କଥା ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ପ୍ରଣୟ ଦେଇ ଆସିଥିଲା । ତା ଲଲ ଆଖିର ଜଳନ୍ତା ଡୋଳା ଉପରେ ଦୁନିଆର ଢଳଢଳ କଅଁଳ ଗୁଲ ପଡ଼ି ସବୁ ଜଳି ପୋଡ଼ି ଯାଉଥିଲା । ଯାହା ଦେଖିଲେ ଆଖି ମୁହଁହୋଇ ପଡ଼ି, ସ୍ୱାକୁବ୍ ତାକୁ ଆଖି ଖୋଲି ଦେଖି ମଉଜ କରୁଥିଲା । ଆଜି ଆଖି ତାର ଦୁନିଆ ପାଇଁ ବାହୁଡ଼ା ଉଠିଲେ ବି ଦୁନିଆ ଅଭିମାନରେ ଦୂରେଇ ଯାଇଛି । ତା ସୈଦାନ ଆଖି ଉପରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାପାଇଁ ଆଗରେ ତାର ଟାଣୁଆ ଲୁହାର ବାଡ଼ି ଖଞ୍ଜି ଦେଇଛି ।

ସ୍ୱାକୁବ୍ ବଗିଚାରେ କାମ କରିବାକୁ ଯାଇଁ ସେଦିନ ଦେଖିଲା ତା କଖାରୁ ଗଛର ପତ୍ରଲୁ କରି ଫୁଲ ଧରିଛି । ସେ ଗଛ ମୂଳରୁ ଦାଧ ବାହୁ ବାହୁ ଫୁଲଟାକୁ ନିରେଖେଇ ଚାହିଁଲା । ଟହ ଟହ ବଟା ହଳଦୀ ରଙ୍ଗ ଫୁଲ ଗୁଡ଼ିକ ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା ବୋହି ପଡ଼ିଛି । ଆଖି ତାର ଆଗମରେ ହାଲୁକା ଲାଗିଲା । ଛୋଟିଆ ଭାସି ଗଲେ ଫୁଲ ମଝିରେ ପଶି ନୀଳ ନୀଳ ମଝି ଖୋସି ନେଉଛି । ସ୍ୱାକୁବ୍ ଆଖି ପତା ପାଣିରେ ଢଳିଗଲା । ଡାଣର ଡାକର ପାଇ ଆଖିରୁ ତାର ଆଜି ପାଣି ଝରୁଛି । ଫୁଲର ପାଗୁଡ଼ାକୁ ଆଙ୍ଗୁଳରେ ସାଉଁଳାଉ ସାଉଁଳାଉ ଟିକିଏ ଟିପି ଦେଲା । ଟିପ ଅଗ ତାର କମ୍ପି ଉଠିଲା । ଆଙ୍ଗୁଳ ଅଗ ଦେଇ ନୂଆ ଅନୁଭବ ସାଗ ଦେହରେ ଚରି ଚରି ଗଲା ! ନାଡ଼କୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବକାଇ ଫୁଲକୁ

ଟିକିଏ ଗାଲରେ ଜାକି ଧଇଲା । କଅଁଳ ପାଖୁଡ଼ା ରୁଡ଼ିଆ ଗାଲର ଠୋକର ପାଇ ସିଝିଯିବ—ସେ ଫୁଲକୁ ଗୁଡ଼ି ଦେଲ । ଆଖି ଆଗରେ ଫୁଲଟା ହସି ହସି ଦୋହଲି ଉଠିଲା । ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ଲୁହ ସ୍ବାକୁବ୍ର ଆଖିକୁ ଛନ୍ଦମନ୍ଦ ପକାଇଲା । ସେ ଆଜି କାନ୍ଦୁଛି । ବୁଢ଼ ଜୋତାର ପାହାରରେ ଲୁହା ଗୋବା ଭଜ ଭଜ ଦେହରେ ଗଲିଗଲେ ବି ତା ଆଖିରେ କେବେ ପାଣି ଆସି ନ ଥିଲା । ଏଇ ବକେତଟୋପା ଲୁହ ଭିତରେ ସେ ଜୀବନର ନୂଆ ସ୍ବାଦ ଅନୁଭବ କଲା । ଇସ୍ କ ମିଠା ଏ ଦୁନିଆ ! ସେ ଜୀବନଯାକ ଦୁନିଆକୁ ଚାଲି ଚାଲି ଖାଲି ପିତା ଗୁଣି ଗୁଣି ଆସିଛି । ଅଫିମଖୋରଙ୍କ ପରି ପାଟି ତ ର ପିତା ଖାଇ ଖାଇ କାଲୁଆ ମାରି ନେଇଥିଲା ।

ତା ପାଖି ସେଲ୍‌ରେ ନୂଆ ଜଣେ ଆସାମୀ ଆସି ରହିଲା । ଉଆକା ଉଠିଲା ସେ କାଳେ ଭାରି ପାଠୁଆ । ସରକାରୀ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଡୋକ୍ଟରର୍ସ କଣ ଜେଲକୁ ଆସିଛି । ସ୍ବାକୁବ୍ ଶୁଣି ନ ଶୁଣି ନ ପରି ରହିଲା । ସେ କୌଣସି କଥାକୁ ବେଶୀ କାନ ଦେଇ କେବେ ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେନି, ଆଜିକାଲି ସେ ଓଡ଼ାକାନ୍ଥ ପାଲଟି ଯାଇଛି । ତାକୁ କେହି କିଛି କହିଲେ ସେ ଶୁଣେନି, ଶୁଣି ପାରେନି । ସେଦିନ ବଣିରୁ ଫେରୁ ଫେରୁ ନୂଆ ଆସାମୀର ସେଲ୍ ଆଗରେ ସେ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଦେଖିଲା, ସାଙ୍ଗରେ କୁନି ପୁଅଟିଏ । କୁଞ୍ଜକୁଞ୍ଜ ବାଳ ମୋତିମୋତି ହେଇ ଆଖି ଉପର ଯାଏଁ ଝୁଙ୍କି ଆସିଛି, ପୁରୁଲ ମୁଲ ଦୁଇ ଗାଲ ମଝିରେ ଲାଲ ଟୁକୁ ଟୁକୁ ଟିକି ଓଠ ଦୁଇଟି ସରୁ ଚୁକିରେ ଅବକା ଆଉ ଅଙ୍କା ଖୋଜିଛି, ରଙ୍ଗ ଯେମିତି ଶୁଖିନି । ଟିକିଏ ହଲେଇ ଦେଲେ ବୋହୂନିଏ ପର ! ଚକ୍ର ମୁଠା ମୁଠା ଧୂଳି ଉଠେଇ ଉପାକୁ ଛୁଟି ଫୁଙ୍କି ଦେଉଛି, ଝିଅଟି ଆଖିରେ ଆଖିଏ ପାଣି, କଥା କହି ପାରୁନି । ନୂଆ ଆସାମୀକୁ ଖାଲି ବୁଝି ରହିଛି । ଓଠ ଥର ଥର ଉଠୁଛି, ନାକ ପୃଜା ଫୁଲ ଫୁଲ ପଡ଼ୁଛି । ଲୁହାବାଡ଼ା ଫାଙ୍କରେ ଆସାମୀ ହାତ ଗଲେଇ ଝିଅଟିର ଆଙ୍ଗୁଳକୁ ଖୁପି ଧରିଛି । ଝିଅଟି ଆସାମୀର ହାତ ଉପରେ ମୁହଁ ରଖି କଇଁ କଇଁ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା, ଛୁଆଟା ବି ଖେଳ ଗୁଡ଼ି ପଛଆଡ଼ୁ ଦଉଡ଼ି ଆସି ମାଆକୁ କୁନଶୁଇ ଧରି ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିଲା । ଆସାମୀର

ହୀ, ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲା, ସ୍ବାକୁବ୍ ଗୋଡ଼ ସେଇଠି ଅଟକି
ଗଲା । ସେ ଜେଲରେ ଥିଲାବେଳେ କେନ୍ଦ୍ର ତ ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ
ଆସନ୍ତିନି । କେନ୍ଦ୍ର ତ ଆଖିରୁ ତା ଲାଗି ପାଣି ଟୋପାଏ ବି ଦିଏନା ।
ଦୁନିଆ ଗୁଡ଼ି ଭିତରେ ଏବେ ପୁଣି ଦରଦ ଅଛି ? ଆହା, ସେ ଦୁନିଆକୁ
ଚିହ୍ନି ପାରିଲାନି । ପଛଆଡ଼ୁ ଗାଡ଼ର ଗୋଇଠା ମାଡ଼ ଖାଇ ସେ ଗୋଡ଼
ଉଠେଇଲା । ଆପଣା ଜେଲ ଭିତରେ ଲହା ଗାଡ଼ର ଫାଙ୍କରେ ଆଖି
ବଜାଇ ସେ ଉକ ପାରିଶ୍ୟ ଅଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲା । ମନର ଭାବନା
ସାଙ୍ଗରେ ଆଖି ତାର ଲାଗି ଭାସି ଯାଉଥାଏ । ପାରିଶ୍ୟ ସେ ପାଖରେ
କେତେ ନା କେତେ ଦୂରରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ, ଆମ୍ବଗଛର ଗୁଲ ବହୁତ ହେଇ
ପଡ଼ୁଥାନ୍ତା, ଝାଟିମାଟିର କୁଣ୍ଡୁଆ ଭିତରେ ସେ ସେଇଠି ତା ଗ୍ରେଟ
ସଂସାର ରଖିଥାନ୍ତା, ଅଗଣା ମଝି ମଜନା ଗଛରେ ସକାଳୁ ଆସି ହଲଦୀ-
ବସନ୍ତ ବସନ୍ତା, କୁନି ପୁଅ ତାର ଆଲୁରୁ ବାଲୁରୁ ବକି ବକି ତା ପିଠି
ଉପରେ ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ି ଟିକ ଟିକ ହାତରେ ବିଧା ରଖିଥାନ୍ତା, ସେ ତା
ବିଧି କେନ୍ଦ୍ରରେ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି ମିଛରେ ଉଁ ଉଁ କାନ୍ଦୁଥାନ୍ତା । ସ୍ବାକୁବ୍
ସେ ସେ କାନ୍ଦୁ ଉଠିଲା । ଲୁହାବାଡ଼ଟାକୁ ଜୋରରେ ଝୁଙ୍କେଇ ଦେଲା ।
ନା, ସେ ତାକୁ ବାଟ ଗୁଡ଼ିବନି । ଦୁନିଆରେ ସେ ବାଟ ଅଟକାଇ କେତେ
ଦୂର ଉଜାଡ଼ି ଦେଇଛି, ବକ ଦୂର ଯାଇଛି । ଆଜି ତାକୁ ଗୁଡ଼ିବ କିଏ ?

ଜେଲ ଅଗଣା କାହିଁକି ସଫାସୁକୁରା କରିବା ଲାଗି ଜେଲର
ବାବୁ କହିଗଲେ । ଖବ୍ ଧୂମଧାମରେ କାମ ଚାଲିଲା । ତଳେ ପାଲ
ପଡ଼ିଲା । ଉପରେ ଗୁମୁଡ଼ିଆ ବଜାଗଲା ! ସ୍ବାକୁବ୍ ଦିନମାନ କାମ କଲା ।
ଆଗରୁ ଏମିତି ମନ ଲାଗାଇ ସେ କାହିଁ ଭୁଲି କାମ କରି ନ ଥିଲା ।
ସକ୍ଷପତ୍ତଙ୍କ ବେକରେ ଦେବାପାଇଁ ଜଣେ ପୁଲମାଲ ଗୁରୁଥିଲା । ସ୍ବାକୁବ୍
ତା ପାଖରେ ବସି ନିଃଶେଇ ଦେଖିଲା । ତାକୁ ନିଆ ନିଆ ଲାଗୁଥାଏ ।
ମେ କେବେ ସକ୍ଷପତ୍ତଙ୍କ କଣ ଜାଣି ନ ଥିଲା । ସଞ୍ଜବେଳକୁ ସକ୍ଷ ହେବା ।
ତା ମନ ଖାଲି ଘୋଡ଼ୁଥାଏ । ସେ କେବେ ବହୁତ ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ
ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ନ ଥିଲା । ପାଇଖାନା କଡ଼, ଜଙ୍ଗଲର ବୁଦାତଳ,
ଗାଁ ମଣ୍ଡାଣରେ ଦିଲ୍ଲିଜଣଙ୍କୁ ଧରି ଅନ୍ଧାରରେ ସେ କେବେ କେବେ
ଆଡ଼ୁଆ କରେ । ମଦ ପିଆ ପରେ ପରେ କେଉଁଠି କେମିତି ଚାଲି

ହେବ ତପସ୍ବୀ କଥାବାଣୀ ରୁଲେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ନିଶା ମଗଜକୁ
ଚଢ଼ିଗଲେ ହାତ ଉଠାଉଁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ମୁଣ୍ଡ କାନ ପାଟେ ।

ସଞ୍ଜବେଳକୁ ସଭା ହେଲା । କିଏ ଜଣେ ବାବୁ କୋର୍ଟସପକ୍ଷ ପିନ୍ଧି
ସଭାପତି ଚୌକିରେ ବସିଲେ । ଦି ରୁଚିଜଣ ଯୋବଧାଉଳିଆ ଲୋକ
ଉଠି ଦେଶର ହାଲଗୁଲ ବିଷୟରେ ଦମେ ଗପିଲେ । ସଭାପତି ଶେଷକୁ
ଉଠି ବୁଝେଇ ବୁଝେଇ ବହୁତ କଥା କହିଲେ । ଅଜିକାଲି ଦୁନିଆରେ
ବିଜ୍ଞାନର ବହୁତ ଉନ୍ନତ ହେଲାଣି । ମଣିଷ ଅସାଧ୍ୟ କାମ ସବୁ କରି-
ପାରୁଛି । ସମସ୍ତେ ମିଳିମିଶି କାମ କଲେ ଦେଶ ଆଗେଇଯିବ । ସମସ୍ତେ
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଦରକାର । ଯାହା ଦେହରେ ଅଧିକା ଚକ୍ର
ଅଛି ସେ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଦେଇଆସିବା ଭଲ । କେତେ ରୋଗୀ ମଲା
ମୁହଁରୁ ବଞ୍ଚିଯିବେ । ଦେହର ରକ୍ତ ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଯାଇ
ପାରିବ । ଆଜିକାଲି ନିଜର ଆଖି ମଣିଷ ଦାନ କରି ପାରୁଛି । ଜୀଅନ୍ତା
ଆଖି ନେଇ ଯାହାର ଆଖି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛି ତାଠି ଚଞ୍ଚି ଦିଆ
ହୋଇ ପାରୁଛି । ତାଙ୍କରି ଭଳି କେତେଜଣ କନ୍ୟା ଆପଣା ଆପଣା
ଆଖି ଦାନ କରି ନାମ କମେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏସବୁ କଥା ଭାବିବା
ଉଚିତ । ଦେଶପାଇଁ କର୍ମେଣ୍ୟାକ୍ଷର ମଧ୍ୟ ବହୁତ କିଛି କରିବାର ଅଛି ।
ଏମତି ବହୁତ କିଛି ସଭାପତି କହିଲେ । ଯୁକ୍ତବ୍ଦ ରୋମ ଟାଙ୍କୁରି
ଉଠୁଥାଏ । ରକ୍ତ ଦେବା କଥା ପଡ଼ିଲବେଳେ ସେ ଭାବୁଥାଏ ତାର ସବୁ
ରକ୍ତ ସେ ଛୁଇଁ ମୁନରେ ପାଡ଼ି ପାଡ଼ି ନିଗାଡ଼ି ଆଣିଛି । ସେ ତାର ସବୁ
ରକ୍ତ ପର ପାଇଁ ଅଜାଡ଼ିଦେଲେ କେଜାଣି ବା ତାର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହେବ ।
ସଭା ଭାଙ୍ଗିଲା । ରୁଚିଆଡ଼ୁ ତାଲି ଚାପୁଡ଼ା କୁଡ଼େଇ ହେଇପଡ଼ିଲା ।
ସଭାପତିଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କଲେ । ସମସ୍ତେ ଯେ ଯାହା ସେଲକୁ
ଫେରିଲେ । ଯୁକ୍ତବ୍ଦ ସେଠା ଆସି ଖାଲି ସେହି କଥା ଭାବିଲା । ସେ କଣ
ଦେବ ? ଆଖି ନା ରକ୍ତ ? ଯାହାହେଉ ସେ କିଛି ଦେବ । ହଁ, ଦେବ,
ନିଶ୍ଚୟ ଦେବ ।

ଯୁକ୍ତବ୍ଦ ଭାବି ଭାବି ଠିକ କଲା ସେ ତା ଆଖି ଦେଇଦେବ ।
ଇମିତିକା ଆଖି ଥାଇ ଲାଭ କଣ ? କି ପୁଅ ବା ସେଥିରୁ ମିଳୁଛି ?
ଜେଲଖାନାର ଲୁହା ବାଡ଼କୁ ଦେଖି ଦେଖି ତା ଜୀବନ କଟିଗଲା । ଆଉ

ବା କେଇଟା ଦିନ ? ତାକୁ ଆଉ କିଛି ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତି ! ଲୁହାର ମୋଟା ଢକ୍ତା ଦିହରେ ଗୋଲ ଗୋଲ ରେଲିଂ ଲଗାଇଗି ହେଇ ଭିଡ଼ା ହୋଇଛି । ବେହରାଧର ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ସେ ତାକୁ ଦେଖି ଆସିଛି । ଆଖି ନ ଥିଲେ ତ ଆଉ କେଇଟା ଦିନ ସେ ତାକୁ ବେଶ୍ ଦେଖିପାରିବ । ପ୍ଲାକ୍ଟିକ୍ ଆଖି ମୁହଁ । ଆଗ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିଲା । ଆଗେ ଆସେ ଅନ୍ଧାରକୁ ମାଣି ଫଟକ ଲୁହାର ମୋଟା ମୋଟା ରେଲିଂ ଆଖି ଆଗରେ ଖାଡ଼ା ହେଇଗଲା । ବେଶ୍ ଦିନା ଆଖିରେ ସେ ସବୁ ଦେଖିପାରୁଛି । ଲୁହାବାଡ଼ା, ଲଣ୍ଡାମୁଣ୍ଡିଆ ଚୋର ପଲ, ଜେଲଖାନାର ଡକା ପାଟିଆ, ବାରିକ ଭିତରେ ଡେଙ୍ଗା ଡେଙ୍ଗା ଗୁଆ ଗଛ, ଖାକି ଘଟାଟପ ଭିତରେ ଜେଲ ଗାଡ଼ିଙ୍କ ବିଡ଼ାଳଆ ନାଶ, — ସବୁ ତାକୁ ଟିକିନି ଦେଖାଗଲା । ସେ ଆଖି ଗୋଲିଲା । ଆଗରେ ଯେଉଁମିତି ଲୁହାର ଫାଟକ । ହଁ ସେ ଆଖି ଦାନ ଦେବ । ବାଗ୍ୟରେ ତ ଆଉ କିଛି ନୁଆ ଜନିଷ ଦେଖିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ । ଜେଲଖାନାଟିକୁ ଦେଖି ଦେଖି ତା ଆଖିପତା ଦୋଳେଇ ପଡ଼ିଲା ।

ବଗିଚାରେ କାମ କରୁ କରୁ ସେ ଗାଡ଼ି ପାଖରେ ଘଡ଼ିଏ ଛୁଡ଼ା ହେଲା । କହିବାକୁ ଭରସା ପାଇଲାନି । ଗାଡ଼ି ତା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ତଳକୁ ମୁହଁ ନ ଡି ସେ ହେପ ଡୋକିଲା । କେମିତି ସେ ଏଡ଼େ କଥାଟେ କହିବ ? ସେ ଦିନ ସେ କିଛି କହିଲାନି । ଯେଲରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଖାଲି ଗୁଡ଼ିପିଟି ହେଲା । ତାକୁ କିଛି ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ରବେଳେ ତାକୁ ଗୁଲ ନିଦ ଆସିଲେ, ଗୋଇ ଗୋଇ ସେ ଯମନ ଦେଖିଲା ଆଖି ଘଟା ତାର କଣା ହୋଇଯାଇଛି । ଡୋଲା ଘଟା କଲେ ପଡ଼ି ତା ଆଡ଼କୁ ମଟ ମଟ କରି ଚାହିଁଛି, ତା ନିଦ ଭଙ୍ଗାଗଲା । ସେ ଆଖି ବନ୍ଦ କରି ଲୁହାର ରେଲିଂକୁ ଆଖିରେ ଟିକିଏ ମାଡ଼ି ଧରିଲା । ଆଖି ପତା ଭିତରେ ଅଣ୍ଟା ଲୁହା ବାଜି ପତା ଥରି ଉଠିଲା । ସେ ଆଖି ମଲିଲା । ଡୋଲା-ଗୁଡ଼ାକି ହାତରେ ଅଟ୍ଟାଳିଲା । ତା ଆଖି ନ ଅଛି ! ସେ ତ ଦାନ ଦେଇ ପାରିନି । ନା, ସେ କାଲି ନିଶ୍ଚୟ ଗାଡ଼ିଙ୍କୁ କହିବ ।

ସେ ଗାଡ଼ିକୁ ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ଚାସରେ ସବୁ କହିଗଲା । ଜେଲରୁ ସାହେବଙ୍କୁ ଟିକିଏ ତା ଲାଗି ସୁପାରିଶ କରିବା ଲାଗି ଗାଡ଼ିଙ୍କ ଗୋଡ଼କୁ

ଟିକିଏ ଭଲକି ମୋଡ଼ ଦେଲା । ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଦିନ ପରେ ଖଣ୍ଡ କାଗଜରେ ସେ ଟିପିଟି ହେଲା । ପ୍ରତିଦିନ ଗାଡ଼କୁ ପରୁର ପରୁର ବ୍ୟସ୍ତ କରିପକାଏ । ତା ଚାଲିଥିବା କେସର ବରୁର ବ ସରିଗଲା । ଖବ୍ ନିକଟରେ ତାକୁ ଦୁନିଆରୁ ବଦାୟ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଛୁଟି ତାର ଚାଲିକରି ପୋଡ଼ି ଉଠିଲା । ଦୁନିଆର ତାଙ୍କୁ ଫଟେଇ ଶସ ଚାଲିଲା—ବେଳେ ତାକୁ ଜବରଦସ୍ତ ଟାଣି ନିଆ ଯାଉଛି । ଆହା, ସତେ ସେ ଚାଲିଯିବ । କି ସୁନ୍ଦର ଦୁନିଆକୁ ସେ ସବୁଦିନ ଲାଗି ଭୁଲିଯିବ ? ମାଟି ଉପରେ ଚକା ଚକା ଶାଗୁଆ ଘାସ—ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ସରଗର ନେଲିଆ ଚୁଆ—ମଝିରେ ହସ କାନ୍ଦର କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦୁନିଆ... ହ ସୁନ୍ଦର ଜୀବନ... ତା ମନ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ତୋଫାନ୍ ଉଠି ତାକୁ ମଛ ପକାଇଲା ।

ଦୁଇଦିନ ପରେ ଜେଲର ବାବୁ ଅସି ସବୁ କଣ୍ଢେଇକୁ ଡକାଇ ସ୍ବାକୁବ୍ ର ଆଖି ଦାନ କଥା କହିଲେ । ତାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଘର ତାରିଫ୍ କଲେ । ତା ଆଖି ନେବେ ବୋଲି ହୁକୁମ ଅସିଛି ବୋଲି ଜଣାଇ ଦେଲେ । ସ୍ବାକୁବ୍ ର ଛୁଟି ଗର୍ବରେ ଫୁଲି ଉଠିଲା । ସାରା ଜୀବନ ସେ ଖାଲି ଗାଲି ମାଡ଼ି ଖାଇ ଆସିଛି । କେହି ଦିନେ ହେଲେ ତାକୁ ପଞ୍ଚ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ଭଲ ବୋଲି କହିନି । ଦୁନିଆ ପାଇଁ ଭଲ କାମ କଲେ ଦୁନିଆ କଣ ମୂଲ୍ୟ ଦିଏ ମେ ବୁଝି ନ ଥିଲା । ତା ଛୁଟି ଭିତରେ ଆନନ୍ଦ ଆଉ ଜାଗା ଧରିଲାନି । ସେ ସେଲ୍‌କୁ ଫେରିଲାବେଳେ ଖାଲି ହସୁଥିଲା । ମରବା ଦୁଃଖ ତାର କୁଆଡ଼େ ମିଳେଇ ଗଲା । ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଚାହିଁ ଠାଉଁ ଫେରିଆନ୍ତି ।

ତା ଆଖି ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ନେଇନେବେ । ଦିନ ଠିକ ହୋଇଗଲା । ତାକୁ ଗାଡ଼ ମନା କଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ବଗିଚାକୁ କାମ କରିବାକୁ ଗଲା । ତା କନ୍ଦାରୁ ଚଢ଼େଇ ଫଳ ଧରିଲାଣି । ସେ ଛେ ମୂଲକୁ ଭଲ କରି ସଫା କରିଦେଲା । ଆଉ ଜୀବନରେ କରି ପାରିବନି । ଡକ୍ଟରୁଡାକ ମଞ୍ଜାରୁ ଡିହଳି ଆସି ଆଣ୍ଡା ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ସେ ଟେକଟାକି ଦେଲା । ଗ୍ରେଟିଆ କର୍ମ ଉପରେ କଡ଼ଟେ ଡକ୍ଟର ମାର ଆସୁଛି । କାଲି ହୁଏତ ଫୁଟିବ । ଫୁଲ ଝୁଟିବ । ଫଳ ବର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ତାରି ହାତଲଗା ଛେ

ଫୁଲ ଫଳରେ ଭୁଲ ହେଇଯିବ । ସେ ତ ଆଉ ଦେଖି ପାରିବନି ।
ଡକରୁଡ଼ାକୁ ଗୁଲ୍‌ଲୀ ଦିଅ ଧଳେ, ଆଖିରୁ ତାର ଟୋପା ଟୋପା ପାଣି
କଖାରୁ ପତର ଉପରେ ଟମଟମ ଖସି ପଡ଼ିଲା ।

ସେ ସବୁ କେଶୁଦାସ ପାଖକୁ ଗଲା । ସେ କାହାପାଖକୁ କେବେ
ଯାଏନି । ମିଳାମିଶା କରବାକୁ ତାକୁ ଭଲ ଲାଗେନି । ଗୋଟି ଗୋଟି
ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁ ପାଖରେ ମୁହଁ ଲଗାଇ ଦେଖିଲା । କାହା ମୁଣ୍ଡ ଉଠୁ
ଶୁଣିଲା ପତର, ବୁଡ଼ିଆଣୀ ଜାଲ ଝାଡ଼ିଦେଲା । କାହା ଆଖିରୁ ଲେଖେଇ
ପୋଛି ଗଛରେ ଲେପିଦେଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରୁ ପୁଅଡ଼ୋଳା ଭଲ କରି
ଦେଖିଲା । ଆପଣା ଭୁଲ ପଡ଼ିଛି । ସେ କାଲିଠୁ ଆଉ କିଛି ଦେଖି
ପାରିବନି । କେହି କେହି ତାକୁ ଭୁଲି ଆଡ଼କୁ ଡିଆଁ ନେଲେ । ସେ ଖାଲି
ଯାହା ପାଖକୁ ଗଲା କାନ୍ଦିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଘୁର୍ତ୍ତା ନେଲେଖାନାର ଚେକା ଚେକା
ଗୁଆ ଗଛଗୁଡ଼ାକୁ ଭଲ କରି ଚାହିଁଲା । ବାହୁଡ଼ାଗୁଡ଼ାକ ପବନରେ
ଅଗ ବଞ୍ଚି ବଞ୍ଚି ତାକୁ ବଦାୟ ଦେଲେ । ଉଷା ପାଚେଇ ଉପରେ ଜାଗା
ଜାଗା ପାଣି ଗଡ଼ି ଶିଉଳି ଲାଗିଛି । ସେ ହାତ ପାଇବା ମୁତାବକ
କେତେଜାଗା ଶିଉଳି ଛଡ଼ାଇ ଦେଲା । ସେ ଗେଲୁକୁ ଫେରିଲା ।
ଅନ୍ଧାର ଆସୁ ଆସୁ ପାଚେଇ ଆଉ ଗଛ ବଗିଚା ସବୁ ଦେଖିଲା
ଦୋହଡ଼ିଲା ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ଆସୁଛି । ବୁଡ଼ିଆଡ଼ି ଖାଲି କଳା ହୋଇଗଲା,
କାଲିଠୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଏଇ କଳାଗୁଡ଼ି ଜୀବନରେ ତାର ଆସିବ । ଅନ୍ଧାର
ଭିତରେ ଲୁହା ରେଲିଂଗୁଡ଼ାକୁ ସେ ମୁଠାଇ ପକାଇଲା । ଆଖିକୁ ରେଲିଂ
ଉପରେ ଜାକ ଧଳେ । କେତେ ବର୍ଷର ସାଙ୍ଗ ଏହି ଜୁହାର ଫାଟକ କଥା
ନ କହିଲେ ବି ବହୁଳ କଥା ପୁରା ଦେଖିଛି, ଶୁଣିଛି, ତାରି ଉପରେ
କେତେ ହସ କାନ୍ଦର ମୁହଁ ଲେପି ହୋଇ ରହିଛି । ଲୁହା ବାଡ଼ାକୁ
କୁଣ୍ଡାଇ ପିଲଙ୍କ ଭଳି ସେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

ଶୋଇ ଶୋଇ ପୁକୁର୍ ଦେଖୁଥିଲା — କଳା କଟିକଟି ସମୁଦ୍ର
ଲମ୍ବଡ଼ି ଛୁଟି ଛୁଟି ଆସୁଛି । ଦରିଆର କଳା ଭେଉଁ ପେଟରେ ଜେଲ-
ଖାନାର ଲୁହା ଫାଟକ, ଉଷା ପାଚେଇ ପଛକୁପଛ ଡିକିଯାଉଛି ।
ପାଚେଇ କଡ଼କୁ ଡେଇଁ ଦେବଦାରୁ ଗଛ ଅଗରେ ନାଗୁଣାର ଡେଣା
ପାଣି ଭିତରେ ଗବ ଗବ ହେଇ ଉଠିଉଛନ୍ତି । ଡେଉଁଗୁଡ଼ାକ ବଡ଼ି

ବଢ଼ି ସରଗ ଆଡ଼କୁ ଚଢ଼ି ଚଢ଼ି ଯାଉଛି । ଯାଉ ସବୁ ପୋଛୁଦେଇ
ଯାଉ । ଦୁନିଆଟାଯାକ କଳା ହେଇ ଯାଉ । ସବୁ କଳାର ସମୁଦ୍ର
ପେଟରେ ତା ଶାବନ ତମାମ ଛୁଇ ଆଉ ରକ୍ତର କାହାଣୀ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ
ହେଇ ବୁଡ଼ି ମରନ୍ତି ।

କଳା ପାଣିର କୋଲୁନମାୟ ଚଢ଼େଇର ଭାଙ୍ଗି ଫିଟାଇ ସୁନା
ଛେଇଲ ମୁହଁଟି ଭାଙ୍ଗି ଆସିଲା । କ'ଣ ? ସେହି ନୂଆ ପୁଆଣୀ ଝିଅ ।
ମୁଣ୍ଡରେ ଟିପି ଟିପି ଚନ୍ଦନର ପାଟି, ବହରର ତମା ଗଙ୍ଗା ଶାଢ଼ୀ ।
ସ୍ୱାକୃତ୍ ଚମକ ପଡ଼ିଲା । ଲମ୍ବା, ଏ ନର୍ଦ୍ଦମା ଭିତରକୁ ସରଗର ସୁନା
ଚଢ଼େଇ କାହିଁକି ଆସିଲା ? ଝିଅଟି ଓଠରେ ଓଠେ ହସ ଶୁଭ ସ୍ୱାକୃତ୍
ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ପାଣିରେ ଡୁବିଗଲା ।

ପାଣି ପୁଣି ଫଣା ଟେକିଲା । ଲମ୍ବେଇ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ଛଇ
ଇଏ କ'ଣ ଉଠିଲା ? ଚନ୍ଦ୍ରୀ ଶରୀର ପୁଅ ? ଗାଲର କୁନି କୁନି ଭଉଁଷି
ଭିତରୁ ଓଠଆଡ଼କୁ ହସ ସରଳ ପଡ଼ୁଛି । ବୁଡ଼ିଗଲା ନେ ? ନ୍ୟାବ ଥୋବ
ଫେଣ ଗୁଳିକୁ ନେଆ ନେଆ ହସ ଏବେ ବି ଛୁଟିକା ମାରୁଛି । ଫେଣ
ଫଟେଇ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ହାଡ଼ୁଆ ରୁଡ଼ ବାଲୁବାଲୁ ମୁହଁ ଉଠିକି ପଡ଼ିଲା ।
ସେହି ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ଭିକାରୀ ବୁଢ଼ାଟା ? ତା ବୁଜୁଲଟାକୁ କାଗରେ ଜାକି
ଭିକା ଦାନଗୁଡ଼ାକର ପାକ ଦେଇ ହସଗୁଡ଼ାକୁ ସ୍ୱା ଉପରେ ଛିଆଡ଼ି
ଦେଲା । ଗଲ...ସେ ବି ଡୁବିଗଲା । ପୁଣି କଣ ? ମୋଡ଼ ବାବୁଙ୍କ ଫୁଲ-
ବାଗାନ୍ ? ଫୁଲର ହାଉଜାମାନର ଚଢ଼ି ଭଙ୍ଗିମଡ଼ୁଛି । ବାସନାରେ ନାକ
ପୋତି ନଢ଼ାଇ ଯାଉଛି । ଆହା, ବୁଡ଼ିଗଲା ନେ ! ସମସ୍ତେ ଆଜି ତାକୁ
ଚାହିଁ ହସିଛନ୍ତି । ନେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କନ୍ଦେଇଥିଲା । ଏ ନିମନ୍ତ ଭିତ ଭିତରର
ଦେହ ତାର ଉଶ୍ମାସ ଲାଗିଲା । ନେ ନେଇଥିଲା ପିତୃଳ ବେଶମତ୍ତ ନିମାଳିଆ
ଛୁରଟା, ଦଶ ଛଟାକିଆ ମତ ବୋତଲଟା ବି ପାଣିର ଭଉଁଷି ଭିତରେ
ଚକ୍କର ଖାଇ ତଳମୁହଁ ହେଲେ । ବୁଦ୍ଧର ରକ୍ତର ଦାଗ ନ ଥିଲା ।
ବୋତଲରେ ଲଲ ପାଣି ଇସାରା ନେଉ ନ ଥିଲା ।

ସ୍ୱାକୃତ୍ ର ପଲ ରୁମ ମୁକ ହେଇ ଆନନ୍ଦ ବୋଧ ମରୁଥିଲା ।
ଏହି ଆନନ୍ଦର ଉପାସୀଆ ପୁଅ ବେଦନାକୁ ତାର ଆସପ ଆସପ ଧାଇଁ

ଦେଉଥିଲା । ତାର ଆଖିର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନେଇ ସେ ବାରୁଆଳୀ ସଜାଉଥିଲା...

...ମାଆ ଅଛ ହେଇଛି । ଗଜକୁମାର ପରି ପୁଅ ଜନ୍ମ କରି ବି ଦେଖିପାରୁନା । ଘରେ ଖାଲି ରୂପ ଆଉ ହସର ଲହଡ଼ି ଛୁଟୁଛି । ପ୍ଳାକୁବ୍ ର ଆଖିକୁ ନେଇ ମାଆର ଆଖିରେ ଶଞ୍ଜି ଦିଆଗଲା । ଆଖିପତା ଝାଡ଼ି ଝାଡ଼ି ମାଆ ଆଖି ଖୋଲିଲା । ଆହା, ତା ପରେ କି ମିଳନ ? କି ଅନୁଭବ ? ପ୍ଳାକୁବ୍ ବାସ୍ତବ୍ୟର ପୂଲକରେ ପାଗଳ ହେଇ ପଡ଼ିଲା ।

ପ୍ଳାକୁବ୍ ଭାବିଯାଉଛି । ଦେଶ ଉପରେ ଶସ୍ତ୍ର ଚଢ଼ାଉ କରିଛି । ଦେଶର ଜଞ୍ଜୁଳ୍ ମାଟିର ଯଶ ପାଇଁ ଯୁଦ୍ଧଭୂଇଁକୁ କୁହୁପଡ଼ିଲା । ଆଖି ଦୁଇଟା ବିଚରର ଗଲା । ଶସ୍ତ୍ରସେନା ମରିଗଲେ—ହାରିଗଲେ । ଜାତୀୟ ପତାକା ପୁଣି ଫର ଫର ହେଇ ସରଗ ଦହରେ ଲହଡ଼ି କାଟିଲା । ସବୁଆଡ଼େ ଉତ୍ସବ ବଞ୍ଚିହେଇ ପଡ଼ିଲା । ବିଚରଟି ଏ ଆନନ୍ଦର ଭାଗଦାସ ହେଇ ବି ଭାଗ ନେଇ ପାରୁନି । ପ୍ଳାକୁବ୍ ର ଆଖି ତା ଆଖିରେ ଯେଣି ଦିଆଗଲା । ଶର ସୈନିକ ହସି ହସି ଦେଶର ଆନନ୍ଦପୁଅ ମଝିକୁ ଝାମି ମାରିଲା । ପ୍ଳାକୁବ୍ ର ଚକ୍ର ତାତି ଉଠିଲା ।

ତାର ଭାବନା ବେଶି ବେଶି ଗାଡ଼ି ହେଇ ଉଠୁଥିଲା । ଦେହ ଭିତରେଟାଯାକ ବୁଲି ବୁଲି ଖରି ଶିରି ପବନ ମନ ଉପରେ ସପନ ଲେପି ଦେଇ ଯାଉଛି । ପ୍ଳାକୁବ୍ ଦେଖୁଥିଲା—

ସାତ ପ୍ରାଣୀ କୁଟୁମ୍ବ । ପୋଷିବାକୁ ବିଚର ଏକା । ଦୁଃଖଧନ୍ଦା କରି ବଡ଼ ଦହଚଞ୍ଚିରେ ଗୁଜୁଗଣ ଚଳାଏ । ପଇସା ଆଶାରେ ଗାଁ ଛୁଡ଼ିଲା । କାରଖାନାରେ କାମ କରୁ କରୁ ଆଖି ଦିଟା ଦେଇକି ବସିଲା । କାଗିରି ଭେଳା ଭଲ ଛୁଆଗୁଡ଼ାକ ତଳେ ଲଟକାଳି ଖେଳିଯାଉଥିଲେ । ଭୋକ ଉପାସରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ମରିବେ ! ପ୍ଳା ଆଖି ନେଇ ଅନ୍ଧ ମଜୁରୀଆ ଆଖିରେ ଲଗାଇ ଦିଆଗଲା । ତା ଘର ଆନନ୍ଦରେ ଫାଟି ପଡ଼ିଲା । ପ୍ଳାକୁବ୍ ର ମନ ଓଦା ଓଦା ହେଇଉଠିଲା ।

ସେ ଭାବନାକୁ ଆହୁରି ଆହୁରି ଦୂରେଇ ଦୂରେଇ ଦେଉଥିଲା । ସପନର ବାସନାରେ ମନ ତାର ଅବଶ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ସେ ଦେଖୁଥିଲା—

ନୂଆ କରି ବାହା ହେଇଛି । ରୂପର ନିଶା ଆଖିରେ କେବଳ
ରଙ୍ଗର ଗାର ମାରିଛି । ମନ ଉପରେ ଭୂଳୀ ଚଳାଇନି । ହଠାତ୍
ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ପଡ଼ି ଯୁବକ ଅନ୍ଧ ହେଇଗଲା । ଘରେ ତାର ରୂପର ସୁଅ
ଉଛୁଳି ପଡ଼ୁଛି । ଶୋଷର ଦାଉରେ ସେ ସେଇଠି ରହି ଖାଲି ଦନ୍ତ
ହେଉଛି । ସ୍ବାକୁବ୍ତା ଆଖି ତାକୁଇ ଦେଲା । ତା ଆଖି ଫିଟିଗଲା ।
ଅନ୍ଧ ତା ବାନ୍ଧବାକୁ ଗାଲରେ ଗାଲ ମାଡ଼ି ଛୁତରେ ଭିଡ଼ି ଧଇଲା । ଆଖି
ଖୋଲି ଖାଲ ଦେଖିଗଲା—ନା, ଆଖି ଦେଇ ରୂପର ଧଣା ପିଇ ପାଗଳ
ହେଲା—ହଁ, ପାଗଳ ହୋଇଗଲା ।

ସ୍ବାକୁବ୍ତର ଦେହ ବେଶୀ ବେଶୀ ଅବଶ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା ।
ପସ୍ତ ଗଇଁଜର ସପନ ଚାଖି ଚାଖି ପକ୍ଷୀରୂପ ଦୋହର ଡେଶା ଖୋଲି
ସେ ଉଡ଼ି ଯାଉଥିଲା...ସେ ପାଗଳ,...ହଁ ସେ ପାଗଳ ହୋଇଛି ।

—————

ରାମ ଦାସ

କଟାରୁଲର ବଡ଼ ବଡ଼ ପାଞ୍ଚ ଦେଇ ଗୋରୁ ଗୋରୁ
ଧଆଁ ଚାଣିକିଲୁ ବରଗହର ଗହଳ ପସ ପଟାଇ ଭିତରକୁ ଉଠି ।
ବଜରନାଥ ଫୁଙ୍କା କବାଳରୁ । ଗହଳ ସେ ମାଖ କଡ଼କୁ ଛୁଡ଼ା ଖଜୁର
ମଝିଆ ନମରୁ ଗଡ଼ିପାଇଁ ସମରନାଥର ଛୁଆ ଦିନା କୁଣ୍ଡାକୁଣ୍ଡି ହୋଇ
ଦାସର ମଧ୍ୟ ପାଳୁଛନ୍ତି । ନିଦରବଳ ପାଟିରୁ ଗରଳ ଗଡ଼ିଆସି ଶୁଣି
ଶୁଣି ଗାଲ ଉପର ଗାର ମଜାଇଛି । ଟିକିଏ ଦୂରକୁ ସାଆନ୍ତା ଗଛମୂଳ
ଦୁଇ ଉପର ରଙ୍ଗନାଥର ଡିଗରୁ ଛୁଆର ମୂଳ କନା ଦିଶୁଛି ଶୁଖାଇ
ଦେଇ ଅଳସ. ଶୁଣି ହାଲ ମାଲ ଅଜ୍ଞାନ ପୁଟାକଲ । ରଙ୍ଗନାଥର ଗପ
ଉପରକୁ ବଜରନାଥର ମାଙ୍କଡ଼ଟା କୁଦାଟି ମାରିଦେଇ କାନଟାକୁ
ତାର କାମୁଡ଼ି ଦେଲା । ଗପଟା ଗଜି ଉଠିଲା । ଚାଣିକିଲୁ ମୁହଁ କାତ
ବଜରନାଥ ପାଟିଟେ କଲ — “ରାମଦାସ, କୁଛୁ ଖୁବଞ୍ଜ କରୁଛନ୍ତି ନା ।”
ମାଙ୍କଡ଼ଟା ଗପ ଉପରୁ ଆସି କଲ ହୋଇ ପଡ଼ି ବଜରନାଥକୁ ଚାହିଁ
ଚାହିଁ ଭରି ଭରି ଆଗକୁ ଚାଲିଲା । ବଜରନାଥ ମୁହଁ ଚାଲିଲେ ତ ଧାସ
କନା ଫେରିଆସି ଗପ ଗାଲର ଗୋଟାଏ ଗଲ ଚାପଡ଼ି କଷିଦେଇ
ଏକାଡ଼ିଆକେ ପାଇଁ ଗଛ ଉପର ନାଜର । ଜାଲ ଦେହରୁ ଗୁଣ୍ଡୁରି
ମୁଣାଟେ ତଳକୁ ଖସି ଆସିଲା । ରାମ ଦାସ ନିଜକୁ ଗଛ ଗଣ୍ଡି ଦେହରେ
ବସେଇ ଦେଇ ତା ପିଛା ଧଇଲା । କରଳ ସିଂହ ଉପର ଆସି କାରି
ଦେଇ ପଡ଼ିଲା । ଗୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ି ବର ଦେଲ ଦିନା ଧରି ତାମର ସେ
ଦୋଳ ଖେଳିଲା । ତମ୍ବୁଲି ବଜରନାଥର ଗୁଡ଼ି ଉଠି ପେଟର ଖଣ୍ଡକ
ଉପର ବସି ପେଟରୁ ଉଠୁଣି ଗାଈ ପାଟିରେ ପକାଉଥିଲା । ରାମ ଦାସକୁ

ଦେଖିଛି କି କଲେ ଗଡ଼ ଗଡ଼ ଓହଲ ଚଳୁ ବା ଲଙ୍ଘୁଡ଼ି ଧରି ମେ ବ
 ଝୁଲି ଝୁଲି ଡାଳ ଉପରକୁ ବୁଦାବଟ ମାରିଲା । ଉପର ଡାଳର
 ମହୁବସାଟା ହଲିଗଲା । ଦିଟା ମାଛ ଆସି ତମ୍ବୁଳଲାର ନାକନ
 ପଶିଗଲା । ସେ ଖଣି ଖଣି ବହଇ କଳକୁ ପ୍ରାଣବିଜଳନର ପଳାଇ
 ଆସିଲା । ବଜରନାଥ ଡାଳ ଗୁଡ଼ିଲା—“ଅରେ ରାମଦାସ, ତମ୍ବୁଳଲା, ଚା
 କ ପି ଯାଉ ।”

ସୁନା ପିଲା ପରି ରାମଦାସ, ତମ୍ବୁଳଲା ଆସି ବଜରନାଥର ଚା
 କଂସା ପାଖରେ ବସିଗଲା । ଲଲା ଚା ଉପରେ ମୁଡ଼ି ସମୁଦ୍ଧ । ବଜରନାଥ
 ଅଧା ପିଇ ନେଇ ମୁଡ଼ି ଗୁଣି ପାଟିରେ ପକାଇଲା । ଦୁର୍ବଳ ମୁଣ୍ଡରେ
 ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଦେଇ ଉଠିଗଲା । ତାପରେ ଚାଲିଲା ଛଡ଼ାଛଡ଼ି । ରାମଦାସ
 ମାଡ଼ିବସି ଖାନ୍ଦିଯାଉଥାଏ । ତମ୍ବୁଳଲା କିଛି ନ ପାଇ ଲଙ୍ଘୁଡ଼ିକୁ ତାର
 କାମୁଡ଼ି ଦେଲା । ରାମଦାସ ବୁଲିପଡ଼ି ଗୋଡ଼ାଇଲା । ତମ୍ବୁଳଲା ପଡ଼ି ଉଠି
 ପଡ଼ିଆଟା ଉପରେ ଦାଣ୍ଡିଆ ମାରୁଥାଏ । ଦୂରରେ ବସି ଦାନ୍ତ ନେପିଡ଼ି
 ଖଟେଇ ଦେଉଥାଏ । ରାମଦାସ ହୁଁ କରି କୁଦା ମାରି ଦାନ୍ତ କଡ଼ କଡ଼
 କରି ଧାଉଁଥାଏ । ବଜରନାଥ ଖଣ୍ଡିଆ ବଡ଼ ଖଣ୍ଡି କାନମୁଲରୁ କାଢ଼ି
 ଚାଲିଛି ନିଆଁ ଆଣି ଲଗାଉ ଲଗାଉ ହସି ପକାଇଲା । ପାଳଲ ନିଶ
 ତାର ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । ଏଇ ମାଙ୍କଡ଼ ଦିଟା ତା ଖାଦନର ସବୁ ।
 ଏଇ ଦିଟାକୁ ସେ ତା ଖାଦନର ଯାହା କିଛି ରାଗ ଚମ, ସେନ, ଶୁଦା ସବୁ
 ଦେଇ ଆସିଛି । ବଜରନାଥ ବଡ଼ ଧ୍ୟାନ ଗୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ି ଦାନ୍ତ ଦେଖାଇ ଆଖି
 ଖୋଷି ଦେଖୁଥାଏ । ରାମଦାସ ତମ୍ବୁଳଲା ଗଡ଼ାପଡ଼ା ହେଇ ପଡ଼ିଆର
 ଏମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଯାଏ ଦଉଡ଼ା ଲଗାଇଥାନ୍ତି ।

ରାମଦାସ ନାଚେ । ଏତେଦିନ ଭିତରେ ଚାରିଆଡ଼େ ତା ନା
 ହେଇ ଗଲାଣି । ମାଙ୍କଡ଼ ମଣିଷ ଭଳି ତାଳ ସାଙ୍ଗରେ ଗୋଡ଼ି ପକାଇ
 ଏତେ ସୁନ୍ଦର ନାଚ ପାରେ ? ଯେଉଁଠି ନାଚ ହେଲା ତ ଲୋକ ଭଡ଼ି ।
 ରାମଦାସ ଆଉ ତ ବେଟା—ବଜରନାଥ ଡାଳ ଦେଲା ତ ରାମଦାସ
 ତମ୍ବୁଳଲାକୁ ଗୋଇଠାଏ ମାରି ମଝକୁ କୁଦିପାଡ଼ି । ଗଡ଼ ଗଡ଼ ଆଖି
 ରାମଦାସ ଆଡ଼କୁ ଆଖେଇ ଯାଏ । କଲା କନାର ଗ୍ରେଟ ଫଟେଇ

ଶଶିକ ଉପରେ ଭଜି ରୁଗିଟା ମେଡେଲ କଳଙ୍କୀ ଲଗା ସେପ୍ଟିପିନ୍
 ଦେଇ ଲଟକା ହୋଇଥାଏ । ରାମଦାସ ହାତ ଲମ୍ବାଇ ଦିଏ । ବଜରନାଥ
 ତାକୁ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ ମେଡେଲ ଗୁଡ଼ାକୁ ଟିକିଏ ସଜାଡ଼ି ସୁଜୁଡ଼ି ଦିଏ ।
 ତାପରେ ରାମଦାସ ରୁଗିଆଡ଼କୁ ବୁଲି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସଲମ୍
 ପକାଏ । ନାଚ ପରେ ନାଚ ରୁଲେ । ମୁଣ୍ଡରେ ମଳି କୁଟ କୁଟ ଛୁଡ଼ା
 କହୁଁରେ ତିଆରି ଗ୍ରେଟ ଟୋପି ଶଶିକ ମାଡ଼ି ଦେଇ ନାଚ ତଳେ ମିଛରେ
 ନିଶି ମୋଡ଼ି ବେକରେ ଭଙ୍ଗା ଛତା ବେଶ୍ ଶଶିକ ପକାଇ ରାମଦାସ
 ଚୌକିଦାର ସାଜେ । ବଜରନାଥ ଢୋଲକ ଶଶିକ ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ
 ରାଗିଣୀ ଧରେ—“ଅବ ଚୌକିଦାରୁ ନୋଗା ମେରା ରଜା,—ବୋଲ
 ପଦ୍ମତରା ମେରା ରଜା,—ଆଜା—ଆଜା—ବଜେ ଆଜା—ବୁଡ଼େ
 ଆଜା—ପଞ୍ଚାମ୍ ଆଜା—ସବ୍ କୋଇ ଆଜା ।” ରାମଦାସ ସାଜନ ଶୁଣି,
 ବାହାରେ ରୁପଡ଼ି ମାରି ଶ୍ଵେର ଗୋଡ଼ାଏ । ଗଞ୍ଜାଇ ଖାଇ ଚୌକିଦାର
 ଭଲ ଢୋଲାଏ । ହଠାତ୍ କିଏ ଆସିଗଲା ବୋଲି ଉଠିପଡ଼ି ଦୌଡ଼େ ।
 ବଜରନାଥ ପାଟିରୁ ଅନବରତ କଥା କୁଟିଥାଏ । ସେ ଲହରେଇ
 ଲହରେଇ ମଝିରେ ମଝିରେ ଗୀତ ଝାଡ଼ି ଢୋଲକ ବାଡ଼େଇ କହି
 ଯାଉଥାଏ । ରାମଦାସ ତା କହିଲ ମୁତାବକ ଅଭିନୟ କରେ । ଦୁଇ
 ପାଖରେ ଝୁମୁଲଗା ବାଡ଼ି କାନ୍ଦର ପକାଇ ରାମଦାସ ଦହି ବଜେ ।
 ଢୋଲକ ଉପରେ ବସି, ଗୋଡ଼ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ପକାଇ, କାନରୁ
 ଶଶିଆ ବଡ଼ି କାଢ଼ି ପାଟିରେ ଦେଇ ସେ ହାକିମ ହୁଏ । ଅଗଭଙ୍ଗା
 ପେନ୍ ସିଲରେ ଖଣ୍ଡେ ଛୁଡ଼ା ଖାତାରେ ଗାନ୍ଧେଇଲାବେଳେ ଯୋଡ଼ଲା
 ଓଠ ଚାର ଟିକିଏ ଲମ୍ବି ଆମେ । ମୁଣ୍ଡରେ ମଧୁରପଣି ଝୋସି, ବେକରେ
 କନା ଧଡ଼ିର ଗୁନ୍ଧା ନୋହଳାମାଲ ପକାଇ, ଶଶିଆ ବେତ ଚଣ୍ଡ
 ମୁହଁରେ ଲଗାଇ ସେ କୃଷ୍ଣ ସାଜେ । ଗୋଡ଼କୁ ଗୋଡ଼ ଛୁଇଁଲାବେଳେ
 ମାଛୁଟ ଅଗରେ ନଡ଼ି ଗଲ ତ ବଞ୍ଚିଣୀ ପୋପାଡ଼ି ଦେଇ ମାଛୁଟାକୁ
 ଧରିବାକୁ ଡେଇଁପଡ଼େ । ବଜରନାଥ ବେତ ଚଣ୍ଡ ଉଠାଇ ପାଟି କରି
 ଉଠେ । ପୁଣି ରାମଦାସ ବେତକୁ ବଞ୍ଚିଣୀ କରି ହଠାତ୍ ଠାଣିରେ ଛୁଡ଼ା
 ହୁଏ । ଚଣ୍ଡାଲ ପଟା ପଟାକିଆ ଦାଦରା ପିନ୍ଧି, କାନରେ ପାମିଆ
 ଲଗାଇ, ଲିନିଆମର କୁଜାମୁଜା ମୁଟା ଗୁଣ୍ଡକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟି
 ହାତରେ ଧରି ନାଚ ନାଚ ଆସେ । ବଜରନାଥ ଗୀତ ଧରେ—“ଆଗସ୍ତୀ

ରାଧା ରାମ, ସମୁଦାୟେ ଭରଣେ ପାମ । ତୋଳକ ବେଶୀ ବେଶୀ ତୁ ଉଁ
 ତାଉଁ ବାଜି ଉଠେ । ରାମଦାସ, ତମାକଲ ବାଜା ଧାନ୍ତର ଗୋଡ଼
 ପକାଇ ନାଚନ୍ତି । ମଝିର ମଝିରେ ରାମଦାସ ତମାକଲର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ
 ମାଡ଼ିବ । ତମାକଲ ବୁଲିପଡ଼ି ଦାନ୍ତ ନେପିଡ଼ି ଖତେଇ ହୁଏ । ଶେଷ
 ନାଚ ଦେଉଛି ରାମଦାସ ତମାକଲର ପ୍ରେମ ସୁଆଙ୍ଗ । ରାମଦାସ ମଦପିଇ
 ତୋଳାଇ ତୋଳାଇ ଆସେ । ତମାକଲ ଗୁସ୍ତୁଣି ଧରି ବାଡ଼ାଏ ।
 ରାମଦାସ ରୁଷି ଶୁଣ । ତମାକଲ ଖାଇବାକୁ ବାର ଖୁଆମନ୍ଦ କରେ ।
 ଶେଷକୁ ତମାକଲ ମୁହଁ ଫୁଲାଇ ବାପଦରକୁ ବାଡ଼ାରେ । ରାମଦାସ ରାଗ
 ରୁଡ଼ି ତମାକଲକୁ ଧରେ । ଅଭିମାନ ସବୁ କୁଆଡ଼େ ପାଣି ଫାଟିଯାଏ ।
 ଦୁହେଁ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ନାଚ ଯାନ୍ତି । ବଜରନାଥ ମୁହଁରୁ ଗୀତ ଝୁଟିଥାଏ ।
 ଆଖି ତାର ମଉଳି ପଡ଼େ । ବେଳେ ବେଳେ ଲୁହ ଦି ରୁଦି ଟୋପ ବ
 ଗଡ଼ି ଆସି ଦରପାକଲ ଗୁଡ଼ି ବାଳରେ ଦାର ଅଟକି ଯାଏ । ହସ୍ତଲଲ
 ମୁଣ୍ଡର ଟାଇଆ ଫିଟାଣି ସେ ଆଖି ପୋରେ । ରାମଦାସ ବଜରନାଥର
 କଣ୍ଠକୁ ମୁଦାବଳ ପେଟରେ ଗୁପ୍ତ କରି ପକ୍ଷୀ ମାରି । ପେଟକୁ
 ଦେଖାଇ ପଡ଼ିଗଲେ । ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଆଗରେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କ
 ପାଖକୁ ଯାଇଁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରେ । ଲୋକ ଭଡ଼ି ଆସେ ଆସେ କମିଯାଏ ।
 ପଛପା ନ ଦେଇ ଲୋକେ ପଛରୁ ପଛରୁ ଖସି ଯାନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ
 ବଜରନାଥ ଆଖି ମାଉଦେଲ ରାମଦାସ କାହାର କାହାର ଲୁଗାକୁ
 ଭଡ଼ି ଧରେ । ଜଣେ ଦି'ଜଣ ମୁହଁ ମୁଲଜାରେ ଦିଶୁଛି ପଛପା ଦେଇ
 ଦିଅନ୍ତି । ଆଉ କିଏ ରାତି ଉଠିଲେ ବଜରନାଥ ଇସାବ ଦିଏ, ରାମଦାସ
 ଫେରି ଆସେ । କେଉଁଠି କେଉଁଠି ପାଖରେ ପାନ ଦେଲାଣି ଥିଲେ
 ଦୋକାନୀ ରାମଦାସ ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ମାନ ଧରିରଇ ଦିଏ ।
 ବଜରନାଥ ନେଇ ଅନ୍ଧାରେ ଚାଲିଯାଏ । ଗୁଡ଼ିଆ ଦୋକାନୀ କିଏ କେବେ
 ପଦ ନିମିତ୍ତ କି ସିଙ୍ଗି ଡାକେ ଦେଲେ ତ ରାମଦାସ ପାଉଁ ପାଉଁ ପାଟରେ
 ପ୍ରସ୍ତାଇ ଦିଏ । ବଜରନାଥ ବେତ ଉଞ୍ଚାଇ ଗାଳି ଦିଏ—“ଦେମାସ୍
 ଅଳେଲ ସବ୍ ଖାଲଗା ।” ତମାକଲ କୁଦାମାରି ଶିକାର ମିଳାଇ ହୁଏ ।
 ବଜରନାଥ ଅନ୍ଧାରୁ ପଛପା କାଢ଼ି କିଛି ଗୋଟାଏ ଜଣି ତମାକଲକୁ
 ଦିଏ । ରାମଦାସ କଣିକା କଣିକା ଖୁଣ୍ଟି ଛତେଇ ଆଣିବାକୁ ପୁରପା

ଟୋକ୍ ଥାଏ । ବଜରନାଥ ତା ଗୁଣ ଜାଣି । ସେ ଆଖି କଟମଟ କରି
ରାମଦାସକୁ ଚାହିଁ । ରାମଦାସ ଚପରୁ ଚାଲେ ।

ସେଦିନ ଚମ୍ପାକଳକୁ ରାମଦାସ ଦିଅୁଲା କାମୁଡ଼ ଦେଲା ।
ବଜରନାଥ ଖୁବ୍ ପିଟିଲା । ରାମଦାସ ଉପର ମାଡ଼ ଦେଖି ଚମ୍ପାକଳ
ପଳାଇଯାଇଁ ଗଛ ଡାଳରେ ଲୁଚି ଆଖି ମିଛୁମିଟ କରୁଥାଏ । ମାଗସାରି
ବଜରନାଥ ଗୁମ୍ ଖାଇ ବସିଗଲା । ସବୁବେଳେ ଏଗୁଡ଼ାକ ଖାଲି ଝଗଡ଼ା
ଲଗିଲେ । ମାଡ଼ କଣୁଛନ୍ତି । ସେ କଣ କରବ ? ରାମଦାସ ଟିକିଏ ଦୂରରେ
ତଳକୁ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ବସି ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଗୁରୁରଗଥା ଗଛ ଗୋଟାଏ ଲେଖା
ଓପାଡ଼ି ଦାନର ଚୋରାଇ ଫୋପାଡ଼ୁଥାଏ । ଚମ୍ପାକଳ ଏ ପାଖ ସେ
ପାଖ ଚାହିଁ ଚପରୁପ ଗଛରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲା । ବଜରନାଥକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ
ଯାଇଁ ରାମଦାସ ପାଖରେ ବସିଲା । ରାମଦାସ ଚୁଲପଡ଼ି ତା ମୁଣ୍ଡକୁ
ତଳକୁ ମାଡ଼ିଦେଲା । ଆଗରେ ଝିଙ୍କିକାଟେ ଟିକିଏ ଉଡ଼ିଯାଇ ଘାସ
ଉପରେ ଘୁଣି ପଡ଼ିଲା । ରାମଦାସ ତା ପାଖକୁ କୁଦାଟେ ମାରିଲା ।
ଚମ୍ପାକଳ ରାମଦାସ ପଛକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ଝିଙ୍କିକାଟା ଆଗକୁ
ଉଡ଼ିଗଲା । ରାମଦାସ ଚମ୍ପାକଳ ବଡ଼ାବଡ଼ ହେଇ ତା ପଛେ ପଛେ
ଗୋଡ଼ାଇଲେ । ଶେଷକୁ ନ ପାରି ଚମ୍ପାକଳ ଯାଇ ପଡ଼ିଆ କଡ଼କୁ
ହୁଙ୍କାଟା ଉପରେ ବସିଲା । ରାମଦାସ ଝିଙ୍କିକା ପିଛା ଗୁଡ଼ି ଚମ୍ପାକଳ
ଲଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଯାଇଁ ଟାଣିଦେଲା । ଦୁହେଁ ଯାକ ତଳେ ଓଲଟା ଓଲଟି
ହୋଇ ଗଡ଼ାଗଡ଼ି ଲଗିଲେ । ବଜରନାଥର ଆଖି ସରତ ଆସିଲା ।
ମିଛଟାରେ ସେ କେତେ ସତେ ମାରିଲା ? ସେ ତ ସବୁବେଳେ ବଦରଗୀ ।
କରିବ କଣ ? ଯେତେବେଳେ ମାଙ୍କଡ଼ ଦିଟା—କଣ ବା ଅପରାଧ କରି
ପକାଇଲ ? ସେ ଡାକିଲା—“ରାମଦାସ, ଆରେ ଚମ୍ପାକଳ, ସୁଦ୍ଧା
ଆସ ତ ।” ଚମ୍ପାକଳ ଦୌଡ଼ିଲା । ରାମଦାସ ଦି କୁଦାରେ ତାକୁ ଟପିଯାଇଁ
ଆଗେ ଆସି ବଜରନାଥର କୋଡ଼ରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ଚମ୍ପାକଳ
ବଜରନାଥର ଜଘରେ ମୁଣ୍ଡ ଗେଞ୍ଜି ତଳେ ଶୋଇପଡ଼ି ବଜରନାଥକୁ
କହିଲା କହିଲା ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଲା । ବଜରନାଥ ରାମଦାସ କାନକୁ
ଧରି ଟେକି ଆଖି ମୁହଁରେ ମୁହଁ ଲଗାଇ ତା ଗାଲରେ ଛୋଟ ଛୋଟ
ରୂପଡ଼ ଦେଇ କହି ଉଠିଲା—“ଡାକୁ, ଲୁଟେରା କାହିଁକା” । ଚମ୍ପାକଳ

ମୁଣ୍ଡରେ ଠେସ ମାରି ବଜରନାଥର କୋଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠିଆସି
ରାମଦାସର ଲଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ସାଉଁଳାଉ ଥାଏ ।

ବଜରନାଥ ଝାଡ଼ାଝପଟ କୁଆଡ଼େ ଟିକିଏ ଗଲ ତ ଆସିଲା
ବେଳକୁ କିଛି ନା କିଛି ଗୋଟାଏ କାଣ୍ଡ ଦଟି ଯାଇଥିବ । ଅଜ ଯଦି
ଡୋଲକି ବାଡ଼େଇ ରାମଦାସ ପଟେଇ ଦେଇଥିବ ତ କାଲି ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ
ବୁଡ଼ାର ଖଣିଆ ବଡ଼ ଖାଇ ଶିଙ୍ଗୁ ଶିଙ୍ଗୁ ଉଆସିଲି କାଠିଗୁଡ଼ାକ ସବୁ
ବଞ୍ଚି ଉଠିଲେ ଦଳିମଳି ଦେଇଥିବ । ଅଜ ବୁଢ଼ାଣି ଭାଙ୍ଗିଲ ତ କାଲି ବୁଡ଼ାର
କୁରୁତା ଖଣ୍ଡକ ଚିର ହୋଇଥିବ । ବଜରନାଥ ଚିତ୍ତେ, ଗାଳିଦସ,
ମାରେ, କାନ୍ଦେ ବି । ରାତିରେ ଗୋଟାକ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ଦେଇ ଗୋଟାକୁ
କୋଡ଼ରେ ପୂରେଇ ଶୁଏ । ହାତ ତାର ଅଜାଣତରେ ଆଉଁସି
ବେଉଥାଏ । ଆଖିରୁ ତାର ଲୁହ ଖସି ଆସେ ।

ସେଦିନ ରାମଦାସ ସକାଳଟାରୁ ଖେଁ ଖେଁ ପାଟି କମ୍ପେଇଲା ।
ବଜରନାଥ ଭାରି ଚିଡ଼ିଗଲା । ଆଖି ତାର ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି, କାଲି ନାଲି
ପାଉଁହେଇ ସେ ପାଖ ଗାଁକୁ ଯାଇଥିଲା । ଆସିଲାବେଳେ ଧଞ୍ଜିଆ ବକତ
ଦେଖି ବାଟରେ ତାଡ଼ି ଖଟିରୁ ପେଟେ ଠୁକି ଦେଇ ଆସିଲା । ରାତିରେ
ଆଉ ହୋସ ନାହିଁ । ଶିଆପିଆ କଥା କ'ଣ ପରୁରେ ? ରାମଦାସ ବେଶୀ
ବେଶୀ ଚିଲେଇଲା । ବଜରନାଥ ଆଖି ମଲି ମଲି ଉଠିଲା—“ନହିଁ ଖାସ୍ତେ
ତୋ କ୍ୟା ଜାନ ଲେ ଲେଗେ ?” ଅଗରେ ଚମ୍ପାକଲ୍ଲଟା ପଡ଼ୁଛି, ରାମଦାସ
ତା ବୁରିପାଖ ବୁଲି ବୁଲି ଖାଲି ଖେଁ ଖେଁ ହେଉଛି । ବଜରନାଥ ପାଟକୁ
ଦୌଡ଼ିଲେ । ଚମ୍ପାକଲ୍ଲଟା ଝିମ୍ବେକେ ପଡ଼ୁଛି, ତାକୁ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ଠିଆ
କରାଇଲା । ଚମ୍ପାକଲ୍ଲର ଗୋଡ଼ ଠାକିଲା ନାହିଁ, ପଡ଼ିଗଲା । ବଜର-
ନାଥର ଛୁତି ଭିତର ଦେଇ ଭୟରେ ଗୋଟାଏ ଶର ଶର ପବନ
ଖେଳିଗଲା । ସେ କାନ୍ଦୁଶୁମାନ୍ଦୁଶୁ ହେଇ କହି ପକାଇଲା—“କୈଁରେ
ରାମଦାସ, କ୍ୟା ହୁଆ ? ରାମଦାସ ଚମ୍ପାକଲ୍ଲର ମୁଣ୍ଡକୁ ଟେକି ଦେଇ
ଖେଁ ଖେଁ ହୋଇ ଉଠିଲା, ବଜରନାଥ ପାଣି ଲେଟେ ଆଣି ଚମ୍ପାକଲ୍ଲର
ମୁଣ୍ଡରେ ଭାଲିଦେଲା । ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ଆଖି ଖୋଲି ମଟମଟ କରି ଚାହିଁଲା ।
ବଜରନାଥ ତା କାନ ଟିକିଏ ଫୁଲି ଦେଇ ଆସି ବୁ ବସାଇଲା । ମନଟା
ଗୋଲେଇ ଦାଣ୍ଡି ହେଉଥାଏ । ତୁଲି ଲଗାଇ ପୁଣି ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ପାଖକୁ

ଉଠିଗଲା । ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ସେହିପରି ଆଖି ମୁକ୍ତ ପଡ଼ିଛି । ଗୁ ଖାଇଲବେଳେ
ବଜରନାଥ ହାତରୁ ଗୁ ନାଗାଟା ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଆଜକୁ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ହେଲା
ତା ସାଙ୍ଗରେ ସେ ଖାଇ ଆସିଛି । ଚମ୍ପାକଲ୍ଲଟା ବଳରେ ନ ପାରି ଖାଇ
ପାରେନି ବୋଲି ତାକୁ ସେ ବେଗଳବେଳେ ଆଗେ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ
ପଛେ ଖାଏ । ସେଦିନ ବଜରନାଥ ଦିନମାନ ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ପାଖରେ ବସି
ରହିଲା । ରାମଦାସ ମଝିରେ ମଝିରେ ବୁଲି ଆସି ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ମୁହଁ ପାଖରେ
ମୁହଁମାଡ଼ି ମଟମଟ କରି ଚାହିଁ, ପୁଣି କୁଦାଟେ ମାରି ଚାଲିଯାଏ ।
ବଜରନାଥ ପାଟିକଲ୍ଲ — “କେଁ୍ୟାରେ ମଜାକ୍ ଉଡ଼ାତୋ ହୋ
ବଦମାସ୍ ? ଘୁହଁ । ଆଉ ।” ରାମଦାସ ଆସି ପାଖରେ ବସିଲା । ସଞ୍ଜ
ବୁଡ଼ିବା ଆଗରୁ ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ଟିକିଏ କୁଞ୍ଜ କୁଞ୍ଜ ହେଇ ଏପାଖ ସେପାଖ
ଗୁଡ଼ିପିଟି ହେଲା । ବଜରନାଥ ତା ମୁହଁରେ ପାଣି ଗୁଡ଼ିଆଏ । ରାମଦାସ
ତା ଚାରି ପାଖରେ ଖାଲି ବୁଲୁଥାଏ । ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ହଠାତ୍ ଗୋଟେ କଡ଼କୁ
ତଳି ପଡ଼ିଲା । ବଜରନାଥ ସମାଲି ପାରିଲାନି । ହୁଆଙ୍କ ଭଲ ଘୋ
ଘୋ ହେଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ରାମଦାସ ଖାଲି ଭୁଢ଼ାଇ ଭୁଢ଼ାଇ ଖେ ଖେ
ହେଉଥାଏ ।

ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ମରବାର ଆଜକୁ ପାଞ୍ଚଦିନ ହେଲାଣି । ବଜରନାଥ
କୁଅଡ଼େ ଖେଳ ଦେଖେଇବାକୁ ବାହାରିନି । ରାମଦାସ ଦୁଇ ଛିନି ଦିନ
ଗୁରିଆଡ଼େ ବୁଲି ବୁଲି ଖୋଜିଲା, ଗଛର ଡାଳ ପତର, ଫୁଙ୍କା, ପଡ଼ିଆ,
ବିଲ ସବୁଠି ସେ କୁଦି କୁଦି ହୁଁ ହୁଁ ହେଲା । କେଉଁଠି ଜବାବ ପାଇଲାନି ।
ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ଯେଉଁଠି ଥାଉ ରାମଦାସ ହୁଁ କଲତ ସେ ସେଠୁ ଆବାଜ ଦିଏ ।
ରାମଦାସ ଖୋଜି ଖୋଜି ପାଟ ପାଖକୁ ବଜରନାଥର ଅଜାଣତରେ
ଚାଲିଗଲା । ଗୋଟାଏ କଡ଼ରେ ବସି ହୁଁ କଲା । ସେପାଖ ଆଉଁ ହୁଁ
ଶୁଭିଲା । ସେ ଜୋରରେ ହୁଁ କଲା । ଆସ୍ପରି ଜୋରରେ ତାକୁ ହୁଁ
ଶୁଭିଲା । ସେ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ପାଟ ସେପାଖକୁ ଚାଲି ଚାଲି ଗଲା । ସେ
ପାଖରେ ବରକୋଳ ଗଛ, ପଳାଶ ବୁଦା ସବୁଠି ଖୋଜିଲା । ପୁଣି ହୁଁ
କଲା । ଏ ପାଖରେ ହୁଁ ଶୁଭିଲା । ଏ ପାଖକୁ ଆସି ଖୋଜିଲା । ପାଇଲା
ନାହିଁ । ବଜରନାଥ ଖୋଜି ଖୋଜି ଆସି ଡାକିଲା — ‘ରାମଦାସ’,
ରାମଦାସ ଜବାବ ଦେଲା, ବଜରନାଥ ଆସିଲା । ରାମଦାସ ଗଛର ତଳ

ତାଳରେ ବସି ପାଟର ପାଣି ସେପାଖକୁ ଚାଲିଥାଏ । ବଜରନାଥ ତ କଲ—“ଆ, ନରେ ଆ, ମେର ପାଣି ଆ ।” ରାମଦାସ ହୁଁ କରି ପାଣିଆଡ଼େ ଚାଲି ଚାଲି, ବଜରନାଥର ଗୋଲା ଗୋଲା ଆଖି ବୁଜି ଧାର ଛୁଟି ଆସିଲା । ବଜରନାଥ ହାତ ବଢାଇ ଘାଟିଲି ଘାଟିଲି ଗୋଲରେ କହିଲା—“ଓ ନାହିଁ ଆସୁଗା ରେ, ବେଟା ଆ ।” ସେ କହି ପାରିଲାନି । ରାମଦାସ ଥର ଥର ଗଛ ତାଳରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲା । ବଜରନାଥ ତାକୁ କୁଣ୍ଡଳ ପକାଇ ଛୁତିରେ ଘାଟି ଧକ୍କା ।

ରାମଦାସ ଆଜିକାଲି ଏକୃଷିଆ ବସେ । ଚାନ୍ଦବାକୁ ତାଳରେ କେବେ ଯାଏ ତ କେବେ ଯାଏ ନା,—ବେଳେ ବେଳେ ଚାଲି ତାଳ ଦେଇ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଗଛର ତାଳରେ କାହାକୁ ଖୋଜେ । ଖେଁ ଖେଁ ହୁଏ । ପୁଣି କଣ ଭାବ ହୁଏ ଉପରେ ବସେ । ବଜରନାଥ ଯେତେ ତାଳରେ ଶୁଣେ । ଗୋଟାଏ ଧୂଆନରେ ସେ ପାଟିଆଡ଼େ ଚାଲି ଚାଲି । ବଜରନାଥ ଚମ୍ପାକଲ ମଲପରେ ତାକୁ ବାନ୍ଧି ପକାଇ ଚମ୍ପାକଲକୁ ପାଟିଆଡ଼େ ନେଇ ଯାଇଥିଲା । ସେ ଦେଖିଛି । ବେଳେ ବେଳେ ବଜରନାଥ ଉପରେ ରାଜିଆଇ ସେ ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ି କରେ । ଆଜିକାଲି ଥରେ ଗଛ ଉପରକୁ ଉଠିଲା ତ ରାମଦାସ ଆଉ ତାଳକୁ ସଫଳରେ ଓହ୍ଲାଇ ନାହିଁ । ବଜରନାଥ ଏଣିକି ତାକୁ ବାନ୍ଧି ରଖେ, ନାଚ ତ ସବୁ ଦିନେ ହୁଏନି । ବଜରନାଥର ନାଚ କରେଇବାକୁ ଛକ୍କା ନ ଥିଲେ ବି ପେଟ ତ ଅଛି । ରାମଦାସ ନାଚିଲା ବେଳେ ଆଜିକାଲି ମଝିରେ ମଝିରେ କଥା ମାନେନି । ନାଚୁ ନାଚୁ ବୁଡ଼ାର କନାପଡ଼ି ସିଆଁ ମୁଣରେ ହାତ ପୁରାଇ ଚମ୍ପାକଲର ଦାଦରକୁ ଆଣି ଏ ପାଟି ସେପାଟି ଦେଖେ । ଶେଷକୁ ଦାନ୍ତରେ କାମୁଡ଼ି ଟାଣେ । ବଜରନାଥ ଛଡ଼ାଇ ଆଣେ । ତାପରେ ସେ ଯେତେ କହିଲେ ରାମଦାସ ଯନ୍ତା ଶୁଣେନା । ବଜରନାଥ ବି ତାକୁ ଆଉ ବେଶୀ ଗାଳି ଫଜର ଦେବାକୁ ଛକ୍କା କରେନି ! କିଏ କେତେବେଳେ କିଛି ଗୋଟି ଗାଳିବାକୁ ଚାଲି ତ କଲ ଦିକଳ କାମୁଡ଼ି ଆଗକୁ ପଛକୁ ଚାଲି ରାମଦାସ ଫିଙ୍ଗି ଦେଏ । ବଜରନାଥ ଆଜିକାଲି ତାର ଭାରି ଯତ୍ନେ । ତାକୁ ପାଟିରେ ବସାଇ ଚାଲି, କୋଳରେ ପୁରାଇ ଖାଇ ପକାଏ ।

ଆଜକୁ ଦିନ ଦେଲେ ସୁଆଡ଼େ ଗଲ ଖେଳ ଖାଲି ଉଣ୍ଡୁର
 ନେଇ । ରାମଦାସ ଦିନକୁଦିନ ବେଶୀ ବେଶୀ ଅମାନିଆ ହେଉଛି । ଦିନ

। ଚିଢ଼ା ସୁରୁ ହେଲେ ତ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ବସୁଛି ।
 ଯାହା କମ୍‌ଲେ ଖାଲି କୃଷ୍ଣନାଚ, ଚମ୍ପାକଲ୍ଲ ସାଙ୍ଗରେ ତାର ସୁଧାଙ୍ଗ
 ନାଚକୁ ମିଶେଇ ମିଶେଇ ନାଚୁଛି । ବଜରନାଥ କଥା କହି ନାଚ
 ଯାଙ୍ଗରେ ଖାପ ଖାଉନି । ଦିନ ଦେଲେ ଚୁଉଳ ପୋଷେ ମିଳନ କ
 ପଛସାଟେ କେନ୍ଦ୍ର ଦେଇନି । ସମସ୍ତେ ନାକଟେକି ପଲାଇ ଯାଉଛନ୍ତି ।
 ବଜରନାଥ ଭାରି ଚିତ୍ତରଳ । ଆସିଲବେଳେ ନାଲ ମୁଣ୍ଡ ଖଟି ପଡ଼ିଲା ।
 ମୁଣି ଅଣ୍ଟାଲ ଉଣ୍ଡୁଲି ଜମା ଦିଅଣା ପଛସା ପାଇଲା । କନ୍ଧିପୋଛି ପେଟ
 ଝୁଲିକରି ବଜରନାଥ ଆଠ ଦଶ ସଢ଼େଇ ତାଡ଼ି ପିଇ ଢଳିଲେ
 ଫେରିଲା । ବାଟରେ ଜଣେ ମୁଢ଼ି ମୁଠେ ଦେଇଥିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରଧିବା ଗଛ-
 ମୂଳରେ ପହଞ୍ଚି ମୁଢ଼ି ମୁଠାକ ସେ ରାମଦାସକୁ ଦେଲା । ରାମଦାସ
 ଆସିଲବେଳେ ପାଟ ପାଟରେ କାହିଁକି ଭାରି ଟାଣି ହେଲା । ମୋଟେ
 ଆରବୁ ଚୁଲିଲା ନାହିଁ, ବି ଚୁରି ଚୁପଡ଼ି ଲଗେଇ ବଜରନାଥ ତାକୁ
 ଦୋଷାରି ଦୋଷାରି ନେଇ ଆସିଲା । ମୁଢ଼ି ପାଇଛି ତ ରାମଦାସ ନାଚ
 ମାର ମୁଢ଼ିକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା । ଯାଇଁ ହୁଙ୍କା ଉପରେ ବସିଲା । ବେକରେ
 ସେଇମିତି ଝୁଲିଲା ଓ ଚଉଡ଼ି ଲାଗିଲା । ଗୋଡ଼ରେ ଠେସମାରି କଡ଼ରୁ
 ଛୋଟ ଛୋଟ ହୁଙ୍କାକୁ ଭାଙ୍ଗିଲା । ବଜରନାଥ ମୁଣ୍ଡକୁ ପିତ ଚଢ଼ିଗଲା ।
 ସେ ବେତ ଧରି ସିଧା ଉଠିଗଲା । ରାମଦାସ ବଜରନାଥକୁ ଦେଖି ଦାନ୍ତ
 କଡ଼ମଡ଼ କରି ତା ପାଖକୁ ଡ଼ାକି ଆସିଲା । “ଆଏ, ତୁ ମୁହେଁ ଦାନ୍ତ
 ଦେଖାତା ହେ—ମୁହେଁ ମାରେଗା ବେଇମାନ”—ବଜରନାଥ
 ଦଉଡ଼ିଟାକୁ ଧରି ପକାଇଲା । ଏଣେ ନିଶା ଜୋରରେ ତାକୁ ଘାରି
 ଅସୁଥିଲା । ସେ ପିଟିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ବେତ ଫାଟି ଛତର ଛୁଉଳ
 ହୋଇଗଲା । ବେକ କଡ଼ାକୁ ଧରି ଗଛ ସିଅରେ ରାମଦାସକୁ ଟେକି
 ବଜରନାଥ ବି ଚୁରି କଡ଼େଇ ଦେଲା । ରାମଦାସ ପ୍ରଥମେ ଧିରେ ଧିରେ ଦାନ୍ତ
 କାମୁଡ଼ି ଖେଳି ହେଉଥିଲା । ଶେଷକୁ କୁଁ କୁଁ ହୋଇ ଖାଲି ତଳେ
 ଗଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ଟାଣି ଆଣି ତାକୁ ଭାଙ୍ଗିବା ବାନ୍ଧି ପକାଇ ବଜରନାଥ
 ଆସି ଲାଥୁ କରି ପଡ଼ିଗଲା । ନିଶାରେ ଆଖି ତାର ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସିଲା ।

ବଜରନାଥର ନିଦ ବୁଝିକରି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ବରଷକ ପରେ ସେ ଆଜି ଲଛମୀକୁ ସପନରେ ଦେଖିଲା । ମଲ୍ଲବେଳର ସପନ । ଲଛମୀ ତଳେ ଶୋଇଛି । ସେ ବସିବସି ଛୁଆଙ୍କଭଳି ଚାଡ଼ି ଛୁଡ଼ୁଥାଏ । ଲଛମୀକୁ ଉଠେଇ କି ନେଇଗଲେ । ସେ ପାଗଳ ପରି ତାକୁ ଭାଡ଼ି ଧଇଲା । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ପାଟି କଟିଯାଇଲା—“କଲ୍ଲ ନହିଁ ଚୋଡ଼ିଗା” । ବୁଢ଼ିରାମ ତାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧଇଲା । ବଜରନାଥ ଆଖି ଯୋଉଥିଲା । ସପନରେ ସେ କାନ୍ଦି ପକାଇଛି । ଆଖି ଗାଲ ତାର ଲୁହରେ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଇଛି । ପଦର ବର୍ଷ ହେଲା ଲଛମୀ ମଲ୍ଲଣି । ତା ଆଖି ଆଗରେ କେତେ କଥା ନାଚି ଉଠେ । ସେ ବାଛି ବାଛି ଲଛମୀକୁ ସାଦି କରିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ସେ ପୂରା ସଂସାର । ଲଛମୀ ବାଳରେ ପେଟୁ ପେଟୁ ଫୁଲ ଖୋସି, ଓଠରେ ହସ ଲେପି ତା ପାଖରେ ବସି ବସି ହସି ପକାଏ । ବଜରନାଥର ଆଖି ସପନରେ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଲଛମୀର ମାଙ୍ଗନ୍ ଲଗି ଭୁକାରାମ କେତେ କୋପିସୁ କରି ନ ଥିଲା । ତାର ବାପା ବି ଜବାବ୍ ଦେଇଥିଲା । ବଜରନାଥର ମୁଣ୍ଡ ଘୁରୁରଇ ଗଲା । ନାଲ ପାଖରେ ସେ ଲଛମୀକୁ ସେହିମ ସଞ୍ଜବେଳେ ତାର ଦିଲ୍ଲ ଦରଦ କହି ପକାଇଲା । ଲଛମୀ ହସି ଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ଶେଷରେ ଲଛମୀ ଜିଦ୍ ଧଇଲା । ସେ ତାକୁ ସାଦି କଲା । ବଜରନାଥ ଗଲ୍ଲଦିନର କଥା ଭାବି ଚାଲିଛି । ଓଠ ତାର ହସରେ ଥରି ଥରି ଉଠୁଥାଏ । ତାପରେ ସେ ଦିନ୍ ଦିନ୍ ମଦ ପିଇ ପେରେ । ଟିକିଏ କଥାରେ ଖାମ୍ ଖାମ୍ ଶୁଣିଯାଏ । ବଜାର ସଉଦା ପାଇଁ ପଇସା ନେଇ କିଛି ନ ଆଣି ମଦ ପିଇ ଭଲ ଭଲ ଆସି ଘର ପଡ଼ିଥାଏ । ଥରେ ଥରେ ଦିନମାନ ମଦ ପିଇ ବେହୋସ୍ ହୋଇ ପଡ଼େ । ଲଛମୀ ଭାରି ଚିଡ଼ି ଯାଏ । ବେଳେ ବେଳେ ଛୁଆଣି ଉଠାଏ । ସେ ଗଣିଯାଇଁ ନିର୍ଧ୍ୟୁମ ବାଡ଼େଇ ରାଗିକରି ଶୁଏ । ଲଛମୀ କାନରେ ଲୁହ ପୋଛି ପୋଛି ଖାମ୍ ପକାଏ । ତାକୁ କେତେ ଖୋସାମଦ କରେ । ଗୋଡ଼ ଧରେ, ଶେଷକୁ ବାପ ଘରକୁ ବାହାରେ, ତାର ସବୁରାଗ ଉଠେଇ ଯାଏ । ସେ ବଳେ ବଳେ ଖାଇ ବସେ । ଲଛମୀ ପରସି ଦେଇ ଚାଲିଗଲାବେଳେ ତାକୁ ଧରି ପକାଇ ତା ପାଟିରେ ସେ ଚରକାସି ଗୁଞ୍ଜି । ଲଛମୀ ମୁହଁ ବୁଲୁଏ, ସେ ତା ଓଠକୁ ଜବରଦସ୍ତି ଠେଲି ଖୋଇଦିଏ । ଲଛମୀ ଗାଲୁଁ ଗାଲୁଁ ହସି ପକାଏ । ସେ ଖିଁ ଖିଁ ହୋଇ ହସେ ।

ବଜରନାଥ ଦୁଃଖି ପକାଇଲ । ରାମଦାସ ବେଦର ଲୁହା କଡ଼ାକୁ
 ଟାଣି ଦେଲା । ଝୁଣ ଝୁଣ ହେଇ ଉଠିଲା । ବଜରନାଥର ଭ୍ରାତୃନାର ଅଗ
 ଟୁକି ହୋଇଗଲା । ସେ ରାମଦାସ ପାଖକୁ ଲେ । ରାମଦାସ ଲୁହା
 କଡ଼ାକୁ ଟାଣି ଟାଣି ହାଲିଆ ଦେଇ ପଡ଼ିଛି । ବଜରନାଥ ରାମଦାସକୁ
 ବୁଝି ରହିଲା । ତା ଆଖି ଆଗରେ ଲଛମୀ କଥା ପୁଣି ନାଚି ଉଠିଲା ।
 ଲଛମୀ ଜରରେ ପଡ଼ି ଦିନ ଦିନରେ ମରିଗଲା । ତାକୁ କୁଣ୍ଡେଇ ଅଟକାଇ
 ଲାଠି ତା ଲଛମୀକୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଲେ । ଦରଦ ବଜରନାଥ ଗୁଳରେ
 ଉଛୁଳି ପଡ଼ିଲା । ସେ ରାମଦାସକୁ କୋଡ଼କୁ ଭଡ଼ି ଆଣିଲା । ଲଛମୀ
 ଗଲପରେ ସେ କାହାରି କଥା ମାନିଲେ ନା । ଏକ ମୁହଁ ହେଇ ସେ ସେ
 ଜାଗା ଛାଡ଼ି ପାଲଟି ପରି ଖାଲି ବୁଲିଲା । ଦଳଦେହନ ପରି ସେ
 ରାମଦାସ ଓ ତମ୍ବୁଳକୁ ପାଇଲା । ତାପରେ କେ ରାମଦାସ, ତମ୍ବୁଳ-
 କଲକୁ ନେଇ ସେ ତା ଜଗତ କଟାଇ ଆସିଛି । ରାମଦାସ, ତମ୍ବୁଳର
 ନାଚ ଭାବରେ ସେ ତା ଜୀବନକୁ ଦିନ ଦିନ ଦେଖିଛି । ତମ୍ବୁଳର
 ମୁହଁ ଧୁଲି ତଳେ ମେ ତା ଲଛମୀର ଅଭିମାନକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଛି ।
 ଦେହାସ ମତ ପିତା ଭଳି ହେଇ ଆସିଲା ବଜରନାଥର ଗଲ
 ଦିନର କଥା ମନେ ପଡ଼େ । ଗାଁ ଗାଁ ଗାଁ ସେ ଅନୁଭବ କରେ ସେ
 ଆଉ ମତ ପିତା—ଲଛମୀ ଗର କହିଛି ।

ବଜରନାଥ ଭ୍ରାତୃନାର ନିକଳ ହଜାଇ ଦେଲା । ରାମଦାସ
 ତା କଣ୍ଠ ଲଗରୁ ଦୁଃଖି ଚାଲି ଚାଲି ମଡ଼ିଲା । ଝୁଣର ଗୁଡ଼ି ହୋଇ ବଜା
 ହେଇଥିବାରୁ ଓଲଟି ନେଇ ମଡ଼ିଗଲା । ବଜରନାଥ ଉଠିପଡ଼ି ତାକୁ
 ନେଇ ଆଣିଲା । ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ତା ବେଦରୁ ସେ ଝୁଣର ଫିଟାକ
 ଦେଲା । ତାପରେ ଛୁଟିଆଡ଼େ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ତାକୁ ଭଡ଼ି ନେଲା ।
 ଛୁଟି ଦେବାକୁ ଯାଉଥିଲା ପୁଣି ପେଟି ଧକେଲା । ସେ ସତେ ଛୁଟି ଦେବ ?
 ରାମଦାସ ଗଲେ ତାକୁ ପୋଷିବ କିଏ ? ତା ସାଙ୍ଗରେ ବୁ ଖାବେ କିଏ ?
 ତା କୁରୁତା ଚାରିବ କିଏ ? କାହାକୁ ସେ ବଢ଼ିଲେ ମାରିବ ?
 ବଜରନାଥ ଆଖି ବୁଜିଲେ ଲୁହର ବଡ଼ି ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ରାମଦାସକୁ
 କୁଣ୍ଡେଇ ଦେ ଘେ ଘେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ତମ୍ବୁଳ ମରିଛି । ଲଛମୀ
 ମରି ଯାଇଥିଲା... ସେ ଦର ଛୁଟିଥିଲା । ତା ମୁଣ୍ଡ ଦୂରେଇ ଗଲା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମନ୍ତ୍ର ସେ ପାଗଳ ହେଇଗଲା । ସେ ପଳାଇ ଆସିଲା । ତମାକଲ ମଗଛୁ
 ...ରାମଦାସ ଯାଉ । ହାତ ତାର କୋହଳ ଗଲା । ରାମଦାସ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ
 ଯାଇଁ ଡୁଙ୍କା ଉପରେ ବସିଲା । ଉପରେ ଭାସିଗଲା ମେଘ ପାଙ୍କରୁ ଜହ୍ନ ଖସିବ
 ଆସିଲା । ବଜରନାଥ ଗୋଡ଼ ଚପି ଚପି ଯାଇଁ ଡୁଙ୍କା କଡ଼ରେ ରାମଦାସର
 ପଛ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲା । ଦୁଢ଼ରେ ପାଟ ପାଣି ଦିହରେ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ
 ଗୋଲେଇ ହେଇ ଯାଇଛି । ସେପାଖ ପଳାଶ ଗଛ ଆଡ଼କୁ ରାମଦାସ
 ଚାହିଁକି ବସିଛି । ବଜରନାଥ ଆଖିର ଲୁହ ପୋଛି ରାମଦାସକୁ ଦର୍ଶନ
 ରୁଣ୍ଡିଲା । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଫେରିଆସି ଜନସପଥ ସବୁ ଗୋଟାଇ ଭାରିରେ
 ଲଦିଲା । ରାମଦାସ, ତମାକଲର ସେତେ ନାଚିବା ଜନସ ସବୁ କାଢ଼ି
 ତଳେ ଥୋଇଦେଲା । ଲୁହ ଟପ ଟପ ଖସି ଗୁଡ଼ି ତାର ଭଜ
 ଯାଉଥାଏ । ରାମଦାସର ଫତେଇ, ତମାକଲର ଦାଦରାକୁ ଧରି ମୁହଁରେ
 ଲଗେଇଲା । ତଳେ ଥୋଇ ଦେଇ ହଠାତ୍ ଭାରି କାନ୍ଦିବେ ଦେଇ ଉଠି
 ପଡ଼ିଲା । ରାମଦାସର ନୂଆ ଫତେଇ ପାଇଁ ଏଥର ଭଲ ଜନା
 କଣିଥିଲା । ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଶୁଣିଆ ପେଟରା ଖୋଲି ତାକୁ କାଢ଼ି
 ତଳେ ରଖି ଦେଲା । ସେ ରାମଦାସ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ମୁହଁ ବୁଲେଇଲା ।
 ତାପରେ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ଉଠି ଚାହିଁ ପଡ଼ି ପଛକୁ ଚାହିଁଲା । ରାମଦାସ
 ପାଟ ଆଡ଼କୁ ସେଇମିତି ଚାହିଁକି ବସିଛି । ଆଖି ଲୁହରେ ତାଙ୍କି
 ହେଇଗଲା । ଜହ୍ନ ଖଣ୍ଡେ ମେଘ ପଛରେ ଛପିଗଲା । ବଜରନାଥ ଧୂଳି
 ପଛକୁ ଚାହିଁଲା । ରାମଦାସ ଗୁଡ଼ି ଭଲ ଦିଶିଲା । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମଗଥିଲା ।
 ସେ ପଳାଇଥିଲା । ବଜରନାଥ ଆଗକୁ ଚାଲିଲା ।

—*—

ଜାଆଁଣୀ

“ନଳଟଣା ଟାଉଣା ତତେ ମଉଡ଼ ଦେଉନି ଲୋ କାନ୍ଦାମା,
କାଳକଣ୍ଠ । ତୋ ପାଟି ଏତେ ସାରିଆ ? ଟିକିଏ ବାଛ ବିରୁର ନାହିଁ ।
ଯାହା ପାଇଲୁ ପାଟିକି ପକେଇଲୁ । କୋଉଁ ରାଣ୍ଡ ଏ ଉଗୁର ପଡ଼ିବ
ଲୋ ? ପିଏ ତୋ ଦଶମାସିଆ ଦେଇଥିବ ତତେ ଦିନ ଘର କରିବ ।
ପୁଅଟା ମୋର ଦିନଟାଯାକ ପାଣି କାଦୁଅରେ ଲଟପଟ ଦେଇ ମାଛ
ଦି’ଟା ଆଣିଥିଲା, ଗୋଟେ ବୋଲି ତା’ ପାଟିକି ଗଲାନି । ଯୋଉ ଦରବ
ଘରକୁ ଅଲୋ ପି ଥର ମୁଣା, ବିରାଡ଼ି ଖାଇ ଯାଉଛି ! ତତେ ଦି’ଟା
କନିଆରୀ ମଞ୍ଜି ମିଳୁନା ନା ? ଏଡ଼େ ଖାଇଲୁବାଲା, ବୁ କୋଉଁ ବାପ
ଜନମେ ଖାଇଥିଲୁ ଲୋ ? ଏଡ଼ିକି ଯୋଗ, ବୁଣା ଖାଇକି ନରସିଂହ
ଶ୍ରେଣୀ ? ଚଞ୍ଚା ରଞ୍ଜିଇଲି କାକୁଡ଼ି ପାଇଁକି ବଳେ ମାଡ଼ିଗଲା ପୋଇ,
ସାଆନ୍ତୁକ ପାଇଁ ଶେଯ ସଜାଇଲି ଶୋଇଲେଣି ନଣଦେଇ । ତତେ ଆଜି
ଟାଙ୍କିବ ଲୋ ସବାଖାଇ ଜାଆଁଣୀ ।” ବୁଢ଼ୀ ତ ଦମେ ନାଚିଗଲା, ଆଉ
କାଣ ଉଣ ନଜଲା । ଭ୍ରମର ଘରେ ତ ବସ ପଶିଛି । ମୁଣ୍ଡି ଗୁଣ୍ଡି, ଚୁଲି
ଉଣୁଣିଆ ଯାହା ହାତରେ ପଡ଼ିଲା ଦେ ଧରି ଚଉକିସ କର୍ଷ ଦେଇଗଲା ।
ଗୋଡ଼଼଼ ମୁଣ୍ଡିଯାଏଁ ଶରା ଶର ଲେଲା ପାଟି ପାଟି ଗଲଣି । କାଗା
କାଗା ରକତ ଉଡ଼ୁକି ଆସୁଛି । ତେବେ ବି ବସୁଛି । ପୁରୁସତ ନାହିଁ ।
“ଢ଼ା ଢ଼ା—ଏ କଣ ପରିଆ ବୋଉ, ସମାଳ, ସମାଳ”—ଗେହେଇ ଆଉ
ଆସି ଟଣା ଓଟରା କରି ଅଲଗା କରି ଆଣିଲା । ମାଡ଼ି ସୁଅରେ ସିନା
ଠୁକୁଲ ପଡ଼ିଗଲା, ପଶିଆ ବୋଉର ପାରିଆ ପାଟି ତ ଆହୁରି ଆହୁରି
ନମିଲା—“କଣ କହିବି ଗୋ ଖୁଡ଼ୀ—ଏ ଅବାସୀର ଅଦଗୁଣ ଆଉ

କେତେ ସହୃଦ ? କାଲି ଭାତରେ ପାତ୍ର ଏ ମଞ୍ଚ ସନ୍ତୁଳିକ ରଖିଲି, ସକାଳୁ
 ଓଷଧ କରିବାକୁ ଗୋଟିଏ ବ ଆସିଲା । ସବୁ ପାଇ ଦେଇଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ
 ମୋ ପାଟି ଖାଲି ଶୁଣୁଛି । କରାଗା କରବନ କେମିତି ? ତା'ର ଲଗା
 ଅଛି ନା ମଦା ଅଛି ? ଦଶିଲ ଲେକକୁ ଲଜ ସିନା ନାହିଁ, ଦେଖିଲ
 ଲେକକୁ ତ ଲଜ । ହାଡ଼ଦଣ୍ଡ, କୁଣ୍ଡା ବୁଷ୍ଟୀ ମାଆ ଶୁଣି ଏଇ ଧୃତରେ
 ସ୍ୱପ୍ନକୁ ବଢ଼େଇଛି ? କି ଗୋ, ରଙ୍ଗ ଖାଇଲେ କି ପକ ରହେ ? ଏ
 ସବାଖାଇ ଚରିଯିବ ଗୋ ଚରିଯିବ । ଆମ ବର୍ଣ୍ଣକୁ ଖାଇ କି ପାଇଁ
 ବଦା ହେବ । ଶାଗ ଚୋଳୁଥିଲି ପଟିଆରେ, ଲହକେ ବସିଲି
 ଖଟିଆରେ । ନା, ଆଜି ପରିଆ ଆସୁ—ଇଏ ଆଜିର ପାଉଁ, ତେବେ
 ପାଇଁ ମୁଁ ଏ ଘର ପାଣି ଛୁଇଁବ ଛୁଇଁବ, ଛୁଇଁବ ।” ବୁଢ଼ୀ ତେଡ଼
 ମୋଡ଼ ହେଇ କବାଟକୁ ପିଠି ଡିଗ ଦେଇ ପାଆଁକରି ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇ
 ବସିପଡ଼ିଲା । ଗେନେଇ ଆଉ ବୋଧ ସୋଧ ଦେଇ ଦମେ ବୁଲିଲେ ।
 “ଛୁଇଁ ଲେଉଟିଲଣି । ବୁଢ଼ୀ ମଣିଷ—ପାଟିରେ ଚୋଡ଼ାଣି ମୁଦଏ ଦେ ।
 ଘର କରି କାରି କେଉଁ କଥା ହୋଉନି । ଫେର ବୁ ତା'ର ହବୁନି
 ନା ସେ ଚୋର ହବନି । ଶାଶୁର ବୋହୂର ଠକର କଲି, ରାତିକୁ
 ଖାଅନ୍ତି ସବୁ ଚକୁଳି ।” ଯା ଲେ ବୋଉ ଯା ବଡ଼ବଡ଼ି କର । ତୁଟା
 କଅଣ ଗଇଁ ମାରି ଦେଇ ବଇରୁ ? ମାଡ଼ ତ ରୁଷ୍ଟି ସାଜି ପଣକୁ, ଖାତକ
 ରୁଷ୍ଟି କେଉଁ ଗୁଣକୁ ?” କମଳୀ କାନ୍ଦ ବାହାମୁକରୁ ପୋଇଆ ଚଳିବ
 ଥୋଲେ ହେବ ଆଜି କରୁର ପୋଛି ଆଣି ଛୁଆଡ଼ ଦେଲା । ପଟା ପଟାକିଆ
 ଲେଲା ବସି ପିଠି ଚୁଟି ଚୁଟି ପୋଡ଼ି ଉଠୁଛି । ଟିକିଏ ଥିଲେକରି ହାତ
 ବୁଲେଇ ଅଣଲ । ଅଖିରେ ଆଖିଏ ଲୁହ ବୋଧ ହୋଇଗଲା ଆସେ
 ଆସେ କାହିଁକି ? ନା, କାହିଁବାକୁ ବେଳ କାହିଁମ ? ଗୋଟିଏର ଏଣେ
 କୋରକୋଟ ଜଳିଲଣି । ଏତେ ମୋଟେ ବଇନ ହେଉଛି, ଜମାରୁ ଖାଲି
 ଜଳସ ବସିଲା । ପୁଅ ଆସିଲେ ବାଗେଇ ଚୁନେଇ ବୁଢ଼ୀ ତ ମହାଶୟର
 ଗାଦି ଖୋଲିବ । ଆଗରୁ ଟିକିଏ ଖାଇପଇ ଦମ୍ ନେଇଥିଲେ
 ସେତେବେଳକୁ ସେଇକି ମାଡ଼ ବଢ଼ିବକୁ ସିନା ହସରେ ପାର କରିବ ?
 ବୁଢ଼ୀଟା ଯେବେ ନ ଖାଉଛି ବହୁଣିଲା ମାସା ହବୁଣା କଣ ଭିନିଗୁଣା
 ହେଇଯିବା ବେଳ ନାହିଁ । କମଳୀ ମିଠା ଶା ପଡ଼ିକାଟା ଯାଣି କୁହେଇ,
 କୁହେଇ, ଅଞ୍ଜେଇ, ଅଞ୍ଜେଇ; ତ କଲ—“ଆସୁନା ଖାଇବ ।”

ପରିଆବୋଉ ଗର୍ଜିଉଠିଲ — “ଆହା ଲେ ମୋ ଶୁଦମୁଣ୍ଡି— ସରଗ ବୋହୂପଡ଼ୁଛି । କଂସପଲ, ଅତି ଶରଧାରେ ଗୋଟୁଠୋଉଁ ପରା ଉଡ଼େଇ ଦେଉଛି ଅଂସପଲ । ପ ଉଡ଼ୁ ନା ଗ୍ରେପସ ଏଠୁ ।”

କମଳୀ ମଡ଼ାମଡ଼ି ଚଉକସ ହି କଂସା ପଖାଲ ଗାଉଁ ଗାଉଁ କରି ନେପା ମାରିଦେଲା । ନିଖାକଡ଼ି, କାମରୁଖାଇ ବୁଢ଼ୀଟା ତ ଖାଲେନି । ଆଜି ପିଠିରେ କୁଆ ଉଡ଼ିଲା । ହୁଅ ଦେଖାଯିବ । ଏଇମିତି ଏଠି ଦିନେ ନୁହେଁ ଅଧେ ନୁହେଁ, ସାତ ସାତ ବରଷ ମାଡ଼ି ଖାଇ ଖାଇ ହତ ହାତରେ କେତେ ବଣ୍ଟି ବସି ଗଲାଣି । ମାଡ଼ି ଖାଇବାଟା ତ ତା ବେଉସା । ହାତ ନ ଉଠିଲେ ତାଙ୍କର ବି ଭାତ ଜିରାଇବ ନାହିଁ । ସେ ଆଉ ଏଣିକି ମାଡ଼ି ଗାଳିକି ଖାତର କରେନି । ଏତେ ହିନସ୍ତା ହେଲେ ବି ରାଗ ଜଳରେ କେବେ ଖାଇବନି ବୋଲି ଜନ୍ମା ରୁଷେନି । ରୁଷିବାକୁ ମନ ବି ନକରେ ହେଇନି । ଯେତେ ଖାଆ ଗାଳିଗୁଲଜ ଖାଇଲେ ବି ଭଲ ଜନସି ଦେଖିଲେ ହାଣ୍ଡିରେ ଖାଇବ—ମୋଟେ ରହି ପାରିବନି । ଭଲ ଲୋକ ହେଉ ମନ୍ଦ ଲୋକ ହେଉ ଦାଣ୍ଡରେ ଯିଏ ଗଲା ବଲ ବଲ କରି ଖାଲି ଦଡ଼ିଏ ଅନେଇବ । ବଜାରି ଲପଟା ଟୋକାଏ ଆଣି ମିଟିକା ମାରିଲେତ କାହିଁକି ସେ ଦାନ୍ତ ସେ ନେପେଡ଼େ ନସ ବି ବୁଝିନି । ପି ଓଷାବାର ପ୍ରମେଇ ପରବରେ କାମ ଭଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ବେଳକୁ ମିଛେ ମିଛେ ଆଳ କାଢ଼ି ଶୋଇବ । ଜରୁରୀ କାମ ଅଛି—ତର ତର କରି କିଛି ବରାଦ କର—ଅବଶ୍ୟ ପାଞ୍ଚ ଦଡ଼ି ଜାଗାରେ ଦଶ ଦଡ଼ି ଯିମିତି ହେଉ ଡେରି କରି ମୁକର କାମ ମାରା କରିବ ସେ । ଖଟ, ମିଛ, ଚଢ଼ୁଲ ତ ପାଟିରେ ବସା କରିଛି । ଖାମ୍ ଖାମ୍ ଆପଣା ଘରୁ ପରିବା ପତର, ପାନ ଗୁଆ, ପାହା ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଲା ଭୋରି କରି ନେଇ ଗଡ଼ିଆକୁ କାହିଁକି ଧୋପାଡ଼ି ଦବାକୁ ତାର ମନ ରବେଇ ଖବେଇ ହୁଏ । କୋଉଠି କିଛି ଜନସ ପଡ଼ି ପଡ଼ିଯାଉଁ ପାଉଛି ଦେଖିଲା ତ ନ ଜାଣିଲା ପରି ସେଇମିତି ଗାଁ ମାରି ଦେଇ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ରହିବ । ଭଲରେ ବି ଜାଣିଛି ବୋଲି କହିବନି । ଭଲ ଭଲ ଲୁଗାପଟା ବାହାରର ଶୁଖୁଛି, ନଜର ପଡ଼ିଲା ଜମା ଲାଗଇ ଧୁଳା ଧୁଳା ଚରି କୁନ୍ଦାନୁ ହୋଇ ବାହାରି ଆସିବ । ରାତିଅଧିଆ ବାହାରକୁ ଉଠିଛି—ଖିଆଲ

ପଣିଲ ଗୁଡ଼ାଳରୁ ଗାନ୍ଧୀ ଫିଟେଇ ନେଇ ଆପଣା ଶାର କଥାରେ
 ପୁରାଇ ଉଲକର କାଟି ଆଉଜାଇ ଆଣିବ । ବୁଣିଆ ଘରେ ଅଛନ୍ତି—
 ପଦ ରାନ୍ଧବା ଶୁଣେ । ଉପରେ ପଡ଼ିଲା, ମନ କାହିଁକି କଣ ହୋଇପାରେ ।
 ଆଜି କାଠି ଲୁଗା ତରଳ ଗନ୍ଧର ତଳା ନୋହାଇଁ ତ କାଲି କରାଯିବ
 ପୋଷ ଚୁକ ଦିଆ ଦେଲାଣି ! ରାତି ପାହିଲେ ଗାଲ ମର ମର କଲଲଣ
 —ଆଜି ଉଠୁଣ ବସୁଣ ମାଡ଼ ।

ମରୁବେଳେ ସମସ୍ତେ ମର ମର ହୁଅନ୍ତି—କାହିଁ ସିଏ ତ କେବେ
 ଭାବେନି ମରବ ବୋଲି । ବିଶାଳ ଘର ବୋହୂ, କାଲି କାଲେ ଶାଶୁ ଏକା
 ମାଡ଼ି ମାଲିକ ସେ ନଈରୁ ନେଇଦେଲା । ସେ ବୁଝି ପାରେ ନା । ମାଡ଼
 ହ'ଟା ଖାଇଲା—କିବା କଥା ଏଥିରେ ଧୂଣି ମରବ ? ବାଡ଼ିରେ ବେଳେ
 ବେଳେ ବୁଲୁକୁ ବୁଲୁ କଅଁଳିଆ ଅଗ କଦଳୀ ପଚାରିବୁଡ଼ାକ ମୋଡ଼ି
 ମୋଡ଼ି ଛୁଣେଇ ଛୁଣେଇ ଲୋକାଉଥିଲା ବେଳେ ମୁଟୁର ଜେନା କା'
 ତରଳକୁ ଗୋଡ଼େଇ ଗୋଡ଼େଇ ପିଟିଛି ସେ ଦେଖେ । ମାଇକନିଆଟା
 ବାପଲେ ମାଆଲେ ହୋଇ ହାଉଲିଶାଇ ଉଠିଲେ କମଳୀ
 କର କର ନୋହାଇଁ ହସି ଉଠେ । ଏ ପାଗ କଡ଼କୁ ପଟନାୟକ
 ଘର ବାଡ଼ି । କସମ୍ କସମ୍ ଗଛ ଫୁଲରେ ଲହକ ଲହକ ଚଳେ
 ଲେଟଣି ଖେଳୁଛି । ପଟନାୟକଙ୍କର ପଡ଼ିଆ ପୁଅ ନଗଦା ବାଡ଼ା
 ହୋଇଛି । ବୋହୂ କି ଆଜି ଧାପ ହଳଦୀବସନ୍ତ ଚଢ଼େଇଟିଏ ପା ।
 ବେଳେ ବେଳେ ବାଡ଼ିକୁ ଦିହଁକ ଦିହେଁ ବାଡ଼ାଣ ଆସି ମୁଣ୍ଡକୁ ମୁଣ୍ଡ
 ଧୋଡ଼ି କଣ ପୁଟ୍‌ପାଟ, ହୁଅନ୍ତି । ଗଛମୂଳିଆ ଗୁପ୍ତ ଶୁପିକିଆ ଧୁଇରେ
 ପୁଅଟା କୋଡ଼ରେ ବୋଉଟା ଗେଜମିକ ଆଖିକୁ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ମୁଦ
 ଦେଇ କେତେ ନା କେତେବଳ ପାଏ ପଡ଼ିଥିବ । କମଳୀର ଯେବେ ନଜର
 ପଡ଼ିଯାଏ ଛପି ଛପି ସେ ଖାଲି ବଲ ବଲ କର ଅନାଏ । ଏ କଅଣ ମି
 —କମିତକା କଥା । ଦିନେ କିନ୍ତୁ ନବାଉଟା ପକେଇ ସକେଇ
 ଦୌଡ଼ୁଥିବ ପୁଅଟା ପିଢ଼ି ଧରି ଧାଇଁଛି । କେତେ ନେହୁରା
 ହୋଇ ହାତ ଓଠ ଧରି ଟୋକାଟା ନାଉଲି କାଉଲି ହେବ । ବୁଝୁବୁଝୁ
 କଥାଟା କଅଣ ନା ଟିକିଏ ନେଇ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଟୋକ କାଲି
 ପାନ ଶୁଣିଟା ଦେଲେ ସେ, ଏ ହରରକା ଟୋକା ଧୋପାଡ଼ି ଦେଲା ।

ଏହିଥିରେ ଟୋକର ଆଖିରୁ ଲେମ୍ବୁରସ ବୋହି ପଡ଼ିଲା । କମଳୀ କଥାଟାକୁ ଭାରି ଏକା ଜୋଡ଼ରରେ ଭାବେ—ଜମା ବୁଝେନି ଏଥିରେ କାହିଁକି କଥା ଝଙ୍କର୍ଡ଼ି ଆଇଲା ?

କାଆରି ସାଙ୍ଗରେ ଗାଁ ବୋହୂଏ ବରଷରେ ଦଶ ଛେକ ବାପ ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତି । ସେ ବାପ ଘର କଥା କେବେ ଭୁଲରେ ବି ମନରେ ମକାଏନି । ବାପ ତ ନାହିଁ— କହୁଥା ମା । ଯେଉଁ କେତେ ବରଷ ସେଠି କଟିଛି, ସେଇ ମାଡ଼ ଗାଳି—ଠି ବି ତ ସେଇ ମାଡ଼ ଗାଳି । କପାଳ ଦଶା—ଘରେ ଗିରିଷମ ବାହାରେ ମଶା । କାହିଁକି ଅଉଁସେ ଯେଠିକି ପିବାକୁ ମନ ବଳେଇବ—ନବ ବା କିଏ ? ତା’ କଳା କଟି କଟି କାନ୍ଧଛଡ଼ା, ଖାମଗାଧୁଆ ହସକୁ ବସନ୍ତ ଗାଡ଼, ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ରୁମ୍, ନାଲି ନାଲି ଚକା ଚକା ଆଖି, ପୁରୁ ପୁର କେବେ କେବେ ଚୁଟି ଚୁଟି ବାଳ—ପିଏ ଦେଖିଲେ ବି ଘାବରାଇ ପିବ । ଛୁଆଦିନେ କାଳେ ଖାଇଲା ଛୁଆ ହାତକୁ କଟିମିଟି କରି ସେ ଖାଇ ଅନାଏ । ଖାଇଲା ପିଇଲା ବେଳେ ଲାହା ଦୁଆରେ ଠିଆହେଲେ ଡାଆଁଣୀ ବୋଲି ଲାଟି କବାଟ କଲି ଦିଅନ୍ତି । ଗୁଲୁ ଗୁଲୁଆ ଗୁଲୁ ଛୁଆ ଦେଖି କେତେଥର କାଳେ ସେ ଗାଲି କାମୁଡ଼ି ନେଇଛି ବୋଲି ପଢ଼ାର ଖାଇଛି । ଉଆକା ଉଠିଛି ସେ କାଳେ ନିଗରାଳାରେ କୁଟା ଲାଗିଲେ କଥୁଳା ଛୁଆ ହସରୁ ସେ ଚକର ଚି ଚି କରି ଚାଲି ଚାଲି । ଗାଁ ଗୁଣିଆ ଚେମେଇ ପ୍ରହାଣ କେବେଥର କହିଛି ନିଗରା ଗୁଣିର ଗୋଡ଼କୁ ନେଇ ତାକୁ ଦେଇ ସେ କାଳେ ଯଡ଼ ଯଡ଼ ଦିଅ ଖାଏ—ସେ ନିଜେ ଦେଖିଛି । ଯେଠି ବି ସେହି ସବାଖାଇ ଡାଆଁଣୀ ମର ମର ବୋଲି ଶୁଣି ଶୁଣି ଆସିଛି—ଠି ବି ସବୁବେଳେ ସେଇ ଗାଳି ସବାଖାଇ ଡାଆଁଣୀ ମର ମର ।

ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିବାର ଦଶ ବରଷ ପରେ ଶାଶୁଠୁ ଅରେ ଶୁଣିଲା ସେ—“ଯାଆ ଲେ ବୋଉ ବେଳାବେଳି ଗଣ୍ଡେ ଖାଇ ଟିକିଏ ଦଲ୍ଲ ଖାଠିଏଟା ନିଶୁଆସ ନେ । ରାଗଗାର ବେଶି ଖାଇବୁନି ।” ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଟୁମ୍ବୁରୁ ଟାପୁରୁ ତା’ କାନରେ ପଡ଼ିଛି—ତାର କାଳେ ମାସ ଗଡ଼ି ଯାଇଛି—କଅଣିଟିଏ ହେବ । ଗାଁ ଘିଏ ଘରକୁ ଆସିଲେ ଏଥର

ତାକୁ ଚାହିଁ ନାହିଁକି ମୁହଁକି ମୁହଁକି ହସନ୍ତି । ବୁଢ଼ୀହାଡ଼ି ସାଇ ପଡ଼ିଶାକୁ କିଏ ଆସି ଯେବେ ପରୀକ୍ଷାବୋଉକୁ କଣ ପୁରୁ ପୁରୁ କରି ପଢ଼ିବନ୍ତି— ସେ ପାଟି କରି ଉଠେ—“ପାଟଳ ହେଲକି ଗୋ ଖୁଡ଼ି—ଖୁଣିଲ କାଠରୁ ପାଣି ବୋହୁବ—ପିତଳ କଣ୍ଢେଇ ପୁଅ ବେଇବ । ସେ ଭାଗ୍ୟ ମୋର ନାହିଁ ଗୋ ନାହିଁ ।”

ତ ର ଛୁଆ ହେଇଛି, ଯେଉଁଠି ଦେଖ ସେଠି ସେହି କଥା— ଡାଆଣୀଟା କାଳେ ବେଇଛି ଗୋ ବେଇଛି । କମଳୀ ଯେତେବେଳେ ତା’ ଛୁଆକୁ ଚାହିଁ ସେ ତାଟକା ହୋଇଯାଏ, ସତେ କଣ ସେ ତା’ର ମା ? ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଛୁଆ ସେ କଣ ସତରେ ଜନମ କରିଛି ? ସେ ଛେପପକେଇ ଆଖି ମୁହଁ ପକାଏ । ତା’ ଆଖି କାଳେ ଭାରି ଖଲ ଆଖି । ସେଇଥିପାଇଁ କେତେ ଦୂର ଦୂର ଶିନ୍ ଶିନ୍ ସହୁଛି, ମାଡ଼ ଗାଳି ଖାଇଛି, ଯଦି ସତ ହୋଇଥାଏ ? ଯିଏ ଦେଖେ ସେ ଛୁଆକୁ ଦୃଢ଼ ଅନ୍ଧାଏ । ଡାଆଣୀଟାର ପୁଣି ରଜା ପୁଅ ପରି ଛୁଆ ! ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଏକା କଥା—ଡାଆଣୀଟା ତାକୁ ନ ଖାଇକି କଅଣ ରଖିବ ? କମଳୀ ତମକି ଉଠେ । ସତେ କଣ ସେ ତାକୁ ଖାଇପିବ ? ସେ କଅଣ କାହା ଛୁଆ କେବେ ଖାଇ ଯାଇଛି ? ଯଦି ତା’ ଅଳ୍ପାବେଳେ ସେ ଖାଇଥାଏ ? ଭୁତ ଭୁତରେ ତାର କମିତିକା କମିତିକା ପବନଟେ ଖେଳିଯାଏ । ତାକୁ କଅଣ କମିତି ନୁଆ ନୁଆ ଲାଗେ । ଦିହ ଫୁଲ ଫୁଲ ପଡ଼େ ।

ଛୁଆର ଘୋର ପେଡ଼ି, ଖେଳନା ପଢ଼ୁଆ, କୁନି କୁନି କନ୍ଦା, ଛୁଡ଼ାଛୁଡ଼ି କନା, କଳାପାତି, କମଳୀ ଆଜିକାଲି ଭାରି ଯତନରେ ସାଜିବି ରଖେ । ଇଆନ୍ତେ ସିଆଡ଼େ ହେଇ ଗଲୁକ ସେ ପୁଣି ଦଇବାଣ ହେବ । ବାଡ଼ିଦରୁ ପୋଇବୁଦିଆଟା କି କାତବାଟିଟି ପାଇଲୁ ତ କେତେ ଶରଧାରେ ଆଖି ମୋଛି ପାଛି ଥୁଏ—ଛୁଆଟା ବଡ଼ ହେଲେ ଖେଳିବ ସେ । କାମ କରୁ କରୁ ଟିକିଏ ବେଳ ଗଡ଼ିଗଲେ ପାଟିକରି ଉଠେ—ମୁଁ ଅଲଗଣୀଟା କଣ କରୁଛି—କଣ ଟିକିଏ କଲେ ପା ଛୁଆଟା ଖାଇବ, ଭୋକେଇବନି । ସେ ଝଟ ଝଟ କାମ ସାରିଦିଏ । ପେଇଲିବେଳେ ଛୁଆପିଆ ଶାମୁକାଟା କି ନାଲି କଣ୍ଢେଇଟା ଯେବେ ହାତରେ ନ ପଡ଼େ

—ଜାଣିଲୁ କିଏ ଏଠି ସେଠି କରି ଦେଇଛି ସେ ଦମେ ବରବର ହୁଏ । ଶାଶୁ ଶଶୁରକୁ ଅମନ୍ୟ କଲେ କୁଆଁ ପିଲୁ ଉପର ଅଭିସମ୍ପାଦ ପଡ଼ିବ, ସେ ଆଗରୁ କୋଉଠୁ କୋଉଠୁ ଶୁଣିଛି—ତାର ଖିଆଲ ପଣିଯାଏ । ଏଣିକି ବୁଢ଼ୀର ପାଦୁକପାଣି ନ ପାଇଲେ ପାଣି କୁଏଁ ନ । ଶୁଣି ଦେଖି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବସି ଗୋଡ଼ ଦମିଦିଏ । ବୁଢ଼ୀ ଚିଡ଼ି ଚିଡ଼ି ହେଲେ ବି ସେ ମୋଟେ ପାଟି ଟିଟାଏନି—କାଳେ କୁଆକୁ ତାର ଅକଲ୍ୟାଣ କରିବ । ପରିଆ କାମରୁ ଆସି କୁଆକୁ କାଶେଇ କେତେ ଗଲେ କରେ । ବାଟରୁ ଯାହାପାଏ ଭୁଜା ହେଉ ଉଗୁଡ଼ା ହେଉ କିଛି ନା କିଛି ଆଣିଥାଏ । କମଳୀର ଗୁଡ଼ ଫୁଲ ଉଠେ । ସେ ପଟାଆର ଭଲ ମତ ସବୁକଥା ଏଣିକି ବୁଝେ । ତା' କଥା ଜମା ଅଉ ହେଟି ଦିଏନି—କାଳେ ତା' କୁଆକୁ ସେ ହନମାନିଆ କରି ଭଲ ପାଇବନି । ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରୁ ଯିଏ ଆସିଲୁ ତ ଏଣିକି କମଳୀ ଭାରି ମାନଥାନ ଆଦର ଗଉରବ କରେ । ପଟିଆ ପକେଇ ବଳେଇ ବଳେଇ ବସେଇ ପାନ ଶୁଙ୍ଘି ବସେ । ଲେଖାପୋଖାରେ କେହି ଶାଶୁ କି ଗୋସେଇଁ ଶାଶୁ ଆସିଲେ ଜବରଦସ୍ତୀ ଗୋଡ଼ ଟାଣି ଆଣି ମୋଡ଼ ବସେ । ଯିଏ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ କାମ ବରାତ କଲୁ ନାହିଁ କରେନି । ଆଜି କିଏ ଭାରି ବାଟିବାକୁ କହି ଯାଇଛି ତ କାଳି କିଏ ଧାନ କୁଟିବାକୁ ଆସିବ ବୋଲି ବେଳସୁ ନବର ପଡ଼ିଛି । କମଳୀ ସବୁ କରେ । ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ କାଳେ ତା' କୁଆକୁ କିଏ ହନମାନିଆ କରିବ—କିଏ କାଳେ ଅମ୍ବୁଶ ପାଇବ । ଟିକନିଶି ପିଲୁଦିନ କଥା ତାର ମନେ ମଡ଼େ । ତା ମନ କାହିଁକି ଉଠିଲବିକଳ ହୋଇ ଉଠେ । ତା' କୁଆକୁ ଆଉ ସେମିତି ଦୂର ଦୂର ମାର ମାର କରିବେକି ? ତାକୁ ସେତେବେଳେ ମାରୁଥିଲେ ପିଟୁ ଥିଲେ କାହିଁ ସେ କେବେ କାନ୍ଦ ନ ଥିଲା । ଆଜି ତା' କୁଆକୁ କାଳେ ସେମିତି କରିବେ ଭାବି ଭାବି ତା' ଆଖି ଓଢ଼ା ଓଢ଼ା ହୋଇଯାଏ । ଦିଅଁ ଦେବତାଠି ଭକ୍ତ କଲେ, କାକୁସ୍ଥ ହେଲେ କୁଆ ପିଲୁକୁ ବେମାରୀ ଆମାଣରୁ ଦଣ୍ଡ ଦୋଷେଇ ରଖନ୍ତି । ଶାଶୁ କେତେଥର ତାଗଦା କରି କହିଛି । ସୁନା ପିଲୁଟି ପରି ଏଣିକି ଠାକୁର ଦର ଲିପିଆଣି ସଞ୍ଜ ଦିଏ—
ଓଷା ବାରରେ ଭୂଇଁରେ ମୁଣ୍ଡ ନଗେଇ ଦମେ କାନ୍ଦେ—ଅଳ କରେ—

ତା' କୁଆର ପିମିତ ଅରଣ୍ଧ୍ର କଟିଯାଏ । ସେ ଏଣିକି ଆଉ ଜମା ଗାଳି ଶୁଣେନି । ଶାଶୁ କଅଁଳେଇ କଅଁଳେଇ କଥା କହେ—ଖାଇବା ପିଇବା ବୁଝେ । କମଳୀ ଗୋଡ଼ ଘଷ ଦେଲାବେଳେ ବୁଢ଼ୀ ଶୋଇ ଶୋଇ କେତେ ରକମ ଘରକରଣା କଥା କହେ । ସେ ତ ବୁଢ଼ୀ ହେଲାଣି । ମୁଣ୍ଡ ହଗୁଳା ତାଳ—ଆଉ କେତେଦିନ ବା କଟେଇବ ? ବଡ଼ମତେ ପାଞ୍ଚ ବରଷ କି ଦଶ ବରଷ । ତା ପୁଅ ବାହା ହେବ—ତମ୍ଭାପୁଲ ପରି ବୋହୂ ଆସିବ—ସେ ଶାଶୁ ହେବ—ଘର କରିବ । କମଳୀ ଆଖିରୁ ଠସ ଠସ ହେଇ ଲୁହ ତଳେଇ ଆସେ । ଘରଟା ଲାଗି ତାର ଅଜଳାଲି ଭାରି ମାୟା । କୁଟା ପତଟେଟ କିଏ ଉଠେଇଲା ତ ସେ କାମୁଡ଼ି ପକାଇବ । ବୁଢ଼ୀଟା ଉପରେ ରାଗିବାକୁ ଆଉ କେବେ ତା ମନ କରେନା । ତାକୁ ଆଜିକାଲି ସବୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଛି—ନା ଗେରସ୍ତ, ତା ଶାଶୁ, ତା କୁଆ, ତା ଘର । ଦିନରାତି ଗପ ଦୁଷ୍ଟର ଭଳି ବିଦ୍ର ପା ଭୁଲି ଖଟେ । ତାକୁ ଆଉ କାମ ବତେଇବାକୁ ପଡ଼େନା । ମନରୁ ବାରକାମ କାଡ଼ି ସବୁବେଳେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥାଏ । ପୁନେଇ ପରବରେ ଏଣିକି ଭଲ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧେ । ମୁଣ୍ଡର ସିନ୍ଦୂର ଟିକିଏ ମାରେ । ସରୁ ଓଡ଼ଣା ଟାଣି ପରିଆକୁ ବଳେଇ ବଳେଇ ପରଷିଯାଏ । ମନ ଭରରଟା ସବୁବେଳେ ଖସିରେ ଖାଲି ପଡ଼ିରୁଥାଏ । ଶାଶୁ ଏଣିକି ଦୁଆର ଦୁଆର ବୁଲି କହେ—“ବୋଉ ତାର ସାକ୍ଷାତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରଣୀ ।”

ଆଜିକି ଆଠରାତି ହେବ କମଳୀ ସେଇମିତି ବସିଛି—ଆଖି କଷା ପଡ଼ିନି—ଖାଲି ଧାସ ଶ୍ରାବଣ କୁଟିଛି । କୁଆଟା ଜର ଚାଟିରେ ପାଟିପାଇଁ ବାଇବିଛୁ ହେଇ ଖାଲି ରହା ଧରିଛି । କମଳୀ ଗୁଡ଼ି ଆଡ଼େ ତାକୁ ଲୁଚି ଧରିଛି—ଏଣେ ଗୁଡ଼ି ଭିତରୁ ଦମକା ଦମକା ଅତଡ଼ା ଖସି ପଡ଼ୁଛି । କୁଆଟାର ବେଳକୁ ବେଳକୁ ପାଟି ପଡ଼ିଗଲାଣି । ଖାଲି ଗିଣ-ଗିଣ ହୋଇ ମାକୁ କଟମଟ କରି କଟାଣି ଭଳି ଅନେଇଛି । କମଳୀ ସମାଲ ପାରିଲାନି । ପାଟି କର ଉଠିଲା—ତାର ସବୁ ଅପରାଧ ହେଇଛି । ସେ ଠାକୁର ଘରେ ସଞ୍ଜ ବେଳେନି । ଠାକୁରେ ରାଗ କରିଛନ୍ତି—ଦାଉ ସାଧୁଛନ୍ତି । ଠୋ'କରି ମେ ମୁଣ୍ଡ ବାଟେଇ ବେଲା । ସେ ନେହେରା ହେଉଛି—ନାକ ଘସୁଛି—କାଲେ ମନୁଛି । ଏଣିକି ଆଉ ଆ...

ଆଜି କାହିଁ ସଞ୍ଜବେଳେ ଗହଳେ ବସିବନି । ସତ କହୁଛି । ନିଶ୍ଚୟ
 ଖାଉଛି । ହଁ ମାଉଛି, ମାଉଛି ସେ—ଶାଶୁକୁ ମୁହେଁ ମୁହେଁ ସେ ଜବାବ
 ଦେଇଛି । ତାଙ୍କ କଥାକୁ ପାଟିରେ ବା ପକାଇନି । ବାରି ହଇରାଣ
 କରିଛି । ଭୁଲୁକୁ ଭୁଲୁ ନିଶ୍ଚୟ ମିଛର ସାଥୀଯାତ୍ରୀ ସଜେଇ ପକେଇ
 ପାଟିର ଚୁରୁଲି ଲୁହୁଛି । ଖାଇବାକୁ ଦେଇନା । ହାଣ୍ଡିଲେ ଖାଇଛି ।
 ଜାଣୁ ଜାଣୁ ଅଇଁଶ ଦେଇଛି । ଖୋଜାଖାଆ ଦିହନଗା କଥା କହି ନିର୍ଜଳା
 ଏକାଦଶୀରେ ବି ଜଳେଇଛି । ସବୁ ଭୁଲ, ସବୁ ଭୁଲ ତାର । ଆଉ ସେ
 ସମା ସେମିତି କରିବନି । ତା କୁଆ ଉପରେ ଅଭିଯୋଗ ପଡ଼ୁଛି । ଶୈବ
 ଦରଜାର ପଡ଼ିଲେ ବି ସେ ତାଙ୍କ ଘୃଣା ଖାଇବ । ମାରି ମାରି ମାରି
 ପକେଇଲେ ବି ପାଟି ଖୋଲିବ ନାହିଁ । ତା କୁଆକୁ କଲେଣି କର ।
 କୁଆଟାର କାହିଁକି ନିଶ୍ଚୟ ଅଟକି ଅଟକି ଯାଉଛି । ଏ, ହାତଗୋଡ଼
 ଦେଖିନାକର—କଥା ପଣ । ହଁ, ହଁ, ତାର ଘର ଭୁଲ । କମଳୀ ଘୋ
 ଘୋ ଘଡ଼ି ପକାଇଲା । ଧୂଆମୀ ଦେବତା—କେତେ ସେ ଦହଗଞ୍ଜ ନ
 କରିଛି । କେତେ ସେ ଓପାସ ନ ରଖିଛି । ସବୁ ସବୁ ତାର ଭୁଲ ।
 ଆଜି କେବେ କରିବନି । ପୋଇଲି ପରି ଖଟିବ । ହଁ, ସତ କହୁଛି ତାକୁ
 କାଟି ପକେଇଲେ ବି ପାଟି ପିଟେଇବ ନାହିଁ ।

କୁଆଟାର ଜୋହରରେ ଥରେ ନିଶ୍ଚୟ ଉଠି କୁଆଡ଼େ
 ମିଳି ଚଲେ । ଆଜି କହୁ ନାହିଁ । ଆଖି ପତା ଦିଟା ମଉଳ ଆସିଲା ।
 ହାତ ଦିଟା ଖସିଯାଇଁ ତଳେ ପିଟି ଦେଇଗଲା । କମଳୀ କୁହାଟଟ
 ମାରିଦେଇ କୁଆଟାକୁ ଜାଗୁଡ଼ି ଧରି ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

କେତେବେଳେ କେଜାଣି ହୋଇ ଆସିଲା ତାର । ଦେଖିଲା ଦିନ
 ରତ ରତ ହେବା ଉପରେ । ଗୋଟିଟି କଣିରେ ପଡ଼ି ବୁଢ଼ିଟା ଧକଉଛି ।
 ଶା ମାଇକନା ପଥ ଏ ପରିଆକୁ ଘେରିବ ବୋଲନ୍ତି । କିଏ ଗୋଟେ
 ପାଟି କରି ଉଠିଲା—“ମୁଁ ପା କହୁଛି ସେ ଡାଆଁଣୀ କଣ ସେ ଭଲ
 କୁଆକୁ ନ ଖାଇ ରଖିବରେ ଧୂଆଁ ?” ପରିଆ ଘୋ କିରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା—
 “ମତେ ବି ତା ସାଙ୍ଗରେ ଖାଉ—ଆଜି ରଖିଛି କାହିଁକି ?” ବୁଢ଼ି
 ବେଶୁ ବାହନ ବାହନ ପାଳି ଧଇଲା—“ବଅଁଶ ଗୋଟାକୁ ସେ ପାଟିରେ
 ପକେଇବ ।”

“ସିଏପେଉଁଠି ନାହିଁ ନାହିଁ ପଡ଼ିପଇଛନ୍ତି । ଗହର ଅଣ୍ଟା
 ତ ଉଆରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଆଗକର ଆସିଛି । କମଳୀ ସେଇମିତି
 ଖାଲି ବସିଛି । ଆଖିରେ ଟୋକପ ବା ଲୁହ ନାହିଁ । ସେ ତାଆଣୀ—
 ସେ କଣ ତାଆଣୀ । ହଁ ହଁ ସେ ତା ପୁଅକୁ ଖାଇଛି । ଶାଶୁ କହୁଛି
 ସେ ତାଆଣୀ — ଘରତା କହୁଛି ସେ ତାଆଣୀ—ସାଲପଡ଼ଣା ସମସ୍ତେ
 କହୁଛନ୍ତି ସେ ତାଆଣୀ । ହଁ ସେ ତାଆଣୀ । ସବୁବେଳେ ସମସ୍ତେ
 ତାକୁ କହୁଛନ୍ତି ମର ମର । ତା ମରବାଟା ସମସ୍ତଙ୍କର ଦରକାର ।
 ସେ ପେଟମାଟେ । କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ଭୁଆଁ ଖାଇଛି । ଖେଡ଼ ପୁଅର
 ଆପଣା ପୁଅକୁ ଖାଇଛି । କମଳୀ ଆଜି ବୁଝିଲେ ବୋଲି ଘର ଚୋର
 କାହିଁକି ଦଉଡ଼ି ନେଲା ? ମଣିଷ କାହିଁକି ଜାଣୁ ଜାଣୁ ମରଇ । ଠିକ୍
 ସେ ଆଜି ଜାଣିନେଲା । ପଟ୍ଟନାୟକ ଘର କୁନି ବୋହୂ ଟିକିଏ କଥାରେ
 କାହିଁକି ସକେଇ ପକେଇଥିଲା । ସବୁ ସେ ବୁଝିଲା । ମରବାଟା ଭାରି
 ଦରକାର ତାର—ସେ ମରବା—ସମସ୍ତେ ଦରକାର କରୁଛନ୍ତି ସେ
 ମରବା । ସେ ବୁଝିଲା—ଭଲକି ବୁଝିଲା—ଆମ୍ଭାକୁ ବାଧୁଲେ ମଣିଷ
 କାହିଁକି ମରଇ । କମଳୀ ଚାହିଁଲା । କୁଅ ଦଉଡ଼ିଟା ଗ୍ରେଟେଇକି
 ଦୁଆର ବନ୍ଦରେ ବାନ୍ଧିଦେଇ ସେ ଦମେ ଠିଆ ହେଇଗଲା—ବନ୍ଦ ହାତ
 ତାର ଝାମ ମାରି ନେଉଛି । ମୁଣ୍ଡରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡିଆ ଭୂତ
 କେରି ମାରିଦେଲା ତାର । ସୁଆଡ଼େ ବୁଝିଲା ଘରଯାକ ଖାଲି ତମ ତମ
 ଆଖି—ଖାଲି ପାଳିଆ ପାଟି । ଶାଶୁ ବୁଢ଼ୀ ସାକ୍ଷାତ ମା ଅଭୟା ପରି ଦାନ
 କଡ଼ ମଡ଼ି କରା ତଡ଼ି ଆସୁଛି—“ତାଆଣୀ ପୁତଖାଣି ମର ମର ମର ।”
 କମଳୀ ଦହ ଦୁଲୁକି ଉଠଲା—ଆଖି ମୁକ ପକେଇ ସେ ଏ ପାଖକୁ ମୁହଁ
 ଫେରେଇଲା । ପରାଆ ମୁକିଆ ଠେଙ୍ଗା ଉଠାଇ ଝାମ ମୁହଁ ସାଜିଛି—
 “କଣ୍ଡା ତାଆଣୀ ମଧୁକୁଳା,” ସେ କମଳି ଉଠଲା । ଆଗଆଡ଼ୁ କଳିଆ
 ମା ପଟ୍ଟକପଟା ପରି ତଡ଼ି ଆସୁଛି—“ସବାଗାଣି ତାଆଣୀ ମଧୁକୁଳା ।”
 କମଳୀ ଗୋଟପଟା ବରଡ଼ା ପଟ ପଟ ଥର ଥର ବୁଟାଧାଡ଼ିକୁ ବୁଝିଲା ।
 ସବୁଆଡ଼େ ଖାଲି କଳିକଳା ପାଟ—ସାଲପଡ଼ଣା, ଶାଶୁ, ଘରତା ସମସ୍ତେ
 ବିକଟାଳ ଭଡ଼ି ଛାଡ଼ିଛନ୍ତି—“ତାଆଣୀ, ମର ମର, ମର ।” କମଳୀ
 ଦଉଡ଼ି ଯାଇଁ ପାଖରେ ନବକ ଲଟକାଇ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲା । ଦଉଡ଼ି ଭଡ଼ି
 ଭଡ଼ି ଯାଉଛି । ବୁଟାଧାଡ଼ୁ ଖାଲି ରଡ଼ି ମାଡ଼ି ଆସୁଛି—ସବାଗାଣି ତାଆଣୀ
 ମର, ମର, ମର ।”

କଇଁ

ମୋ ଖୁଡ଼ୀ କଥା କେଉଁଠି ପଡ଼ିଲା ତ ତା କଇଁକଥା ଯେମିତି ହେଉ
ସେଠି ଉଠିବ । ସେ ବି କାହା ସାଙ୍ଗରେ କଥା ଆରମ୍ଭ କଲେ ଶେଷକୁ
ପାଇଁ କଇଁ ପାଖରେ ହାବୁଡ଼ିଯିବ । କଇଁର ଗୁଣ ପଣ ଦି'ପଦ ବଖାଣିବା
ପାଇଁ କିଛି କାମ ନ ଥିଲେ ବି ଦାଣ୍ଡରେ ଘାଟରେ ଗାଁ ଝିଅ ବୋହୂକୁ
ଅଟକାଇ ସେ ଗପ ଆରମ୍ଭ କରେ । ଖୁଡ଼ୀର ପରିଚୟ ଆମ ପାଖ
ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ଗାଁରେ ହେଉଛି କଇଁବୋଉ, କଇଁସୁଆଗୀ, କଇଁଫୁଲେଇ,
ଶେଷକୁ ବେଳେବେଳେ ବି ଖାଲି କଇଁ । ଅବଶ୍ୟ ଏ ସବୁ ଡାକ ନା
କୁହାଯାଏ ତାର ଅଜାଣତରେ । ଭୁଲରେ କାହା ପାଟିରୁ ଏମିତିକା ନାଟେ
ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ସେ ଦୁନିଆ ଉଚ୍ଛନ୍ନ କରିବ । କଇଁ କଥା ଶୁଣିବା ପାଇଁ
ସମସ୍ତେ ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କଲେ ବି ସେ ଛଳା କରି ତା କଥା କହିବ ।
ଯାହାକୁ ସେ ହାବୁଡ଼ିବ ସେ ଖାଲି ଶ୍ରୋତା ହୋଇ ରହିବ । ବକ୍ତା
ହେବାକୁ ସେ ସୁବିଧା ଦେବ ନି । ସେଥିରେ ବି ବିପଦ ଅଛି । ଯଦି କିଏ
କିଛି କହିବ ସେ କେବଳ କଇଁକୁ ପ୍ରଶଂସା କରି କହିବ । ଏ ପ୍ରଶଂସାକୁ
ବେଳେବେଳେ ଖୁଡ଼ୀ ମୋର ହିଂସା ବୋଲି ଧରିନିଏ । ତାର ଧାରଣା
ତା କଇଁକୁ କେହି ସହିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଯଦି ସେମିତିକା ଧାରଣାଟା
ହଠାତ୍ ମୁଣ୍ଡରେ ଡୁକିଗଲା । ଆଉ ରକ୍ଷାରକ୍ଷଣ ନାହିଁ । ସିପି କାଟି ଖୁଲ
ଉଡ଼େଇବ ।

ଏଇ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟା କଇଁ ହେଉଛି ମୋ ଖୁଡ଼ୀର ଗାଈ । କଇଁ
ଯେତେବେଳେ ଆମ ଗୃହାଳରେ ଜନ୍ମହେଲା । ଖୁଡ଼ୀ ଆମ ଘରକୁ ବୁଲି
ଆସିଥିଲା । ଧୋବସରସର ଗ୍ରେଟ ବାହୁଝଟିକୁ ଦେଖି ସେ ଭବିଷ୍ୟ ନାଁ

ଦେଇଯାଇଥିଲା କଇଁ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଖୁଡ଼ୀର ଆମଦରକୁ ପ୍ରତିଦିନ ଆସିବାର ଏକମାସ କାରଣ ହେଲା କୁନି କଅଁଳା ବାହୁଡ଼ିଟି । କଇଁକୁ କେନ୍ଦୁଝର ସେ ଆମ ଘରର ମୁରବିଗଣିଆ ଜାହାନ କରାବାକୁ ଲାଗିଲା । ଶେଷକୁ ଝଗଡ଼ା ବି ଶାନ୍ତମତ ଆନନ୍ଦ କଲା । ବାହୁଡ଼ି ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଟାଣି କୁଆ କିଏ ରୁମଦଟା ଉପଡ଼ି ଦେଇଛି ତ ତାର ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ତା ମେଜରେ କିଏ ପାଣି ପୂରାଇ ଦେଲା ତ ଖୁଡ଼ୀ କାନ ମୋଡ଼ି ଘୁପଡ଼ି ବଜାଇବାକୁ ଡିଆର । କଇଁ ଆଉ ମୋ ଖୁଡ଼ୀ ଭିତରେ ଏମିତି ଏକ ସ୍ନେହର ଝଡ଼ ପୃଷ୍ଠି ହେଲା ଯେ ଶେଷକୁ ଖୁଡ଼ୀକୁ ବାହୁଡ଼ିଟା ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲା । ନ ହେଲେ ରକ୍ଷା ମିଳିନଥାନ୍ତା ।

ଖୁଡ଼ୀ ଘରେ କଇଁ ପହଞ୍ଚିବା ମନେ ତା ଜୀବନରେ ଗୋଟାଏ ନୂଆ କାହାଣୀ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଯେଉଁ କାହାଣୀକୁ ନେଇ ଆମେ ମମତେ ହସିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହୁଛୁ । ଖୁଡ଼ୀ ବି କାହାଣୀର ପରିସର ହୋଇ ଆମକୁ ହସାଇବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲା । ଜୀବନରେ ବାଜୁନାହିଁ ବର୍ଷ କଟିଗଲା ପରେ ଏଇ କଇଁଟି ତାକୁ ମାଆ ଦେବାର ପ୍ରଥମ ସୁଯୋଗ ଦେଲା । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ନିଷ୍ଠୁର କଳ୍ପନା ତାର ଅତି ଅଭିଭୂତ ରୁମଦନର ଏ କଇଁଟିକୁ ପାଇ । ସେ କଇଁ ଲାଗି ପାଗଳୀ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ବହୁତ ମାଆ ଦେଖିଛି, ମାଆର ବାହାଣୀ ବି ଦେଖିଛି । କିନ୍ତୁ ମାଆ ନ ହୋଇ ମାଆ ବୋଲି ଭାବି ପାଗଳୀ ହେବା ଦେଖି ନଥିଲି ।

ଖୁଡ଼ୀଥିଲା ମୋର ଭାରି ଅଳସେଇ । ପିଲାପିରିକା କେନ୍ଦ୍ର କେବେ କୋଡ଼କୁ ଆସି ନ ଥିଲେ । ଓଳିଏ ରାନ୍ଧିଲେ ଦିନେ ବି ଚଳି ଯାଉଥିଲା । ଶିଶୁ ତା ଘରେ ଦୁଇଓଳି ଚାଲି ଲାଗିଲା । ଗରମ ପେଟ ଟୋପେ ନ ପିଇଲେ କୁଆଟାର ବସୁ ନେବ ନି । କଇଁର ପକ୍କା ଅଫିମଖାର ଭଳି ଡହଡ଼ି ପେଟ ନ ହେଲେ ନ ପିଏ । କୁଣ୍ଡା ତଳପୁର ଡିକିରେ କୁଟା ହୋଇ କପଡ଼ା ଛଣା ହେବା କଅଁଳ ତଣ୍ଡିରେ କାଲେ ଲାଗିଗଲେ କୁଆଟା ହଇରାଣ ହେବ । ଗରମ ଭାତ ଚକଟା ହୋଇ ପାଣି ପଣିବ । ଜହ୍ନି କି ଭେଣ୍ଟି କଟିଟାଏ ପୋଡ଼ାହୋଇ ଚଟଣି ହେବ । ଖୁଡ଼ୀର ନିଜ ଖାଇବା କଂସାର ଆଗେ କଇଁ ଖାଇପାରିଲେ ସେ ଯାଇଁ ଖାଇ ବସିବ । ଖାଇଁ ଖାଇଁ ବି ମନ ମାନବ ନ ହୁଁ । ଚରକାସରୁ ପରିବା ଖଣ୍ଡେ ପାଟିରେ

ଗୋବିନ୍ଦ କହି ପାଟିରେ ଦେଉଥିବ । ଶିଆଳ ପଶିଛନ୍ତି ଆମଣା ଭାବ
 ମେଢ଼ିଆ ଅଧୀନେଇ ଥିଆ ହୋଇଥିବ । ଆମେ ଦେଖି ବାହୁଗୁକୁ ଧରି
 ନେହା କରିବ । ଦିନକୁ ଦଶଧର କହି ଆଖିରେ ଲଜ୍ଜିତ ଲାଗିବୋଲି
 କାନ୍ଦରେ ପୋଛି ଦେଉଥିବ । ମୁହଁରେ ମୁହଁ ଲଗାଇ ରୁମା ଖାଇବ ।
 ବେଳେବେଳେ କହିବ ମୁହଁରେ ଦୁଇଗୁଣ ଡିମ୍ବ ପକାଏ । ଖୁଡ଼ି
 ରାଗିଯାଇ ଚନ୍ଦ୍ରଟି ଚାନ୍ଦିରେ ପକାଇଲେ ଦିନମାନ ବସି କାନ୍ଦିବ । କାମ
 କରୁ କରୁ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ମାଗିବା ଜାଗାକୁ ଆଉଁସି ଦେଉଥିବ । ବଥା
 ଖାଇଯିବ ବେଳେ ରାତି ଡିଏର ପହର ଯାଏ ବସି ଦେଖିବ । ଚୋଲ ମାଲିସ
 କରୁ କରୁ କେତେ ରକମ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ କହୁଥିବ—‘ଅଝଟ
 କହୁଛୁ—ମାଡ଼ ଖାଉଛୁ—ଅମାନ୍ୟା ଦେଉଛୁ’ । ମଝିରେ ମଝିରେ ନିଜକୁ
 ଦମେ ଗାଳିଦେବ—‘ମୁଁ ପୋଡ଼ାମୁହଁ ବା ନ କଲି କଣ ?—ଅଜ୍ଞାନ
 ଛୁଆଟା ବିଟାଳ ହୋଇ ବୋଲି ପିଟି ପକାଇଲି । ସୁଉଁ ସୁଉଁ ହୋଇ
 କାନ୍ଦ ପକାଇବ । ଆମ ଦରକୁ ଖୁଡ଼ି ଯେଉଁ ଦିନ ନ ଆସିଲ ବୁଝିବୁଁ ଯେ
 ଖୁଡ଼ିର ଆଜି କହି ସାଙ୍ଗରେ ମନେ ଅପେ କିଛି ହୋଇଛି ।

ନାଲି ସୁତାରେ କୁନି କୁନି ଦୁଙ୍ଗର ଗୁଡ଼ି କହି ବେକରେ ଖୁଡ଼ି
 ବାନ୍ଧି ଦେଇଛି । ଦିନକୁ ଦଶଧର ସେ ପଢ଼ା ଦେବ । ବେକ ଉପରେ
 ତାଗ ବସିଗଲ କି ନାହିଁ ପରଖ କରାଯିବ । ବୁଡ଼ି ପଛରେ କୁଦ କୁଦ
 କରି ଚାଲୁଥିବ । ବୁଡ଼ି ପାଣି ଆଣୁ ଆଣୁ ବାଟରେ ଅଟକି ଯାଇ ଆଖିରେ
 ପଲକ ପଡ଼ିବ ନ ଅନାଇ ଥିବତ ଅନାଇଥିବ, ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ କିଏ ହସି
 ଉଠିଲେ ତାର ଚେତା ପଶିବ । ଦମେ ବରବର ହୋଇ ଦରକୁ ଆସିବ ।
 କହିକୁ ଧରି ଦିଲ୍ଲୀ ନିକଟ ପକାଇବ । ଭୁଲମୀ ଚଉଁରାମୁଳରୁ ମାଟି
 ଆଣି ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଟିପା ଦେବ । ଟିପାଟା ବଜା ଦେଇଗଲ ବୋଲି କିରାଇ
 ପକ ଉଥିବ । କେତେ କେତେକର କେତେ ରକମ ଆଖି । ସେ ମାଆ
 ହୋଇ ବୋଲି କଣ ଦେଲା? କଥାରେ କହୁଛି ମାଆ କଥା ତାଆଣି ।

ସକାଳୁ ଆମେ ସେବାପୂଜା ଧାରୀ ବୁଡ଼ି ଗଙ୍ଗାମୁଖିକା ପାଣି,
 ଗଦପତର କଇଁ ପାଟିରେ ଦେବ । ଆମ ଦରକୁ ଆସିଲେ ସବୁଦିନେ
 ତାର ମନଦୁଃଖ — ଛୁଆଟା ଜନ୍ମା ଉଦାୟନ । କିଛି ପାଟିକ ନେଉନ ।
 ଦିନକୁ ଦିନ ଶୁଖି ଶୁଖି କଣ୍ଠା ହୋଇଗଲା । ଆଉ କିଏ ଶୁଣିବ ବୋଲି ମନେ

ସେ ଯଜ୍ଞାଟିଆ ଡାକ ବହୁତ କଥା କହନ୍ତି । କିଛି କିଛି କାମ ବି ନରାଜ
କରନ୍ତି । ମୁଁ ଖୁଡ଼ି ମୁହଁରେ ହସିକରି କଥା କହନ୍ତି ନା । ତାକୁ ଦିନର
ଦେଖାଇଲୁ ଭଲ ବହୁତ ଅଟାକର । ସେ ବୁଝିମନ୍ତ ମନେ । ୩୦ ମନେ
ତାର ଭାବ ବିଶ୍ୱାସ । ଆଜି ସାନ୍ତର ସାଇ ଅଇଁଠୁ ଗୁଣିଆକୁ ଡାକିବା
ପାଇଁ ତାଠୁଁ ଗୋଟି ନଈଆ ଅଦାୟ କଲି ତ କାଲି ବୈଶାଖୀ ପଧାନ
ମନ୍ତ୍ରର ତାରିଫ୍ କରି ଯାଚଟା । ହନୁମାନ ପଇସା ହାସଲ କଲଣ ।
ଖୁଡ଼ି ବିଶ୍ୱାସରେ ମତେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତା ଜାଗାକୁ ଡାକି ରୂପରୂପ କାନ ଭିତରୁ
କାଢ଼ି ଦେବ । କେତେ ନାଉଲି ନାଉଲି ହେଇ ମୋ ହାତ ଓଠ ଧରି
କହିବ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଖୁଡ଼ିର ବିଶ୍ୱାସକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ପାଇଁ
ନଡ଼ିଉଁରିଆ ଗୋଟି ଗୋଟି ଆଣ ଦିଏ । ଖୁଡ଼ି ସାତ ପରସ୍ତ କରି
କାନରେ ବାନ୍ଧି ଦିଆକୁ ନେବ । କଇଁ ବେଳରେ ମୋ କହିବା ମୁତାବକ
ସାତକେର ନାଲି ସୂତାରେ ଗୁନ୍ଥାହେଇ ବନ୍ଧା ହେବ । କଥାଟାକୁ ଆହୁରି
ଟିକିଏ ଉପଶ୍ରବ୍ୟ କରିବା ଲାଗି ମୁଁ ବି ବଧୂଟାକୁ ବେଳେ ବେଳେ
ଲମ୍ବାଇ ଦିଏ । ଶନିବାର ମଙ୍ଗଳବାର ମାଛ ଅନ୍ଧାରୁଆ ବେଳୁ ଉଠି
ଅଧୁଆ ମୁହଁରେ ଖୁଡ଼ି ବାହୁରକୁ ଅଡ଼େଇଥାଇ ଡେଇଁ ଯାତଥର
ଭୁଇଁରେ ବସି ଗୁଣୁଗୁଣୁ ହେଇ ଗାର ଲାଟୁଥିବ । ଆମେ ଛପି ଛପି
ସୁଆଙ୍ଗାଟାକୁ ବେଶ ଉପଶ୍ରବ୍ୟ କରୁ ।

କଇଁଲଗି ଗାଁରେ ବି ବେଳେ ବେଳେ ବୁଡ଼ି କମର ଭଡ଼ି କଳିଆ
କରନ୍ତି । ବସ୍ତାରେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ନୂଆ ଗଛଟି ଘେଷଲିତ କଇଁକୁ
ଚେନ୍ନା କରି କହିବ—‘କଇଁ ଏ ପତର ଖାଇବୁ ?’ ତାର ଧରୁ ଧୂଳାର
ଉତ୍ତରରେ ଧନନିଏ କଇଁ ହିଁ କହୁଛି । ପର ବଡ଼ରେ ପଣି ପତର
ଛୁଣାଉ ଛୁଣାଉ ଧରପଡ଼ିଲ ତ ସାତମନ୍ତ କଲି ଲୁଲୁ । ଖୁଡ଼ିର ବିଶ୍ୱାସ
ପ୍ରକାଶ ପାଏ ଯେତେବେଳେ ଗାଳିଟା ତାଠୁଁ ଯାଇଁ କଇଁ ଉପରେ
ପଡ଼େ । ମଜା ଦେଖିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତେ କଇଁକୁ ଗାଳିଦେବା ଆରମ୍ଭ
କରନ୍ତି । ସବୁଠୁଁ ବେଶି ଗମାଚୁଟା ହୁଏ କଇଁକୁ ଗାଳିଦେବା ଶୁଣି ଖୁଡ଼ି
ଏକୁ ତାକୁ ସାକ୍ଷୀ କରି କଇଁର ସନାଟ ପଣିଆ ପ୍ରମାଣ କଲବେଳକୁ
ସାକ୍ଷୀମାନେ ଯେତେବେଳେ କଇଁର ଓଲଟା ଦୋଷ ଧରନ୍ତି ।

ଆମ ଘରେ କଇଁ ପାଲ ଖୁବ୍ ଜୋରସୋରରେ ଚାଲି ଖୁଡ଼ି ଆମ ଘରକୁ ପାନ ଖାଇ ଆସିଲେ । ନିଜେ ତ ଖଣ୍ଡ ଖାଇବ । କଇଁ ଲାଗି ଚୋଟିଆ ପାନଖିଲେ ଇଆଡ଼େ ସିଆଡ଼େ ଚାହିଁ ଅନ୍ଧାରେ ଖୋସିଦେବ । ମୋ କୁନି ଝିଆଣୀ ମମି ବେଳେ ବେଳେ ଖୁଡ଼ି ଅନ୍ଧାରୁ ପାନ ଚୁଡ଼ାଇ ଆସେ । ମିଛରେ ଚାରିପାଇଁ ପାଟିକରେ—“କଇଁ ଆମ ଘରର ନିଆଁ ଚାଲି ? ତାକୁ କାହିଁକି ପାନ ଦେବୁ ?” ଆଉ ଯେତେ ଛୁଆ ଜୋଟିପାଇ ଛୁଗୁଲେଇ ବଗୁଲେଇ ହୋଇ କଇଁ ନାଁରେ ପଦ ଯୋଡ଼ନ୍ତି—“ବୁଢ଼ୀନ ଡ଼ା, କଇଁ ସୁଆଗ ମୋ ଅପ ଅପ ।” ଖୁଡ଼ି ବି ଆମଣା ବସୁପକୁ ଭୁଲିପାଇଁ ସାଙ୍ଗେ ମାଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ଛୁଆଗୁଡ଼ାକ ତା ଚାରିପଟରେ ବୁଲି ବୁଲି ଲାଲ ପିଟନ୍ତି—‘କଇଁଲେ କଇଁ, ବୁଢ଼ୀ ମନ ହୁଏ ହାଇଁପାଇଁ ।’ କାଉ ଖୁଣ୍ଟି ଲା ମରି ବୁଢ଼ୀର ଲୁଗାକାନ୍ଦି, ଅନ୍ଧା ଖୋଷଣି ଟାଣି ଦେଇ ଦାଣ୍ଡିଆ ମାରି ଦେଉଥିବ । ବୁଢ଼ୀ କାମୁଡ଼ି-ମାମୁଡ଼ି ହୋଇ ଗୋଡ଼ାଉ ଥିବ ମେଣ କଳକଳା ରଡ଼ି ଦେଉଥିବ, ଟେକି ପଥର ହାତରେ ଯାହା ପଡ଼ିଲେ ମୋମାଡ଼ିବ । ଲୁଗାମଟା ଅପମାଳ । ସଂଘର୍ଷଟା ବେଶି ଘନେଇ ଆସିଲେ କାହାକୁ ଶିଖାଇ କଇଁକୁ ମିଟାଇ ଆଣି ବୁଢ଼ୀ ଆଗରେ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ ତା ମୁଣ୍ଡରୁ ବିଷ ଉଠୁନାପାଏ । କଇଁକୁ କୁଣ୍ଡଳ ଅମରାଏ ଆଗର ଲୁହ ଗଡ଼ାଇ ଧଳାଇବ—‘କୋରଲଗି ଏତେ ଗଞ୍ଜଣା ସହଜୁଲେ । ତୋ ଆଗରୁ ଭଲ ଜୀବନ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତା !’ ଛୁଆଗୁଡ଼ାକ ଏହି ତା’ର ଆଗରେ ବସି ମିଛରେ କାନ୍ଦଣା ସୁର ଧରି ଗାଲରେ ହାତ ଦେଇ ଗୀତ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି—‘ହଁ ମୋ କଇଁ ସୁନ୍ଦରୀ’ ଲେ—ପାନ ଚୋର କଲ ତୋ’ର ପାଇଁଲେ ।’ ବୁଢ଼ୀ ଆଉ ମାରିବାକୁ ଗୋଡ଼ାଏ ନ । କଇଁକୁ ଟାଣି ଟାଣି ନେଇ ଯାଉଁ ପଡ଼ି ବରବର ହୋଇ କହିଯାଏ—‘ପୋଡ଼ାମୁଣ୍ଡି ! କେ ସୁଆର ଫେର ମାଡ଼ୁଛୁ ତ ତୋର ଦିନେ କି ମୋର ଦିନେ ।’

କଇଁ ଖୁଡ଼ି ଘରକୁ ପଥର ଯେତେବେଳେ ଗଲ ସେତେବେଳେ କାମଦାମ ପକାଇ ଦେଇ ମୋ ବମି ଘଣ୍ଟା ଦାଆ ଗେଲ କରୁଥିଲା । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଅବଶ୍ୟ ମାଟା କମିଗଲା । କେବେ ବି ବୁଢ଼ୀ ମନରେ କିଛି ଦୁଃଖ କଥା ପଡ଼ିଲେ ତ କଇଁକୁ କୁଣ୍ଡଳ କାନ୍ଦିବ । ତା ବେଳେ ଥୋଳାରେ

ମୁହଁମାଡ଼ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇବ । କଇଁଚ ତା ଦରଦ ବୁଝିଲ ଭଲ ବୁଢ଼ୀର
ବେକ ପିଠିକୁ ବୁଟୁଥିବ । ଲଞ୍ଜ ଅସ୍ତେ ଆସୁଥିଲା ପଣା କରୁଥିବ ।
ବୁଢ଼ୀ ହଠାତ୍ ବୁଲିପଡ଼ି କଇଁ ମୁହଁରୁ ଲଳ ମୋହ ମକାଇବ । ମୁଣ୍ଡରେ
ପିଠିରେ ଧୂଳି ଲାଗିଛି ବୋଲି ମିଛରେ ଝାଡ଼ିଦେବ । ତା ଯୋମାକୁ
ଟେକିଆଣି ମୁହଁରେ ଲଗାଇବ—“ମୁଁ ମୋଡ଼ାମୁଢ଼ିଟା ବସିଛି କଣ
ଲେ ? ମୋ କୁଆ ଶ୍ରେକରେ ଆଉଟି ନଢ଼ାଇଗଲାଣି ।” କଇଁର ମେଟ
ଉପି ପକାଇବ—“ପେଟେ ପାଇଁ କେଉଁ ପାତାଳରେ ପଶିଛି ।”
ବୁଢ଼ୀ ଚରଚର ନୋଇ ପଖାଳ ବାଡ଼ିବ । ଏକା ବେଳରେ ଯାଏ ନଢ଼ାଇ
ଖାଇବେ । କଇଁ ମାଟି ତଳର ବଡ଼ ବଡ଼ ରୂମ ଦେହରୁ ନେତାଣି,
ନାଳ ଟୋପା ଟୋପା ନଢ଼ାଇ ବୁଢ଼ୀ ବେଳରେ ପଡ଼ିବ । ବୁଢ଼ୀ ଖାଉଁ
ଖାଉଁ କଇଁ ମୁହଁ ପୋଛୁଦେଇ ବଡ଼ମୋଡ଼ା ଟିକିଏ, ପଶୁପ ମଞ୍ଜି ଖାଣ୍ଡି
ତା ପାଟିରେ ଦେବ । କଇଁଟା ଯୋମଣି ଲମର ନାକପତାକୁ ଜିଭରେ
ବୁଟି ପକାଉଥିବ । ବେଳେବେଳେ କଇଁ ବି ହସଇଣ କଣିବାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ
ନି । ଖାଇଲବେଳେ ମୁହଁ ମକାଏ । ବୁଢ଼ୀ ହସି ହସି ଛୁଆଟିଟାକୁ ମୁଦ
ଉପରେ ପକାଇ ବସିପଡ଼ି କଇଁ ମୁହଁରେ ଘେନିଆ ଗୁପ୍ତନଟ ମାରେ—
‘ଅଲମଣି, ଏକ ଗୁଣଲେ ? କଇଁର ନାକବାକୁ ଛୁଇଁ ନ ଥିଲେ ଅରେ
ଅରେ ମୁହଁ ପୁରାଇ ଭାବ ନୋଡ଼ାଣି ତା କହେ । ଯେତେ ଗଲେ କଣ
ପାଟିରେ ଗଞ୍ଜିଲେ ବି ମୁହଁ ବୁଲେ । ବୁଢ଼ୀ ଚିତ୍ତ ଉଠ—“ଲକ୍ଷ୍ମୀଗୁଡ଼,
ଦାନାକୁ ନେଉଛୁ ! ଜନନୀ ଅ ମହାପୁରୁ ଭାବ ମୁଠାକପାଇଁ ବାବୁଦାର
ହୋଇଥିଲେଟି ।” ବୁଢ଼ୀ ହସେ ହସେ ଯଜ୍ଞସଳେ ବେଢ଼ୁ କାମ ସା
କଇଁ ମୁହଁକୁ ନୋଡ଼ରେ ଧରି ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରାଣ କଥା କହେ । କଇଁ କଣ
ବୁଝେ କେଜାଣି ବୁଢ଼ୀ ମୁହଁକୁ କଣେଇ କଣେଇ ଅନାକ ଘରଫ । କାନକୁ
ହଲଇ ହଲଇ ବୁଢ଼ୀ ନୋଡ଼ରେ ପିଟେ । ବୁଢ଼ୀ ଗୋଲ କଣ ଲଅଁ ନଳ
କଅଁନେଇ କହେ—‘ହଁ, ବି ସୁସୁନା କଥା ଶୁଣୁ—ଅଠମ ଖାବ—ତୋ
କୁଆ ପିଲର ମା ଠାକୁରାଣୀ ମଙ୍ଗଳ କରିବେ ।

ବୁଢ଼ୀ ବାଡ଼ିବର ଧନଶିଖର, ଗୋପନାୟକ ଗୁଡ଼ ଏ ଟା ସବ ଟାକୁ
ଆଣି ଲଗାଇଛି । କୁଆଟା ଗୋଟିକୁ ଆଣି ନୋଟିଛି । ଦେହ ପା ଓ ଅଛି ।
କେତେବେଳେ କଣ ନଢ଼ାଇଦିବ । ଗଉଡ଼ ବସେଇ . ଦାସକୁ ବୁଢ଼ୀ

ଧରମପୁଅ କରିଛି । ଆଜି କଇଁର ପତଳା ଝାଡ଼ା ହୋଇଛି କାଲି କଇଁ
 ଦିହରେ ଜଳ ପୁରାଇଛି । ବୁଢ଼ୀ ତାକୁ ଉଠାଇ ବସାଇ ଦେବ ନ ।
 “ବୁଢ଼ିଲୁନାରେ ବଦିଆ, କାଲି ପଦିଆ ଘର ବାଆଁମଗଛ ଦଶା
 ଯାଇଥିଲା । କଅଁଳିଆ ପତରଦିଆ ଦେଖି ଲୋଭ ହେଲା । ମୁଠା ତୋଳି
 କାନରେ ପୁରେଇ ଆଣିଥିଲା । କଇଁଟା ତ ଟାଉକ । ମୁଁ ମନାକରୁଛି ।
 ସବୁ ନାହିଁଦଲା । ସକାଳୁ ତ ଖାଲି ଛେରୁଛି । ତା ପାଟିକି ଟିକିଏ ପାଣି
 ଯାଇନା ।” ବଦିଆକୁ ଟାଣି ଟାଣି ବୁଢ଼ୀ ଆଣିବ । ବଦିଆ ବଲୁଡ଼ା ଜାଣି
 ପାଣି ଦେଇ ଜାଣେ । ତେରମୂଳ କଣ ଟିକିଏ ଦେଇ ବୁଢ଼ୀ ପାଗରୁ
 ନଡ଼ିଆ, କଦଳୀ, ଶାଗକେରେ କିଛି ନା କିଛି ଆଦାୟ କରିନିଏ ।

ବୁଢ଼ୀର ଧାନଶା କଇଁଟା ସବୁବେଳେ ଶୋରରେ ପଡ଼ୁଛି ।
 ମିଛରେ କଇଁର କଣ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ି ଧାପପଡ଼ି
 ଲଗାଇବ । ବାର ଅଜନର ଜାଗାରେ ବୁଲୁଛି । ବେଳକାଳ, ଲହୁଁ
 ଲୁହାଣି, କେତେ କଣ ? ବୁଢ଼ୀର ଦେହ ଶୀତେଇ ଉଠେ । ଅରେ
 ଶରବେଳେ କଇଁ ଆସି ଚାଟକାତ ମେଲାଇ ପଡ଼ିଗଲା । କଇଁ ତୋର
 କଣ ହେଲେବାଲି ବୁଢ଼ୀ ବସିପଡ଼ି ତା ଗୋଡ଼କୁ ଘଷି ପକାଇଲା । ବେଳ
 ଥୋଳାକୁ ଆଉଁସି ପକାଇଲା । କାନ ଫୁଲେଲା । ପାଣି ବ’ଲେଟା
 ଆଣି ମୁଣ୍ଡରେ ତାଳି ଦିଡ଼ୋକ ପେଇଦେଲା । ଆମ ଘରେ ଆସି କାନ୍ଦ
 ବୋବାଇ ଉଠୁଛି । ମୁଁ ଯାଇଁ କଇଁକୁ ଟିକିଏ ଟେକାଟେକି କରି ଆଉଁସି
 ଦେଲି । ଗାଈଟା ଉଠି ବସିଲା । ବୁଢ଼ୀର ଝମ୍ ଆସିଲା । ତା ମୁହଁରେ
 ହସ ଆସିଲା । ମୁଁ ଟିକିଏ ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ସବୁ ଜାଣିଲାଉଳି କହିଲି—
 “ବୁଢ଼ିଲୁନା ଶୁଣ, ଶରବେଳେଟାରେ ତ ବୁଲୁଛି । କାହା ହାବୁଡ଼ରେ
 ପଡ଼ିଯାଇଛି ।” ବୁଢ଼ୀ ମୋ ପାଟିକୁ କଥା ଛଡ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲା—
 “ହଁରେ ବାପ, ଶରବେଳେ କାନକୋଳି ଲଟା, କଣ୍ଠାସିନୁ ବୁଢ଼ାରେ
 ନିପାଣିଆ ପିଣାଉଣିଏ ଆଗରୁ ନୁହେଁ । ଏ ନିଆଁମୁହଁକୁ ଯେତେ କହିଲି
 କଣ ମାନିବ ।” ମୁଁ ଶୁଣୁଛି ବେହେରା ଠୁଁ କାଲି ଡେଉଁରିଆ, ମନ୍ଥରପାଣି
 ଆଣିଦେବ ବୋଲି ଜବାବ ଦେଇ ଆସିଲା । ଶୁଣି ବୁଢ଼ୀ ପଞ୍ଚାନନ
 ମେଳା କଲା । ଗାଈଟା ଆସି ପଡ଼ି ଉଠିବା ଭିତରେ ସେ ଚେତଣକୋଟି
 ଦେବତାଙ୍କ ଭିତରୁ କୋଟି ଦେଉଯାଏଁଙ୍କ ପାଖରେ ମାନସିକ କରିଥିବ

ମୁଁ ଜାଣେ । ଗତକୁ ଯାଇଁ ବୁଢ଼ୀଘରୁ ପଞ୍ଚାନନ ନେଇ ଘୋର ଖାଇ ଆସି ଘରେ ଦମେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହସାଇଲି । ତା ମରଦନ ତା ଘରକୁ ଯାଇଁ ଚାଲି ଶୋଇଲି । ବୁଢ଼ୀ ବାଡ଼ିରେ ବୁଲି ବୁଲି କାନନକାଳି ଗଛ, ଶିଳ୍ପକୁଦା ମରୁ ହାଣ୍ଡି ହିଁ । ଦାଣି ସାରି ମନ୍ତ୍ରଗପାଣି ଛୁଆଁ ହିଁ । ହସରେ ମୋ ପେଟ ପାଟିଗଲ, ମୁଁ ପଳାଇ ଆସିଲି ।

କଇଁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବଡ଼ ହୋଇ ଯାଉଛି । ସେ ଯେତକ ବଡ଼ ହେଉଛି ଖୁଡ଼ୀ ତାକୁ ସେତକ ସେତକ ପିକନୋଲି ଶୁଭୁଛି । କଇଁର ଦେହ କେତେବେଳେ କେମିତି ବଢ଼ି ଗଲେ କିଛି ନ ଖାଇ ସେ ପଡ଼ିରହେ । ବୁଢ଼ୀ କି ଆଉ ସମଳା ହୁଏ ? ତାହା କାନ୍ଦିବା ଧିା ଧପଡ଼ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ । ବାଡ଼ିରୁ କଅଁଳ କଅଁଳ ଦୁବଘାସ ଉପାଡ଼ି ତା ପାଟିରେ ଗୋଜିବ । ସେ ନ ଖାଇଲେ ଆଉଁସି ଆଉଁସି କେତେ ଗେହ୍ଲା କରିବ । ଶେଷରେ ନିଜେ ପାଟିରେ ଘାସ ଝେବାଇ କଇଁ ପାଟିରେ ପୁରାଇବ । ଛୁଆଦିନେ ବୁଢ଼ୀ କଇଁକୁ ଝେବାଇଲା ଘାସ ଖାଇବାକୁ ଦେଉଥିଲା । କଅଁଳ ପାଟକୁ କାଲେ ବାଧା ହେବ । ସେଥିଲାଗି ମୋ ଦିଆରୀ ପୁରୁଷମାନେ କମ ଚିତ୍ରାନ୍ତ ନାହିଁ । ଖୁଡ଼ୀକୁ ଖାଇ ଆସିବ ବୋଲି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଦେଇ ଆସନ୍ତି । ସେ ଆସିଲେ ଠାଆ କରି ଦେଇ ବସେଇ ପାଛୁଆରେ ନେଆଏ ଘାସ ଅଣି ଥୋଇ ଦିଅନ୍ତି । ତାପରେ ପାଲ ଲଗାଯାଏ । ଆମେ ସବୁ ଛୁଆଙ୍କ ଉପରେ ଗାଁ ପାଟିକୁଣ୍ଡ କରୁଁ । କନ୍ତ ବେଶ୍ ବି ଉପଭୋଗ କରୁ ।

ଶୋଇବା ଅଗ୍ରେ କଇଁ ଗୋଡ଼ରେ ଟିକିଏ ଧାକ ନ ମାରିଲେ ବୁଢ଼ୀ ମନ୍ତ୍ରକୁ ପନ୍ତକୁ ଗୋଉ ନ ଥିଲା । ଟିକିଏ ଅଣା ମଡ଼ନକ ସୋଇସ ତେଲରେ କଳାକରା, ଚାପୁଣ ପକାଇ ପୁଟାଇ କଇଁ ନେଉନି ଦକ୍ଷିଣ । ଛୁଆଟାର ସର୍ବ କାଟି ପକାଇବ । ଗୋବର ଟିକିଏ କଇଁ ପାଟରେ ପଡ଼ି ରହିବ ନାହିଁ । ଛୁଆ ଦେହ ଅସନା ହେବ । ଗତରେ ଦଶଧର ଯାଇଁ ଗୋବର ମୋହୁଥିବ । କଇଁକୁ ମଶା ଖାଇଯିବ ବୋଲି ବୁଢ଼ୀ କଞ୍ଜେ ପୁଲର ଧୂଆଁ ଘଞ୍ଜିବକୁ ପକାଇବ । ଗତରେ ଅନ୍ଧା ହୋଇ ମଶା ଗୋଡ଼ାଉଥିବ । ଶୀତଦିନ ଲାଗି କଇଁପାଇଁ ବୁଢ଼ୀ କନ୍ତା ସିନଲଇ କରି

ରଖିଛି । କଇଁ ଗୋଳଲେ ତାକୁ ଢାକି ଦିଏ । ମୋର ଦେହରୁ କହ୍ନା ଖସେଇ ପକାଇ ମୁହଁ ଦାଣ୍ଡି ଚକଟି ରଖିଥିବ । ବୁଢ଼ୀ ଆସି ଗାଳିଦିଏ—
 “ମୁଁ ତ ଗରିବ ଲୋକ । ତୋ ପାଇଁ କେତେ ସାଧ୍ୟ କଥା କର ରଖିବି”—
 ବର୍ଷକୁ ତ ଦି'ଖଣ୍ଡ କଲା ବି ମମାଟର ମିଳୁନା ।” ପୁଣି ଶୁଣିଲା କହ୍ନା ଖସି
 ଢାକି ଦେଇଯାଏ । କଇଁର ଦେଉଁଦନ ପ୍ରଥମେ ଶିଙ୍ଗ ଗଜନରାଇଲା ବୁଢ଼ୀ
 ତେଲ ଗରମ କରି ଦେଖୁଥିଲା । କଥାଟା ପ୍ରବଚି ହୋଇଗଲା । ସେଥିଲାଗି
 ବୁଢ଼ୀ କମ୍ ଅପତସ୍ତ ହୋଇନି ।

କଇଁଟା ବି ମଣିଷଭଳି ବୁଢ଼ୀର କଥା ବୁଝିପାରେ । ବୁଢ଼ୀକୁ ପୁଅ
 ଦିଏନା ବି ମୋ ରହି ପାରିବ ନି । ଗୋରୁ ଗୋଠରେ ଭରସକରି ବୁଢ଼ୀ
 ତାକୁ ପଠାଏ ନି । ଦୁଷ୍ଟ ଅବଜା ଗୋରୁଗୁଡ଼ାକ ମାଲବେ, କିଏ କାଲେ
 ପିଟିବ । ଦେଉଁଠି ଚରୁଥାଉ ବୁଢ଼ୀ କଇଁ ବୋଲି ଡାକିଦେଲେ ସେ
 ବୋବାଇ ଜବାବ ଦେବ । ବୁଢ଼ୀ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସି ତା ଦେହରେ
 ମୁହଁ ଦେଖି ପକାଇବ । ବୁଢ଼ୀ ପତର ଦିଟା ହେଉ, ଧାସ କେତେର ହେଉ
 କାନିରେ ବାନ୍ଧିଥିବ । କାନିରୁ ପିଟାଇ ତା ପାଟିରେ ଗେଣ୍ଡିଦେଇ ଗେଣ୍ଡା
 କରିବ । କଇଁକୁ ଶରଧା କଲବେଳେ ବୁଢ଼ୀ ସବୁକଥା ଭୁଲିଯାଏ । ଶସ୍ତା
 ଦାଟରେ କଇଁକୁ ଦେଉଁଠି ଦେଖିବ ତା ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବ ।
 ତାକୁ ଦେଖି କିଏ କଣ କହୁଛି କି ହସୁଛି ସେଥିଲାଗି ଆଜିନାଲି ତାର
 ଖାଉଣି ନ ଥାଏ । ବେଶି ଖରା କି ବର୍ଷା ହେଲେ କଇଁକୁ ବୁଢ଼ୀ ଦିବୁରି ଦିନ
 ବାନ୍ଧିରଖେ । ତାପରେ ଖୋଲିଲେ କଇଁ ଆଉ ପଶୁ ଦିଏ ନି । ବୁଢ଼ୀ
 ଡାକିଲେ ବି ପାଖକୁ ଆସେନି । ବୁଢ଼ୀର ସ୍ବର ହୋଇଥାଏ—“କଣ
 ନେ ଟୁପୁସି, ତୋର ଏତେ ଦମାକ୍ ।” ବୁଢ଼ୀ ଗୋଡ଼ାଏ, କଇଁ ଡେଇଁପଡ଼ି
 ବୁଢ଼ୀର ଧାନ ଉଷୁଆଁ ହାଣ୍ଡି, ମାଟି ଗୋବର ଆଟକା ବେଳେବେଳେ
 ଭଜା ପକାଏ । ବୁଢ଼ୀର ପାତ ମୁଣ୍ଡକୁ ଉଠାଏ । ବାଡ଼ିପରି ଗୋଡ଼ାଏ ।
 କଇଁ ବି ଦାଣ୍ଡିଆ ମାରେ, ବୁଢ଼ୀ ଗୋଡ଼ାଉ ଗୋଡ଼ାଉ ଝୁଲିପଡ଼ି
 ପଡ଼ିଯାଏ । ବୁଢ଼ୀଗୁଡ଼ାକ ତାଳି ପିଟନ୍ତି । ଗାଁ ମାଇପେ ମୁହଁରେ ଲୁଗା
 ଦେଇ ହସନ୍ତି । ବୁଢ଼ୀକୁ ବାଧୁଯାଏ, ସେ କି ଦିପକାଏ, ନାକ ପୋଛି
 କାନ୍ଦିଲା ଗଲା-ର କଇଁକୁ ଡାକେ—“ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ମତେ ଟାହୁଲି
 କରିବାକୁ ସୁଧ ଲଗୁଛି ? ହଁ ନେ ଝିଅ ମୋ କରେମ ।” କଇଁ ପଛକୁ

ଫେରି ଚାଲି ବୁଢ଼ୀ ଆଉ ଗୋଟିଏଟି କି ନାହିଁ ? ବୁଢ଼ୀ କି ଦି ମନାଲ
କରି ନୋକି ଡାକେ । ଗାନ୍ଧିଟା ପୁରୁ ଜାଣିଲପଟି ବୋଧହୁଏ ବୁଢ଼ୀ
ଦେହରେ ମୁହଁ ଦେଖ ।

ମେଘନ ବୁଢ଼ୀର ନଦର ମୁଖ ନ ଥାଏ, ଦି ଦିନ ଦେହରୁ ଜଳ
ଓହ୍ଲାଇଲା ନାହିଁ, କର୍କଟା ଦେହର ବସା ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ଦେହ କଣ
ହେଲା ବୁଢ଼ିବାକୁ ମୁଁ ଚଳି, ଖୁଣ୍ଟି କର୍କଟା ମାଟିକୁ କୁହୁଲି କୁହୁଲି
କାନ୍ଦିଲି, କର୍କଟା ଗୋଲିଦେଇ ଆଉଁଷି ବତା କରନ୍ତେ—“ପା ମୋ
ମା’ ଦି ଦିନ ହେଲ ତ ଦେହ ବୋହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସିବୁ,
କାହା ସାଙ୍ଗରେ ଜଳ କଳିଆ କରିବୁ ନି, ଯାଆ ।”

କର୍କଟା କଣ ବୁଝିଲ କେଜଣି ମୋଟେ ହୁଁକିଲ ନାହିଁ । ବୁଢ଼ୀକୁ
ସେମିତି ଜଳ ଜଳ କରି ଚାଲି ରହିଲା । ବୁଢ଼ୀ କର୍କଟାକୁ ଯୁକ୍ତି ବୁଝାବୁଝି
କରି ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଗୁଡ଼ିଦେଇ ଆସିଲା, ମତେ କହିଲା “ଏଥୁ, ଟିକିଏ
କର୍କଟା ଉପରେ ନିଆ ରଖିଥିବୁ । ମୁଁ ତ ଠିଆ ହୋଇ ପାରୁନି, ଦିଦିଆ
ହୁଆଟା ଟିକିଏ ବୁଲି ବୁଲି ଗୋଡ଼ ଫେରାଇ ଆସୁ । ମୋ ଗାନ୍ଧିଟି ନେଇ
ଆସିବୁ ।” ମୁଁ ହଁ କହି ଦେହକୁ ଆସିଲା, ଦେହ ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇ
ବୁଢ଼ୀ କଥା ଶୁଣୁଥାଏ । ମଣିଷ ଆଉ ମଣୁ ଭିତରେ କି ଅନ୍ୟ ଆତ୍ମୀୟତା
—କି ଅନ୍ୟାତ୍ମ ପ୍ରେମ ! ମୁଁ ଭାବି ଭାବି ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ହଠାତ୍
ବାହାରୁ ହୁଆଟା ଗୋଲିମାଲ ଶୁଭିଲା,—ହସ, ଚାଲି, ଖୁସି, ପାଟି—
ମୁଁ ବାହାରକୁ ଉଠି ଆସିଲା, କର୍କଟା ମୁହଁରେ ଗୋଟାଏ ହାଣ୍ଡି ପଶିଛି ।
ସେ ଯୋଗ ସେପାଶ ବୋଧହୁଏ । ହୁଆଟାକୁ ଗୋଡ଼ାଇ ଗୋଡ଼ାଇ
ଟେକା ଫୋପାଡ଼ୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ତଡ଼ି ଆସିଲା ବେଳକୁ ଗୋଟାକ
ଉପରେ ଗୋଟେ ପଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ମୋତେ ଭାବି ଖସିପ ଲାଗିଲା । ବୁଢ଼ୀ
ବିଶ୍ୱାସରେ ମୋ ଉପରେ ଭାବି ନେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହିଥିବା, ଏକଥା ଶୁଣିଲେ
ସେ କି ଆଉ ସମ୍ଭଳା ହେବ । ବିଶ୍ୱାସର ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ । ମୁଁ କର୍କଟା
କର୍କଟା ସେତେ ଡାକିଲେ ବି ମୋ କି ଶୁଣେ । ତାକୁ କିଛି ଦିଶୁ ନା । ଗୁନୁଆ
ହୋଇ ଖାଲି ଅନ୍ୟାୟୁଆ ବୋଧହୁଏ । ମୁଁ ଗୋଡ଼ାଉ ଗୋଡ଼ାଉ ତା
ମୁଣ୍ଡଟା ପୋଲ ଦେହରେ ଠୁକି ଖାଇଗଲା । ହାଣ୍ଡିଟା ଶୁଖିଗଲା ।
ହାଣ୍ଡିର ମୁହଁଟା ବେକ ଭିତରକୁ ଗଲିଲା । ମୁଁ ଯାହା ଦେଖିଲି ମୋ

ଦଳକ ଶୁଣିଗଲା । ଗୋଟେ ଶିଙ୍ଗ ଅଗରୁ ଟିକିଏ ପାଟି ଯାଇଛି, ରକତ
 ବୋହୁଣ । ମତେ ବୁଢ଼ୀ କଣ କହିବ ? କାହା ସଙ୍ଗେ କେଉଁଠି ଲାଡ଼ି
 ଶିଙ୍ଗ ଘାଟିଛି । କଇଁକୁ ଧରି ଅପରାଧୀକ ପରି ଖୁଡ଼ୀ ଘରକୁ ଗଲା ।
 ଖୁଣ୍ଟି କଇଁକୁ ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି ମନେ ଖାଲି କଟମଟ କରି ବୁଝି
 ରହିଲା । ଆଖିରୁ ତାର ଠେ ଠେ ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଥାଏ । ମୁଁ ଖୁଡ଼ୀକୁ
 ବସେଇ ଦେଇ କଇଁକୁ ବାନ୍ଧି ପକେଇଲି । ସେ ଉଠିପଡ଼ି ଅଭ୍ୟାସାଳ
 କେରେ ଆଣି ବସି ଦିଅ । ବାଟି ଶିଙ୍ଗଟା ବାନ୍ଧିବ ବୋଲି ଯାଉଁ ଯାଉଁ
 ପଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଆସେ ଆସେ ଉଠି କଇଁ ଶିଙ୍ଗଟା ବାନ୍ଧି
 ଦେଲା । ବାଇକି ଆଟିକା ଛୁଇଁ ଛୁଆନ୍ତା ହୋଇଛି ବୋଲି ଗାଢ଼ିଆ ଉପରେ
 ଆଞ୍ଜଳିମଣି ମାଦୁଳା ମିଶାଇ ଦି ଲେଟା । ପାଣି ଢାଳିଲା, ମୁଁ ଯେତେ
 ମନା କଲେ ବି ନିରଜ ପାଇଁ ମୋହରରେ ବୁଡ଼ିପଡ଼ି ଆସିଲା । ମୁଁ
 କେବଳ ତଳକୁ ମୁହଁମାଡ଼ି ରୁଲି ଆସିଲି ।

କଇଁ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ହୋଇଗଲାଣି, ବୁଢ଼ୀର ଭାବନା ବି ଆଗେଇ
 ଯାଏ । ଗୋପକାନ୍ତ, ରଞ୍ଜକୁ କଇଁଟା ଟାଣି ଦିନେ ଖାଇଦେଲା । ବୁଢ଼ୀ
 ରଞ୍ଜଟାକୁ ବାଡ଼ିରେ ଟେକି ସଜାଡ଼ୁ, ସଜାଡ଼ୁ କହିଲା—“ପୋଡ଼ାମୁହଁ,
 ଟାଉକି, ଯାହା ପାଇଲା ପାଟିରେ ପକାଇଲା, ତୋର ପିଲା ପିତାଙ୍କ ଲାଗି
 ଲେଟାକୁ ଲାଗେଇଛି ।” କଇଁ ବାଡ଼ି କଡ଼ରୁ ଯାଇଁ ତଳୁ ଦୁବ ଡେମ୍ଫକୁ
 ଯୋମଣିରେ ଓଟାରି ଓଟାରି ଖାଉଥିଲା । ଲାଞ୍ଜ ନିଲଇ ହଲଇ ଦେହରୁ
 ମାଛ ଦୁରୁଡ଼ାଉଥାଏ । ବାଆଁ ପାଖ କଟା କାନଟା ଭିତରେ ଡାଆଁ ସଟା
 ବସି ରକତ ବୋହୁଣ, ଯେତେ ହଲଇଲେ ଯାଉନାହିଁ । କଇଁ ଉପରେ
 ତା ମାଆର ଲୁହଟା ଛୁଆ ମାତ୍ର ଯେତେ ମାତ୍ର ଯେତେ ଠକଠାକ୍ ପଡ଼ି
 ମରିଗଲେ । କଇଁକୁ ବୁଢ଼ୀ ଘରକୁ ଆଣିଲା ପରେ ତା ବାଆଁ କାନରୁ
 ଟିକିଏ କାଟି ଦେଇଛି । ଖଣ୍ଡିଆ କରାଦେଲେ ଯମ ଦୃଶ୍ୟ କରି ଆଉ ନେବ
 ନି । ବୁଢ଼ୀ ଯାଇଁ ଯାଇଁ ଡାଆଁ ସଟାକୁ ରୁପଡ଼ାଟା ପକାଇଲା । କାନଟା
 ହଲାଇଲା—ଡାଆଁ ସଟା ଭିଡ଼ି ପକାଇଲା । କଇଁ ଟିକିଏ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି
 ବୁଝିଲା । ତା ପରେ ପୁଣି ଯାଇଁ ଘାସ ଉପରେ ଥୋମଣି ଚଲାଇଲା ।
 ଖାଇଲାବେଳେ ଯୋମଣି ଉପର ଚମଡ଼ାଟା ଲୁହାଇ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ ।
 ମୁହଁ ଉପର ଶିରଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଉପରକୁ ଫୁଟି ପଡ଼ୁଥାଏ । ବୁଢ଼ୀ ମୁହଁ

ଉପରେ ଶିଶୁଗୁଡ଼ାକୁ ଆଙ୍ଗୁଳ ଟିପି ଟିପି ଆଉଁସି ଦେଲା । ଦେହଟା
 ପାକରେ କଳାଶିରା ବୁଲିଗଲାଣି । କାଳି ଗୁଡ଼ି ପହଞ୍ଚିଯିବ ଏହା ମାଆ
 ହେବ । ବଅସ କ'ଣ ବସିଛି । ବୁଢ଼ି ମନ ଭାବନାରେ ମୋକ୍ଷଦେବ
 ପଡ଼ିଲା । ମେ ସେଠି ବସିପଡ଼ି ଶୁଣିଲା, କଇଁର ଛୁଆ ହେବ । ତାହା ଧନ
 ସପା ଥୋବ ଟୁଳ ଟୁଳ କଅଁଳା ବାହୁଞ୍ଚିବ ହେବ । ତା ମୁଣ୍ଡରେ
 ଗୋଟିଏ ନାଲି ଧୂଳ ରହିଲେ ଗୋଲା ଦଶବ । ବାଡ଼ିରେ ଦାନ୍ତରେ ସେ
 ଦାଣ୍ଡିଆ ମାରିବ । ଯିଏ ଯିବ ତା ପଛରେ ଦଉଡ଼ିବ । ନା, ନା, ସେ ତାକୁ
 ଦାଣ୍ଡିକୁ ଗୁଡ଼ିବ ନା । ପଡ଼ିଶାଘର ଓଳିରେ ଲଣ୍ଡା କୁଅଟା ଅଛି,
 କେତେବେଳେ କେଉଁ କଥା ? କଇଁର ଛୁଆଟା ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ ହେବ, ତା
 ହାଣ୍ଡି କୁଣ୍ଡେଇ କୁଦେଇ ଖାବିବ । ତା ଚାଉଳ ଚଟାକେଇରେ ଜବରଦସ୍ତ
 ମୁହଁ ପୁରେଇବ, ବାଡ଼ିରେ ତା ଓଦା ଲୁଗାକୁ ଚୋବେଇବ, ଭୁଲସୀ
 ଚଉଁର ମୂଳରେ ଧୂଳା କଲେବେଳେ ପଛଆଡ଼ୁ ଆସି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବ,
 ହାତରୁ ତାର ଶ୍ରେଣ ଛଡ଼େଇ ଖାଇବ, ଭାରି ବିଟଳ, ଭାରି ଚଗଲା
 ହେବ, ବୁଢ଼ି ଭାବୁ ଭାବୁ ହସି ପକାଇଲା, କଇଁ ବୁଢ଼ି ପାଖରେ କେତେ-
 ବେଳୁ ଶୋଇ ପାଲୁଳି କରୁଥିଲା, ବୁଢ଼ି ତା କାନକୁ ମୋଡ଼ି ଛୋଟିଆ
 ଛୋଟିଆ ଚୁପଡ଼ିବ ଦେଇ କହିଲା—“ତୋ ଛୁଆ ଭାରି ଅମାନ୍ୟ
 ହେବ, ତାକୁ ପିଟି ପିଟି ମୁଁ ଦୋରସ୍ତ କରିବି ।”

ବୁଢ଼ି ଏଣକ କଇଁ କଥା ଅପେକ୍ଷା କଇଁର ଛୁଆ କଥା ବେଶି
 ଭାବେ, କଇଁର ଛୁଆ ହେବ, ତା ଝଅ କଇଁର ପିଲା ହେବ, ମନ ତାର
 ଫୁଲିଫୁଲି ପଡ଼ି । ଘରେ ତାର ଦୁଧ ଦହି ଭାସିଯିବ, ସେ ଛୁଆଟାକୁ
 ବେଶି ବେଶି ଦୁଧ ଖୋଇବ, ତା ପାଇଁ ଯେତକ ହେଲା ସେତକ ।
 ଅଥା ଦୁଧ ବଳ ବରି କି କୋଳଥ ମୁଠେ ମୁଠେ ଖାଇବାକୁ ଦେବ,
 ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇଲେ ସେଟା ଓଲିଆ ହେବ । ପର ବାଡ଼ିରେ ପଶିବ ।
 ପର ଘର ଓଲିବ । ତା ନାଆଁ ପଡ଼ିବ, ନା, ପିଲାଟାକୁ ସେ ବେଳୁ
 ଆକଟ କରିବ, ନହେଲେ ମା ଭଳି କାହା ସାଙ୍ଗରେ ଲଢ଼ି ଶଙ୍ଖ ଭାଙ୍ଗିବ ।

ମାସ ପରେ ମାସ ଚଢ଼ିଗଲା, ତାର ସାଙ୍ଗରେ ଗାଈ ସବୁ ଗୋଟେ
 ଦୁଇଟା ଛୁଆ ଜନ୍ମ କଲେଣି, ବୁଢ଼ିର ମନ କାହିଁକି ଖଟକା ଧରେ ।

କଇଁ ଉପରେ ଚଢ଼ି ଚଢ଼ି ହୁଏ । ତାକୁ ଗେହ୍ଲା କରୁ କରୁ ତା ହୁଆ
କଥା ମନେ ମଡ଼ିଗଲେ ତାକୁ ଠେଲ ଦେଇ ମୁହଁ ଫୁଲାଇ ଚାଲିଯାଏ ।

କଇଁଟା ହଠାତ୍ ଦିନେ ବୋବାଲ ଗୁଡ଼ିଲ, ଦରେ ପଥାକୁ ଟାଣି
କସିମସି ନଈଲ, ବୁଢ଼ୀର ଖୁସି କହିଲେ ନ ମରେ । ଦର ଠଣାରେ ଥିବା
ଗୋଟି ଅଣ୍ଡାଳି ଯାହା ପାଇଲେ ଦନକର ମନ, ସା ଦେଇ କଇଁକୁ ଫାମି
ଶେ ପାଖକୁ ପଠାଇଲ, ଫାମି ବାଲକୁ ଆଠଣା ଟଙ୍କେ ଯାହା ପଡ଼ି ଝୁବ
ବୋଲି ଲେକଟାକୁ ବାରମ୍ବାର ବୁଝାଇ ନଈଲ ।

କଇଁର ହୁଆ ହେବ, ବୁଢ଼ୀ ଆଖିରେ ଆଜି ନିତ ନାହିଁ, ସେ
କଥା ଭାବି ଭାବି ସେ ସବୁବେଳେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇମରୁ । କଣ ହେବ,
ତା ନିଜାଡ଼ରେ ତ ପିଲା ବନ୍ଧୁଟି ଭଗବାନ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି, ସେ ବା
କାହୁଁ ଜାଣିବ । ଗୋର ବୁଢ଼ୀ ବୁଢ଼ୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପଚାରିବ, ଯାର ଗାଣିହୁଆ
ହେଲ ତ ସଂପତ୍ତି ଯାଇଁ ହାଜର ହୁଏ, ମଜା ନେଖିବା ପାଇଁ ନେହ
କେହି ନାହିଁ ତରଇ ଦିଅନ୍ତି, ବୁଢ଼ୀର ଭୟ ହୋଇଯାଏ । ଗାଣି କାଳ
ବେଳେ ବେଳେ ମାଗ ପଡ଼ିଯା'ନ୍ତି । ଏଟା ପୁଣି ପ୍ରଥମ ଗର୍ଭ, ସେ କଇଁକୁ
କୁଣ୍ଡେଇ କାନ୍ଦି ପକାଏ—ସନ୍ତେ ଭଗବାନ ତରଇ ସୁ ରୁଗରୁରେ ଉଦାର
କରିବେ, ମା ବାଟମଙ୍ଗଳା, ଭୁ ଜାଣି, ବୁଢ଼ୀ ଦିଅଁ ଦେବତାଙ୍କ ପାଖରେ
ମାନସିକ କରେ ।

କଇଁର ଜନମଦନ ନଈଲ, ବୁଢ଼ୀ ଫି ଶେ ପଳ ଅସୁଛି,
ଏଥର ନିଜେ ଭଲକରି କରବ ବୋଲି ଭାବିଲା । ଏଟାତ କଇଁର
ଶେଷ ଜନମ ଦିନ । ତାମରେ ହୁଆଟାର ହେବ । ଆଜି କଣ କଇଁର
କରିବକି ? କଇଁଲଣି ବସି ବସି ନାହିଁ କରା କରେ, ସିନଲଇ କରୁଛି ।
ଜନମଦନ ଖାଲି ଶଠିଦିଗକୁ ମାଠିରେ ରଖି ହୁଆଟା ନେବ, ଶୀର ଦିନ
ଆସିଲେ ଲାଜି ହେବ । କିନ୍ତୁ ଅଧରରେ ପକାଇ ନକଲିପିଠା ମୋଟା
ମୋଟା କରି ଖୁଆଇ କଲ, କଇଁଟା ନକଲି ଖାଇବାକୁ ଭଲପାଏ,
ମଜାକୁ ଦିଅ ନିଜେ ମାଗ କଇଁଟାକୁ ସାହୁଦର ଗଡ଼ିଆରେ ବୁଢ଼ାଇ
ଆଣିଲ, ମାଣିରେ କଇଁଟା ଗୁଡ଼ିପଟି ନେଉଥାଏ, ବୁଢ଼ୀ ପାଟିକଲ—
'ଭଲ ବାର ଭଲ ଦିନରେ ତ ଖାଲି ନାହିଁ ମୁହଁ ମରୁ ।' ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ

କିନ୍ତୁ କାମୁଡ଼ି ପକାଇଲା, କାଳତୁଣୀ ସେ କି କଥା କହୁଛି, ପେଟରେ
ଗୋଟାଏ ମହାପ୍ରାଣୀ । କଇଁ ଆସୁ ଆସୁ ବାଡ଼ଟାରୁ ଗୋରୁଖିଆ
ଡାଳଟେ ଛୁଟେଇ ଆଣି ଶ୍ଵେତେଇ ପକେଇଲା, ବୁଢ଼ୀ ଡାଳଟା ଛଡ଼େଇ
ନେଇ ପୁଣି ଗାଳ ଦେଲା—“ଟିକିଏ ସମ୍ଭାଳ ପାରୁନୁ, ପୂଜାଟା ସବୁ—
ବଳେ ତ ଖାଇବୁ, ଟିକିଏ ରହିଯା” । ଘରକୁ ଆସି କଇଁର ଗୋଟ ଛୋଟ
ସିଙ୍ଗରେ ବୁଲେଇ ବୁଲେଇ ସିନ୍ଦୂର ଗାଈ କାଟିଲା, ବେକ ଥୋଳାରେ
ଦିଗାର ବି ମାରିଲା, ଆଖିରେ ଟିକିଏ ମୋଟା କରି କଳା ପିନ୍ଧେଇ ଦେଇ
ଲମ୍ବ ଲଞ୍ଜିଟିଏ ଟାଣିଲା । ଦଡ଼ିଏ ବୁଝିଲା, କଇଁର ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଖିକୁ
ବେଶ ମାନ୍ଦୁଛି; ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବଡ଼ କରି ଚନ୍ଦନ ପାଟିଟିଏ ଦେଲା,
ବେକରେ ଫୁଲ ମାଳଟିଏ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ ଖଠିଦଳକୁ କଳସ ପାଖରେ
ଘିଅ ଗପରେ ବନ୍ଦାଇ ଦେଇ ଛୋଟିଆ ହୁଡ଼ୁହୁଡ଼ୁଟିଏ ପକାଇଲା, ବୁଢ଼ୀ
ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ଜହାର ହେଲା ବେଳକୁ କଇଁଟା କଳସ ଉପରୁ ଆମ୍ବ
ଡାଳଟାକୁ ନେଇ ଶ୍ଵେତାଇ ଦେଲା, ବୁଢ଼ୀ ପିଠା ଖଣ୍ଡେ ତା ପାଟିରେ
ଦେଇ ହସି ପକାଇଲା ।

ବୁଢ଼ୀ କଇଁର ଖାଇବା ପିଇବାରେ ଏଣିକି ଭାରି ଯତ୍ନ ନାଏ ।
ବେଶି ଆଉ ଘରୁ ଛୁଡ଼େନି, ଯଦି ଖୋଲି ଦେବ ତା ସାଙ୍ଗରେ ନିଜେ
ଯାଇ ଘଣ୍ଟେ ଚରାଇ ଘରକୁ ନେଇ ଆସିବ । ଦିନ ଓଜନ ଅଛି, କିଏ
କାଳେ ପାହାରେ ଦି’ପାହାରେ ନଡ଼େଇ ଦେବ । ବୁଢ଼ୀର କୁଆ ପିଲା
ହେଇ ନି, ରତ୍ନ ଯାତନା କରି ଜାଣେନା, ମାଇପକଠାରୁ ବହୁତ କଥା
ଶୁଣିଛି, କଇଁକୁ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ବସି ବସୁବ । ଏଣିକି ଭାତରେ ସେ ଯେଉଁଠି
ଶୁଏ ପାଖରେ କଇଁକୁ ବାନ୍ଧେ । ଖାଇବା ପିଇବା ହୁସିଆର କରିଦିଏ,
କଇଁଲଗି ପଳ୍ଲବିନ ପଡ଼ି ଉଠି ଗରମ ଭାତ ରାନ୍ଧେ । ତା ଲଗି ତାର ବି
ପଖାଳଖିଆ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଛି । ତାର ଏ ଢଙ୍ଗ ଦେଖି ଟା ମାଇପି-
ମାନେ ପୁସୁଛୁ ପାସୁଛୁ ହୁଅନ୍ତି—କଇଁ ପେଟରେ ହେଇଛି ନା ବୁଢ଼ୀ
ପେଟରେ ହେଇଛି ।

କୁଅମାଖ ଦୁବ ଦାସ ମୂଳରେ ବୁଢ଼ୀ ଗାଧୋଇ ସାରି ପାଣି
ଧୋଇ, ଦାସଗୁଡ଼ାକ ଟିକିଏ ବେଶି ବେଶି ବଢ଼ିଯାଉ, କୁଆଟା ସେତେ-
ଭୋଲକୁ କଣ ଖାଇବ ? ପୁରୁଣା ଧାନ ଦି ଟଙ୍କାର ଆଣି କୁଡ଼ୁଟି କରି

ରହିଛି, ପୋଖରୀଟା ଦିନ କାଳେ କଣ ବଗିଚାଯିବ, ସବୁ ଗୁଜଲ ମୁଁ ଏ
ଠେକରେ ପୂରେଇ ଶିନାରେ ସାଇତଛି, ପିଠା ଖଣ୍ଡେ କରି ଛୁଆଟା
ପାଟିରେ ଦେବ, କିଏ ଯଦି କଇଁ ପେଟରେ ହେବା କଥା ପଚାରେ ବୁଢ଼ୀ
କଥାଟାକୁ ବାଆଁରେଇ ଦିଏ । କେତେ ପ୍ରକାର ଲୋକ ଅଛନ୍ତି, କଣ
ଅସଜସଜ କରି ପକାଇବେ ।

କେଲେବେଳେ ଚନ୍ଦ୍ରଶାଠୁ ଉଠି କଇଁ ପେଟକୁ ବୁଢ଼ୀ ଅଣ୍ଟାଲେ,
ପେଟ ପାଟରେ କାନପାରେ, ତାକୁ ଜଣାଯାଏ ଛୁଆଟା ଯେମିତି ନିଶ୍ୱାସ
ନେଉଛି, କଇଁ ଧଡ଼ପଡ଼ ହେଇ ଉଠେ, ବୁଢ଼ୀ ଆଉଁସି ଦେଇ ଶୋଇବାକୁ
କହେ—‘ଶୋଇପଡ଼ ଲେ ପୋଡ଼ାମୁଣ୍ଡି । ଅନନ୍ତା ହେଲେ ପେଟରେ
ଛୁଆଟା ହନ୍ତସନ୍ତ ହେବ ।’ ବୁଢ଼ୀ କଇଁ ପେଟକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରେ, ଆଠମାସ
ହେଲେ ପେଟଟା ତ ବାହାରୁନି, ଫୁଲ ଯାଇ ଚମରେ ଲାଗିଛି, ହୁଅ,
ଚମାମାମ କହୁଥିଲା ସମସ୍ତଙ୍କର ଦିନ ବାହାରେ ନାହିଁ, ଜଣ ଜଣକର
ଏମିତି ହୁଏ, ବୁଢ଼ୀ ଶଠୀଘର ଏକୋଇଶିଆ ଲାଗି ଆଜନ୍ମ ତଥାର
ହେଉଛି, ସିଏ ଯାହା କହୁ ପଛେ ଏକୋଇଶିଆକୁ ଦିନଟି ବ୍ରାହ୍ମଣ
ଖୋଇବ, ପିଠା କରି ଗାଁରେ ବାଣ୍ଟିବ, ନାବପୁଣ ପଜାଟିଏ ନ କରିବ
କେମିତି । ବୁଢ଼ୀ ଚୁଲିମୁଣ୍ଡ ଖୋଳି ମୋତିଥିବା ଗୋଟିରୁ ସବୁ ପଇସା
କାଢ଼ିଛି, ହାଟକୁ ପଇସା ଦେଇ ପୁରୁଣା ଚାରି କଣ ଆଣିଛି, ଗୁଜଲ ବ
କୁଟି ରଖିଛି । ବାକି ଯାହା ଦରକାର ଶେଷ ବେଳକୁ ଦେଖିବ, ଯଦି
ହୁଏ ଟଙ୍କେ ଦିଟଙ୍କା ଧାର କରିବ, କୁନି ବାଛୁରୀ ଲାଗି ନୁଆ ଦୁଇଟି
ଆଣି ରେଶମି ସୁତାରେ ଗୁନ୍ଥି ରଖିଛି । ବୈରାଗୀ ଗୁଣିଆଠାରୁ ବେଶି
କିଛି ଦେଇ ଅସଲ ଡେଉଁରଥାଟା ବ ସଂଗ୍ରହ କରିଛି, ଡେଉଁରଥା
ଦିନରେ ଥିଲେ ଡାଆଣି ପିଶାବୁଣି ଶହେ ହାତ ଦୂରରେ ରହିବେ,
ଆଉ କଣ ? ହଁ, ଗଦପତର ଶୁଖେଇ ବାଉଁଶ ନଳରେ ପୂରେଇ ଟାଙ୍ଗିଛି,
ଗୁଡ଼ାଲ ଚାରି ପାଖରେ ଲୁହା କଣ୍ଟା ମାରି ଭଲ କରି କଲେଇ ଦେଇଛି
କେହି ଯେମିତି ସିଏମା ମାଡ଼ି ପାରିବେ ନ ।

କଇଁକୁ ଭଲକରି ସାଦ ଖାଇବାକୁ ବୁଢ଼ୀ ଦେଲା, ବଧୂଟା
ପାଳିବ କେମିତି ? ଛୁଆଟା ଶେଷକୁ ଟାଉଣା ହେବ, ମାଆର ଆମ
ମୁତାବକ ଖାଇବାକୁ ନ ଦେଲେ ଛୁଆ ପାଟିରୁ ନାଲ ଗଡ଼େ, ଓଲଟି

ହୁଏ । ସେ ଶୁଣିଛି । ବୁଢ଼ୀ ମନ୍ତ୍ର ଗୁଣ୍ଡଳରେ ନଡ଼ିଆ ଦେଇ ଖିରି କଲ । କଇଁ ଚକ୍ର ପିଠା ଭଲପାଏ । ଚକ୍ର ଦିଅଣ୍ଡ ଓଲଟାଇଲେ, ବାଇଗଣ କଦଳୀ ପକାଇ ଘାଣ୍ଟ ତରକାରୀଟିଏ କଲ, ବେଣି ଗ୍ରାସ ଦେଲେ କାଳେ ପେଟ କଣ ହେବ, ଭଲ ଭଲ ଦୁବଘାସ ପାଣ୍ଡୁଏ ଧୋଇଥାଇ ଆଣିଲ, ବାରମିଶା ପସ ମୁଠଏ ବି ଥୋଇଲ, ଗରମ ପେଜ ମଢ଼ନରେ କଣ୍ଡିଆ କୁଣ୍ଡା ମୁଠିଏ ପକାଇଲ । ଏଥର ବୁଢ଼ୀ କଲରୁ ଧାନ କୁଟାଇ ଆଣିଛି, କୁଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡିକ ଭଲ ହେବ, ତାକୁ କପଡ଼ା ଛଣା କରି ଗାଈର ଦେଇ ରଖିଛି, କୁଆଟାର ଖାଇବାକୁ ସୁବଧା ହେବ । କଇଁକୁ ବନ୍ଦନ ବଳେଇ ଖୋଇଲ, କଇଁଟା ଖାଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲ, ବୁଢ଼ୀ ଆଉଁସି ଦେଉଁ ଦେଉଁ କହିଲ—“ଷାଠିଏ ନିଶାମ ନେ ଲେ ମାଆ । ଦିନ କି କଣ ହେଇ ଯାଉଥିବ, ଦିନ ତ ପ ଖେଇ ଆସିଲ, ବାବା ବାଟକେଶ୍ୱର, ଭ୍ରମକୁ ମୋ ଝିଅ ଲାଗିଲ ।”

ମାସେ ଗଡ଼ଗଲ, ଦି'ମାସ ଗଲ, କଇଁ ଟିକିଏ ଶୋଇପଡ଼ିଲେ କି ଛୁଟି ପିଟି ହେଲେ ବୁଢ଼ୀ ଛୁଟି ଭିତରଟା ଦାଉଁ ଦାଉଁ ପଡ଼େ, ଆଜି ହେବ କି କଣ ? ବୁଢ଼ୀ କଇଁ ପାଖରେ ବସେ, ଗରମ ପେଜ ଆଣି ପିଆଏ, ଗଉଡ଼ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଯାଏ, ବୁଢ଼ୀ ବାହାରକୁ ଏଣକି ତାକୁ ମୋଟେ ଛୁଡ଼େ ନି । କଇଁ ଝାଡ଼ିଝଡ଼ି ହୋଇ ଆଗପରି ଖିଆପିଆ କରେ, କାହିଁ ହେଲନିତ ।

ଆହୁରି ମାସେ ବି ଗଡ଼ଲ, ବୁଢ଼ୀ ମନେ ମନେ ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲ, କିଛି ବୁଝି ପାରିଲ ନି । ଏକି କଥା, ମତେ ଆସି ତା ଘରକୁ ଡାକିନେଲ, ମୁଁ ବି ଶୁଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି, ହୁଏତ କୁଆଟା ମରି ଯାଇଛି, କି ପ୍ରସବ କରାଯାଉଛି କୌଣସି ଅସୁବଧା ହେଉଛି । ବଡ଼ ବିପଦକଥା, ବୁଢ଼ୀ ଛୁଟି କୁଆକୁକି କାନ୍ଦି ପକାଇଲ । କଇଁକୁ ନେଇ ପଲୁଡ଼ାକ୍ରରକୁ ଦେଖାଇବା କଥା ଛିରି ହେଲେ, ମୁଁ ସେ ଘରେଟା ନେଲି ।

କଇଁକୁ ଧରି ଫେରିଲ । ବୁଢ଼ୀ ଘରକୁ ତାକୁ ପଠାଇଦେଇ ମୁଁ ରୁଟିଲି । ବୁଢ଼ୀ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଆମିଲ, ତା ଆଗରୁ ମୁଁ ବୁଲି ପଳାଇ ଉ ଚ ଯାଏଁ ଜାଣି ମୁଁ ଡେରିହୋଇ ଆସିଲି । ବୁଢ଼ୀ ଆମ ଘରେ ବସି ବସି

ଗଲ, ମତେ ଟିକିଏ ଯେମିତି ଚଢ଼ି ପଠାଇବାଲାଗି ଘର କହିଦେଇ
ଗଲା । ମୁଁ ପଡ଼ିଥିଲାଣି କଇଁ ବସପୁରେ ଜାଣିବାପାଇଁ ସମସ୍ତେ
ଦେଖିଗଲେ । ମୋ ଛୁଇଁବତରୁ ଦୁଆଏ ଅତଡ଼ା ଖସିଲାପରି ନିଶ୍ୱାସଟା
ବାହାର ଆସିଲା । ମୁଁ ଘୁଙ୍ଗିଲି ଘୁଙ୍ଗିଲି । ଗଳାରେ କହିଲି—କଇଁର
ଛୁଆ ହେବାର ନ ଥିଲା କି ତାର ଛୁଆ କେବେ ହେବ ନାହିଁ ।

ସମସ୍ତେ ‘ଆସ’ କରି ପାଟିଟେ କରି ଉଠିଲେ । ମାଆ କହିଲା—
“ନଅଁଶୀ ବଂଶଟା—ଅଭିଶାପ ପଡ଼ିଛି—କଇଁଟାକୁ ସେଠିକି ପଠାଇ ମୁଁ
କେତେ ଭୁଲ ନ କଲି ?”

ତାଣ୍ଡ ଦୁଆରେ ହଠାତ୍ କଣ ଶବ୍ଦଟାଏ ହେଲା, ଆମେ
ଧାଇଁଗଲୁ । ଖୁଡ଼ୀ ମୋର ଆମ ଉଇ ପଥର ପିଣ୍ଡାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଉଁ ଯାଉଁ
ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ନାଶ୍ୱର ହୃଦୟଧରି ମାଆ ହେଲପରେ ବୁଢ଼ୀମାଆ
ହେବାର ସ୍ୱପ୍ନରେ ସେ ବିଶେଷ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଆଃ, କଣ ହେଲା ?

ଖୁଡ଼ୀ ମୋର ମୋ ମାଆ କୋଡ଼ରେ ମୁଣ୍ଡ ଗଡ଼େଇ ଗଡ଼େଇ
ମୋ କୁନି ଝିଆଣୀ ମମିର ହାତକୁ ଚିପିଧରି ପାଗଳାଙ୍କ ଭଳି କହି
ପକାଇଲେ—ମୁଁ ନଅଁଶୀଲେ ମାଆ—ମୋର ବଅଁଶ କେଉଁଠୁ ଆସିବ ?
ତୁମ କଇଁକୁ ତୁମେ ନେଇଯାଅ—ମୁଁ ତ ମାଆ କେବେ ହୋଇ ନ ଥିଲି
—ମୁଁ ମାଆ ହେବି ନ—ମମି, ମୁଁ କଇଁ ସୁଆଗୀ ଆଉ ହେବି ନ—ମୁଁ
ମାଆ ନୁହେଁ.....”

ସେ ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ମୁହଁକୁ କୋଡ଼ରେ ମାଡ଼ି
ଧରିଲା । ମମିଟା ଶ୍ରେ ଶ୍ରେ ହେଇ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରୁ
ଲୁହର ଧାର ଖସି ଖସି ଆସୁଥିଲା ।

ମୁଁ ଆଖି ବୁଜିଲି ।

—***—

ଟୁଲୁ ସରଦାର,

ସାଃ କକିଟା ଉଡ଼ିଗଲା । ବାଡ଼ର ଶୁଖିଲା ବାଉଁଶ କଣି ଖଣ୍ଡକ ସେଇମିତ ଅଛୁଥାଏ । ଟୁଲୁ ସାରୁ ପକ୍ଷ ତେମ୍ପ ଦୁଇଟାସାକ ଦୁଇହାତ ଆଙ୍ଗୁଳ ସନ୍ଧିରୁ କାତ ପତର ଦୁଇଟା ପିନ୍ଧି ଦେଲା । ତାପରେ ଧାଇଁ ଯାଇ ମଣି ଗାଲରେ ଠାଏ କରି ଚାପଡ଼ିଟାଏ କରି ଦେଲା । ମଣିର କଅଁଳ ପୁଡ଼ିବା ଗାଲରେ ପାଞ୍ଚ ଆଙ୍ଗୁଳ ନୋଲା ବସିଗଲା । ସେ ଦାଣ୍ଡିଆ ପାଟିଟେ କରି ମା ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ିଲା । ଟୁଲୁ ବାଆଁ ହାତ ଆଙ୍ଗୁଳକୁ ଫରସ୍ ଫରସ୍ କରି ଆଖି ଉପରେ ପକାଇ ଆଙ୍ଗୁଳ ଫାକରେ ଆଗକୁ ଦେଖିଲା, ସତରେ ମଣି ଯାଉଛି କି ନାହିଁ ? ମଣି ଘର ଆଡ଼େ ଦୌଡ଼ୁଛି । ଆଖି ନାକରୁ ଲୁହ ଆଉ ସିଙ୍ଗାଣିର ଧାର ଛୁଟିଛି । ଟୁଲୁ ନାହିଁ ତଳକୁ ଖସି ଯାଇଥିବା ପେଟକୁ ଟେକି ଦେଇ ମାଇଲ ଦାଣ୍ଡିଆ-ଟାଏ । ମଣି ତା ଆସିବା ଦେଖି ଆହୁରି ଜୋରରେ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଦୌଡ଼ିଲା । ମା ତୁଲି ମୁଣ୍ଡରେ ବସି ଉତ୍ତରାରେ ନିଆଁ ଖେଳାଇ ଶୁଖୁଆ ପତର ଉପରେ ନିଆଁ ଢାଙ୍କୁଥିଲା । ଟୁଲୁ ଆଜି ସକାଳୁ ବରଦ କରିଛି ଶୁଖୁଆ ପତର ପୋଡ଼ା ହେବ । ନ ହେଲେ ସଞ୍ଜବେଳକୁ ସେ ଶୁଖି ଖାଇବନି । ମଣିକୁ ଧରି ପକାଇ ପଛକୁ ଦୂଷେଇ ଦେଇ ଟୁଲୁ ମା ପାଖକୁ ଆଗେ ଦୌଡ଼ିଗଲା । ପଛଆଡ଼ୁ ମାଆ ବେକ ଉପରେ ଲଦି ହୋଇ ପଡ଼ି କହିଲା—“ମାଆଲେ ମାଆ, ମଣି ମୋ କକିକୁ ହରୁଡ଼େଇ ଦେଲା । ସ୍ ଏକଦମ୍ ନାଲି କକିଟେ ଲେ ମାଆ । ତେଣାଗୁଡ଼ାକ କେଡ଼େ ର ଟିପ୍ ଟିପ୍ ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ଧରିବାକୁ ଯାଉଥିଲି ନିଆଁ ମୁଣ୍ଡି ଓ ତ ଯାଇଁ କରି ହଲାଇଦେଲା ।” ଟୁଲୁ ପାଟିରୁ ବଟୋପା ନାଳ

ଗଡ଼ମଡ଼ଲ । ତଳ ମୁଣ୍ଡକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ି ମାଆ ହାତରୁ ଉଠିଗଲା ଛନ୍ଦିଲ
ପାଟିରୁ ଛେପି ଡୋକି ଡୋକି କହିଲା—“ମାଆଲେ, ଟିକିଏ ଶୁଖିଆ
ପୋଡ଼ା ଦେ ତ—ଝୁଅଟ ଦେଲେ, ମୁଁ ଖାଇକରି ପଳାଏ ।” ମଣିର
କାନ୍ଦଣା ଶୁଭଲ । ଟୁଲୁ ଶୁଖିଆ ଖିଆ କଥା ଭୁଲି ଯାଇ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ କରି
ଝପି ଚାଲିଗଲା । ମଣି ମା ପାଖରେ ବସି ମଡ଼ି ଧକେଇ ଧକେଇ କହିଲା ।
କଥା କହିପାରୁ ନ ଥାଏ—କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଧଇଁ ପେଲିଲଣି । ଖାଲି କହୁଥାଏ
“ଟୁ...ଲୁ... ଟୁ...ଟୁ...ଲୁ...ମୋ...ଗାଲ...ମୋ...ଗା...ଲ...”
ମାଆ ମଣି ଗାଲକୁ ଦେଖି ପଚାଇ ପାଟି କରି ଉଠିଲା—“ମୋ ଛୁଆକୁ କିଏ
ଇମିତି କଲଲେ ? ବେ ଟୁଲୁ ଏଠିକି ଆସିଲୁ ।” ଟୁଲୁ କାନ୍ଦୁ କଡ଼େ କଡ଼େ
ସାଇଁ ଡାକି ଶୁଖିଆ ପାଇଛ ଉପରେ ଚୁପ୍ କରି ବସିଥାଏ । ଜବାବ ଦେଉ ନଥାଏ ।
ଖଣ୍ଡେ କାଠି ଧରି କାନ୍ଦୁଛୁ ଖେସି ଖେସି ମାଟିର ବଳିଲାକୁ ଝପାଉଥାଏ ।
କପାଳ ଉପରୁ ଖାଲି ଝବ ଝବ ହୋଇ ପାଣି ବହି ପଡ଼ୁଛି । ମଣି କାନ୍ଦଣା
ବନ୍ଦ କରି ଭୁନି ଭୁନି ସାଇଁ ଟୁଲୁକୁ ଦେଖିଆସି ମାଆ କାନରେ ଚୁପଚୁପ
କରି କହିଦେଲା । କଥା କହୁଁ କହୁଁ ମାଆ ମୁଣ୍ଡ ବାଳରୁ ମେଷେ ପାଟିରେ
ପଶିଗଲା । ସେ କାଣି ଉଠିଲା । ମାଆ ମଣି ମୁଣ୍ଡକୁ ଥାପୁଡ଼ିଲେ ଦେଇ
ଚୁପ ଚୁପ ଯାଇ ପଛଆଡ଼ୁ ଟୁଲୁକୁ ଧରିପକାଇଲା । ରାଗରେ ଟୁଲୁର
ଗୋର ମୁହଁ ନାଲି ପଡ଼ିଗଲା । ସେ କାନ୍ଦି ଉଠି ଓଲଟି ମାଆକୁ ବଧା
ଝୁପଡ଼ି କୋଡ଼ି ପକାଇଲା । ମାଆ ଧରିବ କଣ ଦୌଡ଼ିଲା ! ଟୁଲୁ ଖଣ୍ଡେ
ବାଡ଼ି ଧରି ଗୋଡ଼େଇଲା ପିଟିବ । ମାଆ ହସି ହସି ପାଟି କରି ଦଉଡ଼ୁ
ଥାଏ—“ହଉ, ତୁ ଝିଅଟାକୁ ମାରିଲୁ, କହିଲ ବେଳକୁ ମତେ ପିଟିବାକୁ
ଧାଇଁଛୁ । ବାବା ଆସନ୍ତୁ, ମଜାଟା ବାହାର କରିଦେବ ଯେ ।” ଟୁଲୁ
ମାଆକୁ ଗୋଡ଼ାଉଥାଏ, ମା ଧାଉଁଥାଏ । ମାକୁ ଧରି ନ ପାରି ପାଟି କରି
କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ କହିଲା—“ଆଲେ ଟିକିଏ ଠିଆ ହୋ, ମୁଁ ମାରିବ
ପରା ।” ମାଆ ଆଉ ନିଧି ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲାନି । ଠିଆ ହେଇଗଲା । ଟୁଲୁ
ପାଖେଇ ଆସି ଚାଡ଼ି ଉଠିଗଲା । ମାଆ ବାଡ଼ିଟା ଛୁଡ଼ିଲେ ନେଇ ତାକୁ
କାଣେଇ ପକାଇଲା—“ମୋ ଗେହ୍ଲା ପୁଅକୁ କିଏ ମାରିବ ?” ଗୋଟେ
ବଡ଼ କଙ୍କି ଟୁଲୁର ମୁଣ୍ଡ ଉପର ଦେଇ ଉଡ଼ି ଯାଇ ଅଗଣା ମଝି କଣାରୁ
ମଞ୍ଚରୁ ତଳକୁ ଓହଳି ଆସିଥିବା ଡକରେ ବସିଲା । ଟୁଲୁ କାଣରୁ ଓହ୍ଲେ
ପଡ଼ି ଦାଣ୍ଡ ପୁଆଁର ଧୋପାଡ଼ି ଦେଇଥିବା ସାରୁ ପତର ଆଣି

ରୂପ ଯାଇ କଙ୍କିଟାକୁ ଧରି ମଜାଇଲା । ମଣି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଅଭିମାନରେ ନାକ ଫୁଲେଇ ତଳ ୭୦ ଲମ୍ବେଇ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । କଥା କହୁ ନ ଥାଏ । ଟୁଲୁ ମରୁଗିଲ — ‘କଲେ ମଣି କଙ୍କଟା ନେବୁକି ?’ ମଣି ମୁହଁ କୁସୁଣ୍ଡିତ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରି ହିଁ ବୋଲି କହିଲା । ଟୁଲୁ ନଡ଼ିଆ ପତର ଦଣି ଖଣ୍ଡେ ଆଣି ପାଗ ମଜାଇ କଙ୍କ ଲଙ୍କୁଡ଼ ବାନ୍ଧି ବସିଲା । ମଣି କଙ୍କି ପକ୍ଷୀକୁ ଧରି ବସିଥାଏ । ଦଣି ବାନ୍ଧି ସାର ଟୁଲୁ କଙ୍କକୁ ଉଡ଼େଇଲା । କଙ୍କି ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ପଛେ ପଛେ ଟୁଲୁ ଆଉ ମଣି ଧାଉଁଥାନ୍ତି । ମଣି ରାଗ ପାଗୋର ଦେଇଥାଏ । କଙ୍କଟା ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯାଇ ବସି ପଡ଼ିଥାଏ । ଟୁଲୁ ଯାଇ ଦଣିଟାକୁ ଟାଣି ଦିଏ । ପୁଣି କଙ୍କି ଉଡ଼େ । ଟୁଲୁ ଓ ମଣି ତାଳି ପିଟି ଖେଳି ଖେଳି ହୋଇ ହସି ହସି କଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଦୌଡ଼ିଥାନ୍ତି ।

ମାନଗୋବିନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ସାନ ପୁଅ ଟୁଲୁ । ପତଳା ଚେହେରା — ଗୋରା ତଳ ତଳ ଦେହ । ଗୋଲ ମୁହଁ ଉପରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପାଣିଆ ପାଣିଆ ଆଖି । ଚଟୁ ମୁଣ୍ଡ — ଆଗଥାଡ଼ ପଛଥାଡ଼କୁ କୁଞ୍ଚୁ କୁଞ୍ଚୁ ବାଳ-ଗୁଡ଼ାକ ଜାକି ଜାକି ଘୋଇ ମୋଡ଼ା ସବୁ ଉପରକୁ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଦୌଡ଼ିଲାବେଳେ କେତେଟା ମୋଡ଼ା ଖସି ଆସି କମ୍ପାଳ ଉପରେ ଦୋକି ଖେଳୁଥାଏ । ପୁରୁକା ପୁରୁକା ଗାଲ ଉପରଟା ଲସିବ ଲଲ । ହସି ଦେଲେ ଗାଲ ଭିତରେ ଭଉଁସ ଖେଳିଯାଏ । ସବୁବେଳେ କିଛି ନା କିଛି କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ହାତରେ ଛୁରୁ ହେଉ, କତା ହେଉ କିଛି ଗୋଟେ ଅସ୍ତ୍ର ମରୁବେଳେ ରହିଛି । ଛୁତି, ହାତ, ଗୋଡ଼, ଗାଲ ସବୁଠି ଦାଗ । ଆଜି ଛୁତି ଗଛରୁ ଖସି ଆସୁଛି ହୋଇଗଲା ତ କାଲି ଆଜ୍ଞା କାଟି ଦେଇ ରକତ ସାଲୁବାଲୁ ହୋଇ ଫେରି ଆସିବ । ଗୋଡ଼ ହାତରେ କେଉଁଠି ଘାଆ ହେଲା ତ ପ୍ରତିଦିନ ତା ବଳଳା ଛୁଣ୍ଡିଲ ଗକତ କାଢ଼ିବ । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଆସି ମାକୁ ହଇରାଣ କରିବ । ମା କହେ — ‘ତୁ ତ ପାତି ମାଙ୍କଡ଼, ଘାଆକୁ ଖାଲି ଉଖାରିବୁ — ତୋ ଦେହରୁ କଣ ଘାଆ ଶୁଖିବ ।’ ଗାଁରେ ଯେଉଁଠି କିଛି ହେଲା ତ ଟୁଲୁ ସେଠି ଯାଇଁ ହାଜର । ଦିନକୁ ତିନି ଚାରି ନମ୍ବର କେସ୍ ତା ନାଁରେ ଅଛି । ଦଣ୍ଡା ଦଣ୍ଡା ମାଆ ପାଖକୁ ଛୁଆ ଦୌଡ଼ୁଥିବେ । କାହାକୁ ରଜା ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧ କରୁ କରୁ ବାଉଁଶ

ପାଳିଆ ଖଣ୍ଡରେ ପିଟି ପକାଇଲଣି ତ କାହାକୁ ଚୋର କରି
 ପୋଲିସ୍ ଦୋଇ ଟାଙ୍କେ ଛେରିଲଣି । ଜଳେ ପୋଲିସ୍ ହେବ ।
 ନଡ଼ିଆ ମନ୍ଦର ଚରି ଅଣ୍ଟାରେ ଗୁଡ଼ାଇ ବେକରେ ଭିଡ଼ି ତା
 ଛୋଟ ପିସୁଲଟା ଧରି ଚୋର ଧରିବ । ସେ ଦିନ ମଣିଷର ଆଉ ରକ୍ଷା
 ନାହିଁ । ଖାଲି ଦଣ୍ଡା ଦଣ୍ଡାକେ ତାକୁ ବାନ୍ଧି ପକାଉଥିବ । ହେଲ ଏଠୁ ତା
 ଜନଆଣ୍ଡି ପୁଲ ଚୋରି କଲ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ ତ ହେଲ ସେଠୁ ତା
 ନେଉଆ ପଚେଇ ଥିଲ ମଣି ଖାଇ ଗଲଣି ବୋଲି ତା ଉପରେ ମାଡ଼
 ଚାଲିଲଣି । ଖାଇଲବେଳ ବାର ନବରଙ୍ଗ । ଖାଉଁ ଖାଉଁ ଦଣ୍ଡ ଥର
 ଉଠିଯାଉଥିବ । ପାଟିରେ ଗୁଣ୍ଡେ ପ୍ରମେଶ ବାଡ଼ିରେ ଯାଇଁ କେଉଁଠି
 ଚଢ଼େଇ ବସିଛି ଟେକା ମର ଚାଲିଥିବ । ବାଡ଼ିରୁ ଗୋଡ଼ି ଆସି ତା
 ତରକାଣ୍ଡ ମଣି ଖାଇଗଲା ବୋଲି ପାଟି କରି ମାଡ଼ଫୋଡ଼ାଣ୍ଡ ଲଗାଇବ ।
 ବେଳେ ବେଳେ ମଝିରୁ ଝୁଙ୍କ ଧରିବ ଅଲଗା ଖାଇବ । ତା ତରକାଣ୍ଡ
 ଅଲଗା ଦିଆଯିବ । ମଣି ଭାଗରେ କାହିଁକି ଟିକିଏ ବେଶୀ ମାଛ ପଡ଼ିଲ
 ବୋଲି ବୋରି ଉଠିଯିବ । ତାକୁ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ ଦିଆ ଯାଇଥିବ ସେଥିରେ ବ
 ତାର ରାଗ । ମଣି କୁଆଟେ, କାହିଁକି ଖଣ୍ଡେ ଖାଇବ ? ଖାଉ ଖାଉ ଲକ୍ଷ
 ଦରକାର । ହାତରେ ଦମ୍ଭୁଠା ଚଳି ଲକ୍ଷ ଧରିଲେ ଖାଇ ବସିବ । ମା
 ଭାରି ଦିବ୍ବଦାଢ଼ ହୁଏ । ଗାଲ ଦେଲ ତ ଅଛଣ୍ଡା ମୁହଁରେ ଯାଇ ଖଟ
 ତଳେ ତାରୁଆ ଉପରେ, ହାଣ୍ଡି ସନ୍ଧିରେ, ଦସିଭାଡ଼ି ଭିତରେ ଲୁଚିବ ।
 ଏଣିକି ସେ ନୂଆ ନୂଆ ପାଠ ପଢ଼ିଛି । ମାଷ୍ଟର କବିରେ ଯାଇଁ ଦଣ୍ଡେ
 ଦଣ୍ଡେ ବସେ । ବହି ମଢିକଣି । ଖାଲ ବସୁ ବସୁ ମନ୍ଦର ପଡ଼ିଗଲା ତ
 ମାଟିରେ ଭାତଗୁଣା ପ୍ରବଳ ଭଲ ବନାନ କରୁଥିବ ଲ ରେ ଆକାର ନ
 ଭାତ । ଜଳେ ଅଳିଠା ହାତରେ ଭା ଲେଖି ମଣିକ ବୁଝେଇ ଦେଉଥିବ
 ଆଦାର କାହାକୁ କହନ୍ତି । ମଣି ତା କଥା ନ ଶୁଣି ଭାତ ଖାଇଲା ତ
 ତଥେ ବସେଇବ ।

ଗାଁରେ ସମସ୍ତେ ଡାକନ୍ତି ଟୁଲୁ ସରଦାର । ସବୁ ପିଲାଙ୍କ
 ଫରଦାରୁ ସେ । ଦାଣ୍ଡରେ ଖେଳିଲବେଳେ ଯୋଉ କୁଆକୁ ସେ ମନାକଲା
 କେଳେଇବ ନାହିଁ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ସେଥିରେ ରାଜି । ପ୍ରତିଦିନ ଗୋଟେ
 ଗୋଟେ ନୂଆ ଖେଳ ଚାଲିବ । ଯେଉଁଠି ଯାହା ଦେଖିଲ ସେ ଖେଳ

ଆରମ୍ଭ ହେଉଗଲା । ନନ୍ଦଉତ୍ସବ ପନ୍ଦର ଗାଁରୁ ନନ୍ଦ ଗଉଡ଼ ଦଳ
ଦେଖିଯାନ୍ତି ଏଥର ସେ ଖେଳ କରିବାକୁ କହିଲେ । ସେ ହେବ ନନ୍ଦ ।
ମାଆର ଖଣ୍ଡେ ଛୁଡ଼ା ଶାଢ଼ି ଲୁଚେଇ ଆଣ ନଈକୁ ପିନ୍ଧିଲେ । ନାକରେ
କାଳିରେ ନିଶି କଲେ । ଚେକର କନିଆରୀ ଫୁଲ ଡାର, ମନ୍ଦର ମୁଣ୍ଡରେ
ଖଣ୍ଡେ କଦଳୀ ପଟୁକା ଭିଡ଼ିଦେଲେ । ନଡ଼ିଆ ଚଢ଼ିକାରେ କନିଆରୀ ଫୁଲ
ଗଳେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଖୋସିଦେଲେ । କାନ୍ଦରେ ଖଣ୍ଡେ ନଡ଼ିଆ ପିନ୍ଧିଲେ
ପକେଇଲେ । ଆରେ ହାଣ୍ଡି ତ ଭାର ପାଇଁ ଦରକାର । କଦଳୀ ପଟୁକା
ଅଣ ରଖିଲେ ପିକା କରିବ । ହାଣ୍ଡିପାଇଁ ନଡ଼ିଆ ସଂଗ୍ରହ କେଉଁଠୁ
ଆଣିବ ? ମୁକୁତା ପାଖରେ ସଂଗ୍ରହ ଅଛି । ମୁକୁତା ଏଥର ଗୋଟାଏ
ଅଲଗା ଲେଉଟା, କେବେ ଖେଳୁଛି । କାଳଭୂଷଣ ହୋଇ ଝିଅ । ଆଣି
ଖୋଲା ଖୋଲା ଯେ ପୋଷେ ଚାଉଳ ଧରିବ । ଚୈତେଇଆ ପାଟି ଯେ
କମ୍ପେଇ ଦେଲେ କ ନରୁ ଅଟେଇ ଖସି ପଡ଼ିବ । ମାଠୁ ହାତଉଠା ପଣ
ବ ଅଜସ୍ବ ଅଭ୍ୟାସ କଲଣି । ବୁଦ୍ଧି ବୋଲି ଅଧଲକର ନାହିଁ । ଶୁକୁଟି
ଆସି ଟୁଲୁ ପାଖରେ ଚୁପ ଚୁପ କରି କହିଲେ ଯେ ତା ସଂଗ୍ରହ ମୁକୁତା
ମେ ଦିନ ରୋଷ କରି ନେଇଗଲା । ତା ମାଆ ପାଖରେ କହିଲେ ଯେ ତା
ମାଆ ଓଲଟି ତାକୁ ଗାଳିଦେଲା । ଟୁଲୁ ଟିକିଏ ଭାବ ମୁକୁତା ପାଖକୁ
ଗଲା । ଠାକୁର ଦର କିଆରି ହେଉଛି । ଅଧା ଅଧ କାନ୍ଥ ଉଠିଛି ।
ଟୁଲୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶିଖେଇ ଦେଲା ଧମସେ କାନ୍ଥ ଉପରକୁ ଝୁଲିବା ପାଖରେ
ଚଢ଼ିବେ ଆଉ ବାଳକୁ ଡେଇଁବେ । ଧମସେ ଚଢ଼ିଲେ । ମୁକୁତା ବଡ଼
କଷ୍ଟରେ ଇଟା ଉପରେ ଧରା ଡେଇଁ ରହିଲେ । ତାପରେ ଧମସେ
ଡେଇଁପଡ଼ି ପଳାଇ ଆସିଲେ । ଟୁଲୁ ଶାଢ଼ି ଟାକୁ ଲଙ୍ଗଳା ଧରି ପଡ଼ି
ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ତା ଫୁଲହାତ ଛୁଣ୍ଟିଗଲା । ତଳକୁ ଆସି ଧସ ଇଟା ଦିଶୁଛି
କାନ୍ଦି ଦେଲା । ଏଣେ ଯିଲଙ୍କୁ ଶିଖେଇ ଦେଲା ମୁକୁତା ଖେଳଦାରକୁ ଯାଇଁ
ଦିଟା ଭଲ ସଂଗ୍ରହ ନେଇ ଆସିବେ । ମୁକୁତା ଆସେ କେମିତି ?
ସେଇଠି ବସି ରହି ଛୁଡ଼ିଲା । ତଳେ ଛୁଆଏ ବାଲି ମୁଠା ମୁଠା ଫୋପାଡ଼ି
ପାଟି କରୁଥାନ୍ତି—‘ମା ଲେଖଣୀ, ଝିଅ ଲେଖଣୀ’ । ଲଜ ଭଲଆ ପେଟ
ଓହଳି ଆସିଛି—କୁଦଳ ପରି ଦେହ—ସମସ୍ତଙ୍କଠୁ ବୟସରେ ବଡ଼—
ମୁକୁତା ବସି ଖାଲି ରହି ଛୁଡ଼ିଥାଏ । ଟୁଲୁ ଖଣ୍ଡେ କାଠିରେ ତା ଗୋଡ଼
ଖେଳିଦେଇ କହିଲା—“କଲେ ସଂଗ୍ରହ ଲେଖଣୀ, ଧରାକଡ଼ି ବାଜି

ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ ।” ପଛଆଡ଼େ ହିଅ ପାଟି ଶୁଣି ମୁକୁତା ମାଆ ଆସି
 ଟୁଲୁକୁ ଶୁଣନ୍ତେ ଲୋକ କହିଲେ—“ଅଳପାଙ୍କଷିଆ, କଣ କହିଲୁ ? ମୋ
 ହିଅ ନାକଡ଼ୀ ?” ହିଅ ପୁଅକୁ ଲାଗି ନେଇ ପଳାଇଗଲେ ପାଟି କମ୍ପେଇ
 କମ୍ପେଇ ଦାଣ୍ଡରେ ଚାଲିଗଲା । ଟୁଲୁର ଶର ହେଲା । ସେ ଭୂପତି ଖାଇ
 ମୁଣ୍ଡକୁ ବୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ଟିପି ଧରି ଟିକିଏ ବସି ପଡ଼ିଥିଲା । ଉଠିମନ୍ତ
 ଗୋଟାଏ ନେଲା ଧରି ଛୁଟି ଦେଲା । ମୁକୁତା ମାଆ ଗୋଡ଼
 ଗଣ୍ଡିରେ ବାଜିଲା । ଆଉ କି ଗାଁ ସମଲା ପଡ଼େ—ମୁକୁତାମାଆ କଥା
 ଦରମିଆ ଗ୍ରାମରେ ଗାଁ କମ୍ପେଇଲା । ମୁକୁତା ବାପ କଟେରୀରେ ମାମଲିକ
 କରନ୍ତି, ଫେରୁଥିଲେ । ଶ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ପାଖରୁ କଥା ଶୁଣି ମଗଜକୁ ତ ପୀଡ଼
 ଉଠିଗଲା । ଟୁଲୁକୁ ଧରି ବଜେଇ ଦେଇଗଲା । ଟୁଲୁ ଦେହରୁ ନଦ
 ଉତ୍ସବର ମୋଷାକ ଛୁଡ଼ି ଛୁଡ଼ି ପଡ଼ୁଥାଏ । ଦାନ୍ତମୂଳ ପାଟି ରକତ
 ବହିଗଲା । ଟୁଲୁ ମାଆ ପାଟିଶୁଣି ଧାଇଁ ଆସିଲା । ଓଡ଼ଣା ଟାଣି ଟୁଲୁକୁ
 କାଟିଲେ ନେଇଗଲା । ଟୁଲୁ ଘରେ ଜନ୍ମା କାନ୍ଦିଲା । ମାକୁ ପଚାରିଲା—
 “ମାଆ କମିତ ବଡ଼ ଆଉ ଗୋଟେ ବାରି ନେଇ କହୁଛ ?” ମାଆ କହିଲା
 —“ଖାଇଲେ ବଳ ହୁଏ । ତୁ ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ କରୁଛୁ ଖାଉଛୁ ।” ସେ ଦିନ
 ଟୁଲୁ ଆଉ ଖାଇଲେବେଳେ ପାଟି କଲେ । ଖାଇଲେବେଳେ ଦାନ୍ତମୂଳରେ
 ତରକାରୀ ବାଜି ପୋଡ଼ି ଉଠୁଥାଏ । ତେବେ ବି ସେ ଖାଇନେଲା । ଗଡ଼ରେ
 ଶୋଇ ଶୋଇ ଭାବିଲା ସେ ଖାଇକରି ବଡ଼ ହେବ । ବଳ ହେଲେ ମୁକୁତା
 ବାପକୁ ଠିକ୍ କରିବ । ତାର ବଳ ନ ଥିଲା ବୋଲି ସେ ଦିନ ସେ ତାକୁ
 ମାଇଲା । ଗଡ଼ରେ ଶୋଇ ଶୋଇ ସେ ସପନ ଦେଖିଲା ସେ ବେଶୀ
 ବେଶୀ ଖାଉଛି—ଖୁବ୍ ବଡ଼ ହେଇ ପାକଛି—ମୁକୁତା ବାପାଠୁ ବି
 ଅଧିକ ବଡ଼ ।

ଦାଣ୍ଡରେ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଖେଳ ସେ ଦିନ ହେଲା । ଟୁଲୁ
 ସାପୁଆ କେଲା ହେଇ ସାପ ଖେଳା ଦେଖାଉଛି । ଆଉ ସବୁ ଛୁଆ
 ଧୂଳିରେ ତାକୁ ଘେରି ବସିଛନ୍ତି । କାଲି ଗାଁକୁ କେଲା ଆସିଥିଲା ।
 ମାଠି ଚାଉଳ ନେଇ ସେ ସାପ ଖେଳା ଦେଖିଛି । ସେତିକି ବେଳୁ ତା
 ମୁଣ୍ଡରେ ଢଳୁଛି ସେ ବି ସାପ ଖେଳେଇବ । ମା ସାଙ୍ଗରେ ହିଁ ହିଁ
 ଲାଗଇ ଗୋଟେ କାଢ଼ିଣ ପାଣ୍ଡୁଆ ଆସିଛି । ପାଣ୍ଡୁଆ ଉପରେ ଖଣ୍ଡେ
 ଛୋଟ ଡାଲା ଢାଳିଛି । ଡାଲା ଭିତର ମା ବାହୁରୁ ପାଇଁ କାଣ୍ଡିଆ

କୁଣ୍ଡା ରଖିଥିଲା । ତାକୁ ଖଟକଲେ ତୁମ୍ଭେ ଜଣି ତାହା ଦେଇ ଟୁଲୁ
 ତାଲାଟି କାମିକି ଚଳେ ସେଟେ ଭିତରେ କୁଣ୍ଡଳେ ନେଇ ଆସିଛି ।
 ପାଛୁଆ ଭିତରେ ନଡ଼ିଆ ପକର ଖଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ାକ ରଖିଛି । କୁଣ୍ଡା ମରୁ
 ତାଟକା ହେଇ ବସିଛନ୍ତି ଟୁଲୁ ମଣି କରବ ? ଟୁଲୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହୃଦିଆର
 କରିଦେଲା ଘୁଞ୍ଚିକରି ବସ । ମାଣିକ, ରାମ, ନିଧୁ ଅତି ଘୋଷ କୁଣ୍ଡାଗୁଡ଼ାକ
 ପେଲପେଲ ହୋଇ ପଛକୁ ପଲଟାଇଲ । ଟୁଲୁ ଯେତେକ ଜେଲା ଯେତେକ
 ଫୁଙ୍କେ ପାଛୁଆକୁ ଆଗର ଦମେ ଫୁଙ୍କିଲା । ତାପରେ “ବାହାଲିଆ”,
 “ବାହାଲିଆ” ବୋଲି ପାଟି କମ୍ପେଇ ପାଛୁଆ ଟେକିଲା । କୁଣ୍ଡା ସବୁ
 ଖେଣୁ ଟେକିଲେ । ମଣି ସମସ୍ତଙ୍କ କାନରେ ଆଗରୁ କହିଛି ଟୁଲୁ ନଦୀ
 କାଲି ଗୋଟେ ସାପ ଧରି ରଖିଛି । କାଲି ରାତିରେ ଟୁଲୁ ମଣିକ ସାପ
 ଧରିଛି ବୋଲି ଶୋଇଲାବେଳେ କହିଛି । ଆଉ ଧମକାଇଛି ସେ ପଦ
 ସୁନା ଝିଅ ହେଇ ଶୋଇ ନ ପଡ଼େ ତାକୁ ସାପ ଦେଖେଇବ ନାହିଁ ।
 ପାଛୁଆ କାତିସାରି ନଡ଼ିଆ ପସ ସାପକୁ ଟୁଲୁ ଆଣି ତଳେ ଥୋଇଲା ।
 ନଡ଼ିଆ ପସ ଘାଟ ଫଟି ଫଟି ଖୋଲି ଯାଉଥାଏ । ଟୁଲୁ ଦୁଇହାତ ମୁଠା
 କରି ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ରଖି ଉପର ହାତର ବୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳି
 ପାଟିରେ ପୁରାଇ ଲଞ୍ଜ ତୁମ୍ବାକରି ବଜାଉଥାଏ । ଏଣେ ପାଟିରେ ଉଁ ଉଁ
 ହେଉଥାଏ । ଗୋଟାଏ ଆଣ୍ଟୁକୁ ମାଡ଼ି ଗୋଟାଏ ଆଣ୍ଟୁ ଟେକି ଓ ଟେକିଲା
 ଆଣ୍ଟୁକୁ ହଲେଇ ହଲେଇ ଗୀତ ବୋଲୁଥାଏ—“କାଲିରେ ବନ
 ମାଲିଶେ...” ମଝିରେ ମଝିରେ ନଡ଼ିଆ ପସରେ ହାତ ମାରି ଦେଇ ଆପଣା
 ପାଟିରେ ସାପ ଭଳି ପଥ ପଥ ଶବ୍ଦ କରୁଥାଏ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପୁଣି
 କହୁଥାଏ—“ମନେ କାମୁଡ଼ି ପାଖକୁ ନାହିଁରେ ବୁଡ଼ା—ମୋ ପାଖରେ
 ଚନ୍ଦ୍ର ଥିବୁ । ଦେଖା ଦେଖା ତୋ ବେଙ୍ଗଣିଆ, ଭମଣାଣିଆ
 ପାଟିକ ଦେଖା ।” ସାପୁଆ କେଲା ଭଳି ମୁଣ୍ଡରେ ଖଣ୍ଡେ ଗାମୁଛା ବୁଡ଼ାଇ
 ଥାଏ । ସାପ କେଲା ସାରି ନଡ଼ିଆ ପସ ସାପକୁ ବେକରେ ପକାଇ ଧ୍ୟ
 କେଲା ଭଳି ଥଳି କଲେ—“ବାବୁମାନେ ବେବକୁ ଦୟାକର । ମୁଣ୍ଡରୁ
 ଗାମୁଛା ଖୋଲି ସେ ଦେବାଇଲା । ସମସ୍ତେ ମୁଠେ ମୁଠେ ଧୁଲି ଦେଲେ ।
 ମଣି ଦିଟା ପଛସା ବୋଲି ଦିଶନ୍ତେ ଖପର ଦେଲା । ତାପରେ ଟୁଲୁ
 ସେଇମିତ ନଡ଼ିଆ ପସର ସାପ ବେକର ପକାଇ ମାଆ ପାଖକୁ ଗଲି
 ଆଉ କେଲାଙ୍କ ଭଳି ପେଟରେ ବୁପଡ଼ା ମାରି ମାଗଲା—“ସାଆନ୍ତାଣି,

ଦୟାକର ।” ମା ଟେକି ନେଇ କାନ୍ଦିଲା ଘରକୁ ନେଇଗଲା । ଟୁଲୁର ଗାମୁଛା ହାତରୁ ଖସିଗଲା । ଧୂଳି ଓ ଖପରା ଘଷଣ କଲେ ଅଜାତି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ମାର ଲୁଗା ଟୁଲୁର ଦେହ ଗୋଟିପଣି ଧୂଳି ହୋଇଗଲା । ମାଆ ଟୁଲୁକୁ ଓହ୍ଲେଇ ବଢ଼ାଇ କହିଲା—“କଣ ହେନେଛୁନି ତୁ ଅଛଦଣ”, ତାପରେ ମା ବୋହୂ ପାଞ୍ଚ ଦେଇ ଟୁଲୁ ଦାନ୍ତର ପିଠା ଖାନ୍ତି ଦେଲା । ଟୁଲୁ ପିଠା ଖଣ୍ଡିତ ଧରି ଦାଣ୍ଡକୁ ଛୁଟିଗଲା । ମଣି ନନା ହାତରେ ପିଠା ଦେଖି ଘରକୁ ବୋଲିଲା । ସେବା କୁକୁର ଛୁଆଟ ଟୁଲୁ ହାତକୁ କଟମଟ କରି ଅନ୍ଦନଇଆଏ । ଟୁଲୁ ପିଠାରୁ ଟିକିଏ ଛୁଡ଼େଇ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା । କୁକୁର ଛୁଆଟା ମାଡ଼ି ବସିଲା । ଟୁଲୁ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ପିଠା ଫିଙ୍ଗିଥାଏ । କୁଆ ଦୁଇଟା କୁଆଡ଼ି କାଆ କାଆ କରି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲେ । ଟୁଲୁ ଉପରକୁ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ପିଠା ଗୁଡ଼ି ଦେଉଥାଏ । କୁଆଗୁଡ଼ାକ ଉଡ଼ି ଆସି ପିଠା ଚାଲି ପଡ଼ିବା ଆଗରୁ ସେଣି ନେଉଥାନ୍ତି । ଯେଉଁ ଟିକିଏ ଚଳେ ପଡ଼ିଯାଏ କୁକୁର ମାଡ଼ି ବସେ । କୁଆ ଘଟା କୁକୁର ଛୁଆ ମୁଣ୍ଡକୁ ଖସି ପକାନ୍ତି । ଟୁଲୁର ପିଠା ସରିଗଲା । ମଣି ପିଠା ଧରି ପହଞ୍ଚିଲା । ଟୁଲୁ ଘରୁ ଖଣ୍ଡେ ନଡ଼ିଆ ଖଡ଼ିକା ଆଣି ମଣିଠୁ ଟିକିଏ ପିଠା ମାଗି ଖଡ଼ିକାରେ ଗୁଡ଼ିଲ । କୁକୁର ଛୁଆ ମୁହଁ ଉପରେ ଖଡ଼ିକାକୁ ଧରି ଡଳିଲା । କୁକୁର ଛୁଆ ପିଠା ଖାଇବ ବୋଲି ଝାମ୍ପି ମାରିଲାବେଳକୁ ଟୁଲୁ ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ଖଡ଼ିକାକୁ ଟେକିଦିଏ । କୁକୁର ମୁହଁ ପାଏନ । ସେ ପିଣ୍ଡା ତଳକୁ ପଡ଼ିଯାଏ । ଧୂଣି ଟୁଲୁ ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ବସି ତା ମୁହଁ ପାଖରେ ପିଠା ଢଳିଏ । କୁକୁର ଧୂଣି ଡିଆଁ ମାରେ । ମଣିକୁ ଭାରି କୌତୁକ ଲାଗୁଥାଏ । ସେ ଦେଖୁଥାଏ । ଓଠ ଚାରି ଦିଗରେ ପରି ଉଠୁଥାଏ । କୁକୁର ଛୁଆଟା ଭାରି ହଇଗଣ ହେଲାଣି । ଟୁଲୁ ବଡ଼ ପିଠା ଖଣ୍ଡେ ତଳକୁ ପକାଇ ଦେଲା । କେଉଁଠୁ ଭୁଣ୍ଡା କୁକୁରଟେ ଧାଇଁ ଆସି ଛୁଆଟାକୁ ଧଡ଼ନଇ ଦେଇ ପିଠା ଶ୍ରେକ ନେଇ ପକାଇଲା । ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଯାଇ ଗାଉଁ ଗାଉଁ କରି ଖାଉଥାଏ । ଏଣେ କୁକୁର ଛୁଆଟା ସେନଟଇ ପଡ଼ି ସେହି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଖାଲି କଅଁ କଅଁ ହେଉଥାଏ । ଟୁଲୁର ଭୁଣ୍ଡା କୁକୁରଟା ଉପରେ ରାଗ ହେଲା । ଘରୁ ଯାଇଁ ବଡ଼ ବାଡ଼ିଟେ ଆଣିଲା । ମଣିକୁ ପିଠା ଖଣ୍ଡେ ଆଉ ମାଗିଲା । ପକାଇ ଦେଲେ କୁକୁରଟା ଅସିବ, ସେ ପିଟିବ । ବାଡ଼ିଟାକୁ ପଛ ପାଖରେ ଲୁଚାଇ ଥାଏ । ମଣି

ପିଠା ଦେବାକୁ ମନା କଲ । ଟୁଲୁ ବାଠୁ ପିଠା ଛଡ଼େଇ ନେଇ ପକାଇ ଦେଲା । କୁକୁର ଆସି ଖାଇଲାବେଳେ ଟୁଲୁ ବାଡ଼ି ଉଠିଲା ଯାହା ମଣି ଯାଏ ପାଟି କମ୍ପେଇଲା । ତାକୁ ଭୁଲ କରିବାକୁ ହାତ ବଢ଼ି ନିଜ ବାଡ଼ିଟା ଖସି ପଡ଼ିଲା । କୁକୁର ପଲାଇଲା । ମଣିକ ବହୁଲେଇ ବାହାରେ ଯେ ଆସିଲା । ନ କାନ୍ଦିଲେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ିଆ ଜନସ ଦେବ । ମଣି ଜନସ ଲେଉଟେ କାନ୍ଦିଲା । ଟୁଲୁର ମନଟା କାହିଁକି ଭାରି ଗୋଲେଇ ଘାଣି ହେଲା । ବିଚାର କୁକୁର ଛୁଆଟା କିଛି ଖାଇନ । ଘରକୁ ଆସି ଦେଖିଲା ମାଆ ଚୁଲି ମୁଣ୍ଡରେ । ଚୁଲି କରି ମାକୁ ଦେଖିଯାଇଁ ସେପାଖ ଘର କବାଟ ଆସ୍ତେ ଖୋଲିଲା । ଟୋକେଇଟେ ଉଠିଯାଇ ପକାଇ ତା ଉପରେ ଚଢ଼ି ଶିକାରୁ ପିଠାଖଣ୍ଡେ କାଢ଼ିଲା । ମଣି ହାତରେ ପିଠା ଦେଇ କୁନି କୁକୁରକୁ ଦେଇ ଆସିବାକୁ କହିଲା । ଟୋକେଇଟାକୁ ରଖି ଦେଇ ବାଡ଼ିକ ଗଲା । ମଣି ବାଡ଼ିକେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ମଞ୍ଚତଳେ କାକୁଡ଼ି ଓଢ଼ାଳିଛି । ଟୁଲୁ ଅନିଷ୍ଟା କଲା । ମଣି ହଠାତ୍ ଆଙ୍ଗୁଳି ବଢ଼ାଇ କହିଲା—“ନନା, ହେଇ କସି କାକୁଡ଼ିଟି ।” ଟୁଲୁ ଗୁରୁଗଲା । କାକୁଡ଼ିକୁ ଆଙ୍ଗୁଳି ବଢ଼ାଇଲୁ କାକୁଡ଼ି ଗୁରୁପିବ । ଆଙ୍ଗୁଳି କାମୁଡ଼ି ପକାଇବାକୁ ମାଆ କହିଛି । ସେ ମଣିକୁ ଆଙ୍ଗୁଳି କାମୁଡ଼ିବାକୁ କହିଲା । ମଣି ଥିକିରି କରି ଆଙ୍ଗୁଳି କାମୁଡ଼ି ଦେଲା । ଟୁଲୁ ତାକୁ ଜୋହରେ କାମୁଡ଼ିବାକୁ କହିଲା । ମଣି ପାଟିରେ ଆଙ୍ଗୁଳି ପୁରାଇଲା ସତ ଆଉ କାମୁଡ଼ିଲାନି । ଟୁଲୁ ତା ପାଟିରୁ ତା ଆଙ୍ଗୁଳିକୁ ଟାଣି ଆଣି ନଜେ କାମୁଡ଼ି ଦେଲା । ମଣି ହାତରେ ଦାଗ ହୋଇଗଲା । ସେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ମାଆ ଯାଏ ଚଳି ମୁଣ୍ଡରୁ ପାଟିକଲ । ମଣି ପାଟିରେ ହାତଦେଇ ଟୁଲୁ ତା କାନ୍ଦଣା ବନ୍ଦ କଲା । ମଣିକୁ ଆଖି ମୁଦିବାକୁ କହିଲା । ଆଖି ମୁଦିଲେ ସେ ତାକୁ ସେହି ବଡ଼ିଆ ଜନସଟା ଦେବ । ମଣି ଆଖି ଚୁଲିଲା । ଟୁଲୁ ମଣିକୁ ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁକା ଯାଇଁ ମଞ୍ଚତଳେ ପହଞ୍ଚିଲା । ହାତ ନ ଲଗାଇ ଓହଳିଥିବା ଗୋଟିଏ କାକୁଡ଼ିରୁ ଖଣ୍ଡେ କାମୁଡ଼ି ଅଣିଲା । ମଣି ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ତା ଆଖି ଖୋଲି ତା ପାଟିରେ ଆପଣା ପାଟିରୁ କାକୁଡ଼ି ଚଢ଼ିଟା କାଢ଼ିକରି ଦେଲା । ଆଗରେ କନିଅର ଗଛମୂଳରେ ବାସୀଫୁଲ ଗୁଡ଼ାକ ଗଛରୁ ଝୁଡ଼ି ବଢ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ମଣି କହିଲା—“ନନା, ଗୁଲ ଠାକୁର କରିବା ।” ଟୁଲୁ ଫୁଲ ସାଉଁଟି ସାଉଁଟି ମଣି ଫୁଲରେ ପୂରିଲେ ଘରକୁ

ଆଣିଲା । ମଣି କୁଣ୍ଡଳକୁ ନାଲି ଜନା ମରୁ ପିନ୍ଧାଇ ଖଣ୍ଡେ ପିଢ଼ା
 ଉପରେ ବସାଇ ଦିଆଗଲା । ଜନଅଁର ପୁଲଟେ କୁଣ୍ଡଳକୁ ସଜାଇ
 ପରେ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଇଁ ଯେ ଲାଞ୍ଜ ରଖିଲା । ବାଡ଼ରୁ ନିତ୍ୟା ଗୋଟିମା
 ମରୁ ଆସି ନିତ୍ୟା ଖଡ଼ିବା ଫେଣ୍ଡା ହୋଇ ରଥ ହେଲା । ରଥ ଟଣା
 ହେବା ପାଇଁ କତଳୀ ମାଟିକା ବି ରଥରେ ବସା ହେଲା । ଟୁଲୁ ବସି
 ପୂଜା କଲା । ମା ପୂଜା କଲେ ସେ ଦେଖିବୁ । ମନ ମନ ବସି ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ
 ହେଲା । ମଣି ବି ଆସି ଗୁଣୁ ବସି ଗୀତ ବୋଲିଲା । ମା ଖାଇବାକୁ
 ଡାକିଲା । ମଣି ମନରେ, ଟୁଲୁକୁ ଡାକି ମଡ଼ିଲା । ଦୁଇଟି ଖାଇ ବସୁ
 ବସୁ ଠାକୁରଙ୍କ ଘୋର ଦେବାକଥା ମନେ ମଡ଼ିଲା । ଅଇଁଠା ଘରରୁ
 ମୁଁଠ ଧରି ଟୁଲୁ ଉଠିଗଲା । ମଣି ବି ପାଟିରୁ ଖଣ୍ଡେ ଆଳୁ କାଢ଼ି
 ନନାକୁ ଟିକିଏ ଘୋର ଦେଇ ଦେବା କାଣି ଦେଲା । ବାପା ଆସି ମହାଶ୍ଵ
 ବସେ । ଡାକିଲା “ଟୁଲୁ ସରଦାର” । ଟୁଲୁ, ମଣି ଦୌଡ଼ିଲେ—
 କିଏ ଆମେ ବାପାଙ୍କୁ ଛୁଇଁବ ? ମଣି ପାଟିଲା ନାହିଁ, ଟୁଲୁ ଆଗେ ଯାଇଁ
 ବାପାଙ୍କୁ ଲୁଣ୍ଠିଲ ମନାଇଲା । ମଣି ବି ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଦେଇ ଦସି ଦସି
 ଯାଇଁ ବାପାଙ୍କୁ ଛୁଇଁଲା । ବାପାଙ୍କ ମାଟିରେ ଟୁଲୁ ମରୁକଥା ଆରମ୍ଭ
 କରିଦେଲା—ସେ ପାଠ ପଢ଼ି ଯିବେ । ମାଷ୍ଟ୍ରେ କହିଛନ୍ତି କାଲି
 ଡେଇଁଆ କଥାଟେ କହିବେ । ଶର ବାଜିଗେଇ କଥା । ଛୁଆଙ୍କ ଖଡ଼ି ସବୁ
 ମୁକନ୍ତା ଚୋରଣୀ ଲେଇ ଯାଉଛି - ହଁ, ବମକୁ ଆଜି ଆସିଲାଣି ଯେ
 ମାଷ୍ଟ୍ରେ ତାଙ୍କୁ ଚପ କହିଲେ । ମଣି ମଝିଲୁ କହିଲା—“ବାବା, ନନା
 ଚଢ଼େଇ ଛୁଆ ପାଇଁ ଟିକିଆ ଆଣିବୁ ।” ଟୁଲୁ ଲାଜୁ ଗାଳିଦେଲା—
 “ଚୁପ୍, ତୁ ଜାଣିକି ମମା ଚଢ଼େଇ ଛୁଆ କଥା କହିବୁ ? ମମା ବାପାକୁ
 ମୁଁ କହିବି । ବାବା, ଟିକିଆ ଯାଉଥିଲା, ମୁଁ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ଯାଇଁ ମାଡ଼ି
 ବସିଲି । ଚଢ଼େଇ ଛୁଆକୁ ଦେଲା ସେ ଟଙ୍କ କନା ଗିଳିଦେଲା ।” ମଣି
 ଆଗୁର ପଡ଼ି ଗୋଟିଏ ଦୋଇ କହିଲା ବାବା ତାଙ୍କୁ ଟିକିଏ କାନ୍ଦରେ
 ବସାଇ ସଜନ କରିବେ । ଟୁଲୁ ଯାଇଁ ଯାଇଁ କହିଲା ତାଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦର ସଜସ
 ଆସେ । ସେ ତାଙ୍କ ଘାତ ହୋଇ ଦେଇ କାନ୍ଦୁ ଗୋଡ଼ ଟେକି ଦେଲା ।
 ମଣିକୁ ତା ଗୋଡ଼ ଫାଙ୍କରେ ଚଢ଼ାଏବାକୁ କହିଲା । ମଣି ଗାଳିଲାବେଳେ
 ଗୋଡ଼ ପୁଡ଼ିଦେଲା । ମଣି ତଳେ ଆଣ୍ଟେଇ ପଡ଼ି କବି କବି ହୋଇ
 ହସିଲା । ଟୁଲୁ ଖୁସି ଗୋଡ଼ ଟେକି ସଜସ କଲା । ମଣି ଏଥର ପଲେଇବ

ବୋଲି ଭାରି ହୁସିଆରରେ ଚାଲିଲା । କିନ୍ତୁ ଧୀରେ ପଡ଼ିଲା । ଦିନଟିଆକ
ହୁସି ହୁସି ଭର ପଟାଇ ଦେଲା ।

ମା ଭୁଲିଯି ଚଉଁର ମୂଳରେ ମଞ୍ଜି ଦେଇ ବେକରେ ମଟର
ପକାଇ ଜହାର ଦେଲା । ଟୁଲୁ ପଛଆଡ଼ୁ ଆସି ମା ଉପରେ ଚଢ଼ିଗଲା ।
ମା ପିଠି ଉପରେ ବସି ତାକୁ ନୋଡ଼ା ନୋଡ଼ା କହିଲା । ମା ଟୁଲୁକୁ
ଟାଣି ଓହ୍ଲାଇ ପକାଇଲା । ଟୁଲୁ ଧରିଯାଇ ସଞ୍ଜ ନିଶାକ ଦେବ ବୋଲି
ପୁଚ୍ଛଲା । ବେଙ୍ଗଟାଏ ଖପ୍ ଖପ୍ ଗର୍ଜି ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ବନ୍ଦ ଆସିଲା ।
ଟୁଲୁ, ମଣି ତା ପିନ୍ଧି ଧାଇଁଲା, ବେଙ୍ଗ ବନ୍ଦ ଟପି ଦାଣ୍ଡକୁ ଚାଲିଗଲା ।
ଟୁଲୁ ଦାଣ୍ଡରେ ଦେଖିଲା ଛୁଆଏ ଚକା ଭଉଁଷ ଖେଳୁଛନ୍ତି । ସେ ମଣିକୁ
ଟାଣିନେଇ ଚକା ଭଉଁଷ ଗଳରେ ଯୋଗ ଦେଲା । ହାତ ଧରାଧର
ନୋକ ଖେଳ ଚାଲିଲା । ସମୟେ ଘୁର ଘୁର ଗୀତ ବୋଲିଲା—“ଚକା
ଚକା ଭଉଁଷ, ମାମୁଁ ଭର ଚଉଁର, ମାମୁଁ ମଞ୍ଜି ମାଇଲେ, ଦୁଧ ଗତ
ଖୋଇଲେ ।” ମଣି ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଇ ଦେଲା । ସେ ତଳେ ବସିପଡ଼ି ବୁଡ଼ା
ଆଙ୍ଗୁଳରେ ଟିକିଏ ମୁଣ୍ଡ ଚପି ଧରିଲା । ଟୁଲୁ ଧାଇଁ ଆସି ତାକୁ ଟାଣିଲା
—ଉଠ୍ଲେ ପେଟି, ବସିଲୁ କାହିଁକି ?” ମଣି ଖେଳବନ୍ଦ ବୋଲି କହିଲା ।
ଟୁଲୁ କି ତାକୁ ଛାଡ଼ି । ଜବରଦସ୍ତ ଉଠିଗଲା । ମଣି ପାଟି ମେଲିଲା,
କାନ୍ଦଣା ଶୁଣି ମାଆ ପାଟିକିଲା—“ଟୁଲୁ, ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଆସିଲେଣି । ତୁ ଜଳଦ
ଆସି ପଡ଼ିବାକୁ ଯାଉଛୁ ନା ଦେଖିବୁ ?” ଟୁଲୁ ଧୂଳି ପିଲଟି ପରି ଧୂଳି
ଝାଡ଼ି ଝାଡ଼ି ହୋଇ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ପାଖକୁ ଗଲା, ମାଷ୍ଟ୍ରେ ସେଦିନ ଘର ବାଜି-
ବାଜିତ କଥା କହିଲେ । ତାଙ୍କଠାରୁ ଟିକିଏ ବଡ଼ ହେବ ପିଲଟିଏ ।
ଦେଶରେ ସେ ସମୟରେ ଭାରି ଗଣ୍ଡଗୋଲ ଲାଗିଥାଏ । ଲୋକମାନେ
ରଜାଟା ଭଲ ନୁହେଁ ବୋଲି କଥା ମାନୁ ନ ଥାନ୍ତି । ରଜା
ସରକାରକୁ କହିଲେ । ସେତେବେଳେ ଆମ ଦେଶରେ ଗୋରା ଲୋକ-
ମାନଙ୍କର ସରକାର ଥାଏ ।

ଟୁଲୁ ଚାଲିଲା—“ଗୋରା ଲୋକଙ୍କର ଭର କେଉଁଠି ? ମୋଠୁ
ବେଶି ସେମାନେ ଗୋରା ?”

ମାଷ୍ଟ୍ରେ କହିଲେ, “ଗୋରା ଲୋକଙ୍କର ଭର ବହୁତ ଦୂରରେ । ସମୁଦ୍ର
ପାଖ ଦେଲେ ତାଙ୍କର ପଡ଼ିବ । ଆମ ଦେଶକୁ ଆସି ଆମ ଲୋକଙ୍କୁ

ମାରି ପିଟି ସେମାନେ ଆମ ଉପରେ ମାଲିକ ହେଲେ । ସେମାନେ ଭାରି ଗୋରା । ତାଙ୍କ ଦେଶରେ ଜମ ଜଳା ଛୁଆ ନାହାନ୍ତି । କଳା ଲୋକଙ୍କୁ ସେମାନେ ଭଲ ପାଆନ୍ତିନି । ଶର ବାଜିରାଉତ ସରକାରେ ଲୋକଙ୍କୁ ବାଟ ଛୁଡ଼ିଲାନି । ସରକାରଙ୍କ ଲୋକସବୁ ବନ୍ଦୁକ ଧରି ବାଜି ରାଉତ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କୁ ମାରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ଶର ବାଜି ରାଉତକୁ ଡଙ୍ଗା ମ ଶିଲେ । ସେ ଡଙ୍ଗା ଦେଲାନି । ତାକୁ ମାରି ପକାଇଲେ । ସେ ମଲ୍ ପଛେ ସରକାରୀ ଲୋକଙ୍କ କଥା ମାନିଲ ନାହିଁ ।”

ଟୁଲୁ ସେ ଦିନ ଗପ ଶୁଣି ଘରକୁ ଫେରିଲା । ଶର ବାଜି ରାଉତ ମରିଗଲା । ମା ବସି ପିଠା କରୁଥାନ୍ତି । ସେ ବନ୍ଧି ଥୋଇ ଦେଇ ଆଗେ ଗପଟା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । “ଶର ବାଜି ରାଉତ ମରିଗଲା ମାଆ । ଗୋରା ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ବଦମାସ । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାବାଡ଼ କରିବ ।” ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ଖୋଲି ହେବାର ଶୁଭିଳା । ଶ୍ୟାମଳ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । ଶ୍ୟାମଳ ମାନଗୋବିନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ପୁତୁରା । କଲେଜରେ ପଢ଼ୁଛି । ଶୁଣି ପାଖକୁ ଯାଇ ଚାଲି ମୁଣ୍ଡରେ ବସିଲା । ଶୁଣି ଶ୍ୟାମଳକୁ ପିଠା ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ । ଟୁଲୁ ଶ୍ୟାମଳ ସାଙ୍ଗରେ ଖାଇ ବସିଲା । ଖାଉଁ ଖାଉଁ ଟୁଲୁ ଶର ବାଜି ରାଉତ କଥା କହି ପକାଇଲା । ଗୋରା ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ତାର ଯେ ଭାରି ରାଗ ସେ କଥା ବି କହିଲା । ଶ୍ୟାମଳ ଆଉ ଗୋଟାଏ କଥା ଅନ୍ତେ କଲା । ଆମ ଦେଶରେ ଗୋଆ ବୋଲି ଗୋଟି ଜାଗା ଅଛି । ତାକୁ ଆଗରୁ ଅଉ ଗୁଡ଼ାଏ ଗୋରା ଲୋକ ମାଡ଼ି ବସିଥିଲେ । ଏବେକାରୁ ଆମ ଲୋକ ଗୋରା ଲୋକଙ୍କ ମାଡ଼ି ଚାଲି ସବୁ ଚାହିଁବେନି ବୋଲି କହିଲେ । ସେ ଗୋରାଗୁଡ଼ାକ ବଢ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି । ଆମ ଲୋକଙ୍କୁ ମାଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଜେଲ ଦେଉଛନ୍ତି । ମାରି ମାରି ଜୀବନରେ ମାର ପକାଉଛନ୍ତି ।

ଟୁଲୁ ପିଠା ଖାଣ୍ଟି ମାଟିରୁ କାଢ଼ି ପକାଇ ପଚାରିଲା—“ଆଜ୍ଞା ସେ ଗୋରା ଲୋକଙ୍କ ଘର ପାଖକୁ କମିତ ଯିବାକୁ ହେବ ?” ଶ୍ୟାମଳ ଧସି ଧସି କହିଲା—“ତାଙ୍କ ଘର ସମୁଦ୍ର ସେପାରିରେ । ସମୁଦ୍ର କଣ ଜଣିବ ? ସମୁଦ୍ରରେ ଡୁବ ପାଣି । ଆଖି ପାଲେଇ, ସେଠିକି ଯିବାକୁ ହେଲେ ବଡ଼ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଜାହାଜରେ ଚଢ଼ି ଯିବାକୁ ହେବ ।”

ଟୁଲୁ ପିଠା ପାଖରୁ ଉଠି ପଡ଼ି କହିଲା—“ମୁଁ ସେଠିକି ଯିବି ।
ଗୋରା ଛୁଆକୁ ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ବାଡ଼େଇବି ।” ଶ୍ୟାମଳ ହସି ହସି
କହିଲା—“ଟୁଲୁ ସରଦାର୍ ଏଥର ଆମର ହେଲ ଗାର ଟୁଲୁ ସରଦାର୍ ।”
ଶ୍ୟାମଳ ଗଲପଟର ମଣିକୁ ଧରିଆଣି ଟୁଲୁ କହିଲା—“ମୁଁ ଏଥର ହେଲ
ଗାର ଟୁଲୁ ସରଦାର୍ ।” ମଣି କହିଲା—“ଯାଃ, ତୁ ଟୁଲୁ ନାମା ତ ।”
ଟୁଲୁ ଶୁଣିଗଲା—“ତୁପ୍, କହ, ଗାର, ଟୁଲୁ, ସରଦାର୍” ମଣି ଗୋଟି
ଗୋଟି କରି କହିଲା—“ବିଲ, ଟୁଲୁ, ସରଦାର୍ ।”

ଟୁଲୁ ନବଯୁଗକୁ ଚାଲିଗଲା ଡାକି ଆସିଲା । ଦୁଇଜଣ ଠାକୁର
ହେଇ ବାଡ଼ି ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲେ । ଟୁଲୁ ଜାମୁକୋଳି ଗଛ ମୂଳରେ
ଆଗରୁ ଖଣ୍ଡେ ପ୍ରସ୍ତୁତା ଖବର କାଗଜ ଆଣି ଲୁଚାଇ ଥିଲା । ଦୁଇଜଣ
ଲଗି କାଗଜ ଡଙ୍ଗା ଭିଆରି କଲେ । ଟୁଲୁ କହିଲା, ଡଙ୍ଗାଟା ବନ୍ଦ ହେବ ।
ସମୁଦ୍ରରେ ଯିବି । ନବଯୁଗ କହିଲା, ରହ ଜାମୁ କୋଳି ଦିଟା ଆଣେ ।
ଡଙ୍ଗାରେ ପଠାଇବା । ଗୋରାଛୁଆ ଖାଇବେ । ଡଙ୍ଗା ଭିଆରି ପରେ
ଗଛକୁ ଚଢ଼ି ନବଯୁଗ ଜାମୁକୋଳି ପେନ୍ଥାଏ ଛୁଡ଼ାଇ ଆଣିଲା । ଦିଟା
ପାକଲା ଜାମୁ କୋଳିକୁ ଚିପି ଡଙ୍ଗାର ଦୁଇ କଡ଼କୁ ଟୁଲୁ ଚିପେଇ
ଦେଲା । ଟୁଲୁ ଗାର ବାଜିରାଉତ ଓ ଗୋଆ କଥା ଶୁଣିଲା ବେଳୁ ତାର
ଗୋଟେ ଖିଆଲ ପଣିଛି ଗୋରା ଲେକକୁ ଜବତ୍ କରିବ । ମାଷ୍ଟ୍ରେ
କହିଥିଲେ ବର୍ଷାମାଣି ସବୁ ନଈ ନାଳ ବାଟେ ସମୁଦ୍ରରେ ମସଡ଼ି । ସେ
ଠିକ୍ କରୁଛି ଗୋଟେ ଡଙ୍ଗା ଆଗ ପଠାଇବ । ଡଙ୍ଗା ସମୁଦ୍ରରେ ନାଳ
ବାଟେ ଯାଇଁ ପଡ଼ିବ । ସମୁଦ୍ରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ବଳେ ବଳେ ଗୋରା
ଲେକଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲିଯିବ । ଡଙ୍ଗା ଭିଆରି ସରିଲା । ଟୁଲୁ କହିଲା
ଡଙ୍ଗାଟା ଯିବ ନପ ଏଟା ଗାର ଟୁଲୁ ସରଦାର୍ ର ଡଙ୍ଗା ବୋଲି କମିତ
ଗୋରା ଲେକ ଜାଣିବେ । ନବଯୁଗ କହିଲା ଡଙ୍ଗାରେ ନଲଖି ଦେବା ।
କଲମ ଦରଜାର । ଟୁଲୁ ଦରକୁ ଗଲା, ବାପାଙ୍କ କମିଜ୍ ଖୁବ୍ ଉପର
ଟଙ୍ଗା ହୋଇଛି । ହାତ ପାଇଲା ନାହିଁ, ଟେବୁଲ ଉପରେ ଚଢ଼ି ବାପାଙ୍କ
ପଟକଟରୁ ପାଉଁଶେନ୍ କଲମ ଆଣିଲା । କଲମକୁ ଚେଷ୍ଟା ପକେଟ୍ରେ
ପୁରାଇ ଆଗସ୍ଥ ଆଗସ୍ଥ କବାଟ ଆଉଜାଇ ଦେଇ ଟୁଲୁ ବାଡ଼କୁ ଦାଣ୍ଡି-
ଆଟାଏ ମାରିଲା । ଟୁଲୁ କଲମକୁ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ଲେଖିଲା ‘ଗାର’ । ‘ବ’

ପାଖରେ କାଗଜ ଫୁଟିଗଲା । ଥୋପା ଏ କାଳ ମଡ଼ି ଚପିଗଲା । ନବଦଳ,
କଳମ ଛତେଇ ନେଇ ଲେଖିଲା ‘ଟୁଲୁ’ । ଟୁଲୁ ପାଟି କରି ଉଠିଲା—
‘ଟୁଲୁ’ଟା ଛୋଟ ହୋଇଗଲା । ନାଟା ଛୋଟ ହୋଇଗଲେ ଜାଣିବେ
କମିତ ? ସେ ‘ଟୁଲୁ’ ପୁଣି ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖିଲା । ତାପରେ
‘ସରଦାର’ ଲେଖାଗଲା । ଟୁଲୁ ଚାରି ପାଞ୍ଚଥର ପଢ଼ିଲା ଗାର ଟୁଲୁ
ସରଦାର । ତାପରେ ଚାଲିଲେ ନାଳ ମୁଣ୍ଡକୁ । ନାଳ ପାଣିରେ ଉଜୁଳ
ପଡ଼ିଛି । ଡଙ୍ଗା ଛୁଡ଼ିବା ଆନନ୍ଦ ଟୁଲୁର ମନେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଖଣ୍ଡେ
ବାପାଙ୍କ ଶିଅର ଦେବା ‘ବେଙ୍ଗୁ’ ଆଣିଛି । ଟୁଲୁ ବେଙ୍ଗୁ ଖଣ୍ଡକ ଡଙ୍ଗା
ଉପରେ ଘୁଣିଲା । ଗାର ଟୁଲୁ ସରଦାର ଗଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କାଟି
ପକାଇବ । ଡଙ୍ଗା ପାଣିରେ ଛୁଡ଼ି ଦିଆଗଲା । ଡଙ୍ଗାଟା
ପାଇଁ ଗୋଟେ କଡ଼ରେ ସୋଲ ବୁଦାରେ ଅଟକି ଗଲା । ଟୁଲୁ,
ନବଦଳ ଯେତେ ଟେକା ପକାଇଲେ ଡଙ୍ଗାଟା ଗଲିନାହିଁ ।
ଆଜ୍ଞା କଥା ହେଲା, ଡଙ୍ଗାଟା ନ ଗଲେ ଗୋରା ଲୋକ ଜାଣିବେ କମିତ ?
ଟୁଲୁ ପାଣିକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ସୁଅର ତୋଡ଼ି ସମାଲ ନ ପାରି ସେ
ବୁଡ଼ିଗଲା । ନବଦଳ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲା ।

ମାନଗୋବିନ୍ଦ ବାବୁ ଟୁଲୁଙ୍କୁ ପାଣିରୁ ଛୁଣି ଆଣିଥିଲେ । ଟୁଲୁର
କଅଁଳ ଆଖି ସବୁଦିନରୁ ମୁଦ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଗାଁରେ ସମସ୍ତେ ଗଦା
ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଟୁଲୁ ମା ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ପିଟି କାନ୍ଦୁଥିଲା । ନବଦଳ
କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ସବୁକଥା କହିଲା । ସେ ଡରରେ ସେତେବେଳେ ଆଣି
କହିଲା ନାହିଁ । ଟୁଲୁ ଗୋରା ଲୋକଙ୍କ ପାଖକୁ ଡଙ୍ଗା ପଠାଉଥିଲା । ମଣି
କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା—“ବା...ବା ନନ୍ଦା ପା ବଲ ଟୁଲୁ ସରଦାର ।”
ତା କଥା ଶୁଣି ମା ଶୋ କରି ପାଟି କରି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ମାନଗୋବିନ୍ଦ
ବାବୁଙ୍କ ଆଖି ବୁଡ଼ି ଲୁହର ଧାର ଛୁଟି ଆସୁଥିଲା । ତାଙ୍କର ଶରପୁଷ୍ପ
ପାଇଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶାସନ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଲେପ କରି ଦେବାକୁ ।
‘ଟୁଲୁ ସରଦାର’ ସେ ପାଟି କରି ଟୁଲୁକୁ କୋଡ଼କୁ ଟେକି ନେଲେ ।
ସୋଲ ବୁଦରୁ କାଗଜ ଡଙ୍ଗାଟା ପବନରେ ଖସି ପାଇଁ ସୁଅରେ ଆଗକୁ
ଆଗକୁ ଘୁସିଯାଉଥିଲା ।

ସତ୍ୟତାର ସ୍ୱପ୍ନ

ଦୋଷମା ଷ୍ଟେସନକୁ ଆଜି କୁଳିକାମ କରିବାକୁ ନୂଆ ଆସିଛି ।
ବୁଲି ବୁଲି ଆସି ଲେବେଗା ଘର ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିଛି । ସହରକୁ ଆସିବା
ଦୋଷମାର ଏଇ ପ୍ରଥମ । ତାକୁ ଖାଲି ନୂଆ ନୂଆ ଲାଗୁଛି । ଗସ୍ତରେ
ଆସିଲାବେଳେ ତାକୁ କାହିଁକି ଭାରି ଭଲ ମାଡୁଥିଲା । ପଛକୁ ପଛ
ହରଦମ୍ ଗାଡ଼ି ମଟର ଛୁଟିଛି । ଲେକଗୁଡ଼ାକ ହାଉସାଉ । ଯୁଆଡ଼େ
ଗୁଡ଼ା ଖାଲି ପାଟିଭୁଣ୍ଡ । ଲେବେଗା ତାକୁ ବାଟ କଢ଼େଇ କଢ଼େଇ ତା
ପଲକୁ ଆଣୁଥିଲା । ଲେବେଗାକୁ ପଛକୁ ଯେତେବେଳେ ଦୋଷମା
ଦେଖିଲା, ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହସି କୁଣ୍ଡେଇ ପକାଇବାକୁ ଧାଇଁଗଲା ।
ଲେବେଗା ଟିକିଏ ଦୁଃସ୍ୱପାଈଁ ତା ହାତକୁ ଧରି ପକାଇଲା । ଦୋଷମା
ଛୋଟ ମଇଳା ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧିଛି । ଦମ୍ଭ ଜପରେ ଅଙ୍ଗୁଳୀ ବଦଳର
ଧୂଳି ଜମି ଯାଇଛି । ହସିଲାବେଳକୁ ଦାନକଡ଼ର ଛକିଆ ବି ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା
ହୋଇ ଆଗକୁ ଦିଶୁଛି । ନୂଖୁର ବାଳ ଜପର ଗସ୍ତର ଧୂଳି ପଡ଼ି ପଡ଼ି
ଭାରି ଅସନା ଦେଖାଯାଉଛି । ଲେବେଗା ଘଣ୍ଟାରେ ଟିକିଏ ଦୁଃସ୍ୱପନ ।
ଦୋଷମା ମନ୍ଦିରର ଡେଢ଼ାଙ୍ଗ ଦେଖି ଭାରି କାନ୍ଦି ଯାଇଥିଲା ।
ଲେବେଗାକୁ ଦେଖି ଭରସା ପାଇ ତା ଆଡ଼କୁ କୁହ ପଡ଼ିଲା । ଲେବେଗା
ତା ଆଗେ ଆଗେ ଯାଇଥିଲା । ଦୋଷମା ମୋଟେ ଚଢ଼ି ପାରିଲା ।
ସହରର ସବୁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ପରି ଲେବେଗା ଶାଢ଼ିକୁ ଭୂଇଁଯାଏ ଲେଟାଇ
ପିନ୍ଧିଛି । ଗୋଡ଼ରେ ଚପଲ ମାଡ଼ିଛି । ପଛଆଡ଼େ ବେଣୀ ଝୁଲୁଛି ।
ଲେବେଗା ଯେତେବେଳେ ଗସ୍ତ କଡ଼ରେ ଯିଆ ହେଇ ପଛକୁ ମୁହଁ
ବୁଲେଇଲା, ଦୋଷମା କଟମଟ କରି ଦମ୍ଭେ ଆଗେ ଚାହିଁଗଲା । ଲେବେଗା

ତାକୁ ଚିହ୍ନିନେଇ ଟିକିଏ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଥାଏ । କ'ଣ ଭାବ କେଜାଣି
 ଦୋଷମା ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲା । ଲେବେଗା ତାକୁ ଡାକିଲା । ଗସ୍ତାରେ
 ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଦୋଷମା ଗାଁ କଥା ବହୁତ କହିଲା । ଲେବେଗାର
 ଗାଁ କଥା ପଚାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲେ ବି ସେ ପଚାରିପାରୁ
 ନଥାଏ । ଗାଁ କଥା ଭାବିଲାବେଳକୁ ତା ଛୁଡ଼ିଟା ଉପରେ
 କାହିଁକି ଚମକ ପଡ଼ୁଥାଏ । ଦୋଷମା ତା ମନକୁ ମନ ଗପି
 ଯାଉଥାଏ । ବେଳେ ବେଳେ ସେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଖିଲି ଖିଲି ହସି
 ଉଠିଲେ ଲେବେଗା ତାକୁ ଆକଟ କରି ମନାକରେ । ବଜାର ସହରରେ
 ଲୋକେ ଇମିତି ହସନ୍ତି ନାହିଁ । ଦୋଷମା କିଛି ବୁଝି ପାରେନା । ଏଠି
 ଲୋକେ ହସନ୍ତିନି, ବଞ୍ଚନ୍ତି କିମିତି ? ତୁଆ ଦିନରୁ ସେ ହସ ଶିଖି ଆସିଛି ।
 ଜୀବନର ମାନେ ହସିବା ବୋଲି ସେ କେବଳ ଜାଣେ । ତାକୁ କାହିଁକି
 ଭାରି ଗରମ ଲାଗିଲା । ଇମିତିକା ଜାଗାରେ ସେ ଚଳିବ କିମିତି ?
 ଲେବେଗା ବା ରହିଛି କିପରି ? ଗସ୍ତା କଡ଼ରେ ମନୋହରୀ ଦୋକାନ
 ଦେଖିଲେ ଦୋଷମା ଗୋଡ଼ ଅଟକି ଯାଏ । ଦୋକାନଟା ଚକ୍ ଚକ୍
 କରୁଛି । ତାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ । ଲେବେଗାକୁ କିଛି ପଚାରିବା ଆଗରୁ
 ସେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଆଗକୁ ପଳାଏ । ଦୋଷମା କିଛି ନ କହି ତା ପଛେ
 ପଛେ ଚାଲିଲା । ଦୋକାନରୁ ଠାଏ ଠାଏ ରେଡ଼ିଓର ଗୀତ ଶୁଣି ଆସୁଛି ।
 ଦୋଷମା ଶୁଣି ହସ ପକାଇଲା । ସେ କିଛି ବୁଝି ପାରିନା । ତେବେ ବି
 ଶୁଣିବାକୁ ତା'ର ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା । ଲେବେଗାର ଚିଡ଼ ଚିଡ଼ ମୁହଁ
 ଦେଖି ମେ ଗସ୍ତାରେ ଅଟେଇ ଗଲା । ଛକ ଜାଗାମାନଙ୍କରେ ଭାରି ଭଡ଼ ।
 ଦୋଷମା ବ ଟ ନ ପାଇ ଡରିଗଲା । କିଏ କାଲେ କଣ କହିବ ? ଗୋଟି
 ଛକରେ ଦି'ଜଣ ଲୋକ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଦୋଷମା ବାହାକୁ ଟିକିଏ ଚାପି
 ଦେଇ ହସ ପକାଇଲେ । ସେ ଚମକ ପଡ଼ିଲା । ଲେବେଗାକୁ ଚାହିଁଲା
 ବେଳକୁ ସେ ହସି ହସି ସେ ଲୋକଗୁଡ଼ାକୁ ଅନେଇଛି । ସେମାନେ ବି
 ହସି ହସି ଆକୁ ଠାରି ଠାରି କଣ କହୁଛନ୍ତି । ଦୋଷମା ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ-
 ପଡ଼ିଲା । ଲେବେଗାକୁ ଡାଲି ବଲାବଲା କରି ଅନେଇଲା । ଲେବେଗା
 ଦୂର ପହଞ୍ଚି ସେ ଚାରିଆଡ଼ ଦେଖିନେଲା । ତା ଅଣ୍ଟିପାଖ ଦିଆ ଭିତରେ
 କେତେ ଜନସଂଖ୍ୟା ହୋଇଛି । ଗୋଟି ଛୋଟ ବୋତଲରେ ନାଲି
 ନାଲି ତେଲ ଦେଖିଲା । ଠିପି ଖୋଲି ସେ ନାକରେ ମାରିଲା । ଖୁବ୍

ବାସନା ହେଉଛି । ଭଙ୍ଗା ସେବା ଡବାରୁ ଟିକିଏ ସେ । ଆଖି ହାତରେ
 ଦଖିଲା । ତାକୁ କାହିଁକି ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଲା । ଦୁଇ ଟଣ୍ଡା ଛୁଟି ଶାଢ଼ି
 ଅଲଗାରେ ପଡ଼ିଛି । ଦୋସମା ହାତରେ ଦଖି ଦଖି ଶାଢ଼ିଟାକୁ ବନ୍ଦୁକ
 ପମପୁ ପସାଷା କଲା । ସେ ଖାଲି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଥାଏ । ନେଟ
 ଲେଟେବାକୁ ଦେଖୁଥାଏ ।

ଦୋସମା ଗାପି ଗାପି ଖୋଲ ପଡ଼ିଛି । ଗିରମୁକୁରେ (ଗ୍ରାମରେ)
 ଏଥର ରଜା (କାଳ) ପଡ଼ିଛି । ଗାମା (ବର୍ଷା) ହେଲାଣି । ସାଲ ଅତେ
 (ଭଲ ଜମି)ରେ ବି ଫସଲ ହେଉନି । କାଟକିନ ଅତେ (ଖରପ
 ଜମି)ରେ ବା କଣ ହେବ ? ସ୍ତେସନକୁ ପାଇଟି ପେ (କାମ) ପାଇଁ ସେ
 ଆସିଛି ଆଉ ବି ମାଙ୍କୁ କୁସୁରୁ, ସମାପ୍ତା, ମଙ୍ଗଳ, ରାମରାଜ, ପରୁନା,
 ବାଲମା ଆଇଛନ୍ତି । ତାଆ (ପାଣି) ନ ନାହିଁ । ଅନ୍ତ (ଜମି)ରେ ସିଞ୍ଚି
 (ହଲ)ତ ହେବନି । କଣ କରନ୍ତେ ? ଘରର ବି ମାଣ୍ଡି (ଭାତ) ନାହିଁ ।
 ହଁ, ଏଥର ପମୁନାମା (ନୂଆ ଖାଲ) ପରବ ମୋଟେ ଭଲ ହେଲାଣି ।
 ପରବରେ ନୂଆ ହାଣ୍ଡି ଆ ଖାଇବା କଥା । ସାଲିଆ ପରବରର ଭାତ ନ
 ଖାଇଲେ ବର୍ଷ ତମାମ ପରବରେ କିଛି ଖାଲ ପାରିବନା । ସେମିତି
 ହେଉ ପରବଟା ମାନବାକୁ ହେବ । ଦଶାଉଲି (ଗ୍ରାମଦେବତା)ର ପୂଜା
 ବି ପରବରେ ଭଲ ହେଉନି । ବୁରୁ (ଜଙ୍ଗଲ)ରେ ଭଲ ବାଆ (ଫୁଲ)
 ନାହିଁ । ଜୁମ୍ବା (ଲତା) ରୁଡ଼ାକରୁ ଭଲ ଡାଳ ମିଳିଲାଣି । ପାହାନ୍ତକ
 ପରବଟାକୁ ମାନିଲେ । ମନବୋଧ ସବୁ ହେଲାଣି । ନାଟବାକୁ ପକ୍ଷୀ
 ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନ ଥାଏ । କଥା କହୁଁ କହୁଁ ଦୋସମା ‘ପମୁନାମା’ ପବେର
 ଗୀତ ବୋଲିଲା । ନାଟକୁ ଟିକିଏ ଚିପି ଦେଇ ଧୂଡ଼ାରେ ଅଙ୍ଗୁଳ ପୁରାଇ
 ସେ ଟିକିଏ ଆଗେ ଛୁଙ୍କି ନେଲା । ତାପର ନାଟରେ ଚଟଟିଆ କରି
 ସୁର ଧଲାଇ ।

ପିତାଲ ବଳମ୍ ଦଡ଼ିଆ କାନସାତଲ କରାତାଲ୍

ଡିଫାନଦା ଡିଫ ଡିଫ ଜମ କଲେନା

ଇଲକୋ ଜୋଡ଼ଡ଼କୋ ଦଲବୋ ଗାନ୍ଧକୋ

ସିଙ୍ଗ କୁରେ ଆନା ଚୁଡ଼ୁଆ ସୁରପନା

ନିଲବୋ ଜେ ଡ଼କା ଦଲବୋ ଜୋଡ଼କୋ

ଆଗୁରେ ପାଢ଼ଟି କାମି ହାରିକ ରକମ
ଇଲବୋ ଜୋଡ଼ିକୋ ଦଲବୋ ଜୋଡ଼ିକୋ ।

[ସାବଂଶ—କରକାଳ ବାଜୁଛି, ମାଦଳ ବାଜୁଛି, —ସ୍ତ୍ରୀ
ଜମକ ହେଲନ—ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠିଲେନ, ଶୁଦ ଗଲନ—ଆମର କାମ ଅନେକ
ଅଛି—ଆଗେଇ ଶୁଲ]

ଲେବେଗାର ପଦ ଧରିବାକୁ ଛକ୍କା ହେଉଥାଏ । ହେଲେ ଗୀତ
ବୋଲି ପାରିଲନ । ସମସ୍ତିନ ମଟର ଡ୍ରାଇଭର ଏଇ କେତେ ଦିନ ହେଲ
ତା ପାଞ୍ଚରେ ଘାଟ ଜମେଇଛି । ସମସ୍ତିନ ସିନେମା ଗୀତ ବୋଲେ ।
ଲେବେଗା ବି ଚାରି ଧାଡ଼ ଗୀତ ଶିଖିଛି । ସୁରଟା ଠିକ୍ ହେଉନ ବୋଲି
ଗାଉନ । ହଠାତ୍ ଗୀତ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇ ଦୋସମା ପୁଣି ଗପ
ଲଗାଇଲ । ଗଲସାଲ ଲତୁମର ବାହାଘର ହୋଇଯାଇଛି । ଖୁବ୍
ଜମକରେ ହେଲ । ଦାମା ଦମାଙ୍ଗ ପାଢ଼ି କେନା ବୁରୁନ କୁଇକୋ
ସସୁନକାନା (ବାଜା ଭଲ ବାଜିଲ—ଝିଅ ବି ଭଲ ନାରିଲେ) ଡଏଙ୍ଗ
(ହାଣିଆ) ଖୁବ୍ ଭଲ ହେଇଥିଲ । ମନବୋଧ କରି ଖୁବ୍ ପିଇଲେ ।
ବରଦରଠାରୁ ତାଙ୍କ ଆଖଡ଼ା ଭଲହୋଇଥିଲ । ମଙ୍ଗଲ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଆ
କରି ମାଦଳ ବଜାଇଲ । ଭଲ ପଣ ବି ମିଳିଲ । ହାଡ଼ା (ବଳଦ) ଗୁଣ୍ଡି
(ଗାଈ) ଗେଲ ବାରିଏ (୧୨ଟା) କରି ବରଦର ଦେଲ । ଶିମ ଶାଣ୍ଡି
(ବଞ୍ଜା) ୫ଟା ମାରିଥିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ମଉଜ ହେଲ । ଦୋସମା ମୁଣ୍ଡରୁ ଉକୁଣି
ଗୋଟେ ଅଣି ନଈରେ ମାରିଲ । ଅଙ୍ଗୁଳି ଗଲେଇ ବାଳକୁ କୁଣ୍ଡିଆ
କୁଣ୍ଡୋଉ ଧୁଣି ସୁର୍ ପାଇଲ ।

ଝିପିର ଝିପିର ମାନ ପଡ଼େ ମାନ ପଡ଼େ
ନେ ନେ କାଦମନ, ହେ ହେ ସରମନ
ଛୁଟା ପୁଟା କରି ଚିଲି ମାଲ ନାଟେ ଦରିଲେ,
ଚିଲିମାଲ ନାଟେ ଦରିଲେ,

(ବର୍ଷା ହେଉନ—ପାଣି ପଡ଼ ଛୁ—ଫରମନ, କାଦମନ ଛୁଟା ଧରି
ଓଲ କଟ ନାଟ ।)

ବାହାଘର କଥା ଶୁଣି ଲେବେଗାର ଚେତା ଉଦରୁ ଝଙ୍କିବା
ଗରମ ପବନ ବାହାର ପଡ଼ିଲା । ତା ଦିନ ଫୁଲ ଫୁଲ ଉଠିଲା । ଗାଁର
କେତେ କଥା ମନ ପଡ଼ିଲା । ସେ ପାଟି ପାକୁ ପାକୁ କରି ପାଳି ଯାଇ—
ରିଲାମାଲ ନାଚେ ଦରିଲେ, ରିଲାମାଲ ନାଚେ ଦରିଲେ । ଦୋସମାର
ସୁର ଆସୁଥୁ ଆସୁଥୁ କମି ଆସୁଥିଲା । ସେ ବୋଲୁ ବୋଲୁ ଶୋଇ
ପଡ଼ିଲା । ଲେବେଗା ଆସୁଥୁ ଆସୁଥୁ କଣ ଫିଟାଇ ଲହରେଇ ଲହରେଇ
ମନକୁ ମନ ବାରମ୍ବାର ବୋଲିଲା—ପୁଅ ଫୁଟା କରି ରିଲାମାଲ ନାଚେ
ଦରିଲେ—ରିଲାମାଲ ନାଚେ ଦରିଲେ.....

ଦୋସମା ନଦୋଡ଼ ନଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ଲେବେଗାର
ଛୁତି ଭବନାରେ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ସହରକୁ ସେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ
ହେଲା ଆସିଛି । ସେ ପୁରୁପୁର ବଦଳି ଗଲାଣି । ତା ମନ ଉପରେ
ଗୋଟାଏ ବହୁଳିଆ ବୋଲ ବସି ଯାଇଛି । ସହରର ଡଙ୍ଗାଡ଼ା ଚାଲି
ଚଲଣି ଭିତରେ ଗାଁର ସବୁ ସ୍ମୃତି ତାର ଉଡ଼ିଉଇ ଗଲାଣି । ଦୋସମାକୁ
ଦେଖି ମନ ଭିତରୁ ତାର ପଛ କଥା ଉଠି ମାରୁଛି । ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ
ଗୀତ ବୋଲୁ ବୋଲୁ ଲେବେଗା କେତେ କଣ ଭାବିଗଲା ।

ସେଥର ‘ମାଗେ’ ପରବ ହେଉଥାଏ । ପରବ ପଡ଼ିବ ବୋଲି
ଆଠ ଦିନ ଆଗରୁ ରାତିରେ କେହି ଶୋଇନାହାନ୍ତି । ଗୀତ ନାଚରେ ଶୁତି
କଟିଯାଏ । ଗୁରୁକୁରେ (ପୂଜକ) ‘ଦିଶାଉଲି’ ‘ବୁରୁବୁଜା’ ସାଙ୍ଗରେ
‘କେରାମା’ଙ୍କ ପୂଜା କରିବ ବୋଲି ସମସ୍ତଙ୍କୁ କହନ୍ତା । ଦିଶାଉଲିଙ୍କ
ପୂଜା ତ ପରବରେ ହେବ । ନ ହେଲେ ଗରାମୁକୁରେ (ଗ୍ରାମରେ)
ମଙ୍ଗଳ ହେବନି । ‘ବୁରୁବୁଜା’ ପୂଜା ନ କଲେ ନ ଚଲେ । ପାହାଡ଼
ଦେବତା ସେ । କେତେ କଣ ବିପଦ ଆପଦ ଘଟାଇବେ । ବଣ
ପରବତରେ ତାଙ୍କର ଘର । ବଣ ପବନକୁ ନେଇ ସେମାନେ ଚଳନ୍ତି ।
ଦେବତା ରାଗିବେ ତ ଜିଲୋ (ଶିକାର) ମିଳିବନି । ଦାଝରନା (ଝରଣା)ରୁ
ପାଣି ଶୁଖିଯିବ । ଅତେ (ଜମି)ରୁ ଫସଲ ଜାନୁଆର ଆସି ଖାଇ
ପକେଇବ । ପୂଜା ନ କରି ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ‘ଦିଶାଉଲି’ ‘ବୁରୁବୁଜା’
ସାଙ୍ଗରେ ସେଥର ‘କେରାମା’ ପୂଜା ହେଲା । କାଏରକୁ ଜର ହେଲା ।
ସେ ‘କେରାମାକୁ’ ମାନସିକ କରୁଥିଲା, ଗୋଟି ଗୁଜାକୁଆଲେ

(ବୋତା) ଦିନା ଶିମ (କୁକୁଡ଼ା) ଦେବ ବୋଲି କହିଥିଲା । ସେହିନ ଦିନାଉଲ ଆଗରେ ବଳି ପଡ଼ିବାର କଥା । କାଏର ମାନସିକ ପୂଜାଟା ହେବାନ ବି ଠିକ୍ ହେଲା । ବେଶୀ ଉତୁ (ତରକାସ) ହେବା ଦରକାର । ‘ମାଗେ’ ପରବର ସିଏ ଆସିବ ଉତୁ ଖାଇବ । ମନା କି ହେବନି । ପରବର ନୟମ ସେଟା । ‘କେରମା’ ପୂଜା ଏକା ସାଙ୍ଗରେ କଲ ଭଲ ହେବ ବୋଲି ସମସ୍ତେ କହିଲେ । କାଏର ମନା କରନ୍ତା କିମିତି ? ସେ ଯେଉଁ ବିମାରର ପଡ଼ିଥିଲା ଓପଥିରୁ ବଞ୍ଚିବା କଣ ସହଜ କଥା । ସେ କେତେ କାଏର ଲାଗି ନ କାହିଁ । ଲେବେଗା ମନଟା କାଏର କଥା ଭାବି ଚାଲି ଗଲା । ସେ ତାକୁ କେତେ ଭଲ ପାଉଥିଲା । ସହରକୁ ପହଞ୍ଚି ନେତରବଳେ ଆସିଲା ତାକୁ ରାତିରେ ନିଦ ନହେଉ ନ ଥିଲା । ହଁ, ପୂଜା ଦିନ ଗାଁର ସବୁ ଲୋକ (ହିଅ) ନୂଆ ନୂଆ ବେଶ ସାଜ ଆସିଲେ । ସବୁ ଟୋକେଲ୍ ଭିତରେ ସେ ବେଶୀ ବୋଟିନିସ (ସୁଦର) । ମମସ୍ତ ନଜର ତା ଉପରେ ଥାଏ । କାଏର ବେଳସ୍ତ ସେହିନ ଆସି ତା ଲାଗି ମେଞ୍ଜେ ବଣ ଫୁଲ ଦେଇଗଲା । କେଉଁଠି ବି କେତେଟା ଭଲ ଭଲ ନାଚଗଲ ବାଆ (ଗେଣ୍ଡୁଫୁଲ) ଆଣିଥିଲା । ମେ ସୁମିଦ (ଗୋଷା)କ ଭଲ କରି ସଜାଇଲା । ସେ ଦିନ ଦାମା ଦୁମାଙ୍ଗ (ମାଦଳ) ବନାମ (କେଦର) ଯେମିତି ବାଜିଲା ସମିତି କେବେ ଆଗରୁ ବାଜି ନ ଥିଲା । କାଏର ବି ତା ରୁତୁ (ବେଶୀ) ଖବ୍ ଫୁଜିଲ । ସେ ଯେତିକି ଉଚ୍ଚାରେ ବଢ଼ିଣୀ ଧରୁଥାଏ କାଏର ସେତିକି ଜୋରରେ ରୁତୁ ଫୁଙ୍କୁଥାଏ । ଲେବେଗା ଭାବି ଭାବି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ପାଞ୍ଚବେଳେ ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ବିଲକୁଲ୍ ଝୁଲିଯାଇ ସେ ଗାଁ କଥା ଭାବି ଆମ୍ବୁର ହୋଇଗଲା । ସେ ପାଟି ଖୋଲି ମାଗେ ପରବର ଗୀତ ବୋଲିଲ—

ଚିନାମେନେର ଜୁଟିଓନ୍ ଲତାରେତେ ଜୁଟିଓନ୍
 କୋ, କୋ ଯେନ ଜୁଟିମ୍ ମେଟେକେନାନ୍
 ଜୋନମିନିଗର ଯୋଗୀ କୋ ଏଦା କୋମ୍ କଏ
 ଆୟୁନ୍ ମିନା ଅର୍ଜା ଯୋଗୀ ସାଙ୍ଗାଲ୍ ସୁକୁଲ୍ ।

(ଯୋଗୀ ଭକ ମାରୁଛି—ଉପରୁ ତଳକୁ ଦେଖକୁ ଆସିଛି—ମା
ଥୁଲେ ସିନା ଭକନେବ—ବାମ ଥୁଲେ ସିନା ନଆଁ ଦୋକତା ଦେବ)

ଲେବେଗା ପାଟି ଶୁଣି ଏକରାମ୍ ଆସି ବାହାରର ପାଟିରେ
ହୁଇସିଲ ବଜାଇ ଇସାରା ଦେଲେ । ପ୍ରତିଦିନ ‘ଇମିତି ଇସାରା ପାଇ
ଲେବେଗା ଘରୁ ଉଠିଯାଏ । ବାହାରେ କେଉଁଠି ଚାଲୁଲେ, କେଉଁଠି
ଧର୍ମଶାଳା ପିଣ୍ଡାରେ ଦି’ ଚାଲି ଘଣ୍ଟା କଟାଇ ଫେରିଆସେ । ଦିନେ ଦିନେ
ରୁଣି ପାଞ୍ଚଜଣ ଜୁଟନ୍ତି । ଲାଭ ଭିତରେ କେବେ କେବେ ସ୍ତୋ ଡବାଟାଏ,
ପାନ କେନ୍ଦରାଶୁ, ପଇସା ଟଙ୍କା ଦୁଇଟଙ୍କା ହୁଏ । ନ୍ୟୁଆ ଗ୍ରାହକ ଥିଲେ
ଶସ୍ତ୍ରା ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡେ ବି ବେଳେ ବେଳେ ମିଳିଯାଏ । ଫେରିଲବେଳକୁ
ଦେହ ହାତ ବିନ୍ଧି ପାଟି ଯାଉଥାଏ । ଚାଲିବାକୁ ବଳ ପାଏନ । ମନ
ଭିତରେ ଅବସାଦ ଦେଇ ରହିଥାଏ । ଏଇ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଭିତର ଲେବେଗା
ଯେଉଁ ସଉକ୍ତା ହାସଲ କରୁଛି ସେଥିମାଝି ଉପକରଣ ଯୋଗାଡ଼
କରିବାକୁ ପ୍ରତିଦିନ ରାତିରେ ତାକୁ ଘରୁ ବାହାରିବାକୁ ପଡ଼େ । ପ୍ରଥମେ
ପ୍ରଥମେ ସେ ଖୁବ୍ ବିରାଡ଼ୁଥିଲା । କିଏ ଆଖି ମାରିଲା ତ ସେ ମନେ ମନେ
ବେଦମ୍ ରାଗୁଥିଲା । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସେ ସହରର ଆବହାଜିଆକୁ ଯେତେ-
ବେଳେ ପହଞ୍ଚି କଲା ତାର ବି ଅଭାବର ମାସା ବଢ଼ିଗଲା । ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡେ,
ଅଳତା ଟିକିଏ, ସ୍ତୋ ବକଟେ ଆମତାମ ନ କଲେ ସହରରେ ଚଳି
ହେବନି ବୋଲି ଯେବେଠି ସେ ଅନୁଭବ କଲା ସେଇ ଦିନଠି ରାତିରେ
ସେ ପଦାକୁ ବାହାରିଲା । ଆଜିକାଲି ତାର କେମିତି ନଦହରୁ ବଳ ହଟି-
ଯାଉଛି । କାମ କରିବାକୁ ଲଜ୍ଜା ହୁଏନ । ଘରେ ବସି ଦେହ ମୁଣ୍ଡ
ସଜାଇବାରେ ବହୁତ ସମୟ କଟେ । ଦିନର ମୁଣ୍ଡରେ ନଗଟି ଲଦି
ରସ୍ତାରେ ପକାଇଲବେଳେ ଛୁତି ବେଳେ ବେଳେ ଦାଉଁ ଦାଉଁ ହୁଏ ।
ଖରା ଟାଣ ହୋଇଗଲେ ଭାରି ବାସେ । କାମ କଲେବେଳେ ଗୀତ ବୋଲି-
ବାକୁ ଲଜ୍ଜା ହୁଏନ । ମାୟୁ ଗୀତ ସେ ଆଜିକାଲି ବୋଲନ୍ତି । ଗାଁରେ
ଥିଲେବେଳେ ଖରା ଯେତେ ଟାଣ ହେଉପକେ କାମ ବେଳେ ତାର ତ
କେବେ ଗୀତ, ହସ ବନ୍ଦ ହେଉ ନଥିଲା । ଆଜିକାଲି ହସ ତାର ବଦଳି
ଯାଇଛି । ସେମିତି ପ୍ରାଣ ଖୋଲୁ ହସ ଆଉ ସେ ହସ ପାରୁନା । କାମ
କରୁ କରୁ କିଏ ସଫା ପେଣ୍ଠିପିନ୍ଧା ବାବୁ ଟିକିଏ ହସିବେଇ ଆଖି ମାରିବୁ

— ପକେଟରେ ହାତ ପୁରାଇ ପଛପା ଝୁଣ ଝୁଣ କରନ୍ତି, ତେବେ ସେ ବି
 ଟିକିଏ ନପିତେଇ ଉତ୍ତର ଦିଏ । କଥା ଭିତରର ତା ଦେହରେ କେତେ
 ଜାଗା ଦାଆ ଦେଇଯାଇଛି । ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ କେବେ ଯାଉନଥିଲା ।
 ଆଜିକାଲି ଯାଇଁ ଔଷଧ ଆଣେ । ଗାଁରେ କିଛି ବାଧୁକ ଦେହନଳ ଯେ
 ମାନସିକ କରୁଥିଲା । ହଠାତ୍ ଭଲ ହେଲେ ପରେ ଗୀତ ନାଚରେ ମନ
 ଉଛୁଳି ପଡୁଥିଲା । ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ଔଷଧ ଆଣି ଆରାମ ହେଲେପରେ
 ତାର କେବେ ତ ହସିବାକୁ ଛକ୍କା ହୁଏନା ।

ଏକବିଂଶ ଯେତେ ହୁଇସିଲ୍ ବଜେଇଲେ ବି ଲେବେଗା ଘରୁ
 ବାହାରିଲାନି । ତାର ମନେ ପଡ଼ିଲା ଏଇମିତି ଶୁଣିବେ ସେ କାଏର
 ସାଙ୍ଗରେ ଉଠି ଚାଲିଯାଏ । ଫେରିଲାବେଳକୁ ତା ମନ ଇମିତି ଶୁଣି-
 ପଡ଼ିବ । ଆନନ୍ଦରେ ମନ ତାର କରୁକ ଉଠୁଥାଏ । ଆଜିକାଲି ଫେରିଲା
 ବେଳକ ସେ ଛକି ଛକି କେତେ ଡଙ୍ଗରେ ଫେରେ । ଏକୁଟିଆ ଆସେ ।
 କାଏର ଦୁସି ଦୁସି ଆଣି ଘରେ ଗୁଡ଼ି ଦେଇଯାଏ । କାଏର ସାଙ୍ଗରେ
 ତାସାର (ଘସ) ଉପରେ ବସିଥିଲାବେଳେ ମେ ଦରମୁଦା ଅଖିରେ
 ଚିମିଲ୍ (ସରଗ) ଆସନ୍ତେ ଚାନ୍ଦି । ଜହ୍ନ ମେଠି ନାଚୁଥାଏ । ଏଣେ ମନ ବି
 ଏଠି ନାଚୁଥାଏ । ଆଜିକାଲି ଜହ୍ନ ଦେଖିଲେ ସେ ଭାରି ଭୟ କରେ ।
 ଜହ୍ନ ଗାଁରେ ପଡ଼ାକୁ ବାହାରିଲାବେଳେ ଭାରି ଉଦମର ବାହାରେ ।

କାଏର ସ୍ମୃତି ଲେବେଗାକ ବିଲେଇ କରିଥିଲା । ଗାଁର ତାର
 ଗ୍ରେଟ ଓଆ (ଘର) ରେ ସେ ତାକୁ ଜଗି ବସିଥାଏ । ତା ଓଆକୁ କେତେ
 ସୁନ୍ଦର କରିଥିଲା । ଚନ୍ଦାମାଟି, ପୁଆଳ ଖାର ଦେଇ କେବେ ସୁନ୍ଦର ଛବି
 କାଟି କାଟି ସେ ଲାଗେ । କାଏର ଆସି ପସନ୍ଦ କଲେ ସେ କେଡ଼େ ଗର୍ବ
 ଅନୁଭବ କରେ । ଏବେ ତା ଘରକୁ ଖରାବଲେ ବେଳେ ବେଳେ
 ଡ୍ରାଇଭର, ତାଙ୍କ କୁଲି ସଙ୍ଗରେ ଆସନ୍ତି । ତାକୁ କାହିଁକି ଏ ଗ୍ରେଟ
 ଘରେ ତାକୁ ବସାଇବାକୁ ଲଜ ମାନ୍ଦେ । କାଏର ସାଙ୍ଗରେ ସେ ଅଧିକାଂଶ
 ବେଳେ ବଣକୁ ବାହାରି ଯାଏ । କାଏର ସଦା ଶିକାରରେ କେବେ
 ପୁଷ୍ପା (ହରିଣ) କି କୁଟୁରା ମାରେ ସେ କେଡ଼େ ଖୁସି ହୋଇଯାଏ ।
 କି ଅହ୍ଲାଦରେ ଜିଲୁ (ମାଂସ) ରନ୍ଧି ଖାଇବାକୁ ଦିଏ । ତା ଘରକୁ
 ଆଜିକାଲି ନୂଆ ନୂଆ ଲୋକ ଆସନ୍ତି । କିଏ କେତେ ରକମର ଜନସ

ଆଣେ । ସେ ତ ଖୁସି ହୁଏନା । ବରଂ ଶାଢ଼ୀଟା ଆଉ ଟିକିଏ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା କି, ତେଲର ବାସନା ଟିକିଏ ବେଶୀ ଚଢ଼ା ହୁଅନ୍ତା ବୋଲି ତା ମନ ଖଟକା ଧରେ ।

ଆଜିକାଲି ଯିଏ ଡାକିଲେ ବି ସେ ଚାଲିଯାଏ । ସେ ବାହାରିଲେ ଶଶି ତାକୁ ଭଡ଼ି ଭଡ଼ି ନେଇଯାନ୍ତି । ସେ କିଛି କହେନି ସବୁ ତାକୁ ଧରିଲେ ନେଲେ ତା ଦହ ଯେମିତି କାନ୍ଦୁ ଉଠେ । ସେ ଟର୍ଣ୍ଣରେ ସେ ଆନନ୍ଦ ତ ପାଏନି । ବରଂ ଗୋଡ଼ ହାତ ବାଜିଗଲେ ଶଙ୍କେଯାଏ । ତାର ମନେ ପଡ଼ିଲା ବାଆ ପରବ କଥା । ଗୀତ ବୋଲି ବୋଲି ଟୋକେଲ୍ ମାନେ ଗାଁରେ ଭେଣ୍ଟିଆମାନଙ୍କୁ ଗୋଡ଼ରେ ମାଡ଼ ଦିଅନ୍ତି । ସେ କାହାକୁ ନେତେଥିର ମାଡ଼ ଦେଇଛି । ବେଳେ ବେଳେ ତା ପିଠିରେ ବି ଚଢ଼ି ଯାଇଛି । କାହାକୁ ହୁଇଁଲେ ତା ଦେହ କେମିତି ଉଲ୍ଲସି ଉଠୁଥିଲା । ଲେବେଗା ଭାବ ଭାବ ବିସ୍ତେର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ବୟସାୟ ସଭ୍ୟତାକୁ ଗୋଇଁଠା ମାରି ଗାଁକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ସେ ପାଗଲ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଗାଁର ଭାବନା ଭିତରେ ସେ ସବୁକଥା ଭୁଲି ଯାଇଁ ବାଆ ପରବର ଗୀତ ଶୁଭ୍ ଜୋରରେ ବୋଲିଲା—

ଚେତନା ଦିଶୁମେ ତୋ ଗୁହ୍ମଲେ ଗୋ ଗୁଲେ
ଲତାର ଦିଶୁମେ ତୋ ଜଳି ଗୋ ମିଳି
ଗାଏନା ଲଗିନେରେ ଗୁଲେ ଗୋ ଗୁଲେ
ଓଁ ଓଁ ଲଗିନେରେ ଜଳି ଗୋ ଜଳି

(ବର୍ଷା ଆସିବ—କଳା ମେଘ ଉଠିଲଣି—ପବନ ଦେବାରୁ
ଝିଲିମିଲି ନେଲଣି—ବର୍ଷା ଆସିବ ବୋଲି ଆକାଶ କଳା ହୋଇଛି)

ଲେବେଗା ତୋସମା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା—ବରଷା ତୋସମା ଭୁଲି
କରି ସମରକୁ ଆସିଛି । ମେଘ ତା ଆଡ଼କୁ ଦୃଢ଼ିଆଇ ଛୁଟିରେ ତାକୁ ଜାକି
ଧଳଲା ।

ହସର ତୋସମାର ଓଁ କୁମ୍ଭଜ ଉଠୁଥିଲା । ସେ ସପନ
ଦେଖୁଥିଲା ଲେବେଗାର ଛୁଟି ଶାଢ଼ୀ, ଚମ୍ପା, ବାସନାବିଲ୍ଲା ।

ସରମା

ସରମା ସବୁଦିନ ପରି ସକାଳୁ ଉଠି ଦର୍ପଣରେ ମୁହଁଟାକୁ ଭଲ କରି ଦେଖିନେଲା । ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ତାର ଏଟା ଅଭ୍ୟାସ ହେଇ ଯାଇଛି । ବିଛଣାରୁ ଉଠିଲାତ ମୁହଁଟାକୁ ଦର୍ପଣରେ ଟିକିନିଖି କରି ଦେଖିବ । ଏଣେ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହେଇ ପାଟିରୁ ଗାଣିଣୀ ଛୁଟି ଯାଉଥିବ । ସେ ଆଖିକୁ ଗୋଲ ଡୋଳା ଦୁଇଟାକୁ ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ନିରୁଦ୍ଧ ନିରୁଦ୍ଧ ଦେଖିଲା । ଅଜକାଳ ସେ ଦୁଇଟା ଭାରି ଅବାଧ ହେଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ବାଟରେ ଘାଟରେ ଯେତେ ମନା କଲେ ବି ଆପଣା ଛୁଆଁ ଛନକ ଛନକ ଇଆଡ଼େ ସିଆଡ଼େ ହେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଚିହ୍ନା, ଅଚିହ୍ନା, ଯିଏ ଆସୁ, ନିଶ୍ଚୟ ସେ ଚାହିଁବ । ନ ଚାହିଁ ରହି ପାରିବନି । କାହା ସହୃଦ ଆଖିକୁ ଆଖି ମିଳିଗଲାତ ଆଖି ଦୁଇଟା ହଠାତ୍ ତଳକୁ ନଇଁ ପଡ଼ିବ । ଗାଲ ଉପରେ ରଙ୍ଗ ଉତୁର ଯାଏ । ଲୋକଟା ଟିକିଏ ଆଗେଇ ଗଲେ ସେ ଫେରି ଫେରି ଅନେଇବ । ଇମିତିକ ତାର ଲୁଗା ପିନ୍ଧା ଡଢ଼, ତାର କମିଜର ରଙ୍ଗ, ଚାଲି ଚାଲି ତା ହାତ ଦଲ ସବୁ ଠିଆ ହେଇ ଅନୁମାନ କରୁଥିବ । ବେଳେ ବେଳେ ବି ଯାଜାଙ୍କ ପାଖରେ କଥା କହୁଁ କହୁଁ ସେ ଆଲୋଚନାଟା ପକେଇ ଦିଏ । ସାଜା ଭିତରୁ କିଏ ଯଦି ଟାହୁକି କରି ଘେମରେ ପଡ଼ିଗଲା ବୋଲି କହିଦେବ, ମୁହଁକୁ ଓହୋଲାଇ ତାଙ୍କୁ ବାଉକଥା ବକବ । ବେଶୀ ସେ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ହେଲେ ଯଦି ପାରିବ ଶେଷକୁ ଦି ଚାରି ଚାପଡ଼ି ବି ବଜାଇବ । ସେ ଦିନ ଗାଧୋଇ ସେ ପୋଷାକରୁ ଫେରୁଛି । ଓଢ଼ା ଲୁଗାଟା ଦେହରେ ଲାଗି ଲାଗି ଯାଉଛି । ପତଳା ଲୁଗାଟାକୁ ପୁଟେଇ ଗୋଧା ଦେହଟା ଉପରକୁ ଚଢ଼ି ଉଠୁଛି ।

ସେ କେତେ ସମାଜ ଗୁଲବ ? ମନ ଦିନକୁ ଦିନ କି ବଡ଼ା ବଢ଼ୁଛି ସତେ ! ଆଜିକାଲି ଦୌଡ଼ିବା କଥା କିଏ ମରୁଛନ୍ତି, ଚାଲିବାକୁ ତାକୁ ବାଧୁ ଯାଉଛି । ସେ କେତେ ଡେଙ୍ଗା ନଫଲଗଲାଣି । ଗୁଲିଲା ବେଳକୁ ଜଙ୍ଗଲର ଜଙ୍ଗ ଦଣି ହେଇ ଯାଉଛି । ହୁଏ ଦିନେ ସେ କେତେ ଦାଣ୍ଡିଆ ମାରୁଥିଲା, ପ୍ରଜାପତି କଳି ପଛରେ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ତାକୁ ଟିକିଏ ବି ଝାଲିଆ ଲଗୁ ନ ଥିଲା । ନିଆଁଲଗା ଏ ଦେହ ମୁଣ୍ଡକୁ ଯେ କଣ କରିବ ? ଦିନେ ଗଲେ ସେ ଗୁଡ଼ାକ ପରେ ଲେଖା ମାରୁଛନ୍ତି । ଏ କାତ ଦିପଟ ହାତକୁ କେତେ ହୁଗୁଳା ନେଇଥିଲା । ଏଇଛୁଣ ବସିଗଲାଣି । ଉପରକୁ ଟେକିଲେ ହାତ ମଝିଯାଏଁ ଉଠି ଆସୁଥିଲା । ଏ ହାତଗୁଡ଼ାକ କେତେ ଲମ୍ବା ହେଇଯାଉଛି ? ତାର ସାଙ୍ଗ ସମାଜନ । ଏକା ବର୍ଷର । ଦିନେ ଓଳିଏ ବଡ଼ ସାନ । ସେ ତ ଆଜି ତାପରି ଇମିତି ବଢ଼ି ଯାଇନି । ଆଜି କାଲି ତାକୁ ଦେଖିଲେ ଏକୁ ଲଜ ମଉଛି ସତେ । ଦେହଟା ଏତେ ବଢ଼ିଲାଣି । ଆଜି ଏଣିକି ବୋଧହୁଏ ସେ ବଢ଼ିବନି । ମଣିଷଗୁଡ଼ାକ କଣ ଇମିତି ଦିଗୁରି ମାସରେ ବଢ଼ିଯାଆନ୍ତି ନା କଣ ? ଦଶାଦଶା ଗୁଡ଼ିଆ ବି ନିଆଁରଡ଼ ହେଉଛି । ଲୁଗାଟା ଲାଗିଗଲାବେଳକୁ କମିତକା କମିତକା ଅଲଗା ଲାଗୁଛି । ଦେହର ଏ ଗଡ଼କୁ ପୁଣି ଓଦାଲୁଗା, ବୋଝ ଉପରେ ନଳିତା ଚଢ଼ା । ସେ କଣ କରେ ? ପଛଆଡ଼ୁ କିଏ ସାଇକେଲ୍ ଦଣ୍ଡି ବଜାଇଲା । ସେ ଭୁଲରେ ଟିକିଏ ଚାହିଁଦେଲା । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ରଜାପୁଅ ପରି ପିଲାଟା । ପୁରୀ ପେଣ୍ଠ ପିନ୍ଧିଛି । ହାତରେ ସୁନାର ଦଣ୍ଡା । ଗୋଡ଼ରେ କଲା ମତ ମତ ଯୋଡ଼ା । ମୁଣ୍ଡରେ କୁଞ୍ଚି କୁଞ୍ଚି ବାଳ—ପବନରେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ପଡ଼ି ଯାଉଛି । କିଏ ବା ନ ଚାହାନ୍ତା ? ଏଣେ କାନ ଫେରଟା ଦୈବକୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଗୋଡ଼ରେ ଗାସ୍ତାକଡ଼ ଦାସ ଛୁଇଁ ହେଇଗଲା । ସେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେଠୁଁ କଣ ବା ହେଇଗଲା ? ଏ ରୂପା, କନ, ସାବି, ପାର, ତାକୁ ଯୋଉଁ ହଲାପଟା ସେ ଦିନ କରୁଛନ୍ତି ! ତାଙ୍କୁ ତ ଗୋଟେ ଖୋରାକ ମିଳିଗଲା । ଆସ ଯେଉଁଠି ନଦୀ ହାଟ ବସିଛି । ଦେଖେଇ ଦେଖେଇ ପୁଣି ତର ମେଲା ହେଉଛି—‘କାନ୍ଥରେ କାଟିଲି ଗାର, ଏହି ଝାଲିଆ ହୁଅନ୍ତା ବର, କରନ୍ତି ମଙ୍ଗଳବାଦ ।’ ଭୁମ ମୁଣ୍ଡପୋଡ଼ୁ ଅଗ୍ନିରା-ଚଣ୍ଡୀଗୁଡ଼ାକ । ଗୁଲୁଣୀ ବାହୁଛି ଛୁଞ୍ଚିକି । ଭୂମର ମନ ସକ ସକ ହେଉଥିବ । ହେଉ, ଏକା ମାୟଙ୍କ କଣ ଶୀତ ଯାଏ ? ଦାଉ ପଡ଼ିଲେ

ସେ କଣ ଶୁଣିବେ ନ ଦେଇ ଗୁଡ଼ିବ ? ରାସ୍ତାଟାରେ ଏଗୁଡ଼ାକ ମୁହଁରେ ବାଡ଼ି ଦତା ନାହିଁ । ସେ ଦିନ କି ହସା ହସିଲେ ଲୋ ମାଆ । ଭଦ୍ରଲେ କି ଦରର ଧୁଅ ସେ କଣ ନ ଭାବିଥିବ ? ତା ମୁହଁରେ ପରା ସେଦିନ ଝାଳ ଜମି ଆସିଲା । ଛୁଟି ଖାଲି ଦାଉଁ ଦାଉଁ ପଡ଼ିଲା । ରାସ୍ତାରେ ଭଲ ଭଲ ଲୋକ ଥାଆନ୍ତି । ପଥ ପଥ ଦେଇ ଛୁଟୁଥାଏ । ପୋଷାକ କଲରୁ ଅନ୍ୟା ଅନ୍ୟ ଅନେଇ ଥାଏ । ସେ କଣ ନ ଭାବି ଥିବ ?

ସରମା ଦର୍ପଣରେ ମୁହଁ ଦେଖି ମୁହଁକୁ ହାତରେ ଦେଖିଥାଏ । ମୁହଁଟା ତାର ଲମ୍ବା ହେଇ ଆସୁଛି । ଛୁଟିଦିନେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର କାଳେ ଜନ୍ମପରି ଗୋଲ ଥିଲା । ଦାଣ୍ଡଗଲ ଲୋକ ବି ତା ଗଲରେ ଚମ୍ପା ଦେଉଥିଲା । ପଃ ମୁହଁଟା ତାର ଲମ୍ବା ହେଇଗଲା । ତଳ ଓଠଟା ବି ଟକିଏ ଓଜନିଆ ଓଜନିଆ ଲାଗୁଛି । ହେ, ଦିନକୁ ଦିନ ଏ ସବୁ ଜଣ ହେଉଛି । ସରମା ମୁହଁକୁ ସୁଲଳ ଗୁଡ଼ାଏ ଏଣୁ ତେଣୁ ଭାବିଲା । ଦର୍ପଣକୁ ଧୂଆଁ ଚାହିଁଲା । ନାକ ଟିକିଏ ଲମ୍ବା ହେଇ ଯାଇଛି, ପରୁ ଆଖି ପତା ଆଖି ଉପରେ ନକଲେ ସୁନ୍ଦର ନେଇ ବାଜି ଯାଇଛି । ଲଅଁଳ ଓଠ ଉପରେ ପାଣିଚିଆ ନାଲି ରଙ୍ଗ କିଏ ଆଉ ଏକଦୃଷ୍ଟି ଲପି ନେଇଛି । ସେ ଦର୍ପଣକୁ ମୁଗ୍ଧ ହେଇ ଚାହିଁ ରହିଲା । ଦର୍ପଣ ହାତରୁ ଟିକିଏ ତଳକୁ ଖସି ଆସିଲା । ବେକରୁଟା ଗୁଡ଼ି ଦର୍ପଣରେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ବେକ ନକଲେ ସୁନ୍ଦର ତାହା ! ବେଳିଆ ଛୁଟି ଉପରେ ଅସଜଡ଼ା ଶାଢ଼ୀ ସେ ସଜାଡ଼ି ନେଇ ଦଣ୍ଡେ ଚାହିଁଲା । ନିଆରା ଅତ୍ୟାଚାରରେ ମୁଣ୍ଡର ବାଲି ହୁଗୁଳି ଯାଇଛି । ନେଟ ଗୁଡ଼ି ଅଳକ ପବନ ବାଜି ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି କପାଳ ଉପରେ ଗୋଳି ଖେଳୁଛି । ସେ ପଲକ ନ ପକାଇ ନିଜକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା । ଗାଁରେ ଏବେ ସରସ୍ବତୀ ମୁଣ୍ଡି କଟକରୁ କାଗଜର ଆସି କରୁଥିଲେ । ସରସ୍ବତୀଙ୍କ ମୁଖ ଲମ୍ବା ହୋଇଥିଲା । ସମସ୍ତେ କହୁଥିଲେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ବୋଲି । ତା ମୁହଁ ଲମ୍ବା ହେଇ ଯାଇଛି । ସବେ ନକଲେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି ! ସେ ଦିନ ମାଆ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଚମ୍ପା ଚମ୍ପା କଣ କହୁଥିଲା । ସେ କାନ ପାରି ବୋଟ ବେରୁ ଶୁଣିଲା । କାହିଁ କଥା ପଡ଼ିଲା । ମା କହୁଥିଲା, ନେ କାନର ଭାରି ସୁନ୍ଦର । ତା ରୁମ୍‌କୁ ଚାହିଁ ଭଲ ବରଷିଏ ଠିକଣା । ନେ କାନର ଶୁଣି ମୁହଁ ଧୁସ୍ ଧୁସ୍ କେ କହୁଥିଲା । ହୁ, ମାଆଟା ଦାଢ଼ାକି ଅଟେ... ।

ସରମାର ଗୁଳି ଗଟରେ ଫୁଲ ଉଠିଲା । ସେ ସୁନ୍ଦର, ନୟନ ଲାଣ୍ଠିପୁ
 ସୁନ୍ଦର—ସୁନ୍ଦର କାହିଁକି ଭାରି ସୁନ୍ଦର । ନ ଦେଖିଲି ବାଟରେ ଘାଟରେ
 ତାକୁ ଏତେ କଟମଟ କରି କାହିଁକି ଚାହାନ୍ତି ଯେ ! ନୟନ ଦର୍ପଣ ଥୋଇ
 ଦେଇ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ବାଡ଼ିଆଡ଼ିକୁ ଚାଲିଗଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆମ୍ଭ ଗୋଟା
 ପଛଆଡ଼ୁ ପରେ ଉପରକୁ ଉଠି ମାଡ଼ୁଥିଲେ । ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା ନାଲି
 ଖସି ଗଲେ, ପତର ଭୂଇଁ ଉପରେ କୁଟିଲେ ଖସିଲେ ପଡ଼ୁଛି । ସରମା
 ହୋଇ ଦେଇ ବୁଝି ଘର । ମନ ଭିତରଟାକୁ ରକ୍ତକର ବୋଲି
 ସକାଳର ଖସି ଭିତରୁ ମନମୁଦାବନ ଘଟି ଯାଇ ଘାଟ ଘାଟ ଘାଟ । ଖସି
 ଆଡ଼କୁ ଆଖିଲା ଦେଖାଇ ହାତ ଆଖି ମୁହଁରେ ଘଷିଲା । ବାହା ଉପରୁ
 ବୁଝି ଖୋଲି ନାଲି ଖସି ହାତ ଦେଖାଇ ଦେଖି ବୁଝିଲା । ନୟନ
 ଉପରେ ଖସି ପଡ଼ି ତଳେ ନକ୍ କରି ଉଠିଲା । ଗୋଟି ଦେଖି ଉପରେ
 ଖଞ୍ଜିନ୍ ଖସି ପଡ଼ି ଗୁଣିଆଡ଼ୁ ଘାଟେଇ ଦେଇଛି । ନୟନ ମନେ ମନେ
 ଘାଟୁଥିଲା, ଅଭିମା କାହାଣୀର ପାତ ସମୁଦ୍ରର ତେର ନକ୍
 ସେପାରିର ରୂପ କୁମାରୀ “ଉଜ୍ଜଳବଞ୍ଚା” ସେ, ଶଙ୍ଖ ମଲ୍ ମଲ୍ କୋଠା
 ଉପରକୁ ଉଠିଲେ ଗଲେ ସାରା ଉଜ୍ଜଳ ଉଠିବ । କେତେ ରଜାପୁଅ
 ଆସି ରୂପ ତେଜରେ ପୋଡ଼ି ଦେଇ ମରବେ । ଶେଷକୁ ସେ ଆସିବେ...
 ମୁଣ୍ଡରେ ଜରିପାଗ—ଅଗାରେ ଧୁନାଗଣ୍ଡା—ପକ୍ଷୀରଜ ଘୋଡ଼ା ଛଡ଼ି
 ଜୀବନକୁ ପାଣି ଛଡ଼େଇ ଆସିବେ...ସରମାର ମନ ଭିତରେ ଭାବନା
 ଲହଡ଼ି ମାଡୁଥିଲା । ସପନରେ ଆଖି ପୋତି ଦେଇ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଅମ୍ଭ
 ଗଛର ଅଗ ଉପରୁ ତେରରୁ ଖସି ଭିତର ଦେଇ ଗଡ଼ିଆରେ ମେଞ୍ଚା
 ମେଞ୍ଚା ଖସି ବାହା ବାହା ପକ୍ଷୀରଜ ଘୋଡ଼ା ତା ଆଡ଼କୁ ଛୁଟି ଆସୁଥିଲା ।
 ସରମା ପାଖ ଝାଙ୍କିଲେ ତରଳ ଗଛ ଅଗରୁ ମୁଠା ମୁଠା ଫୁଲ
 ଆଗକୁ ଛୁଟି ଛୁଟି ଗୋଳରେ ତାକୁ ପାଗେଟି ଆଣିବାକୁ ହାତ
 ବଢ଼ାଇଲା । ଉପରକୁ ହାତ ଟେକି ଟେକି ଗୁଡ଼ିରୁ ଲୁଗା ଖସିଗଲା ।
 ତାକୁ ମାଲୁମ ନାହିଁ । ମନ ଭିତରେ ମୁଠା ମୁଠା ଭାବନା ଫୁଟି ବାସନା
 ଖାଲି ମହକ ଉଠୁଛି । ତା ଭିତରେ ସେ ଘାସି ବୁଲୁଛି । ପଛଆଡ଼ୁ, ସାବ
 ଆସି କୁଣ୍ଡଳ ପକାଇଲା । ଖୋଲି ଛୁଡ଼ି ଉପରେ ପବନ ବାଜି ଛୁଡ଼ି
 ଭିତରଟା ପାକି ଅବଶି ଦେଇ ଆସିଲା । ସରମା ବୁଲି ପଡ଼ି ସବୁକୁ
 ଜାବୁଡ଼ି ଧାଇଁଲା । ସାବ ହାତ ଛଡ଼ାଉ ଛଡ଼ାଉ ହସି ହସି ଟାହୁଲ କଲା—

“ଚନ୍ଦ୍ରମାବତୀ ବଢ଼ି, ମୂଲ ତୋଳିବାକୁ ଶରଧା ବଳିଛି କାହ୍ନୁକୁ ମଣିବା ପାଇଁ” । ସରମା ହାତ ଛୁଡ଼ି ଦେଇ ଭାରି ସରମି ଗଲା । କିଛି ନ କହି ବାଡ଼ି ସେମୁଣ୍ଡ ଗୋଲପ ଗଛ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲା । ସାବ ତା ପଛ ପଛେ ଧସି ଧସି ଯାଉଁ ଯାଉଁ କହିଲା—

“ଲବଙ୍ଗଲଟା ଫୁଲ ଚଢ଼ଟା ଫୁଲ କେଉଁଦିନ ଫୁଟିବ,
ଅନାଇ ଅନାଇ ବୟସ ଗଲ କାନ୍ଦୁ କେଉଁଦିନ ଆସିବ ।”

ସରମା ଗୋଲପ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା । କଢ଼ିଟା ଅଳ୍ପ ଜମା ପାଖୁଡ଼ା ଖୋଲିଛି । ଫୁଲ ମଝିର ଖୋଲ ଅଂଶ ଭିତରଟା ଲାଲ ଟହ ଟହ ହିରୁଟି । ସରମା ଲୋର ସମାଳ ପାରିଲାନି । ଆଜିକାଲି ଫୁଲ ଦେଖିଲେ ମନ ଭିତରଟା ତାର କମିତ କମିତ ମେହ ଶରୀରର ଓଢ଼ା ଓଢ଼ା ଲାଗି । ଫୁଲକୁ ଛୁଣାଇବାକୁ ତାର ହାତ ଗଲାନି । କଢ଼ିଟିକୁ ବଳେଇ ଆଣି ଗାଲରେ ଟିକିଏ ଚାପି ଧରି ପୁଣି ଗୁଡ଼ିଦେଲା, କଢ଼ିଟା ଦେ ହଲି ଉଠିଲା । ନାଲି ଖର ତା ଉପରେ ପଡ଼ି ଆସୁଛି ଚକ୍ ଚକ୍ ମାଲ । ଏଇ ନକରେ ଦିନ ଆଗରୁ କେତେ ଗୋଲପ ଏଇ ଗଛରୁ ମିଛୁଟାରେ ଢୋଳି ନେଇ ପାଖୁଡ଼ାକୁ ଟିକି ଟିକି କରି ସେ ପବନରେ ଉଡ଼ିଲା ଦେଖିଛି । କଢ଼ିଗୁଡ଼ାକୁ ବାଡ଼ିରେ ପିଟି ଝଟିଲା ପକାଏ । ଦର ସେଥିପ୍ରତି ସମସ୍ତେ ଚିନ୍ତା । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଫୁଲ ଛୁଣାଇବାକୁ ତାର ବେଶୀ ଛକ୍କା ହୁଏନା । କଢ଼ର ଫୁଟିଲ ପାଖୁଡ଼ାକୁ ସେ ନିରେଖିଲା ଅନାଇଥିଲା । ପାଖୁଡ଼ା ଦେହରେ ରଙ୍ଗ ଚକ୍ର ଉପରେ ଆଡ଼କୁ ପାଶିବିଆ ମାରି ଆସିଛି । ମୋଡ଼ି କାତାରେ କେ ଟିକିଏ ବେଶୀ ବେଶୀ ଲେସି ହେଇଛି । ସେ ଦେଖୁଥିଲା । ସେ ଚିତା କାଟିଲେ ରଙ୍ଗଟା ଠିକ ସେହିମିତି ଦେବ ।

ସାବ ହାତରେ ଗୋଟାଏ ଦୟାଳା ଫୁଲ ମୁଣ୍ଡେଇ ସରମାକୁ ଶୁଣେଇ କେଲି ଫୁଲ ଛୋଟିବାକୁ । ସରମା ମାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଫୁଲର ନାଟା କହି ଦେଇ ଧସି ପକାଇଲା । ଲାକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରଶ୍ନାକରଣ କରୁଛି ! ସେ ଦିନ ସଜନୀ ମାଙ୍ଗେଇ ବାଜି ମାରି ବାସନା ଶୁଣି ଫୁଲ ଚାହିଁଥିଲା । ସଜନୀ ହାରିଗଲା ବୋଲି ଦି'ଦିନ ମୁହଁ ଧାନ ଉଷୁନାହାଣ୍ଡି ପରି କରି କଥା କହିନି ।

ବୋଉ ଘରୁ ପାଟିକଲା—“ଆଜି କଣ ଗାଧୁଆ ହେବନି କି ? ଖରା ଆସି ମଝି ଅଗଣାରେ ହେଲଣି ।” ସାବ ସାଙ୍ଗରେ ଚର ଚର ହୋଇ ସରମା ପୋଖରୀକୁ ବାହାର ଗଲା । ସାବ ଡାକିବାକୁ ଆସି ଅଟକି ପାଇଥିଲା । ସରମାକୁ ଏଣିକି ଏକୁଟିଆ ଭଲ ଲାଗୁନି । ପାଞ୍ଚ ଜଣ ନ ହେଲେ ତାକୁ କମିତିକା କମିତିକା ଭାସିଆ ଲାଗୁଛି । କାହା ଘରକୁ ନୂଆ ବୋହୂ କି କୁଣିଆ ମଇସର ନେଇ ଝିଅ ଆସିଲେ ଖବର ଶୁଣିଲାତ ବୋଉକୁ ନ କହି କେଉଁ ମାର୍ଗରେ ପାଇ ସେଠି ପହଞ୍ଚିଯିବ । ମନ ମିଳିଗଲାତ ଦୟା ଦୟା ବସି ଗସିବ । ତାଙ୍କ ଗାଁ କମିତି ?—ଲୋକ କମିତି ? କଣ କଣ ମିଳେ, ଭିକ୍ଷିଣୀରୁ ଦେଜାନାଲ ପାଏ । କେଉଁଠି ମାଛପି ଗୋଟେ ବସି କିଛି କଥା ନେଉଛନ୍ତି ତ ସେଠି କାନ ଡେରି ଠିଆ ହେବ । କା ରେରସ୍ତ କପରି ? କିଏ କଲିକତାଆ ତା—ସାଙ୍ଗରେ ତା ସ୍ତ୍ରୀ ଏଥର କଲିକତା ପାଇଥିଲା । ହାବଡ଼ା ମୋଲ ଦେଖିଲା । ନଟମ୍ ଗାଡ଼ି କମିତି ବଦ ହୁଏନ—ବୁଲୁଥିବ ଓହ୍ଲେଇବ । କାହାର ପହଲୁ କରି ପୁଆଣି ଘର ହେଇଛି । ବାପଘରକୁ ଆସିଛି । ପହଲି ଦିନ ମହୁଣସ୍ୟା ରାତିର କଥା ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ହସ କୁହୁଲି ଉଠିବ । ସରମା ଦେହରେ ଶିର ଶିର ପବନ ଖେଳିଯାଏ । ମନରେ ଡର ପଶିଯାଏ । ତାର ତ ଦିନେ ବାହାଘର ହବ । ସେ କମିତି ପାଇଁ ଚଳିବ ? ସାହାଙ୍କ ହାତ ଧରିବ ସେ କମିତିକା ଲୋକ ହେଇଥିବେ । ହେଇ କଲ୍ୟାଣୀଙ୍କ ସ୍ବାମୀଟା କାଲେ ମଦୋଡ଼ିଟାଏ । ନାକରେ କାହିଁଲେ ଦିନ ସବୁନି ତାର । ଧଡେ କରମରେ ତାର ମା ଷଠୀ ଜାଉଛି କି ଗାର ମାଉଛି ନେଜାଣି ? ଶାଶୁ ନଣନ୍ଦଙ୍କ ଖେଣି କଣ ସେ ସହି ମାରିବ ? ମା ଆଜିଯାଏ ଚତାକରି ବି କଥା ପସଦ କହିନି । ପର କି ସନ୍ତ ଆପଣାର ହେବ ? ମାନ ପତରରୁ ଭୁନ ଖସିଗଲେ ବି ତାକୁ ବାରକଥା ଶୁଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସଜ ମାଉଁସରେ ଅଂସେଇ ପକେଇ ସେମାନେ କଥା କହିବେ । ସେଠି ବା ତାର ବୁଝା କଣ ଥିବ ? ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ହେଇଯିବେ । ବୋଷ ହେବ ନେବଲ କାନ୍ଦି । ତେଲି ତେଲି ଏକାଠି ହେବେ ପିନ୍ଧୁଆ ବାତ ପଡ଼ିଯିବ । ଭୁବନାର ଓଜନରେ ମୁଣ୍ଡ ତାର ଗରମ ହୋଇଉଠେ । ତା ଅଣି ଆଗରେ ନେତେ

ରକମର ଦୁନିଆର ଭାବନା ଆସି ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଜାଲ ପରି ଛଦମଦ ହୋଇଯାଏ । ତା' କିଛି କୂଳ କିନାର ପାଏନ ।

ପୋଖରୀ କୂଳରେ ସରମା ପହଞ୍ଚି ରତ୍ନକୁ ଦେଖିଲା । ସେ ନୂଆ ହୋଇ ଗାଁକୁ ଆସିଛି । ସେ ଆସିଛି ବୋଲି ସରମା ଶୁଣିଥିଲା, ଖାଲି ଦେଖିବ ବୋଲି ଭାରି ମନ ଥିଲା । ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଝିଅଟିଏ ରତ୍ନ । ଗୋଟିଏ ଭୃଞ୍ଜଳରେ ଗଡ଼ା, କଥା କଥାକେ ହସ । ଆଖି ଲଜରେ ବୁଜିହୋଇ ପାଉଥିବ । ସରମାର ମନ ତା ଆଡ଼କୁ ତଳି ପଡ଼ିଲା । କଥା କହୁ କହୁ ରତ୍ନର ପିଠି ଦସି ଦେଲା । ରତ୍ନର ଗୋଲ ଗୋଲ ବାହାକୁ ଦସ୍ତ ଦସ୍ତ ସରମାର ଛୁତ ଭିତରେଟା କଣ ହେଇଗଲା । ସେ ତା ବାହାକୁ ହାତ ମୁଠାରେ କାହିଁକି ଚପି ଚପି ଦେଲା, ସାରା ଦେହ ତାର ଥରି ଉଠିଲା । ତୁଠ ପଥର ଉପରେ ବସି ଗୋଡ଼କୁ ସରମା ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଦସ୍ତ ଦସ୍ତ ଗସ୍ତ କରୁଥାଏ । ଗୋଡ଼ଛୁ ଚମଡ଼ା ଉଠିଗଲେ ବି ସେ ଗୋଡ଼ ତଳିପାକୁ ଆଜିକାଲି ପ୍ରତିଦିନ ଦସ୍ତ ଦସି ପାଲିଧି କରେ । ଅଳତା ଦେଲେବେଳେ ଅଳତା ତଳିପାରେ ମିଳିଗଲେ ତାକୁ ଭାରି ଆରାମ ଲାଗେ । ହାତ ଦସ୍ତ ଦସ୍ତ ଆଙ୍ଗୁଳି ଉପରକୁ ନଜର ପଡ଼ିଗଲା । ବି ଧୂରଟା ଛୁମ ଉଠିଛି । ସେ ତାକୁ ଆଖି ମୁଦ ଓପାଡ଼ି ଦେଲା । ରତ୍ନରେ ଦିନେ ଦିନେ ହଲଦି ଲଗାଇ ଦେହରୁ ମଲଖଟି କାଢ଼ିଲା ବେଳେ ଛୁମକୁ ସବୁ ଉପାଡ଼ି ଦିଏ । ଦେହଟା ଛୁମ ବାଲୁ ବାଲୁ ହେଲେ ତାକୁ ଅଲପଣୀ ବୋଲି କହିବେ । ରତ୍ନ ସାଙ୍ଗରେ ଗମରେ ସରମା ମାଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ସାବି ଏହା ଭିତରେ ତନ୍ତ ଚାରି ଥର ଡାକଲଣି, ତାକୁ ଶୁଭିନ । ସାବିକୁ ସରମା ସବୁବେଳେ ହିଂସା କରେ ।

ଉପରେ ଉପର ସିନା ମିଶେ, ଭିତରେ ତା ଶିଶୁ ସବୁ ପାରେନା । ସାବି ଘରକୁ ତା ଭାଇ ସାଙ୍ଗ ସୁଶୀଳ କଲେଜ ଛୁଟିହେଲେ ବେଳେ ବେଳେ ଆସେ । ସରମା ଲୁଚି ଲୁଚି ଦେଖିଛି, ସାବି ଓ ସେ ଆମ୍ବରାଟାରେ ହାତ ଧରିଧରି ହେଇ ଟୁଲପଞ୍ଜିବେଳେ ବୁଲନ୍ତି । ସାବି ବେଶୀକୁ ଧରି ବେଳେ ବେଳେ ସୁଶୀଳ ଛୁତରେ ଲାଡ଼ିଧରେ । ସିଗାରେଟ ଖାଉଁ ଖାଉଁ ସାବି ମୁହଁକୁ ଧୁଆଁ ଛୁଡ଼େ । ସୁଶୀଳ ଆମ୍ବିଲତ ସାବିର ଆଉ ଦର୍ଶନ ମିଳେନି । ସରମାର କାହିଁକି ଭାବ ହିଂସା ହୁଏ । ସାବି ଘରକୁ

ବୋଉ କିଛି ଜନସ ନେବାଲଗି କହିଲେ ଆଜି କାହିଁ ସରମା ମୋଟେ
 ଯିବାକୁ ରାଜ ହୁଏନ । ପୁନେଇ ପରବରେ ସାବ ଭଲ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ
 ପିନ୍ଧିଲେ ସରମା ତାକୁ କଣେଇ କଣେଇ ଚାହିଁ ହିଂସାରେ କାହିଁକି
 ଜଳିଯାଏ । ସାବକୁ କେତେ କଥା କହିବ ବୋଲି ସରମା ଭାବ ରଖିଥାଏ,
 ସାବକୁ ଦେଖିଲେ ଧବୁ ଭୁଲିଯାଏ ।

ସାବ ଡାକ ଡାକ ମୁହଁ ପଣ ପଣ କରି ଯିବାକୁ ବାହାରିଲା ।
 ପଛକୁ ଫେରିପଡ଼ି ବଡ଼ ପାଟିରେ ଶୁଣେଇ ଶୁଣେଇ କହିଲା ।

“ରଖିଲି ଚପୁଡ଼ି କଳାମେଘୀ ଶାଢ଼ୀ ଗୋ ବାଜି ଗଲୁ ଶୁଖି
 ବନ ହଳଦୀରେ ନଡ଼ିଆ ମାଲପା ଅତର ରହିଲା ବାକି ?”

ସାବ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଯିବାକୁ ବସିଲା । ସରମାକୁ ଭାରି ମାଡ଼
 ମାଡ଼ ପଡ଼ିଲା । ସେ ତରତରରେ ଲୁଗା ଚପୁଡ଼ି ଯିବାକୁ ବାହାରିଲା ।
 ସାବକୁ ଟିକିଏ ଅଟକିବାକୁ କହିଲା । ସାବ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ସରମା
 ଆଖିରେ ଲୁହ ଆସିଗଲା । ସାବ ଆସି ମୋଡ଼ ଜାଗାରେ ଅଟକି ଠିଆ
 ହୋଇଥାଏ । ସରମାକୁ ହସ୍ତ ନ ଥାଏ । ସରମା ମନେ ମନେ କଣ ଗୁଣ୍ଡ
 ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇ ନାକ ସୁର୍ତ୍ତ ସୁର୍ତ୍ତ କରି ଆସୁଥାଏ । ସାବ ତାକୁ ଦେଖି
 କୁଣ୍ଡେଇ ପକେଇ ହସି ପକାଇଲା । ଆଖିରୁ ତାର ଲୁହ ପୋଛିଦେଲା ।
 ସରମା ବି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ହସି ପକାଇଲା ।

ସରମା ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଦର୍ପଣ ଦେଖି ଲମ୍ବ ଲଞ୍ଜି କାଟି ଆଖିରେ
 କଳା ଲଗେଇଲା । ପାଣିଆ ଆଖିରୁ ପାଣି ବରଷାପା ଗାଲ ଉପରକୁ ଖସି
 ଆସିଲା । ସେ ତରତରରେ ପୋଛି ପକାଇଲା—ବୋଉ ଆସି ପଦ କିଛି
 ଭାବେ । ଜଣି ମୁହଁଥିବା ମଦୁର ଶାଢ଼ୀଟାକୁ ଭଲକରି କୁଣ୍ଡେଇ ପିନ୍ଧିଲା ।
 ପିନ୍ଧି ପିନ୍ଧି ଦର୍ପଣ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ଅନ୍ୟମନସ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଶାଢ଼ୀର
 ଧଡ଼ିଟା ଗୁଡ଼ି ଉପରେ ଲାଗିଗଲା । ସେ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ପରେ
 ପରେ ଆସେ ଆସେ ହସି ପକାଇ ସାନ ଭଉଣୀ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇ
 ଖାଇ ବସିଲା । ମାଆ ଦୁଧ ଦେଇଗଲା । ସରମାକୁ ଅଳକାଳି
 ଦୁଧ ଭଲଲଗୁନ । ସେ ସାନ ଭଉଣୀକୁ ଦୁଧରେ ଭାତ ଗୋଟେଇ ଦେଇ
 ଗୋଲ କରି ଖୋଇଦେଲା । ବୋଉ ହାଣ୍ଡିଶାଳକୁ ଗଲପରେ ଉଠିଯାଇ ଦୁଧ

ଚେନ୍ନୁଳି ଆଗର ଭଲକରି ଦିପ୍ତା ଆଣିଲା । ସୋରଷ ବଟାଦେଇ ବୋଉ
 ଶୁଖାଇକ ରଖିଥିଲା । ଶୁଖୁ ଶୁଖୁ ସରମା ଅଧା ସେଥିରୁ ଲୁଚେଇ ଖାଇ
 ଦେଇଛି । ବୋଉ ତାକୁ ଚେନ୍ନୁଳି ଖାଇବାକୁ ଏଣକି ଘର ଆକଟ
 କରୁଛି । ସରମାର ଗଳାଟା କାହିଁକି କମିତକା ମୋଟା ହେଇ ଯାଉଛି ।
 ଧିଲଦିନେ ସରମା ଚୌପଞ୍ଚ ଗାଉଛି ତ ଦାଣ୍ଡଗଲ ଲୋକ ପହଞ୍ଚେ ଠିଆ
 ହେଇଯିବ । ଖଟା ଖାଇଲେ ଗଳା ବେଶୀ ପାଟିଯିବ । ବୋଉ ସେତେ
 ଆକଟ କଲେ ବି ସରମା ଲୁଚେଇ ଲୁଚେଇ ଖଟା ଖାଉଛି । ସାନ ଭଉଣୀ
 ଟୁନ ଟିକିଏ ଖଟା ସରମାକୁ ମାଗିଲା । ସରମା ମନା କଲା—ସେ ତ ଦୁଧ
 ଭର ଖାଉଛି, ଖଟା କଣ କରିବ ? ଟୁନ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା—ମାକୁ ଡାକଲା ।
 ସରମାର ମନ ତଳି ଲେ । ସେ ଟୁନ ମାଗକୁ ଖଟା ଗିନା ରଖିଲା—
 ଦୁହେଁ ସାକ ସାକ ହୋଇ ଖାଇବେ । ଟୁନକୁ ସାକୁଲେଇ ସାକୁଲେଇ
 କହିଲା ସେ ପଳସା ଦେବ । ଟୁନ ଖରାବେଲେ ଦୋକାନରୁ ବୁଟଭଜା
 ଆଣିଲେ ସାକ ହେଇ ଖାଇବେ । ଗୁଆ ବେଶୀ ଖାଇଲେ ଶୋଥ ହେବ ।
 ବୋଉ ପାଟି ମୁଣ୍ଡ କରି ଯେଉଁଠି ଗୁଆ ଲୁଚେଇଲେ ବି ସରମା ଅଣ୍ଟାଳି
 ଉଣ୍ଟିଲି ନେଇ ଆସିବ । ବୋଉ ଏଣକି ସରମା ଲାଗି ପାନ ଭାଙ୍ଗି ଦେଉଛି ।
 ହାତରେ ଖାଇଲେ ଖୁଡ଼ାଏ ଗୁଆ ଖାଲି ଚୋବାଉଛି । ସରମା ବୋଉ ଭାଙ୍ଗିଲା
 ପାନ ଖଣ୍ଡଟା ପାଟିରେ ପୁରେଇ ଗୁଆ ଖଣ୍ଡେ ଚୁପିଚୁପି ଆଣି ଭାଙ୍ଗି ପାଟିରେ
 ପୁରାଇଲା । ଦଣ୍ଡଦୁଆରେ ଭିକାରୀ ବୁଢ଼ାର ଭିକଲଗି ଡାକ ଶୁଣିଲା ।
 ବୋଉ ହାଣ୍ଡି ଶାଳରେ ବ୍ୟସ୍ତରହି ମିଳିବନି ବୋଲି କହିଲେ । ସରମାକୁ
 କଥାଟା ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ସେ ଭିକ ମୁଣ୍ଡେ ନେଇ ଭିକାରୀ ବୁଢ଼ାକୁ
 ଦେଲା । ତା ଦର, ପୁଅ ପାତି ବାର ରକମ କଥା ପଚାରିଲା । ଭିକକୁ ପୁଣି
 ଆସି ପରବା ଦିଅ । ଅନ୍ଧରେ ଲୁଚିବ ବୋଉକୁ ନ କହି ବୁଢ଼ା କାନରେ
 ଡାକିଦେଲା । ଟୁନ କଣ୍ଠେଇକୁ ଲୁଚା ପିନ୍ଧାଉଥିଲା । କଣ୍ଠେଇର ବାହାଦର
 ହେବ । ଟୁନ ଜିଦ୍ ଧଟିଲା ତାର ଝିଅ ସରମାର ପୁଅ । ସରମା ମନା
 କଲା । କଣ୍ଠେଇ ଚେନ୍ନୁରୁ କନାକୁ ସବୁ ପିଟେଇ ପକାଇଲା । ଟୁନ
 ହାଣ୍ଡିଆ ପାଟିକରି ରହି ଛାଡ଼ିଲା । ବୋଉ ଭିତରେ ହାଣ୍ଡିଶାଳ ରୁ ଆସି ଧଟି
 କଲା—“ଚଉଦ ବର୍ଷର ଝିଅ ଚେନ୍ନୁ ହେଉଛି । ଅଉ କେଇଦିନେ
 ଶାମୁକାରେ ଦୁଧ ପିଇବୁ । ଆହୁରି କୁଆ ହେଇ ଯା’ଲେ । ତତେ ଲଜ
 ମାଉନୁ ତୁ ଟୁନ ସାଙ୍ଗରେ ଖେଳୁଛୁ ? ତୁ କାହିଁକି ଟୁନକୁ ମାଇଲୁ ଲେ ।”

ସରମା ନିୟମ ପକାଇଲୁ ଯେ ଟୁନିକ ମାଗନ୍ତି । ରାଗରେ ନାକ
ପୃଥା ତାର ଫୁଲ ଉଠୁଥାଏ । ଖାଲି ରାଗ ପକାଉଥାଏ ସେ ଟୁନିକୁ କିଛି
କହିନି । ଟୁନି ତାର କାନ୍ଦଣା ତଳେଇଥାଏ । ବୋଉ ଦମେ ବାଚନ୍ତିଆ
ବକି ବକି ଗଲୁ । ଟୁନିକୁ ମନେମନେ ଗାଳିଦେଇ ସରମା ଆଉ ଦାନ୍ତକୁ
ପକାଇଲୁ ।

ଶୋଇଲୁ ଘରେ ସରମା ଶୋଇ ଶୋଇ ବୈଦେହ୍ୟଗବଳାସ ଧରି
ଗୀତ ବୋଲିଲୁ । ବନ୍ଧୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଯେଉଁ ଚନ୍ଦ୍ର ଥିଲା ଶୋଲି
ଦେଖିଲୁ । ପୁରୁଣା କାଳିଆ ଗହ୍ୱାଣା ନଥ, ମଥାମଣି, ହାତର ବାନ୍ଧ ଦେଖି
ନାକ ଟେକିଲୁ । ହଁ, ସତେ ସେ ଚିତା ଦେବ ବୋଲି ବୋଉ କେତେଥର
କହିଲଣି । ସକାଳ ପହରୁ ପିଠା ବଟା ହୋଇ ଥିଲା ହେଇଛି ।
ଦିନରେ କାନ୍ଥଟାରେ ଝୋଟି ପକେଇ ଦେଲେ ରୁଚିରେ ତଳେ ଆଉ
ବାଚଣ୍ଡୀରେ ଦେବ । କାଲିପର ଗୁରୁବାର ଶେଷ ପାଳି । ପିଠା ଆଣି
କାନ୍ଥରେ ଧାନ ଶିଷା ମକାଇଲୁ । ଧାନ ବଦାଡ଼ିର ଚନ୍ଦ୍ରକଳ ଆଙ୍ଗୁଳି
ବୁଡ଼ାଇ ଟିପା ଦେଲା । ଝୋଟିଟା ପହିଲୁ ପହିଲୁ ଭଲ ହେଉଥିଲା । ତାକୁ
ଶୁବ୍ ଲଲ ଲଗୁଥିଲା । ତାକୁ ସୁନ୍ଦର ଝୋଟି ଦେଇ ଆସେ ବୋଲି
ମନରେ ବି ଫିକି ଆସୁଥିଲା । ହଁ, ତାକୁ ସାବଠି ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ଝୋଟି
ଦେଇଆସେ । ଗୋଟେ ଜାଗାରେ ହାତ ଥରିଗଲେ ସେ ବାଧା ହୋଇଗଲା ।
ତା ମନ ମରଗଲା । ନଜ ଉପରେ ଚଢ଼ିଲା । ନା, ତା ଯୋଗେ କିଛି
ହେବନି । ତାକୁ କିଛି ଆସେନା ।

ଟିକକ ପରେ ସାବି, ସୁଷମା ଆସିଲେ ତାକୁ ଡାକିବାକୁ—ଗାଁ
ବୁଲି ଯିବେ । ମହାନ୍ତ ବାବୁ ଘରେ କେତେ ଝିଅ ରୁଣ୍ଡ ହେଉଛନ୍ତି ।
ସେଠି ପହଞ୍ଚିଲେ କୁଆଡ଼େ ଯିବେ ଠିକ୍ କରିବେ । ସରମା ଭାରି
ଆଗ୍ରହରେ ଟିକ୍ ଲୋଲି ପିକା ଜରଦା ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡକ କାଢ଼ିଲ ।
ଦେହ ସାଙ୍ଗକୁ ଶାଢ଼ୀ ମିଳିଯିବ ବୋଲି ସାବି ବି ପସନ୍ଦ କଲ । ଶାଢ଼ୀଟା
ପିନ୍ଧୁ ପିନ୍ଧୁ ସରମାର ମନଟା କାନ୍ଦୁ ମରଗଲା । ଶାଢ଼ୀ ରଖି ଦେଇ ଖଟ
ଉପରେ ସାଙ୍ଗି ଶୋଇଲୁ । ସାବି କେତେ ଶୃଙ୍ଖଳିତ କରି ଟାଣି ଓହ୍ଲାଇ
ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧାଇ ଦାଣ୍ଡକୁ ଆଣିଲା ।

ମହାନ୍ତ ବାବୁ ଘରେ ସବୁ ସିଅ ରୁଣ୍ଡି ହୋଇଥିଲେ । ସରମା ଯାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପଛରେ ବସିଲା । ଆଗରେ ବସିଲେ କିଏ କଣ ଠଗୁଠା ହେବେ ସେ ଜାଣି ପାରିବନି । ତାକୁ ଯେତେ ଟାଣିଲେ ବି ସେ କାନ୍ଥ ମୁଲରେ ବସିଲା । ମହାନ୍ତ ବାବୁ ଶୁଦ୍ଧ ଅକ୍ଷୟ ବଡ଼ ବଦମାସ । ସରମା ତା ଉପରେ ଶୁଦ୍ଧ ଶତ୍ରୁ । ଦିନକୁ ଦଶଥର ଗୋଷାକ ବଦଳାଉଥିବ । ଏବେ କଟକରେ କଣ ନୂଆ ଚାଲିଛି କରୁଛି । ପାଠ କାଳେ ଭଲ ପଢ଼ିଛି । ହେଲା ବା, ଏକ ତପ ଲୋ ମାଆ । ସାଇକେଲ ଟାଣେ ଦଶଥର ତାଙ୍କ ଘର ଆଗରେ ଏ ପଟ ସେ ପଟ ହେଉଥିବ । ଗସ୍ତରେ ଲେଉଟି ନ ଥିବେ ଘଣ୍ଟି ବଜାଉଥିବ । ଟୋକା ଶୁଦ୍ଧ ଜଣେ ଏକନମ୍ବର । ସେଦିନ ଖୁଦୁରୁକୁଣୀ ଓଷା ଦିନ ସାଇକେଲରେ କଇଁଫୁଲ ନେଇ ଯାଉଥାଏ । ସରମା ତାର ଗସ୍ତରେ ଯାଉଛି । ସେ କଣ ଫୁଲ ମାଗୁଥିଲା ? କୁଦା ନାହିଁ, ବୋଲା ନାହିଁ, ମେଞ୍ଚ ଫୁଲ ବା ପାଖକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ମଳାଇଲା । ଫେର ପଛରୁ ଚାହିଁ ଦାନ ନେଉଥା ଥାଏ ନା ! ଫୁଲଗୁଡ଼ାକ ସ୍ବା ମୁଣ୍ଡପରେ ତୋ ତା ଦେଇ ପଡ଼ିଲା । ସେଦିନ ତା ମନରେ ଯାହା ହେଉଥାଏ...

ମହାନ୍ତ ବାବୁ ଘର ଭିତରୁ ଅକ୍ଷୟର ପାଟି ଶୁଣିଲା । ସେ ପୁଟାଣି କାଢ଼ି କେନ୍ଦର କଥା କହୁଥାଏ । କଲିକତା ବଲ୍ ଖେଳ ଯାଇଥିଲା ସେ ଲୋକେ କାନ୍ଦେ ତା ଖେଳ ଦେଖି ତମକ ପଡ଼ିଲେ । ସେ ପର ସାଇକେଲ ଛୁଟିକରି ଏ ଗାଁରେ ତା ପାଖକୁ ତାଳ ଦେବାକୁ କେହି ନାହିଁ । ଟିଷ୍ଟୁ ହେଲା ବ ସେ ସେମିତି ମଂସ ଗଢ଼ିବ ଆଉ କେହି ମାରିବେନି । ତାର ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଗଲାଣି, ସେ ବରମ୍ଭ ଯାଇଁ ମିନେମାରେ ମିଶିବ । ସରମାର କାନରେ ସବୁକଥା ପଡ଼ୁଥାଏ । ଶୁଦ୍ଧ ହେଲେ ବି ତାକୁ ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ । କାନଟା ତାର ଘର ଭିତରକୁ ଥାଏ । ଉପରେ ଖାଲି ଏକ ତାକୁ ଚାହିଁ ଦିଏ ଦିଏ କଥାରେ ଡ଼ି ଡ଼ି ମାରୁଥାଏ ।

ଅକ୍ଷୟ ପାନ ଆଣି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯାଚିଲା । ସରମା ମୁହଁ ବୁଲେଇ ବସିଲା । ଅକ୍ଷୟ ଦିଏ ପାନ ଥାଉ ନେଇ ତା ମୁହଁ ପାଖରେ ଦେଖେଇଲା । ସରମା ଅକ୍ଷୟକୁ ଚାହିଁଲା । ଅକ୍ଷୟ ଫଳକୁ ପରି ଦାନ ଦେଖାଇ ଦେଲା । ସରମାକୁ ଦାନ ମାଡ଼ିଲେ ବି ଚାହିଁ ଦେଇ ମୁହଁ

କୃଷ୍ଣାଲ ପାନ ନଷ୍ଟ ଅମୟ ଦାବରୁ ନିଜେ ମାରିଲା । ଅମୟ ସରମାର
ଆଜ୍ଞାକୁ ଟିକିଏ ଟିପି ଧରିଲା । ସରମା ଶୁଣି ପ୍ରତି ସୋକଦେବା ।
ସାରା ଦେହରେ ତାର ଶିଫରଣ ଖେଳିଗଲା । ସରମା ଭାର ଶୁଣିଗଲା ।
ହେଉ ବୋଲି ବୋଲି ଲଳକୁ ଖାଲି ମୁହଁ ସେଇଥିରେ । ଅମୟ
କେବଳକେ ଚାଲିଗଲାଣି । ସେ ଜାଣି ପାରିନା । ଆଜ୍ଞା ଶୁଣିବ କିନ୍ତୁ
କମ୍ପନ ତାର ସାରା ଦେହରେ ଖେଳି ଖେଳି ଯାଇଥାଏ ।

ସରମା ଲୁଗାପଟାକୁ ସଜାଡ଼ି ନେଇ ବସିଲା । ଉଠି ପଡ଼ି କାନ୍ଦୁ
ଦର୍ପଣରେ ନିଜର ମୁହଁକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଦେଖି ନେଲା । ଆଖି
ଧାରରେ କଲାର ଗାର ଝଳି ଉଠୁଛି । ଗଲି ଉପରେ ପାଉଁଡ଼ର
ପତଳା ଆବରଣ ଗାଲକୁ ଆଡ଼ିବି ସୁନ୍ଦର କରୁଛି । ସାବି, ସୁଷମା ତାକୁ
ଟାଣିନେଇ ଲୁହ ଖେଳିଗଲା । ସରମା ମନ ଭିତରଟା କାହିଁ ଫୁଲି ଫୁଲି
ପଡ଼ୁଥାଏ । ଗୁଡ଼ିଆ କାହିଁକି ଭାରି ହାଲୁକା ଲାଗିଲା । ଦେହର ସରମ
ମଝିରେ ମଝିରେ ଟାଙ୍ଗିବି ଉଠୁଥାଏ । ସେ ଲଳ କରି ଲୁଗାପଟା ସଜାଇ
ନେଇ ବସିଲା । ସରପାଶ ଦୁଆର ପାଖ ଦେଇ ଅମୟ ତାକୁ ଚାହିଁଥାଏ ।
ସରମା ତାକୁ ଟିକିଏ ଚାହିଁ ଏବେ ନିଜକୁ ଚାହିଁଥାଏ । ଖେଳରେ ନାଲି
ପାଉଁରୁ ନେଇ କଳା ଦେଇ ପୁରୁଥିଥାଏ । ସାବି ତା ପାଖରେ ଖେଳୁ-
ଥାଏ । ହାତୀଟିରେ ବୋଲି ଫୁା ଉପରେ ଚିତୁଥାଏ । ଫୁକୁ ଛଅ
ପକାଇବାକୁ କହିଲେ ସେ ପଥ ଡାକୁଥାଏ । ବେନର ହାରଟା କୁଡ଼ିକ
ଭିତରେ ଲୁଚି ଯାଇଥିଲା । ସରମା ତାକୁ କୌଶଳରେ ପଦାକୁ କାଢ଼ି
ଆଣିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କର ସେମିତି ନଜର ପଡ଼ିବ । ଏଇ ଆନନ୍ଦ ଚାହିଁ ଚାହିଁ
ଖାଲି ହସୁଥାଏ । ସିଏ ଯାହା କହିଲେ ତାକୁ କାହିଁକି ହସ ମାଡୁଥାଏ ।
କଥା କହିଲାବେଳେ ଗଳାକୁ କଞ୍ଚିଲେଇ କଞ୍ଚିଲେଇ କହୁଥାଏ । ସେ
ଖେଳରେ ହାତୁଛି ନୋଲି ସମସ୍ତେ ରୁଗୁଥାନ୍ତି । ସେ ଖାଲି ହସୁଥାଏ ।
କାହାରି ଉପରେ ରୁଗୁ ନ ଥାଏ । ବାହାରକୁ ଛାଡ଼ି ପଛେଇ ସିଏ ଆଳ
କାଢ଼ି ମଝିରେ ମଝିରେ ଉଠି ଯାଉଥାଏ । ଗଲିବେଳେ ଗୋଡ଼ର
ଅଳତାକୁ ବାରମ୍ବାର ଚାହିଁଥାଏ । ଆଖିକୁ ବଜେଇ ବଜେଇ ଥିବା ଥିବା
ଗୁଲିଯାଏ । ଆସିଲାବେଳକୁ ସେମିତି କେତେକ ଠାଣି କାଢ଼ି ଆସେ ।

ମହାନିବାକୁ ଘରୁ ସେତେନ ଖାଇପିଇ ସରମା ଡେରିରେ
 ଫେରିଲା । ଶୁଣି ଟିକିଏ ବେଶୀ ହୋଇଗଲା । ଅନ୍ଧାର ସାଙ୍ଗରେ ଆସି ଗୁଡ଼ି
 ଦେଇଗଲା । ବାଟରେ କାହାର ମୁହଁରୁ କଥା ବାହାରୁ ନଥାଏ ।
 ବୋଲି ଟିକିଏ ପଡ଼ିଲେ । ସରମା ବର ବର ହୋଇ ଶୋଇଲା ଘରକୁ
 ପଳାଇଗଲା ।

ଶୁଣି କେତେନା କେତେ ଦେଲାଣି । ସରମାକୁ ନିଦ ନାହିଁ । ଘରେ
 ସମସ୍ତେ ନିଦୋଡ଼ି ନିଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି । ସେ ଚାପ ଚାପ କବାଟ
 ଖୋଲି ବାଡ଼ିକୁ ଗଲା । ତରଟ ଗଛରେ ତରା ପୁଟିଲ ପରି ଫୁଲ ଖେଳେଇ
 ଦେଇ ପଡ଼ିଛି । ସରମା ସେଠି ଯାଇ ଠିଆ ହେଲା । ଆଜି ତାର ମନଟା
 କାହିଁକି ଭାରି ଉଜାଟ ଲାଗୁଥିଲା । ସେ ଦେହନର କାହିଁକି ସବୁବେଳେ
 ଗୋଟାଏ ଶିତରଙ୍ଗ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା । ଓଠ ତାର ଶୁଖି ଯାଉଥିଲା ।
 ମରମା ଥିବା ଥିବା ଗୀତ ବୋଲିଲା । ସେତେନ ସେ ଚନ୍ଦନ ଯାହାରୁ ଗୀତ
 ତ ମାଡ଼ି ଶିଖି ଆସିଥିଲା । ରଜାଝିଅ ରଜାପୁଅଙ୍କୁ ଭାବି ଭାବି ସେ ଗୀତ
 ବୋଲୁଥିଲା । ତାର ମନେ ମନରେ ସେ ଗଳାକୁ ଅନେଇ ଅନେଇ
 ଆବେଶ ହୋଇ ରାଗିଣୀ ଯାଉଲା...

ଭୁରୁ ଭୁରୁ, ମଧୁ ଯ ମିଳା, ଚନ୍ଦନ ମିଳେ ଗୋ ସଜନା...

ଝରଟ କେତେ ମୋ ଆଖି ମାଣି.....

ଆସନ୍ତୁ ଆସନ୍ତୁ କବାଟ ଗତ ଜମରେ ନେ ତଳ ପଡ଼ିଲା । ଫୁଲର
 ପରାବେନ ଗୁଳି ତାର ବେଶୀ ବେଶୀ ପୋଡ଼ି ଉଠିଲା । ଚନ୍ଦର ଡାଳ
 ଗୁଡ଼ାକ ସେ ଗୁଳିରେ ଭାଙ୍ଗି ଥିଲେ । ଉପରୁ କୋଇନାର ଝରଣା ଦେହ
 ଜମରେ ତାର ଝରି ପଡ଼ିଥାଏ । ଦେହ ହାତ ଭାରି ଭାରି ଲାଗିଲା । ସେ
 ଗୀତ ବୋଲୁଛି କିଏ କାଲେ ଶୁଣିବ ! ସେ ଘରକୁ ଆସିଲା ।

ଘର ଭିତରେ ବହୁଶାହାର ପଡ଼ି ଖାଲି ତାକୁ ଛତପଟ ଲାଗିଲା ।
 କେଆଁ ଉପରେ ଆଖିକୁ ମାଡ଼ି ଧରି ସେ ଭାବି ଚାଲିଲା । ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ
 ତ ସେ ରହିଥିଲା । ଯୁକ୍ତି ବା କଥା ଏବେ ଭାବିବାକୁ ତାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି
 କାହିଁକି ? ମହାନିବାକୁ ଘରେ ନାହିଁ ବସିଲାବେଳେ ଅନ୍ଧାର ତରକାସ
 ଦେଉଁ ଦେଉଁ ତାକୁ ଆଉ ଦେବକି ପଚାରିଲା । ସେ ତ କିଛି କହିନାହିଁ ।

ଅକ୍ଷୟ ଯିନା ଜବରଦସ୍ତ ଦେଇ ଯାଇଥାନ୍ତା । ସେ ଦେଇ ନାହିଁ
 କାହିଁକି ? ନେତା ତ ନରକାଶ୍ଵ ତା' ହାତରୁ ସେ ଟିକିଏ ଅଞ୍ଜ
 ଖାଇଥାନ୍ତା । ଇଚ୍ଛା ଥିଲେ ତ ସେ ତ କହିଲେ ନାହିଁ । ହଁ, କୁଆଡ଼େନ
 ସନାତନ ପାତ୍ରରେ ସେ ଖେଳୁଥିଲା । ତାକୁ ତ ମେ ଖାଇବାକୁ ମାଗୁଥିଲା ।
 ଆମ୍ଭ ବର୍ଗିଶ୍ଵରେ ଆମ୍ଭ ନ ଦେଲେ ସେ ତା ସାଙ୍ଗରେ କଳି କରୁଥିଲା ।
 କାହିଁ, ଅକ୍ଷୟ ଯାଗଲେ ତ ସେ ତ ମୁହଁ ଖୋଲି ମାଗି ପାରିଲାନ୍ତି ।
 ବାଟରେ ଆସୁ ଆସୁ ଅକ୍ଷୟ ହାତଟା ତା ଦେହରେ ବାଜିଗଲା । ଅକ୍ଷୟ
 ଶକ୍ତିଗଲା । କାହିଁକି ତା ହାତକୁ ସେ ଛୁଇଁ ନେଲାନ୍ତି । ବାଟରେ ବର-
 ଚଢ଼ର ଗୁରୁଟା ପଡ଼ିଲା । ନନ୍ଦା ଆଲୁଅ ତ ସେଠି ପଡ଼ି ନଥିଲା । କାହିଁ
 ଅକ୍ଷୟ ଯିନା ତା ନାଲିବନ୍ଧ...ଦେହ କଣ ଘରୁଛି । ହଁ, ଅକ୍ଷୟ ଯିନା ତା
 ଅଡ଼କୁ ଲାଗି ଆସିଥାନ୍ତା । ତା ଗାଲ ଉପରେ ଅକ୍ଷୟର ଗରମ ନିଶ୍ଵାସ
 ସେ ଅନୁଭବ କରିଛି କାହିଁ ? ଅକ୍ଷୟ ଯିନା ତାକୁ ଛୁଇଁ ନେଇଥାନ୍ତା ।...
 ଛୁଇଁ, ହେ ଭଗବାନ୍, କଣ ଘରୁଛି ସେ ।

ଘର ଘର ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଆଜି କାଲି ଟିକିଏ
 ବେଶୀ କିଛି ଭାବିଲେ ତା ମୁଣ୍ଡ ବନ୍ଧାଯିବ । ମୁଣ୍ଡ କଡ଼ର ଶିର ଗୁରୁତର
 ଦାଉଁ ଦାଉଁ ପଡ଼ିଲା । ଗୁରୁତର ବେଶୀ ମରଲା । ଏକମିତି ତାର
 ଅଧିକାଂଶବେଳେ ହେଉଛି । ବଳି ବହୁତ ହେଲାଣି । ନିଦ ଆସୁନା । ସେ
 ଦେହରେ ଏଠି ସେଠି ହାତ ମାରିଲା । ଟିକିଏ ତାତ ପୁରୁଷ । ତାକୁ
 କାହିଁ ବେଶୀ କିଛି ଭାବିଲେ ସବୁଦିନ ଜଳ ଜଳ ଲାଗୁଛି । ଆମ୍ଭେ
 ହାକୁଟି ଦେଇଛି । ଯାହା ଖାଇଲେ ଦିନମ ହେଉନା । ଦେହ ମନ ଶୁଣି-
 ଆଡ଼େ ଖାଲି ଝଡ଼ ଉଠୁଛି । ମେ ଅଞ୍ଜ ଦେଖିଲେ ବୋଧହୁଏ । ସମସ୍ତ
 ଦିନେ ଦୂର ଦୂର କହୁଛନ୍ତି । କାତା କାହିଁକି ଇତି ଚାଲିଲା ? ସେ ତ
 କୁଆ ଥିଲାବେଳେ ବେଶୀ ଆଶ୍ଵମରେ ଥିଲା । ସେ ମରା ଯାଆନ୍ତା କି ?
 ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକାମନା ମୁରୁଗା ।

ସରମା ମୁଣ୍ଡକୁ ଟିପରେ ଟିପି ଚାଲିଲା । ମୁଣ୍ଡଉପର ଝରକା
 ଖୋଲି ବାହାରକୁ ଚାହିଁଲା, ନନ୍ଦା ଗରୁ ପାଖ ଦେଇ ନନ୍ଦା ଆଲୁଅ
 ଏଠି ସେଠି ଚାଲିଲେ ଯୋଗ ପଡ଼ିଛି । ସେ ଶୁଲଣା ସୁନ୍ଦର ବହୁ ବୋଲି

ଗୋଟାଏ ଛୁଦ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ବୋଲିଲା । ବନ୍ଧୁକୁ ଖୋଲି ଗୁଡ଼ି
ଉପରେ ପକାଇ ପୁଣି ଏଣୁ ତେଣୁ ଭାବିଲା । ତାକୁ ଟିକିଏ ଗୁଇ ନଦ
ମାଡ଼ି ଆସୁଥିଲା ।

ସେ ଭାବୁଥିଲା... ଅକ୍ଷୟ କାଲି ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସନ୍ତାକି ?
ଟୁନିକି ପଠାଇ ଡାକ ଆଣିବ । ବୋଉ ଯଦି କିଛି ଭାବେ ! ନା ଲୋ ମାଆ
ଆଜୁ ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ମହାଦେବ ବାହାରିବ । ସେ ଝାପସା ନଦରେ
ଦେଖିଲା ଅକ୍ଷୟ ତା ଆଡ଼କୁ ହସି ହସି ଆସୁଛି । ସେ କଡ଼ ଲେଉଟି-
ଟାଇଲା । ନଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେ ଅଳସ ଭାଙ୍ଗି ହାଇ ମାରିଲା । ଦେହ
ମୁଣିଛୁ ଲୁଗା ଖୋଲି ଦେଇ ପବନ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ଶୋଇଲା । ପୁଣି
ଆଖି ଲାଗି ଆସିଲା । ସେ ଅକ୍ଷୟକୁ କାଲି ସବୁ କଥା କହିଦେବ । ତାକୁ
ସେ ଭଲପାଏ । ହଁ ସେ ମୁହଁ ଖୋଲି କାଲି କହିଦେବ । ପେଟ ଭୋକ
ମୁହଁ ଲାଜ—ଏକ କଥା ! ସେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ଶୋଇଲା ଜବରଦସ୍ତ
କରି । ଆଖିକୁ ବୁଜି ପଡ଼ି ରହିଲା । ଯେତେ ଭାବିଲେ ବି ଜାଣେ ଅକ୍ଷୟକୁ
ମୁହଁ ଖୋଲି ସେ କିଛି କହି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଶୁଭକର

ଶୁଭକର ଶୋଇଛି । ଶୁଭ, ସୁନ୍ଦର, ବୁଦ୍ଧିଦାସ, ସନ୍ନ୍ୟାସୀ
ଶୁଭକର ଆଜି ଶୋଇଛି ନଗର ନଟୀ ଶ୍ରୀଲେଖାର କୋଡ଼ରେ
ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ, ନୀରବରେ ନିଜକୁ ନିମଗ୍ନ କରି । ହସି ହସି ମୁହଁ ଅବଶ
ହେଇଛି । ଦେଖି ଦେଖି ଆଖି ପାଟିପଡ଼ିଛି । ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଓଠ କ୍ଳାନ୍ତ ।
ଶ୍ରୀ ଶୁଭକର ଶୋଇଛି । ଶାନ୍ତ ଆସିଛି । ସନ୍ତୋଷ ସରିଛି । ଶୋଷ
କଣ ସେ ଜାଣି ନ ଥିଲା । ଶ୍ରୀଲେଖା ଶିଖାଇଲା ତାକୁ । ପିପାସୀ କଲ—
ପିଇବାକୁ ଦେଲା । ପିଇଛି ସେ । ପାନର ପ୍ରତିପ୍ତାରେ ସେ ବଢ଼ି ।
ଆଖିରେ ଛନ୍ଦ ହେଇ ପଡ଼ିଛି ସ୍ୱପ୍ନର ଏକ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ କୁହ୍ନକ । ଆଦ୍ୟ-
ରଜନୀରେ ଆଜି ଶ୍ରୀଲେଖାର ଶୁଭକୃଷ୍ଣରେ ଯୌରଭର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଆଖି
ମାଧବୀ ଯେତେବେଳେ ମୁହଁ ଖୋଲି ପାରିଗଲା ମହ—ଥୋଳା ଥୋଳା
ପୁଲ ପେନ୍ଥାର ଗୁଡ଼ରେ ହସ ଅଜାତି କଣ୍ଠ ସଜାଡ଼ି ଜୋଇଲା କହିଲା
କୁଞ୍ଜ ଆଉ ମଳୟ ଗାଇଲା ସୁଖ—ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ଶୁଭକର ଶ୍ରୀଲେଖାର
ସୁଠଳ ଓଠ ତଟରେ ଆକୃର ଅତ୍ୟାଧୁର ଦେଇ ଉଦ୍‌ବିତ ହେଇ ଉଠିଥିଲା
ଆଗନ୍ତବ୍ୟ ପରି । ଅଦମ୍ୟ କ୍ଷତ୍ରୀ ପାଇଁ ଅନବଦ୍ୟା ବଧୂ ଶ୍ରୀଲେଖାଙ୍କ ମଧ୍ୟ
ସଂଥେଟ୍ଟ ଥିଲା ! ପାନ ପରେ ମନ ଅବସନ୍ନ ହେଇ ଉଠିଲା । ଗଛର
ପାକଦେଇ ପାଗଳ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା ଥରି ଥରି । ଶ୍ରୀଲେଖାର
ପିଚ୍ଛିଳ ଓଠରୁ ଶିଥିଳ ଓଠ ଶୁଭକରଙ୍କ କୋଡ଼ଳ ଆସୁଥିଲା ରକ୍ତି ରହି—
ଦୂର ଆଗତ ଏକ ମୁକ୍ତିନାୟ ମହକ ମନରେ ତାର ସ୍ୱପ୍ନ ପିଣ୍ଡ ମିଳେଇ
ସାଜୁଥିଲା ଦୂରରୁ ଦୂର ଅଡ଼େ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଶୁଭକର ଶୋଇଛି । ନାଗରୀ ଶ୍ରୀଲେଖା ଶୋଇ ପାରିନି । ଆଜକୁ ଚଳଚ୍ଚତ୍ରଦିନ ହେଲା ସେ ବୁଝି ପାରୁନି କାହିଁକି ସେ ଶୋଇ ପାରୁନି । ଶ୍ରୀମତୀ ଶୁଭକର— ସୁନାମ, ମୌମ୍ୟ, ସୁଠାମ ଅନୁପମ, ପ୍ରିୟତମ ତାର—ଯାହାପାଇଁ ସେ ଯୁଗ ଯୁଗ ସାଜ ବସିଥିଲା । ଯାହାର ଅସପକ୍ଷରେ ବସିଲେ ନାହିଁଥିଲା ତଳେସି ଉଠିଲେ ଆଶା, ତାକୁ ସେ ପାରେନି । ମାତ୍ର ଠିକ ଗୁଡିକରେ, ଆଗରୁ ଉଠିଲେ, ଅଗରେ ଛେ— ଅଧରରେ ବସି—ବାହାର ବାନ୍ଧି । ଶୁଭକର ଆଜି ତାର । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତାର । ଦ୍ଵିଧାନ୍ତର ଶବ୍ଦର ତାକୁ ସେ ନିଜସ୍ଵ କରି ଦେଇଛି । ତେବେ କି ଆଜି ଅଶ୍ରବ ? କି ଅଶ୍ରବ ? କାର ଅଶ୍ରବ ? କଣ ଅଶ୍ରବ ? ଦେଖି ସେହି ଶୁଭକର ? ଶ୍ରୀଲେଖା ସୁନାର ପ୍ରତୀକ ତେଜ ଶୁଭକର ମୁହଁକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆଖିରେ ଲୁଚି ରହିଲା । ଅଳେ ଦେଖୁ ଅଳେକର ତେଜ ତାଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଶୁଭକରର ଦେହରେ । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀର ବ୍ୟବହାର କୁହୁତ ବାଳ ଆଲୋକକୁ ବାଧା ଦେଇ ସ୍ଵପ୍ନ ମୁହଁରେ ତାର ଛାପା ରଖିଲା ଯି ଯେ । ଓଠ କଡ଼କୁ ହସ ଶ୍ରୀଲେଖା ଲାଗି ରହିଛି । ଭୁବନରେ ସପନ ତେଜ ପିଟୁଛି । ଭୁବନ ମାତାମୟ ଉଠାଇ ଶାପ କୁଟୁଛି । ଶ୍ରୀଲେଖା ଲୁଚି ରହିଛି । ଦେଖୁଛି— ଭଲକରି ଦେଖୁଛି । ମନ ଉପରୁ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହଟାଇ ଦେଖୁଛି— ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ କଟାଇ ଦେଖୁଛି…… ତାହା ଶୁଭକର ? ପ୍ରିୟ ଶୁଭକର ? ପ୍ରାଣର ଶୁଭକର ? କିଏ ? କିଏ ନୁହେଁ ।

……ସେ ଶୁଭକର……ସେ ଚଳଚ୍ଚତ୍ରଦିନ ତାର ପଥ ଲୁଚି ଲୁଚି ରହିଛି ଚଳଚ୍ଚତ୍ର ଲୁଚିଗିରେ । ପ୍ରଚ୍ଛଦନ ପ୍ରଚ୍ଛଦର ସୂଚ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ଠିକ ହସି ନୁହେଁ, ପଥ ଧାରରୁ ଛେ ଉଠାଇ ଶୁଭେ ଶୁଭ ଗୁଡିକ—ଉଷା ଦେଖି । ତାର ମନ ପଦ ପୁଟି ଉଠେ । ସେ କୁଟିପାଏ । ଆଗରେ ଉଷୁ—ଦେହରେ ଶରଣୁ ଉଠିଲେ ପୀତ ଆବେଶ— ହାତରେ କାଷ୍ଠର ପାତ୍ର—ମୁଣ୍ଡିତ ମସ୍ତକ—ଶୀତଦେହ— ଶାନ୍ତମୁଖ— କାନ୍ଥ ଆଖି— ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଶୁଭକର । ସେ ଶୋଭାର ପ୍ରବାହରେ ନିଜକୁ ଭସାଇ ଦିଏ । ଉଷୁ ଲୁଚିନା—ଦାନ ନୟନା, ଧୀର ମଧୁର ପଦପାତରେ ଆଗେଇ ଯାଇ ଧୂଳି ଗାଇ ଉଠେ ତାର ଯାତ୍ରାର ବାଣୀ

—ଭକ୍ତୀ ଦେଖ । ହାତରେ ତାର ଚଢ଼ିଲର ଅଳୀ ଅରି ଅରି ପାଏ । ମନର ପଦ୍ମ ତାର ମରି ମରି ଆସେ । ଆଖିରେ ଭରି ଭରି ପାଏ ଅସହାୟ ଅଶ୍ରୁ ।

ପୁଣି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ—ସେବିନୀ ଦେବଦେବିଙ୍କେ କବିର ସନ୍ଧ୍ୟା ସନ୍ଧ୍ୟା ଦେଇ ତାର ଛତି ଛତି ପାଏ ଗନ୍ଧରଜ—କପାଳରେ ବୋଲି ବୋଲି ଦିଏ ଲେଖାଧିକ—ପାଦଦଳ ତାଳି ତାଳି ଦିଏ କଷାରସ—ପୁଣି କେତେ କେତେ ବାନ୍ଧେ ଝିନନାସ—ତ ଶ୍ରବେ ଶୁଭେ ପୁଣି ପରଚିତ ବାଣୀ, ବୁଝଂ ଶରଣଂ ଛୋମି । ଶ୍ରୀମତୀ ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାର ସହ ହାର ଖୋଲେ । ଭକ୍ତପେୟୁଷ । ପାସ ଭରିଛି । ସେ ତ ପାରିଥିଲା । ସେ ତ ଦେବ । ଆନମନା ଭକ୍ତ ବୁଦ୍ଧିନୀ ବୁଦ୍ଧିନୀ ନୟନା ନୟନା... କାହିଁକି ?...କାହିଁକି ? ବନ୍ଦୀୟ ଧୂର୍ତ୍ତର କୁଳ କରଣ ଚଳେ ଶାନ୍ତ ଶୁଭକର ଶ୍ରୀମତୀ ନୟନର କାନ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ—ନୟନା ଦୟା । ସେ ଚାହିଁ ରହେ ଅଶ୍ରୁଭୟା ଆଖିରେ ଗୁପ୍ତାକରଣର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ବାସନାବିଳ ବୁଦ୍ଧି ତାର ବାହୁର ଉଠେ । କଣ ଚାହେଁ ଏ ରୂପର ବୈଭବ ? ବ୍ୟଥା ଏ ପଦ ଚାହିଁବନର ନାହିଁ । କବିର ସେ ପୂର୍ବର ଭାବେ ଟାଣି ଟାଣି ଦିଏ । ନୟନରୁ ଅଞ୍ଜନର ତାର ପୋଛି ନୋହି ପକାଏ । ସେ କାନ୍ଦେ—ହଁ ସେ କାନ୍ଦେ—କାହିଁକି କାନ୍ଦେ ? କାନ୍ଦେ ତ । ତାପରେ ଘଟିବ ଘଟିବ ଘଟିବ ପରେ ଭଜା ଆସେ, କୁମାର ଆସେ, କୁମର ଆସେ, ପଣ ଆସେ, ମାଆ ଆସେ ଦେହର ଶ୍ଯା ପାଇଁ ତାଠି ପାରିଣା ନେବାକୁ ଅଥ ବନମୟରେ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବନମୟରେ, ଧନ ବନମୟରେ । ଛାବିକିର ସୁଧରାବାର ଶ୍ରୀମତୀ ଶ୍ରୀମତୀ—ନୟନର ସେବେ ଆଲକାନ୍ୟ ପାମାନ୍ୟ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଗୋଡ଼ିତଳେ ତାର ଲେଟି ପଡ଼େ । ସେ ତ ହାରି ନ ଥିଲ କେବେ । ହରିତ ଆସିଛି । ଅଳି ଶୁଭକର ପାଶରେ ହାରିପିବାକୁ ସେ ଚଳିଲ ନେଇ ଉଠିଛି । ଏହି ପରଜୟ ତଳେ ସେ ଏକ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦର ସ୍ୱାଦ ପାଇଛି, ଏକ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦର ଗନ୍ଧରେ ଅଳି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଏହି ପରଜୟ ପାଶରେ ନାହିଁ ସେବେ ବନମୟର ଚୈତନ୍ୟ ସବୁ ହାର ମାରିଛି । ଦେହରେ ତାର ନୟନର ସନ୍ଧ୍ୟା ଦେଇ, ନୟନକୁ ତାର କେତେ ଭରଣ ଦେଇ କେତେ ମାଆ କେତେ ପଣ ମନକୁ ତାର

ବାଟ ପାଇ ନ ଥିଲେ । କେତେ ଅଙ୍କରେ ସେ ନିଶିଶରେ ଭଳି ପଡ଼ିଛି । ଦେହର ଦାଗକୁ ସେ ଦଳି ନିଶ୍ଚଳ ଦେଇଛି । ନିରଙ୍କୁଶ ମନ ତାର ସବୁବିଧେ ନିଶ୍ଚଳ ଥିଲା । ସେଥିରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ନ ଥିଲା । ସେଥିରେ ଚରଙ୍ଗ ନ ଥିଲା । ଦେହର ଆଦାତ ତାର ଦେହରେ ଥିଲା କେବଳ । ମନ ପାଖକୁ ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ସେ ଦ୍ଵାର ରଖି ନ ଥିଲା । ପଥରୁଦ ପ୍ରାଚୀର ଭିତରେ ସ୍ଥିର, ସ୍ଥଳର ପାଣର ସରସୀ ତାର ଚରଙ୍ଗର ବି ସ୍ପର୍ଶ ଦେଖି ନଥିଲା । ଇମ୍ ଶୁଭଙ୍କର କି ଦୂର୍ଦ୍ଦଶ ? ପ୍ରାଚୀରର ପ୍ରସାରକୁ ଟିକି ଟିକି କରି ଫଟାଇ ଫଟାଇ ସେଠିକି ଚାଣୁବ ଠେଲିଦେଲା—ଝିଞ୍ଜା ମେଲିବଦଲା । ସେଠିକି ମଂଦର୍ଷ ଗଲା, ସେଠିକି କ୍ଳାନ୍ତ ଗଲା, ସେଠିକି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଲା—ସେଠି ମଜ ରହିଲା—ସେଠି ପଦ୍ମ ଫୁଟିଲା—ସେଠି ମଦ୍ମ ମଡ଼ି ଲେଟିଲା ବି ।

କେତେ ବାଳ ସେ ଅଭିମାରର ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖି ଦେଖି ବିଶ୍ଵେର ନେଇ ଉଠିଛି । ସେ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ସେ ଦିନ ଦେଖିଲା ମୁଗ୍ଧ ମଧୁର ପଦପାତରେ ପ୍ରାସାଦ ତାର ଧନ୍ୟ କରି ଭାଷି ଆସିଛି—ଭାଷି ହସିଛି—ଭାଷି ଶାସିଛି । ରୁଦ୍ଧଦାର ଅଭାବର ସଙ୍କେତରେ କାର ସରବ ହୋଇ ଉଠିଲା । କିଏ ଡାକୁଛି । ସେଇ ଡାକୁଛି । ଉଦ୍‌ବେଗରେ ଆଖିରେ ଦେଲା ସେ ଅଞ୍ଜନ—ଅଧରରେ ଦେଲା ରଞ୍ଜନ—ପାଦରେ ନୂପୁରର ଶିଞ୍ଜନ ଦେଇ ସେ ଦ୍ଵାର ଖୋଲିଲା । ଉଣା କିଏ ସୁନ୍ଦର—ଅନ୍ଧାରରେ ସେ ବସି ଆଣିଲା । ଆଖି ମୁଦ ଗୁଡ଼ି ପ୍ରସିଦ୍ଧ କାର ଫସେ ବୁକୁକି ସେ ଚାପି ଧରିଲା । କମାଳରେ ତାର ଘର୍ମ—ମର୍ମ ଚାଲି ମନ୍ଦିର ଉଠିଲା, ଅଳ୍ପ ଅବୋଧ ହେଲା । କଣ୍ଠ ଉଦ୍‌ବେଗରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ବାଧା ଦେଲା । ଓଠ ପଛରେ କଣ୍ଠରେ ସବୁ ଅଟକାଇ ସେ ଆଖି ଖୋଲିଲା ଅଳପ କରି ଚାହିଁନେବ ବୋଲି । ସିମ୍ବିତ ଘେନିଲା ଆଲୋକରେ କୁମାର ଅକ୍ଷୟବର୍ଣ୍ଣରେ ଗୋପନରେ ମୁଖ ଉନ୍ମୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । କୁମାର ହସିଲା ଚୁପ୍‌ଚାପ, ପ୍ରସ୍ଥିର ହସ । ବେଦନାରେ ସେ କିନ୍ତୁ ଚଳେ ଭଳି ପଡ଼ିଲା । ଅଃ, ଶୁଭଙ୍କର ନୁହେଁ, ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ନୁହେଁ, —ଅଶ୍ଵର ଅଗ୍ରଦୂତ ବଜାର କୁମର । ମନ ଅତି ନିଦ୍ରାରେ ଶ୍ରେଣୀ ଅଟ୍ଟ ହୋଇ ଗସି ଆସିଲା ତାର । ବଜପୁଷ୍ପର ବାଧନା ଶୁଦ୍ଧ ଭାବେ ବାହୁବଳନ ଭିତରେ ସେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି

ଲେଖୁଥିଲା ସେ ଦିନ ସଫାର ଉନ୍ନତା ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଫେରି ଯାଉଛି ତାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ।

ତାପରେ କେତେ ଦିନ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ମକାଲେ ଯାଇଛି ଫିଆଲେ ଫେରିଛି । ସେ ଚାହିଁଛି । ଚାହିଁବାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଇଁ । ଶୁଣିଲେ ଝୁଆ ପିଟିଛି—ବଡ଼ ଉଠିଛି—ଏକର ପ୍ରତିପ୍ତାବର ସହସ୍ର ଆସିଛି । କେବେ କେବେ ସମାଧିର କୋଳରେ ସେ ଶୋଇ ଶୋଇ ଶୋଇ ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିଛି । ଗଜାର ଶୋରରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଆତ୍ମନିବେଦନ କରିଛି ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ଭ୍ରମରେ ନିଜକୁ ଭୁଲି । ଗଜାର ଚମ୍ପୁନ ନେଇ ଆଖି ମୁଦ ସେ ତନ୍ମତରେ ବଃସଲରେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ଚମ୍ପୁନ ବୋଲି ହସି ମକାଲେ ତାର ହସ—ଦେଉଁ ହସର ସ୍ବପ୍ନରେ ସେ ଅସ୍ତ୍ରୀତର ଆସିଛି ମାସ ମାସ ଧରି । କେବେ କେବେ ସଖୀକୁ ତାର ଗୋପନରେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ସଜାଇ ପାଦତଳେ ତାର ଶୁଭ୍ର ଶତଦଳ ସଜଡ଼ା ଚଣ୍ଡୁଲର ଆଳି ତଳ ତଳ ଡାଳ ଦେଇଛି । ଲେଉଟକର ସନ୍ତକ ଦେଇ କୃତ୍ୟ କୃତ୍ୟ ହୋଇଛି । ନିଶ୍ଚୟ ଗଳରେ ଛୁଟିର ଉଦ୍‌ବେଳ ନେଇ କେଳି କୁଞ୍ଜର ଗଛଲତା ପୁଲ ଫଳ କଢ଼ିରେ ଚଢ଼ାର କରି ଉଠିଛି —ଭିକ୍ଷା ଦେହ । ହସି କାନ୍ଦ କେତେ କଢ଼ିର ମୁହଁରେ ମୁହଁମାଡ଼ିଛି—ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ବାରତା ମାଗିଛି କେତେ ଥର କେତେ ଆତୁରରେ, କେତେ ପେନ୍ଥା କଳରେ ଭୁଲି ଭୁଲି । ଆଖି ଖୋଲି ଓଠ ମେଲି ଉତ୍ତର ପାଇଁ ବସ୍ତ୍ରର ହୋଇ ଉଠିଛି, ଖୋଜ ଖୋଜ କେହି ସାଥୀ ଆସିଲେ ତାକୁ କୋଡ଼କୁ ଭିତ୍ତିନେଇ ଗାଲରେ ତାର ଗାଲ ରଖି କହିଛି ତା ସହିତ ତାଳି ପକାଇ କାନ୍ଦିବାକୁ । ଅଶ୍ରୁର ଏକ ପ୍ରବଳ ସବଳ ବନ୍ୟା ନ ପଠାଇଲେ ଶୁଭକରର ପ୍ରାଣ ସ୍ବପ୍ନ ଆସି ପାରିବନି । ସେ ବିପୁଳ, ସେ ବିଶାଳ । ସେ ସାଥୀକୁ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ କହିଛି ତା ଲଗି କାନ୍ଦିବାକୁ । ତାର ଲୁହ ଛୁରି ଶରୀର ଦୁଃଖ । ଅଶ୍ରୁର ସ୍ବପ୍ନ ପାଇଁ ସେ ସଖୀର ଆଖିକୁ ଚାହିଁ ମିନତି କରିଛି । ଚାଲୁ ଚାଲୁ ସେ ଚମକି ଉଠିଛି—ହେଇ ଆସିଗଲେ ପ୍ରିୟ । ଶୋଇ ଶୋଇ ସେ ଚିତ୍କାର କରିଛି ଫେରନା ଗୋ ପ୍ରିୟତମ । ଦିନ ଦିନ ସେ ହସିଛି—ଗଳ ଗଳ ସେ କାନ୍ଦିଛି । ମାସ ମାସ ଧରି ସେ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ଆଳିରେ ଚଣ୍ଡୁଲ ଡାଳିଛି । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଆସିନି । ସେ ଚାହିଁ ରହିଛି କହୁ ।

ଶ୍ରୀଲେଖା ବମି ବସି ଅଣ୍ଟାତର ସ୍ତମ୍ଭ ଦେଖୁଥିଲା । ଶୁଭଙ୍କର ଅଣ୍ଟାତର ମୋରଭର ପ୍ରାଣ ନାର ସୁଲକ ଉଠିଲା । ମନତଳ ଅବସାଦର ଗନ୍ଧ ସେ ବମିଲେଇର ମିଶିଗଲା । ଆଉ ସେ ଶୁଭଙ୍କର ମୁଣ୍ଡକୁ କୋଡ଼କୁ ତାର ଟେକି ଆଣିଲା ଆବେଶରେ । ଆଖି ମୁଦି ଶୁଭଙ୍କର ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଠୁକାଇ ସେ ପୁଣି ଶୁଭକୁ ଆଉ ଧୁଣି ଅଣ୍ଟାତର କଥା ।

ତାପରେ.....ଅନେକ ଦିନ ପରେ ମେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମେଦର ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ଆସୁଥିଲା । ସମ୍ରାଟର ବଜୟ ଉତ୍ସବ ପାଇଁ ଏକ ଅସାମାନ୍ୟ ବେଶର ସମ୍ଭାର ନେଇ ଉଦ୍‌ଗୀ ସମ ସେଦିନ ଯାକିଥିଲା । ଆକାଶରେ କଳା ମେଘ ଦିହରେ ବଜ୍ରକି ଝଲକି ଉଠିଲା । ଏବେ କଳା ଭିତରେ ବ ସୁନାର ସ୍ୱରୂପ ଚାଲିଯି ଉଠିଛି । ସେ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା— ତା ମନ ଅନ୍ଧାରରେ କଣ ଆଲୋକ ଦିଶିବନି ? ତାପରେ ବଜ୍ରର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପରେ ପରେ ଆଉ ଏକ ମନ୍ଦ ଆହ୍ୱାନ ତା କାନରେ ପଡ଼ିଲା— ଭ୍ରଷାଂ ଦେହ । ସେ ଚଟୁ ହେଇ ଉଠିଲା । ଆଜି କଣ ଭୟ ଝୁଲି ଯାଉଛି ? ଭୟ ଫେରିଛି ଭ୍ରଷା ନ ପାଇ । ମେ ଦେବ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଦେବ । ସେ ପାଗଳ ହେଇ ଉଠିଲା । ସୁନାର ଥାଳୀରେ ତଣ୍ଡୁଲ ଭରି ସେ ଅବେଶରେ ଧାଇଁଗଲା । ମନ ତାର ଥରି ଉଠୁଥାଏ । ବିବେକ ଅପସରି ଯାଉଥାଏ । ସେ କିଛି ଶୁଣିଲାନି, କିଛି ମାନିଲାନି । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀର ଆଗରେ ଆଶ୍ୱେଇ ପଡ଼ି ଦାନ ଟେକି ଧରିଲା । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଚକ୍ଷୁ ଖୋଲି ପାତ୍ର ପ୍ରସାଦିଦେଲେ । ସେ ତାଳିଦେଲା । କେବଳ ତଣ୍ଡୁଲ ନୁହେଁ— ମନର ଯେତେ ଅବସାଦ, ଯେତେ ଯାତନା, ଯେତେ ବୋଦନା ସବୁ କିଛି । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ । ସେ ବ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା ପ୍ରାଣର ସବୁ ଚନ୍ଦ୍ରୀ ସେ ଚାହିଁଗଲେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ କରି । ଉପରୁ କଳାମେଘ ଫଟାଇ ଉପରେ ତାର ପଡ଼ୁଥିଲା ଟୋପା ଟୋପା ପାଣି । ମନର ଅନ୍ଧାର କଟାଇ ଆଖିରୁ ତାର ଛୁଟୁଥିଲା ଝରି ।

ମେଦିନ ସେ ନୃତ୍ୟ ମଞ୍ଚପରେ ନାଚୁଥିଲା ନାର ଶ୍ରୀବନ୍ଧୀ ଯେଉଁ ନାର କେବେ ମେଢ଼ି ନଥିଲା । ନୟରେ ତାଳ ଦେଇ ସେ ପ୍ରାଣକୁ ତଳକାଳ ଦେଇଥିଲା । ପ୍ରତି ପଦପାଦରେ ଆହତ ହେଉଥିଲା

ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ । ତାର ଆଖିର ଆହ୍ୱାନରେ ସେଦିନର ପ୍ରୌଢ଼ ସମ୍ରାଟ
ଜୀବନର ପଥେଷ୍ଟ ପଛକୁ ଦୃଢ଼ ଆସିଥିଲେ ବାସନା ନେଇ । ବଜକୁମାର
ସେ ତାଳ ପାତରେ ବଜଳ ହେଇ ଉଠିଥିଲେ । ସେନାପତି ତଳପଡ଼ିଲେ
ବସୋଳରେ ଶୌର୍ଯ୍ୟର ପରାଜୟ ମାନ । ସେଦିନ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଦ୍ୱାର
ରୁଦ୍ଧ କରି ସାରା ରାତି ବସି କାନ୍ଦୁଥିଲା ଖାଲି । ଅନ୍ତର କହୁଥିଲା — ଭୟ
ଦାନ ନେଇଛି । ଆଖି ଉଠିବ ଦେଉଥିଲା ଅଶ୍ରୁ ନେଇ ଦେଇ ।

ହଁ, ତା ପରେ ସେ ପ୍ରାୟ ନିତି ନିତି ଭିକ୍ଷା ଦେଇଛି । ଭିକ୍ଷୁ
ନେଇଛି । ସେ କହିଛି—ଭିକ୍ଷୁ ବୁଝିଛି ବି । ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ପାଦ ତଳେ
ଫୁଲର ଅଞ୍ଜି ଲା ଡାଳି ସେ କେତେଥର ଲୁହରେ ପଖାଳି ଦେଇଛି
ସେହି ସୁନ୍ଦର ପାଦ । ନ କହି କହିଛି ବହୁତ । ଉଠିବ ପାଇନି କିଛି ।

ଆଃ, ସେଦିନ କଥା ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ଶ୍ରୀଲେଖାର ଦେହରେ
ରୋମାଞ୍ଚ ସଞ୍ଚି ଉଠିଲା । ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଶୁଭକରର ଚକ୍ରକନ୍ତର ଆପଣା
ଚକ୍ର ଚାପି ଧରିଲା । ମୁଗ୍ଧ ମୁଖରେ ତାର ସ୍ମୃତିପତା ମାଣି ସେ
ଭାବଗଲା । ସେଦିନ ବର୍ଷାର ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଷଣ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତା ମନ
ଉପରେ ଆଶାର ଅସର ଝରି ପଡ଼ିଥାଏ । ସନ୍ନ୍ୟାସ ଅନ୍ଧାର ନିରନ୍ତର
ଭାବରେ ପଲ୍ଲୀର ଛତାରେ ଛୁପିପାତ କରି ଛୁଟିନାଉଥାଏ ଆଗକୁ ଆଗକୁ
ଆସୁଛି ଆଗକୁ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ତା ଦୁଆରେ ଭିକ୍ଷା ମାଗିଲେ । ସେ ହାତ
ଧରି ସେଦିନ ପ୍ରଥମ କରି ଦରକୁ ତାଙ୍କୁ ବରି ଆଣିଲା । ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା
ଘାସର ଆଲେକ ଦେଇ ସେ କେତେ ଦଇନି କଲା । କେତେ ନିଉନ
ହେଲା । ହଁ ତାପରେ ଉଜ୍ଜୀଳ ଚରଣରେ ତାର ନୂପୁର ଆସ୍ତେପ କରି
ଆଖିରେ ଠାଣି ଲୁଟାଇ ଓଠରେ ବାଣୀ ଫୁଟାଇ ମନରେ ଆଉ ଛନ୍ଦରେ
ସେ ନନ୍ଦିତ କରିଥିଲା ପଦ । ଇସ୍—ହଁ ଠିକ୍ ମନେ ପଡ଼ୁଛି ସନ୍ନ୍ୟାସୀ
କାହିଁକି ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ଉଠିଲେ । କବାଟ ଠେଲି ବର୍ଷାରେ ଢଳି
ଢଳି ଅନ୍ଧାରରେ ମିଳିଲଗଲେ । ଓଃ, ତାପରେ ମେ ପଡ଼ିରହିଲା ସାରା
ରାତି ଉଜ୍ଜୀବରେ ତାର ଅଞ୍ଜଳି ଦେଇଥିଲା ଛୁଡ଼ା ଫୁଲମୁଡ଼ାକୁ ଛୁଡ଼ିବର
ଭାବ ଧରି ।

ଶ୍ରୀଲେଖା ମୁହଁ ଉଠାଇଲା । ଆଖି ପୁରୁରେ ପାଟି ପଡ଼ୁଛି ।
ତାପରେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଅଳ୍ପଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଆସିଛି ବହୁତ ଥର । ତା
 ରୂପର ଶାସ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର ନ ମାତ୍ର ସନ୍ଧ୍ୟାସୀର ମନ ନିଜର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସେ
 ଚରଣକୁ ଚଞ୍ଚଳ ଶୁଣି, ଅଞ୍ଚଳରେ ଚରଣ ଚୋଳି ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଉପରେ
 ତଳ ପଡ଼ିଲା ମୋଦନ । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଆଖି ମୁଦ କମି ଉଠିଲେ । ସେ
 ଅଧରରେ ଅଧର ଲଦି ଆଖିରେ ଆଖି ଭେଦାଇ ଅବାଧ ଅବସ୍ଥାକୁ
 ଝୁଙ୍କିଲେ ଦେଖିଥିଲା—ସାଧ୍ୟ କରିଥିଲା—ବାଧ୍ୟ କରିଥିଲା—ଉକ୍ତ କରିଥିଲା
 —ଆଧ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲା । ସେ ସାତା ଶୁଣିଥିଲା ପାଇଥିଲା । ଶ୍ରୀଲେଖା
 ଶୁଭକରର ଶ୍ରୁତିରେ ଅବଶରେ କରୁଛି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଶୁଭକର
 ପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରସ୍ତୁତରେ କପାଳ କୁଞ୍ଚନ କରି ଶ୍ରୀଲେଖାକୁ ହାତରେ ରୁଡ଼ାଇ
 ଧଳାଇ । ଉତ୍ସର ଶିଫରରେ ସ୍ୱେଦର ବିନ୍ଦୁ ଥର ଥର ଖସି ଖସି
 ଆସୁଥିଲା ତଳକୁ ତଳକୁ ।

ଶୁଭକର ପୁଣି ଦେଖୁଥିଲା..... । ସେ ଦିନ ବର୍ଷାର ସମାଗତ
 ଅତ୍ୟାଶ୍ରୟରେ ଦେହ ତାର ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମନ ତାର ସସ୍ତ୍ର
 ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ ଶୁଣି ପାଉଥିଲା । ପୁଣି କାହିଁକି ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଆସି
 ଆସୁଥିଲା ନେଇ ଶ୍ରୀଲେଖାର ଘରେ । ବାଧ୍ୟବଧୂ ଶ୍ରୀଲେଖାର ବିଳାସ
 ଉଦନରେ । ତାପରେ, ହଠାତ୍ ତାପରେ...ଇତ୍ୟାଦି...ନୃତ୍ୟର ତାଳେ
 ତାଳେ ଶ୍ରୀଲେଖା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ପାଗଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଗୋଟାଏ
 ଧଳା ଚୂର୍ଚ୍ଚିକାୟୁ ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ହଲାଇ ହଲାଇ କେଉଁ
 ଅନ୍ତରର ଧୂଳିରେ ତାକୁ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ ଶୁଣିଦେଲା । ସେ ଜାଣେନି
 କୁଆଡ଼େ ଗଲା । ପ୍ରାଣର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ମନେପା ପାଇ ମେ ଆଖି ଖୋଲିଲା ।
 ଏହି ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରକଟକୁ ସେ ମାନି ଆସିଛି ବସି ବସି ଧରି । ଅତ୍ୟାସ
 ଅଛି । ନ ଉଠି ରହି ପାରିଲା । ବର୍ଷଣର କର୍ଷଣରେ ସାରା ଦେହ ଯିକ୍ତ
 ହୋଇ ଉଠିଛି । ଜାଗା ଜାଗା ଦେହରେ ଶରୀର ସଙ୍କେତ । ବଣର
 ଗୋଟାଏ କଣରେ ଲତା ପାତ୍ରରେ ଛିଦିହୋଇ ଯେ ପଡ଼ିଛି ।

ଶୁଭକର ଉତ୍ସରେ ନିଶ୍ଚାସ ନେଇ । ପୁଣି ଗୋଟାଏ ବହୁତ
 ଦିନର ଦୃଶ୍ୟ—ସେଦିନ ସେ ଭିକ୍ଷା ପାଇ ନ ଥିଲା । ଶ୍ରୀଲେଖା ପଥ ଛାଡ଼ି

କରି ତା ପାଖରେ ଭାଳିଦେଇ ଚଣ୍ଡୁଳର ଆଳି । ସେ ଆଖିଷ ଦେଇ ।
 ଦେବାକୁ ବାଧା ଦେଇ । ଶ୍ରମଣର ସଂସ୍କୃତି ସେ । ବାରବସୁ ଶ୍ରୀଲେଖାର
 ଦାନ ମେ ଅସ୍ତ୍ରୀକାର କରି ମାରିଲାନି । ଭଣ୍ଡା ମାଗିଛି ମେ । ନବେଦନ
 ପରେ ଦାନ ଅସ୍ତ୍ରୀକାର କରାଯାଏନି । ଆଶ୍ରମରେ ଶୋଇ ଶୋଇ ସେ କି
 ଏକ ଅଶ୍ରୁପ୍ତି ଅନୁଭବ କଲ । ମନ ଭ୍ରମରେ କି ଗୋଟାଏ ଆତ୍ମମଣି
 ଚାଲିଛି । ସେ ବେଦନା ପାଇଲ । ବୁଝିପାରିଲାନି କିଏ ସେ ଅଭିଯାନ-
 କାଣ୍ଡ । ବରୁଚ ଦେଇ ସେ ଧାଇଁଗଲା ଉପାସନା ମନ୍ଦିରକୁ । ପ୍ରାପ୍ତପର
 ଶିଖା ଟେକି ମେ ଅପରାଧୀ ଶିଶୁଭକ୍ତି ବିଳଳରେ ଲୁହ ଚାଲିଲା । ଏ,
 ବୁଦ୍ଧ ଆଖିରେ ଅଶ୍ରୁ, । ସେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା—ତଳେ ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ସେ
 କାନ୍ଦିଗଲା ।

ସୁପ୍ତରେ ଶୁଭକର ସକେଇ ଉଠିଲା । ଆବେଗରେ ଶ୍ରୀଲେଖା
 ଶୁଭକରର ଛୁତରେ ମୁହଁ ଓଲଟାଇ ଅନ୍ୟ ଗାଲ ମାଡ଼ି ଧକ୍କା ।

ସୁପ୍ତପରେ ସୁପ୍ତ—ପରଦା ପର ପରେ ପରଦା ପଡ଼ିଛି । ଶୁଭକର
 ଦେଖୁଛି । ଆଜନ୍ମରୁ ସେ ଆଶ୍ରମରେ ପାଳିତ । ବୁଦ୍ଧର ଶରଣ, ସଂଘର
 ଶରଣ, ଧର୍ମର ଶରଣ ନେଇ ଜୀବନର ଇତିହାସ ତାର ହସି ଉଠୁଥିଲା ।
 ଶ୍ରୀଲେଖା ଆସିଲା । ହଁ ଶ୍ରୀଲେଖା ଖବ୍ କୌଶଳରେ ତା ଛୁତରେ
 ପକ୍ଷ ବିସ୍ତାର କଲା । ସେଦିନ ସେ ପ୍ରଥମେ ଶ୍ରୀଲେଖାକୁ ଦେଖିଲା ।
 ଅନୁରାଗ ଆଖି ପ୍ରତିକୂଳର ପୀଡ଼ିତ ପାଇ ମୁହଁ ହୋଇଗଲା ତାର ।
 ତା ପରେ ସେ ଅନେକଥର ଚେଷ୍ଟା କରି ଦେଖିଛି । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ କିଛି
 ସେ ବୁଝିପାରିନି । ଶ୍ରୀଲେଖା କଣ ? ତା ଆଖି, ତା ମୁହଁ, ତା ହସ,
 କଣ ଏ ସବୁ ? ମନ ତାର ଛୁଷ୍ଟି ହୋଇ ଉଠିଛି । ଛୁଷ୍ଟି ଆଖି ତାର ଦୁଷ୍ଟ
 ହୋଇ ବିବେକର ଶାସନ ମାରିନି । ସେ ଭାବିଛି—ଅନେକ ଭାବିଛି ।
 ଶ୍ରୀଲେଖାର ଓଠରେ ହସ ଏତେ ସୁନ୍ଦର କାହିଁକି ? କଣ ସେଠି ଅଛି ?
 ଶ୍ରୀଲେଖାର ଘରେ କୌଶଳରେ ସେ ମଧ୍ୟ ଦର୍ପଣରେ ନଜର ଓଠକୁ
 ହସି କେତେଥର ଦେଖି ନେଇଛି । ନା, ସେମିତି ତ ନୁହେଁ ? ତା ପରେ
 ବିବେକକୁ ପଦାଘାତ କରି ଦିନ ଦିନ ସେ ଶ୍ରୀଲେଖାକୁ ଦେଖିଛି ଖାଲି ।
 ଦେଖିପାରି ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ସେ ଦେଖିବାକୁ ଘାଣ୍ଟି ତକଟି ମନରେ
 ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଛି । ପୁଣି ଦେଖିଛି—ପୁଣି ଭାବିଛି— । ସାଦା

ମନ ଉପରେ ଏ ଭାବନା ଚାଲି ଚାଲି ଚାଲି ଚାଲି ଚାଲି । ଶ୍ରୀଲେଖାର ହସ ଆଜି ଆଜି ହେଇଛି—କାଲି ଚାନ୍ଦିନୀର ଦାଗ ପଡ଼ିଛି । ତାର ନୃତ୍ୟର ଛନ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକ ତଳେ ତାର ବାଜି କଠିଛି । ଶ୍ରୀଲେଖାଙ୍କ ଶୋଭାକୁ ସେ ଶୟନ, ମୁଗନ, ଜାଗରଣରେ ଆକଣ୍ଠ କରି ଭାବି ଭାବି ଉପଭୋଗ କରିଛି ।

ତାପରେ... ସେଦିନ ଶ୍ରୀଲେଖା ପ୍ରଥମେ ଗୁଡ଼ରେ ତାକୁ ଭେଟି ଧଇଲା । ଅନନ୍ୟସ୍ତ ଦେହ ତାର ଉପରେ କାତର ହୋଇ ଉଠିଲା । ମନ ଭିତରୁ ଶୋଭାର ସ୍ୱପ୍ନ ସାହସ ଦେଇ ତାକୁ ସବଳ କରି ରଖିଲା ସେଦିନ । ଶ୍ରୀଲେଖାର କୋମଳ ଆଙ୍ଗୁଳିର ଦାଗ ତାର ହାତ ଚମ ପଟାଇ ସେଦିନ ଗଳି ଗଳି ଗଲା ।

ଶ୍ରୀଲେଖା ତା ଓଠରେ ଓଠ ଦେଲା । ମୁଣ୍ଡ ତାର ଘୁରିଗଲା । କି ଏକ ଉତ୍କଟ ବିକାରରେ ଓଠ ନାର ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ପୁଣି ସେ ଓଠର ମର୍ମ ପାଇଲା । ସାହସ କରି ସେ ଓଠରେ ଓଠ ଚଳାଇଲା । ବିଚାରର ପରଦା କଟି ଯାଇଥିଲା । ଆଃ, କି ମିଠା— ଖବ୍ ମିଠା..... ସ୍ୱପ୍ନ ବଦଳି ଯାଇଛି । ଶ୍ରୀଲେଖା ହସି ହସି ପଳାଇ ଯାଉଛି । ବୁଲି ବୁଲି ଅଧରର ଦାନ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଉଛି । ସ୍ୱପ୍ନ ବସ୍ତ୍ରର ଶୁଭଙ୍କର ପାଟି କରି ଉଠିଲା—ଶ୍ରୀଲେଖା ।

ଶ୍ରୀଲେଖାର ଚନ୍ଦ୍ରା ବୁଟିଗଲା । ସେ ଶୁଭଙ୍କରର ଗୁଡ଼ରୁ ଉଠି ଆସିଲା । ଶୁଭଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନର ପ୍ରତିସ୍ପାନ୍ଦର ହସି ଉଠୁଛି । ଶ୍ରୀଲେଖା ରୁଣ୍ଡିଲା । ଆଜକୁ କେତେଦିନ ଧରି ଏହି ଶୁଭଙ୍କର ତାର କଙ୍କର ପରି ପଡ଼ି ଚାହିଁଛି । ଘୃଣାରେ ତାର ମନ ଭରିଗଲା । ଏ କଣ ସେହି ଶୁଭଙ୍କର ? ସେ ଦେଖିଲା—ସେ ଭାବିଲା । ନା, ଏ ନୁହେଁ—ଏ ନୁହେଁ—ଏ ନୁହେଁ ତାର ଦେବତା ଶୁଭଙ୍କର । କଣ ଥିଲା ସେ ଶୁଭଙ୍କର ? କି ଆକର୍ଷଣର ଉପାଦାନ ଧରି ସେ ତାକୁ ପାଗଳ କରିଥିଲା ? ଆଜି ଏ ଶୁଭଙ୍କର ଓଁ କଣ ଅଭାବ ? ଶ୍ରୀଲେଖା ବ୍ୟସ୍ତ ପଦପାତରେ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ଉଠିଲା । କଣ, କଣ, କଣ କହି ମନ ତାର ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିଲା । ତାର ଆଖି ପଡ଼ିଲା ଘରର ଗୋଟାଏ କଣରେ । ଅତି ସହରେ

ସେ ସାଜତ ରଖିଛୁ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଶୁଭଙ୍କରର ମୁଣ୍ଡ—ଗୁଲିଲ ପାଦଆଢ଼ରଣ
କାଷ୍ଠର ପାତ୍ର । ଶ୍ରୀଲେଖା ଗୁଲିଲର ସେଗୁଡ଼ାକ ଭିତ୍ତିପରିଲା । ଆଖି ମୁହ
ଭାବଗଲା—ଭାବ ଚାଲିଲା.....କି ଏକ ଅପୂର୍ବ ଆନନ୍ଦରେ ଚଳି ଯି
ଉଠିଲା । ଶୁଭଙ୍କର ପାଟିକର କଡ଼ ମୋଡ଼ିଲା—ସ୍ଵପ୍ନରେ ସ୍ଵପ୍ନସୀ
ଶ୍ରୀଲେଖା ଧର ନଦେଇ ଧାଇଁ ଯାଉଛି ।

ଶ୍ରୀଲେଖା ଧୀରେ ଧୀରେ ଶୁଭ ଚଳାଇ ନିଜର ମସ୍ତକକୁ ତାର
କୃତ୍ରିମ କେଶଗୁଡ଼ିକୁ କାଟି ତଳେ ଥୋଇଲା । ମନ ଆଉ ମୁହଁରୁ କି ଏକ
ଅକୃତ୍ତା ଗୁଣିଣୀ ଫିଟିପଡ଼ୁଛି । ଥରେ ମୁଗଧ ଆଖିରେ ବାଲଗୁଡ଼ାକୁ
ଭୁଲିଲା । ପୁଣି ଦୃଶ୍ୟରେ ମନ ତାର ଚିତ୍ତ ଦେଇ ଉଠିଲା । ଶୁଭଙ୍କର
କେତେ ପ୍ରିୟ ତାର ଏ କବସ ସମ୍ଭାର । କାଟିଲା କେଶ ଗୁଡ଼ିକୁ
ଶୁଭଙ୍କରର ଓଠରେ ଲଗାଇ ଆସୁଥିବା ଆସୁଥିବା ଶ୍ରୀଲେଖା ଶୁଭଙ୍କରର ବନ୍ଧୁ
ବନ୍ଧନ ଭିତରେ ସଜାଡ଼ି ରଖିଲା । ଦେହରୁ ତାର ଫାଡ଼ି ଫାଡ଼ି ଚାଲି
କୃଷ୍ଣମେଘୀ ଶାଢ଼ୀ, ଗୁଲିଲ ପୁରାତନ ଗାଁର ଆଉଁଶର ଲୁଗା ଚାଲି
ତାର ଝଲକ ଉଠିଲା । ହାତରେ କାଷ୍ଠର ପାତ୍ର ଧରି ବସିଲା କଣ୍ଠରେ
ସେ ପ୍ରଥମେ କହିଲା—ବୁଝଂ ଶରଣଂ ଗଛ ମି । ସରଗର ମହାନରେ
ମୋ ବନ୍ଧନର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଶୁଭଙ୍କର ପୁଣି ସ୍ଵପ୍ନର ପ୍ରସିଦ୍ଧାରେ
ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା—ଶ୍ରୀଲେଖା—ଶ୍ରୀଲେଖା.....

ଶ୍ରୀଲେଖା ଧୀରେ ଧୀରେ ଶୁଭଙ୍କରର ପାଦତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ
ଆଶିଷ ଭାଷା କଲା । ଶୁଭଙ୍କର ଜୀବନର ଶୁଭ ବାଞ୍ଛାବଦ୍ଧ ତାର ।
ଶ୍ରୀଲେଖା ସମାଜ ନ ପାରି କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ପାଦକୁ ଗୁଲିଲରେ ଭିତ୍ତି
ଧରି ବାହୁନ ଉଠିଲା—ଗୁରୁଦେବ ନିଜର ବସ୍ତ୍ର ହୋଇ ମତେ ମୁକ୍ତ
କରିଛୁ ଧନ୍ୟ କରୁଛୁ । ସେ ମୁଗଧ ହୋଇ ଚାଲି ଉଠିଲା । ମନ ଗହନରୁ
କାର ଅପ୍ତସ୍ଥ ଆହ୍ୱାନ ତାକୁ ଜଗାଇ ଦେଲା । ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ
ପ୍ରାସାଦର ପାବକ ପାରହୋଇ ଚାଲିଲା ।

ସ୍ଵପ୍ନରେ ଶୁଭଙ୍କର ବ୍ୟତ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଛି—ଶ୍ରୀଲେଖା
ଧାଇଁ ଯାଉଛି । ପଛରୁ ସାଗରର ଉତ୍ତଳ ଚରଙ୍ଗ ଧ୍ୱନି ପାଇଁ ଧସି
ଆସୁଛି । ଶୁଭଙ୍କର ପାଟିକର ତଳକୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା...ଶ୍ରୀଲେଖା ।

ପ୍ରାସାଦର ଖେଷ ଦ୍ଵାରରୁ ଶୁଭୁଥିଲା ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀର ମଧୁର
ବାଣୀ—ବୁଦ୍ଧଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ।

ଶୁଭକର ଆଖି ମଳି ପଲଙ୍କକୁ ଅଶ୍ରୁଳି ପକାଇଲା—ଶ୍ରୀଲେଖା ?
ଦୂରରୁ ଶୁଭିଲା କାର ସୁର—ସଂଘ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ।

ଶୁଭକର ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଧାଇଁଗଲା—ପ୍ରାସାଦର ଭିତ୍ତିରେ
ଧକ୍କା ଖାଇ ତଳେ ପାଇଲ ଶକ୍ତ ଆଦାତ । ବେଦନାରେ, ବ୍ୟାକୁଳ-
ତାରେ, ବିରହରେ ଡାକି ଉଠିଲା—ଶ୍ରୀଲେଖା ।

ଶୁଭ ଦୂରରୁ ଶ୍ରୀଲେଖାର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ନିବେଦନ ବାତାୟନ ଦେଇ
ପଶି ଆସିଲା—ଧର୍ମଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ।

ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନ

ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନ ଆମ ଗାଁକୁ ଆସିବାପରେ ଛୁଆଠୁଁ ବୁଢ଼ାଯାଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଦସର ଖୋରାକ ଜୁଟିଗଲା । ପୁରୁଖା ପୁରୁଖା ବୁଢ଼ାଏ ବି ପଶାକାଠି ଗଡ଼ାଇ ଗଡ଼ାଇ ଗମାବ କରି ପାଟିକରି ଉଠିଲେ — “ଏଟା ଦେଉଛି ପନ୍ଦର—ଦଜାଣି ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନ ଦାନ” । ଛୁଆଏ ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନ ନାଁରେ ଗୀତ ଯୋଡ଼ି କଥା କଥାକେ ଧୁର ଧରିଲେ । ମାଲପେ କଥା ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ପଡ଼ିଲ ମେଲିଲେ—ଉଚ୍ଛ୍ଵାନ ଉଚ୍ଛ୍ଵାନ, ଉଚ୍ଛ୍ଵାନ ଉଚ୍ଛ୍ଵାନ, ଉଚ୍ଛ୍ଵାନ ଉଚ୍ଛ୍ଵାନ, ଉଚ୍ଛ୍ଵାନ ଉଚ୍ଛ୍ଵାନ । ମୁଁ ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ମୋର ସାଜସଜ୍ଜାମାନେ ଅଛାରେ ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନର କେତେଟା ବିଶେଷଣ ମୋ ନାଁ ପଛରେ ବି ଯୋଡ଼ିଲେ । ଏହି ସଫଳନକଥା ମହାମହିମ ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନର ବିଶେଷ ପରିଚୟପାଇଁ ମୁଁ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇ ଉଠିଲି ।

ଖବରଟା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମିଳିଗଲା । ମୋ କକା ପୁଅ ଭାଇ କେତେଦିନ ହେଲା ଜଣେ ଭୁକର ଖୋଜି ଖୋଜି ଆଣି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ନାଁଟା ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନ, ତା ନାଁର ଆଗରେ କେହି କେବେ ଶ୍ରୀ କି ଶ୍ରୀମାନ୍ ଯୋଡ଼ିବାକୁ କଷ୍ଟ ସ୍ତ୍ରୀକାର କରି ନାହାନ୍ତି । ପଛର ସାଙ୍ଗ ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନ ବି କାହାକୁ କିଛି କହିବାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନାଗଲି ।

ମୁଁ ଟିକିଏ ଅଧିକା ପରିଚୟ ପରୁରବାରୁ ଆମ ଘରେ ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଆଗୁଆ ପଡ଼ି ସମସ୍ତ କିଛି କିଛି ବସ୍ତାନ କରିଗଲେ । ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନ ତା’ର ଯେଉଁ ଟିପ୍ପଣୀ ଦେଉଛି ସେଥିରୁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଛି ଯେ ସେ କଲିକତାରେ ଉଚ୍ଛ୍ଵାନନ କାର-ଗାନାରେ କାମ କରୁଥିଲା । କାରଖାନାଟା କୋଇଁ ପରୁରଲେ

ଜବାବରେ ସେ ଖାଲି ଟିକିଏ ମୁରୁଜକର ହସି ପକାଏ—(କଲିକତାରେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ କାରଖାନାଟା କେଉଁଠି ଏମାନେ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି । ଏମାନେ ସତେ କି ମଣିଷ ?) ।

ତା ପରେ ବିଶେଷ ଜାଣିବା ବିଷୟ ହଉଛି ତା'ର ପଦର ହଜାରେ ହସାବ । ବର୍ଷକୁ ସେ ଦରମା ପାଉଥିଲା ପଦର ହଜାର । ଗୋଟାଏ ବାଡ଼ି (ଘର—କଲିକତାରେ ଥିଲା ନା !) କିଣି ବିକି ଦେଇ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଟଙ୍କା ଜମା ରଖିବ ପଦରହଜାର, ବ୍ୟାଙ୍କର ବାବୁ ବି ମାସକୁ ଦରମା ପା'ନ୍ତି ପଦର ହଜାର । ଉଡ଼ାଜାହାଜ କମ୍ପାନୀର ବଡ଼ ବାବୁ ତାକୁ ଥରେ ପଦର ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଇ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ସିଆଲଦା ପଠାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ କୁମ୍ପାନୀର ସାନବାବୁଙ୍କ ପକେଟରୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଥରେ ପଦର ହଜାର ଟଙ୍କା ପକେଟମାରୁ ଚୋରିଗଲା ଯେ ସେ ଚୋରକୁ ଡୋକ୍ତ ଦୋକ୍ତ ପକଡ଼ି ନେଲା । ବାବୁ ଖୁସି ହେଇ ପଦର ହଜାର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ତା'ର ବରଦ ମୁତାବକ ମସ୍ତବଡ଼ି ସତ୍ୟ-ନାସତ୍ୟ ପୂଜା କଲେ ।

ଏହି ପଦରହଜାରୀ ଜୀବ ଧନର ଗୋସ୍ତି ଜମାଇବାକୁ ମୋତେ ବେଶି ସମୟ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଦିନ ଦୁଇଟା ଭିତରେ ମୁଁ ତା'ର ଅତି ଆପଣାର ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ତାପାଇଁ ମନ ଭିତରେ ମୋର ଦରଦ ଭାରିଲେ । ବିଭିନ୍ନ କେବଳେ କଥା ମିଛକୁ ମୂଲ୍ୟନ କରି ଆଜିଯାଏଁ ତା'ର ଜୀବନ ସଞ୍ଜବା କରି ଅମିଛ । ଜୀବନର ଇତିହାସରେ କହିବା ଭଳି ତା'ର କିଛି ସତ ନାହିଁ । ମିଛକୁ ସମ୍ମାନ କରି ସେ ଆରମ୍ଭରେ ବଞ୍ଚି ପାରିବ—ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସକୁ ମୁଁ ତା'ର ବୟସ କଥାଛଳରେ ବହୁତ ଥର ପଚାରିଛି । ସେ ବାଳକରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅଠେଇଶି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି । ମୁଣ୍ଡର ବାଳଗୁଡ଼ାକ ଆଧାରୁ ଟିକିଏ ଚେଣି ହେବ ବଲ୍‌କୁଲ୍ ଧଳା । ବାଳ ମାରିଯିବାର କାରଣ ସେ ମୋତେ ବହୁତ ଥର ନ ପଚାରିଲେ ବି ଗୁଞ୍ଜେଇ । କେବେ କେବେ କଲିକତା ଚାଲି ଯେ ବାଳଗୁଡ଼ାକ ଅଡ଼େଇଟା ଦିନ ଭିତରେ ପାରିଗଲା । ଅନ୍ତେ ଅନ୍ତେ ଟାଙ୍ଗିପଡ଼ି ବାଳଗୁଡ଼ାକୁ ଏମିତି

କଲ ବୋଲି ସଫେଇ ବାଡ଼େ । କେବେ ଓକିବେ ବି ଟା'ଇପଡ଼ୁ, କଲେଇ
ଏକାଠି ଧରି ବାଲଗୁଡ଼ାକୁ ରାତା ରାତି ସଫେଇ କରିଦେଲେ ବୋଲି
ଅବଶୋଷ କରେ । ଦାନ୍ତ ଗୁଡ଼ାକ ଖର୍ଯ୍ୟ ନ ପଡ଼ନ୍ତୁ ବି ଅଧିକାଂଶ
ଖସିଯିବେ ବୋଲି ସ୍ବାୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି । ଦାନ୍ତର ଏ
ଗୋଚମାୟ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଜଣେଇ ନ ଦେବାପାଇଁ ସେ ସବୁବେଳେ
ହସିଥାନ୍ତି । ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ ମା ମୋର ବେଗଲ ବେଗଲ ପୋଡ଼-
ପିଠା, ଖଣ୍ଡ ନଡ଼ିଆ ଖାଇବାକୁ ପାରେ । ଗୁଣ୍ଡଟ ଛୁଆପରି ବଡ଼
ଆଗ୍ରହରେ ସେ ଖାଇ ବସେ । ନଡ଼ିଆ ଖଣ୍ଡକୁ କଲରେ ଦାବି ଦାବି
ବୁଲୁଲେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ହସକୁ ରୁପି ରୁପି ମମୟ ଡା'ର
ଖାଇବା ପ୍ରଣାଳୀଟାକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି । ଅଧିକା ଯାବତଲ ପରିସ୍ଥିତି
ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ସେ ମୋଟେ ଆଉ ନେବାକୁ ରାଜି ହୁଏ ନା । ମା ମୋର
ନ ଜାଣିଲପରି କହେ—“ଆଜହୁଁ ପିଲଟା କ'ଣ ଏମିତି ପେଟ ମାରି
ଦେଉଛି? ତୋ ବୟସର ଆମେ ଗୋଟା ଗୋଟା ନଡ଼ିଆ ଚୋରବେଇ
ଖାଉଥିଲୁ ।” ସେ ବି ତା ଦାନ୍ତର ବାହାଦୁରୀ ବଖାଣିବାକୁ ପଛେଇ ଯାଏ
ନାହିଁ । ଥରେ ତା ବଡ଼ବାକୁ ଘରାଡ଼ୁଆ କଲେ ଯେ ସେ ଜିଦ୍ ମାରି
ଏକାଧରନ ବି ସେଇ ଚୋରବେଇ ନଢ଼ି । ମମୟ କାବା ହୋଇ ତାଙ୍କ
ଅନେଇ ଥା'ନ୍ତି । ହେଲେ କଲିକତାରେ ବାବୁଘରର ବହୁତ ଦିନ ରହି
ଏମିତି ଖାନ୍ତା ଖାଇବାର ଡା'ର ଆଜିକାଲି ଆଦୌ ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ ।
ଦି ରୁଟିଟା ଅଣ୍ଡା, ମାଂସ ନଈଲ ବି ମୁହଁ ତାପାଇଁ ପ୍ରତିଦିନ ବନ୍ଧା ।
ବାବୁ ତାକୁ ପାଟରେ ନ ବଧାଇଲେ କଦାପି ଖାଇବ ନାହିଁ । ଏ ଦେଶୀ
ଖାନ୍ତା ଅଜିକାଲି କା ନାଡ଼ିବେ ଅଉ ଚଳୁନି । ଜାଣେ ଆଉ ନବରଫତି
ପିଠା କି ନଡ଼ିଆ ଦେଇ ତା ହଣ୍ଡା ପୋଡ଼ କରି-ଦା-ବ, ଉପୁରେ
ଉଠିପଡ଼ି ହାତ ଧୋଇ ବାବୁଘରର ପୁଟାଣି ହାକି ବସେ । ତା
ବଳୁତାକୁ ଚିପୁଡ଼ୁଚୁଡ଼ୁ ନିର୍ଯ୍ୟାସ କାଢ଼ିଲେ ନାସେଲି କେବଳ ଚଳେଟା
ଘରର ହଜାର ଖୋ ବାହାରିବ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ଗେହେଇ ଗେହେଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରେ । କଥା
କହିଲାବେଳେ ଜାଣିଶୁଣି ଗୋଟି ଗୋଟି ଜାଗାରେ ପାଟି କରାଇଦିଏ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ମଣିଷ ଲପରେ ଆମେ କ'ଣ ଖେଳିଲବେଳେ କୁଞ୍ଚିକାର ପଟଲ

ବେଳେବେଳେ ପକାଇ ଦୂରେଇ ଟିକିଏ ଛୁଡ଼ା ହୁଏ । ଆମେ ଡାକିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲ ମାତ୍ରେ ଅଳ୍ପ ମଧୁରୀଆ ହସିବେଇ ପାଖରେ ଯାଇ ବସେ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଆସିଗଲେ ଆମ ତା'ପ ଖେଳର ମଉଜିଷ୍ଟା ଖୁବ୍ ଉଠେ । ଖେଳ ତ ଆଉ ହୁଏନ, ମିଛରେ ତା'ପ ପକେଇ ତାକୁ ଉତ୍ସୁକେଇ ଉପସ୍ଥାପନ କରାବାବର ଲାଗିପଡ଼ି । ଆମେ ତାକୁ ଡାକୁ ଡାକୁ ବାପ, ଧନ ବୋଲି କହି ବି ପକାଉ । ସେ ଶୁଣି ଗେହ୍ନା ହୋଇ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଗପ ଜମାଏ । ମଝିରେ କଥା କହୁ କହୁ ତାକୁ ଧଡ଼କେଇ ଦେଲେ ସେ ଛୋଟ ପିଲାପରି ଧରମିଯାଏ । ଆମକୁ ସେ ତା'ଠାରୁ ବୟସରେ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ବୋଲି ଭାବ (ଯଦିଓ ଆମର ସମସ୍ତଙ୍କ ବୟସ ଭିତ୍ତିରୁ ବଢ଼ିବା ଭିତରେ) । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ମୋଲ ଉପରେ ହାଉଆ ଖାଇବାକୁ ବସିଥିଲା ବେଳେ ସେ ଜାଣିଶୁଣି ସେ ବାଟେ ଯାଏ ଓ ତଳ ଆଡ଼କୁ ହାତ ଦେଖାଇ ଦେଖାଇ ମାନ୍ୟ କରି ଚାଲେ । ଆମକୁ ପାର୍ଶ୍ୱ ଦେଖିଗଲେ ସେପାଖରେ ଯାଇ ଟିକିଏ ହସି ଛୁଡ଼ା ହୁଏ । ତା ସାଙ୍ଗରେ କଥା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲେ ସେ ପାଖକୁ ଲାଗିଥାଏ । ଆମର ବି କହିବାକୁ ତାକୁ ଲମ୍ବା ଦଉଡ଼ି ଛୁଡ଼ିଦେଉଁ । ସେ ବି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପନ୍ଦର ହଜାରର କାରବାର ଆରମ୍ଭ କରେ ।

ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିଲବେଳେ ଛୋଟ ମୋଟା ଧୋଡ଼ିଟିକୁ କୁଞ୍ଚି କରି ଘଣ୍ଟା ଦେଇ ଲାଗି ସେ ପିନ୍ଧେ । ରଙ୍ଗୀନ୍ ଗାମୁଛା ଖଣ୍ଡକ ରୁପପରସ୍ତ ଭଙ୍ଗା ବହାଇ ଗୋଟେ ପାଖ କାନ୍ଧରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ଗାନ୍ଧୀଆଇ ସାରି ଛୁଆଙ୍କ କଳାପାତ୍ରରୁ କଳଳ ନେଇ ଲୁଚେଇ ଆଖିରେ ଟିକିଏ ନାଇବ । ବାଁ ପାଖ ବାହାରେ ପିନ୍ଧିଥିବା ମୋଟା ରୂପା ବଳାପଟକୁ ବାଟରେ ଗଲବେଳେ ସେ ହାତରେ ଦଣ୍ଡୁଥିବ । ପଛପାଖ କରୁରୁ ଫାମଲ ଓହ୍ଲାଇ ଦେଇ ଦାଣ୍ଡରେ ଗଲବେଳେ ଦଣ୍ଡର ମଜକୁ ବୁଲି ବୁଲି ଚାଲୁଥିବ । କିନ୍ତୁ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲ ତ ତଳକୁ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ହସି ଟିକିଏ ଠିଆ ହୋଇଯିବ—କାଳେ କି କିଛି କଥା ଆରମ୍ଭ କରିବ, ଗାଁ ମାଲସପ ବି ତାକୁ ଚାହିଁ ବସିଥାନ୍ତି । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ସାଙ୍ଗରେ କଥା ଆରମ୍ଭ ହେଲ ତ ଖାଇବାବେଳ ପାଖରୁ ଉଠିଆସି ତା ପାଖରେ ହାବୁଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି । ତା ସାଙ୍ଗରେ ଗେଲ ନ ହେଲେ ସେମିତି କାହାର ଶ୍ରଦ୍ଧା ହଜମ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ତା କୁଆ ପିଲା କି ଘର କଥା ପଚାରିଲେ ତା ପାଟିରେ ଆଉ ବାଟୁଳି ବାଜେନା । ବାହାଘର ବାଜା ଗାଳକି ଓ ସେକ୍ଷଣୀ ପାଖରୁ ବୁଝନ୍ତି ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ସୁଅ ପାଠ ପଢ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଥାର ସୁଅ ଚାଲିଲା । ବାହାଘର ବେଳକୁ ତା ପାଲକିଟା ସଜା ହୋଇଥିଲା ସେ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କା ଖରଚ ହୋଇଗଲା । ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ବାଣ ଶଶୁର ଘର ଗାଁଟାକୁ ଆଲୋଲ କରିଦେଲା । ଶଶୁରଘର ଚଉଷଠି ପ୍ରକାର ଖାଲି ତରକାସ କରି ବରପାଣିକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ । କୁଣିଆ, ମଙ୍ଗେ, ସାଇ, ପଡ଼ିଶା ଖାଇସାରିଲା ପରେ ଅଇଁଠାପଟ ଏତେ ଗଦା ହେଲା ଯେ ସେଗୁଡ଼ାକୁ ଉଠାଇବାକୁ ପାଞ୍ଚଜଣ ମେହେନରକୁ ସାତଓଳି ଲାଗିଲା । ବାହାଘର ବାପିଦିନ ଶାଶୁ ଆଣି ତା ଆଳରେ ଭିନସେରିଆ ମାଛମୁଣ୍ଡ ଗୋଟିଏ ବଳେଇ ବଳେଇ ଥୋଇ ଦେଲେ । ଶଳା ଶାଳୀରୁଡ଼ାକ ମାଡ଼ିବସି ତା ତଣ୍ଡି ଭିତରେ ରସଗୋଲା ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ତାକୁ ଯୋଉ ହଠାତ୍ କରିଛନ୍ତି ଛୁଡ଼, ଛୁଡ଼ । ଭାରି ଥୋର କଥା କହିବ କ'ଣ । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡପାଏଁ ଧାଡ଼ି ଲଗିଥାଏ । ଏକା ନଣି ନଣି ମନ୍ଦର ହଜାର ଫେଣୀ ମିଶାଇ ପଠେଇ ଥିଲେ । ଶିଳଟାକୁ ଦଶଜଣ ମଣିଷ ବହୁକଷ୍ଟରେ କାନ୍ଦେଇ ଖୁଲିଥାନ୍ତି । ହଁ, ବୋଉ ଯେତେବେଳେ ବାହାରିଲା ସେ ଯୋଉ କାନ୍ଦଣା କାନ୍ଦଲା—ରୁ, ରୁ, କିଏ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଧରିବ, ଗଉଁପଟେ ବ ବାହୁନିଲେ । ସାତଶହ ଗାଁରୁ ମାଇପେ ଖାଲି କାନ୍ଦଣା ଶୁଣିବେ ବୋଲି ରୁଣ୍ଡି ହୋଇଥିଲେ ।

ବୋଉ କଥା ପଡ଼ିଲେ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ କାମଦାମ ବନ୍ଦ କରି ଗମ ଯୋଡ଼ି ବସେ । ଗାଁରେ ଯଦି କୋଉଁ ଝିଅ କଥା ପଡ଼ିଛି, ଆଉ ଝିଅଟା ଯଦି ଗୋରୁ, ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଯଦି ଶୁଣିଲା, ସେ ଦିନମାନ ଲା ବୋଉ କଥା କହିଲା ବେଳେ ତା ଚେହେରାଟା ଏକଦମ୍ ତଳତଳ ଗୋରା ବୋଲି ତାରାଏ କରେ । ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଯଦି ଶୁଣିଲା କିଏ କଥାବାଉଁ ହେଉଛନ୍ତି—କଲା ଗୋରୁ ବମ ସାଙ୍ଗରେ କ'ଣ ଅଛି, ଅଥଲା ହେଉଛି ଗଡ଼ିଆ; ତା ପାଠୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ବୋଉ ବର୍ତ୍ତନାବେଳେ ସେ କହି ବସେ ତା ବୋଉଟିର ବଞ୍ଚି ଟିକେ ଫିକା ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ଗଡ଼ିଆଟି ଏକା ଶାସ୍ତ୍ର ସୁକୁର । ବଡ଼ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଡାଉଲ—ରେଟିଏ ଚାଉଳରେ ଗଡ଼ା । ଆମେ ବି ବେଳେ

ବେଳେ ଉଠିବା ଆସୁଥିବା ଦେଖି ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇ—
 “ରୂପ ତ ଅତେଇ ଦିନିଆ, ଅସଲ ଖେଉଟି ଗୁଣ । ରୂପକୁ କ’ଣ ମଣିଷ
 ଧୋଇ ପିଇବ, କିରେ ଉଠିବ ? ଉଠିବାଇ ଗୋଡ଼ ଆପେ ଆପେ ଅଟକି
 ଯାଏ । ସେ ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ଦାନ୍ତ ନେପେଡ଼ି କହି ପକାଏ—“ମୋ
 ବୋଉଟି କଲା ହେଲେ କ’ଣ ହେବ, ଗୁଣ କଥା ଆଉ କ’ଣ କହିବ ? କି
 ହାତ ଖଣ୍ଡି ସେ ଭାଗ୍ୟକୁ ପାଇଛି, ଚରକାସ୍ତ୍ର ସ୍ବୀୟ ନଦେବ ତ ମଣିଷ ହାତ
 ଚୁଟି ଭାତ ଖାଇବ । ଜାଣିବ କଞ୍ଚନବତୀ ।” ଆମ ଭିତରୁ ଜଣେ କିଏ
 ଜାଣିଲା ମନ୍ତ୍ର କହେ—“ଉଠିବ ବୋଉଟି ପାଠଶାଳା ପଢ଼ିଲେ କ’ଣ
 ନଦେବ କାମଦାସକୁ ଭାସି ମାରଣ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନଜର ବଲକୁଲ୍ ବୁଝେ ।
 ଦୁଃଖୀରକ୍ଷୀଙ୍କର ଜାଣ ତ ଜନ୍ମକଲ ମା ।”

ଉଠିବା ପାଟିରୁ କଥା ଛଡ଼େଇ ଗପ ମାନେ—‘ବାହାରକୁ
 ବାହାରିଲେବେଳେ ଶାଢ଼ୀ ଗୁପ୍ତା, ଚୁପୁଲି ଚଢ଼େଇଲେ କ’ଣ ହେବ ଦର
 ଭିତରେ ମନ୍ତ୍ର କାମ କରେ । ଅ’ଗୋଟି ପଡ଼ୁଆ ଝିଅ ମନରେ ଟିକିଏ ବି
 ଅହଙ୍କାର ନାହିଁ । ଗଲ ଥର କଲିକତା ନେଇଗଲା ଯେ ଛ’ମାସ
 ଭିତରେ ପହର ହଜାର ଟଙ୍କା ଉଡ଼େଇ ଦେଲା । ଗଙ୍ଗାବାଟରେ କାର୍ତ୍ତିକ
 ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ଗଣି ଗଣି ସେ ଖାଲି ପହର ହଜାର ଗୋଟା ପଇସା
 ଫିଙ୍ଗିଛି ।”

ହୁଆପିଲା କଥା ପଡ଼ିଲେ ସେ ହସାବ ଦିଏ କେବେ କେବେ
 ଦୁଇପୁଅ ଏକ ଝିଅ, କେତେବ କେତେବ ବି ଦୁଇଝିଅ ଏକ ପୁଅ । ବଡ଼
 ପୁଅଟା ଭାସି ଚଗଲା । ମାଷ୍ଟରକୁ ବି ପାଠ ପଢ଼େଇ ଦିଉଛି । ମାଷ୍ଟର
 କହୁଛି ପିଲାଟା ଭାସି ହୁସିଆର, ବଡ଼ ହେଲେ ଗୋଟେ ହାକିମ କି
 ଦରପାଟି ହେବ । ବଡ଼ ପୁଅର ବୟସ ଏ ଅଣିଶକୁ ନଅ ପୁରୁଯିବ ।
 ବାହାଘର କେତେବ ନେଇଥିଲା ପରୁରଲ୍ଲ ହସାବ କରି କହେ ଗଲା ବଡ଼
 ନଈ ବଢ଼ି ଯେଉଁ ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା, ସେବର୍ଷ ତା ବାହାଘର ହେଲା
 (୧୯୫୫ ମସିହାର ବଡ଼ ବନ୍ୟାକୁ ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହେ —ଆମ ଗାଁରେ
 ତା ଗୁଜରିଟା ୧୯୬୦ ମସିହାରେ) ସେ ବଢ଼ି ବେଳକୁ ତ ଲଗନ ଥର
 ନେଇଥିଲା । ସେ ଯେଉଁ ହଇସା ଦେଇଛି । ଡଙ୍ଗାରେ ଚଢ଼ି ଶ୍ରେଣୀ-
 ବଜେ ଗଲା । ଖାଇବା ପିଇବାରେ ଯେଉଁ ହରକତ୍ ସମ, ସମ ।

ଶଶୁର ଭବ୍ୟ କ'ଣ କରବ ? ସୁଆଡ଼କୁ ଲୁହେଇ ସମ୍ବଦ, ଅଳାତ କାତ
ପାଣି । ନକର୍ତ୍ତଠୁ ବା କଅଣ ଆସିବ ? ଦୁସିଦା କଥା, ନ କରବ ବା
କେମିତି । ବାହାଘର ବାସିନ୍ଦା ସେ ପଖାଳ ଖାଇଲା ଯେ ପିତା ଶୁଖୁଆ
ମୋଡ଼ା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ମିଳିଲାନି । ବୋଉ କ'ଣ ଆସି ମାରିଲା କି ?
ସେ ଶଶୁର ଘର ପାଖରେ କଷ୍ଟେ ମଷ୍ଟେ ଅଷ୍ଟଠଙ୍ଗଳା କଟେଇ ଘରକୁ
ଭୁଲି ଆସିଲା । ବୋଉ ତା'ର ଯଦି ରହିଲା । ଘରେ ଏଣେ ସମସ୍ତ
ବେଜାର, ଶଶୁର ବା କ'ଣ କରନ୍ତେ ? ରସ୍ତା, ଘାଟ ତ ନାହିଁ ।
ଝିଅଟାକୁ କେମିତି ପଠାଇବେ ?

ମୁଁ ଦିନେ ତାକୁ କହିଲି—“ବାପ ଉଠିବ, ତୁ ଏତେ ଦିନ ହେଲ
ଏଠି ଆସି ରହିଲୁ, ଟିକିଏ ଘରଆଡ଼େ ବୁଲି ଗଲୁରୁ ? ଭୂଆଁସୁଣିଟା
କେମିତି ଚଳୁଥିବ, ଛୁଆଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଖୋଜୁଥିବେ ।”

ସେ ଚଳେଇଲା ଗାଲୁ—ଘର ପାଖରେ ପୋଷ୍ଟ ଅଟ୍ଟେସ
ବ୍ୟାଙ୍କରେ ପଘର ହଜାର ଟଙ୍କା ତା ନିଜ ନାଁରେ ରଖି ଆସିଛି ।
ବାବୁକୁ କହିଛି ବୋଉ ଯେବେ ଖବର ଦେବ, ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ
ତା ପାଖକୁ ପିଅନ ହାତରେ ଟଙ୍କା ପଠାଇ ଦେବ । ଛୁଆଗୁଡ଼ାଙ୍କପାଇଁ
ଗୋଟିଏ ଗୁଡ଼ିଆ ବନ୍ଧା । ନିଜ ରସଗୋଲା ଦେଉ ସେଇ ପ୍ରପରପ୍ରଳ
ଦେଇ ଆସିବ ।”

ସେ କାହିଁକି ମୋ ଭାଇ ଘରେ ମାସକୁ ଛ' ଟଙ୍କା ବେକନରେ
ଭୁକିଲା କରୁଛି ପଚାରିଲେ କହେ, ସେ କଣ ଭୁକିବ କରୁଛି ? ଘର ଧୁଆ
ଘରେ ଅଛି । (ମୋ ଭଉଜକୁ ସେ ଧରମ ମା କରୁଛି ବଡ଼ ବାବୁ (ତା
ଉଡ଼ାଜାହାଜ କମ୍ପାନୀ ବାବୁ) ପାଖରୁ ଛୁଟି ଆଣିଛି । ଏଇ ମାସ ଶେଷକୁ
ଛୁଟି ପୁରିଗଲେ, ସେ ପଳେଇବ । ବଜାରରେ କାଲି ଜଣେ ଲୋକ
ଦେଖାଦେଲା ଯେ, ବାବୁ ତାହା ହାତରେ ଭାସ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଖବର
ପଠେଇଛି । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ପଳେଇବ । କାଲି ଖାଇ ବସିଲା ବେଳେ ପାଞ୍ଚ
ଧର ତା ତାତୁକୁ ଉଠିଲା । ବାବୁ ମନେ କରୁଥିବ । ବାବୁ ଖାଇ ବସିଲା
ତାକୁ ଖୋଜିବ । ସେ ମାସଟା ପୁରିଗଲା ପରେ ପଚାରିଲେ କହେ ବଡ଼
ବାବୁ ପାଖରୁ ସିନା ଏତକ ଛୁଟି ଆଣୁଥିଲା । ସାନବାବୁ କହିଥିଲା ଆଉ

କହି ଦିନ ରହିଯିବୁ । ମାନବାବୁ କହିଲେ—ଉଛବ୍, ବାଡ଼ି ଯାଉ, ଆଉ
ଏକ ମାସ ଆକ୍ତବ । ମାନବାବୁ ତା ବୋଉ, ତା ଛୁଆ ପିଲାକୁ ଶୁଣି
ହୁତା କଲେ । କଲିକତାରେ ତା ବୋଉ ଥିଲେବେଳେ ତା ପୁଅଟାକୁ
ଧରୁବେଳେ ଉଡ଼ି ନାହାନ୍ତିନେ ଧରି ବୁଲୁଥିବେ । ସେ ଏଥର ଆସିଲ
ବେଳକୁ ଛୁଆପାଇଁ କୋଳି ବୁଲେ, ଏକତରଫତା କମଳା, ଅଙ୍ଗୁର
ଅଡ଼େଇସର ଜବରଦସ୍ତି ତାକୁ ଗାଡ଼ି ଚଢ଼େଇଲ ବେଳେ
ଦେଇଗଲେ ।

ମୁଁ ସେଦିନ ତାକୁ ବାଧ୍ୟ କଲି ଘରକୁ ଯିବାକୁ । ଆମେ ବର୍ଷ
ଦୁଇଟି ଘରୁ ବଞ୍ଚିଲୁ । ମୁଁ ବସନ୍ତରେ ଥିଲେବେଳେ ମୋ ଛୁଆ କଥା
ମନ ପଡ଼ିଗଲେ ମୋର ମନ କପରି ଉଛନ୍ତି ହେଇ ଉଠେ, ମୁଁ କହିଲି ।
ଭାବ ରୁଚିବ ନାହିଁ—ମନ ଶାଲି ଗୋଟିକି ଘାଣ୍ଟି ନେବ, ଶାମ୍, ଶାମ୍,
କାନ୍ଦି ପାଡ଼େ, ମୋ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ସେ କାହିଁକି ଆସି ଛଳ ଛଳ କରି
ମଜାକେ । କ’ଣ ଭାବିଲେ ଲେଜାଣି ହଠାତ୍ ଘରକୁ
ବାହାରିଲ । ମଜା କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଭଉଜକୁ ସ୍ୱତ୍ୱସ୍ୱତ୍ୱ କରି କଲି ।
ଭଉଜ ବି ତାକୁ ଗୁଡ଼ିଦେଲ । ଗଲବେଳେ ମୁଁ ତାକୁ ଦୁଇଟା ଟଙ୍କା
ଦେଲି । ଛୁଆଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କଣ ନବାକୁ କହିଲି । ସେ ଦିନ ଦଶଟା-
ବେଳେ ପ୍ରାୟ ବାହାରିଲ, ଦୁଇଟା କି ଅଢ଼େଇଟା ବେଳକୁ ପୁଣି ଫେରି
ଆସି ଆମ ଗାଁରେ ଧାକିଲ । ହାତରେ ଦୁଇଟି ମାଟି କଦଳୀ ।
ଆମେ ପମସେ ଦେଖିଲୁ—“କରେ ନିଛବ, କୁ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର କ’ଣ
ମୋର ଆସିଲୁ ?”

ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ଆମେ କଲୁ—“ଘରେ ପମସେ ମାଟି କଲେ ।
କହିଲେ—ମାଆ (ମୋ ଭଉଜ) ଦେଖଣି ନେବ । ମାଟିଆ ଲେଜ ।
ଛୁଆପିଲ ଘର, ପୁଣି ମୋରୁ ଗଣି ଗୁଲିଆ—ମୋ ମନ ବି ମାଆ ଲାଗି
ଗୁଡ଼େଇ ପୁଡ଼େଇ ହେଲ । ପଲକ ଆସିଲା ।”

ମୁଁ ପଚାରିଲି—“କରେ ଛୁଆପିଲ କେମିତି ଅଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କ
ପାଇଁ କ’ଣ କ’ଣ ନେଲୁ ? ବୋଉ କେମିତି ଚଳୁଛି ?”

ସେ ମୋ ପାଟିରୁ କଥା ହଟେଇନେଇ ଗାଇ ବସିଲା—“ଦର
 ସେମିତି ପଡ଼ୁଥିଲା ସେ (ତା ଝି) କମେ କାନ୍ଦଲା । ମୁଁ ବି ସମ୍ଭାଳି
 ପାରିଲାନି । ତା ମନ ବଦଳାଇବା ଲାଗି କହିଲି—ସା, ଜଳଦି ଭୁ ବସା ।
 ସେ ଆଖି ପୋଛୁ ପୋଛୁ ଚରଚର ହୋଇ ଯାଇଁ ରୁଷି ଲଗାଇଲା ।
 ହୁଆଏ ମୋ ଉପରେ ଆସି ଚଢ଼ିଗଲେ । ଧୂଆଁଟି ସବୁଠୁ ସାନ । ତା
 ମାଆର ବଡ଼ ଗେଲବସରୀଆ । ତା ମାଆ ଆଖି ମୋ ଉପରେ ଲଦି
 ଦେଇଗଲା । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପାଦୁକା ପକାଉଛି । ଗୋରା ତଳ ତଳ
 ହେଇ ବଡ଼ ଡ଼ାଉଲ ଡ଼ାଉଲ ନେଇଛି । ଭଗବାନ୍ ଏକା ବଞ୍ଚାଇ
 ରଖିଲେ ଦେଲା । ବଡ଼ ଝୁଆଁ ବାପା କ’ଣ ଆଣିଛି ବୋଲି ବେଗ୍ ଖୋଲି
 ବସିଲା । ମଝିଆ ଝୁଆଁ ପିଠିରେ ଲଦି ଦେଇ ଝୁଲୁଥାଏ । ସାନଟାକୁ
 କୋଡ଼କୁ ଆଣିଲା । ମୋ ବାଳକୁ ଟାଣି ମୋତେ ଦି’ ଭୁଲି କଥା
 ବସାଇଲା । ତାକୁ କୋଡ଼ରେ ଧରିଲା ବୋଲି ମଝିଆ ଝୁଆଁ ଆଣୁ କାଢ଼ି
 ତାକୁ ଠେଲି ସେ ବି ବସିବାକୁ ଜିଦ୍ ଧଇଲା । ତାକୁ ବି ଗୋଟାଏ
 ପାଖରେ ବସାଇଲା । ରସଗୋଲା ଦି’ସେଇ ବାଟରୁ ଫଳନା ଦୋନାନରୁ
 ନେଇଥିଲା । ଦି’ଟା ଲେଖାଏଁ ହୁଆଙ୍କର ପାଟିରେ ଦେଲା । ମଝିଆଟି
 ଟାଉଳାଟି ହେବ । ହାୟଲା ମାରି ଦି’ଟା ନେଇଗଲା । ସେ କାହିଁକି
 ଅଧିକା ନେଲା ବୋଲି ବଡ଼ଟା ତାକୁ ବସାଏ ବସାଇଲା । ମଝିଆଟି ବି
 କମ୍ ଜିଦ୍ ଧାରା ନୁହେଁ । ଗୋଡ଼ାଇ ଗୋଡ଼ାଇ ତାକୁ ମାରିବାକୁ
 ଡାକିଲା । ତା ମାଆ ଆସି ଦି’ଟାକୁ ଚାପିବେ ଚାପିବେ ଦେଲା । ମୁଁ
 ପାଟିକଲି—ହୁଆଙ୍କପାଇଁ ଆସିଛି, ହୁଆଏ ଖାଇବ । ବାପା ଆସିଛି
 ବୋଲି ସେମାନେ କେତେ ଆହ୍ଲାଦ ହେଉଛନ୍ତି । କମେ କାହିଁକି
 ମାରଧର କରୁଛି ? ସେ ବି ମୁହଁ ଛୁଆଡ଼ି କହି ପକାଇଲା—“ହୁଆଙ୍କୁ
 ଶରଧା କରି ତମ ତାଙ୍କ ମୁହଁ ବଡ଼ାଇ ଦେଇଛ । ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ମିଠାଇ
 ଆଣିବା କଣ ଦରକାର ଥିଲା । କେଉଁ ବା ନଖାଉଛନ୍ତି । ଦିନେ ରସ-
 ଗୋଲା ବଦଳେଲେ ମୋ ଜୀବନ ଖାଇଯିବ । ଯେତେ ପଇସା ପଇଲା
 ସବୁ ତ ଏମିତି ଉଡ଼ାଇଲା ।” ଯାହାକୁ ପଛେ ସେ ପକ୍କା ଦରକାଟି
 ଏକା । ସମସ୍ତେ ଟିକିଏ ପଛରେ ତା’ର କହନ୍ତି ତପା ହାତ ବୋଲି,
 ଦେଲେ ମୋର ସମ୍ପତ୍ତିବାଡ଼ି ତ ସବୁ ତା’ର ଯୋଗୁଁ ହେଇଛି ।”

ଭାଉଜ ପଚାରିଲେ—“କିରେ ଏ କଦଳୀ ହାଟ ପାଖରୁ କାହିଁକି କଣି ଆସିଛି ?”

ଜିଜ୍ଞାସା ଟିକିଏ ଲଜ ଲଜ ହେଇ ତଳକୁ ମୁହଁ ମାଡ଼ି କହିଲା—
“ନାଲେ ମାଆ, ଆମ ବାଡ଼ିରେ କଦଳୀ ଏ ସାଲ ବହୁତ ହୋଇଛି ।
ସେ କହିଲା ଭାଇ ଭଉଣୀ ଅଛନ୍ତି ଦି’ ଫେରା ନେଇ ଯା ।”

ତା’ପରେ ସବୁ ହୁଆକୁ ଡାକ ଗୋଟେ ଗୋଟେ କଦଳୀ
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧରାଇଲା ।

ମୁଁ କହିଲି—“ଘରେ ଖାଇକରି ଆସିଛି ନା ?”

ମୋ ପାଟିରୁ କଥା ଲେଖି ନେଇ ସେ କହି ବସିଲା—“ସେ ପା
ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସବୁ ବୁଝିଲର ଭାତ, ମାଛ ଝୋଳ, ଆମ୍ବ ବଡ଼ ଖଟା
କରିଦେଲା । ଜାଣିବ ଲକ୍ଷ୍ମୀହସ୍ତ ଟେ ତ । ମୁଁ ଟିକିଏ ଆମ୍ବ ଖଟାକୁ
ଭଲପାଏ, ସେ ଜାଣେ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଝିଅକୁ ପଠାଇ ଆମ୍ବ ଦି’ଗଣ୍ଡା
ଆଣି ଖଟା କରିଦେଲା ।”

ଭାଇ ହସ ସମ୍ବଳି ନ ପାରି କହିଲେ—“ତୁ ଦଶମ ଇଲା ବାଟ
ଗଲୁ, ଅଲେ । ପୁଣି ଘରେ ମଝିରେ ଭାତ, ମାଛଝୋଳ, ଖଟା ତିଆରି
ହେଲା, ଦଶଟାବର ପାଇଁ ତୁ ଅଡ଼େଇଟାବେଳକୁ ଫେରିଲୁ । ତୁ କ’ଣ
ଉଡ଼ାଜାହାଜ କମ୍ପାନୀରେ କାମ କରି ଉଡ଼ାଜାହାଜ ପାଇଟି ଲେଉଟି ?”

ହଠାତ୍ ସେ ଦବିଗଲା । ଟିକିଏ ଭାବ କହି ପକାଇଲା—“ବାଟରେ
ବସ୍ ପାଇ ଚଢ଼ି ଚାଲିଗଲା ।”

ଆମେ ସମସ୍ତେ ଭଲକରି ଜାଣୁ ଚାକି ଘରପାଖକୁ ଯିବାକୁ
ହେଲେ ଖେଳାଳି ଘାସରେ ଗଲପରେ ଚେଟିକି ଖାଲି ବଲ ପଡ଼େ ।

ହେଟ ହେଟ ପିଲାଙ୍କ ଉପରେ ଉଜ୍ଜବାଦର ମୁରବସଣିଆ ଜାହାର
ଠରେ । ହୁଆଏ ବାଟିଝେଳ କି ବାଣ୍ଟିଝେଳ ଆରମ୍ଭ କଲେ ତ କାମର
ଆଳ ଦେଖାଇ ସେ ସେଆଡ଼େ ଯାଇଁ ଅଟକିଯାଏ । ଖେଳୁ ଖେଳୁ କିଛି
ଜୋଳମାଳ ହେଲେ ସେ ମୁରବି ସାଜି କଳିଆ ଭାଙ୍ଗେ । ଗାଟା ଯାକର

ହୁଆଏ ସବୁ ତା'ର ଆପଣାର । କାହାକୁ ପୁଅ, କାହାକୁ ପୁତୁରା, କାହାକୁ ଭାଣ୍ଡା ତାଙ୍କେ । ଅବଶ୍ୟ ଆଜି ଯିଏ ପୁତୁରା କାଲି ସେ ଭାଣ୍ଡା ହୋଇଯାଏ । ସମୟପାଇଁ କିଛି ଧରବନ୍ଦା ନାହିଁ । ଭଲମନ୍ଦର ହୁଆଙ୍ଗ୍ ମୋ ବି ନାଲିଗୁଳୁଳୁ କରେ । କାହା ଦେହପା ଖଣ୍ଡପ ଦେଲେ ସେମିତି ଦେଉ ପାଲ ଟିକିଏ ଆଉଁସି ଦେଇ ଆସିବ । କିନ୍ତୁ କେହି ଯଦି ଗେଲେନେ ଦେଲେ କି ଗରବର ଦେଉ ତାକୁ ଦୂର ବୋଲି କହିଦେଲେ ତ ତା'ର ଆଉ ଗୋରାଣଣ ନାହିଁ । ଚହଟେ ଗୁମନ୍ଦ ସେ ବଜେଇବ ।

ମୋ ଭଉଜି ଶୁଣ ଖଟା-ଖୋର । ପ୍ରଭବନ ଟିକିଏ ଖଟା ନ ଦେଲେ ତାଙ୍କର ଗୁଣ୍ଡା ତଳେ ନାହିଁ । ଉଜ୍ଜବ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କନ୍ଦ — “ମାଆଲେ ତୋରପରି ଅତିକଳ ବୋ ବୋଉ ଶୁଣ ଖଟା ଖାଏ ।” ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ବହୁତ ଚିନି ଖାଏ । ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ ଦେଖାଇ ଦେଖାଇ କନ୍ଦେ ତା ପରିଆମା (ତା ପୁଅକୁ ମୋ ମନ୍ଦୁନାର ବୋଲି ଡାକି ବୋଲି କହିଛି — କେତେବେଳେ କେମିତି ଚନ୍ଦ୍ରଧର ବୋଲି ବି କହି ପକାଏ) ଚିନିକୁ ଜଳଖିଆ କରୁଛି, ମ.ସକୁ ପତରସେର ଚିନି ବା'ମ ଲି ବନ୍ଦା । ଅନ୍ଧେ ଆମ ଗାଁ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପୁଅ ବେମାର ପଡ଼ିଲା । ଏମିତି ବେହାଲ ନିନ୍ଦାକରାଲେ ଯେ ଠାକିବ ବେଳି କେହି ଆଶା ରଖିଲେ ନାହିଁ । ସପନମା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗଡ଼ିଯାଉଥାଏ । ଉଜ୍ଜବାନନ୍ଦ ତା ଘରକୁ ଯାଇଁ ବୋଧହୋଇ ଦେଲା । କଥା କହୁଁ କହୁଁ ସେ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ତା ପୁଅ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ସେଥର ସେମିତି ବଢ଼ିଣା ଧାଇଁଲା । ତାକୁର, ବଇଦ ଔଷଧ ଦେଇ ଦେଇ ଥକିଗଲେ । ଶେଷକୁ ସମସ୍ତ ତା ଆଶା ଛାଡ଼ି ଦେଲେ । ତା ମାଆ ଅଖିଆଅଖିଆ ଖାଲି ବସି କାନ୍ଦୁଥାଏ । ଶେଷକୁ ଉଜ୍ଜବା ଆଉ କିଛି ପାରିଲା ନାହିଁ । ତା ଚାଷି ଗୁମ୍ଫା ହୋଇଗଲା । ଆଖିରୁ ଧାର ଧାର ଲୁହ ଚାଷି ଆସୁଥାଏ ।

ସେଦିନ ମୁଁ ବଜାରରୁ ଫେରି ଆସି ଦେଖିଲି ଉଜ୍ଜବକୁ ଗାଁଟା-ପାକ ଲୋକ ଭେରି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଜଣେ କିଏ ଅପରିଚିତ ଲୋକ ପାଟ କମ୍ପାଉଛି । ଘଟଣା କ'ଣ ବୋଲି ମୁଁ ଅଟକି ଗଲି । ଏହା କିଛି ନଆ କଥା ନୁହେଁ । ଉଜ୍ଜବ ପାଖରେ ବେଳେ ବେଳେ ଏମିତି ଭାତ ହୁଏ ।

ବୁଝ, ବୁଝ, ତା ଗାଁରୁ ଖବର ପାଇ କି ଜଣେ ଗୋବିନ୍ଦା ଦୋକାନୀ ଆସିଛି । ତାଠୁଁ ବର୍ଷକ ତଳେ ଉକ୍ତବା ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଧାର କରିଥିଲା । ତା'ପରେ କଲିକତା ପଳାଇଲା । ସେ କେଉଁଠୁ ଖବର ପାଇ ଆସିଛି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିବ । ଉକ୍ତବାର ବେଳରେ ଗାମୁଛା ପକାଇ ସେ ଧରିଛି । ଉକ୍ତବା କହୁଛି—“ତୁ ଘରର ଯା କିଛି ଟଙ୍କା ଦେଇଦେବ । ଛୋଟଲୋକ ସାଙ୍ଗରେ କାରବାର କଲେ ମନସ୍ତର କେତେ ଦିନିଆ । ପାଞ୍ଚଟା ବୋଲି ଟଙ୍କା, ଛୁ, ଛୁ, କିବା କଥା ?”

ଗୋବିନ୍ଦା ପାଞ୍ଚ କରି ତା ବେଳକୁ ଟିକିଏ ଝୁଙ୍କେଇ ଦେଲା, “କ’ଣ କହିଲୁବେ ? ଛୋଟଲୋକ, ତୁ କେଉଁ ଲଟସାହେବର ନାତି ? ଶୁଣ ହୋ ବାବୁ, ଏ ଖାଇବାକୁ ପାଉ ନ ଥିଲା, ମୁଁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କାର ସଉଦା ଦେଲି । କଲିକତା ଗଲା । ଟଙ୍କା ପଠାଇବ ବୋଲି କହି ତାର ଦେଖା ନାହିଁ, ଏଠି ଆସି ତଳମାସ ହେଲା ରହିଛି । ଟିକିଏ ବୋଲି ବ ଦେଉନି ।”

ମୁଁ ପଚାରିଲି—“ଗୋବିନ୍ଦ, ତମେ ତା ସବୁ ଟଙ୍କା ମାଗିନେଲ ନାହିଁ ? ତା କୁଆ ପିଲା ତ ଗାଁରେ ଅଛନ୍ତି ?”

ଗୋବିନ୍ଦା ଠୋ ଠୋ ହସି ଉଠିଲା—“ବାବୁ, ପାଗଳ ବୋଲି ନା କ’ଣ ? ଏ ଶ୍ରେୟସର ଘର କେଉଁଠୁ ଆସିଲା ? ଘର ଡିହା ନିଶ୍ଚୟ ବ କି ପୁା ବାପ ଗଞ୍ଜେଇ ଖାଇଲା । ବାପ ଅନ୍ତେ ଦିନା କେତେ ଯି ଯିବ ଏ ମୁଲ ଲାଗିଲା । ଏକ ନମ୍ବର ଠାପୁଆ । ଖାଲି ଗପ ହାଣ୍ଡିବ । ଟଙ୍କା କିଏ କାମ ଦେବ ? ଉଣେଇଟି ଦୟା ପାଇ ଘରେ ଆଣ୍ଡା ଦେଇଥିଲା ଯେ ତା ଘରେ ଅତି ମୁରବି ପର୍ଣ୍ଣଆ ଦେଖାଇଲା । ସେଠା, ବ ତଡ଼ା ଖାଇଲା ।”

ଗୋବିନ୍ଦା ହସି ହସି ଗଡ଼ଗଲା—“କାହା ଯୁଗ ମରୁ ନାହିଁ ସେ ଏ ବୁଢ଼ାଟାକୁ ଝିଅ ଦେବ । ଯିତା ସେଇମିତି ଓଷଡ଼ା ଦେଇ ବୁଲି ବୁଲି ବୁଢ଼ା ଦେଲାଣି । ଆମ ଗାଁ ଗ୍ରାମ ସାହୁର ଗୋଟେ କେମିତି ଝିଅ ଥିଲା ସେ ତାକୁ ବାହା ଦେବାକୁ ସଜସଜ ଦେଉଥିଲା । ଶେଷକୁ ସେ ଝିଅଟା ବ

ସାଥ୍ ସାଥ୍ ମନା କରିଦେଲା ଏ କର୍ମକୋଠୀକୁ ବାହା ହେବନି । ତାକୁ ଝୁଣ ଝୁଣ ରସିକ ନାଗର କଲିକତା ପଳାଇଲେ ।”

ମେ ଉଛୁବା ବେଳକୁ ଟିକିଏ ଦୋହରେଇ ଝୁଙ୍କଇ ଦେଲା । ତା’ପରେ ସମସ୍ତେ ଯେଉଁ ଉଛୁବା ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ଚଳାଇଦେଲେ ।

“କରେ ପଦର ହଜାଣି ସେଣ୍ଟ, ଏ ଲୋକ କ’ଣ କହୁଛି ?”

କିଏ ତା ଗାଲକୁ ନିଟକି ଧରି କହିଲା—“ସୁଅ ଦିପଟି ହେଲେ ବାପକୁ ନିନପଟି ଚଢ଼େଇବ ।”

ଆମ ଗାଁ ନଳଲ ବୁଢ଼ୀ ଚମ୍ପାନାମ୍ନ ତା ପାଖକୁ ଆସି ଅଭିନୟ କରି କହିଲା—“ଉଛୁବ ମନ କାହିଁକି ଉଣା କରୁଛୁ ? କଣ ଚନ୍ଦ୍ରପର ମାତା ଗୁଣ୍ଡୁଣି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରଲ କରେ ?”

ହୁଆଏ ତାଲ ପିଟି ପାଟି କରି ଉଠିଲେ—“ଆଉର ସାମନେ ବାରୁ ଦେଖ, ପଦର ହଜାଣି ଉଛୁବ ଦେଖ, ପଙ୍କା ବାହାପିଆ ଏଇଠି ଦେଖ ।”

ଆମେ ଗୋବିନ୍ଦାକୁ କୁହାବୋଲା କରି ଫେରାଇ ଦେଲୁଁ । ଜବାବ୍ ଛୁଡ଼ିଲ ଏମାଏ ଏଠି, ଦରମା ପାଇଲେ ଆମେ ତାଠୁଁ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରି ଦେବୁ ।

ସେଦିନ ଉଛୁବା ଆଉ ଯରୁ ମୋଟେ ବାହାରିନି । ତା’ ପରଦିନ ବୁଲିଲ ବୁଲିଲା ହେଇ ମୁଁ ଗଲି । ଗୋଟାଏ ନଡ଼ିଆ ଗଛକୁ ଆଉଜି ସେ ବସିଥାଏ, ଉପରକୁ ଚାହିଁ ବେଳେ ନବେଳେ ଆଖି ବୁଜି ପକାଉଥାଏ । ମୁଁ ଆସିଛି ବୋଲି ତାକୁ ଘଲକୁଲ ମାଲୁମ୍ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ପଚାରିଲି—“କରେ ଉଛୁବ କ’ଣ ହେଉଛି ?” ସେ ଚମକି ମୋ ଆଉଜକୁ ଚାହିଁଲା, ପୁଣି ମୁହଁ ଫେରାଇ ଚେଲା । ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବା ଜିଣ୍ଟାଏ ଗୁଡ଼ି କହିଲା—“କ’ଣ ଏ ବୁଢ଼ାଟା କଥା ପଚାରୁଛନ୍ତି ସାନବାବୁ ? କ’ଣ ଅଛି ? କିଏ ବା ଅଛି ? ପେଟ ଭୁଣ୍ଡକପାଇଁ ମୋର ବସ୍ତ୍ରବା ସାର ହେଇଛି ସିନା । ଆଉ ବା କେଇଟା ଦିନ !”

ମୋ ଆଉଜକୁ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାହିଁଲା । ମୁଁ ବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇ ଚାହିଁଥାଏ । ତା ଖୋଲାଖୋଲା ଆଖିରୁ ଟୋପା ଟୋପା ଲୁହ ତା ଗାଲର ହନୁହାଡ଼ ଉପରେ ପଡ଼ି ତଳକୁ ଗଡ଼ ଗଡ଼ ଯାଉଥାଏ ।

ବସୁନ୍,

ତାକୁ ସମସ୍ତ ବସୁନ୍ ବୋଲି ଡାକନ୍ତି । ତା ନାଁ ଧରି ଡାକିବାର ସୁଯୋଗ କେବେ ପାଇବାକୁ ମୁଁ ମୋଟେ ଛକ୍କା କରିନି । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ଅନେକ ଆନନ୍ଦକର ତାର ପରିସ୍ଥିତି ପାଇଁ ମୁଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠେ । ତାର ଅସଲ ନାଁଟା କଣ କେବେ ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ମରୁଣ ପାରିନି । ତାଠୁଁ ଯେତେ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି, ସେତେକ ତା ବିଷୟରେ ମୁଁ ବେଶୀ ବେଶୀ ଭାବିଛି, ଆଉ ସେହି ଭାବନାରେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ତା କଥା ମୁଁ ବହୁତ ଶୁଣିଛି, ଜାଣିଛି ବି । ଆମେ ଦୁହେଁ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ବସି ରୁହା ଖାଇଛୁ, ବଜାର ଭିତର ଚିତ୍ରାଘର ଚଢ଼ି ବହୁଳବାର ବୁଲୁଛୁ, ନଗରୀରେ ବି ଗଲେ ଅଳ୍ପାଳ୍ପ ହୋଇଛୁ କିନ୍ତୁ କେବେ ଭୁଲରେ ମୁଁ ତା ନାଁ ପଚାରି ନାହିଁ । ନାଁଟା ଜାଣିଲ ପରେ ହୁଏତ ଜୀବନରେ ବିଶଦ ପରିଚୟ ପାଇଁ କାଳେ ମୁଁ କୌତୂହଳୀ ହୋଇ ଉଠିବି, ସେଥିଲାଗି ମତେ ବଡ଼ ଶଙ୍କା ଲାଗେ । ତାକୁ ଦେଖି ଦେଖି ମନ ଭିତରଟା ଅସାମ ଦୟାରେ ଭରିଯାଏ । ଦୁଇପୁଅ ଉତ୍ତର ମଣିଷଟାଏ । ପାହୁଲ ଦିଟା ବଙ୍କା । ରୁଷ ମୁହଁ ଉପରେ ଦାଢ଼ିର ମୂଳ ପ୍ରତିଦିନ ଖିଅର ହେଲେ ବି ସୌବନ୍ଦର ଶେଷ ପାହାଚରେ ପହଞ୍ଚିଛି ବୋଲି ବେଶ୍ ସୁରୁଜ ଦିଏ । ତାକୁ ମୁଁ ପ୍ରଥମରେ ଯେଉଁଦିନ ସର୍କସରେ ଦେଖିଲି ସବୁ ଦର୍ଶକଙ୍କ ପରି ମୁଁ ବି ଗୋଟାଏ ଗସ୍ତା ହସ ହସିଥିଲି । ବଙ୍କଟେ ବୋଲି ମଣିଷ । ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟାଏ କୋଠି କୋଠି କନାର ଟୋପି । ପେଟର ଶେଷରେ ନାଲିର ପଟି ପଡ଼ି ସିଲେଇ ହୋଇଛି । କୋଟର ହାତ ଶେଷଟା ବି ନାଲି । ଗାଲରେ ଚୁନ ପରି ଗାଞ୍ଜିଢ଼ରର

ମୋଟା ମୋଟା ଗାର । ନାକ ଅଗରେ ମେଣ୍ଢେ ନାଲି ରଙ୍ଗ ବୋଲି
ହୋଇଛି । ବେକରର ଛୁଣ୍ଟା କନାର ଟାପୁ । ଆଗ ଦାନ୍ତ ଦିଟା ଭିତର
ପାଙ୍କ ଏକ ବେଶୀ ଯେ କଥା କହିଲେ ବେଗଳ ବେଗଳ ଯବନ ଯୁସ୍
କରି ବାହାରିଯାଏ । ସେ ଜାଣି ଶୁଣି ବି କଥା ଶେଷର ସେମିତି ପତନ
କାନ୍ଦେ । ତାର ଚେତନାକୁ ସବୁ ଧନର ବିକୃତିକୁ ଅଭିନୟବଦଳ ସେ
ବ୍ୟବହାର କରିଥାଏ । ତାକୁ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ହସନ୍ତି । ହସିବାର ମାମୁଣୀ
ରୂପରେ ସେମିତି ତାର ଜନ୍ମ । ତାର ସାଙ୍ଗର ସର୍ବସ୍ ପାଟିର ଆଉ
ବହୁତ ମଧ୍ୟ ଜୋର ଅଛି । ସେମାନେ ନିଜକୁ ହସାଇବାର ଉପ
କରଣ ରୂପ ସଜାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ମୁହଁରେ ହସ ଆଙ୍କିଦେବା
ପାଇଁ ସେମାନେ ସାଧନା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏହି ସାଧନା ପାଇଁ
ସେମାନେ ବାହାବା ନାହାନ୍ତି । ହାସ୍ୟାଳୟ ପରିବେଷଣକାରୀ ବୋଲି ଖ୍ୟାତି
ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଧ୍ୱାକୁ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଖାଲି ହସନ୍ତି । ଏହାର
ଜନ୍ମ କେବଳ ଧ୍ୱାକୁ ହସି ଉଠେଇ ଦେବା ପାଇଁ । ସେ ଭାବି ଭାବି ବିକୃତ
ହୋଇପଡ଼େ ।

ସର୍ବମ ଆନନ୍ଦ ବଢ଼ାଇବା ପରେ ସେ ପୋଷାକପଟ ଚଢ଼େଇ
ବାହାରି ଆସେ । ତାର ପ୍ରଥମ ଆବର୍ତ୍ତବରେ ଅଡ଼ିଟାରିସ୍‌ମୁଖ
ନୋଟାଏ ହସର ଉଚ୍ଚତ ଲଜ୍ଜାସ ଉଠେ । ଯେଉଁମାନେ ନୂଆ ଦର୍ଶକ,
ସେମାନେ ତାର ପ୍ରଥମ ଦର୍ଶନକୁ ବେଶ୍ ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି । ତାପରେ
ସେ ତାର ଅଭିନୟ ଆନନ୍ଦ କରିଥାଏ । ଧରଡ଼ା କାଠର ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡ ଧରି
ଏକୁ ତାକୁ ବେଗଳବେଗଳ ପଛଆଡ଼ୁ ପାହାରେ ପାହାରେ ପକାଏ ।
ସର୍ବସର ଅର୍ଦ୍ଧଶ୍ରୀ ସାଙ୍ଗରେ ହୁଇସିଲ ମାରି ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଅଡ଼ିଟୋରିସ୍‌ମୁଖ
ଆଉଁ କରଣ କରଣ ଚାଲୁ । କେବଳ କେତୋଟି ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କ
ଛଡ଼ା ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖି ଖୋଲିମାନଙ୍କ ଉପରେ ଥାଏ । ଖେଳ ସରିଗଲେ
ଖେଳାଳୀର କୃତଜ୍ଞତା କେତେ ରକମ ଅନୁକୂଳ ସମାଲୋଚନା ତା
କାନରେ ପଡ଼େ । ତା ସାଙ୍ଗ ଜୋକରମାନେ ପ୍ରତି ଆଇଟମ୍ ଶେଷରେ
ଅନୁରୂପ ଖେଳ ଦେଖାଇ ଶେଷକୁ ଅପାରଗତାର ଛଳନାଭାବେ
ହାସ୍ୟାଳୟ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରି ଅନ୍ୟକୁ ହସାନ୍ତି । ଯାଇକେଲ ଖେଳାଳୀ
ଖେଳ ଦେଖାଇ ଚାଲିଗଲା ପରେ ତାର କେହି କେହି ସାଙ୍ଗ ଜୋକର

ଧାଇଲେଲରେ ଚଢ଼ି ଟିକିଏ ଖେଳିବାକୁ ଶେଷକୁ ଚଢ଼ି ପଡ଼ି
 ସାଇଲେଲକୁ ବିଷ୍ଣେ । ସାଇଲେଲର ହେଣ୍ଡଲକୁ ଘୁରାଇ ଘୁରାଇ ତାର
 ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ନହୋଇଛି ବୋଲି ସାଇଲେଲ ଉପରର ପାଣି ଡାଳେ ।
 ଦର୍ଶନ ଗେଲେଣ୍ଡରୁ ହସ ଉଠୁଛି ପଡ଼େ । ସେ ହସ ଭିତର ସେମିତି
 ପ୍ରଶଂସା ପୁରୁ ଶୁଣିଥାଏ । ପୁରା ପାଇଁ ବି ଲେଲେ ହସନ୍ତି । ତାର ସାଙ୍ଗ
 ଜୋକର ସାଇଲେଲରେ ଚଢ଼ିବାକୁ ଗଲବେଳେ ତାକୁ ପଛଆଡ଼ୁ
 ପିଟିବାକୁ ସ୍ବେ ଯାଏ । ପଛଆଡ଼ୁ ସେ ପୁରା ନାକକୁ ଗୋଇଠା ଭିତରେ
 ସାଇଲେଲ ଛୁଟାଇ ରୁଲିଯାଏ । ମାରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇବେଳେ
 ଅନ୍ୟ ଜୋକରମାନେ ଏହାର ହାତକୁ ଧରି କଣ୍ଠେଇ ପରି ଝୁଲାଇ
 ଝୁଲାଇ ଟେକି ନିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜାହାକୁ ପିଟିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ
 ଏହାକୁ ଗୋଡ଼ିତଳେ ପାର କରାଦେଇ ଓଲଟି ସେମାନେ ଏହା ଗାଲରେ
 ଚୁପିତ ବସାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ସେ ମାରି ପାରେନା । ତାଙ୍କ ଗାଲ ପାଖକୁ
 ଏହା ହାତ ପାଏନ । ଚେଷ୍ଟାର ଫଳରେ ଖାଲି ଅନ୍ୟଠାରୁ ମାତ୍ର ଖାଏ,
 ଅଡ଼ିଟୋପେମରୁ ହସ ଛୁଟି ଆସେ । ତାକୁ ଜଣାଯାଏ ସେଗୁଡ଼ାକ
 ସେମିତି ଭାରି ଶସ୍ତା ହସ । ସେ ହସ ଭିତରେ ଅନୁରକ୍ତି ନ ଥାଏ,
 କେବଳ ଅନୁଗ୍ରହ ଥାଏ ।

ସେ ବେଳେବେଳେ ଭାବେ ସର୍ବସ୍ବ ରୁଡ଼ି ରୁଲିଯିବ । ସେଠିକି
 ତାର ଗୋରୁଷର ପ୍ରହରା ନାହିଁ । କେବଳ ଅନ୍ଧାର ସାମଗ୍ରୀ ହୋଇ
 ଅନ୍ୟକୁ ହସାଇବାକୁ କାହିଁକି ପଡ଼ି ରହିବ ? ହଁ ସେ ରୁଲିଯିବ ।
 ଗଲପରେ ? ? ପୁଣିତ ତାକୁ ଭଲ ମାଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ଭିକ୍ଷମଗା
 ଅଭ୍ୟାସ ତାକୁ ଅନେକ ଦିନରୁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ବାପା ତାର
 ବଞ୍ଚିଥିଲାବେଳେ ତାକୁ ନେଇ ଦୁଆର ଦୁଆର ବୁଲାଇ କମିତି ମାଗିବାକୁ
 ଦୁଆ ଶିଖାଇଛନ୍ତି । ଗାଲଦେଲେ ସୁଜା କବାଟ ବନ୍ଦକଲେ ବି କେମିତି
 ଦୁଆର ମୁହଁରେ ନଠେଇ ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ହୁଏ ସେ ଅଭ୍ୟାସ କରିଛି ।
 ବେଶୀ ଝିଂଝଟ ଲଗାଇଲେ ମୁହଁ ଉପରକୁ କେନ୍ଦ୍ର କେନ୍ଦ୍ର ପଇସା
 ଫୋପାଡ଼ନ୍ତି । ଅପମାନଗୁଡ଼ାକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ପିଠେଇ ନେଇ ସେ
 ପଇସାକୁ ହାତ ପକେଇ କରି ଆଗେଇ ଯାଏ । କାହା କୁଆ ଅଝଟ
 ଖେଳୁଥିଲେ ପଇସାଟେ ପାଇଁ ସେ ବାଧୁଆଖାଇ ଆଁ କରି ନାଚେ ।

ଗନ୍ଧଣୀ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବାର ଅବଶ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ପ୍ରାୟେ କି ପଇସାଟାଏ ତାକୁ ମିଳିଯିବ । ଭିକାରୀ ବେଳର ଅଭିନୟ ବାବଦକୁ ଚୁଡ଼ାଳ ମୁଠାଏ, ଶାଗାନ୍ତରେ, ଅତି ବେଶୀହେଲେ ପଇସେ ଦିପଇସା ପାଉଥିଲା । ଆଜି ତାର ଅଭିନୟ ପାଇଁ ସେ ଗହ ଗହ ଟଙ୍କା ରେଜିଟାର କରୁଛି । ଛୁଡ଼ାମେଲି ମଳିଆ ଗାମୁଛା ଗୁଡ଼ି ଦାମିଳା ପେଣ୍ଠା ପିନ୍ଧୁଛି, ଯୋନା ମାଡ଼ୁଛି । ହାତର ଘଡ଼ ବାନ୍ଧୁଛି । ମୁଣ୍ଡରେ ଟୋପି ଚଢ଼ାଉଛି । ପଇସେ ଦି ପଇସା ପାଇଁ ତାକୁ ବାବୁଝୟାଙ୍କ ଗୋଡ଼ଧରି କାନ୍ଦିବାର ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଅନ୍ୟର ମନରେ କରୁଣାର ସଞ୍ଚାର କରିପାରିଲେ ତାର ଅଭିନୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିଲା । ଆଜିର ଅଭିନୟରେ ସେ ହସୁଛି । ଅନ୍ୟକୁ ହସାଉଛି । ବେଶର, ହସି ହସାଇ ଆରମ୍ଭର ରହିବାଠାରୁ ଭିକାରୀବା କଣ କେବଳ ସୁଖକର ? କେବେ ବି ତାକୁ ଅସୁବିଧା ଲାଗୁଛି କାହିଁକି ? କାହା ଦୁଆରର ଦ୍ଵାର ପାଟିଲେ ସେ ଦୟା ପାଉଥିଲା, ଆଜି ନିଜକୁ ଥଟ୍ଟା କରିବା ପାଇଁ ବିକି ପଇସା ରେଜିଟାର କରୁଛି । ନା, କଣ କରିବ ? କୁଆଡ଼େ ଯିବ ? ନିଜେ ଖାଲି ନିଜକୁ ଥଟ୍ଟାକରି କେତେଦିନ ଚଳିବ ?

ଭିକାରୀ ମାଗିଲା ବେଳେ ସେତ ଏମିତି ନଥିଲା । ପରା ଦୁଆରର ଯେଉଁଠି ଠିଆ ହେଉଥିଲା, ତା' ମନ ଆପେ ଆପେ ନିର୍ଭର ନହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଯାହାକୁ ଦ୍ଵାର ପଡ଼ାଉଥିଲା ତା ଆଜି ନିଜ ଭିତର ପରାଧୀନତାକୁ ସେ ବେଶ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା । ସେ କି କେବେ ସେମାନଙ୍କର ସମକକ୍ଷ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରି ନ ଥିଲା । ନିଜକୁ ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସୃଷ୍ଟି କରି ବେଶ୍ ଆରମ୍ଭରେ ଥିଲା । ଏ ସକସକୁ ଆସିଲା କାହିଁକି ? ଆଜି ପାଞ୍ଚକଣିକ ସାଙ୍ଗରେ ସମାନ ହେଇ ବ ସମାନ ହେଇ ପାରୁନି । ନିଜକୁ ସମକକ୍ଷ ବୋଲି ଦାବି କରି କେବଳ ଥଟ୍ଟା ହିଁ ପାଇଛି । ସେ ଛୁଣି ଗାମୁଛା ମୁଣ୍ଡରେ ବାନ୍ଧିଲା ବେଳେ କେହି ତ ତା ଆଡ଼କୁ ଅନାଉ ନ ଥିଲେ । ଆଜି ଦାମିଳା ଟୋପି ଚଢ଼େଇଲେ ଯିଏ ପାରେ ସିଏ ନ ହସି ରହି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? କାହିଁକି ? ସେ କଣ ମଣିଷ ନୁହେଁ ? ମଣିଷର ମନ କଣ ଘୋଷ୍ଟ ଚେହେରା ଭିତରେ ଜାଗା ଧଳେ ନାହିଁ ? ନା, ଏ ସର୍ବସ୍ଵ ସବୁ ବିଗାଡ଼ ଦେଇଛି । ସେ ଆକାଶର ସ୍ଵପ୍ନ ନେଇ ଗଡ଼କୁ

ଚଢ଼ି ଆସିଛି । ଖାଲି ଟେକା ପଥରର ମାଡ଼ ଖାଇବା ହିଁ ସାରା ଦେଇଛି ।
ଓହ୍ଲାଇ ମାନ୍ଦୁକ, ଓହ୍ଲାଇ ଗଲେ ? ଅନ୍ତତଃ ଜୀବନର ଅର୍ଥ ନେଇ ବନ୍ଧୁ
ଯାନ୍ତା !

ଅଃ, ଆଜି ତା'ର ଟେକା ହେଇଗଲା ! ସର୍ବସ୍ବର ଝିଅଗୁଡ଼ାକ ତା
ମନକୁ କାହିଁକି ଛୁନନ୍ତିନି କରି ପକାଇଲେ ? ରୂପ କଥାର ଅସୁର ଗୁଡ଼ା
ଭିତରେ ସେ କାହିଁକି ପଶିଲା ? ଆଗକୁ ଗଲେ ବେଶୀ ବେଶୀ ଅନ୍ଧାର ।
ପଛଅଡ଼ି ଗୋଟି ଗୋଟି ହେଇ କବାଟ କିଲି ହେଇ ଯାଉଛି । ଗୋଟି
ଗୋଟି କରି ସବୁ ଝିଅଙ୍କ କଥା ସେ ଅନେକ ରଜନ କରି ଶୁଣିଛି ।
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମିଶେଇ କିନ୍ତୁତ କିମାକାର ସପନ ବି ଦେଖିଛି । ହସିଛି ।
ନିଜକୁ ବାସ୍ତବ ଦୁନିଆକୁ ଆଣି ପରାସ୍ତା କରି ଦେଖିଛି ତା ଲୁହ ଆଉ
ହସର ଦାମ କିଛି ନାହିଁ । ନିଜେ ସେ କିଛି ନୁହେଁ । ମନ କିନ୍ତୁ ସବୁ କିଛି
ପାଇଁ ପ୍ରବଳ ହେଇ ଉଠୁଛି । ଏ ନାହିଁ ଅଛି ଭିତରର ଲଜେଇକୁ ନେଇ
ଖାଲି ମାଡ଼ ହିଁ ଖାଉଛି ? କାହିଁକି ଖାଉଛି ? ଭିତର ଥିଲାବେଳେ ସେ
କି କେବେ କେବେ ମାଗି ଆଣିଲା ଭିତ ମୁଠାକ ଖାଇ ଗଛମୂଳ ଆଖି
ବୁଜି ବୁଜି ପକେ ରଜ ଦୋହରରେ ଚଢ଼ିଛି । ସାତତାଳ ମଙ୍କ ପୋଷଣ ଟପି
ବଢ଼ିଣି ଫୁଲି ଅଭିନୟ ଗଜକୁମାରର ଦମ୍ଭ ଶୁଣିଛି । ସେ ଜାଣି ଶୁଣି
କେବଳ ସପନ ଦେଖିଥିଲା । ସେ ଯାହାକୁ ଦେଖୁଥିଲା ସେ ଖାଲି ସପନର
ପ୍ରତିମା ଥିଲା । ବହୁତ ଦୁଆରର ବହୁତ ଝିଅ ସେ ଦେଖିଛି । କାହା କଥା
ତ କେବେ ଶୁଣିବା । ମନ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ଆଗେଇଲେ ଯେ ଜୋରଜୋରି
ଆଗେଇ ଦେଉ ନ ଥିଲା । ଆଜି ତ ଏ ଝିଅଗୁଡ଼ାକ କଥା ନ ଶୁଣି ରହି
ପାରୁନା । ସାପ ଚଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଧରିପରି ଜୀବନ ଆଉ ମରଣର ସଙ୍କଟ ନେଇ
ଗାଲି ହଟାହଟା ହିଁ ହେଇଛି, ହେଉଛି, ହେବ ବି ବୋଧହୁଏ ।

ହଁ, ସେ ଅଭିନୟ କରେ । ମଣିଷ ମଞ୍ଚ ଉପରେ ଦୁଷ୍ଟନ ହୁଏ ।
ଦେଇତ ପୁଣି ତାର ଶବ୍ଦନୁଳା ଥାଏ । ସେ କଣ ଅଭିନେତା ହୋଇ
ଅଭିନୟ କରେ, ପୁଣି ମଣିଷ ହେଇବି ଅଭିନେତା ହେବ ? ଇସ୍, କି
ସୁନ୍ଦର ଗାଡ଼ି ମଲଗଜର ଦାଗରା । ଚକ ଚକ ସୁନେଲି ବେଲ୍ଟ ସବୁ
ଅଣାକୁ ଖୁପିଧରେ । ଖୋଲି ଛୁଟି ଉପରେ ପକଳା ଗ୍ଲେଟ ତାକୁଣି ।
ଫେରିବି ଭାରି ଅଳ୍ପ ପରି ଖେଳାକୁ, ଝିଅଟା ଦାନ୍ତରେ ବସି କାମୁଡ଼ିଧରି

ଶୂନ୍ୟରେ ଚକର ମାରେ । କାନର ଦୁଲ ବଜୁଲିମରି ଶୂନ୍ୟରେ ଖାଲି
ଗାର ପକାଏ । ସେ ମୁଣ୍ଡରୁ ଟଟାପି ଟଟାଲି ତଳେ ଦେଖାଏ । ସତେ ତା
ଛୋଟ ଟୋପି ଭିତରେ ତାର ବାଞ୍ଛୁକ ରହୁ ଖସି ପଡ଼ିବ ! ଆଖିରେ
ତାର ପଲକ ପଡ଼େନି । ସେ ଛେପ ଢୋକେ । ଶୁଖିଲା ଚର୍ଚ୍ଚିରେ ଛେପ
ଠେସ ଦେଇ ତଳକୁ ଖସେ । ଶୁଖିଆଡ଼ୁ ହସ ଭରୁଳି ପଡ଼େ । ଝିଅଟା
ଖେଳସାରି ତଳକୁ ଆସି ତାକୁ ଟିକିଏ କଣେଇ ଖୁଣ୍ଟି ମୁଡ଼ୁକ ହସ
ମାରେ । ଏଥିରେ ଆଡ଼ୁର ହସ ଭରଠ । ମନ ତାର ପୋଡ଼ି ଯାଉଥାଏ ।
ବାଧାଦହାଇ ସେ ବି ହସେ । ଅନ୍ୟକେଲ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ସେ
ସେମିତି ହସୁଥାଏ । ଅଭିନୟର ହନ ଭିତରେ ସେ ହସେ ମଣିଷର
ହସ । ପଛଆଡ଼ୁ, ସାଙ୍ଗ ଜୋକର ପାଦାଲ ଚଢ଼େଇଲେ ସେ ଚମକ
ପଡ଼େ । ପୁଣି ଅଭିନୟ ଲାଗି ନିଜକୁ ସଜାଡ଼ିନେଇ ଭିଆରି ହୁଏ ।

ସର୍ବସର ସବୁ ଝିଅଗୁଡ଼ାକ ମିଶି ଯେତେବେଳେ ନିଜକୁ ବଢ଼ିଲା
ଭଙ୍ଗୀରେ ଠିଆକରି ମଦରର ପଥର ମୂର୍ତ୍ତି ପରି ଛନ୍ଦମୟ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି,
ସେତେବେଳେ ସେ ବେଶ ବଦଳାଇବା ଆଳ କାଢ଼ି ଗ୍ରୀନ୍‌ରୁମ୍‌କୁ ପ୍ରତିଦିନ
ପଳାଏ । ହଠାତ୍ ସେଦିନ ସେ ରହିଗଲା । ସବୁଠୁ ସାନ ଝିଅଟା ଉପରେ
ଆଖି କାହିଁକି ଅଟକି ଗଲା । ଝିଅଟା ତାକୁ ବଲବଲ କରି ଅନାଇଥାଏ ।
ସେ ଠିକ୍ ତାର ଉପି ହେବ । ହୁଅ ଟିକିଏ ବେଶୀ ହୋଇପାରେ । ହିଁ
ତଳମାୟ, ଝିଅଟି ଖୁଣ୍ଟିଛି । ସେ ଖୁଣ୍ଟିଲା । ଧାଣକୁ ଆଖି ଉପରକୁ ଓଟାରି
ଆଖି ସେ ତାକୁ ଖୁଣ୍ଟିଲା । ସେ ବି ଏକୁ ସେଇମିତି ଦେଖୁଥାଏ । ନା’
ସେ ଚାହାଣିର କିଛି ମାନେ ନାହିଁ । ତାର ମୋଟେ ବୟସ ଆସିନି, ସେ
ଗ୍ରୀନ୍‌ରୁମ୍‌କୁ ଦୌଡ଼ି ପଳେଇଗଲା । ଡେଇସ ଗୁଡ଼ାକ ଟାଣିଟାଣି ଯୋପାଡ଼ି
ଦେଲା ।

ଭାଲୁଟା ସାଇକେଲ ଚଳାଉଛି । ବଡ଼କଥା କଣ, ମାଇକେଲ
ଚଲଉ ବା ପ୍ରେମକରୁ ଯେତେ ହେଲେ ଭାଲୁ କ । ତା ପାଖରେ ଝିଅଗୁଡ଼ାକ
ଦଣ୍ଡା ଦଣ୍ଡା ଠିଆହୋଇ ଅଛାନ୍ତି କରନ୍ତି । ତା ସାଙ୍ଗରେ ଗେଲ୍‌ ହେବା-
ପାଇଁ ଗୋଟାକ ଉପରେ ଗୋଟେ ଆବୁର ପଡ଼ନ୍ତି । ସେ ଗେଲ୍‌
ଭିତରେ ତ ବସୁ ପ ନ ଥାଏ । ଆଉ ସେ ମଣିଷ । ତା ପାଇଁ କଣ କା’

ପ୍ରାଣରେ ଟିକିଏ ହେଲେ ଦଉଳ ନାହିଁ ? ସେ ଭାବେ ସେ ଭଲୁ ହେଲ
ଯାଆନ୍ତା କି ? ମଣିଷ ମନ ତଳର ଭାବନା ଢେଉ ସବୁ ମିଳେଇ
ଯାଆନ୍ତା, ଭଲୁମରି ପ୍ରାଣ ତାର ନିଅର ହେଇ ଉଠନ୍ତା । ଦିନବେଳେ
ବହୁତ ସମୟ ସେ ପଶୁଗୁଡ଼ାକ ପାଖରେ କଟାଏ । ମଣିଷ ହୋଇ ବି
ମନୁଷ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ନେବେ ପାଇନି । ସେ ଜାଣେ ସେଗୁଡ଼ାକ ପଶୁ ।
ତାଙ୍କୁ ଯାହା ଦାନ ଦେବ, ସେହି ଅନୁପାତରେ ସେ ଭୁମକୁ ଫେରାଇ
ପାରିବେନି । ସେ ଦେଇ ନ ଜାଣେ ତାକୁ ଦେବାରେ ଗୋଟାଏ ସୁନ୍ଦର
ତୃପ୍ତି ଅଛି । କିନ୍ତୁ ସେ ଦେବାପାଇଁ ସମୟ, ସେ ଯଦି ଦାନର ପ୍ରତିଦାନ
ନ ଦିଏ ? ? ? ସେ ବାଦଗୁଡ଼ାକ ଲୁଚୁଛି ଖଣ୍ଡ ତାଙ୍କୁ ଅଧିକାଂଶବେଳେ
ରଗାଏ । ସେମାନେ ଗର୍ଜନ କଲେ ସେ ବି ତେଜ କାଢ଼ି ଦାଲିକି ଦିଏ ।
ସେ ଅନୁଭବ କରେ ସେ ମଣିଷ । ଆଉଜାତ ଓ ଆତ୍ମବୋଧରେ ଏକ
ଅସମ୍ଭବ ତୃପ୍ତି ନେଇ ସେ ବିଭୋର ହୋଇ ଉଠେ ।

ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର ଉପରେ ସେ ଶୁଷ୍କ ଭାବନା । ଦାନା ଭୟରେ
ମୁହଁ ଖୋଲି ସେ କିଛି କନ୍ଧ ପାରେନା ସିନା । ଫିମିଲ ଆଟିଷ୍ଟିକ
ପାଖରେ କିଛି କାମ ପଡ଼ିଲେ ତାକୁ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ପଠାଯାଏ ।
ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାଲାଗି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ କଡ଼ା
କଟକଣା । ଏଇ ଯେପରି ଅନ୍ତସ୍ତରର ବୁଦ୍ଧିଲା ! ପୁରୁଷର ଅହଙ୍କାର
ନେଇ ମନ ଭିତର ତାର ଖୋର ଭାବି ହୋଇଯାଏ । ପୋଷା କୁକୁର
ପରି ବାର୍ତ୍ତା ଧରି ସେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଏ । ପୁଣି ଖବରର ବୋଝ
ମୁଣ୍ଡାଇ ଫେରିଆସେ । ଦଉଡ଼ି ଖେଳର ଗୋଷ୍ଠୀ ସେହିକୁ ଦେଖିଲାଖଣି
ଭାବନା ତାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇପଡ଼େ । ମଣିଷ ସେ, ତାର ଅନ୍ତଃ
ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତେହେବ ନ ଥିଲେ ବି ଭାବନା ତ ଅଛି । ତାକୁ ମଧ୍ୟ
ସମସ୍ତ ଅସ୍ପୀକାର କରିବେ ? ବେଳେ ବେଳେ ବାଦ ଖେଳ ବେଳେ ସେ
ଭାବେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାଦ ଖାଇ ଯାଆନ୍ତା କି ? ସର୍ବସ୍ୱ ପାଟିର ସମସ୍ତଙ୍କୁ
ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଗିଳିପକାନ୍ତା । ଆଉ ଦର୍ଶକ ଗୁଡ଼ାକୁ ଦାନରେ
ରୋବାଇ ଟିକ ଟିକ କରି ଦିଅନ୍ତା । ସେ ପଛକେ ଭଲ ମାଗନ୍ତା । ମନର
ଓରମାନଟା ଅନ୍ତଃ ମେଣ୍ଟି ଯାଆନ୍ତା !

ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ପରବସୁ ହେଲୁ ଦିନଠୁଁ ସେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ଆମ ଘରକୁ ଆସେ । ସେ ଜାଣେ ମୁଁ ଲେବଲ ତାକୁ ମଣିଷ ବୋଲି ସମ୍ମାନ ଦିଏ । ଘରକୁ ଆସିଲେ କୁଆସବୁ ବାମନ ‘ଜୋରୁର’ ବୋଲି ପାଟିକରନ୍ତି । ମୁଁ ପିଲାକୁ ଆଳଟକରି ଗାଳିଦିଏ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ କବାଟ ଫାଙ୍କରେ ଆଖି ଗଲାକ ତା ବସପୁରର ପୁଅ ପୁଅ ହେଉଥିଲ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତା ଉପର ପାଇଁ ଚଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲଣି । ସେ ବି କୁଆମାନଙ୍କୁ ମୋର ଖୁବ୍ ଶରା କରେ । ଆମ ଘର ଆଗରେ ଅଠରଦିନ ସର୍କସ ରହିଲା । ଅଠରଦିନ ଭିତରେ ମୁଁ ତାଠୁଁ ଅଠରଶହ ମହା-ଭାରତର କାହାଣୀ ଶୁଣିଛି । ତା’ ମନ ଗହନର ଯେତେ ଗୋପନ ଅଭବ୍ୟକ୍ତ ସବୁ ମୋ ଆଗରେ ବଖାଣି ମଜାଲୁଛି । ମୁଁ ଦରଦ ଦେଇ ତାର କଥା ସବୁ ଶୁଣିଛି । ପାହାଡ଼ ଛାଡ଼ିଲେ ମାଟି ପଥରର ତାଙ୍କୁଣି ତଳେ ଝରଣା ଯେତେବେଳେ ଯାଏଁ ଛପି ରହିଥାଏ, ଛପି ରହିଥାଏ, ଥରେ ବାଟ ଫିଟିଗଲେ ଅସରନ୍ତି ସୁଅ ଉପରକୁ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଉଠେ । ତା’ ମନର କଥା ଥରେ ମୋ କବରେ ଆରମ୍ଭ କଲଣରେ ସେ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ଅଜାଡ଼ ଦେଇଛି । ମତେ ଭୟାଇଛି । ନାଚି ବି ଶୁଣିଛି ।

ମୋ ସାନଝିଅ ସେଦିନ ସର୍କସ ଦେଖିଲବେଳେ ତାକୁ ‘କୁନୁପୁଅ’ ବୋଲି ଡ଼ିରି ପକେଇଲା । ସେ ବି ପ୍ରଶ୍ନ, ସିଟ ପାଖକୁ ଆସି ତାକୁ ଟିକିଏ ଗେଲକରି ରୁଲିଗଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ଧ୍ୟାନ ଅନୁଭବ କଲି । ସେ ତ ଦିନେ ଏମିତି ପିଲା ହୋଇଥିଲା । ଶ୍ୟାମ କି ଅଳ୍ପଦିନ ହେବାର ସୁପ୍ତ ତାର ମଧ୍ୟ ପିଲାଦିନ ଜାଣି ଉଠିଥିବ । ସେ ବି ଅଭିମନ୍ୟୁ ସାଜି ବାଉଁଶ ପାତ୍ରଆର ଧନୁଶର କାନ୍ଧରେ ପକାଇଥିବ । ସବୁ ସ୍ବପ୍ନକୁ ମାଟିରେ ମିଶେଇ ଦେଇ ଆଜି ହେଇଛି ସର୍କସର ବସୁନ୍ । ତା’ପରି ଦିନ ସେ ଗୋଟାଏ ଖେଳନା କାଠ ବାଦ ଧରି ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲା । ମୋ କୁନୁଝିଅକୁ ଦେଇ ସର୍କସ ବାଦ କଥା କେତେ କହିଲା । ବାଦପରି ତଳେ ଆଣ୍ଟେଇ ଆଣ୍ଟେଇ ରୁଲିଲା । ଦମେ ବୋଲିବେଳେ ବି । ଗେଲ କରୁ କରୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଟିକିଏ ଅଟକି ଯାଉଥାଏ । ମୁଁ କଥାଟାକୁ କାହିଁକି ଅନ୍ୟରୂପେ ବୁଝିଲି । ଗେଲ ହେଇ ତା ସାଙ୍ଗରେ ଶୁଣି ଗେଲୁ ଗପ ଆରମ୍ଭ କଲି । ଆଗଦିନ ସର୍କସରେ ସେ ଗୋଟାଏ ମଜା ଖେଳ

ଦେଖାଇ ଥାଏ । ଏକ-ତଳିଆ ସାଇକେଲରେ ଚଢ଼ି ଝିଅଗୁଡ଼ାକ ହାତ
 ଧରାଧରି ହେଇ ଗୋଟିଲଇଲଇ ବୁଲିଲବେଳେ ସେ ଭିତରେ ରହିଥାଏ ।
 ଝିଅଗୁଡ଼ାକ ତା ଧୂରପାଖରେ ଘୁରୁଥାନ୍ତି । ସେ ଗୋଡ଼ ଛଦି ସିଭିଲ-
 ଠାଣିରେ ଠିଆହୋଇ ତା ଧରଣ ବାଡ଼କୁ ବଢ଼ିଣୀ କରି ପୁଙ୍କିବାକୁ
 ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସତେ ଯେମିତି ଗୋପନାଗରୀ ମଧ୍ୟରେ ନବନାଗର କଳା
 କାନ୍ଥ ! ଦୂର ଦୂର ସମସ୍ତଙ୍କ ଯେତେ ପାଟିଗଲା । ସାଇକେଲ ଉପରୁ
 ଝିଅମାନେ ବି ଦୂର ପକାଇଲେ । ମୁଁ ତାକୁ ଅଟ୍ଟାକରି କହିଲି—
 “କହୋ ନଟନାଗର, କାଲି କେଉଁ କୁଣ୍ଡରେ ଥିଲ ?” ହଠାତ୍ ତା
 ମୁହଁ କଳାକଠ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଖୋଲି କବାଟଦେଇ
 ଗସ୍ତ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ନାକପୁଡ଼ା ତାର ପୁଲି ପୁଲି ଉଠୁଥାଏ ।
 ଆଦାତ ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ ମୋଟେ ଗେଲ ହେଇ ନ ଥିଲି ।
 କେବଳ ତା ମନ ବଦଳାଇବାପାଇଁ କହି ପକାଇଲି । ଫଳ ହେଲା
 ଓଲଟା । ପୁରୁଷର ନାଶଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆକାଞ୍ଚକ୍ଷା ସେ ସେହି ଅଭିନୟ
 ଭିତରୁ ସେଦିନ ପାଇଥିଲା । ଅଚେତନ ମନର ପ୍ରବଳ ବିକାଶ ଫଳରେ
 ସେ ବଢ଼ିଣୀ ପୁଙ୍କିଥିଲା, କୃଷ୍ଣର ମାଧ୍ୟମରେ ବିଶେଷ ହେଇ । ମୋଠୁ
 ଅନ୍ତତଃ ସେ ଆଦାତ ଆଶା କରି ନ ଥିଲା । କହୁଁ କହୁଁ ବହୁତ କିଛି
 କହିଲା । ଆଖି ତାର ଛଲ ଛଲ ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ । ଶେଷକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ବି
 କହିଲା—“ଏମିତି ଦୃଶ୍ୟ ଜୀବନଟା ଥାଇ ଲଭ କରି ? ବରଂ ଆତ୍ମହତ୍ୟା
 କଲେ ମୁକ୍ତି ମିଳନ୍ତା ।” ମୁଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କଲି ସତେ ।
 ବହୁତ ରକମ ତାକୁ ବୁଝାଇଲି । ସେ ଯେମିତି ଭାବୁଛି ସେତେ ସେ ଭୁଞ୍ଜି
 ନୁହେଁ । ଭଗବାନ ବି ଦିନେ ବାମନ ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କରି ସିପାଦରେ
 ସି ଭୁବନ ଗ୍ରାସ କରିଥିଲେ । ତାଠି ବି ବିଧାଟ ସନ୍ତର ସନ୍ତାନ ରହିଛି ।
 ସେ ଖାଲି ଅମାନିଆ ହେଉଥାଏ । ଜୀବନଟା ଯେମିତି ତାର ଅତି
 ମୂଲ୍ୟମାନ । କେବଳ ତୃପ୍ତି ରହିଛି ମରଣରେ । ଭଗବାନ ବାମନ
 ହୋଇ ପାରନ୍ତି, ସେ ବି ଖୋଲ ସହସ୍ର ଗୋପନାଗର ନାଗର ସାଜ
 ପାରିନ୍ତି । କ୍ଷୋଭ ଓ ଅଭିମାନରେ ଭିକାରୀ ବେଳର ସମସ୍ତ ଭଗବତ୍
 ଅନୁରକ୍ତି ସେ ଯେମିତି ମନରୁ ଟାଣି ଓଟାରି ଛୁଣେଇ ପକାଇଥିଲା । ମୁଁ
 ତାକୁ ଅଶ୍ୱାସନା ଦେବାଲାଗି କହିଲି—ଅଶାନ୍ତର ରାଧାକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମଲୀଳା
 ଏକ ପ୍ରହସନ—ତୁମର ସର୍ବସ୍ୱରେ କୃଷ୍ଣ ସାଜିବାଠାରୁ ଆହୁରି ଶସ୍ତା

ପ୍ରହସନ । ସେ କେମିତି ହଠାତ୍ ବଦଳିଯାଇ ଆଜିକାଂ ବଳିଯାଇ କର
 ଚାହିଁ ରହିଲା । ମମା କଥାଗୁଡ଼ାକ ତା ହଲଚଲ ମନକୁ ଯେମିତି ଆକୃଷ୍ଟ
 ଦେଉଥିଲା । ମୁଁ ବି ଆବେଗରେ କହି ଚାଲିଆସି—ଦୁନିଆରେ ଖାଲି
 ଅଭିନୟ ଖୁଲିଛି—ସବୁ ଆମେ ଅଭିନେତା ଭାବେ ସବୁ କେବଳ ପାଞ୍ଜି
 ସ୍ତମ୍ଭ । ଦୟା, ଷମା, ସ୍ନେହ, ପ୍ରୀତି ଯାହା କିଛି ଆମେ ସବୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀ
 ବୋଲି କହୁଛୁ ସବୁ କେବଳ ବିଦ୍ରୁପ । ଖୁଲ ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତେ ବିଦ୍ରୁପ
 କରିବା । ଏହି ଦେଉଛି ଜୀବନର ସଞ୍ଜା ।

ତା ପରଦିନ ମଧ୍ୟ ବି ଆଗରଣ କାଳେ କୃଷ୍ଣ ସାଜ ଆସୁଛି
 ଫେରକାମି କାଢ଼ିଥିଲା । ଝିଅଗୁଡ଼ାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସଂଥରୁ ଅଛା ତାମସା
 ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତା ପରଦିନଠୁ ଆଉ ସର୍ବସ୍ବ ଦେଖି ଯାଇନି ।

— — —

ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠା

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆସିବାର ଅଳ୍ପ କିଛି ଆଗରୁ ଲନ୍ ର
ଗାର୍ଡେନ ଚେଆର ଉପରେ ନିମନ୍ତ କରି ମାରବରେ ବସିରହିଥିଲେ ।

ଡସେମ୍ବର ରବିର ଶିତ-ମଘ ଦାସକନ୍ୟାମାନଙ୍କ ବେକରେ
କାଳର ଶ୍ରେଣୀ ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି ବୋଲି ଥିଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆସିଗଲା । ଚକ୍ରଣ
କାଳର ସପେଦ ଟୋପା ଉପରେ ଆସିଲା-ସୂର୍ଯ୍ୟର ଲଲିରଙ୍ଗ ଚରିଯାଇ
ଲନ୍ ଉପରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଦୀପର ରୂପାୟନ ଦେଲା । ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ
ପ୍ରକାର ଦୀପର ସାଧବ ପରି ନିଜକୁ ନିଜର କରି ଜୀବନର ଉପଲବ୍ଧି
କଥା ଓ ଇତିହାସର ସ୍ମୃତିମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଉଥିଲେ ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କ ନଗ୍ନ ଶରୀର । ସେହିଦିନର ପାହୁଆର
ଅଫିସର । ଅସମ୍ଭବତର ନିଜକୁ ଧରଣର କରି ଚାଲିଲା । ତତ୍ତ୍ୱ
ତତ୍ତ୍ୱ କଥା କହନ୍ତି । ମାପିରୁପି ହୁଏନ୍ତି । ଅତ୍ୟଧିକ ଆଭିଜାତ୍ୟର
ଓଜନ ତାଙ୍କ ମୁହଁର ମାଂସପେଶୀ ଉପରେ ଘଣ୍ଟି ହୋଇ ମୁହଁ ଉପରେ
ଉପୁ ସଞ୍ଚାରର ଦିବସକୁ ନିଆଁ ପ୍ରାୟ ଜଳାଇ ରଖିଥାଏ । ତାଙ୍କ
ଦହରରେ ସେହିମାନେ ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସନ୍ତି ସମସ୍ତ ନିଜକୁ ସଜାଗ
ରଖି ତାଙ୍କ ସହିତ କାଟିବା କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ କଲିଫର୍ମର ହଠାତ୍
ଅବସ୍ଥାକୁ ଅନେକା କରି ଅଫିସର ଜମାଦାର ମାଟିମିକୁ ଚେନ୍ କନ
ହେଲପର ସାମାନ୍ୟ ଅସମ୍ଭାଳ ଅବସ୍ଥାକୁ ନେଇ ବଡ଼ ବ୍ୟସନ ନିଜକୁ
ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖେ । ଅଫିସ ଆଞ୍ଚୁର ଭିତରେ ସେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତାତୀ ପରି
ହୁଇଁଛନ୍ତି ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥାଏ । ସାନ୍ଦେହଙ୍କ ଡାକରା ଆସିବାକ୍ଷଣ

ଜମାଦର ବକ୍ତ୍ରଧର ନାନେ ବକ୍ତ୍ରବଦ୍ଧ ଭଳି ଭିଲ ଲମ୍ବା ପେଶୁର ତଳ
 ଅଂଶକୁ ମାଡ଼ିମଳାଇ ନିଜର ଭାରନେତ୍ର ହରାଇ ନିଜକୁ ସ୍ଥାପିତ କରିବାକୁ
 ଯେଉଁ ବିଜଳ ତେସ୍ଲାଟା ନିଏ, ସେ ଦୃଶ୍ୟରେ ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କ ଜମାଟ
 ମନରେ ବି ବେଗବେଗେ ହାଲୁକା ହସର ହଲଚଲ ବାଜେ । ବକ୍ତ୍ରଧର
 ସାହେବଙ୍କ ତଳବ ସନ୍ଦେଶ ଦପ୍ତରର ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ
 ପହଞ୍ଚାଇଲେକି ବଡ଼ବାବୁ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ଦରବର ଦେଖା ପଦ ଆରମ୍ଭ
 ହୋଇଯାଏ । ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କବାବୁ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କର କୋଟର କଲରକୁ ଟାଣି-
 ଓଟାରି ଓଠକଡ଼ର ଟିକିଟିକି ଦରପାଳଲ ଦାଡ଼ିବୁ ପାନପିଜର ଛୁଟିକା
 ପୋଛୁ ତଳ ବାଲି ଉପରର ଗୁଲି ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅନ୍ତି, ଟିକ୍ ସାହେବଙ୍କ
 ପୃଷ୍ଠପାର୍ଶ୍ଵ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତା'ପରେ ନବବୟସର ପହଣ୍ଡି ପକାଇ, ଛେପ
 ଢୋକ ଢୋକ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କବାବୁ ଶ୍ରୀମା ବରଫଜଳର ବରଫଖଣ୍ଡ ପରି
 ସେନେନେଟିଏଟ ଟେବୁଲ ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡା ଧରିଯାନ୍ତି । ଭିଜିଂ ଆଓ୍ଵାର
 ଭିଜରେ ଯେଉଁମାନେ ଆସନ୍ତି ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କୁ ସାଦାଳକ ଭାବରେ
 ସମ୍ମାନନ ଏକ ସାବଜମାନ ଜାଣିବା ଜାଣନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ଜନନୀ
 ନୟଙ୍କର କଥା ହାଲମ । ତେଣୁ ସାରାଂଶର ସାରାଂଶ ଦେଇ ନିଜର ବକ୍ତବ୍ୟ
 ପେସ୍ କରନ୍ତି । ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥାନ 'ବଦଶିବା', 'ବୁଝିବା'
 'ଆଜ୍ଞା' ଇତ୍ୟାଦି ଏକଶବ୍ଦଧର୍ମୀ ଚନ୍ଦ୍ରାବୟୁକ୍ତ ବାକ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜର
 ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୋଧ କରନ୍ତି ।

ଲକ୍ଷ୍ ଆଓ୍ଵାରରେ ବାହାରକୁ ଆସିଲେକି ନାଲି ଉପନାସରେ
 ଦୟା ଗୁହାର ସଙ୍କେତସୂଚକ ଅଭିନୟ ଦେଖାଇ ଡ୍ରାଇଭର ତାଙ୍କ
 ବୁଇକ ଗାଡ଼ିର ଦରଜା ଖୋଲିଦିଏ । ସେ ବସନ୍ତି । ଦରଜା ବନ୍ଦ ହୁଏ ।
 ଗାଡ଼ି ଚାଲେ । ଗାଡ଼ି କ୍ଲାଟରରେ ପହଞ୍ଚିଥାଏ । ପୁରୀ ଦରଜା ଖୋଲେ ।
 ସେ ଦରଜା ପଶନ୍ତି । ଏଟେକ୍ଟେକ୍ଟ ଆସି ନଦେହ କୋଟ ଉଠିବେ;
 ଯୋତା ଓହ୍ଲାଇ ଦିଏ । ସେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଶ୍ରୀହରିଜାଣ୍ଡାୟ ମହାମାନବ
 ହୋଇ ଟେବୁଲ ଉପରେ ନିଜକୁ ବସାନ୍ତି । ଲକ୍ଷ୍ ନବନେ ଆକାଶ
 ମିସେସ୍ ଆଉ ଭେଟନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ନେହା ବଳନରେ ପ୍ରାୟ ବିଶ୍ରାମ
 ନେଇଥାନ୍ତି ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଅଙ୍ଗତର ସେମନ୍ତନ କରୁଥିଲେ । ମାଳିନୀ ଦେବୀ ବୋଉଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚିତା ହୋଇ ଘରକୁ ବସୁ ହୋଇ ଆସିଲେ । ମାଳିନୀଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟ କରି ଲଦି ଦିଆଗଲା । ଜଣେ ସୁବଳ ଅଇ. ୨. ୨୫. ଅଫିସରର ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତ ମନନେଇ ସେ ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟାର ସଜ୍ଜାକୁ ଯେତେକ ପୁଷ୍ପକ କରିଥିଲେ, ସେତେକ ନିଷ୍ପଳତାର ତଳୁ ସ୍ୱାଦୁ ଚୁଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଅଭିଜାତ ପୁରୁଷଙ୍କ ଉତ୍ତର ନେଇ ତାଙ୍କର ଯୌବନଯାତ୍ରା ଶୀଘ୍ରଲତାର ବ୍ୟର୍ଥଭୂମି ଉପରେ ହାହାକାର କରି ଉଠିଥିଲା । ସେ ସମୁଦ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାବୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନେଇ ଯେମିତି ଦଳଗାଡ଼ିଆ ଭିତରକୁ ହଠାତ୍ କୁଦି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ କହିଲେ ଖୋଲପା ଭିତରୁ ନିଜକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ତାଙ୍କ ପ୍ରଥମ ପୃଥିବୀର ଇମେଜ ଆଡ଼କୁ ନିଜର ମନକୁ ଟିକିଏ ଲମ୍ବାଇ ଦେଲେ । ସକାଳ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ମଞ୍ଚ ସଫା ଲାଲ ମହମ ଗଛ, ପତ୍ର, ଟୁଲ ସବୁଠି ଲେସି ହୋଇଯାଇଛି ।

ପ୍ରଥମ ଶିଶିର ଅନବଦ୍ୟା କୁଳବଧୂ ସୁନ୍ଦରୀ ମାଳିନୀ । ମାଳ ଆଖି, ମାଳ ଡୁରୁ, ମାଳ କେଶ, ମାଳ ଶାଢ଼ୀ—ମାଳ ସମୁଦ୍ରଭିତରେ ତମ୍ବୀର ବୋଇତ ନଞ୍ଜର କରିଛି । କୋଣାର୍କର ନିଷ୍ପଳ ଶିଳ୍ପକୃତ ପରି ମାଳିନୀ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ଅଭିଜାତ୍ୟର ସାଞ୍ଜୁ ଉତ୍ତର ସନ୍ତ୍ରାସ ହାଲକା ମଣିଷ ପରି ମୁଲୟମ ମନଦେଇ ସେବେଲର କୁଳବଧୂ ମାଳିନୀର ସିଲହଟ ଠାଣିକୁ ଅମେରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ନିର୍ବିକଳ ସମାଧିରେ ମାନସ-ଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ ।

ସେହିନର ଅମରେନ୍ଦ୍ର, ତୌଧସ୍ୟ ଲଜବତୀ ମାଳିନୀର କଳା-ସିନ୍ଧୁ ସ୍ୱପ୍ନଂସିତ୍ୱ ଅଭିନବେଶକୁ ଜମା ବରଦାସ୍ତ କରିପାରି ନ ଥିଲେ । କୋଣାର୍କର ପଥର ମୁର୍ତ୍ତିକୁ ନେଇ ଦର ସଜ୍ଜାଯାଇ ପାରେ, ବସ୍ତ୍ର ହୁଏନା । ଗୌର ମାଳକର୍ଣ୍ଣକୁ ନେଇ କବିତା ଲେଖାଯାଇପାରେ, ବଟନ୍ ହୋଇଲେ ମାରି ବୁଲିହୁଏନା ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ସ୍ୱପ୍ନସିତ୍ତର ଉପର-ପଳକୁ ଟେକି ଟେକି ଯାଉଥିଲେ । ସେହିନମାନଙ୍କରେ ସେ ଖାଇବସନ୍ତ । ବୋଉ ଆଲ ଦେଖାଇ

ଦରଗୁଡ଼ି ଚାଲିଯାଏ । ଅଳ୍ପ ହସ, ବହୁତ ଲଜରେ ନିଜକୁ ରଜାଇ ମାଳିମା
ଖାଇବାକୁ ଦିଏ । ଅଃ, ମାଳିମା ସମ୍ବେଦବେଳେ କେତେ ଫେମିନାଇନ୍ !

ମାଳିମାର ଏ ଯ ଦାର ରାଣୀ ଭୂମିକାକୁ ଦେଖି ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ
ସେତେବେଳେ କେବଳ ରୁଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥିଲେ, ଛୁଷ ମନ୍ଦବ୍ୟ ଦେଇ
ତାଙ୍କ ଶିକ୍ଷାଦାତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅସିଷ୍ଟ ନବାଧିପତି ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଆଖି ଖୋଲିଲେ । ଖାନସାମା ଟ୍ରେଜର କଫି
କଟମ ଧରି ସସ୍ତ୍ରାବରେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ସେ କପଟା ଉଠାଇ
ଆଣିଲେ । ଲଲ ଖସ ପାଣିରିଆ ଧରି ଆସିଲଣି । କପ୍ଟାକୁ ଓଠରେ
ଲଗାଇ ସେ ରଖିଦେଲେ । ସବୁ ପାଣିରିଆ । ଜୀବନଟା ତାଙ୍କର ପାଣି
ପାଟି ଯାଇଛି । ମାଳିମା ଶ୍ରେୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ବନ୍ଧୋ ଗୁଡ଼ି ନ ଥିବ । ମାଳିମା
ଆକିନାଲି ପାଟି କ୍ଳବ ବେପାରରେ ନିଜକୁ ସଡ଼ିକ୍ରେଟ କରି ପାରିଛି ।
ଆକିନାଲ୍ୟର ମେକଅପ୍ ନେଇ ମାଳିମା ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କ ଉଚ୍ଚ ମହଲରେ
ବର୍ଣ୍ଣାତ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଛି । ସ୍ବାସ୍ଥବଳ ଫୁଲର ଫୋଟ ଉଣ୍ଡାକୁ ହତ୍ୟାକରି
ମାରମ୍ବକ ରୁଚିର କେମିଟିକଲରେ ବୁଡ଼ାଇ ତାକୁ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ କରାଯାଇଛି ।
ପୁଷ୍ଟିଲ ମାଳିମାର ଗୁପ୍ତା କୁଞ୍ଜକୁ ମାଟିତଳେ ପୋତ ପକାଇ ତା'ଉପରେ
ସଦ୍ୟ ମାଳିମାର ପ୍ରସ୍ତର ପ୍ରାସାଦର ଏକ ନୂତନ ପ୍ରସ୍ଥ ସେ ନିଜେ ମିଧ୍ୟ
ହୋଇ ଠିଆ କରାଇଛନ୍ତି । ମାଳିମା ଆଜି କଷଟ୍ୟତା । ମାଳି କର୍ମର
କନ୍ଦରୁ ମାଳିମାକୁ ସେ ନିଜେ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ଫୁଲର ପରିଧି ଭିତରକୁ ଟାଣି
ଆଣିଛନ୍ତି । ମାଳିମା ଆଜି ଆକାଶ ଭଳି ଏକ ମହାଶୂନ୍ୟତା । ହାତ
ବଢ଼ାଇ ମୁଠାକବାକୁ ଧୂଳିଲେ ମୁଠା ଭିତରେ ତା'ର ଶୂନ୍ୟତାର
ଅବଶେଷହିଁ ରହିଯାଏ ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ତାଙ୍କ ଆଇ. ଏ. ଏସ୍. ଶିକ୍ଷକ ବ୍ୟବହେଦ
କରୁଥିଲେ । ତା'ର ପରୁ ଗନ୍ଧରେ ସମସ୍ତେ ସଫାସିଦ୍ଧ ଦୂରେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।
କୃଷିମ ବଣ ଭିତରେ କନାର ବାଦକୁ ଶିକାର କରି ନିଜ ପାଖରେ
ନିଜେ ସେ ଅଧିଷ୍ଠ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ଜଙ୍ଗଲର ସ୍ବାସ୍ଥବଳ ପାଣି, ପଥର,
ପଥର ପାହାଚ ଉପରେ ବଣ ହରିଣୀର ନାଚ ଦେଖି ମମ୍ମୁଣ୍ଡ ସ୍ବାସ୍ଥବଳ
ହେବାକୁ ମନ ତାଙ୍କର ହାଲିପାଇଁ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା ।

ଶୀତ ଦିନର ଖସର ଖସ ଏ ପୁଲରୁ ସେ ପୁଲ ଉପରକୁ ଖସରି
ଯାଉଛି । ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ମୁନ ମୁନ ଚଢ଼େଇ କେଇଟି ପୁଲଗଛର
ସନ୍ଧରେ କୁଦ କୁଦ ପୁଲ ଡେମ୍ଫରେ ଥଣ୍ଡ ପୋକୁଛନ୍ତି । ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ
ଓଜନଦାନ ଗରମ ପୋଷାକ ଶୁଖାକ ଦେହରୁ କାଢ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲେ ।
ମନ ଉପରୁ ଆଭିଜାତ୍ୟର ମଲ୍ଲଙ୍ଗକୁ ଡେଇ ଦେଇ ସେ ଉଣ୍ଟାସ ହୋଇ
ଉଠିଲେ । ନାଗବନ୍ଦନର ଗୋଲକଧନ୍ଦା ଭିତରୁ ଖସର ଖସ ପରି
ଟିକଟିକ ଚଢ଼େଇର ପର ଦେଇ ତାଙ୍କର ହାଲକା ପ୍ରାଣ ବାହାରକୁ
ଖସରି ଆସିଲା । ତାଙ୍କ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମୁକ୍ତ ହୁଏତ ଭିତରେ ପକ୍ଷୀର ଟାପୁ
ଶବ୍ଦଶୁଣି ଗଜାପୁଅର ପାରିଧି ନିଶାରେ ସେ ମସଗୁଲ ହୋଇ ଉଠିଲେ ।
ଏକ କର୍ତ୍ତା ବାହୁଗର ନାଚିବାର ନିର୍ମଳ ସ୍ଵର ନେଇ ସେ ଲନ୍
ଭିତରେ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କର ଆଜର ଆଭିଜାତ ପୃଥିବୀର
ବାପୁଶାସୁ କଷ ଭିତରୁ ଜୀବନର ଚମ୍ପକ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧିବାର ପ୍ରଥମ
ପୃଥିବୀକୁ ଓଟାରି ନେଇଗଲା । ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଭଗିଷବର୍ଷ ତଳର
'ଅମାଣ୍ଡଲ'ର ପ୍ରାଣ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଧରି ଚେମା ଚଇଚନଆଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ
ଲୁଚକାଳି ଖେଳ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଲନ୍ ମୁଣ୍ଡରେ ପୁରୁଣା
କନିଅର ଗଛର ଉପର ଭାଳରେ ଶୀତସାଙ୍ଗରେ ଯୁଦ୍ଧକରି ଅଳ୍ପ
କେଇଟା ପୁଲ ଫୁଟିଛି । ସେ ହଠାତ୍ ଗଛଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ ଦି'ଟା
ଅଳ୍ପ ଛୁଣାଇ ସେଥିରୁ ମହୁ ଖେଷି ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ଗଗଣୀ ଧରି ମୁଣ୍ଡ
ହଲାଇଲେ ।

ସେ ମନର ମହକରେ ନିଜକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ଭେଦ ପଛକୁ
ଢାଳିଲେ । ମାଳିମା ନିଦ୍ରାର ଶେଷ ପ୍ରହରର ଚନ୍ଦ୍ରାପ୍ରିମିତ ବିଦ୍ୟୋପ
ଦେହଣି ଧରି ନିରୁଦ୍ବେଶ ଗଛରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଆଗେଇ ଆସୁଛି ।
ତା' ଶାଢ଼ୀ କୁଣ୍ଡର ଗାର, ଓଠର ଚଟାଣ, କେଶର ସିଆର ଉପରକୁ
ରୂପାଶ୍ରୟୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରେ ଧଳା ଧଳା ଗରର ଅଭ୍ରଗୁଣ୍ଡି ଛୁଟି ଯାଉଛି ।
ପୁଲର ପାଖୁଡ଼ାକୁ ଡେଶାରେ ଅଢ଼େଇ ଦେଇ ହଲକିଆ ପ୍ରଜାପତି
ଦୁଇଟା ଲଗାଲଗି ହେଇ ଉଡ଼ିଗଲେ । ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଧାଇଁ ଯାଇ
ମାଳିମାର ମାଂସଳ ବାହୁଡ଼ାକୁ ଚାପି ଧରି ତାଙ୍କ ସହିତ ଆଗକୁ ଚାଲିବାକୁ
ତାକୁ ଏକ ରକମ ବାଧା କଲେ । ମାଳିମା ଅପମୁଦ ବିସ୍ମୟରେ ହାତକୁ

ଖସାଇ ନେଇ ଗନ୍ଧୀର ହୋଇ ଉଠିଲା । ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଆଗକୁ
ଭୁଲିଲେ । ଦିନର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବହୁତ ବେଳରୁ ଆଲୁଅର ରଙ୍ଗ ଲାଗି
କଲେଣି । ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ମହାମୁଖ ନିର୍ମମ ଅଜଗର ତାଙ୍କ ପୁରୁ
ଉପତ୍ୟକାର ମୌନାବଳୀ ମନର ହରିଣୀକୁ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଟିକି
ପକାଇଲା । ସେ ଛୁଟି ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ପରମ୍ପରା ବୃତ୍ତ ମଝିରେ ପୁଣି
ନିଜକୁ ଘୁରାଇ ଘୁରାଇ ଘରଆଡ଼େ ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ ।

ସେଦିନ ସେ ଅଫିସ ଗଲେ । କମ୍ପ୍ୟୁଟର-ମାବନର ଗତାନ୍ତ-
ଗତିକ ଧରାବରାର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଭିତରେ ଅଭିନୟ କରି ଘରକୁ ଫେରିଲେ ।
ନିଜର ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ଅପ୍ତସ୍ତ ଭାରଣ ସଂଗୀତର ଅନୁରଣନରେ ସେ
ବାରମ୍ବାର କେନ୍ଦ୍ରବ୍ୟୁତ ହେଉଥିଲେ ।

ସେଦିନ ସେ ଖାଇ ବସିଲେ । ସୁପୁଟା କେମିତିକା କେମିତିକା
ଲଗିବାରୁ ଟିକିଏ ଲେମ୍ବୁ ସେଥିରେ ଚିପୁଡ଼ି ରୁଣି ନେଲେ । ମନ ଭିତରେ
ବସାର ଖୋଲପା କାଟି କଅଁଳ ପ୍ରଜାପତିଟି ତା'ର ଚିତଳ ଡେଣାକୁ
ପଡ଼ିପଡ଼ି କଲା । ଅନେକ ଦିନ ତଳର ବୋଉର ତଟକା ବଦଳ କାଞ୍ଚିର
ସ୍ବାଦ ତାଙ୍କ ଲଳିତାର ସ୍ବାସ୍ଥ ଉପରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଆମୋଦର ଆକାଞ୍ଛା
ଦେଲା ।

ସେ ସେଦିନ ପ୍ରତିଦିନ ପରି ଶୋଇବାକୁ ଗଲେ । ସେ ପାଖରେ
ସ୍ବଚ୍ଛ ବିଛଣାରେ ମାଳିମା ଶୋଇଛି । ମାଷାଧିକ ସାମ୍ପେନର ଗୁରୁ
ପ୍ରତିଫିତ୍ତାରେ ମାଳିମା ଜାଇକ ବି ମରି ପଡ଼ିଛି । ନିବିବର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ।
ବନ୍ଧିତେଣ ବିବସ୍ତ । ନିସ୍ତବ୍ଧ ମାଂସବଦ୍ଧୁଳ ଦେହ ଉପରେ ଆଦମ
ସ୍ତ୍ରୀର ଆକର୍ଷଣ ପ୍ରଣା ଟେକି ଧରିଛି । କି ବିଭସ୍ତ ! ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ
ଏପାଖ କଡ଼କୁ ମୁହଁ ମୋଡ଼ିଲେ । ମାଳିମା ଦେହର ଲୁଣିଆ ସମୁଦ୍ର
ଉପରେ ନବବଧୂ ମାଳିମାର ମାଳକର୍ଣ୍ଣ ମରି ଭାସି ଯାଇଛି ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଏ ପୃଥିବୀର ଧୂଆଁର
ରୁଦ୍ଧିଆ ତଳେ ନିଆଁର ହଟତମକ ତାଙ୍କ କଣ୍ଠନଳୀ ଭିତରେ ଗୁଡ଼ାଏ
ତେମା ପଥର ଯେମିତି ଖୁଦି ଖୁଦି ଦେଉଛି । ସେ ନିଃଶ୍ୱାସ ନେବେ ।
ଏ ପୃଥିବୀର ପୁସ୍ତକସ ପରି ଯାଇଛି । ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ କବାଟ ଖୋଲି

ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ସେ ଏକ ପଥକତା କଲ୍ୟାଣର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମନମୁଗଧ ହୋଇ ଝୁଙ୍କି ଝୁଙ୍କି ଆଗକୁ ଚାଲିଲେ ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଗେହ୍ ଖୋଲି ଗସ୍ତକୁ ଆସିଲେ । ଗସ୍ତରେ ଚାଲିଚାଲି ସ୍ଥେମନକୁ ଆସିଲେ । ଟେନ ଆସିଲା । ସେ ଗାଡ଼ି ଭିତରକୁ ଆସିଲେ ।

ପୁଣି ଏକ ସକାଳ ଖବର ଶାନ୍ତ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ସେ ଏକ ରୂପକଥାର ପରମ୍ପରାରେ ଯିଂହ ଦ୍ଵାରରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଆଖି ମଲମଲ ଦେଖିଲେ ସେ ଲାଜ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି । ଗାଡ଼ିର ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଚାଲି ଚାଲି ଗାଁକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ବାପା ତ ପିଲାଦିନରୁ ତାଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ । ବୋଉ ଗଲ ପରେ ପରେ ସେ ଗାଁର ଘରବାଡ଼ି ବନ୍ଧି କରି ଗାଁ ସହିତ ସବୁ ସମ୍ପର୍କ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଭୁଟାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଜମ୍ମା ଗୁରୁ ନ ଥିଲେ—ଗାଁକୁ ସେ କାହିଁକି ଆସିଲେ ? କେଉଁଠି ରହିବେ ? ଗଲ ଗାଡ଼ିରେ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ଏକ ଅସଦ୍ୟ ଉତ୍ତରର ଅଶ୍ରୁ କିପରି ଅନୁଭବ କଲେ । ଖୋଲା ପବନ ପାଇଁ ପାଗଳ ହୋଇ ସେ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ଘର ଆଗର କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ଗଛର ଘାଣ୍ଟି ପତର ସଫରେ ସେ ଏକ ଧୂଳିତର ଅପୂର୍ବ ମୁର୍ଦ୍ଦନା ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲେ । ତା'ପରେ କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ାର ଫୁଲରେ ଦେହକୁ ରଙ୍ଗାଇ ମାଳମା ଆସ୍ତ୍ର ଆସ୍ତ୍ର ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲା । ଆଖିରେ ତା'ର ବୋହାଏ ଲଜ ଆଜି ଓଠରେ ଟୋପାଏ ହସ । ମାଳମା ଡାକ ଡାକ ଚାଲିଲା । ସେ ଶୁଣି ଶୁଣି ଚାଲିଲେ ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡର ବସ୍ତାକଡ଼ ବଳ ଆଡ଼କୁ ଆଖି ଫେରାଇଲେ । ବଳ ଭିତରେ ଧାନ କାଟି କାଟି କିଏ ଗୀତ ବୋଲୁଛି । ସେ ବଳ ଆଡ଼କୁ ଗଡ଼ିଲେ ।

କିଏ, ଚଇତନିଆ ? ଚଇତନିଆ ଧାନ କଟା ବନ୍ଦ କରି ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଦୋଦୋ ଚିତ୍କା ଆଖିରେ ବଜବଜ କରି ଚାଲିଲା । ତା'ପରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପାଟି କରି ଉଠିଲା—ଅମାବାସୁ !

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ହଠାତ୍ ସନ୍ତୋଷପନ କରି କହିଲେ—ନା,
ଅମାତ୍ସ୍ୟ ।

ଚଇଚନିଆ ଧାଇଁ ଆସି ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡେଇ
ପକାଇଲା ।

“ଅମାତ୍ସ୍ୟ, କୁମ୍ଭ ନାମେ କଣ ମସ୍ତକତ୍ ହାକିମ ହୋଇଛ । ଗାଁ
ଗଣାତ ଗୁଡ଼ିକ । ପୁଣି କେମିତି ତମ ଗୋଡ଼ ଧୂଳି ଏ ଗାଁରେ ପଡ଼ିଲା
ମି ?”

ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଚଇଚନିଆର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ତାକୁ
ତାଙ୍କ ପିଲାବେଳର ଶରୀରବଳିଆ ଆତ୍ମ ଅଭ୍ୟାସ, ତାଳମାଙ୍କଡ଼ ଖେଳ,
ଚନ୍ଦ୍ରଇ ଛୁଆ ସଂଗ୍ରହ, ବନ୍ଧୁ ପକାର ସ୍ଫୁଟ ଉତ୍ତରକୁ ଓଟାରି
ନେଲେ । ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମନ ମିଠା ମିଠା ଲାଗିଲା । ଉଭୟ ଆମୋଦର
ଗଡ଼ରେ ଆମୁଦର ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଚଇଚନିଆ ବଲର ଉଡ଼ି
ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ ମୁଠାଏ ପାତଳ ଭୂଇଁ ବରକୋଳି ଛୁଣ୍ଟାଇ ଆଣିଲା ।
ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ତା’ ହାତରୁ ମେଞ୍ଚାଏ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଶ୍ଵେଦେଇବା
ଆରମ୍ଭ କରାଦେଲେ ।

ଶରୀରବଳେ ଅମରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଚଇଚନିଆର ଗାମୁଛା ପିନ୍ଧି
ପକାଇ ତା ସାଙ୍ଗରେ କଂସାଏ ପଖାଳ ଗ୍ରହ ଓ ବେସର ଦିଆ ପତର
ପୋଡ଼ା ଶୁଖୁଆରୁ କିଛି ଖାଇ ଦେଇ ଶରୀରୀୟ ନେଇ ଗପ
ଜମାଇଛନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଛୁଆଙ୍କ ଧାଁ ଦଉଡ଼ି ଗୋଳମାଳ ଶୁଣି ସେ ଦାଣ୍ଡକୁ
ଆସିଲେ । ଗାଁ ମଝିର କାରୁଣ୍ଡ ଠିଆ ହୋଇଛି । ପଞ୍ଚାଏ ପିଲା
ଗାଡ଼ିଆକୁ ଘେରି ଜମି ଯାଇଛନ୍ତି । ତା’ପରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ପିଲା
ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଜ୍ଞୁଳ ବଜାଇ କଣ ଦେଖାଇ ଦେଲା । ଗାଡ଼ିଆ ତାଙ୍କ
ଆଡ଼କୁ ଆସି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅଟକି ଗଲା । ଜଳମା ଦେଇ ଗାଡ଼ିରୁ
ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କୁ ଏକ ରୂପ ଶାସନ ଦୃଷ୍ଟିରେ କେତେ
ମିନିଟ୍ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ତାପରେ ଗାଡ଼ିରୁ ଯେଉଁଟି ନାତି ଅମରେନ୍ଦ୍ର-
ବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ ଛୁଟି ଦେଲେ । ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଚଇଚନିଆର ଘର

ଭିତରକୁ ଯାଇ ପେଣ୍ଠଟା ପିନ୍ଧି ଆସିଲେ । ମାଳମା ତା'ପରେ ସାର୍ଟ ଓ କୋର୍ଟ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ ବେକରେ ଟାଇଟାକୁ ଭିଡ଼ି ଦେଲେ । ଗାଡ଼ିର ଦରଜା ଖୋଲିଲା । ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ବାଧା ପିଲଟି ପରି ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ ।

ଗାଡ଼ି ଚାଲୁଥିଲା । ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ମାଳମାର ପେଟ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଭାରି ଭାରି ପଥରଗୁଡ଼ାକ ଲଦି ଦେଇ ବେକରେ ତାଙ୍କର ଚମ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧି ତାଙ୍କୁ ପେଟର ପୃଥିବୀକୁ ଟାଣି ଟାଣି ନେଉଛି ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ମଛକୁ ଚାହିଁଲେ । ଦାସର ଦାଗର ଦେଗଇ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଦମନ୍ତ ପଡ଼ିଆ, ବଜଲର ଜମ୍ବୁର ଖୋସି ମାହାଡ଼ା ସାହାଡ଼ା ଆମ୍ବ ତୋଟା, ପାକଲ କୋଳର ମଥାମଣି ଝୁଲଇ ଚକଡ଼ା ଚକଡ଼ା ରେଷଣି ଝାଡ଼ି, କଇଁ ପିଇଁଲ ମାଛ, ପିଲ୍-ବିଲ୍ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡେ ଦାଣ୍ଡି, ନବରଙ୍ଗିଆ ନଟିଆ, ଚୁଙ୍ଗୁଚୁଙ୍ଗିଆ ଚଇଚନ, ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଅଭିମାନ କରି ପଛକୁ ପଲାଇ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ସେ ଆଗକୁ ଚାହିଁଲେ । ଲନ୍ର କଟା କଟା ଗୋଷ୍ଠିନ ରେଗି ଗଛ ଗଲପ, ଟେବୁଲର ଅଭିଜାତ ପଡ଼ିଆ, ହୁଇସ୍ ସାମ୍ପେନର ନିର୍ଲଜ ବୋତଲ, ବଡ଼ଗଣି ମଦପେନି ମିଷ୍ଟର ଜାକବ୍, ବାବଦୁଲା ଅନ୍ଧନଗା ମିସେସ୍ ପାଲିତ, ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ବାନ୍ଧନେବା ପାଇଁ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି ।

ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ନଠାକୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ମରୁଡ଼ି ଓ ଶାଦ୍ୟ ସମସ୍ୟା ଉପରେ ଦୁଇଦିନ ପରେ ବିଧାନ ସଭାରେ ଏକ ମୂଲତଗା ଡ୍ରାବ ଆସିବାର ଥିଲା । ସେ ସଂଜ୍ଞାନୁଚେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ଯେ.ରା.ଇ.ଦେବା ପାଇଁ କୃତ୍ରିମନ୍ତ୍ରୀ ଫୋନ୍ ଉଠାଇଥିଲେ । କଲେକ୍ଟରଙ୍କ ପାଖକୁ ଓଧାର୍ଲେୟ ପଠାଇ ଉଡ଼ିର ଆଣିବାକୁ ସେ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ସରୀସୃପ

ବନ୍ଧୁ କହିଲେ—“ନଟ, ତୁ ସରୀସୃପ ହୋଇଗଲା ।” ମାନେ, ନଟର ନାଟକମାନେ ଅବଧାନଗଣ କରୁଛି । ପୁଣି ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ସ୍କୁଲରେ —ଆଠଟା ମହଙ୍ଗୁରା ଛୁଆ ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ କଲେଜରେ, ତିନିଟା ହାଇସ୍କୁଲରେ, ଦୁଇଟା ପ୍ରାଇମେରୀର ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତି—ସରଣୀ ଦୁଶଖିଆ ବାଉଁଶ ଭଳି ହାଡ଼ ଚମର ସମ୍ଭାର ଧରି ସବୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବାକୁ ଅସମର୍ଥ କରିଛନ୍ତି । ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ସମ୍ବଳର ଅଭାବ—ଛୁଆ-ଗୁଡ଼ାକ ବରଷାମାଋତର ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା ଛେଚଡ଼ା ହେଲେ ପରି ଅବ-ହେଳାନ୍ତର ଯାଉଲା ହେଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି—ସର ଭାଙ୍ଗି ଗଲଣି—ଝିଅର ବିବାହ ବଧୂସ ହୋଇଛି—ନିଜକୁ କଲିକ୍ କାବୁ କରିବାକୁ ବସିଛି ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ସବୁ ବୃତ୍ତନ୍ତ ଶୁଣି ଯାରିଲ ପରେ ।

ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସହିତ ନଟରଜଙ୍କର ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପରେ ପ୍ରଥମ ଦେଖା । ନଟରଜଙ୍କର ସବୁ ଖବର ଶୁଣିବାକୁ ସେ କେମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଅବଶ୍ୟାସର ଆଶ୍ରୟ ଉକ୍ତି ମାରୁଥିଲା । ସେ ଯେମିତି ଟିକାଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଞ୍ଚୁରିଲେ—

ତୁ ଟିଉସନ କରୁନୁ ?

ନା ।

କାର୍ତ୍ତିକ ?

କରି ପାରୁ ନ ।

କ'ଣ ଅଙ୍ଗୁର ଖଟା ବୋଲି ?

ହଁ ହେଉପାରେ । ଦୁନିଆରେ ବହୁ ଚଢ଼କୁ ଫୋପନ୍ତୁ ମାଗନ୍ତୁ । ଆମ ତ ନିତି ନି, ଆମ୍ଭଗଣର ଲାଗିଥିବା ତେଲ କେତେଟା ଲେବଲ ମୁଣ୍ଡ ଫଟ ଇଚ୍ଛୁ । ପଳାୟନପନ୍ଥୀର ଦୁନିଆଟା ତ ସବୁବେଳେ ଆସିଲା ।

ବରୁ କରୁଣାର ଅଖିନେଇ ନଟରାଜକୁ ଅତି ନିଶିଚେଇ ଦେଖୁଥିଲେ । ନଟରାଜଙ୍କ ଭିତରେ ଟୋପା ଟୋପା ଅଶ୍ରୁସ୍ଥିର କାଳ ଚରି ଚରି ଯାଉଥିଲା । ତାଙ୍କର ଛୁତି ପକେଟର ଉପରର ଛୁଡ଼ା ଅଂଶଟାକୁ ଶସ୍ତ୍ରା ଫାଇଣ୍ଡେନ ଯେନର ଲମ୍ବା କଲ୍ ପୁଟା ଜାବୁଡ଼ି ପରିଥିଲା । ବହୁମାଳ-ମଣ୍ଡିତ ଗ୍ରେଟ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡିକର କୁପିତରୁ ପଟା ଅଂଶଟା ପବନରେ ବେଳେବେଳେ ଆଗକୁ ଶ୍ଵାସି ଆସି ସାଟର ଦୁଃସ୍ଥିତା ସହିତ ଧମ୍ପୁଣି ସମନ୍ୱୟ ରଖୁଥିଲା । ନଟରାଜ ଟିକିଏ ବରୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । ସେ ବା ନିଶି ତ ଜଣି ଗୋଷ୍ଠୀର ଶିଖର । ବରୁ, ଟେରେଲିନ୍ ସାଟକୁ ଝାଡ଼ି ଦେଇ ଯେମିତି ଲାଜର ପୋଷାକ ଧମ୍ପିକରେ ଟିକିଏ ସତେଜନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ବରୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ —

“କାହିଁକି ? ଆଜିକାଲି ମାଷ୍ଟର ରୁକ୍ଷର ସଂଜ୍ଞା ତ ଦେଲୁ ଟିଉସନ । ଟିଉସନ ପାଇଁତ ଜ୍ଞାନମୂଳକ ଗ୍ରମର ଆବଶ୍ୟକତା ମୋଟେ ହିଁ ନାହିଁ । ପରବରା ତେ ଭିତରେ ନିଜକୁ ଟିକିଏ ଏଡ଼ଜଷ୍ଟ (adjust) କରିନେଲେ ଦିପଇସା ସୁରୁବୁରୁରେ ପନକଟକୁ ଚାଲି ଆସିବ । ସାମାନ୍ୟ ଟେକ୍ଟିସ୍ । ଏକ ଯକ୍ଷ, ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅରେ ଅନ୍ୟ କୁକୁଡ଼ା ଖୋଲର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରଭୃତର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟାକୁ ଚାଲୁ ରଖିବାକୁ ହେବ । ଅଜିତ ଜମନା ବଞ୍ଚାପନର ଜମାନା । ଆଉ ବଞ୍ଚାପନର ପ୍ରାକାର୍ଥ ଯାହା ତୁମକୁ ଦୃଢ଼ମତ ଦେବାର ସୁଯୋଗ ଦେବାକୁ ଆରୁଣି, ଜାବାଳକତଳର ଅଭାବ ଅଜିକାଲି ସ୍କୁଲରେ ମୋଟେ ଅଦୃଶ୍ୟ କରି ଦୁଃଖିନ । ତା ପରେ ଟିଉସନ କ୍ଲାସରୁ ଶିଷ୍ୟଦ୍ଵୟଙ୍କ ଗହଣାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ ପାଇଁ ସିନେମା ଦର୍ଶନ । ଅବଶ୍ୟ ସିନେମାରେ ମିଳୁ ଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ପତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତୁ ତ ସାଇକୋଲଜର

କୃଷ୍ଣ ଗୁପ୍ତ । ସୋଳ ସତର ବର୍ଷର ପିଲାଙ୍କର ଅବଚେତନକୁ ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ଜାଗ୍ରତ କରି ପାରିଲେ କାମ ପଡ଼େ ।

ଆଉ ସବୁଦିନ ଓ ସବୁଦିନ ସୁ ମନୋବଳ ହେଉଛି ପରୀକ୍ଷା ହଲରେ ଲାଗିତ ଉତ୍ତରର ଯେ ଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ବୋଉ ପରୀକ୍ଷାରେ ଶିକ୍ଷ୍ୟ ଯଦି ପରବଦ୍ଧନର ପରିଧି ଭିତରକୁ ଆସି ନ ପାରିଲ, ତାହା ନାହିଁ । ପରୀକ୍ଷକ ଆଗରେ ଯୋଗ ନ ହୁଇ ସୁରୁଖୁରୁରେ ତାଙ୍କୁ କାନ୍ଦୁ କରାଯାଇ ପାରେ । ଏହି ସମାଜମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷ୍ୟସମାଜ ମୋଟା ଅଙ୍କର ଖର୍ଚ୍ଚ ଦେବାକୁ ଟିକିଏ ବି କୁଣ୍ଠାବୋଧ ନାହିଁ । ତା ପରେ ଆଉ କେଇଟା ଛୋଟକାଟିଆ କୁ ରହିଛି । ଅନ୍ୟ ଟିକିସନକାରୀ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଚିତ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦେଖି ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଚମୁଟା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ଅବଶ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଏଇ, ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପଢ଼ିବଳ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ୍ କରି ପାରିବ ନ—ଯଦି ତାଙ୍କର ପିଲା ପାସ୍ କଲେ, ତେବେ ବୋଉ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ କରି ପାରିବ ନ—ତା ଯଦି ତାଙ୍କର ନହାଇଗଲ, ତେବେ ସେ ପାସ୍ ପାଇଁ ପଡ଼ାଉଛନ୍ତି । ଜ୍ଞାନପାଇଁ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ସେ ଅକ୍ଷମ । ଏଇମିତି କିଛି କିଛି ଅପ୍ରଭୁତର ଯୋଜନା । ଆରେ ଭାଇ, ଅନ୍ୟକୁ ସମାଧି ଦେଇ ତା’ ଉପରେ ଠିଆ ନ ହେଲେ ମଣିଷ ଡେଇଁ ଦୋଇ ପାରିବ ନ ।”

ବନ୍ଧୁ ନଟରାଜଙ୍କୁ ପଛବେଷ୍ଟର ଗୁମରାଳି ଟିକିସନର ମୌଳିକ ପ୍ରମୁଖଗୁଡ଼ାକ ବତାଇବାକୁ ଲାଗିଥିଲେ । ନଟରାଜ ଅଳ୍ପ ଦୋଇ କହି ଯାଇଲେ —

“ଦେଖ, ରବି, ବନସିର ଯୋଗ ପାଇଁ ଜିଆ ଖୋଳିବାର ଛୁଟି କିମ୍ବା ସାମର୍ଥ୍ୟ ମୋର ନାହିଁ । ନଜର ଜ୍ଞାନକୁ ବିକି ପେଟ ପୋଷିବାପାଇଁ ମାର୍ଜେଟ୍ଟ ବି ନାହିଁ ।”

‘ଅତଏବ ଗୋର ପିତା ବି ଦୁନିଆରେ ନାହିଁ’ — ବନ୍ଧୁ ପାଟିକର ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ଵରରୁ ବିଦ୍ରୁପ ଓ ଦରଦର ମିଶାମିଶି ବାପନା ମନ୍ଦ୍ରକ ଆସୁଥିଲା ।

ବନ୍ଧୁ ପୁଣି ଆଗେ କଲେ—

“ଆଜ୍ଞା, ଟ୍ରାଫିକ୍ ତ ବନ୍ଦୁକ ଅଛି । ସେ ଗସ୍ତାଟା ନହେଲେ ଅନ୍ୟ ଗସ୍ତା ଦେଖ । ଅସଲକଥା ହେଲା ଷ୍ଟୁଅଣ୍ଟ ଧରିବା । ତୁ ଏନ୍. ସି. ସି. ଅଫିସର ହୋଇ ପାରିବୁ ? ପଲ୍ଲୀ ମୁଦ୍ରା ଏଲଜନ୍ସ ପରେ ଅକଲ ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ ଅନେକ ଅଛି । ଦୁଇ ଝୁରଟା ଜୁଆ ଗର୍ଜ୍ଜ ଲିଡରକୁ ହାତରେ ରଖି, ପ୍ରଧାନ ଅବଧାନକୁ କିଛି ସେଆର ଶାନ୍ତାପିନା-ମାଧ୍ୟମରେ ଚଳାଇ ପାରିଲେ ଟିପିନ, ଓସାସିଂ ଏଲଜନ୍ସ ହରେକ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍ ଜରିଆରେ ବନ୍ଦୁକ ଆଗମନର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । ନେଇ ଆଣି ଥୋଇ ପାରିଲେ ହେଲା ।”

ନଟଗଜ ବାବୁଜୀର ଗୋତାମ ବନ୍ଦୀର ପାର୍ଟର ଫାକରାବନ୍ଧୁ ଗୁଳି ହାତର ସେଡ଼ିଂ ଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖି ରବିରାକୁ ମୁହଁଟାକୁ ପିତାପିତା କଲେ । ମୁଣ୍ଡର ବାଳ ବି ଢଳିକଣ୍ଡଳିତ । ମୁହଁର ହନୁହାଡ଼ ଗାଲର ଉପତ୍ୟକା ଉପରେ ‘ସ୍ଥିତଃ ମନ୍ତ୍ରମ୍ନା ଏବ ମାନଦଣ୍ଡଃ’ । ବନ୍ଧୁ ହତାଶରେ ଛୁଣ୍ଡା ଛୁଣ୍ଡା ହାଇ ମାରିଲେ ।

‘ନା, ତୋର ବୟସ ଯାଇଛି—ଗଲେ ବି ଟିକିଏ ସଜ ନ ଥିଲା । ବୟସକୁ ବଦଳ କରି ସବୁଜ ହେବାର ବ୍ୟାୟାମ ବି କରି ପାରିବୁ । ଆରେ ନଟ, ତୁ ପା ଖୁଲିର ଏନୁଏଲ ଡ୍ରାମାରେ ଘାସେ ହୋଇଥିଲୁ । ମୁଁ ହୋଇଥିଲିନା; ତୋର ପ୍ରେୟସୀ ନୁରଜାହାନ । କୁଆଡ଼େ ତୋର ସେ ତେହେରା ଗଲା ?’

ବରୁ ହଠାତ୍ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଁ ଓଠରେ ଓଠ ଘସାଇ କ’ଣ ଟିକିଏ ଶବ୍ଦ ନେଇ ଆରମ୍ଭ କଲେ—

‘ତୁ ପାରିବୁ ? ଗସ୍ତାଟା ଟିକିଏ ବଙ୍କା ହେଲେ ବି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦଣ୍ଡକୁ ଠିକ୍ ଛୁଇଁଛି ।’

‘ଅର୍ଥାତ୍ ?’—ଆଶା ଓ ଭରସାର ଉତ୍ତର ନଟଗଜକ ଆଖିର ଛନ୍ଦିଗୁଡ଼ାକୁ ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ କରି ପକାଇଲା । ସେ ବନ୍ଧୁ, ରବିନ୍ଦ୍ରମୋହନଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ଝୁଣ୍ଟି ରହିଲେ ।

‘ଅର୍ଥାତ୍, ଦେହମାୟାର ମନ୍ତ୍ରଣାଦେଇ କେମିତି ପଟେ ?
 ତୁ ମା ନେନେନ ଓଢ଼ର ସ୍ତମ୍ଭରେ ଅଛ । ବୁଦ୍ଧଲଗିର କରି ପାରିବୁ ?
 ମାନେ ଦେହମାୟାର ଓ ଉପରସ୍ଥ ନର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଅପିତ୍ ସହିତ ଯୋଗସ୍ପର୍ଶ
 ରଖିବାର ଦାୟିତ୍ବଟା ନେଇ ପାରିଲେ ପାଇବାର ମାୟାଟ ସବୁଠୁଁ
 ବେଶୀ । ଯଥାଯଥ ପଣି ଦେଇ ଗୁଣ ଆଣିବୁ । ହଁ, ନିଲମ ବେଳେ
 ପଇସାର ମନବାସ୍ତବ ରଖିବୁ ନି । ତା ପରେ ପାଇଲେ କାମର
 ବିବରଣୀ ଲେଖି ମାୟାରେ ରହିବ । କାଗଜରେ କୋଠାବାଡ଼ି ଖୁବ୍
 ରଙ୍ଗିନ୍ ହେବା ଦରକାର । ଏଟା କାଗଜ ସଫ୍ଟବାର ରଖିବୁ ।
 ଶୁଦ୍ଧରପାଇଁ ଟିପ୍ପଣୀର ଅଭାବ ମୋଟେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ତା’
 ପରେ ଆପଣା ବଳକ ସେଆରଟା ଆଗେ ରଖି ଅବଶିଷ୍ଟ ମା’ଙ୍କ ପାଖରେ
 ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରଧାନ ଗୁରୁଙ୍କ ଘାଁ ଓରଫ୍ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସାବଜମାନ ଜନମଙ୍କ
 ଶ୍ରୀମୁଖରେ ପଢ଼ିଆଇ ପାରିଲେ ବଞ୍ଚିଯିବୁ, ମାନେ ମଣିଷ ହୋଇ
 ବଞ୍ଚିରହିବୁ । ଆଜି ହାଜିଆଇ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବାହୁସ୍ଥାପନେ ପଇସା
 ହାଜିଆରେ ଉଡ଼ୁଛି । ଫାନ୍ଦ ବସାଇ ଧରି ପାରିଲେ ହେଲ । ମୁଁ ବୁଝୁଛି
 ତୋର ଅତି ମାୟାରେ ଇଚ୍ଛା ରହିଛି । ତୁ ନାମଜାତା ପୁଅ ଥିଲୁ ।
 କେନିଅର୍ରେ ପ୍ରଥମଶ୍ରେଣୀର ପଢ଼ିବୁ ରହିଛି । ଲେଖାଲେଖି କରି
 କିଛି ଜୟ ଜୟକାର ପଞ୍ଜି କରିବୁ । କିନ୍ତୁ ଆଜିର ସଫ୍ଟବାର ସେ
 ସବୁ କୃତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ନାହିଁ । ଯେତେ ଫର୍ମା ହୋଇ ପାରିବ ସେତେ
 ଜୋରରେ ବାଜିବ । ଏ ଲେଖାଲ ଜମାନାରେ ଧାନଠୁ ଅଗାଡ଼ର
 ଗୁଣ୍ଡିଦା ବେଶୀ । ତୁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନ ହୋଇ ସ୍ତୋତର ପ୍ରତିକୂଳରେ ଚିତ୍ତି
 ପାରିବୁ ନି । ମୋ ଗ୍ରେଟ କୁହା ମାନ । ଅଳ୍ପକ୍ଷ ମୋର ଭୃଣସ୍ତ
 ପ୍ରସାବଟା ଗ୍ରହଣ କର ନେ । ଚୋପରି ବୁଦ୍ଧମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ଯଦି
 ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ହୁଏ ନା ଦୁନିଆରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧବନାଇ
 ଆଗମଗୁଡ଼ାକୁ ସୁରୁତୁରେ ତୁଳନ କରି ପାରିବୁ । ଆରେ
 ଏଇଟାଇ ଯୁଗଧର୍ମ !! କଣ କହୁଛୁ ?’

ନଟରାଜ ବାବୁ ଆଗକୁ ଚାଲିଲେ । ସଞ୍ଜର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଲୁଅର
 ପାତଲ ପସଲଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଦି ଗଛର ପତ୍ର ଆଡ଼କୁ ରଡ଼ି
 ପଡ଼ିଲେଣି । ଆକାଶର ଚାପା ଚାପା ଅନ୍ଧାର ପତରସରେ

ଜମାଟ ବାନ୍ଧୁଛି । ତାଙ୍କ ମନର ଗାରଜଟା ବାଲିଜନ୍ଦାର ଧାଡ଼ିକୁ ରସନ୍ତ
ଠୁକର ଦେଇ ବାଜିବିକୁ କରି ପକାଇଛି । ସେ ଟିକିଏ ଗଞ୍ଜଳ ହେଇ
ପଡ଼ିଲେ । ବନ୍ଧୁ ରସନ୍ତମୋହନ ନଟରାଜଙ୍କ ଭିତରର ଅସ୍ପଷ୍ଟକୁ ବୋଧ-
ହୁଏ ଅନୁଭବ କଲେ ।

‘ଆଜ୍ଞା ନଟ, ତୁ ମୋ କଥାଗୁଡ଼ାକୁ ଟିକିଏ ଚକ୍ରାନ୍ତକରି ଶୁଣ ।
ମୁଁ କାଲି ତୋ ଘରକୁ ଯିବି । କାଲି ରବିବାର । ତୁ ତ ଘରେ ରହିବୁ ।
ଯାଉଛି ଶୁଭ, ଶୁଭ କାମ ।’

ରସନ୍ତମୋହନ ଆଗରେ ଯାଉଥିବା ଚକ୍ଷୁବାହୀକୁ ଡାକିଲେ ।
ନଟରାଜଙ୍କ ହୋସ ପଶିଲା । ରବି ଖୁଲିଗଲା । ସେ ବିଦେଶୀ, ସ୍କୁଲ
ଜୀବନର ଅତି ଅନ୍ତରଙ୍ଗ, ତାଙ୍କପାଇଁ ତା’ର କେତେ ଦୟା । ତାକୁ
ଘରକୁ ଡାକି ପାରିଲା ନା । ସେ ଅବଶୋଷରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରିଲେ, କିନ୍ତୁ
ଫେ...ଏହା ମାସର ଶେଷ ହେଲା । ବହୁ ସୁନସ୍ତାଭିତରେ ବଞ୍ଚିବାର
ପରିଚ୍ଛେଦ । ନଟରାଜ ବାବୁ ଗୋଡ଼ ବଢ଼ାଇଲେ । ତାଙ୍କ ମନର ଭଙ୍ଗା
ପାରିବାନତରୁ ଗୋରୁ ଗୋରୁ ସାପ ଗର୍ଜି ଉଠୁଥିଲେ । ଦେହ ଉପରେ
ହାତ ବୁଲିଉ ବୁଲିଉ ହାତର ବଳାଗଣି ଉପରେ ଆଘାତ ଅଟକିଲେ ।
ନଟରାଜ ହାତକୁ ଧୁକିଲେ । ଉନ୍ନତଗଣ ଶହ ବୟାଳିଶ ଖପ୍ପବର ଧନିକ ।
ବଳାଗଣି ଉପରେ ଗୁଳି ଫୁଟି ବାହାର ଯାଇଥିଲା । ନଟରାଜବାବୁ
ଅସମ୍ଭବ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦରେ ଶବର ବିଶିଷ୍ଟାକୁ ଚିପି ଧରିଲେ । ଭିତରୁ
ତାଙ୍କର ଅତୀତର ଟାପୁନିଧି ଶୁଣି ସେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲେ ।

ଉନ୍ନତଗଣ ଶହ ବୟାଳିଶ ମସିହାର ବିପ୍ଳବ ଗୁପ୍ତନେତା ନଟ-
ରାଜ ବାହୁନୀପତି । ଗୁଳିମାଡ଼ ଖାଇ ଜେଲ ଗଲେ । ଜେଲରୁ ଫେରି
ଘରୋଇ ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକ ହେଲେ କେବଳ ନିଜର ରୁଚିରେ ନିଜକୁ
ବଞ୍ଚାଇବା ଲାଗି । ତା’ପରେ ନିଜକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଘରୋଇ
ଭିତରେ ବିଏ. ପରୀକ୍ଷା ଓ ବୃତ୍ତିଗତ ପରୀକ୍ଷାରେ କୃତ୍ତବ୍ୟ ହାସଲ କଲେ ।
ତା’ପରେ ଉନ୍ନତଗଣ ଶହ ଅଠାବନ ମସିହାରେ ସ୍କୁଲର ପରିଚାଳନା
ସମ୍ପାଦକ ରାଜାକୁ ନେଲେ । ପାଠ ପଢ଼ାଉ ପବନ ପରିସର ଭିତରେ
ଇଟା, କଂକ୍ରିଟ, କଣ୍ଟାକଟଣର ହାଉସା ବଢ଼ିଲା । ଭିତରର ସମସ୍ତ

ସୌଷ୍ଠବକୁ ଦୁର୍ଗାବଳୀର ଭାବ ଗୁଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ, ଆଉ ବାହାରର କାନ୍ଥରୁ ଭିତକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ରଙ୍ଗ ଲିପା ଦେଲା । ଭିତର ଅନ୍ତରାଳକୁ ବାହାରର କନ୍ଦୁଳା ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ରଖିଲା । ଏଇ କନ୍ଦୁଳାରେ ରଙ୍ଗ ଟାଣିଲେ ମଙ୍ଗରେ ଥିବା ନାବିକ-ପୁରୁଷବଳ । ପାଲେର ଆହୁଲିରେ ଡଙ୍ଗା ଗୁଜୁପୁରୁଷ ଗୁଲିନେଇ ବାଂଶର ସ୍ଵର ତୋଳିଲା । ଆଉ ଯେତେ ଗୋପର ବାଜୁକ, ଲଗୁଡ଼ି ଗୋଳରେ ମାଡ଼ ଦେଲେ ଭୟମକ । ଯାହା କିଛି ଝୁଡ଼ିଆ ଆସିଲା ଟଙ୍କାର ଗୋବରୁଦର ଧକାଣାଇ ନିଶ୍ଚୟ ଫେରିଗଲା । କୁଞ୍ଜର ଅରସିକ ବୃନ୍ଦାବନର ଚନ୍ଦ୍ରସଖା ପରି ନେବଳ ପାହାର ଖାଇ ନଟଗଜ ବାହୁନୀପତି ପୁଟିଲେ ପରି ଗୋଡ଼ ଡିଡ଼ରେ ଏ ପୋଷ୍ଟ ସେ ପୋଷ୍ଟ ଦେଇଛନ୍ତି । ନଟଗଜ ବାବୁ ମନକୁ ଲଙ୍ଗଳା କରି ଜଗମ ମରୁ ଚାଲୁଥିଲେ । ସେ ବହୁତଥର ଜଳିଛନ୍ତି ଆଉ ସବୁଥର ମୁଁ ଏ ପାଉଁଶ ନେଇ ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି । ଏଇ ପାଉଁଶ ଭିତରର ନିଉ ଆସୁଥିବା ନିଆଁ ଝୋଲକୁ ସେ ଆଜି ସବୁବେଳେ ମାଡ଼ ଧକିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏ ପାଉଁଶର ସମସ୍ତ ଭିତର ନଟଗଜ ବାବୁ ଦେଖୁଥିଲେ ବିପ୍ଳବ ନଟଗଜ ବାହୁନୀପତି ନିଦାଢ଼ ନିଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି ।

ନଟଗଜବାବୁ ନିଜର ପରିଧି ଭିତରକୁ ଝୁଙ୍କି ଆସିଲେ । ଏକ-ବାରକେ ଅନ୍ଧାର ଦେଇଗଲାଣି । ଘରେ ଚୁଞ୍ଚି ଜଳନଥିବ । ବଡ଼ ଝିଅଟା ଚୁଞ୍ଚି ଚୁଞ୍ଚି ବ୍ୟସ୍ତ ଦେବଣି । ଘୋଳରେ ଘୋଟଗୁଡ଼ାକ କାନ୍ଦଣାର ଅବସାଦ ନେଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିବଣି । ବଡ଼ମାନେ ହୁଏତ ଅପଦାର୍ଥ କାପପ୍ରତି ଥିବା ଆନୁଗତ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିରାଡ଼ କରୁଥିବେ । ରବି ସାଙ୍ଗରେ ଗପ କରୁ କରୁ ନିତରୀ କ ଦେଲା । ତା'ପରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଏଣୁବେଣୁ ଗ୍ରହ ନିଜେ ବି ଅପଥା ସମୟ ନଷ୍ଟ କଲେ । କାହାଠାରୁ କିଛି ଧାର ଆଣି ସଞ୍ଚଳ ମାର୍ଜିତଂ ପାରି ଘରକୁ ଫେରିବେ ବୋଲି ସେ ବେଳକୁ ଆସିଥିଲେ । ମାର୍ଜିତରେ ଏହଣି କ'ଣ ଚିହ୍ନା କାହାର ଭେଟ ମିଳିବ ? ହୁଆଗୁଡ଼ାକ ଆଜି କଣ କାଠା କାଠା ଓପାସ ଶୋଇବେ ? ନଟଗଜବାବୁ ନିଜକୁ ଭାରି ଅଧିକାୟ ମନେ କଲେ । ପରୁଆଭିତର ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣର ଭୟର ବାହନ ଉଠିଲା । କ୍ଳାନ୍ତ, ଅବସାଦର ସ୍ଵରପରି ସେ ଗୁଞ୍ଜର ଉଠିଲେ—

‘ଓରେ ଶୁଭ ନିମାଇରେ,

ଚଳିବେ ଚଳିବେ ଆରୁ ନ ଚଳେ ଚରନ ।’

ନଟରାଜ ବାବୁ ମାର୍କେଟରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । ଆଗରୁ ସହକର୍ମୀ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁ ଆସୁଛନ୍ତି । ହାତରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇକଲେ ଓଜନର ମାଛ, ମାସ ଏଇ କେତେବର୍ଷ ହେଲେ ମାଷ୍ଟର ଶୁକର । ଟିଉସନ୍ ରଥୀ । ମୋଟା ବେକ୍ ବେଲେନସ ଅଛି ବୋଲି ଗୁଜ୍ଜବ ଉଠେ । ପଇସା ସମ୍ବଳୀୟ ବହୁ ଧରାରେ ସବୁବେଳେ ଧରି ହୁଅନ୍ତି । ନଜର ଫୁଟାଣି ଜଗିଆରେ ଉପରୁ ଚଳିଯାଏ ଝୁଲର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଧମକାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ଆଉ ମୌଳିକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯାହା ଖବର ମିଳେ ତାଙ୍କର ନନ୍ଦିତୋଷ ରଥ ମେଟ୍ରିକରୁ ବି. ଏ. ଯାଏଁ ପ୍ରାୟ ସବୁଠି ଅଟକି ଅଟକି ଯାଇଛି ।

ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ— ‘ନଟବାବୁ, ଆଜି ମାଛ ମାର୍କେଟ ମାଲେ ମାଲ । ଗୋଟାଏ ଜଲଦି ଆଣନ୍ତୁ ନା ।’ ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁ ଅଳ୍ପ ହସିଲେ । ସେ ହସ ଭିତରୁ ଝୁଲିକାଏ ଅବଜ୍ଞର ଖୁଲିକା ନଟରାଜ ବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ବିଛୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ମାର୍କେଟରେ ଭଡ଼ କମି ଯାଇଛି । ନଟରାଜ ବାବୁ ଶୁଣିଆଡ଼େ ଆସି ବୁଲେଇଚଳ । ମାଛହାଟରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ଭଗବାନ୍ । ଅଗାଧର ଛୁସ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପଦସ୍ଥ । ନଟରାଜଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଶୁକରାଶାବନରେ ପ୍ରିୟତମ ଛୁସ ଥିଲା । ଭଲ ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେ ଆଜି ବି ଛୁସପରି ନଟରାଜଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ନମ୍ର ହେଇ ଉଠେ । ନଟରାଜଙ୍କ ଧାରଣା ସେ ଝୁଲକୁ ଲୁଗାପିନ୍ଧି ପଡ଼ି ଅସୁଥିଲା, ମେଥିପାଇଁ ସେ ଛୁସ ହେଇ ରହିଛି । ଆଜିର ପେଟପାସ ଛୁସଙ୍କ ସାଇକେଲ ଧକାକକୁ ଡରି ସେ ବସ୍ତ୍ରାକଡ଼ ଧରି ବଡ଼ ହସିଆରରେ ବୁଲନ୍ତି ।

ସାରୁକୁ ଦେଖି ଭଗବାନ୍ ଛୋଟିଆ ନମସ୍କାରଟେ ପକାଇଲା । ନଟବାବୁ ମୁହଁରେ ଯତ୍ନପରେନାସ୍ତି କୃଷି ମତା ଲାପି ହସି ପରୁଲେ— ‘ଆଜି ମାଛଭଜ କେମିତି ଅଛି ?’

‘ଭଗବାନ୍ ଆନୁଷ୍ଠାନିକତା ବଦଳାଇ କହିଲା—ସାରୁ, ଆଜି ମାଛ ଟିକିଏ ଶସ୍ତା ଅଛି । ଡେରି ହେଇ ଗଲାଣି । ମାଛଗୁଡ଼ାକ କଟି ପାରି ନ ।

ସାର୍, ଗୋଟି ନିଅନ୍ତୁ ।’ ସେ ନଟବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ମାଛ ବାଡ଼ି ବସିଲା । ନଟରାଜ ନିଜ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସି ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ମନ୍ତବ୍ୟଟା ଦେଲେପରେ ବି ସେ ମାଛ ଓଜନ କରୁଥିଲା ।

ଭଗବାନ୍ ମାଛଟାକୁ ନଟବାବୁଙ୍କୁ ଧରାଇଦେଇ କହିଲା—
‘ସାର୍, ସାତଶହ ପଞ୍ଚାଶ ଗ୍ରାମ୍ଭୂଟି ଟିକିଏ ବେଶୀ ଅଛି । ତିନି ପଞ୍ଚସୁର ନେଲୁ, ପରେ ଦେଇଦେବ । ଯାଆନ୍ତୁନା, ଡେରି ହେଇ ଗଲାଣି । ମାଛଟା ଖସିପ ହେଇଯିବ ।’

ଭଗବାନ୍ ତା ମାଛଟାକୁ ଧରି ନମସ୍କାର କରି ଚାଲିଗଲା । ନଟରାଜ ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ଦରକୁ ଆଗଗଇଗଲା । ଲଙ୍କାରେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ସେ ବିଶ୍ୱାସୀ ମିଳିଯିବ ତାଙ୍କର ଭରସା ନ ଥିଲା । ଆଃ ରସାୟନକୁ ଡାକିଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ରସାୟନ କହିଛି କାଲି ଆସିବ । ତା’ ଆସିବା ଆଗରୁ ସେ ଚନ୍ଦ୍ରା କରି ସାରିଥିବେ । ହଠାତ୍ ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ଚନ୍ଦ୍ରାଏ ଅତିକାୟ ଅଜଗର ନିଶ୍ୱାସରେ ତାଙ୍କୁ ଯେମିତି ଟାଣି ଟାଣି ନେଉଛି ।

ରସାୟନ କହିଲା ସେ ସରସ୍ୱତୀ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି । ହଁ ସେ ସରସ୍ୱତୀ । ମାଟିରେ ଲେଟି ଲେଟି ଖାଇବାକୁ ଜନ୍ମ ନେଇଛନ୍ତି । ଉଠିବାର ସାମଗ୍ରୀ ନାହିଁ, ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ ।

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଇସ୍ପାତର ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଭିତରେ ଅନ୍ଧାର ଗୁଡ଼ାକ ପାଟି ପଡ଼ିଲା । ସେ ଆଖି ମଟମଟ କରି ଅନ୍ଧାରର ପାଟ ଭିତର ଦେଖିଲେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରାଗ୍-ଐତିହାସିକ ଅତିକାୟ ସରସ୍ୱତୀ ପ୍ରକୃତିର ପିଚ୍ଛାଳି ପାହାଚରେ ନିଜକୁ ଘୋସାରି ନପାରି ଅତି ଅସହାୟ ଭାବରେ ଖସି ଖସି ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ମିଳାଇ ଗଲା । ଆଉ ସେ ଭୂମିସଙ୍କସ୍ପ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ସରସ୍ୱତୀ ହେଇ ପାହାଚ କଡ଼ରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟିଛନ୍ତି । ପାହାଚର ଉପରୁ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନରୂପୀ ମହାବଳ ବାଦ ପଶ୍ଚା ହଲାଇ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଝାମି ମାରୁଛି ।

ନଟରାଜ ଚଢ଼ାଇ ଉଠିଲେ । ଆଖିଢୋଳାଗୁଡ଼ାକୁ ପତାରେ
ଝାଡ଼ି ଝାଡ଼ି ସେ ଆଗକୁ ବୁଝିଲେ । ସେ ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି ।
ତାଙ୍କର ପାଟି ଶୁଣି ବଡ଼ସିଏ ଲଣ୍ଠନ ଧରି ଦାଣ୍ଡକବାଟ ଖୋଲୁଛି ।

ସିଏ ହାତକୁ ମାଛଟା ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ତା'ର ଯଥାଶୀଘ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା
ପାଇଁ ଆଖିରେ କେବଳ ଇସାରା ଦେଲେ । ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ଅନ୍ଧାରଭିତରେ
ମେଞ୍ଚାଏ ଅଳକା ଭଳି ସେ ଢଳି ଢଳି ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ଖସି ପଡ଼ିଲେ ।

ବହଳ ଅନ୍ଧାରର ଜମାଟ ମଝିରେ ନଟରାଜ ନିଜକୁ ଅଣ୍ଟାଡ଼ି
ଥିଲେ ।

ଆଖି ତାଙ୍କର ଅଟକି ଖଲ । ପବନର ଓହଳରେ ଟିକ ଟିକ
ଜୁଜୁଜୁଆ ଯୋଗ ଅନ୍ଧାର ଗୁଡ଼ିରେ ଗୋଟିଏ ମାରମାର ହସି
ହସି ଦୋଳ ଖେଳୁଥିଲେ । ପ୍ରତାପଶାଳୀ ଅନ୍ଧ ରାଜାକିମ୍ବର ବରୁଣରେ
ଆଲୋକ ଶିଶୁର ସ୍ବର ।

ନଟରାଜ ଚେମଡ଼ା ଓଠରୁ ଶାମୁକାଏ ଆତ୍ମପ୍ରଶ୍ନର ଶୀତ
ମଧୁର ହସ ପିଚିକି ପଡ଼ିଲା ।

ହଁ, ରାଗନ୍ତୁ ଆସିଲେ ଫେରିଯିବ । ସେ ନିରାଶ ହୋଇ ତା'ର
ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଧରି ଫେରିଯିବାକୁ ବାଧା ହେବ ।

ନଟରାଜ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ ଦୋଳ ଉପରକୁ ହାତ ନେଇଲେ—

‘ଯେତେ ଦୁଃଖ ଦେବ ଦେଇଯାଅ ପ୍ରଭୁ, ଅପତ୍ତି ନାହିଁ, ଦୁଃଖକୁ
ସହବାପାଇଁ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଦିଅ !’

ମିଠା ମିଠା ଅନ୍ଧ ରାଜାଙ୍କର ନଟରାଜ ଆଖି ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ବନ୍ଦ
ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ।

— * * * —

ଅବୋଲକରର ଅନୁଚିନ୍ତା

ତା' ସମ୍ପର୍କରେ :—

ଗୋସେଇଁ ମହାପୁରୁଷ ଲେଟା, କମଳ କଠଉ ବୋକରୁ ମାରି (ଅନୁଗତ ଆଜ୍ଞାନାଶ ସେ) ତାଙ୍କର ଗୁଳାରେ ତାଙ୍କ ପଛ ପଛ ତାଙ୍କ ପାଦଗଛ ଉପରେ ପାଦଗଛ ପକାଇ ସେ ସ୍ୱର୍ଗ୍ୟାରେ ବାହାରିଲା । ‘ସେ ଆଜ୍ଞର’ ପଲ୍ଲୁହାଣ ପିଠିରେ ଲଦି ବୋଝିପାଶ ଜରଦଗବ ଗପଧର ସେ ଖାଲି ସାଆନ୍ତଙ୍କ ସାମଗ୍ରୀର ଗୁଜୁଳକୁ ପିଠିରେ ବୋହି ନ ଥିଲା; ତାଙ୍କ ମାତର କୋଥଳକୁ ବି କେବଳ ବାହୁକ ଏବ ମନର ଶିକା ବାହୁଜୀରେ ଟେକିଧରି ରୁଲିଥିଲା ।

କାହାଣୀ ଅଂଶ :—

ତା'ପରେ ସେମାନେ ଏକ ରାଜ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଗୋସେଇଁଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟଗତ ବୟାନରୁ ସେ ଜାଣିଲା ରାଜାଙ୍କ ଜମାଦାର ପଦର ସେଠି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ରାଜୁତି ଚାଲୁଛି; ଅର୍ଥାତ୍ ରାଜ୍ୟ ଅସ୍ତରୁ । ସେ ରାଜ୍ୟର ନଈ ନାଳ, ଗଡ଼ିଆ ପୋଟାଶ, ପାହାଡ଼ ପବତ, ବଣବୁଦା, ଛତି ସର୍ବସ୍ୱ ତେଜଗଜାଟି ଦେବତା ପରିଚର ମାରୁଥିଲେ । ମଣିଷର ଖାଇବା, ପିଇବା, ଶୋଇବା, ରହିବା, ହରକ କାମର ତଳ ଉପରେ ଧର୍ମର ହାଲ ଅଣା ପାଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ଦେଖି କଲ ମତର ଅଜୁଳ ତନୁବଣ୍ଡା ପ୍ରମାଣ ଗ୍ରାସ କରୁଛି । କଲର ଖଟା ପାହାଡ଼ା ପହର । ପାପର ଅସଂଖ୍ୟ ସର୍ବସ୍ୱପ ଦେଶର ପୈତ୍ର ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । କଲ୍ଲ ଅବତାର

ଜନ୍ମନେବା ହେବେ । ବାରିହାତ ନନ୍ଦା ବାହାରିବ । ତା'ପରେ ମୋହ
ସହାର ହେବ ।

ସେମାନେ ଜଳର ରାଜ୍ୟରେ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କରୁଥିଲେ ।
ତେଜଶକୋଟି ଦେବତା ଓ ତାଙ୍କ ଧର୍ମର ବାହନମାନଙ୍କୁ ହରିକାଠରେ
ଠୁକି ଦେଇ ପଦଗନକାଟି ଅପଦେବତା ତାଙ୍କର ଚଷଦାନକୁ ପୁରୁଳା
କରି ପାଟିରୁ ପାପ ଲଲର କୁକୁକୁରୁ ଶୁଣିଆଡ଼ ପିଙ୍ଗ ଛନ୍ତି । ଆଉ ତାଙ୍କ
ଗରଳର ତନ୍ତ୍ରପେରରେ ସାଧୁସନ୍ଥମାନେ ଗୁଡ଼ିଆ ନେଇ ମୁଗୁଣୀର ପୁତ୍ର
ଗାଇ ସାନ୍ତି ସାନ୍ତି ରାବ ଦେଉଛନ୍ତି । ଗୋସପାଳି ମହାପ୍ରଭୁ ଜଳର
ଅପକୀର୍ତ୍ତିକୁ ତାକୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ଦେଖାଇ ଦେଉଥିଲେ । ସାଧନାଙ୍କ
ନୀତିରଙ୍ଗା ଚଷମା ଖୋସି ଦୃଶ୍ୟମାନ ଦୃଶ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ଭୂମିକାରେ
ସେ ଦେଖି ଦେଖି ଯାଉଥିଲା । ସେଇ ଏଠି, ପରମହଂସଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ
କୁବିଜିମାଡ଼ରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଗଡ଼ୁଛି । ଇଆଡ଼େ ଦେଖ,
ରାଧାମୋହନ ରାଧାସ୍ନାନ ହୋଇ ନର୍ଦ୍ଦମା ଭିତରେ ପକିଯାଇ କରୁଛନ୍ତି ।

ଏଣେ ଚାହିଁ, ପରମ ବୈଷ୍ଣବ କୋଟିପତି ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଜାଉଳ
ମଣୋହ ସପ୍ତାର ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସେଠାରେ ବଠାଇଲେ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ
ଛୁବ ଗଲି ଯାଇଛି । ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ଓହ୍ଲାଇ ଗଛରେ ଲଟକା
ହୋଇଛନ୍ତି । ଏପାଖରେ, ଧନୁବିଭୂଷଣ ବିପ୍ରନାରାୟଣ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦନଙ୍କ
ଅଷ୍ଟମାପତ୍ନୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ସଞ୍ଜଗୁଣ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ
ବୁଡ଼ାହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଇଏ ବୋଧହୁଏ, ଗୀତାର ଛନ୍ଦକାର ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ବଡ଼ପଣ୍ଡା
ତର୍କଶାସ୍ତ୍ରୀ । ତାଙ୍କୁ କିଏ ସାତ ବେଣୀଆ କରି ଚୁନକାଳ ଦେଇ ଛାଡ଼ୁଛି ।

ହଁ ଅନା, ପୋଲିସ ସାହେବ କୃପାନ୍ବିତ ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କ ଆଖିର
ଖୋଲ ଭିତରୁ ଘୁଆଡ଼େଇବାକୁ ତାଙ୍କର ତାଡ଼ି ନେଇଛନ୍ତି ।

କି ଗଲୁ ! ପୃଥିବୀରେ ପୁଣି କ'ଣର ଲାଲା । କେବେ ଶିରବଧୁ
ସ୍ୱେଦରୁ ଯୋଗନନ୍ଦା ତେଜ ଅଖିଳ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଅଧିନାୟକ, ଦୁଃଖିନୀ

ଧରଣୀର ଦୁଃଖ ନେବ ହେ ଦୟାନିଧି ! ଗୋସେଇଁ ଆପଣେ ଆଖି
ବୁଜିଲେ । ସେ ଦେଖୁଥିଲା ଏବଂ ଭାବୁଥିଲା ।

ଗୋସେଇଁ ମହାପ୍ରଭୁ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଚୌପଟନାୟକଙ୍କ ଚଉପାଢ଼ିରେ
ଅଛୁଆଳ, ଦୂତ, ଡାଳ, ବେଶର, ଶାକର, ପାୟସ, ପିଣ୍ଡୁକ ପର୍ଯ୍ୟାୟର
ସାହିତ୍ୟିକ ଆହାର ପତର ସ୍ବପ୍ନରେ ସୁଖନଦୀ ପାଇଛନ୍ତି । ବଗଡ଼ା ଭାତ,
ଶାଗ ଖରଡ଼ାରୁ ପୁଣି ଏ ଠକିବେଳେ ମେ ବସି ବସି ଗୋସେଇଁ ଆପଣଙ୍କ
ପଦସେବା କରୁଥିଲା, ଆଖି ଭାବୁଥିଲା । ସାଆନ୍ତଙ୍କ ସମ୍ମୁଖ ଦୁଇଟି
ସାକରେ ତାଳ ପକାଇ ତାଙ୍କର ବିଶାଳ ପେଟର ପ୍ରସାରିତ ନାଭି-
ଗର୍ଭରେ ସସ୍ଥାପିତ ତୈଳଶିଖି ଉପରକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘି ଦେଇ ଫେରି
ଆସୁଥିଲା ।

ସେ ଶ୍ରୀଅଳ ସେବା କରୁଥିଲା ଏବଂ ଭାବୁଥିଲା । କାନ୍ଥର
ମେଘାଂଶରେ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରତାପୀ ଜର୍ମିଦାର ଏବଂ ଏବକାର ମିଳମାଲିକ
ଚୌପଟନାୟକଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରୁ ଝଣ ଝଣ କାତରାସର ଶିଂଜନ
ସାଙ୍ଗକୁ କଲ କଲ ଡାଳିବାର କଲରବରେ ତା' ଭାବନା ହଠାତ୍
ଅଟକି ଗଲା । ଟିକିଏ ପଲ୍ଲେ ମୋଟା ଗଣଗଣ ତଣ୍ଡିରେ ଅନୁରାଗର
ବଚନିକା ସହିତ ଏକ ମିଠାକିଆ ନାୟକଣ୍ଠର ଅଭିମାନବ୍ୟଞ୍ଜକ ହୁଁ,
ହଁ ଉତ୍ତର ତା' କାନ ଗୋଇର ଜମାଟକୁ ଫଟାଇ ତା' ମୁଣ୍ଡ ଆଡ଼କୁ
ଧାଇଁ ଧାଉଁଥିଲା ।

.. ଚୌପଟନାୟକଙ୍କ ବୟସ ଅନୁତଃ ପଢ଼ିଣ ସେ ପାଖକୁ...

ସେ ପଦମର୍ଦ୍ଦନ କରୁ କରୁ ଭାବିଲା ।

ସେ ପଦମର୍ଦ୍ଦନ ବଦଳି ଭାବିଲା ।

ହଁ, କା'ପରେ ସେ ଖାଲି ଭାବିଲା ।

ଏବଂ ଭାବିଲା, ଭାବିଲା...ଏବଂ ଭାବି ଚାଲିଲା ।

ସେ ବାହାରକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ଗୋସେଇଁଙ୍କ ଗଡ଼ଣରେ । ସେ
କଲ ରାଜାର ଦିନଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଥିଲା । ଶୁଣିର ଭଜନସ୍ବ କାହାଣୀ

ଶୁଣିବାପାଇଁ ସେ ଏକା ଏକା ପଦାକୁ ଆଣିଲା । ଶୀତ ରାତିର ଅକାଲୁଆ କୋଡ଼ାସାପ ପରି ସମସ୍ତ ଶୋଇପଡ଼ିଥିଲେ । ମାରିନାହିଁ ମଝିରେ ରହି ତା' ଚାରିପାଖରେ ପହଁଣା ଖେଳାଇ ଦୁଃଖ ଦୁଃଖ ଗଲଭଲ ତା' ଚାରି-କଡ଼ରେ ସେ ଭାବନାକୁ ପହଁରାଇ ପହଁରାଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଥିଲା ।

ଯାଇଁ ଯାଇଁ ବସ୍ତ୍ରର ଶେଷରୁ ଆନ୍ତର ଦୁରକୁ ବି ଗଲା । ଯେଉଁଠି କେହି ନାହାନ୍ତି, ସେଠି କଲରାଜା ରାଜଭର ନମୁନାକୁ ଦେଖିନେବାକୁ ତା'ର ସଉକ ବଳିଥିଲା । ଆଗରେ ଦେଖିଲା ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ଚିତ୍ତା ମନ୍ଦିର । ସେଠି ଦେବତାଗୋଷ୍ଠିର ଜଣେ ପରଜିତକୁ ଏକୁଟିଆ ପାଇ ପାପିଷ୍ଟ କଲରାଜା କି ସଜାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛି, ଜାଣିବାକୁ ସେ ଆଗ୍ରହ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ସେ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ପଶିଲା । ଅନ୍ତରରେ ମୁଖଶାଳା ପାର ହୋଇ ଆଗକୁ ଆଗଉଛି, ମନ୍ଦିର ପ୍ରବେଶର ପ୍ରଥମ ପାହାଚରେ କାହାର ଗୋଡ଼ ଖସିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲା । ସେ ଶଙ୍କଟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । କଲରାଜାର ଏକ ବିକଟାଳ କାଳ୍ପନିକ ରୂପ ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ଅତି ମାସାରେ ସେ ସସ୍ତ୍ର ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ ଆସନ୍ତୁ ଆସନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ଦୁଃଖ ପଛରେ ଖଣ୍ଡେ ପଥର ଉପରେ ଆଉଜି ଗଲା । ପଥର ସେ ପାଖରେ ଅଣ୍ଟାଳି ଦେଖିଲା ଫାଙ୍କା ଜଣା ଯାଉଛି ଏବଂ ପଛ ପାଖକୁ ଘୁଣି ଏକ କାନ୍ଥ । ବୋଧହୁଏ ମନ୍ଦିରର ପାଚେରୀ କି କ'ଣ ? ସେ ଫାଙ୍କା ଜାଗାରେ ପଥର ଆଡ଼଼ଢ଼ରେ ଆସ୍ତେ ବସିପଡ଼ି ନିଃଶ୍ୱାସକୁ ଧୀରେ ଧୀରର ଛୁଡ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା ।

ତା'ପରେ ମନ୍ଦିର ମଝି ଚଉକର ଉପରେ ଗୋଟାଏ ଛୋଟ ମହମମଣି ଜଳି ଉଠିଲା । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କଳା ପୋଷାକରେ ଜଣେ କିଏ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବାଇ ବସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଛି । କଲରାଜାର କାଳଦୂତ ନିଶ୍ଚୟ । ଶିପ୍ରଗାମୀ ହୃଦ୍‌ସନ୍ଦେହକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ସେ ଗୁରୁ ଉପରେ ହାତ ଚାପି ଧରିଲା ।

ଟିକିଏ ଛୁଡ଼ି ।

ଆଉଜଣେ ସମରୂପୀର ଆବିର୍ଭାବ ହେଲା ଏବଂ ସେ ପ୍ରଶ୍ନକଲ—
କିଏ ?

ଉତ୍ତର ଆସିଲା—‘ସଂଖ୍ୟା ଏକ’ ।

‘ମୁଁ ସଂଖ୍ୟା ଦୁଇ’—ଆଗନ୍ତୁକ ସୁଳାଏ ଅଳନ୍ଦ ଉଲ ତଳେ
ଲପଟି ଗଲା ।

ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ପରେ ।

ଆଉ ଜଣେ କାଳଦୂତ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ପଶି ଆସିଲା ଏବଂ କୌଣସି
ପ୍ରଶ୍ନ ପୂର୍ବରୁ ସଂଖ୍ୟା ତଳେ ବୋଲି ନିଜର ପରିଚୟ ଦେଲା ।

ସଂଖ୍ୟାଏକର କାହାଣୀ—

ସଂଖ୍ୟା ଏକ ଆରମ୍ଭ କଲା, ମୋର ପରିଚିତ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ
ତୁମେ ଆଜିଯାଏଁ ଜାଣିଛୁ ମୁଁ ସଂଖ୍ୟା ଏକ । ଆମେ ସଂଖ୍ୟା ଶୂନ୍ୟ
ସହୃଦୟତାରେ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟତ୍ତ୍ୱକୁ ଶେଷ ଅବଲମ୍ବନ ରୂପେ ବର
ନେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଜର ନିଜତ୍ତ୍ୱକୁ ନିଃଶେଷ କରି ଏକ ସାମୁଦ୍ରିକ ଅବଶେଷ
ଶକ୍ତିରୂପେ ଅବଶେଷ ପଇସାବାଦ୍ରେ ପାତ୍ରତ୍ୱ ଉପରେ ଶାବଳ ମାରୁଛନ୍ତି,
ଶ୍ରମମୂଲ୍ୟ ଆଶାରେ ଦୁହେଁ, ସଂସ୍କାର ପାଇଁ । ଆମେ ସମ୍ଭବତଃ
ପୌରୁଷର ଏକକ ଶକ୍ତି । ଆମେ ଏକାକୃତ ସାମର୍ଥ୍ୟର ନଗାଟିଏ ଗର୍ଜନ
ତଥାପି ମଣିଷ, ତୁମେ ବି ମଣିଷ । ମୋ ମଣିଷ ଜୀବନର ସଲୀଳକ ମୁଁ
କହୁଛି । ପାଟିକରି ମୋ କଥା ମୁଁ ଶୁଣୁଛି । ତୁମେ ତୁମର ଭବରର
ମଣିଷକୁ ଆହୁତରେ ଲୁଚେଇ ମୋ ସ୍ୱଗତତାକୁ ଶୁଣିପାର ।

ମୋ ନାଆଁ... (ହଠାତ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା) ହଁ, ମୁଁ ବିଶ୍ୱ-
ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଉପାଧି ନେଇଛି । ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରତି ସ୍ତରରେ ଉତ୍ତମତର
ପଦବିଧି ରହିଥିଲା । ଆଜି ଅବଶ୍ୟ ନାହିଁ । ମୁଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର
ସାହିତ୍ୟିକେଟ ସ୍ଥାପନକୁ ଚିରଦେଇ ମନେ ବଦଳାନ୍ତି କରି ଦେଇଛି । ଆଉ
ଜାଣ, ଦୋହର ଡାକକ୍ଷେତ୍ର ଦେଇ ମନେ ପଡ଼ିବନା, ମୁଁ ଫାଡ଼ାହେଇ
ପୋପଡ଼ା ହେବ ।

ମଦନ ମୋହନଙ୍କ ଚପାରୁ ମୋ ବାପା ଶୟାବେଳୀ । ତାଙ୍କ
 ଦେହର ମାଠିଆରୁ ଜୀବନର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିଆପା ଥୋପା ଖସି ଗଲୁଛି ।
 ମୁଁ ସେ ମହୁଦା ପାତ୍ରର ଛୁଦ୍ଦ ବନ୍ଦ କରାଯାଇ କି ପାତ୍ରରେ ଟିକିଏ
 ପାଣିଦେଇ ଅଧୁର ପଥେଇକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରିନି । ମାଆ ମୋର
 ଆମ ଦରର ଇଚ୍ଛାଠାକୁ ମଦନମୋହନଙ୍କ ଉପରେ ଖାଲି ଲୁହ
 ଚଢ଼ାଉଛି । ସେ ଲୁହ ସେଇ ପଥର ଉପରେ ବହି ଯାଉଛି । ପଥର
 ଉପରେ ପାଣି କେବଳ ଖସି ଯାଏ । ପଥର ପାଣିରେ ଜମା ଭିଜିନି ।
 ସେ ବୁଝିନି ଏ ଠାକୁର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପଲ୍ଲସାପତିଙ୍କର କମିଆ ପାଇଁ
 କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହାତ । ଏହି ହାତର ହଟତମକ ଦେଖାଇ ସେମାନେ ହାତ
 ମଫେଇ କରି ପଲ୍ଲସା ଟାଣି ।

ହଁ, ମା, ଏବେ ବି ମୋ ଉପରେ ଭରସା ରଖୁଛି । ତାହାର
 ଯାହା କିଛି ଅଳ୍ପ ଗହଣା ଥିଲା ମୁଁ ତାକୁ ବିକି ସାଇ ମାମଲଚକାର,
 ସାନବାବୁ, ବଡ଼ବାବୁ, ଗୁରୁ ସାନ୍ତବ ବଡ଼ ସାନ୍ତବ, ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାବାହୁ
 ଲଜ୍ଜାଦି ଲଜ୍ଜାଦି ବାସ୍ତବୀ ବଳଦଳଠାରୁ ବଡ଼ ଉପଦେବତାଙ୍କ ଚରଣ
 ଦେଇ ଦେବଦେବ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ତଥା ଦଇନି ଜଣାଇ ବିନା
 ବରରେ ଡିଆପସ୍ ଆସିଛି । ସବୁ ରୁକିଣ ଦେଉଳର କାଠଅଗଳି
 ଆଗର ଅଗ୍ରସେବାର ଥାଳି ଥିଆ ନେଇଛି । ସେଠି ମନ୍ତ୍ର, ଭକ୍ତି,
 ଯୋଗ୍ୟତାର ଦର୍ଶନ ଦେଇ ଦର୍ଶନର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନି । ଦକ୍ଷିଣା ଦେଲେ
 ଠାକୁ ଓ ଯଶା ଆସି ବେଳେରେ ପଡ଼ୁଛି । ମୁଁ ଦକ୍ଷିଣା ପାଇନି । ଚେଣୁ
 ଦେଇନି । ଚେଣୁ ବାମା ମରାବ । ଚେଣୁ ମାଆ କାନ୍ଦୁଛି । ଚେଣୁ ଆଜି
 ମୁଁ ନାଗବେନର ନାଗପଣକୁ ଛେରି ତା ଲଞ୍ଜକୁ ସିଧାକରି ଏକ ସରଳ
 ବସ୍ତ୍ର ପାଇଁ ସଂଖ୍ୟା ଏକର ଭୂମିକା ନେଇଛି ।

ମାଆ ମୋର ସବୁବେଳେ କହେ, ତୁ ମଦନମୋହନଙ୍କୁ ଡାକ,
 ସେ ତୋ ଦୁଃଖ ଫେଡ଼ିବେ । ଘଡ଼ର ପେଣ୍ଡଲମ ଭଲ ମୁଁ ବେଳେ ବେଳେ
 ମଦନମୋହନଙ୍କ ପରିଧି ପାଖରେ ପିଟି ହେଉଥିଲି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବଶ୍ୟ
 ମୁଁ ଗଜାନ୍ତରାଳ ମୋ ଘଡ଼ର କଣ୍ଠକୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ
 ମୋ ପେଣ୍ଡଲମକୁ ହୁ ଛୁଡ଼ି କରି ମଦନମୋହନଙ୍କ କାଗଜ ଦୁର୍ଗ ଉପରେ

ପାହାର ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ମା କନ୍ଦୁ, ମଦନମୋହନ ପାହାକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ତାକୁ ଦୁଃଖ ଦିଅନ୍ତି । ଯିଏ ଶରପ ତାକୁ ସୁଖ ଦେଇ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏ ମୋ ମାଆର କଥାମୁତେ, ଏ ନିଷ୍ପ୍ରାଣ ପଥର ମଦନମୋହନର ଭାଷା ନୁହେଁ, ଇସ୍ପେ ସଇତାନ ପକେଟମାରୁକି ଟିଅରଗେସ୍, ଯିଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଖି ବୁଜେଇ ଦେଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ପକେଟରେ ହାତ ପୁରନ୍ତି ।

ଆମର ଭାଇ, ମୁଁ ଟିକିଏ ଭବପ୍ରବଣ ହୋଇପଡ଼ିଲି । ମୋ ଚଟକା ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍‌ର ଅଗ୍ରଗତି ବକ୍ଷସ୍‌ରେ ମୁଁ ଟିକିଏ କହିଦିଏ । ଏଇ ଚୋ ମିଲ୍‌ବାଲ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ନିଉଜିଲ୍ୟାଣ୍ଡରେ କରକତା ଗୋଟିଲେ, ଅଟାରେ ଚେନ୍ଦୁଲମ୍‌ଜିର ଗୁଣ୍ଡି ଫେରି, ରିଲିଫ ଯୋଗାଣ-ବେଳେ ଶେଡ୍‌କୁ ହଜାରେ ବସ୍ତାର ହସାବ ଲେଖାଇ, ଶହ ଶହ ଗ୍ରାମିକର ସଫଳ କୃଷିକୁ ପଇସାରେ ଭଜାଇ ଦେଇ ଟଙ୍କାର ଖମାର ଖୋଲିଛି । ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ କଷ୍ଟ ପାଇସ୍ ପ୍ରାୟ କିଛି ନେବାକୁ ପଡ଼ିନ । ଶେକଲ ମୁଲିଆଙ୍କପାଇଁ କିଛି ପେଟପା, ସରକାରୀ ଟାକ୍‌ସର ଖାଲରେ ମାଟି ପକାଇବାପାଇଁ ସାମାନ୍ୟ ଉପତୋଳନ, ଅବାଧ ଅଫିସରକୁ ସୁବୋଧ କରିବାକୁ ଏହି କିଛି ଉପରମହଲରେ ନିବାରଣ ରୂପ । ତା'ଛଡ଼ା ଦେଶର ଇତିହାସ ବହିରେ ନିଜର ଛବି ଛପାଇବାକୁ ଦାବ୍ୟରେ କିଛି ମେନ୍‌ବର ଉପାଦାନକରିବା । ଗତା ଚଳେଇରେ ଫେମୋସାସ୍ ରୁରଣ-ମାନଙ୍କୁ ସାମାନ୍ୟ ଗଞ୍ଜାଇ ଖର୍ଚ୍ଚା, ମୁଠା ମୁଠା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନେଇ ନିଜକୁ ସୁଲଭ ମୁଲ୍ୟରେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ନେଇ ବଜାରିକ କରିପାରିଛି । ଏଥିରେ ତ କିଅଳ ଗୁଣ୍ଡି ବାଲିଆ ଧରିବାର ଯୋଜନା ରହିଛି । ଅବକାଶ ମାଲର ଶ୍ରେଣୀ କାରବାର ବାରବୁଲ ବାବାଜି ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ ଜଗିଆରେ ତଳାଇଛି । ଗତ ସପ୍ତାହରେ ଶେଡ୍ ଶଯ୍ୟାବିଶିଷ୍ଟ ଗୋଟାଏ ଡାକ୍ତରଖାନା ପ୍ଲାପନର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦେଇ ଗୋଟାଏ ବରଟ ଆନ୍ତୋପରକରେ ଉଦ୍‌ଘାଟନ ପଦ ଶେଷ କରିଦେଇଛି । ଅନ୍ଧାରରେ ଲକ୍ଷେ ଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍‌ଘାଟି ଆଲୁଅରେ ଶେଡ୍‌ଜଣଙ୍କୁ ବଞ୍ଚେଇବାର ଅଭିନୟ ଦେଖାଇ ଇତିହାସରେ ସେ ହରିଷ୍ଟୁ ହୋଇ ରହିପବ । ପାତାଳପୁଟା ତା'ର ନନ୍ଦିମାୟ କୁଅକୁ କଲେଇକବ ହୁନାପଦ୍ମର ପାଶୁଡ଼ା ସବୁଦିନପାଇଁ ତାଙ୍କ ରଖିବ । ତା'ର ବିଶାଳ

ପଇସାକୁ ଠଳ କରିବାପାଇଁ ସେ ଅଳ୍ପ ସାମାନ୍ୟ ଶ୍ରମ ବି ଦେଇନି । ସୁଦ୍ଧା ଏବଂ ସାମାନ୍ୟ ବିଶଦ ବ୍ୟବହାରପାଇଁ ସେ ତା'ର ସବୁ ସମୟକୁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଆସିଛି । ଧର୍ମ ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିର ଏନେସଥେସିଆ ଶୃଙ୍ଖଳା ସିନ୍ଦୂର ଭାଙ୍ଗିବାର ସତ୍ୟତାକୁ ତଳକଣା ଉପରକଣା ଦେବାକୁ ନେବ । ସାତତାଳ ପକ୍ଷୀକୁ ତା' ଜୀବନ ପରୁଆର ଭାଷିକକୁ ଭାଡ଼ି ଆଣିବାପାଇଁ ଶ୍ରୀମତୀ ସଂଖ୍ୟା ଦେଉଳୁ ମୁଁ ତା' ପାଖରେ ଛୁଡ଼ିଦେଇ ଆସିଛି ।

ସଂଖ୍ୟାଦୁଇର ବୃତ୍ତାନ୍ତ—

ସଂଖ୍ୟା ଦୁଇ କହିଲ :

ମୋ ନା ସଂଖ୍ୟା ଦୁଇ । ସେହି ନାଁରୁ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦର ଆହାର ପାଏ । ଯେଉଁ ନାଁରେ ମୋ ବାପ ମାଆ ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଠିଆ ମାଟି ପାଣିର ପୃଥିବୀରେ ମତେ ପରିଚିତ କରାଇ ମୋ ଜୀବନର ଅଙ୍କ କରିଥିଲେ ତାର ଉତ୍ତର ଆଜି ଭୁଲ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ମୁଲ୍ୟାଙ୍କନରେ ଶୂନ୍ୟ ପାଇ ମହାଶୂନ୍ୟର ହାତୀକାର ମଧ୍ୟରେ ହାଇପାଇଁ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ମୋ ବାପା ଥିଲେ ଜଣେ ମରହଟ୍ଟା ବଟୁଆଧର୍ମୀ ରାଜନୀତି ବେପାରୀ । ଆଜିର ରାଜନୀତି ଗୋଦାମର ଉଦ୍ଧି ମାଲକୁ ସଜ୍ଜିବା କରି କାରବାର ଭୁଲ୍ ରଖିବାକୁ ଅପରେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଫଳତଃ ଅଶେଷ କଷ୍ଟର ବୋର୍ଡ଼ ମୁଣ୍ଡାଇ ଶେଷରେ ନିଜର ମୁଣ୍ଡକୁ ବିଗାଡ଼ି ଦେଲେ । ମେନେଜେବେଲେ ତାଙ୍କର ବୟସ ପଚାଶ ଭିତରେ । ଗାନ୍ଧିବାଣୀର ଗରବହୁ ତାଙ୍କର ପୁଲମୁଖୀ ମନ ଡେମ୍ଫରେ ଦେଶପ୍ରେମର ପୁଲମୁଖୀ ଝୁଲୁଇ ଲେଲ । ଚିପ୍ପଟେ ବଣୀ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଉଚ୍ଚାଟ ହୋଇ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ । ସେ ଗଲେ ଗଲେ । ଏହି ଘିବାର ଲମ୍ବା ପରିସରଟା ମାଆ ପାଇଁ ଦର୍ଶନହୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ବାପା ଘର ଛାଡ଼ିବା ବେଳକୁ ମୁଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନୋଟଥିଲେ ବି ମାଆ କାନ୍ଦୁଛୁ ବୋଲି ବୁଝି ପାରୁଥିଲି । ଉଡ଼ା କାଣ୍ଡିଆ ଝବରା ପାଇଁ ମାଆ ମୋତେ ବୁଝାଇ ଦେଉଥିଲେ ଯେ କଂରେଜ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ଗାନ୍ଧିକ ରଖିଛି । ମାଆ ଗହରେ ମତେ ଛୁଡ଼ିରେ ଭାଡ଼ିଧରି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ମୁଁ ବି ମାଆ କାନ୍ଦୁଛୁ ବୋଲି କାନ୍ଦୁଥିଲି । ମାଆ ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଖିରେ ଆଖି ମିଶେଇ ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଚାହିଁଥିଲି,

ମତେ କାନ୍ଦ ମାଡୁଥିଲା । ପୋଲିସବାଲା ମଝିରେ ମଝିରେ ଆମ ଉପରେ
ଜୁଲମ କରୁଥିଲେ । ବାପା ସାକ୍ଷିବର୍ଷ ପରେ ଫେରିଲେ । ବାପା ଫେରିଲେ
ସତ, ମାଆ ତାଙ୍କ ଚେତେରା ବିଷୟରେ ଯେମିତି କହୁଥିଲେ, ସେ ଯେମିତି
ନ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ କମର ଉପରେ ଯଥେଷ୍ଟ ମାଡ଼ ହେବାରୁ ତାଙ୍କର
କମର ବଙ୍କି ଯାଇଥିଲା । ସେ ସକୋଟ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଥିଲେ । ଯେତେ
ଅସୁବିଧା ଆସିଲେ ବି ତାଙ୍କ ନୀତିରୁ ସେ ଓହ୍ଲଇ ଯାଉ ନ ଥିଲେ । ମୋ
ପାଠପଢ଼ା ମେଟ୍ରିକୁଲେସନ ପରେ ଇତିଶ୍ରୀ ହେଲା । ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ
ହେଲା । ବାପା କହୁଥିଲେ ତାଙ୍କର ଜେଲ ସାଙ୍ଗମାନେ ମନ୍ଦ୍ରୀ ହେଇ
ଦେଶର ସବେସବୁ ହେଲେ । ମତେ ଖଣ୍ଡେ ଯାଇତାଇ ଚାଲିବା ଦେବାକୁ
ସେ ଅସୁସ୍ଥ ଅବସ୍ଥାରେ ବହୁତ ଧାଁ ଧଉଡ଼ି କରୁଛନ୍ତି । ସବୁଥର
ଫେରିଆସି ଖାଲି ଲମ୍ବା ନିଃଶ୍ୱାସ ଛୁଡ଼ନ୍ତି । ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ଗାନ୍ଧିମାର୍କାଦିଆ
ପରୁ ରାଜନୀତିର କାରବାର ଚାଲିଲା । ଯେଉଁମାନେ ବିପ୍ଳବବେଳେ
ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଟିଟିକାରି ମାରି ବିପ୍ଳବମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲୋକଙ୍କୁ
ଟିଡ଼ାଉଥିଲେ ସେମାନେ ଦେଶଭିତ୍ତିର ଘଟାଟୋପ ଗଲାଲ ରାଜନୀତି
ବଜାରରେ ଭିନିପଟିଆ ଖେଳିଲେ । ବାପା ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଏ
ଅପରିସ୍କାର ଖବର ପ୍ରତିବାଦ କରୁଥିଲେ । ପରେ କଣ ହେଲା କେଜାଣି,
କିଛିଦିନ ଗୁମ୍‌ହୋଇ ଖାଲି ବସି ରହିଲେ । ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଫଟ ପାଖରେ ବସି
ମଝିରେ ମଝିରେ କ'ଣ ବରବର ହେଇ କହନ୍ତି । ତା'ପରେ ଶୁଦ୍ଧମତ
ତାଙ୍କର ପାଗଳାମୀ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଦିନେ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲେ, ଆଉ
ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ମାଆ ମୋର କାନ୍ଦୁଥିଲା, କାନ୍ଦୁଛି, କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ବି
ମରିବ ।

ଆଜି ମୋ ଭଙ୍ଗା ପାଚେରୀ କାନ୍ଦୁର ଫାକରୁ ଗୋରୁ ଗୋରୁ ସାପ
ଶିକାର ଖେଳି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ବାପା ସତ୍ୟ ଅହିଂସାର ଟେକା କିଆରୀ ଭିତରେ
ହାମୁଡ଼ାଇ ହାମୁଡ଼ାଇ ଟେକା ମାଡ଼ ଖାଇ ଟେକା ତଳେ ସମାଧି ନେଇଛନ୍ତି ।
ଗୋଟିଏ ବି ପ୍ରତିଟେକା ପାଇଁ ହାତ ଉଠାଇ ନାହାନ୍ତି । ଟେକା
ମାଡ଼ ଖାଇ ଟେକା ଫିଙ୍ଗାଳୀର ମଙ୍ଗଳ ମନାସିବା ବକ୍ତୃତାର ବଚନିକା ।
ଅହିଂସା ଦୁହାର ସହାର ନେଇ ଟେକା ମାରି ଆଦତକୁ ସହି ନେବାକୁ
ଅଭ୍ୟାସ କରାଇବା ଏକ ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦ ବିପ୍ଳବମାରିଣୀ ଶତ୍ରୁଯନ୍ତ୍ର । ଅନ୍ୟାୟ

ବିପକ୍ଷରେ ବଳବତ୍ତ୍ୱ ଶୁଆଇ ପକାଇବା ପାଇଁ ଏ ନାନା ବାଇଆ ଗୀତର ଗୀତିକାର ହେଉଛନ୍ତି ଅତ୍ୟାଚାରର ଧୂର୍ତ୍ତି କାରପଟଦାର ଗୋଷ୍ଠୀ । ମଇଳା ପୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ନିଆଁ ଦରକାର । ପାଣି ଢାଳିଲେ ତାର ସତ୍ତା ଅବଶେଷ ଭିତରୁ ମହାମାୟାର ମାଗମୁକ ବେକ୍ଟିୟୁ ବାହାରିବେ । ଦୁର୍ଗାବଳିର ସାମରକ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଭିତରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଆହୁତ ଆତ୍ମା ମୌନ ମିନତିର କାବ୍ୟ ଗାଇ ଚାଲିଛି । ପଇସାର କଳାଚମ୍ପା ଶୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଦିନରେ ମେଣ୍ଟା ହେଉଛି ଓ ଶୁଦ୍ଧରେ ଚମଣର ସାମଗ୍ରୀ ପାଲଟିଛି । ପୃଷ୍ଠିପତର ଡୋର ଲଗା କଣ୍ଢେଇମାନେ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକର କଲମ, ଖଣ୍ଡା ଧରି ବୀର, ଶୂର, ଶାସକର ଗୋପଲ୍ଲୀ କରୁଛନ୍ତି । ଏ କଣ୍ଢେଇ ନାଚର ମଞ୍ଚକୁ ଭୂରମାର କରି ମଣିଷର ଅଭିନୟ ପାଇଁ ଆଜିର ଅମଣିଷକୁ ମଣିଷର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧାଇ ପଶାଜ ପିଟିବାକୁ ହେବ ।

ହଁ, ମୋର ଆଜିର ଶିକାର ହେଉଛି ଏ ଅଞ୍ଚଳର ଢୋଲପିଟା ଦେଶସେବା, ଜନବନ୍ଧୁ ସାଆନ୍ତରା ବାବୁ । ବାତ୍ୟାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଘର ଭୁଜିଗଲେ ବି ଜଣେ କେନ୍ଦ୍ର ପଲଗଣ୍ଡେ ବି କରୁ ନ ଥିବାର ଦେଖି ଉପଦେଶ ଅପେକ୍ଷା କାମରେ ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ ତାଙ୍କର କୋଠାଖଣ୍ଡିକ ସ୍ତ୍ରୀ ଭିତରେ ଶେଷ କରିଦେଲେ । ସରକାରୀ ଚାକିରିଆର ସରଳାର୍ଥ ହେଲା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଚାକିରିଆ । ଏ ଦେଶର ସାନ୍ତରାମାନଙ୍କ ମେସିନ୍ରୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଛି । ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ତାଙ୍କ ହାତର ଟେକା, ଏମାନଙ୍କ ଫୋପଡ଼ା ଜାଗାରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ନ ବାଜିଲେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଗାଦିରୁ ବି ଫୋପଡ଼ା ହେବେ । ଚଳିତ କାମପାଇଁ ଆସୁଥିବା ସରକାରୀ ନୌକରକୁ ବକ୍ସିୟର ଥୋପ ହଲାଇ କାବୁ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଯଦି କୌଣସି ଆତ୍ମାଭିମାନ ନିଜ ସ୍ଥିତିର ସଞ୍ଜା ପ୍ରତି ସଚେତନ ନ ହୋଇ ତାଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରକୁଣ୍ଡଳ ଭିତରକୁ ଆସି ନ ପାରିଲେ, ତେବେ ତନ୍ତ୍ର ମହାବଦ୍ୟାର ଉପଯୋଗ କରି ବଦଳି କିମ୍ବା ଶେଷ ମହୋଷଧି ବିଧି ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ପରିଧର ଗୋଲ ଭିତରକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଓଟେଇଯାଇ ଦୂରଇ ହୋଇଯିବ । ସରକାରୀ ଲୋକମାନେ ଜମା ବୋକା ନୁହଁନ୍ତି । ଲଘୁଶର ଶ୍ରାବୀଦାର ରୂପେ ଶ୍ରାବ୍ୟବାନ ହୋଇ ମହାବାହୁମାନଙ୍କ ବାହୁସ୍ଥପାତଳେ ହାନିନିଉର ଚଢ଼ାଉ ଉଡ଼ାଡ଼ରେ ରହି ପାଣି ପାଣିପାଣିଆ ଚଢ଼ାରେ ଫସଲ

ଉତ୍ତରେଇ ନ ନେବେ କାହିଁକି ? ଏହି ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରସବନା ସାନ୍ତରାଳ ମହାଶୟର ଶ୍ଵାସମି ପାଇଁ କିଛି କରନ୍ତି ଓ ଭୁଲାର ସୋଗାଡରେ ଅଛି ।

ସଂଖ୍ୟା ତନ୍ତ୍ର ଇତିବୃତ୍ତି —

ସଂଖ୍ୟା ତନ୍ତ୍ର କହଲୁ . ମୋର ବାପା ସାହିତ୍ୟ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ । ପାରଦକ୍ଷତା ଆଗଣିରେ ମୁହଁକୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଁ ଆଇନାର ପଛଆଡ଼ର ଜନସବୁ ସବୁବେଳେ ଦେଖିଛନ୍ତି; ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜକୁ କେବେ ଦେଖିନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ କାନ୍ଥଡାରୁ ଟେଲା ଟେଲା ମାଟି ତଳକୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ମାଟିର ପାଟ ଉପରେ ସେ ଝିଙ୍କାଶର ସାହାନାଇ ପୁଙ୍କି ବଞ୍ଚିବାର ଗୌରବରେ ଆତ୍ମହତ ହେଇଛନ୍ତି । ନରଞ୍ଜନା ନଦୀ କୂଳରେ କୁଞ୍ଜ ସାଧନା କରୁଛନ୍ତି—ସେ ବୁଦ୍ଧ ହେବେ—ନୂତନ ଆଲୋକର ଇଲକା ଆଣିବେ—ତା’ପରେ ଆନନ୍ଦ, ସାରିପୁତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ଶିଷ୍ୟବର୍ଗ ତାଙ୍କୁ ପାଲିଙ୍କିରେ ବସାଇ ଛସରୁମର ଟେକି ବିଶୁର ଆଲୋକ ବୋଲି ଶ୍ଳୋକପଠ କାଢ଼ିବେ । ବାପା ତାଙ୍କ ଖାଲି ହାଣ୍ଡିକୁ ତୁଲିରେ ବସାଇ ଖେଚଡ଼ର ରୂପ, ରସ, ଗନ୍ଧ ଉପରେ କାବ୍ୟ କଳ୍ପନା କରୁଛନ୍ତି, ଏଣେ ଆମ ତୁଲିରୁ ହାଣ୍ଡି ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲଣି । ସେ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ିବାକୁ ଉଠାଣି ରାସ୍ତାରେ ଉଠି ଗୋଡ଼ ହାତ ଶଙ୍ଖ ତଳକୁ ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବୁଡ଼ା ହେଲେଣି । କିନ୍ତୁ ବିଦ୍ୟାଠାକୁର ଗଣେଶପଣି କୃତ ସନ୍ତାନମାନେ ପାହାଡ଼କୁ ପରହମା କରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶୃଙ୍ଗମାନଙ୍କ ଆବିଷ୍କାରକ ରୂପେ ସମ୍ମାନର ସବୁ ଚେୟାରରେ ଆସନ ଜମାଇ ସାରିଲେଣି ।

ମୋ ବାପାଙ୍କର ଭୁଲ ହେଉଛି—

ଏକରେ—ସେ ଏବେ ବି ବୁଝିନାହାନ୍ତି, ବେଲୁନ ପୈକାଲିର ଶତାବ୍ଦୀରେ ଶଙ୍ଖର ବୁନିୟାଦରୁ କାଠର କଦଳୀତାଏ ଅନେକ ଦିନରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲଣି ।

ଦୁଇରେ—ତାଙ୍କର ଅନ୍ତତଃ ଜାଣିବା ଉଚିତ ଥିଲା, ମନ, ପାଞ୍ଜୀର, ପୋକସନ୍ତର ଜଞ୍ଜିରରେ ସାହିତ୍ୟର ଜରିବ ଚାଲିଛି । ଅତଃ

ଲେଖକ ହେବା ଆଗରୁ ତାଙ୍କୁ ମିଲୁ ଓନର, ମନ୍ତ୍ରୀ, ନ ହେଲେ ଅତି ନିକୁଚ୍ଛରେ ଜଣେ ଆଇ. ଏ. ଏସ. ଅଫିସର ହେବାକୁ ହେଇଥାନ୍ତା ।

ତନରେ—ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା କରିବାର କଥା, ତମ୍ବା, ମନ୍ତ୍ରୀର ଇଲିଉଜନ୍ ଭିତରେ ଚକ୍ରର ନ ମାରି ଉଠି ଛୁଟି ଉପରେ କମକରା କୁଣ୍ଡ ପେଟରେ ଘାସ ଫୁଲର ସଦନ ରୂପ ହେଲେ ଯୁଗଧର୍ମ ।

ରୁଗରେ—ତାଙ୍କର ଭାବବା ଦରକାର ଥିଲା, କେବଳ ମସୀମୁନରେ ସାହିତ୍ୟର ବିଜୟ ଆସେନା, ସେଥିପାଇଁ ଅସୀମୁନର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପ୍ରୟୋଗର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ବଳାନଙ୍କରେ ନିଜକୁ ସ୍ଥାପିତ କରିବା ପାଇଁ ଲାଲ ଆଖି ଏବଂ ହୃଦୟର ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ ପଡ଼େ ।

ପାଞ୍ଚରେ—ସବୁଠି ତାଙ୍କର ମାରମ୍ଭକ ଅପରାଧ, ସେ ମୁଗୁରର ଲଞ୍ଜ ନ ବାନ୍ଧି ରାଜଯାକ ଉଜାଗର ରହି ଜିବ ଭିତରେ ପଶି ଲୁଗାପଟା ଭଜାଇ ମୁଗୁର ମୁହଁ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ ହରୁଡ଼ାଇଛନ୍ତି । ଗୁରୁଙ୍କ କୃପା ବିନା ମନ୍ଦଜପ ଅସିବ ହେଲପରି ପ୍ରକାଶକଙ୍କ କରୁଣା ବିନା ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା ଚଷୁ କୁଟିବାର ଅନ୍ୟ ଏକ ସିନୋନିମ୍ ।

ମୋ ବାପାଙ୍କର ସବୁ ଭୁଲ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଠିକ୍ ସେ ସମୁଦ୍ରରେ ପଡ଼ିବିବାକୁ ଅଭ୍ୟାସ କରି ଦଳଗଢ଼ିଆର ଉପହାସ ସହିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଦଳଗଢ଼ିଆର ସାହାବାଲର କାଗଜ ତଥାବି ବିଦ୍ରୁପର ଦାନ୍ତକୁ ରେଡ଼ିରୁ ଉପାଡ଼ି ତା' ସ୍ବରୂପର ପ୍ରକାଶ ଆଣିବି । ସାହିତ୍ୟର ମୁଆଁ ରେସ୍ରେ ସଜୋଟ ଖେଳାଳୀର ହାତକୁ ପଛରେ ବାନ୍ଧିଦେଇ, ତାଙ୍କୁ କୁଦା ମାରିବାକୁ ଶୁଣୁରି ଫୁଲି ଯେଉଁମାନେ ଖୁଲ ପକାଇ ମୁଆଁକୁ ଗାଲେଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ତଡ଼ି ଖୁଲକୁ ଖସାଇ ଆଖି ତାଙ୍କୁ ଧସି ପଡ଼ିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବି ।

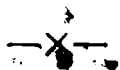
ମୂଳ କାହାଣୀର ଅବଶିଷ୍ଟ—

ତା'ପରେ ସଂଖ୍ୟା ଏକ, ଦୁଇ, ତିନି ମୁକ୍ତିବାହିନୀର ଗରିଲ ପରି ହଠାତ୍ କୁଆଡ଼େ ଗାଏବ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଛୁଡ଼ି ଯାଇଥିବା

ମହମବଜାର ଦୋହଲୁଥିବା ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଆଲୁଅରେ ତାଙ୍କର ଦୁନିଆକୁ ସେ ଆଖି ମେଲାଇ ଦେଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲ । ମନ୍ଦର ପାର ହୋଇ ସେ ପଛକୁ ଲେଉଟି ଆସିଲା । ଗୋସେଇଁଙ୍କ ଟିପା ଖାତ । ଧରି ଆଗକୁ ଯାଇଁ କାହାଣୀ ଶୁଣିବାକୁ ଆଜ ଇଚ୍ଛା କରୁ ନ ଥିଲା । ଗୋସେଇଁଙ୍କ କୁନ୍ଦାର ଚକରେ ଘୁରି ଘୁରି ତାଙ୍କ ହାତରେ ହାଣ୍ଡି ମାଠିଆ ହେବାକୁ ଅସ୍ପୀକାର କରି ତା ମନର କାଦୁଅ ଦୂରକୁ ପିତଳ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଅନୁରବ କଲା, ତା ମନର ତନ୍ତୁ ଉପରେ ବଦ୍ଧୋହର କେନସର୍ ଘାଆ ଥୋଲା ଥୋଲା ଛତୁ ଓହଳାଇ ରୁଲିଛି । ଗୋସେଇଁଙ୍କ ଧର୍ମପରାଳ କାଟି କାଟି ତା ପୁଅଡ଼ୋଳା ନୂଆ ଆଲୁଅର ପୃଥ୍ବୀକୁ ଖସରି ଖସରି ଯାଉଥିଲା । ସନ୍ଧ୍ୟାସୀର ତମ ଉଦ୍‌ହାତରେ ସୈବାନର ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟକୁ ସେ ଆଖିର ରଞ୍ଜନରଖି ପକାଇ ଜଳ ଜଳ ଦେଖିପାରିଲା । ସେ ଦେଖିଲା, କଲ୍‌କାଦେବ ମହାଶୂନ୍ୟର ସିଂହାସନ ଉପରୁ ପ୍ରଳୟର ମଞ୍ଜି ପୃଥ୍ବୀ ଉପରେ ଛୁଟି ଛୁଟି ଦେଉଛନ୍ତି । ସଂଖ୍ୟା ଏକ, ଦୁଇ, ତିନି ଆଦି ଅସଂଖ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ସେ ମଞ୍ଜିରୁ ଗଜା ହୋଇ ଉପରକୁ ଉଡ଼ୁକି ଆସୁଛନ୍ତି । ସେ ନିଜ ଭିତରେ ଏକ ମଞ୍ଜର ମାଉସୀସବ ଉପଦ୍ରାବର ନୂଆର ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲା ।

ସେ ଚୌପଟନାୟକଙ୍କ ଚୌପାତିରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା । ଗଞ୍ଜେଇର ଗୁରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଗୋସେଇଁ ମହାପ୍ରଜ୍ଞ ଉଚ୍ଚାଟ ଶ୍ବାସକ୍ରିୟା ଛଡ଼ା ତାଙ୍କର ଶାଶ୍ବତ ମାନସିକ ସମସ୍ତ କ୍ରିୟାକୁ ନିଷ୍ପ୍ରୟ କରିଥିଲା ।

ପ୍ରଳୟ ଯୁଦ୍ଧ ବାଦ୍ୟର ଅନୁରଣନ ଶୁଣି ତା ଭିତରର କଲ୍‌କା ସେନା ସଂହାରର ଭୈରବ ଚକରେ ଲେଲିହାନ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ ତାର କଲ୍‌କା ଦୁତର ବଳିଷ୍ଠ ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଗୋସେଇଁଙ୍କ ଗବସ୍ତୀତ ଗଳାକୁ ଚିପିଧରି ଆଉ ହାତରେ ତାଙ୍କ କାନର କୁଣ୍ଡଳକୁ ଓଟାରି ଆଣିଲା ।

ଚିନ୍ତାଧାରା

ସମସ୍ତେ ହସୁଥିଲେ । ନରନାରାୟଣ ସିଂହ ଅପମାନ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଜଳନ୍ତା ଚାଲି ଝିଙ୍କା ଉପରେ ଯନ୍ତ୍ର ହୋଇ ନିଜଭିତରେ ନିଜେ ପିଣ୍ଡିଲା ଧରିଯାଇଥିଲା । ତା ଚିନ୍ତାର ସମ୍ବନ୍ଧେ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାଇ ଆପଣାକୁ ସଙ୍କୁଚିତ କରି ନିଜର ଗାତଭିତରେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ମୁଣ୍ଡ କୋଉଥିଲା । ନିଜର ଦାନ୍ତ ବାଡ଼ରେ ନିଜକୁ ଖଣ୍ଡିଆଖାବଡ଼ା କରି ନିଜ ଉପରେ ନିଜର ବାଗକୁ ଖଲସ କରିବା ଛଡ଼ା ତା'ର ଅନ୍ୟ ବାଟ ନ ଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଚାହିଁଚାହିଁ ହେଇ ଉଠାଣି ମେଘର ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ବର୍ଷା ପରି ମଝିରେ ମଝିରେ ହଠାତ୍ ହସର ପୈକାଳି ଫୁଟୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଉଷ୍ମମୂଳିଆ ହସ ଓ ମିଠା ମିଠା ଟିଟିକାରି ତା' ମନ ଉପରେ ସ୍ଥାନମନ୍ୟତାର ଭିକି ପାହାର ପକାଉଥିଲା ।

ଘଟଣାଟା ଏକମିତି ଥିଲା । ନରନାରାୟଣ ଶୋଇବା ଆଗରୁ କବାଟକୁ ଆଖିକରି କଲି ଦେଇଥିଲା । ଚାରିପାଖିଆର କବାଟକୁ ଝିଙ୍କି କବାଟ କଲା ହୋଇଛି ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ ହେଲେ ବି, ବଛଣାରେ ଶୋଇବା ଆଗରୁ ପୂର୍ବିକରେ ଉଠି କବାଟକୁ ଟାଣି ପରୀକ୍ଷା କରିଥିଲା । ଲଣ୍ଡନ ତେଜ ଦେଇ ଖଟତଳ, ଆଲମିରା ସହ ସବୁଆଡ଼ ତଳସି ନେଇଥିଲା । ଆଜିକାଲି ଏକୃଷ୍ଟିଆ ଶୋଇବା ତା' ଶେଷରେ ମୋଟେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରୁ ନ ଥିଲା । ନିଜନିଜର ଭୂତ ବେଳକୁବେଳ ତା' ଉପରେ ସବାର ହେଇ ବେଣୀ ବେଣୀ ଉତ୍ପାତ କରୁଥିଲା । ସେ ଏକୃଷ୍ଟିଆ ରହିଲେ ତା' ମନ ଉପରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କଟିକଟିଆ ଅନ୍ଧାର ଭାଙ୍ଗି ହେଇ ଆସୁଥିଲା ।

ଆଉ ସେ ଅନ୍ଧାରର ଦାଣ୍ଡି ଉପରେ ପଶା ପଶା ବାଦ, ଭାଲୁ, ଶିଆଳ,
 କୁକୁର, ସାପ, ବେଙ୍ଗ, ମୂଷା, ଚୁରୁରୁ । ଦାନ୍ତ କଲେଇ ଶ୍ରେଣୀଭିତର
 ନନ୍ଦ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଉଥିଲେ । ସେ ଶୋଇବା ଆଗରୁ ହୃଦିଆରୁ ହେଉ
 ତା' ମାଉସୀପୁଅ ଭାଇ ଅବନୀ ଉପରେ ହାତ ପକେଇ ଆଖି ବୁଜିଥିଲା ।
 ହଠାତ୍ ତା' ନଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେ ଦେଖିଲା ଝରକାଟା ମେଲି ନହାଇଛି ।
 ବନ୍ଦ ଝରକାଟା ଖୋଲି ଦେଖି ସେ ହଠାତ୍ ଘାବରେଇ ଗଲା ।
 ଝରକା ଆଡ଼କୁ ସେ ଡରି ଡରି ଚାହିଁଲା । ଝରକା ସପ୍ତପାଖର ଗଡ଼ପଡ଼କୁ
 ମେଣ୍ଟାଏ ଆକାଶ ବାଦୁଡ଼ି ଭଲ ଝଲିପଡ଼ିଛି । ଫୁଲୀଏ ମେଘର କଳା
 କଟିକଟି ଆଁ ଭିତରେ ଖଣ୍ଡିଆ ଜହ୍ନଟା ଆଲୋକିତ ଭଲ ମିଳାଇ
 ଯାଉଛି । ଗଛକେନାର ଗୁମ୍ଫାଭିତରୁ ଅନ୍ଧାରର ମହାବଳମାନେ ହୁପା
 ମାରି ତା' ଉପରେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭାଲ୍ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଆଉ ତା' ଚକ୍ଷୁକୁ ଚିପିଦେଇ
 ତା' ଗୁଳି ଉପରେ ନିର୍ଧୁମ ପିନ୍ଧି କରୁଛନ୍ତି । ନରନାରାୟଣ ଝରକାଆଡ଼ୁ
 ଡରନେ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଘରଭିତରେ ଆଖି ବୁଜିଲେ । ଖଟକଲେ
 ଲଣ୍ଠନଟା ମିଇଁ ମିଇଁ ନହଇ ଜଳୁଥିଲା । ଦିକ୍ ଦିକ୍ ଲଣ୍ଠନର ଫିକା ଫିକା
 ଆଲୁଅର ଧାସ ଅଳ୍ପ ସପା ଧୋତି ପରି କାନ୍ଥ ଉପରେ ଟଙ୍କା ହୋଇଥିଲା ।
 ତା' ମଣ୍ଡଳ ବାଡ଼ାରେ ଫୋପଡ଼ା ହେଇଥିବା ଲୁଗାର ଅଗମାନେ ଭୂଡ଼ା
 ଭୂଡ଼ା ପବନରେ ଆଗଠଛ ପଛେଇ ହେଉଥିଲେ । ଆଉ ସେମାନଙ୍କର
 ଗୁଲି କାନ୍ଥ ଉପରେ ଡାଆଁଣୀ ଆଲୁଅର ପରଦା ଉପରେ ମେଳିଯିବନ୍
 ବ୍ଲାକ ଆର୍ଚର ଭୂତପଲ ଧାନ୍ଦାଡ଼ି କରୁଥିଲେ । ନରନାରାୟଣ ଭୟରେ
 ହେମାଳି ଯାଇ ଆଖି ବନ୍ଦ କରିଦେଲା । ମଝିରେ ମଝିରେ ଅଳ୍ପ ଭୟରେ
 ସେ ଆଖି ଖୋଲିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଇସ୍, ତା'ପରେ ଝରକାଆଡ଼ୁ
 କାନ୍ଥ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ବକଟାଳ କଳାବାଘର ଗୁଲି ଡାଆଁ ମାରି ଝପଟି
 ଆସିଲା । ନରନାରାୟଣର ପାଟି ଆପା ଆପା ହୋଇଗଲା । ସେ ଗିଁ ଗିଁ
 ହେଇ ହାଉଲିଖାଇ ଅବନୀକୁ ପ୍ରାଣପଣେ କୁଣ୍ଡେଇ ଧଇଲା । ତା'ପରେ
 ଅବନୀ ନଦ ବାଉଲିରେ ପାଟିକରିଉଠିଲା । ଅବନୀ ଦେହରେ ତା'
 ହାତ ଜାବ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ଘଣ୍ଟି ସମସ୍ତେ ଜମା ହେଲେ । କବାଟ
 ଖୋଲିଗଲା । ପଡ଼ିଶାଘରୁ ଲୋକେ ବାହାରିଆସିଲେ । ନରନାରାୟଣର
 ହାତକୁ ଝିକି ଝିକି ଅବନୀ ଦେହରୁ କଷ୍ଟରେ ମୁକୁଳେଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଅବନୀ ବୟାନ କଲ ସେ ଏ ଛେରୁଆ ନରିସାଇ ତାକୁ କ'ଣ ଖାଇପିବ ବୋଲି ଲଣ୍ଠନକୁ ଟେକି ଦେଇ କବାଟ ଝରକା କଲ ଶୋଇପଡ଼ିଥିଲା । ତା' ମୁହଁରେ ଅଳ୍ପ ଧାସ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ଲଣ୍ଠନ କମାଇ ଖଟତଳେ ରଖିଲା । ଗରମ ହେବାରୁ ଝରକାଟା ବ ଖୋଲିଦେଲା । ତା'ପରେ ତାକୁ ନିଦ ଆସି ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି ନରିସାଇ ତାକୁ କୁଣ୍ଡଳ ମୁଣ୍ଡେଇ ବୋଧହୁଏ ବାଦ ବାଦ ବୋଲି ହାଉଲି ଖାଇଲା । ସେ 'ବାଦ' ତ କହିପାରୁ ନ ଥିଲା । ଖାଲି ଗିଁ ଗିଁ ହେଇ ବା, ବା, ହେଉଥିଲା । ଏତକବେଳେ କାଳିଆଭୁଆ ବରଡ଼ିଟା ଅକର୍ତ୍ତରେ ଲୋକଙ୍କ ଗୋଡ଼ସଫ ଉତ୍ତରେ ଗଲି ଗଲି ଉଡ଼ନ୍ ହୁ ମାରିଲା । ତା'ପରେ ହେଇ ବାଦ ପଳେଇଲା, ବାଦ ପଳେଇଲା ବୋଲି ଅଟା ତାମସାର ନିର୍ଦ୍ଦୀତ ହସରେ ଘରର କାନ୍ଥବାଡ଼ି ଦୁଲୁକି ଉଠିଲା । ନରନାସପୁଣ ଅନୁଭବ କଲା ଯେ ସେମାନଙ୍କ ହସର ଶାବଳ ମାଡ଼ରେ ଘରର କାନ୍ଥ ଶୁଳା ଶୁଳା ହେଇ ଦୁଲିତାଇ ତା'ଉପରେ ଖସି ପଡ଼ିଛି ।

ସମସ୍ତେ ହସି ହସି ଅକ୍‌କା ହୋଇ ଶୋଇପଡ଼ିଲେ । ଅଳ୍ପସମୟ ପରେ ଅବନୀ ବ ତା' ପାଖରେ ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ିମାରିଲା । ଅବନୀ ଚାହିଁଥିବାପାଖେ ନରନାସପୁଣ ତା'ଆଡ଼ି ମୁଲଜାରେ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଆଖିବୁଜି ମିଛରେ ନିଦ ହେଇଛି ବୋଲି ଘାଲେଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ହାତ ବାହାରେ ଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଥିବା ତମ୍ବାର ଡେଉଁରିଆଟାକୁ ଜଳଦି ଜଳଦି ରଗଡ଼ୁ ଥିଲା । ସେଦିନ ବଜାରରୁ ଫେରୁ ଯେଉଁ ବଜାରମୁଣ୍ଡ ମୋଟି ଦୋକାନ ପାଖ ଠାକୁରାଣୀ ଗଛମୂଳରେ ଲୋକ ଆଠ-ଦଶ ହେବେ ଘେରକ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ସମବେଶଧାରୀ ଜଣେ ଜଣେ ସାଧ ହାତ ଦେଖି ଆଗତ-ଉଦ୍‌ବିଷ୍ୟ କହୁଥିଲେ ଓ ମୁଣ୍ଡିରୁ ସମସ୍ତ ନାମଧର ଜଡ଼ବୁଟି ଗାଢ଼ି ଲୋକଙ୍କୁ ବାଣୀଥିଲେ । ନରନାସପୁଣ ସେଠାରେ କିଛି ସମୟ ଅଟକି ଯାଇଥିଲା । ନାହିଁଟିଆ ହେଇଯିବାରୁ ସେ ଏକାନ୍ତରେ ନିଜର ହାତ ଦେଖାଇ ଏବଂ ସେ ସବୁବେଳେ ଭୟ ପାଇଛି ବୋଲି ଯବୁକଥା କହି ଭୟ ଶଣ୍ଠନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲେଉଟିଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ଜଙ୍ଗଲୀ ବାବା ନରନାସପୁଣର ହାତ ପାୟୁଳର ଗାରଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ କିଛି ସମୟ ସ୍ଥିର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲା ପରେ ଭୂଇଁରେ ଭାର କାଟି କାଟି ମିଶାଣ ଫେଡ଼ାଣର ଅଙ୍କ କରିଲେ । ତା'ପରେ ଅଳ୍ପ

ଅଳ୍ପ ମୁଣ୍ଡ ନିଲବ ଅଳ୍ପ ଗନ୍ଧୀର ଶବ୍ଦରେ ଯାହା ବୟାନ କଲେ ତା'ର
 ସାରମର୍ମ ହେଉଛି ନରନାରାୟଣକୁ ଜନ୍ମପ୍ରସବ ଗ୍ରାସ କରିଛି । ଗୋଟିଏ
 ଜାଗାରେ ଭେରଟା ବାଦ, ଭେରଟି ଘର ହାଣ୍ଡା, ଭେରଟା ଶୁଲୁ,
 ଭେରଟା ଯୋଡ଼ା ନାଗ, ଭେରଟା କୋଡ଼ି ବଲୁଆ ଯାଉ ଅନ୍ୟ ଜୀବଜନ୍ତୁ
 ଗାଏ ମୋଟ ଭେରଟି ପଣ ଭଲ ଗାୟା ମଲେ ଯେଠି ଜନ୍ମପ୍ରସବ ଜନ୍ମନୀୟ ।
 ଏ ପ୍ରେତ ସାଧାଲଣତଃ ଗଛ ଉପରେ ଥାଏ । ଲମ୍ବା ଚେଡ଼ା ମରଦ
 ଦେଖିଲେ ଲେଉଟେ ତା' କାନ ଉପରକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଥାଏ । ଏ ପ୍ରେତ
 ଜୀବଜନ୍ତୁର ଭୟ ଦେଖାଇ ମଣ୍ଡପର ରକ୍ତ ଶୋଷିନୀ । ନରନାରାୟଣ
 ଉପାୟର ମଣେ ହେଉଥିବାରୁ ତା' ଉପରେ ଜନ୍ମପ୍ରସବ ଆଶ୍ରା
 କରିଯାଇଛି । ତା'ପରେ ସାଧୁବାବା ମୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ଡେଉଁରିଆଟେ କାଢ଼ି
 ମନେ ମନେ କ'ଣ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ନରନାରାୟଣ ହାତକୁ ବଢାଇ
 ଦେଲେ । ଶନିବାର ଅଧୁଆ ମୁହଁରେ ନାଲି ସ୍ୱତାରେ ଏଗର ଗଣ୍ଡି
 ପକାଇ ଡେଉଁରିଆକୁ ହାତବାହାରେ ବାନ୍ଧି ବିପଦ ବେଳେ ସମନାମ
 ଜପିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଥିଲେ । ଅବନୀ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ନର-
 ନାରାୟଣ ସମନାମ ଜପି ଡେଉଁରିଆକୁ ଫିପରେ ଚୁପି ଧରିଥିଲା ।

ସେ ବୁଝିପାରୁ ନ ଥିଲା, ସେ କାହିଁକି ଏମିତି ଅଦେହକୁ ଭୟରେ
 ସବୁବେଳେ ଜଡ଼ସଡ଼ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ଲେବଳ ଡରି ଡରି ପବିତ୍ରତା
 ଦେହଟା ତା'ର ଦିନକୁ ଦିନ ଲୁଣ ହାଣ୍ଡିମରି ମିଳେଇ ଯାଉଛି । ସେ
 ଏକୁଟିଆ କିଛି ସମୟ ରହିଲେ ହଠାତ୍ ତା ମନ କେମିତି କାଲୁଆ ଧରି
 ଯାଉଥିଲା । ତା'ପରେ ଦେହ ଶୀତଳ ଉଠି ଫୁଲି ଫୁଲି ପଡ଼ିଥିଲା ।
 ଅବସାଦର ଏକ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ନିଶାରେ ତା' ମଗଜ ଭିତର ଶବ୍ଦନାର
 ଶିଅନବୁ ଗୁରୁତଳ ମୁଡ଼େଇ ହେଇ ଅଉଆ ହେଇ ଯାଉଥିଲା ଏବଂ ନିଜର
 ଧାରବାହିନ ଚିନ୍ତାରୁ ସେ ଓହ୍ଲି ଆସି ଏକ ଶୂନଶାନ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚି
 ଯାଉଥିଲା । ତା' ପରେ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନ ଥିଲା । ଠିକ୍ ତା'ପରେ ପରେ
 ଭୁଣ୍ଡା ଭୁଣ୍ଡା ବାଦ, ଶୁଲୁ, ସାପ, ଶିଆଳମାନେ ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ କରି ତା,
 ଦେହରୁ ସବୁ ମାଂସକୁ ଛୁଣିଇ ନରବାକୁ ଖେଣ୍ଟା ବଢ଼ାଉଥିଲେ । ସେ
 ଅଦେହକୁ ଭୟରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠୁଥିଲା ଏବଂ ବେଳେବେଳେ ବେହୋସ
 ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଲେକବାକ ଆସିଗଲେ ସେ ସବୁ ମିଛ ବୋଲି

ଜାଣୁଥିଲା । ତା'ର ଏମିତିକା ଭଜାଡ଼ାଜା ଦେଖି ଦାଣ୍ଡ ଘାଟରେ ଛୁଆ
 ପିଲାଏ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଦେଖିଲେ ‘ବଡ଼ଇ ସାପ, ଦେଇ ବେଙ୍ଗ’ ବୋଲି
 ଟାଣୁଲି କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସବୁସାଧାରଣରେ ନରନାରାୟଣ ସିଂହ
 ନାଁ ତା'ର ବଦଳି ଯାଇଁ ଏଣିକି ତା' ଡାକ ନାଁ ଛେରୁଆ ସିଂହ ହୋଇ-
 ଗଲା । ବୟସ୍କ ଲୋକେ ଗାଁରେ ହରୁର, ମୁରୁର ଡାକ ନାଁ । ସବୁ ଧରି
 ନିବିକାରରେ ଡାକଲା ପରି ତାକୁ ଛେରୁଆ ବୋଲି ଦିନା ଦିନାରେ
 ଡାକିଲେ । ନରନାରାୟଣର ପୁଅ ବକଟେ ବି ଗେହେଁଇ ହୋଇ ଦାଣ୍ଡ
 ଘାଟରେ ତାକୁ ‘ଛେଲୁଆ ବାବା’ ବୋଲି ଡୁରି ପକାଇଲା । ଛେରୁଆ,
 ଛେରୁଆ, ଉଛଟ ସମ୍ବୋଧନର ଲଙ୍କା ଧୁଆଁ ଭିତରେ ଅସୁସ୍ଥ ମନ ତାର
 କାଣି କାଣି ବେଦମ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ସେ ନିଜ ଉପରେ ନିଜେ ଖୁବ୍
 ରାଗୁଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସେ ନାଗୁର ଥିଲା । ଇସ୍‌ର ବିକଟାଳ ଭୟଙ୍କର ଭୂତ
 ସବୁବେଳେ ଗୁରୁପରି ତା'ର ପିଛା ଧରିଥିଲା । ଏକୃଷ୍ଟିଆ ଏପରିକି
 ପାଇଖାନାରେ କିଛି ସମୟ ବସିବାକୁ ତା'ର ଭରସା ପାଉ ନ ଥିଲା ।
 ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ଦିନେ ଅଧେ କଟାଇବା ତା' ପକ୍ଷରେ
 ଏଣିକି ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଲୁଗାରେ ସେ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ
 ମି ଟିପାଉ ନ ଥିଲା । ଏଣେ ଏକୃଷ୍ଟିଆ ବି ରହିପାରୁ ନ ଥିଲା । ଘରର
 ଲୋକେ ତାକୁ କଅଁଳା ପିଲାପରି ଗୋଡ଼େ ଗୋଡ଼େ ଜଗିବାକୁ ଚିତ୍ତଚିତ୍ତ
 ହେଉଥିଲେ । ସେ ଦିନକୁ ଦିନ ନିଜକୁ ଅତି ଅସହାୟ ମଣିଲା । ନିଜର
 ଏପରି ଏକ ଅପଦସ୍ଥ ଓ ଅଦରକାରୀ ଜୀବନ ଉପରେ ସେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ
 ସାତସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ମରିଯିବାର ଛୋଟା ତା' ଭିତରେ ପ୍ରବଳ
 ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ନିଜକୁ ଶେଷ କରି ଦେବାପାଇଁ ସେ କେତେଥର
 ପ୍ରୟତ୍ନ ନେଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଅସଲ ବକତରେ ସେ ଏତେ ଭରି ଯାଉଥିଲା
 ଯେ ମରିପାରୁ ନ ଥିଲା, କେବଳ ଧରାପଡ଼ି ଅପଦସ୍ଥ ହେଉଥିଲା ।

ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଘରେ ତାକୁ ନେଇ ସମସ୍ତେ ମଉଜ କରୁଥିଲେ ।
 ତା' ସାଙ୍ଗରେ ଥିବା ନ ହେବା ଲୋକ ବି ଲୋଭ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ପଡ଼େ
 ଅଧେ କହି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସୁକାଇ ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର
 ଶରବ୍ୟ ହୋଇ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ କେବଳ ଛଟପଟ ହେଉଥିଲା । ତା' ମନ
 ଭିତରର ପୋକତରା ଘାଆକୁ ସେ ରାମି ରାମି ରକ୍ତ କାଢୁଥିଲା ଏବଂ

ତା'ପରେ ଦାଆର ଜଳାପୋଡ଼ାରେ ଡହଳ ଚକଳ ହୋଇ ନିର୍ଧୁମ
 କାନ୍ଦୁଥିଲା । ଯିଏ ଯା କହିଲା ଏଣିକି ସେସବୁ ଥଟ୍ଟା ବୋଲି ଭାବିଲା ଏବଂ
 ଟିକିଏ କଥାରେ ସୁଉଁ ସୁଉଁ ହୋଇ ସଜେଇବାକୁ ବସିଲା । ସେ ନିଧାର୍ଯ୍ୟ
 ରୂପେ ଧରି ନେଲା ଯେ ଉପର ଭୂତ ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି
 ଏବଂ ଖୁବ୍ ଜଳନ୍ତି ତାକୁ ଖାଇଦେଇ ଚାଲିଯିବ । ସେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଶୀଘ୍ର
 ମରିଯିବ, ଏ ଚିନ୍ତା ତାକୁ ଅଧିକ ଉପାତୁର କଲା ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ବେଳେ
 ସେ ଭାବି ଭାବି ଅଚେତ ହୋଇ ପଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଘରେ
 ବାପ, ମାଆ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ତା' ପାଇଁ ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲେ । ତାକୁ ଭୂତ
 ଗ୍ରାସ କରିଛି ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ଭୂତ-ପତିଙ୍କୁ ସମ୍ମୁଖ କରିବା ଲାଗି
 ମହାଦେବଙ୍କ ଅଭିଷେକ କରାଗଲା, ତାଙ୍କ ଉପରେ ବେଲିପତ୍ତି ଚଢ଼ାଗଲା,
 ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ପାକଳା କଦଳୀ ଚପା ଗଲା ଏବଂ ତାଙ୍କର ପ୍ରଦୋଷ
 ପୂଜାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ବି କରାଗଲା, ପେଟନିମାନଙ୍କୁ ଆୟତ୍ତ କରିବା ଲାଗି
 ମହାକାଳୀଙ୍କୁ ପଞ୍ଚମକାର ପୂଜା ଦିଆଗଲା । ତା'ପରେ ନାମଜାଦା
 ଗୁଣିଆମାନେ ଆସି ବେଶ୍ ଟଙ୍କା ପଇସା ନେଇ ଭୂତ ନିଷ୍ଠାସନର ଅଭୂତ
 ଦୃଶ୍ୟ ସବୁ ଦେଖାଇଲେ । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ନୂଆ ନୂଆ ସାଧକମାନେ
 ଆସିଲେ । ଯାନିଯାସାରେ ଲୋକଙ୍କ ଭିଡ଼ ଜମିଲାପରି ଭୂତଦରଶ ପାଇ
 ଦେଖିବେ ବୋଲି ତାଙ୍କ ଘରେ ଲୋକ ଆସି ଗଦେଇ ହେଲେ । ତାଙ୍କ
 ଦାଣ୍ଡ ଆଗରେ ଚିନାବାଦାମ ଓ ପାନ ଦୋକାନ ବସିଲା । କେଉଁ ଗୁଣିଆ
 ଆସି ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣ ରୁଟିରେ ଭୂତ ଛାଡ଼ିଯିବ ବୋଲି ତାକୁ ଲଜ୍ଜା କରି
 ଅତୁଳ ବାଟେ ପଞ୍ଚ ଗଡ଼ିଆ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଉଠ କରି ଅଣନିଶ୍ଵାସୀ କଲା
 ତ ଆଉ କେଉଁ ଗୁଣିଆ ଭୂତ ବିମୁକ୍ତିଆ ହୋଇ ପଳାଇ ଯିବ ବୋଲି ତା'
 ପାଟିରେ କଞ୍ଚା ବେଙ୍ଗ କାଟି ପୁରାଇଲା । କିଏ ତା' ଦେହରେ ଲୁହାକଣ୍ଠା
 ନିଆଁରେ ପରୁଇ ଦାଗିଲା ତ, କିଏ ତାକୁ ପାଣିଗର କାମୁଡ଼ାଇ ଗାମୁଣ୍ଡ
 ଲୁଣ୍ଡା ଓସ୍ତରଛମୁଳେ ନେଇ ଛୁଡ଼ିଲା । ନରନାରାୟଣ ବୁଝୁଥିଲା ଯେ ତା'
 ଉପରେ ସେମାନେ ଶରମତ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଛନ୍ତି । ଏସବୁ କରିବାକୁ
 ତା'ର ବଳକୁଳ ଛାଡ଼ି ନ ଥିଲେ ବି କାଳେ କିଛି ଫଳ ମିଳିବ ବୋଲି
 ସେ ସବୁ କରି ଯାଉଥିଲା ।

ଜଡ଼ିବୁଟି, ଝିଡ଼ାଫୁଙ୍କା, ପୂଜାପାଠ ପ୍ରଭୃତି ସବୁ କାରବାର
 ସରିଗଲା ପରେ ତା' ବାପା ତାଙ୍କର ଜଣେ ପୁରୁଷ ଭାବରେ ବନ୍ଧୁକ

ମାଗରେ ବାକୁ ନେଇ ଶୁଖିଲେ । ଡାକ୍ରର ବନ୍ଧୁ ନରନାରାୟଣର ଭାର ନେଲେ ଓ ସଜନିଆଇ ନିଜ ପାଖରେ ରଖିଲେ । ଡାକ୍ରର କିଛିଦିନ କେବଳ ନାରବନ୍ଦର ନରନାରାୟଣକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଥରେ ସାନ୍ତର ନରନାରାୟଣକୁ ହଠାତ୍ ଡାକ ଉଠାଇଲେ । ସେ ଉଠି ଦେଖିଲା ତା’ ଶୋଇବା ଘରର ଗୋଟାଏ ଗୋଖର ସାପ ସିମେଣ୍ଟ ଚଟାଣ ଉପରେ ଘୁସୁରି ଘୁସୁରି ବୁଲୁଛି । ଡାକ୍ରର ନରନାରାୟଣକୁ ଗୋଟାଏ ବାଡ଼ି ଚଞ୍ଚଳ ଆଖିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ନରନାରାୟଣ ମେତେବେଳେ ଭୟରେ ଗୋଟିମଣି କେବଳ ଥରୁଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଡାକ୍ରର ସଗରେ ଚିତ୍କାର କରିବାରୁ ସେ ଡରି ଡରି ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ଆଣିଲା । ଡାକ୍ରର ହଠାତ୍ ସାପର ପଶାଟାକୁ ଜୋରାରେ ମାଡ଼ି ବସି ନରନାରାୟଣକୁ ସାପକୁ ମଝିରୁ ପିଟିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କଲେ । ତା’ ହାତ କାଲୁଆ ମାରିଗଲା ଏବଂ ହାତ ଡୁଗୁଲି ଯିବାରୁ ବାଡ଼ିଟା ଖସି ପଡ଼ିଲା ।

ଡାକ୍ରର ବାଡ଼ିଟାକୁ ଉଠାଇ ନେଇ ସାପର ପିଠିକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଆଘାତ କଲେ ଏବଂ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ସାପଟା ମରିଗଲା । ଡାକ୍ରର ସାପଟାକୁ ନେଇ ବାହାରକୁ ଗଲେ । ତାଙ୍କ ସାପ ବିକିଥିବା ଜେଲାଟାକୁ ମଲ୍ଲସାପଟା ଏବଂ ତା’ ପୋଷା ସାପର ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ ଟଙ୍କା ଚୁକ୍ତି କରିଦେଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ ଫେରି ଆସିଲେ ।

ଡାକ୍ରର ଘର ଭିତରକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ ନରନାରାୟଣ ସେଇମିତି ଅପଲକ ଆଖିରେ ସାପ ମରିଥିବା ଜାଗାଟାକୁ ବଲ ବଲ କରି ଚାହିଁ ରହିଛି । ଡାକ୍ରର ଆସି କିଛି ସମୟ ଘାଣ୍ଟି ଦୃଷ୍ଟିରେ ନରନାରାୟଣକୁ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ନରନାରାୟଣ ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ଖିଆଲ କରି ପାରୁ ନଥିଲା । ଡାକ୍ରର ତାକୁ ହଲାଇ ଦେଇ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ତା’ ମୁହଁକୁ ବୁଲାଇ ଦେଲେ ।

ତା’ପରେ ଡାକ୍ରର ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—

‘କ’ଣ ଦେଖିଲ ?’

ହଠାତ୍ ଉତ୍ତର ମିଳିଲା—‘ସାପ’ ।

‘ଆଉ କ’ଣ ଦେଖିଲ ?’

‘ଗୋଖର ସାପ ।’

‘ତା’ ଛଡ଼ା ଅଧିକ କ’ଣ ଦେଖିଲ ?’

‘ଗୋଖର ସାପର ପଟାଟା ଚଢ଼ିବା ଦେଖି ଉପରକୁ ଉଠିଥିଲା ।’

‘ହଁ ସେ, ଆଉ କିଛି କ’ଣ ଦେଖିଲ ?’

‘ସେ ପଟା ଉପରେ ତା’ର ବସନ୍ତାନ୍ତ ଓ ବସନ୍ତୁଣୀ ଥିଲା ।’

ସେ ସବୁ ଦେଖିଲ ସେ, ତା’ପରେ କ’ଣ ଦେଖିଲ ?

‘ଗୋଖର ସାପ ମତେ ମାରିବାକୁ ଆସୁଥିଲା ।’

ଡାକ୍ତର ନରନାରାୟଣ ପିଠିରେ ହାତ ଆସୁଡ଼ାଇ କହିଲେ—
‘ତମେ ଅମଳ କଥାଟାକୁ ଦେଖି ଭୁଲି ଯାଇଛ । ଗୋଖର ସାପକୁ ତମେ
ଆଉ ମୁଁ ମିଶିକି ମାରିଦେଲେ ।’ ଡାକ୍ତର ପୁଣି ପଚାରିଲେ—‘ଆମେ
କିଏ ?’

ନରନାରାୟଣ ଟିକିଏ ଭାବି ଅଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗ ଦେଖି କହିଲେ—‘ତୁମେ
ଡାକ୍ତର, ମୁଁ ସେବା’ । ଡାକ୍ତର ତାଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଉତ୍ତର ଯାଇବା
ପାଇଁ ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ—

‘ଆମେ ଦୁଇଜଣ କ’ଣ ?’

ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—‘ଆମେ ଦୁଇଜଣ ମଣିଷ ।’

ଡାକ୍ତର ଶୁଭ୍ର ଶୁଭ୍ରରେ ନରନାରାୟଣର କଥାକୁ ଦୋହରାଇ
କହିଲେ—‘ହଁ, ଆମେ ଦୁଇଜଣ ମଣିଷ ।’ ତା’ପରେ ସେ ନରନାରାୟଣ
ଅତି ଆଗରେ ନିଜର ଆଖିକି ସିଧା କରି ରଖି ଅତି ଦୃଢ଼ ଭାବରେ
କହିଲେ—‘ଆମେ ଦୁଇଜଣ ମଣିଷ । ଆମେ ମଣିଷ ଦୁଇଜଣ ମିଶି
ଭୟଙ୍କର ଗୋଖର ସାପଟାକୁ ପିଟି ପିଟି ମାରିଦେଲେ । ଏମିତି ସେତେ
ସାପ ଆମେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ ମାରି ଦେଇ ପାରିବା । କ’ଣ
କହୁଛ ?’

ନରନାରାୟଣ ଡାକରକ ଆଖିକୁ ଚାହିଁ କିଛି ସାହସ ସଞ୍ଚୟ କରି
କହିଲା—‘ହଁ’ ।

ତା’ ଦୁଇଦିନ ପରେ ଡାକର ନରନାରାୟଣକୁ ଧରି ସର୍କସ୍
ଦେଖିବାକୁ ବାହାରିଲେ ।

ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମ ନରନାରାୟଣ ଯିବାକୁ ଶ୍ରୀ ଅମଳ ହେଲା ।
ଡାକର କିନ୍ତୁ ଡରେଇଲେ ଯେ ସେ ଯଦି ତାଙ୍କ କଥା ନ ମାନବ ସେ
ତାକୁ ଘରକୁ ଫେରାଇ ଦେବେ ଏବଂ ଗୁଣିଆ ଆସି ପୁଣି ଲୁହାଳୁହା
ନିଆଁରେ ପରୁଇ ତାକୁ ଲୁଚିବେ । ଗୁଣିଆମାନଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାର କଥା ଶ୍ରୀ
ନରନାରାୟଣ ହଠାତ୍ ଦବିଗଲା । ଶେଷରେ ସେ ଯିବାକୁ ରାଜି ନ
ହେଲେ ବି ନ ଯିବାକୁ ଜବ୍ ପଇଲା । ଡାକର ଆଗ ସିଟରେ ତାକୁ
ପାଖରେ ବସାଇ ସର୍କସ୍ ଦେଖି ବସିଲେ । ଭଲୁ ଆସିଲା । ନର-
ନାରାୟଣର ସାଗ ଦେହଟା ଜରରେ କମ୍ପି ଉଠିଲାପରି ଦୁଲୁକିବାକୁ
ଲାଗିଲା । ସେ ଡାକରଙ୍କ ହାତକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ଢଳି
ପଡ଼ିବାକୁ ବସିଲା । ଡାକର ତାକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହଲାଇ ଦେଇ ତା
ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଗକୁ ଟେକି ଦେଲେ—‘ହେଇ ଦେଖ, ଜଣେ ମଣିଷ ଭଲୁଟାକୁ
ଝୁକୁକ ମାରି କେମିତି ତାକୁ ଚାକରଇଲି କାମ କରଉଛି’ । ଭଲୁ ଗେ-
ମାସ୍ତରକୁ ଚିତ୍କାରରେ ବସାଇ ଟାଣୁଥିଲା । ଟିକିଏ ଓଲଟ ବଲମ କଲେ
ପିଠିରେ ତା’ର ଫାଟ୍ ଫାଟ୍ ଝୁକୁକ ବସୁଥିଲା । ନରନାରାୟଣ ମଟ ମଟ
ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଲା । ତା’ପରେ ବାଘ, ସିଂହ ଏକାଠି ଗୁଡ଼ାଏ
ବାହାରିଲେ । ଗେମାସ୍ତରର ଲଠି ଖେଳା ଖାଇ ମେମାନେ ମଝିରେ
ମଝିରେ ଦାନ୍ତ ଦେଖାଇ ବାଡ଼ିତାକୁ ନିଜ ଆବାନର ଛଡ଼ାଇ ନେବାକୁ
ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ନରନାରାୟଣର ଛୁତି ଉତରଟା ହଠାତ୍ ହେମାଳ
ହେମାଳ ଲାଗିଲା, ସେ ଦେଖିଲା ଯେମିତି ସବୁ ବାଘ ସିଂହମାନେ ତା
ଜିପରେ ଆଖି ବୁଲଉଛନ୍ତି । ଡାକର ପୁଣି ତାକୁ ଝୁଙ୍କାଇ ଦେଇ
ଦେଖାଇଦେଲେ ମଣିଷଠୁଁ ମାଡ଼ ଖାଇ ବାଘ ସିଂହଗୁଡ଼ାକ ନିଆଁ
ଭିତର ଚାଲିଲେ । ଶେଷରେ ଗେମାସ୍ତର ଗୋଟାଏ ସିଂହ ଉପରେ
ବସିଲା । ଅନ୍ୟ ବାଘ ସିଂହମାନେ ତା ଆଗରେ ତାଙ୍କର ଆଗପଞ୍ଚା
ଦୁଇଟାକୁ ଯୋଡ଼ି ସେବାକାଶ ଝୁଟା ଭଳି ତାକୁ ଅଭିବାଦନ ଦେଲେ ।

ସର୍ବସ୍ୱର ହିଅମାନେ ଗଙ୍ଗାମାଷ୍ଟରକୁ ବାଦରଜା ବୋଲି ଗୀତବୋଲି ଘାପ ବୁଲାଇ ବନ୍ଦାପନା କଲେ ।

ସର୍ବସ୍ୱରୁ ଫେରିଲା ବେଳେ ନରନାଗପୁଣ ମଝିରେ ମଝିରେ ଅନ୍ୟମନସ୍ତ ରହୁଥିଲା । ଡାକ୍ରର ତା ସାଙ୍ଗରେ ଗପ ସପ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଡାକ୍ରର କହୁଥିଲେ—‘ଆଜ୍ଞା, ତମେ ବିଶ୍ୱରଘ୍ରପାସ ମଣିଷିଆ ହିଟଲରର ନାଁ ଶୁଣିଥିବ । ତା’ର ଆଜି ଜଣେ ଇକ୍ସମନ୍ ବୋଲି ସୈତାନ୍ ସାଙ୍ଗ ଥିଲା । ସେ ଜାନୁଆର କେଇଜଣ ହଜାର ହଜାର ନଗଦ ଜିଉକୁ ତାଙ୍କ କଂସେଇଖାନାକୁ ଟେକିଆଣି ପୋକ ମାଛ ପରି ମାରି ଗଦେଇ ଦେଇଥିଲେ । ବିଚର ଜିଉମାନଙ୍କର କିଛି କସୁର ନଥିଲା । କେତେଟା ବଦମାସଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ ଶିଆଲ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଜାତିକୁ ସେମାନେ ଶୂନ୍ୟ କରିଦେବେ ବୋଲି ବସିଥିଲେ । କେବଳ ରକ୍ତର ସଉକ ପାଇଁ ହିଟଲରର ଗୋଲା ବାରୁଦ ଆଗରେ କେତେ ଦେଶରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ମାଟି କାମୁଡ଼ି ମରିବ ଶୋଲିଲେ । ପ୍ଲାନ୍ସିଆ ଶାଁ ବଙ୍ଗଳା ଦେଶରେ କ’ଣ ନକଲ ? ଭରିଗଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ଶୁଖିଲା ପଥ ପରି ସଙ୍ଗୀନ ମୁନରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲା । ତା’ର ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ ସୈନ୍ୟସାମନ୍ତମାନେ ନଦିରୁ ଜାଲରେ ମାଛ ଗୁଣିଲା ପରି ହଜାର ହଜାର ଯୁବକ ହିଅକୁ ଜବରଦସ୍ତ ଧରିଆଣି ତାଙ୍କ ଦେହର ମିଠା ମିଠା ମାଂସକୁ ରାନ୍ଧି ଭଲ ଖେବେଇ ସାରି ମାଛକଣ୍ଡା ପରି ଅମୁହାଁ କୁଅ ଭିତରକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ । ବାଦ ଭଲୁକଠାରୁ ମଣିଷ କ’ଣ ଆହୁରି ଭୟଙ୍କର ନୁହେଁ ?

ଡାକ୍ରରକ କଥାକୁ ନରନାଗପୁଣ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ସର୍ବସ୍ ବାଦ ସିଂହଙ୍କ ଭିକଟାଳ ମୁହଁ ଦାନକୁ ଭଲକୁଲ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା । ‘ବାଦ ଭଲୁଠାରୁ ମଣିଷ କ’ଣ ଆହୁରି ଭୟଙ୍କର ନୁହେଁ’— ଡାକ୍ରରକ ଶେଷ କଥାପଦକ ନରନାଗପୁଣ ମନ ଭିତରେ ମଧୁ ମାଛ ପରି ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହେଉଥିଲା ।

କିଛିଦିନ ପରେ ଡାକ୍ରର ନରନାଗପୁଣକୁ ଧରି କଲିକତା ବୁଲି ବାହାରିଲେ । ଡାକ୍ରର ତାକୁ କେତେଥର କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେ ସେମିତି ପାଞ୍ଚିହାତିଆ କୁଆ ମରଦ ନା, ସେ ଯଦି ନିଜକୁ ଟିକିଏ ସଜାଡ଼ି ନିଅନ୍ତା, ସେ ଜଣେ ନାମଜାତା ଗଙ୍ଗାମାଷ୍ଟର ହୋଇ ବାଦରଜା ତ’ଣ ସିଂହାଧିପତିର ଭପାୟଟା ନିଶ୍ଚୟ ମାରି ନିଅନ୍ତା । ଡାକ୍ରର କି ତାକୁ ସେଦିନଠାରୁ

ରଙ୍ଗମାଷ୍ଟର ବୋଲି ଡକାନ୍ତିଥିଲେ । ରଙ୍ଗମାଷ୍ଟର ଓ ଡାକ୍ତର କଲିକତା
ଯାଇଁ ଚିଡ଼ିଆଖାନା ପାଖରେ ଘରଭଡ଼ା ନେଇ ରହିଲେ । ପ୍ରତିଦିନ
ଡାକ୍ତର ତାକୁ ନେଇ ସାପ ବାଘ, ଶୁଲୁ, ସିଂହଙ୍କ ପିଞ୍ଜର ପାଖରେ
ଠିଆ କରନ୍ତି ।

ସେମାନେ ମହା ହିଂସ୍ର ଓ ବହୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେଲେ ବି ମଣିଷର
ଦାସ ହୋଇ କପରି କାକୁଡ଼ ଖାଦନ କଟାଉଛନ୍ତି ସେ ବିଷୟରେ ଏଣୁ
କେଣୁ ଯୋଡ଼ି ଯାଡ଼ି ଡାକ୍ତର ରଙ୍ଗମାଷ୍ଟରକୁ କିଛି କିଛି ଟଙ୍କା ଲାଗି
ଶୁଣାନ୍ତି । ଡାକ୍ତରଙ୍କ ରଙ୍ଗମାଷ୍ଟର ପ୍ରଥମ ଦିନ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଦେଖି
ହଠାତ୍‌କିନା ହତବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ପୁରୁଣା ଡର ବେନାରର
ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଉପାର୍ଗ ରୂପେ ଆଖି ବୁଜି ପଳାଇ ଯିବାକୁ ବସିଲା । ଡାକ୍ତର
ତାଙ୍କ ରଙ୍ଗମାଷ୍ଟରକୁ ଅଟକାଇ ଧରି ତା ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ବାହାକୁ ଚିପି ଚିପି
ତା ଚେଷ୍ଟାକୁ କେବଳ ପସନ୍ଦ ନୁହେଁ, ହିଂସ୍ର କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି କିଛି
ଶୂନ୍ୟମତ ଶୁଣାଇଲେ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ସିଂହାଧିପତି ହେବାର ସ୍ୱପ୍ନକୁ
ତା ଭିତରୁ ଚେତାଇ ଦେଇ ତାକୁ ଟାଇଗନର କୋଠରୀ ଆଡ଼କୁ
ଭିଡ଼ିନେଲେ । ସିଂହ ବାଘର ମଞ୍ଚି ଗ୍ରଣୀର ଟାଇଗନ ଏକ ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ
ଅଲଭ୍ୟ ପଶୁବୋଲି କହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା ସୃଷ୍ଟିରୁ ତା ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ମେ ମଣିଷର ଗୋଲମ ହୋଇ ରହିବ ବୋଲି ରଙ୍ଗମାଷ୍ଟରକୁ ଭଲ
ଭାବରେ ମନେକେ ନେଇଥିଲେ । ନରନାରାୟଣ ଡାକ୍ତରଙ୍କ କଥାଗୁଡ଼ାକ
ଭଲକରି ଶୁଣୁଥିଲା ଏବଂ ଯଥେଷ୍ଟ କ'ଣ କରୁଥିଲା ।

ଥରେ ନରନାରାୟଣ ହଠାତ୍‌ ଏକ୍ସଟିଆ ଉଠି ଟାଇଗନର ପିଞ୍ଜର
ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଗଲା । ଟାଇଗନ ନରନାରାୟଣକୁ ଦେଖି ତା ବାଘର
ଲଙ୍ଗୁଡ଼ ପିନ୍ଧି ସିଂହ ଭଳି ଗର୍ଜି ଉଠିଲା । ନରନାରାୟଣ ନିଜ ମୁଣ୍ଡ
ଉପରେ ହାତଦେଇ ତଳିମାରୁ ତାକୁ ଧର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜକୁ ମନେ ମନେ ମାପି
ନେଲା । ସେ ଅସାଧାରଣ ଭାବରେ ବହୁତ ଉଞ୍ଚା । ସେ ତା ବାହାକୁ
ଦେଖିଲା । ହାତର ପବ୍‌ଗୁଡ଼ାକ ବିଶେଷ ମୋଟା ନ ହେଲେ ବି ଯଥେଷ୍ଟ
ଲମ୍ବା । ସିଂହାଧିପତି ହେବାର ଉମାଦାନ ତା ଦେହରେ ଯଥେଷ୍ଟ
ମହଜୁଦ ଅଛି । ନରନାରାୟଣ ଆଖିକୁ ଡିମା ଡିମା କାଢ଼ି କଟମଟ କରି
ଟାଇଗନ ଆଖିରେ ଆଖି ମିଳାଇ ଚାହିଁଲା । ଟାଇଗନ ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ।

ନରନ'ରାୟଣ ତା ସହିତ ତାଳ ପକାଇ ତା ଗର୍ଜନର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପର
ନିଜେ ବି ଭୟଙ୍କର ଚିତ୍କାର କଲ । ଟାଇଗନ ଆହୁରି ଜୋରରେ ନିଶ
ପୁଲକ ଲଙ୍ଘିତ୍ ବାନ୍ତୁଇ ପୁଣି ଏକ ଗର୍ଜନ ଦେଲା । ନରନାୟଣ
ନିଜର ସବୁ ଚାକଚକ୍ଷୁ ଖଟାଇ କଣି ପଟାଇ ମରେ ମରେ ଆସ୍ଥାନ
ଦେଇ ଏକ ବିକଟାଳ ଶ୍ଵାସ ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିଲ । ହଠାତ୍ ନରନାୟଣର ମୁଣ୍ଡ
ଘୁରାଇ ଗଲା । ସେ ଅନୁଭବ କଲା ଯେ ସେ ଡେଙ୍ଗା ହୋଇ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ
ତା'ର ସୂର୍ଯ୍ୟଲୋକଯାଏଁ ଲମ୍ବି ଲମ୍ବି ଯାଇଛି । ସେ ଦେଖୁଥିଲା ସେ
ହିଟଲର, ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ପରି ହଜାର ହଜାର ମଣିଷର ବେକସଣ୍ଡାକୁ ରଡ଼ି
ରଡ଼ି ମୋଡ଼ିଦେଇ ରଥ ରଥ ରକ୍ତ ପିଲ ଯାଉଛି । ପୁଣି ପୁଣିଆ ଶା
ହୋଇ ସଙ୍ଗୀନ୍ ଭୂଷି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କ ପୁଲ-କଲିଙ୍ଗାକୁ ଓଟାଟି ଆଣି
ବୁକୁ ବୁକୁ କରି ଚୋରୋଇ ଖାଉଛି । ଶହ ଶହ ଯୁବକ ଝିଅଙ୍କ ଉଞ୍ଚ ଉଞ୍ଚ
ଛନ ଛନ ଛୁଟୁକୁ ତା ଗୋଟିଆ ଗୋଟିଆ ନଈରେ ଛୁଣ୍ଡେଇ ଆଣି କଲ
କଲ କରି ବୁକୁଲେଇ ଯାଉଛି । ସେ ଟାଇଗନ ଆଡ଼େ ବୁଝିଲା ।
ଗୋଟାଏ କଅଁଳ ଶେପଡ଼ୁଆଭଳି ସେ ତା ଆଡ଼କୁ ଜୁକ୍‌ଜୁକ୍‌ କର
ଅନଇ ରହିଛି । ତା'ର ବିକଟାଳ ବିଶ୍ଵରୂପକୁ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ
ଟାଇଗନକୁ ଝୋଲା ମାରିଗଲା ଏବଂ ସେ ହଠାତ୍ ଟଳି ପଡ଼ିଲା । ନିଶ୍ଚୟ,
ନିର୍ଦ୍ଦାଷ ଏକ ପଶୁ ସନ୍ତାନର ଭୟାବ୍ଧ ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖି ଅନ୍ତର ତା'ର
ହାୟ ହାୟ କରି ଉଠିଲା । ସେ ଟାଇଗନ ପିଞ୍ଜିରର ଲୁହା ରେଲିଂ
ଉପରେ ଏକ ଶକ୍ତ ଧକ୍କା ଦେଲା । ସେ ଭାବିଲା ଯେ ସେ ସମୁଦାୟ
ପୃଥିବୀକୁ ବୁଝୁଁ ବୁଝୁଁ ଗିଳି ପକାଇବ । ଏତେବଡ଼ ପୃଥିବୀ, ଏତେ
ବେଶି ମଣିଷ, ଏତେ ବହୁତ ପଶୁକୁ ସେ ଏକୁଟିଆ ଖାଇପିବ ? ତା'ର
ଏତେବଡ଼ ହିଂସ୍ରତାକୁ ଯେ ବତଦାସ୍ତ କରି ପାରିଲାନି । ପୃଥିବୀକୁ ରକ୍ଷା
କରିବାକୁ ହେଲେ ତାକୁ ସେ ନିଜେ ବନ୍ଦୀ କରିବ । ହଁ, ଏ ନିଶ୍ଚୟ
ପୃଥିବୀକୁ ତା ଅସୁର-ମୁହଁରୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ହେଲେ ତା ଗୋଡ଼ରେ ସେ
ନିଜେ ଜଞ୍ଜିର ବାନ୍ଧିବ । ସେ ଦେଖିଲା ଟାଇଗନର ମାଂସ ମଞ୍ଜିରଟା ଖାଲି
ପଡ଼ିଛି । ହଠାତ୍ ସେ ନିଜେ ପିଞ୍ଜିର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ଏବଂ ଦଉଳାଟାକୁ
ଭିତର ପାଖରୁ ଖୁବ୍ ଶକ୍ତ କରି ଠେଲି ଧରିଲା ।

ଘରେ ନରନାରାୟଣକୁ ନ ଦେଖି ଡାକର ଦୌଡ଼ ଦୌଡ଼ ଆସି
 ଟାଇରନର ପିଞ୍ଜର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ନରନାରାୟଣ ଭୟଙ୍କର
 ଭାବରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—‘ଡାକର, ଶୀଘ୍ର ମୋ ପିଞ୍ଜରର ସେ
 ପାଖରୁ ପାଞ୍ଚଦଶଟା ଶକ୍ତ ଶକ୍ତ କାଲ ଆଣି ଠୁକି ଦିଅ । ନହେଲେ ଏ
 ପୃଥ୍ବୀ ଧ୍ବଂସ ହେଇଯିବ ।’

ଡାକର କେବଳ ବଲ୍‌ବଲ୍ କରି ନରନାରାୟଣର ମୁହଁ ଆଡ଼େ
 ସନ୍ଦେହ ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ।

ମୌନାବତୀର ମାନ

ରଜା ଦ୍ଵୀପର ରାଜକନ୍ୟା ରଜାବତୀ ଦୁର୍ଜୟ ମାନ କରି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ଶୋଇଥିଲା । ତା ମନଦୀପର ପଣା ମୁହଁରୁ ଶୁଖିଲା ସଲିତାର ଅଗସ୍ତ୍ୟ ଗୁଳା ଧରି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପାଉଁଶ ହୋଇ ଖସି ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେ ଠିକ୍ କରିଥିଲା, ସେ ବରଂ ନିଉଁସିବ, ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଆଲୋକର ସମ୍ମାନ ନାହିଁ, ସେଠି କାହାକୁ ନେଇ ଘର କରି ରହିବନି । ମାନେ ମାନେ ସେ ମରାଯିବ ପଚାରେ; ମନକୁ ଭଜାଇ ଦେଇ ଶସ୍ତ୍ରା ପୋଇ, ମଞ୍ଜା, ଖଡ଼ା କି ଆମ୍ବୁଡ଼ା କଣି ନିଜକୁ ବଦଳ କରି ପାରିବନି । ନିଷ୍ଠାର ନିଷ୍ଠୁର ପାହୁଡ଼ାରେ ନିଜକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ମୌନାବତୀ ରାଜକନ୍ୟା ମାତର ଆଭିଜାତ୍ୟ ନେଇ ଅଭିମାନ କରିଥିଲା । ଉଆସର ସନ୍ତପ୍ତ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ପାରିବାର ଘେର ଭିତରେ ରଜାଝିଅ କୁଆଟି ଦିନରୁ ବଢ଼ି ଆସିଥିଲା । ଶଙ୍ଖ ମଲମଲ ଦେଉଳର ଗନ୍ଧାରି ଭିତରେ ଛୁଟିକ ପଥରର ଲଙ୍ଗଳା ଶିବଲଙ୍ଗ ଉପରେ ସୁନାର ତମ୍ବା ଚଢ଼ାଇ ସେ ଏଡେରୁ ଏଡେଟିଏ ହୋଇ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷର ହେଲା । କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଭିତରେ କୋଡ଼ିଏଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ କି ସେ ପାରିବ ସେ ପାଖର ଦୁନିଆକୁ ଯିବାକୁ ବି ସୁବିଧା ପାଇ ନ ଥିଲା । ଦାସୀ, ମୁଦୁସୁଲଙ୍କୁ ସେ ସବୁ-ବେଳେ ଶୁଣି ଆସୁଥିଲା ସେ ପାଖର ଦୁନିଆରେ ପାପର ମେଲାମେଲା ସାପମାନେ ବସିପଣା ଇଠାଇ ଚାରିଆଡ଼େ ବସର କୁଡ଼ୁକୁରୁ ଗୁଡ଼ୁଗୁଡ଼ୁ । ମିଛ, ଭେର, ଅହନ୍ତା, ବାଦର ନାଟକାମୟା ରାଜ୍ୟସାରା ଲଗି ରହିଛି । ବାହାରକୁ ଗଲେ ତା ବନ-ହଲଦୀ ଦେହ ଉପରେ ନିଷ୍ଠେ ମେଷାଏ ଅସନା କାଦୁଅର ଛୁଟିକା ଆସି ଲାଗିଯିବ । ବାହାରର ଧୂମ ତୋପାନ

ହେମା ଜୋର କରି ତାକୁ ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ଜବରଦସ୍ତ ନିଭେଇ ଦେବା
 ଅବସ୍ଥା ପାରିଲା ଆପଟର ନଜେ ନଜେ ଜଳ ଆସେ ଆସେ ନିଭୁଯିବା
 ଭେର ଭଲ ବୋଲି ରଜାଝିଅ ଭାବି ନେଇଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ସେ
 ବାହାରକୁ ଯିବାକୁ ଡରବାକୁ ଲାଗିଲା । ପର ପର ବାହାରର କଥା
 ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ଭୁଲିଗଲା । ନଜର ନାଡର ଗଇଁଛରେ ପୁଣ୍ୟର ପୋଖରୀ
 ଖୋଳି ମେଇଦାଣ୍ଡି ଭଳି ତା ଭିତରେ ବୁଡ଼ି କି ରହିଲା ।

ଝିଅର ଏମିତିକା ଡଙ୍ଗାଡଙ୍ଗା ଦେଖି ରଜା ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ
 ପଡ଼ିଲେ । ଜଳନ୍ତା ଯୁବକୀ ଝିଅ । କାହା ଚୁଲିରେ ଜଳି ତା ଘର ଅଧାର
 ହାଣ୍ଡିରେ ପିଠା, ଗଇଁଣା ସିଝାନ୍ତା । ସବୁ ଝିଅ ବାପଘରେ ଲାଗୁଆଣି
 ହେଇ ଶାଶୁଘରେ ଜଳନ୍ତି । ଏ ଝିଅଟା ଦୁନିଆଁ ବାହାରର କଥା କହୁଛି ।
 କଣ ନା ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ପୁରୁଷ ଜାତିକୁ କଥା କହିବନି, କି ପୁରୁଷ ପୁଅକୁ
 ବାହା ହେବନି । ରାଣୀ ଝିଅର ହାତ ଓଠ ଧରି ମାଆଲେ ଧନଲେ କହି
 ଝିଅ ଜନମ ତ ପର ଘରକୁ ବୋଲି ସେତେମନ୍ତେ ବୁଝାଇଲେ ବି ଝିଅର
 ସେଇ ଏକା ନିଦ୍ ବାହା ସେ ହେବ ହେବ ହେବ ନାହିଁ ।

ରଜା ଶେଷରେ ଏକାନ୍ତରେ ମହାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରି
 ରାଜ୍ୟରେ ଡ଼ାକୁରା ଦେଲେ ଯିଏ ତାଙ୍କ ଝିଅର ମାନ ଭାଙ୍ଗିଦେବ, ସେ
 ତାକୁ ବବାଡ଼ କରିବ । ବଡ଼ିପାଣି ହିଡ଼ପରେ ହିଡ଼ ଟପି ମାଡ଼ିଗଲା ପର
 ରଜାଙ୍କ ବେଉରାଟା ଏ ରାଜ୍ୟରୁ ସେ ରାଜ୍ୟକୁ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଗଲା ।
 ରୁଣିଆଡ଼େ ହୁରି ପଡ଼ିଗଲା ମୌନାବଣୀର ମାନ ଭାଙ୍ଗିବ ଯିଏ,
 ମୌନାବଣୀକୁ ଅଙ୍କରେ ଧରିବ ଯିଏ ।

ଅନେକ ରାଜ୍ୟରୁ ଜୁଢ଼ା ଜୁଢ଼ା ରଜାପୁଅମାନେ ବେଶ ପଟକା
 ଭିଡ଼ ରଜାଦ୍ଵୀପର ଗଡ଼ ଦ୍ଵାରରେ ଆସି ଧାଡ଼ି ଲାଗେଇଲେ । ଯେ ଯାହାର
 ପାଳି ମୁତାବକ ରାତି ରାତି ସେମାନେ ରଜାଝିଅର ପଲଙ୍କ କଡ଼ରେ
 ଗୀତା, ଭାଗବତ, ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣର ଚର୍ଚ୍ଚା କଲେ । ସେମାନେ ଭିତର
 ଖବର ରଖିଥିଲେ ରଜାଝିଅ ମସ୍ତବଡ଼ ପାଠୋଇ । ପାଠର ମଞ୍ଜି ତାକୁ
 ନ କହିଲେ ସେ ହୁଙ୍କିବ ନାହିଁ । ରଜାପୁଅମାନେ ନିଜ ନିଜ ଉଆସକୁ
 ଦେଶର ବଡ଼ ବଡ଼ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି, ପାଟପଥା, କୁଣ୍ଡଳ ପିନ୍ଧାଇ

ତାଙ୍କଠାରୁ ଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅସଲ ଅସଲ ଗଣିତ ଆସୁ ମୁଖସ୍ତ କରି ପଳାଇ ଆସିଥିଲେ । ରଜାଝିଅ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ ଚାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ଜ୍ଞାନର ବସ୍ତାନ ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲା । ସ୍ଵାର ସାପ ଆଖି ଦେଖି ସେମାନେ ବି ବନ୍ୟର ନାମଜାଦା ଗୁଣିଆଙ୍କଠାରୁ ଶିଖି ଆସିଥିବା ପଦ୍ମତାଳାର ଉଚ୍ଚାଟ ପଦମାନଙ୍କୁ ଲହରେଇ ଲହରେଇ, ହାତମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ନାଉଁଛୁମୁଆ ପୁକିଲେ । ପଦଟା କାଟୁ କରିଗଲ ମାସ କାଳେ ଆସେ ଆସେ ଆସି ପେଡ଼ିରେ ପଶିଯିବ । ସବୁ ରାତି ପାହୁ ଯାଉଥିଲା । ମୌନାବଣୀ ଅବଜ୍ଞରେ ମୁହଁ ବୁଲାଇ କଡ଼ ମୋଡ଼ୁଥିଲା । ରଜାଝିଅ ତା କଷଟି କାତର ଆଖି ଆଖିରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରର ଟୁଙ୍ଗୁଳା ରୂପ ଦେଖି ପାରୁଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେହରେ ମୋଟା ମୋଟା ବହର ପାଟ ପୀତାମ୍ବର ପରିଚ୍ଛଦ ଥିଲା । ଭିତରଟା ସେମାନଙ୍କର ଥିଲା ଫଳା-ବରଜିତ । ଜ୍ଞାନର ଆଲୋକ ଗଳାଇ ତାଙ୍କର ଅଜ୍ଞାନ ମନକୁ ତାଙ୍କି ଦୋଡ଼ାଇ ସମସ୍ତ ବଞ୍ଚି ଚପସ୍ତର ଅଭିନୟ କରୁଥିଲେ । ରାଜଜେମା ମୁହଁ ଖୋଲୁ ନ ଥିଲା । ଲେଉଟିଆ ରଜାପୁଅମାନେ ଖାଲ ପେଟର ମୁଣ୍ଡାଇ କାନମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଶିଶୁପାଳ ଭଳି ଓଏ ପସ ଯାଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଆସିବା ବେଳର ଗାଲ ଉପରର ଠିଆ ଠିଆ ଆମ୍ବ-ପ୍ରଜାତର ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ନିଶ ରାତି ଶେଷକୁ ମୁଣ୍ଡି ହୁରୁଲୀ ଶିଉଳୁ ଫୁଲ ପରି ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ତଳକୁ ତଳକୁ ଓହଳି ପଡ଼ୁଥିଲା । ରଜାପୁଅ-ମାନେ ତଳକୁ ମୁହଁପୋତି ପରସ୍ତ ପାଇଲ ପରି ବସିବା ବାଟରେ ଖସି ଯାଉଥିଲେ ।

ରଜାଙ୍କ ବଶିଷ୍ଠରେ ଜଣେ ମାଲୀହୋଜା ରଜା ଝିଅର ଗତିବିଧି ଉପନେତ୍ର ବହୁତ ଦିନରୁ ଅନିସା ରଖି ରଖି ଠାଆ କରୁଥିଲା । ସେ ବହୁତ ଖଡ଼ି ପକାଇ ପକାଇ ଗଣନା କରି ଦେଖିଲା ଜେମାମଣିଙ୍କ ମନ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ଅବସ୍ଥା ଆଦର୍ଶର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵ ସର ବାଜି ଯାଇଛି । ତା ମନ ଭିତରର ସଂପେଦ ଦୁଧ ଆସୁ ଆସୁ ମଣିମଣି ସେ ଜାତିବାଦର ହଳଦିଆ ସର ସାଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜିତ ରଞ୍ଜିତ ହୋଇ ମିଶି ଯାଉଛି । ଶେଷକୁ ମାଲୀହୋଜା ମଉନାବଣୀର ମାନ ରାଜିବା ପାଇଁ ରଜାଙ୍କ ଦ୍ଵାରରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେଲା । ରଜା ତାଙ୍କର ପଣ ରସା କରି ତାକୁ ଅନ୍ତଃସୁରନର ଗୋଟିଏ ରାତିପାଇଁ ଜେମାକୁ ଭେଟିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ମାଲୀପୁଅ ତାର ଚାରିଜଣ

ପାଖକୁ ତା ଯୋଜନାର ସମସ୍ତ ହାଲ ହକିୟତ ବୁଝାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ବେତାଳ ରୂପେ ଘୋଷାଡ଼ି କରିନେଲା । ରଜାଝିଅର ଅଜ୍ଞାତରେ ତା ପାଖ ଲଗା ମୁଦୁସୁଲକୁ ଫୁସୁଲ ଫୁସୁଲ କରି ଲକ୍ଷ ରସପତ୍ର ଦେଇ ଜେମାର ପଲଙ୍କ ଖୁସୀମାନରେ ବେତାଳ ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ଛପାଇ ରଖିଲା । ମାଳୀପୁଅକୁ ଅସଲ ବକତରେ ତା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବେବୋଲି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଗରୁ ତାଲିମ ଦେଇଥିଲା ।

ଦିନ ମଲା । ରାତି ଜନ୍ମ ନେଲା । ଜଣକୁ ମାରି ଜଣେ ବଞ୍ଚିଯିବା, ଏ ସୃଷ୍ଟିର ଏହା ଚରଂଜାଣ ସତ୍ୟତା । ଏ ସତ୍ୟତା କେବଳ ଅମର ପଦ ପାଇ ବସ୍ତ୍ରାଶ୍ରୟ ପରି ଅଜ୍ଞାତବାସ କରି ସ୍ୱପ୍ନଂଜାଣ ହୋଇ ଖାଇ ରହି ନାହିଁ । ତାର ବହୁବର୍ଣ୍ଣୀ ପିତକାଶ୍ଚ ତଳାଇ ଏ ସୃଷ୍ଟିକୁ ଏମିତି ରଜା ବେରଜ କରୁଛି ଯେ ଜୀବନର ମଜା ଧରିବାପାଇଁ ହାତ ମୁଠା ହଟି ହଟି ଯାଉଛି । ଏ ସତ୍ୟତାର ଘୋଡ଼ା ଦୌଡ଼ି ପଡ଼ିଆରେ ଯିଏ ଯେତେ ବେଶୀ ଜଣକୁ ମାରି ପାରୁଛି, ସିଏ ସେତେ ବେଶୀ ବଞ୍ଚିବାର ଗୌରବ ଧରି ଜୀବନକୁ ତାର ମହମାୟ କରୁଛି ।

ହଁ, ରାତି ପ୍ରଥମ ପ୍ରହରରେ ଗୋଡ଼ ଦେଲା । ମାଳୀପୁଅ ତାର କଥା ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ପ୍ରଥମ ପ୍ରହରର କଥା :—

ଜଣେ ଭାରି ପ୍ରତାପୀ ରଜା ଥିଲେ । ଧନ, ଜନ, ଗୋପ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ପୋଇଲି, ପରିବାସରେ ନଅର ଗହ ଗହ ଡାକୁଥିଲା । ସବୁ ରଜା ଅବୁଝା ପରି ସେ ରଜାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଆଜ୍ଞାଦୋଷ ଥିଲା । ସେ ଯାହା ବୁଝିଛନ୍ତି, ସେଇଆ ଠକ୍ ବୋଲି ନିଜେ କେବଳ ଭାବୁ ନ ଥିଲେ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ କାନରଗଡ଼ା ଦେଇ ଭାରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସେ ଆଖିବୁଜି ଭାବି ନେଇଥିଲେ ଗରିବ ଲୋକ ଗୁଡ଼ାକ ଗଧ ଘୁଷୁରୀ ପାନ୍ଥଆର ଖଟଣିଦାର ଖବ । ତାଙ୍କୁ ଖଟେଇବା ଓ ତଣ୍ଡେଇବା ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଏକମାତ୍ର ସିଧା ସରପଟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସେହି ହେତୁରୁ ନିପାରିଲ ନିକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଗରିବ ଗୁରୁବାକୁ ପକଡ଼ି ଆଣି ସେମାନଙ୍କୁ ନାକେଦମ୍ ଖଟାଉଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ନାକରେ ନିର୍ଧୁମ ଲଙ୍କାମାଣି ଭର୍ତ୍ତି କରୁଥିଲେ ।

ଥରେ ଜଣେ ଗରିବ ଲୋକ ଗଜାଙ୍କ ହାତୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ଗଜା
 ତାକୁ ଗୋଡ଼ାଇ ଆଣି ତାଙ୍କ ବଗିଚାରେ କାମ କରିବାପାଇଁ ହୁକୁମ
 ଦେଲେ । ସେଇ ବଡ଼ଭେରୁ ସେ ଆସି ସଞ୍ଜ ଯାଏଁ ଗଜାଘର ବଗିଚାରେ
 ମାଟି ହାଣେ । ଶାଗମାରିସ ଫଳ ଫଲୁରି ଯାବତ ପ୍ରକାରର କରେ ।
 କାମସାରି ରାଜାଙ୍କ ଆଗରେ ହାତଯୋଡ଼ି ମଜୁରୀଲଗି ପ୍ରତିଦିନ ଅଧିଆ
 ପଡ଼େ । କଟେସୀ ଭାଙ୍ଗ ଭାଙ୍ଗ ବେଳକୁ ଶ୍ରୀରାମ ଶ୍ରୀମୁଖରୁ କହିବା ହୁଅନ୍ତି—
 “କାଲିକ ବୁଝିବା” । ମାଆ ଶାଗୁଣୀ ବସାକୁ ଫେରିଲେ କୁଆଏ
 ଯେମିତି ପାଟି କରି ଉଠନ୍ତି—କଣ ଭଲ ଦରବ ଆଣିଛୁ ଖାଇବାକୁ ଦେ
 ଏବଂ ମାଆ ତାଙ୍କୁ ଯେମିତି ବୋଧଦେ—କାଲିକ ଇଏ ମରିବ, ସିଏ
 ମରିବ, ମନମାନା ଖାଇବ, ଆଜକ ସମାଜ ଯାଅ, ସେଇମିତି କାଲି
 ଗଜାଘରୁ ମଜୁରୀ ମିଳିଲେ ସେ ଭାତ, ଡାଲି, ଖିରି ପିଠା କରିବ
 ବୋଲି ପିଲାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଦିନ ବହଳାଏ । ଘରେ ଏଣୁ ତେଣୁ ଯାହାଥିଲା
 ବିକି ଭାଙ୍ଗି କୁଆଙ୍କ ମୁହଁରେ ପକାଇ ଦି ପ୍ରାଣୀ ବେନଳ ବେନଳ
 କାଠା କାଠା ଓପାସ ରହିଲେ । ଗଜାଙ୍କର କାଲିଟା ନିକଟେ ଆଜି
 ହେଲ ନାହିଁ । ଗଜାଘରୁ ମଜୁରୀ ମିଳିଲାନି । ବିଚାର ଅଠାଠିକ ଅବସ୍ଥା
 ଆସିଗଲା । ଏଣେ ତାର ପେଟ ବି ଶୁଖିଗଲା, ଦେହରେ ବଳ ପାଇଲାନି ।
 କାମରେ ଶିଳପ କଲା । କାମରୁ ତ ଗହାତି ପାଇଲାନି ବରଂ ମଝିରେ
 ମଝିରେ ପିଠରେ ତାର ଛୁଟ ବସିଲା । ତା ଯାତକ ଯାତକ ମଜୁରୀ
 ବିଚାରର କାଲିଟା ସବୁଦିନ ପାଇଁ କାଲି ହୋଇ ଚାହିଁଗଲା । ଦିନ
 କୁଆଗୁଡ଼ାକ ଦିନମାନ ଖାଇବାକୁ ପାଇଲେନି । ଭୋକରେ ଆଉଟୁ
 ପାଉଟୁ ହେଇ ହେଇ ଶେଷରେ ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ହେଇ ପଡ଼ିଲେ ।
 ସେ ଆଉ ସହି ପାରିଲାନି । ଗଜାଘର ବାଡ଼ର ଗୋଟାଏ ନାଉ
 ଲୁଚେଇକି ଛୁଡ଼େଇ ଆଣିଲା । ଖୁଆଣିଆ ମାନେ ସ୍ବା ନାମର ରଜାଙ୍କ
 କାନରେ ଯାଜେ ଯାଜେ ପୋଡ଼ି ଦେଲେ । ନାଉପିଝା କୁଆଙ୍କ ପରରରେ
 ବଡ଼ାହେବା ଆଗରୁ ବିଚାରକୁ ପିଆଦା ବାଦାଆଣ ଦରବାରରେ ହାଜର
 କଲା । ସେ ବି ଦୋଷ ମାନିଗଲା । ବିଚାର ହେଲା । ଦରବାରରେ ଚୁଣା
 ଚୁଣା ପାଠୁଆ ସେଣୁମାନେ ହାକୁଡ଼ ଖାଇ ମନୁ, ପରାଶରକ ଉପରେ
 ଦମେ ଦମେ ଟିକା ଟିପ୍ପଣୀ ଝାଡ଼ିଲେ । ଘଣ୍ଟ ସୁରୁପ ବିଚାର ଡାହାଣ

ହାତଟି କାଟି ଦିଆଗଲା । ମାଳୀପୁଅ କଥାଟା କହିସାରି ମୌନାବଘର ପ୍ରଥମ ଖଟଶୁରାକୁ ଯରୁରିଲା—“କହତ ମୌନାବଘର ପ୍ରଥମ ପଲଙ୍କ ଶୁରା, ଏ ଦଣ୍ଡଟା ଠିକ୍ କି ବେଠିକ୍ ହେଲା ?”

ପ୍ରଥମ ଶୁରା ପାଖରୁ ପ୍ରଥମ ବେତାଳ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଜବାବ୍ ଦେଲା—“ଦଣ୍ଡଟା ଓପାଳିବ୍ ଓହଲୁଛି । ଚୋରି କରିବା ମହାପାପ ।”

ମୌନାବଘର ମନଟା ହଠାତ୍ ଟିକିଏ ହଲଚଲ ହେଇ ଉଠିଲା । ନାଁ, ଏ ଅନ୍ୟାୟ । ଓଠଟା ଟିକିଏ ଥରି ଉଠିଲା, କିନ୍ତୁ ରଜାଝିଅ ପାଟି ଫିଟାଇଲା ନାହିଁ । ସେ ନିଜକୁ ସମାଳି ନେଲା ।

ମାଳୀପୁଅ ମନରୁ ଦମ୍ଭ ହଟାଇ ନ ଥିଲା । ପଥରର ପରତା ଭିତରୁ ରଜାଝିଅର ଝରଣା ମନକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବ ବୋଲି ପୁଣି ସେ ଶାବଳ ଟେକିଲା । ରାତିର ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରହରରେ ସେ ତାର କଥା ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରହରର କଥା :—

ଆଉଜଣେ ରଜା ଥିଲେ । ସେ ବି ଭାରି ମାତବର ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପିଆଦା, ପାଇକମାନେ ରାଜ୍ୟରେ ସବୁବେଳେ ଉତ୍ସାହ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ି ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲୁଥିଲେ ଏବଂ ମାରପିଟି ଜମିବାଡ଼ି ଖଜଣା ଛଡ଼ା ପାନକର, ବଡ଼ିକର, ନିଶିକର, ହସକର, ପାହା ଖିଆଇ ହେଲା, ସେ କର ଆଦାୟ କରୁଥିଲେ । ରଜା ସବୁବେଳେ ମଦ, ମାଝକିନା, ବେପାରରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ । ରଜାଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ଖବର ବୁଝିବା କେବଳ ନୂଆ ନୂଆ କର ବସିବାରେ ହିଁ ସରି ଯାଉଥିଲା । ରାସ୍ତାଘଟରୁ ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କୁ ଟାଣି-ନେଇ ଝଜାଙ୍କୁ ଚାଲିଲେ ଖୋରାକ ପୋଷାକଦେବା କାମରେ କର୍ମରୁଣ୍ଡମାନେ ସବୁବେଳେ ତଡ଼ପର ଥିଲେ । ରଜାଘର ଲୋକ ଗାଁକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଶୁଣିଲେ ଗାଁରେ ତାଟି କବାଟ ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା । ରଜାଘରର କନ୍ୟା ଦୟାରେ ଲୋକ ଏବେ କାନ୍ଦି ଯାଉଥିଲେ ଯେ ମାଝକ ଆସୁଛନ୍ତି ଖବର ମାଉଁ ମାଉଁ କେନ୍ଦ୍ର କେମିତି ବେହତାସ ବି

ହେଇ ଯାଉଥିଲେ । ସୁନ୍ଦର ଝିଅଟିଏ ଜନ୍ମହେଲେ ବାପମାଆଙ୍କର
 ଭଲେଣି ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା । ଝିଅ ମୁହଁରେ ଚିତାକୁଟାଇ ନିଆଁରେ ଦାଗି
 ତା ମୁହଁକୁ ଅସନା କରି ପକାଉଥିଲେ । ଯେଉଁ ଘରୁ ଝିଅ ଗଜାଙ୍କ
 ଥାଣ୍ଡାକୁ ଯାଉଥିଲା, ସେ ଘରୁ ଝିଅ ସାଙ୍ଗରେ ତା ବାପ, ଭାଇ, ମୁରସୀ
 କେନ୍ଦ୍ରନେଲ ଜଣେ ଯାଉଥିଲା । ଘର ଲୋକକୁ ଉଆସର ପାଟକ
 ଏପଟରେ ଘୋର ଓପାଟରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ରାତି
 ତମାମ ଝିଅର ଦେହ ଉପରେ ଗଜା, ପରିଷଦ ଓଗେର ଘମାଘୋଟ
 ଚଢ଼ାଉ ଚଳାଉଥିଲେ । ଧନାକ୍ତୁ ବେହେରାସ ଓ ବେଳେ ବେଳେ ମର-
 ମର ଅବସ୍ଥାନର ଝିଅକୁ ତା ଘରୁ ଆସିଥିବା ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଫିଙ୍ଗି
 ଦିଆ ଯାଉଥିଲା ।

ଥରେ ଗୋଟେ ଗାଁର ଜଣେ ନିଆଣ୍ଡୀ ରାଣ୍ଡର ଝିଅକୁ ରଜା-
 ଘରକୁ ପିବାକୁ ପିଆଦା ତଳବ ଧରି ଆସିଲା । ଝିଅର ମାଆ ଗାଁରେ
 ଦୁଃଖଧନୀ କରୁଥିଲା ଓ ମାଆଝିଅ କଷ୍ଟେ ମଷ୍ଟେ ଚଳି ଯାଉଥିଲେ ।
 ସମସ୍ତଙ୍କ ଭଲ ମନ୍ଦରେ ମାଆ ଝିଅ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୁଆରେ ଆପଣାଛୁଏ
 ପାଇଁ ପଡ଼ସ୍ତ ଯାଉଥିଲେ ଓ ଉପରେ ପଡ଼ି ପାଞ୍ଚନାମ କରି ଦେଉଥିଲେ ।
 ଗାଁର ସମସ୍ତଙ୍କର ମାଆଝିଅଙ୍କ ପାଇଁ ଭାରି ଦରଦ ଥିଲା ।

ରଜାଘର ପିଆଦା ଝିଅକୁ ନେବାକୁ ଜୁଲମ କଲେ ମାଆଝିଅ
 କୁଣ୍ଡକୁଣ୍ଡି ହୋଇ ହମ୍ପାଚଡ଼ି ପକାଇ କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦୁ ଜୀବ ପଡ଼ିଗଲେ ।
 ପିଆଦା କନ୍ତୁ ନଗ୍ନେଡ଼ିବରା ।

ସେ ଝିଅକୁ ଝିଙ୍କାଝିଙ୍କି କରି ଟାଣିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଗାଁ ପିଲଏ
 ଆଉ ସମାଜ ପାରିଲେନା । ଧନ୍ୟାଧନ୍ୟ କରି ପିଆଦାକୁ ପଦାକୁ ଓଟାରି
 ଆଣିଲେ । ପିଆଦା ତମତମ ହୋଇ ଉଆସ ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା ।
 ତାମରେ ଗାଁ ସାରା ଝାଡ଼ାବାଣ୍ଡର ଡର ପଶିଗଲା । ଉଆସ ମାନ୍ତ୍ର ଲୋକେ
 ପାଇଁ ଅସି ଖବର ଦେଲେ ରଜାଘର ମାଇକମାନେ ହାତ ଢଳିଆର
 ହେଇ ସେ ଗାଁକୁ ଉଜାଡ଼ି ଦେବାକୁ ସଜ ହେଉଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଗାଁ ଗୁଡ଼ି
 ପାଇ ବଣକୁଦାରେ ଲୁଚିଲେ । ଝିଅର ମାଆ କନ୍ତୁ ଗାଁ ଗୁଡ଼ି ଗଲନାହିଁ ।
 ତାର ଅବସ୍ଥା କଣ ହେବ ସେ ଭଲ କରି ଜାଣିଥିଲା । ତଥାପି ଥରେ

ରଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଁ ପୂରା ନିଶ୍ଚିନ୍ତା ଅଟେ ଶେଷେର ପାଇଁ ଜଳ ଉଠି
ରଜାଘରର ଅନ୍ଧାର ବଣ ଭିତରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେବାକୁ ମନରେ
ଦମ୍ଭ ବାନ୍ଧିଥିଲା । ଗାଁରେ ପଣି ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଯେତେପାରି ସେତେ
ମଣିଷ ପାରିଥିବ କି ସେ ଟୋକାଟିକୁ ଜାଣନ୍ତା ତେଜ ଅଣିବାକୁ ରଜାଙ୍କର
କଡ଼ା ହୁକୁମ ଥିଲା । ପାଇକମାନେ ଘୋଡ଼ାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗାଁ ଯାକ ଧୂଣି-
ଦଣ୍ଡି ଶେଷରେ ଯାଇଁ ବୁଢ଼ୀକୁ ଧଇଲେ । ଝଅର ଓ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ପଥ
ବଳେଇବାକୁ ବୁଢ଼ୀ ଉପରେ କୋରଡ଼ା ବୁଣ୍ଟି ହେଲା । ବୁଢ଼ୀର ସବୁ
ବେଳେ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର ଥିଲା ସେ କିଛି ଜାଣେନ । ବୁଢ଼ୀର ରକ୍ତ
ଝରଝର ଦେହକୁ ଘୋଡ଼ା ଗୋଡ଼ରେ ବାନ୍ଧି ଘୋଡ଼ା ଝପଟାଇ ପାଇକ-
ମାନେ ଫେରିଗଲେ । ନଅରର ସିଂହଦ୍ୱାରରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ବୁଢ଼ୀର
ଗୋଡ଼ଟି କେବଳ ଘୋଡ଼ା ଗୋଡ଼ରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ଲଟକି ରହିଥିଲା ।

ଗପଟା କହିସାରି ରଜାଝିଅ ଆଗଡ଼ ଅଳ୍ପ ବୁଝି ମାଲୀପୁଅ
ପଚାରିଲା—“ଅଜ୍ଞା, ଜେମାଦେଉଳ ବଜେ ପଲଙ୍କର ଦୁଃଖ ସୁଖ,
କହିବୁ ବୁଢ଼ୀକୁ ଠିକ୍ ଦଣ୍ଡ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ?”

ଦୁଃଖ ସୁଖକୁ ବେତାଳ ଜବାବ ଦେଲା—“ମିଥ୍ୟା କହିବା
ମହାପାପ । ବୁଢ଼ୀକୁ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ବିଚାର ଦିଆ ଯାଇଛି ।”

ରଜାଝିଅ ତକିଆ ଉପରୁ ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇ ମୁହଁରେ ବେଦନାର
ଚିହ୍ନ ପୁଟାଇ ପୁଣି ମୁହଁମାଡ଼ି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ରାଜଜେମାର ଆଖି
ଆଗର ରଜାଘରର ଡେଙ୍କା ଡେଙ୍କା ଘୋଡ଼ାଗୁଡ଼ାକ ଧୁଲି ଉଡ଼ାଇ
ଦୌଡ଼ୁଥିଲେ, ଆଉ ବୁଢ଼ୀର ଦେହରୁ ଛେଦା ଛେଦା ରକ୍ତ ଓ ମୁଣ୍ଡ
ମୁଣ୍ଡ ମାଂସ ଛୁଡ଼ି ଛୁଡ଼ି ରାସ୍ତାକଡ଼କୁ ଛୁଟିକି ଛୁଟିକି ପଡ଼ୁଥିଲା । ଅନ୍ୟାୟ
ଅନ୍ୟାୟ ବୋଲି ମନ ତାର ବାହୁନ ଉଠିଲା । ତଥାପି ସେ ପାଟି ଫିଟାଇ
ନ ଥିଲା ।

ମାଲୀପୁଅ ଜାଣିଥିଲା ରଜାନି ଶିଶି ଭିତରେ ଧଳା ପାଣି ଶିଶିର
ରଙ୍ଗ ନେଲପରି ରଜାଝିଅର ମାତର ବୋତଲ ଭିତରେ ମଣିଷର
ସ୍ତବ୍ଧପ୍ରାଣ ଅନ୍ୟରୂପ ଧରିଥିଲା । ଆଉ ତା ଉପରେ ତାର ଯଥେଷ୍ଟ ବିଶ୍ୱାସ

ଥିଲା ସେ ସେ ବୋତଲର ଠିପି ଖୋଲି ତା ଭିତରୁ ସେ ମଣିଷର ପ୍ରାଣକୁ ଅଜାଡ଼ି ମଣିଷର ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼କୁ ଗଢ଼ାଇ ଆଣି ପାରିବ । ସେ ରାତିର ଚୂଢ଼ାୟ ପ୍ରହରରେ ତାର ଚୂ଼ଢ଼ାୟ କଥା ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ତୃତୀୟ ପ୍ରହରର କଥା :—

ଏ ବି ଏକ ରଜାଘରର ଅବୁଝା କାହାଣୀ । ଏ ରଜାଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣିଲେ ବି ଲୋକେ ଥରମର ହେଉଥିଲେ । ଏ ଥିଲେ ଜର୍ବର ବଢ଼ିଆ ଖୁଞ୍ଚି ରଜା ଏବଂ ତାଙ୍କ ଘରବାରରେ ବି ମାତବର ମାତବର ପେଷାଦାର ପାଲବଣ୍ଡା ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମହଜୁଦ୍ ଥିଲେ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ଜଉଘର ବି ପୋଡ଼ା ହେଉଥିଲା । ସୁତସୁତ ମୁଣ୍ଡରେ ରାଜ ଶିରିପା ବି ବନ୍ଦା ଯାଉଥିଲା ।

ଏ ରଜାଙ୍କର ପଣା ଖେଳରେ ଘର ଝୁଙ୍କ ଥିଲା । ଜାଗିରି ଖାଇ ଚାରିଜଣ ପାଲିଶିଲ୍ଲୀ ସବୁବେଳେ ପଣା କାଠି ଧରି ରଜାଙ୍କ ପାଖରେ ଚାରିକରି କରିଥିଲେ । ରଜା ମଝିରେ ମଝିରେ ଆସି ପାଲି ପାଖରେ ବସି ଯାଉଥିଲେ ଓ ଜଣେ ତାଙ୍କୁ କାଠ ଦେଇ ପାଲି ମୁଣ୍ଡରୁ ହଟି ଯାଉଥିଲା । ରଜା କିନ୍ତୁ କେବେ ବୋଝ ନେଉ ନ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରତି ଦାନରେ ସେ ବିପକ୍ଷଦଳର ଗୋଟିକୁ ନିଶ୍ଚୟ ମାରୁଥିଲେ । କାରଣ ସେ ଯେଉଁ ଗୋଟିକୁ ମାରୁଥିଲେ ରଜାଙ୍କର ଯେହ୍ନେ ଦାନ ସେ ଗୋଟିକୁ ଲାଗୁଥିଲା ବୋଲି ଅନ୍ୟ ଚଳିଜଣ ଆକୂରା ପଡ଼ି ସ୍ତ୍ରୀକାର କରୁଥିଲେ । କୌଶଳରେ ଅଙ୍ଗୁଳିମାରି ଜୋଙ୍କର ଦାନ ପାଇଲା ଭଳି ଜାଗାକୁ ଯିଏ ଗୋଟି ଦୁଆଇ ପାରିଥିଲା ସେଦିନ ସେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଅନୁଗୃହୀତ ହେଉଥିଲା ।

ରଜାଙ୍କର ଜଣେ ଗରବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସାଙ୍ଗ ଥିଲା । କୁଆଡ଼ିନେ ଚୁଟିଶାଳୀରେ ରଜା ଓ ସେ ଯାଆ ନଢ଼ାଇ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ରଜାଙ୍କର ଥର ସାଙ୍ଗ କଥା ଶିଆଲ ପଡ଼ିଗଲା । ରଜା ଛୁଟିଆ ପଠାଇ ତାକୁ ଡ଼କାଇ ପଠାଇଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆସିବାରୁ ରଜା ତାକୁ ପଣା ଖେଳିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କଲେ । ସେ ବି ଘୋ ଘୋ ପାଞ୍ଚ ହେଇ ଖେଳି ବସିଲା ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ସାଙ୍ଗରେ ତା ପୋଷା କୁକୁରଟା ତା ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ଚାଲି ଆସୁଥିଲା । ରଜାଙ୍କ କୁକୁର ସାଙ୍ଗରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁକୁରର ଭେଟ

ହୋଇଗଲା । ତାପରେ ଦୁଇଟି ଅବହା କୁକୁର ହାବୁଡ଼ଗଲ ଯାହା ହୁଏ, ସେଇଆ ହେଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁକୁର ଓ ରଜାଙ୍କ କୁକୁର ଭିତର ‘ଯୁଦ୍ଧ’ ଦେହ ଡକ ପରେ ଭ୍ରମୁଳ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଗଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣର କୁକୁର ରଜାଙ୍କ କୁକୁରକୁ ମାଡ଼ି ବସି ଦଳୁରଥର ଝୁଣିଦେବାରୁ ରଜାଙ୍କ କୁକୁର ଲଙ୍ଘୁଡ଼ି ଯାକ ପଳାଇଲା । ତାପରେ କଥାଟା ଏଇମିତି ଭାବରେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇଗଲା ଯେ ରଜାଙ୍କର ମାଂସଖିଆ କୁକୁରକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣର ପେଟପିଆ କୁକୁର ଫୁଲକା ଉପରେ ଚଢ଼ି କରିଦେଲା । ପାଳବଣ୍ଡା ମନ୍ତ୍ରୀକୁଳ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଏପରି ଆପଣା କଥା ଅନ୍ୟାୟ ଆଚରଣର ବାଣ୍ଟିକୁ ରଜାଙ୍କ କାନରେ ଡେଇଁପକାଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲେ ଓ ବିହତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ବହୁ ଯୋଜନାର ତାଲିକା ବି ପେସ୍ କରିଦେଲେ ।

ତାପରେ ରଜା ରେଭେଙ୍କାର ଗୁଡ଼ି ବିଚରା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଉପରେ କଂସାୟର ସ୍ୱର୍ଗଧାଡ଼ ଦେଲପରି ଲଗାତାର ଚଢ଼ାଉ ଚଳାଇଲେ । ଗରିବ ବ୍ରାହ୍ମଣର କୁଡ଼ିଆରେ ରାତି ଅଧରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦିଆଗଲା । ତା ଜମିରୁ ପାକଲା ଧାନ କାଟି ନିଆହେଲା । ତା ପୋଷଣାଢ଼ାସ ଦୁଧିଆଳୀ ଗାଈକୁ ଶସ୍ତା ଉପରୁ ଗୋଡ଼େଇ ନେଇ ତାକୁ ବାଜ୍ୟାସ୍ତ୍ର କରିଗଲା । ଏତେ ସବୁରେ ବି ରଜାଙ୍କର ମନ ମାନିଲା ନାହିଁ । କାହିଁକି ନା ଏତେ କଥା ହେଲେ ବି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆସି ରଜାଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଧରି ନଥିଲା । ଶେଷରେ ରଜା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅତିକ୍ରମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ଯିତ ହୋଇ ଅତି ମାନ୍ୟତା ଜଣାଇ ଦେଇ ପଡ଼ିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣର ଏକମାତ୍ର ଧୂଆଁକୁ ଗଡ଼ିର କାବାର କରିଦେବାକୁ ରାଜ୍ୟର ଗୁରୁର ମୁଖ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିୟୁକ୍ତ କଲେ । ନିବୋଡ଼ି ରାତିରେ ମହାଗର ମଦୋଦ୍ଧମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁଡ଼ିଆର କବାଟ ତାଡ଼ି ଘରେ ପଶିଲେ ଓ ତାର ବାଜୁତ ଧୂଆଁକୁ ଟେକି ନେବାକୁ ବସିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବାଟଛେକି ଗୋଡ଼ହାତ ଧରି କାନ୍ଦି ବୋବାଇ ବହୁ ନେହୁରା ହେଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବେଶୀ ଅଡ଼ୁଆ କରିବାରୁ ତାକୁ ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ ଶେଷ କରି ଦେଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରେ ନଥିଲା, ସେ ହଠାତ୍ ଘରେ ପଶି ଆସି ରଜାଙ୍କ ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ଏପରି କାଣ୍ଡ ଦେଖି ନିଜର ଭଲମନ୍ଦ ସବୁ ଭୁଲିଗଲା ଏବଂ ଆତ୍ମମଣ କରି ଜଣକୁ ହତ୍ୟାକଲା । ରାଜବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ରାଜପୁରୁଷଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବା ଅପରାଧରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ

ଦରବାରକୁ ଧରା ହୋଇ ଆସିଲା । ବହୁ ସାକ୍ଷୀ ପ୍ରମାଣ ବଳରେ ତାର ଦୋଷ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା ଏବଂ ତାକୁ ପାଣିଦଣ୍ଡ ଦିଆଗଲା ।

କାହାଣୀଟି କହି ସାରି ମାଳୀୟୁଅ ମୌନାବଜ୍ଞ ପଲଙ୍କର ତୃଣପୁ ଖୁରୁକୁ ବିରୁରର ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା । ତୃଣପୁ ଖୁରୁର ବେତାଳ ଚତୁଷଶାତ୍ ଉତ୍ତର ଦେଲା ଯେ ହିଂସା କରିବା ମହାପାପ, ତେଣୁ ତା ପ୍ରତି ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ବିରୁର କରାଯାଇଛି ।

ମୌନାବଜ୍ଞ ହଠାତ୍ ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଚିତ୍କାର କରି ତଳ ଯା ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ଠୁକାଇ ସୁଉଁ ସୁଉଁ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ରାତି ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରହରରେ ପହଞ୍ଚି ସାରିଥିଲା । ରଜାଝିଅର କବାଟରୁ ଲୁହାକଣ୍ଟାର କଳଣି ଆସେ ଆସେ ହୁଗୁଳି ହୁଗୁଳି ଆସୁଥିଲା । ମାଳୀୟୁଅ ବିଜୟର ପୁର ସ୍ବାଦ ଚୁଖିବା ଆଗରୁ ବିଜୟ ବାସନାର କିଛି କିଛି ଆମୋଦ ଶୁଦ୍ଧି ନେଇ ତାର ଶେଷ ଅସ୍ତ୍ର ପାଇଁ ଆପଣା ତୁଣୀରେ ହାତ ଭରିଲା । ସେ ତାର ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରହରର କାହାଣୀ ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରହରର କଥା—

ଆଜି ଏକ ରଜାଦରର ଅଳ୍ପ ଗୁମର କଥା । ରଜା ଥିଲେ ଏକ, ରାଣୀ ଥିଲେ ଅନେକ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ଫୁଲବାଇମାନେ ବି ଦେହର ଫୁଲ ପାଛୁଆ ଧରି ଅନ୍ତଃପୁରରେ ସବୁବେଳେ ପ୍ରଗୁଣ ମାସର ମହନ ଦେଉଥିଲେ । ରଜା ଜୀବନସାରା ଭାସିବ ବୁଝି କରୁଥିଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ ଦାଉ-ଜାଉ ଫୁଲର ବଣ ଭିତରେ ସବୁ ମହୁ ପିଇ ନେବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଶୁଣ୍ଠରେ ତାଳତ ନଥିଲା । ତା ହେଲେ ବି ରଜା ଫୁଲର ଲେଉ ଛୁଡ଼ି ପାରୁ ନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ବଣଯାକର ଫୁଲମାନଙ୍କୁ ସବୁବେଳେ ଆବୁରି ବସିଥିଲେ । ଭାସିବର ପାତର ଅନ୍ତର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଅସହଣ ଫୁଲମାନେ ବାସନା ଓ ଈର୍ଷାନରେ ଜଳୁଥିଲେ ବି ଫୁଲରଜାର ଶାସନରେ ମାଡ଼ି ଜାକି ହେଇ ଡରେ ମରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ ।

ସେ ରଜାଙ୍କର ସେଇମିତି ଜଣା ଫୁଲବାଇର କଥା । ତା ଦେହରେ ବସ୍ତ୍ରସର ରଙ୍ଗ ଓ ମନରେ ଯୌବନର ବାସନା ଥିଲେ ବି

ରଜାଙ୍କର ତା ବୁଝିବୁ ଆସିବାକୁ ପୁରୁଷର ନଥିଲା । ସବୁ ଗଣୀ ଓ ସବୁ
ଫୁଲବାଣିକ ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରକାରର ସୁବିଧା ଖଞ୍ଜି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଖାଇବା
ପିଇବା, ନାଇବା, ପିନ୍ଧିବା, ଚାକର ଚାକରଣୀ, କାହାର କିଛି ଅଭାବ
ନଥିଲା, ସେ ଫୁଲବାଣିକର ସବୁ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ରଜା ନଥିଲେ ।

ସେ ଫୁଲବାଣିକ ହାଟ ବଜାର କରିଦେବା ପାଇଁ ଜଣେ ନିରାଶ
ଲୋକ ରହିଥିଲା । ତା ଡ଼ଉଲ ଡ଼ଉଲ ମାଲ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ବଳିଲା ବଳିଲା
ଦେହରେ ବସ୍ତ୍ରସର ମାଂସ ଦେଖି ଓ ଗନ୍ଧ ଶୁଣି ଫୁଲବାଣିର ଡ଼ାଆଣୀ-
ମନ ସବୁବେଳେ ଲାଲେଇ ଉଠୁଥିଲା । ତା ଦେହରେ ନିଜ ଦେହର କୁଟା
ଲାଗାଇ ତା ଦେହର ମନ୍ତ୍ରକୁ ଶ୍ଵେତମି ନେବାକୁ ଶ୍ଵେତଲ ଫୁଲବାଣି
ସବୁବେଳେ ହାଇଁ ପାଇଁ ହେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଗରିବ ଲୋକଟି କେବଳ
ନିରାଶ ନଥିଲା, ନିର୍ବିକାର ଥିଲା । ଆହାର ବିଷ୍ଣୁ ଦେଇ ଫୁଲବାଣି
ଯେତେ ଅଠାକାଣ୍ଡିଆ ବସେଇଲେ ବି ଲୋକଟା ସବୁବେଳେ ଛୁଡ଼ି ଛୁଡ଼ି
ରହୁଥିଲା । ଘରେ ସେ ଆଉ ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ଥିଲା । ରଜା ଘରେ ନୌକର
କରି ସେ ଯାହା କିଛି ସଂସ୍କୃତ ପାଉଥିଲା ସେଥିରେ ଦୁଇଟି କଥା ଜୀବନକୁ
ବଞ୍ଚାଇବା ଲାଗି ତାକୁ ବହୁତ ହରକତ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ପାଖଆଖି
ଘରେ ଦୁଃଖ ଧନ୍ଦା କରି ତା ସ୍ତ୍ରୀ ବି ମାଣେ ପୋଷେ ବେଳେ ବେଳେ
ଆଣ୍ଡୁଥିଲା । ମାତ୍ର ‘ନାହିଁ ନାହିଁ’ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ‘ଅଛି’ର ଅମୃତ ପିଇ
ଦୁଇପ୍ରାଣୀ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଚାହିଁ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ । ସେ ଅମୃତ ହେଉଛି ଦୁଇଜଣ
ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ସ୍ନେହ, ମମତା,
ଭବତ ଓ ପ୍ରେମର ପୂର ନିମାନ୍ତେ ସବୁବେଳେ ପୂରାଇ ରଖିଥିଲେ ।
ଦୁଇଆର କଣ୍ଠାବୁଦା ସନ୍ତାନ ଦୁଇଟି ଗୋଟି ମୁନ ମୁନ ଚଢ଼େଇ ପରି
ଦୁଇ ଚାରିଖଣ୍ଡ କୁଟାକାଠି ଉପରେ ଅଣ୍ଟାରେ ଅଣ୍ଟା ଲଦି ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ
ଦୁଇଜଣ ବଞ୍ଚିବାର ସ୍ବାଦୁ କିଛି ଚାହିଁ ନେଉଥିଲେ ।

ଫୁଲବାଣି ତାକୁ ଶିକାର କରିବାକୁ ସବୁବେଳେ କୌଶଳ
କରୁଥିଲା । ଜାଣି ନ ଜାଣିଲପରି ବେଳେ ବେଳେ ଦେହ ମୁଣ୍ଡରୁ ଲୁଗା
ଖମାଇ ହଠାତ୍ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଦେହରେ ଦେହ ବଜାଇ, ତା କଳାକଳା
ଆଖି ଡ଼ୋଳାର ବାଟିଲ ମାରି ତାକୁ ଘାଉଲ କରିବାକୁ ଯେତେ ମନ୍ତ୍ର
ପଦ ପିକର କଲେବି କେବେ କାବୁ କରି ପାରୁ ନଥିଲା ।

ଥର ଲୋକଟିର ସ୍ତ୍ରୀ ହଠାତ୍ ବେମାର ପଡ଼ିଲା । ଦିନକୁ ଦିନ ତା ଅବସ୍ଥା ସଙ୍ଗୀନ ହୋଇ ଉଠିଲା । କବିରାଜ ସନ୍ନିପାତ ନୋକ୍ଷି ବୋଲି ନିଦାନ ପୋଥି ଖୋଲି ଦାମିକା ଦାମିକା ଦବେଇର ଚାଲିକା ଦେଲା । ତା ମୁଣ୍ଡ ଘୂରିଗଲା । ରଜାଘର କାମକୁ ଯାଇଁ ଫୁଲବାଣି ଆଗରେ ସବୁକଥା କହି କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ଫୁଲବାଣି ତା ଅସୁବିଧାର ସୁବିଧା ନେଇ ତାକୁ ଅଳ୍ପଦୂର କଲା, ସେ ସ୍ତ୍ରୀର ବିଜଳ ମୁହଁ କଥା ଶୁଣି ଫୁଲବାଣିର ସବୁକଥା ଠିକେ ଠିକେ ମାନିଗଲା । ସାନରାଣୀଙ୍କ ମୁଦୁସୁଲ୍ଲ କଣ ଦରକାର ପଡ଼ିବାରୁ ହଠାତ୍ ଘରକୁ ପଶିଆସି ଏମାନଙ୍କୁ ଅସୁବିଧା ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖି ପକାଇଲା ।

ମୁଦୁସୁଲ୍ଲକୁ ଦେଖି ଫୁଲବାଣି ଗୁଡ଼ିପିଟି ହେଇ ‘ରକ୍ଷାକର, ରକ୍ଷାକର’ ବୋଲି ପାଟି କମ୍ପେଇଲା । ଉଆସର ଚାକର ବାକର ସମସ୍ତେ ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହେଲେ । ବିଚରାର ଚୁଟି ଧରି ତାକୁ ରଜାଙ୍କ ଆଗରେ ହାଜର କରାଗଲା । ଫୁଲବାଣି ମୁଣ୍ଡରେ ଓଡ଼ଣା ଲମ୍ବେଇ ସକେଇ ସକେଇ ଗୁର ଗୁର ଚାକର ଚୋକାଟା ତା ଇଚ୍ଛା ନେବାକୁ ବସିଥିଲା ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ ପେଶ କଲା, ରଜା ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ । ରାଗରେ ତା ଆଖି ଦୁଇଟା ତାଡ଼ି ନେବାକୁ ହୁକୁମ ଦେଲେ ।

ମାଲୀପୁଅ ଚତୁର୍ଥ ଖଟ ଖୁରୁକୁ ପଚାରିଲା—“କହ ମୌନାବତ୍ସର ଜ୍ଞାନ ଚତୁର୍ଥ ପଲଙ୍କ ଗୋଡ଼, ଲୋକଟା ପ୍ରତି ବିହତ ବିଧାନ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ?”

ଚତୁର୍ଥ ବେତାଳ ଅଳ୍ପ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା ‘ପରଦାସ, ହରଣ ମହାପାତ୍ର । ଲୋକଟାକୁ ବରଂ କମ୍‌ଗାନ୍ତି ହେଇଛି ।’

ମୌନାବତ୍ସ ପଲଙ୍କ ଉପରୁ ହଠାତ୍ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ନିଜକୁ ସମାଲି ନପାରି କହି ଉଠିଲା—‘ନା, ନା, ଏସବୁ ଅନ୍ୟାୟ, ଏସବୁ ଅବିଚାର ।’

“ମାଲୀପୁଅ ସନ୍ତୋଷରେ ଅଳ୍ପ ହସ ହସି କହିବାକୁ ଲାଗିଲା—
ଗଜକୁମାର, ତୁମ ବାପାଙ୍କ ପଣ ଅନୁସାରେ ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନଠୁଁ ମୋର ହୋଇଗଲା । ମୋର ସାଥୀ ହିସାବରେ ମୋକଥା ଶୁଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ

କରୁଛି । ମୁଁ ତୁମ ଆଗରେ ଯେଉଁ ଗପଗୁଡ଼ିକ କହିଲି ସେ ସବୁ ହେଉଛି
 ତୁମ ବାପ ରଜାଙ୍କର କାହାଣୀ । ତୁମକୁ ଖଟିକ ଶିବ ଉପରେ ସୁନା ଚମ୍ପା
 ଚଢ଼େଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେଇ ତୁମ ଆଖିରେ ମାତ୍ର ନିୟମର ଅନ୍ଧପୁଟୁଳ
 ବାନ୍ଧି; ତୁମକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦୁନିଆକୁ ନ ଛୁଡ଼ି ଦୁନିଆକୁ ପରସ୍ପରା ବୋଲି ତୁମ
 ଆଗରେ ପ୍ରବୁର କରି ନିଜେ ନିର୍ଦ୍ଦମାର ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ପକ୍କେଲି
 କରୁଛନ୍ତି । ତୁମେ ସାତ ତାଳ ପକ୍କ ଉପରେ ନକଲି ପୁଣ୍ୟ
 ପତରରେ ଢଙ୍କା ହୋଇଥିବା ପଦ୍ମବଣ ଦେଖିଛ । ଆଜି ସେ ପଦ୍ମବଣ
 ଭିତରେ ଜଳେଇ କରା ସୁନାର ପାଖୁଡ଼ା ଦେଖି ଦେଖି ତୁମକୁ ସୁନା
 ପଦ୍ମର ବ୍ୟାଧି ଧରିଛି । ସେ ବେଗର ଲକ୍ଷଣ ରୂପେ ତୁମେ ଶସ୍ତ୍ରାକଡ଼ର
 ନିଶାଦୀ ଘାମ ଫୁଲ ଉପରେ ପୋକ ଜୋକ ସାଲୁବାଲୁ ହେବାର ନିରବଧି
 ଘୁଣାର ସ୍ପର୍ଶ ଦେଖି ଆସିଛ । ତୁମକୁ ନକଲି ଦୁନିଆରେ ଘୋଡ଼ା, ହାତୀ,
 ଦୋଳରେ ଘୁରାଇ ଘୁରାଇ ତୁମ ମନ ଉପରେ ଅଛୁରି ଓ ବାନ୍ଧୁର
 ଉପପର୍ଶ ଲେପି ଦିଆଯାଇଛି । ତୁମେ ପ୍ରକୃତ ପାପର ସ୍ବରୂପ ଦେଖିନ ।
 ପାପର ଶୈଶଳୀ ଶିଳ୍ପୀମାନଙ୍କର ନକଲି ପାପ ଛବି ଦେଖି ଆସିଛ ।
 ତୁମେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ବାହାରକୁ ଆସ । ବାହାରେ ହୁଏତ ଦେହରୁ
 ଚକ୍ର ଶୋଷିଥିବା ମଣାମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରାବାର କିଛି କିଛି ପାପ ଦୃଶ୍ୟ
 ଦେଖିପାର । ମୁଁ ତୁମକୁ ତୁମ ନଅରର ପାଟିର ଘେର ଭିତର ପରି
 ବହୁ ଉଆସ ଭିତରେ ନିରମେଧ ପଞ୍ଜର ଜଳନ୍ତା ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ ଦେଖାଇ
 ଦେବି ।

ରଙ୍ଗବତ୍ସ, ବାହାରର ବର୍ଷାଖାଇ ତୁମ ଦେହରୁ ତୁମର ଭେଜାଲ
 ରଙ୍ଗ ଧୋଳିଗଲେ ତୁମେ ତୁମର ମଣିଷର ରଙ୍ଗ ଦେଖି ପାରିବ ।”

ରାତି ପାନ୍ଧି ଯାଇଥିଲା । ସିଂହଦ୍ବାର ପାର ହୋଇ ମାଲୀପୁଅ
 ହାତରେ ହାତ ଛଦି ଚଳାଣିଆ ଉଆସ ମେଘଟର ପୃଥିବୀ ଆଡ଼କୁ ନୂଆ
 ମନ ନେଇ ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲା ।

ସକାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେହରୁ ଲାଲ ଲାଲ ଦୁନିଆ, ଅଲୁଅ ତାଙ୍କ
 ଉପରେ ଓଢ଼େଇ ଆସୁଥିଲା ।

ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ରର ପରକଥା

ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଲୋକମାନେ ଆକାଶରୁ ଖସି ଆସି ମେଘର କାନ୍ଧରେ ଲାଜି ହେଇଥିଲେ । ମେଘର ନେତ୍ରଥ୍ୟରେ ଅନ୍ଧାରର ଅତି ଶକ୍ତି ନିଶ୍ଚେତନ ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ଆଲୁଅବାହିନୀ ହିମେଇ ହିମେଇ ପଡ଼ୁଥିଲେ । ଅନ୍ଧାର-ଦାଉଲ ନୟାପକ ଆଲୁଅର ଡେଇଁ ଭିତରେ ଅନ୍ଧାର ଯୋଜନାର ଠିକାଦାର—ମୁଁ, ତୁମେ, ସେ ଏବଂ ଶ୍ରମିକମାନେ, ଆମ୍ଭେମାନେ, ତୁମ୍ଭେମାନେ, ସେମାନେ—ଆଲୋକ-ବେଳରେ ଫୁଲମାଳା ଦେଇ ଆଲୋକକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣ କରୁଥିଲେ ।

ଗହଳର ନିଶ୍ଚେତ ଆଲୁଅର ଚୌଦ୍ୱାର ଭିତରେ ସମରେନ୍ଦ୍ର ଗିଟାର ଉପରେ ଆଙ୍ଗୁଳ ଚଳାଇଲା । ଧଳା ନଳୀପେଶ ଉପରେ ଚପା ପଞ୍ଜାବୀ । ପଞ୍ଜାବୀର ବେଳ ଓ କାନ୍ଧରେ କଳା ସୁତାରେ କଲେଇକର ଫୁଲର ସିଆର । ତାକୁ ଠିକ୍ ଲାଗି ବେଳରୁ ଝୁଲି ଆସିଛି ପ୍ରାଣ୍ଟିକର ଝୁଲିବର ଗ୍ରେଟ ଯୀଶୁମୁଖି, ଫୁଲର ଧଡ଼ରେ ଟୋପାଟ କାନ୍ଧର ପର ।

ଏକ, ଦୁଇ, ତନ, ଦଶଜଣ ଆସିଗଲେ । ଗିଟାର ବାଜୁଛି । ସମରେନ୍ଦ୍ର ତଣ୍ଡିର ଲୁହରେ ମାଜାଳିଲ ଦେଲା । ନିଜଭିତରେ ନିଜକୁ ସେ ଟିକିଏ ସଜଳ କରିନେଲା । ଆଖି ଭିତରେ ଲୁହର ନୂଆର ବାନ୍ଧ ଅଭିଜ୍ଞ ତଣ୍ଡି ତା'ର ବାନ୍ଧୁକ ଉଠିଲା । ଗିଟାର ବାଜୁ ପାଞ୍ଜରେ ସକାଉ ଥିଲା । ଲୋକ ପଥରରୁ ଅଧିକ କିଛି ଜମିଗଲେଣି । ଏ ଅନୁବର ମାଟିରେ ଏହାଠି ବେଶୀ ଫସଲ ଉତୁର ପାରେନା । ଫସଲଦାନର ଦୁର୍ବିପାକ ସବୁବେଳେ ସମ୍ଭବ । ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଫାଉର ଧୋଇରେ

ଲୋକର ଫସଲ ଯଦି ଶୁଣିଯାଏ ? ସମରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରବ ପରେ ପ୍ରବ, ସୁଦ୍ଧା ପରେ ସୁଦ୍ଧା, ପ୍ରାର୍ଥନାର ଟିକିଏ ସ୍ତେ, କରି ଚାଲିଲ । ଭଗବାନଙ୍କ ବେକ୍ଟିଂସ୍ତା ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁର ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ହରାଇଲ ମୁହଁର ଚମଡ଼ାକୁ ଝାଉଁଳାଇ ଝାଉଁଳାଇ ଆଣୁଥିଲା । ନିଜର ଉପର କାତିକୁ ଭିଲକରି ସମରେନ୍ଦ୍ର ତାଲି ଡେକ୍ଟର ଫେଣ ପରି ନିଜକୁ ଉତ୍ତରାଇ ଦେଲା । ଗିଟାର ରଡ଼ି ଉଠିଲା । ସମରେନ୍ଦ୍ର ଗୀତର ଗୁମ୍ଫାଭିତର ନିଜେ ବ କୁହାଟୁ ଥିଲା । ଅନ୍ଧାର କବାଟର ହଂସକଳ ଉଠାଇ ଆଲୁଅକୁ ଯେମିତି ଧକ୍କା ମାରୁଥିଲା । ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଆଲୁଅ ହାବୁକାର ପବନ ଅଗ ବାଜିଲା ବାଜିଲା ପରି ଲାଗୁଥିଲା । ମୌସୁମ ଆସିଯାଇଛି । ଭଗବାନପ୍ରେମୀ ଜାହାରମାନେ ଅଳ୍ପ ଖୋଲିଲେଣି । ଥୋପର ସ୍ପେନ୍ ଆସିଯାଇଛି । ସମରେନ୍ଦ୍ର ତାଣି ପାଖର ସବୁ ଡେମ୍ଫଗୁଡ଼ାକୁ ତଳକୁ ଠେଲି ଦେଇ ଆବଶ୍ୟକରେ ଚିତ୍କାର କରିଉଠିଲା—ଜାହାର ଜଗୁଗାନରେ ମୁଁ ଆଜି ଉନ୍ନାଦ ହେଇଛି ? କିଏ ସେ ବିଧୁଳ ? କିଏ ସେ ବିରାଟ ? ଅମାବାସ୍ୟାର ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସ୍ଥାର ଆଲୋକସୁତ ମହାମନ୍ତ୍ରଣ ଯାଣୁ । ମୁଁ ମୋର ଇତିହାସ କହୁଛି । ରୂପକଥାର ଉଭୟ ଚରଣ ଦୁଇଟି । ମୁଁ ମତେ ଘଣ୍ଟାପକାଇ ଖାଣି ତେଲ ମୋ ଘଡ଼ାରେ ପରି ପାଉଛି, ମାଗଣା, ଖାଲି ଟିକିଏ ପଶାଣା କରନ୍ତୁ ।

ସମରେନ୍ଦ୍ର ଆସ୍ତେ କାନ୍ଦକଡ଼ର ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ବେଗୁରୁ କିଛି ମିଶନାରୀର ପ୍ରଭୁର ବହି କାଢ଼ିଲା । ଫୋର୍ସିଂକାଉଁ ଧରାଇଲା ଭଳି ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଗେଞ୍ଜି ଦେଲା । ବେଗୁ ଚପଳ ରଙ୍ଗିନ ବଲେଇକଣ୍ଠ ବହି । ଲୋଭ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ଉନ୍ନତର ସବାର ହେଉଛି ।

ଚେଣ୍ଡିରା ହଲିଲଣି । ସମରେନ୍ଦ୍ର ଖାସ୍ତା ମାଗିଲା, ମାତ୍ର ଦଶ ନୁଆ । ଦାମ୍ ଦୁଇଟି । କେବଳ ମନର ନିଷ୍ଠା, ପତିବାଳା ମଉକର ସାମାନ୍ୟ ପଶାଣା । ପ୍ରଥମେ କୁଣ୍ଡିତ ହାତର ମନ୍ଦର ଦଶ ପଇସି ଦଳ ଚାଲିଗାଟି ପରେ ବର୍ଷାର ଝୁପ ଝୁପ ପରି ଅଧିକ କେତେଟି ଦଶପଇସି ବରଷି ଗଲା ।

ତଲା ମେଘ ଚାଲିଗଲା ପରି ଚାଲିବା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଆଉ ସମସ୍ତେ ବି ଚାଲିଗଲେ, ସମ୍ବୋଗ ପରେ ରକ୍ତକ୍ଳାନ୍ତ ଅବଶ ମନ ସଙ୍କଟିତ ହେଲା ପରି ।

ସମରେନ୍ଦ୍ର ଜେନା ପଇସା କେତେଟାକୁ ପକେଟଭିତରେ ଡାକ
ବୁଲଇ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ଦେଲା ପରେ ବନ୍ଧି ହୋଇ ନ ଥିବା ବନ୍ଧଗୁଡ଼ାକୁ
ବେଗ୍ ଭିତରେ ବଢ଼ିଆ କରିବାକୁ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । ଏଇ ଆପାତଃ ଆଲୁଅର
ଫଲ୍‌ସ ଜୁଏଲ ଗୁଡ଼ାକ ଅନ୍ତଃ ସାମୟିକ ସମୁଦ୍‌ଗସ୍ତନ କରନ୍ତି ।
ସମରେନ୍ଦ୍ର ଜାନେ ପୃଥ୍ବୀର ଶାମୁକା-ଶୂନ୍ୟ ଦେହ ଡେଇଁ ଅନ୍ଧାରର
ଅବସ୍ଥା । ସୃଷ୍ଟିର ଅରମ୍ଭ ଅନ୍ଧାରରେ । ବର୍ତ୍ତମାନରେ ଅନ୍ଧାର ଅଛି ।
ଭବିଷ୍ୟତର ଅର୍ଥ ଅନ୍ଧାର । ଅନ୍ଧାର ଏ ଆଦମ ପୃଥ୍ବୀର ମୌଳିକ
ନିଜସ୍ବ । ଅନ୍ଧାରର ଅନ୍ଧକାୟ ବରଗଛ ପୃଥ୍ବୀର ପ୍ରତି ଦ୍ଵାଦିମା ଉପରେ
ଓହଲ ପୋତି ସାରିଛି । ଯୀଶୁ, ବୁଦ୍ଧ, ପରମହଂସ, ସାଇବାବା ବେଳେ
ବେଳେ ଡାହି ଉପରେ କୁରାଡ଼ି ଚଳାଇଛନ୍ତି । ହଣା ଡାହିର ଖଣ୍ଡ
ତଳେ ଜାଅନ୍ତା ଅଗମାନେ ଶୀଘ୍ର ପୁଣି ଆସିବ ବୋଲି ପୃଷ୍ଠପାଥର
ହେଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବୋଧହୁଏ ଶୁଣୁଥିବେ ?

ସମରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ଶେଷରେ ଚାଲୁଛି । ଛାଇର ଡେରା
ଭିତରେ ନିଜକୁ ଟିକିଏ ଲମ୍ବାଇ ଦେଲା । ଝାପସା ଅନ୍ଧାର ଆସି ସାରିଥିଲେ
ବି ଏତେବେଳେଯାଏଁ ଶୋଭନା ଡ୍ରାପସ୍ ଆସିନି । ହୁଏତ କେଉଁ
ସବୁକ୍ଷମୀ କୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀର ବୋକାମି କୁଅ ଭିତରେ କଣ ଖୋଜୁଥିବ ।
ସନ୍ଦେହ ସମରେନ୍ଦ୍ର ନିଜକୁ ଯକ୍ତି ଶୁଣାଇଲା । ଯଦିବା ତା ନ ହୁଏ,
ଅଖିର ଇସାରା ବିକି ହୁଏତ ପାଇଦାର ସୁଯୋଗପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା
କରିଥିବ । ସବୁର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି । ସବୁ କରାଯାଇପାରେ । ସବୁ
ଠିକ୍ । ବଞ୍ଚିବାର ଅଇଡ଼ଓଲେଜି ।

ସମରେନ୍ଦ୍ର ନିର୍ଲିପ୍ତରୂପରେ ଶ୍ରବଣର ଘୋଡ଼ାଗୁଡ଼ାକୁ ଚରିବାକୁ
ପିଟାଇ ଦେଇ ଦିନମାନ ଠିଆ ହୋଇ ବସ୍ତ୍ରୋଢ଼ କରୁଥିବା ଗୋଡ଼ର
ଭଣ୍ଡା ଉପରେ ବିଧା ଚଢ଼ାଉଥା ଲ । ବେକର ଯୀଶୁମୁଖି ପାକା ଉଆସିଲି
ଖୋଲ ଭିତରେ ତାଙ୍କ ପେରେବଲ୍‌କୁ କୁଣ୍ଡେଇ ଅନ୍ୟ ସୁଯୋଗପାଇଁ
ଅପେକ୍ଷା କଲେ ।

ଶୋଭନା ଆସି ଯାଇଛି । ଦିନତମାମ ସେ କାକଟ ମଙ୍ଗଳାଙ୍କ
ସେବାଦାସୀର ଅଭିନୟ କରି ସିନ୍ଦୂରମୁଣ୍ଡି ବେତ ହଲାଇ କଲିଯୁଗ

ଶେଷର ମାଳିକା ଶୁଣାଇଛି । ସବବ୍ୟାଧିର ଡେଉଁରିଆ,
 ସକଟକାରିଣୀ କବଚର କେବଳ ଖର୍ଚ୍ଚାବାବଦକୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବା ଦୁଇ
 କଲେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୁକ୍ତକୁ କାନିର ଭାଳି ସିନ୍ଦୂରଲିପା ଅକର୍ମଣୀଳା
 ଓରଫ୍ ମଙ୍ଗଳାଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିକୁ ବଧେଇ ଜଣାଇ ଧାରଣା ଚଳର ଗେଟି-
 ରଙ୍ଗରେ ବସର୍ଜନ ଦେଲା । ସମରେନ୍ଦ୍ର ପକେଟ ଅଣ୍ଟାଳି ଶୋଭନା
 କାନିର ଚୁକ୍ତ ପାଖକୁ ଦଶପଇସି କେତେଟା ଥୋଇଦେଲା । ମଙ୍ଗଳାଙ୍କ
 ମୂଲ ପାଖକୁ ପାଣ୍ଡୁଙ୍କ ମଜୁରି ।

ଉଏଟିଂ ରୁମ୍ ପାଖ ଖୁଲୁଛି ଦୁଇଟା ଥଣ୍ଡା ଦେଖି ଆଉ ମାଟି
 ଗ୍ରାସରେ ଦୁଇକପ ପାଣିଆ ଚା ପରି ସେ ଶୀଘ୍ର ଫେରି ଆସିଲା । ଗୁଡ଼ିଆ
 ପାଇଁ ବଞ୍ଚିବାର କୋଇଲା । ଟିକେଟ ନ କାଟିଲେ ବି ଆଉ ସ୍ଟେସନ୍‌ପାଇଁ
 ଟିକେଟ ପଇସାଟା ଅଳ୍ପତଃ ସମ୍ମାନପାଇଁ ପାଖରେ ଥିବା ଦରକାର ।
 ତା'ପରେ ପୁଣି କାଲି ସକାଳ ଓଲର ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରୋଗ୍ରାମ ରହିଛି ।

ଶୋଭନା ଲଇଟ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଆସି ଡିଲ ହୋଇଥିବା
 କାଞ୍ଚିଲକୁ ଛୁସ୍ତପ୍ରତାରେ ଟାଙ୍କୁଥିଲା । ଆଉ ସ୍ଟେସନ୍‌ରେ କାଲି ସାହିତ୍ୟକୁ
 ଏକ୍ସପ୍ଲୋଏଟ୍ କରିବାକୁ ହେବ । ସମରେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ବା କବିସୂର୍ଯ୍ୟର
 ଅବତାର ନେବ । ତା'ର କଣ୍ଠରେ ରୋଜଗାରର କିନାସ ରହିଛି ।
 ଶୋଭନା ମାହାଶ୍ୱ କନ୍ୟାର ଅଭିନୟପାଇଁ ଅଭ୍ୟାସ ନେଇଛି ।
 ମଙ୍ଗଳାଙ୍କ ଦେହବଶୀ ରେଲ ପାଇଁ ହୁଗୁଳା ଗୁଡ଼ିର ଦରକାର ଥାଇ-
 ପାରେ, କିନ୍ତୁ ଭଞ୍ଜୀୟ ନାୟିକା ହେବାକୁ ହେଲେ ଡିଲ ବସୋଜକୁ
 ପୁନର୍ଜନ୍ମ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପରମ୍ପରାର ଅଠାକାଣ୍ଡିଆରେ ହାବୁଡ଼
 ଖାଇ ଶୋଭନାର ଡେଣା ସାମୟିକ ନିଷ୍ପ୍ରେୟ ହେଇ ପଡ଼ୁଥିଲା ।
 ସମରେନ୍ଦ୍ର ହାତରେ ଗିଟାରର ତାର ଭଳି ସବୁବେଳେ ବାଜିଲେ ବି
 ବେଳେ ବେଳେ ଛୁଡ଼ିଯିବାକୁ ସେ ଆକାଞ୍ଚିଷା ନେଉଥିଲା । ବିରାଟ
 ଶତାବ୍ଦୀର ଗୁଳା ଭିତରୁ ଗତାୟୁ ପୁରୁଜାତକ ଜନିମାନେ ମଜରୁ ତା'ର
 କାନିକୁ ଟାଣି ଧରୁଥିଲେ । ଶୋଭନା ଗୁଡ଼ିର ସ୍ତମ୍ଭ ଭିତରେ
 କମ୍ପ୍ୟୁଟରର ସାନ୍ଦିକ ଟାପୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଶୁଣି ସେ କେମିତି ଅଫ୍ ପାଇଟ୍
 ଯାଉଥିଲା ।

ସମରେନ୍ଦ୍ର ଶୋଭନାର କାଲୁଆ ମନ ଉପରେ ଉତ୍ତପ ଦେବାକୁ ତାକୁ ଉଦ୍‌ଭବରେ ଚାପିଧରି କହିବାକୁ ଲାଗିଲା—ଶୋଭନା, ଧର୍ମ ଶତାଦ୍ଦୀ ପରେ ଶତାଦ୍ଦୀ ମଣିଷ ସାଙ୍ଗରେ ଭିନ୍ନପଡ଼ିଅ ଖେଳ ତାକୁ ଅସହାୟଭାବରେ ଲୁଣ୍ଠନ କରିଛି । କନାର କଣ୍ଢେଇ ଦାନ ହଲାଇ ମଣିଷକୁ କାବୁ କରିଥିଲା । ତାକୁ ନଃତଇ ଆମେ ବଞ୍ଚିଯିବା । ଆଲୁଅ ଭିତରେ ରସାଦାଟ ଠିକଣା କରି ଅନ୍ଧାରରେ ଖୁଣ୍ଟି କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେହି କେବଳ ଆଲୋକର ଆବଶ୍ୟକତା । ଆଲୁଅ ଅନ୍ଧାରର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ଦୁହେଁ, ପରିପୂରକ ।

ଶୋଭନା, ସମରେନ୍ଦ୍ର ବଞ୍ଚିବାର ବସ୍ତାନ ମୁଣ୍ଡାଇ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ବୋଧହୁଏ ଟେନ୍ ଆସିଗଲା ।

— — —

ନୃପତି

ଏକ ଯେ ରାଜ୍ୟ । ସେ ରାଜ୍ୟର ଜଣେ ରାଜା । ତାଙ୍କ ଜେଜେବାପା ଶ୍ରୀହରୁରଙ୍କ ଅନ୍ତେ ତାଙ୍କ ବାପା ଶ୍ରୀରାମୁଙ୍କର ଗାଦିନସିନ୍ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ପରେ ମାନ୍ୟବର ରାଜାସାହେବ ହସାବରେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବି ଶିରିପା ବରାଗଲା । ତାଙ୍କ ଜେଜେବାପା ଶ୍ରୀହରୁର ଉଆସ ଭିତରସ୍ଥ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତିକ ମୁକ୍ତି ଶାନ୍ତି, ମହଲର ମାଲ ବୋତଲ ଉଠାଇ ସବୁବେଳେ ମସରୁଲ୍ ଥିଲେ । ରାତିରେ ନିଜେ ଅସମ୍ଭାଳ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲାବେଳେ ଅନ୍ତର ମହଲ ଭିତରେ ବନାରସୀ ବାଈର ଛୁଟିରୁ ନିଜେ ଜାଣିଲା ଓହ୍ଲାଇ ତାକୁ ଦରବାସ ନାଚ ନରୁଡ଼ି ଥିଲେ । ପାଟହାଣ୍ଡରେ ଚଢ଼ି, ବାନାବଇରଣ ଉଡ଼ାଇ, ପାଗରେ ପର ଖୋସି, ମହମ ଅଠାରେ ଲମ୍ବା ନିଶକୁ ଗାଲ ଉପରେ ଲଖାଇ ଗଡ଼ର ଯାନିଯାସା, ମେଲା ମଉଛୁବ ମାନଙ୍କରେ ପଟୁଆରରେ ବିଜେ ହେଉଥିଲେ । ସାଙ୍ଗରେ ଥୋକେ ପଛପେଲ୍ ଓ କିଛି ଟହଲିଆଙ୍କ ଛଡ଼ା ଛୁମୁଛୁଡ଼ର ଯୋଡ଼ିବେତ ରଡ଼ି ଓ କାର୍ତ୍ତିଚାନର ଶାଟିଗିରିପାଇଁ କେତେ ଜଣ ବି ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଅବଶ୍ୟ ରହୁଥିଲେ । ଏହି ପଛପେଲ୍, ପାଖଲଗା, ପଥକଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ଦଳ ଶ୍ରୀହରୁରଙ୍କ ମଣୋହି ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ ଯତ୍ନକ୍ଷିତ ନୁହେଁ, ଯଥେଷ୍ଟ କିଛି ମାର ନେଇ ଅଇସି ଉପରେ ବସି ଯାଉଥିଲେ । ଅଧୁନାତନ ଶାଜାସାହେବଙ୍କ ବାପା ଶ୍ରୀରାମୁ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ରେ ବସି ବେଶୀ ଦେଶୀ ଓ ବେଳେ ବେଳେ ବିଦେଶୀ ମଦ ପାଖରେ ନିଜକୁ ବିଶି କର ମୁଲବାଈର ଅନିସା କରିବାରେ ବହୁ ଧମୟ ନିଜକୁ ନିୟନ୍ତ୍ର କରୁଥିଲେ । ଗଡ଼ଇସ୍କୁଲ୍, ରାଜ୍ୟ-ଉନ୍ନୟନ, ଦେଶ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧମିତର ସମ୍ବପତ

ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ବି ବେଶ ମନନା ହେବାକୁ ମଉଁଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ନେଇ ସରସ୍ୱତୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚି କବର୍ତ୍ତ କରାଉଁ ଜନନୀୟାର ଜୟଗାନ ପାଇଁ ଲୋକ ବି ହାବୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ । ଏବଂ ସେମାନେ ସେବାୟତ ହିସାବରେ ନୁହେଁ, ସଦାଶୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଗଣତରେ ବେଶ୍ ଦି' ପଇସା ନେଣ ଦେଣ କରି ପଦସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ବସ୍ତ୍ରବାର ସଥେଷ୍ଟ ସୁବିଧା ପାଉଥିଲେ ।

ସାଂପ୍ରତିକ ଗଜାସାହେବଙ୍କର ହୃଦୟ ଓ ସାମ୍ପେନ ସାଙ୍ଗରେ ପରିଚୟ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଯୁଗ ବାହନ ହିସାବରେ ହାଣ୍ଡା, ଘୋଡ଼ା-ଗାଡ଼ି ପ୍ରାଗଞ୍ଜିତ୍ତ୍ୱାସିକ ସରସ୍ୱତୀ ପରି ସଭ୍ୟତାର ଉପତ୍ୟକା ତଳେ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ଜମାନାର ବାହନ କାର୍ରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । କୁବ, ପାଟି, କମିଟି ମାନଙ୍କୁ ପୁର ମେଲ୍-ଅପ୍ ନେଇ ନାୟକର ଭୂମିକା ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ ବାହାରି ପଡ଼ୁଥିଲେ ।

ସେ ଯାହାହେଉ ଉପସ୍ଥିତ ଗଜାସାହେବଙ୍କ ରାଜତ୍ୱରେ ବର୍ଷେ ରାଜ୍ୟରେ ବର୍ଷା ହେଲାନି । ତେଣୁ ଫସଲ ହେଲାନି । ପରବର୍ଷ ଅସାମୟିକ ଆଶାଘାତ ଅତିବର୍ଷା ଫସଲ ହେବାକୁ ଫୁରସତ୍ ଦେଲାନି । ତା ପରବର୍ଷ ବନ୍ୟା ବିପତ୍ତି ଫସଲକୁ ଭ୍ରଷ୍ଟ ଅବସ୍ଥାରୁ ହତ୍ୟାକଲ । ଅତି ଏକ ଦେଶରେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିଲା ।

ସେ ଅଙ୍କ ବା ସେ ମସିହାର ସେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମ୍ପର୍କରେ ରଚନା ଲେଖିଲେ ମୋଟାମୋଟି କହିବାକୁ ହେବ ସେ କେତେକ ଖାଇବାପାଇଁ ହଇରାଣ ହେଲେ, ଓ ଅନେକ ଖାଇବାକୁ ନପାଇ ହଟହଟା ହେଲେ । ଲୋକେ ତେନ୍ତୁଳିପତ୍ର, ମୁଠିଗାଗ ଖାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେକି ନାହିଁ ସେ ଶିଷୟରେ କୌଣସି ସତ୍ୟମୂଳକ ନିଷ୍ପତି ବଦରଣୀ ନାହିଁ । ହିଂସକୃତା ଶବର କାଗଜବାଲ ଫେଣାଫେଣି କରି କୁଆ ଉଡ଼ିବାକୁ ହୁଆ ଉଡ଼ାଇ ଯେଉଁ ସମ୍ଭାବର ହାତ ବୋମା ସବୁ ଫିଙ୍ଗିଲେ ଲବ୍ଧିଦାୟୀପାଇଁ ସେଗୁଡ଼ାକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଧଡ଼କାଣ ଓ ଅବାନ୍ତର ମିଥ୍ୟା ବୋଲି ସରକାରୀ ପକ୍ଷରୁ ମକଲ ଓ ପ୍ରକଲ ଯୁକ୍ତି ରହିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏ କଥା ମତ୍ତ, ପାଇଲେକି, ଦଡ଼ି, ଗୋରୁଗାଈ, ଗହଣାଗାଣ୍ଡି, ଆସବାସପତ୍ର, ବାହାକୁସନ,

ଲୁଗାପଟା, ଜମିବାଡ଼ି, ଲତ୍ୟାଦି ଲତ୍ୟାଦି ବରାହଦା ପକାଇ
ବା ବନ୍ଧିବଟା କରି ଯେଉଁ କେତେ ଜଣ କିଛିଦିନ ଖାଇବାକୁ ପାଇଥିଲେ
ସେମାନେ ପୋକମାଛପରି ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଗଡ଼ି ନ ମଲେ ବି ମରଣ
ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅଳ୍ପ ବହୁତ ଅବଶ୍ୟ ଚାହିଁଥିଲେ । ପରୁ ଚୁଡ଼ଲ, କିରିଆ ଅଟା,
ଗନ୍ଧିଆ ଜାଇ, କାଣ୍ଡି ତେଲ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ (ସବୋପରି ସମସ୍ତେ ଅତିମାତ୍ରାରେ
ଭେଜାଲ ଥିଲେ) ପ୍ରକୃତିଗତ ବଦମାସି ଯୋଗୁଁ ହଗାବାନ୍ଧର କାତର
କାହାଣୀ ଜନମୁଖରେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିଲା । ମଝିରେ ମଝିରେ
ଖବରକାଗଜମାନଙ୍କରେ ଦଟଣାସମର୍ପିତ କରୁଣ ଚିତ୍ର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ଚିନ୍ତାକୁ
ଭୁରାନ୍ତୁତ କରୁଥିଲା । ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ନିରଳ ଭିକାରୀ ଅପମୃତ୍ୟୁ
ପଟୋ, ଆଦିବାସୀ ହରିଜନ ପଡ଼ାର ଅନାହାସ ପିଲାମାନଙ୍କ କଙ୍କାଳ
ମେଲାର ଦୟନୀୟ ଛବି ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ସ୍ଥାୟୀ ଆଣି ଦେଉଥିଲା ଏବଂ
କଲେସା ବେଗୀର ଭେଲୁ ଉଠିବା ପରି ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର କକୁଆ ଭୟ ରାଜ୍ୟରେ
ରହି ରହି ହାବୁକା ମାରୁଥିଲା । ବର୍ଣ୍ଣନାର ଉପସଂହାରରେ କୁହାଯାଇ-
ପାରେ ଯେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ବଢ଼ିରେ କେହି କେହି ଗୁନୁଆ ହେଇ ଖଣିପହଁସ
ଦେଇଥିଲେ, ଅନେକ ବି ପାଣିତଳେ ପଟୁରୁତରେ ପୋଡ଼ି ହୋଇ
ପଡ଼ିଥିଲେ, ଆଉ କେତେଜଣ ଗଛକୁ କୁଣ୍ଡେଇ ପାଣି ଉପରେ ଗୋଡ଼
ବାଡ଼ାଉ ଥିଲେ ।

ସବୁ ଦୁର୍ଗତ ଅବସ୍ଥାର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚିତ୍ର ରହିଛି । ଯଥା—
ଅଣ୍ଡା ଏବଂ ତରୁ ଯଙ୍ଗେ ମଙ୍ଗେ ଶ୍ରାବଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ଅସୂୟା ଓ ସ୍ୱାଦ
ନଷ୍ଟ, ତାପରେ ସଂଗଠନ, ସନ୍ଧ୍ୟା ସମିତି ଶେଷରେ ବିପ୍ଳବ । ରାଜା
ସାହେବଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜାମାନେ ଶେଷକୁ ମେଲି କଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାସମିତି,
ପୋଷ୍ଟର, ପ୍ରୋପେଗାନ୍, ଧାରଣା, ଦେବଉର ଧୁନ-ନିଆଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ
ସେକ ସେକ ଗରମ କରି ଦେଇଥିଲା । ଯାଯାବର କେନିବାଲ୍ ପିମ୍ପୁଡ଼ି
କଲକୁ ତାଙ୍କର ସେନାପତିମାନେ ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେଇ ଶିକାର କ୍ଷେତ୍ର
ଦେଖାଇ ଦେଲପରି ରାଜ୍ୟର ଓଜନଦାର ଜନନେତା ତଥା ଲୋକପ୍ରାଣ
ସମ୍ପତ୍ତିମାନେ ଶହ ଶହ ହନୁମାନଙ୍କ ଲଙ୍କାଡ଼ରେ କିରାସିନି କନା ଗୁଡ଼ାଇ
ରଜାଙ୍କ ସିଂହଦାର ଆଡ଼କୁ ହୁଛୁଡ଼ାଇ ନେଇଗଲେ ।

ରାଜାସାହେବ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କ ସଉକ ମହଲର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଲଙ୍କାରେ ଏ ‘ହୁମ୍ ମେରା ଭାଇରେ’ ପରବୋଲ ମାଙ୍କଡ଼ପଲ ନିଶ୍ଚୟ ତାଙ୍କର ଲଞ୍ଜର ନିଆଁହୁଳା ଗେଞ୍ଜି ଦେବେ । ଏ ଅସାଧାରଣ ଧୂମ୍ ଧତାକକୁ ମୁକାବଲ କରିବାପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ସେ ଯେତକ ପିଅନ୍ତୁ ତା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକା କେତେ ପେର୍ ପକାଇ ଦେଇ ନିଜେ ହାଠାତ୍ ଅଲୌକିକ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଉଆସ ଭିତରର ବହୁ ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ରାଜାସାହେବ ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସି ନିଜର ସଦ୍ୟଭୁକ୍ତ ମହାନୁଭବତାକୁ ପେଟରୋଗୀ ଭଳି ଭକ୍ ଭକ୍ ବାନ୍ତି କରି ପକାଇଲେ । ସ୍ତୁତ ଜନସମୁଦ୍ରର ବେଳା କଡ଼ରେ ଛୁଡ଼ାହୋଇ ଅଗସ୍ତିଭଳି ହାତରେ ଚକ ବଢ଼ାଇ ବିଶୋଭର ସମସ୍ତ ଅସମ୍ଭାଳ ଢେଉକୁ ଚକ୍ତ କରିବାର କୌଶଳ ରାଜା ସାହେବଙ୍କୁ ବେଶ୍ ମାଲୁମ୍ ଥିଲା । ସେ ଅତି ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଘୋଷଣା କଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ଭଣ୍ଡାରରେ ମହଜୁଦ ଥିବା ସମସ୍ତ ଖାଦ୍ୟକୁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିତରଣ କରିଦେବେ । ସେଥିରେ ଯଦି ଦେଶରୁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଦୁଃଖ ନ ଯାଏ, ସେ ମଧ୍ୟ ଶେଷରେ ଅନ୍ୟ ସ୍ତୁତମାନଙ୍କ ପରି ଅନାହାରେ ଆତ୍ମାହୂତ ଦେବେ । ଦୁର୍ଦ୍ଦୀନ ଜଗାଇମାଧାଇଙ୍କୁ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଅକ୍ରୁଆର କଲପରି ରାଜାସାହେବଙ୍କ ଏବଂବଧ ଅଭବ୍ୟକ୍ତ ଉଦ୍‌କ୍ଷେପ୍ର ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜକୁ ଆୟୁତ୍ କରିଥିଲା । ତାପରେ ଦାନର ରୂପରେଖ ଦେବାକୁ ଯାଇଁ ରାଜାସାହେବ ଘୋଷଣା କଲେ ଯେ ସେ ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଏକ ଦିନର ଖାଦ୍ୟ ଦାନ କରିବେ । ରାଜାସାହେବଙ୍କ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ଗଦ ଶୁଦ୍ଧି ବିପ୍ଳବର ଉଦ୍‌ଫେଶ ତମ୍ପମାନେ ପୋଷା ଗୁଣ୍ଡିଚ ମୂଷାପରି ତାଙ୍କ ଗୁରୁପାଖରେ ଦୂର ଦୂର ଅତି ଗେହ୍ଲାରେ ଆପଣାର ଲଙ୍ଗୁଡ଼ ଚୁଟିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ରାଜାନୁଚକ୍ର ପ୍ରଜାମନେ ତାଙ୍କ ରାଜାଙ୍କୁ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ ଝୁଲଣ ପଦ୍ ଆରମ୍ଭ କରି ରାଜାସାହେବଙ୍କ ମହାମନ୍ତ୍ର ଗାନ କରି ଉଦ୍‌ଗ୍ର ଶାଣ୍ଡନ କଲେ । ରାଜାସାହେବଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଲଙ୍କା ଅଯଥା ଅଗ୍ନିଉତ୍ସବରୁ ସୁସ୍ତୁଷ୍ଟରେ ବଞ୍ଚିଗଲା ।

ପ୍ରଥମ ଦିନର ବିତରଣ ଉତ୍ସବ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ବଣିନ କାର୍ଯ୍ୟର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ରାଜାସାହେବ ନେତୃ ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ କାମନା କଲେ । ଚନ୍ଦନ ସାଙ୍ଗକୁ ବିଞ୍ଚଣାପବନ ପରି

ପ୍ରଜାନୁରଞ୍ଜକ ରଜାଙ୍କର ଏ ପ୍ରକାରର ଲୋକସମ୍ମାନ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ମହାନୁଭବତା ସମସ୍ତଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ତ୍ୱକୁ ପ୍ରାୟ ଉତ୍ତରର ଥଣ୍ଡା ପାଣି ବୋତଲ ପରି ହେମାଳ କରିଦେଲା । ସାଧାରଣ ଚିନ୍ତାର ଧନ୍ଦା ସରିଗଲା ପରେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକମାନଙ୍କୁ ଆଦର କରି ଏକାନ୍ତରେ ରଜାସାହେବ ତାଙ୍କର ମନର କଥା କହିବା ହେଲେ । ସେ କହିଲେ ଯେ, ଯେଉଁମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଠି ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ବିଚାରବନ୍ତ, ବିବେକୀ ଓ ବୁଦ୍ଧିମାନ । ସମଗ୍ର ଦେଶର ସେମାନେ ସାକ୍ଷୀ ସଦୃଶ । ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାକ୍ଷର୍ୟହିଁ ଦେଶର ବୈଧାନକ ଆବଶ୍ୟକତା । ସେମାନଙ୍କର ଯତ୍ନେବା ତାଙ୍କ ଶାସନର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଯୋଜନା । ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦୁଇ ଦିନର ଶାନ୍ତ୍ୟ ପ୍ରତିଦିନ ଦେବେ ଏବଂ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଅଧିକା ବି ଦେବେ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଅଧିକାଟି ସେ ଦେବେ ସେଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସାମାନ୍ୟ ବିଚାର କରିବାକୁ ହେବ । ଗୋଟିଏ ଅଧିକା ସଂଖ୍ୟାକୁ ଦୁଇଜଣ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କୁ ବଞ୍ଚନ ତାଲିକାରୁ ବାଦ ଦେବାକୁ ହେବ । ରଜାଙ୍କର ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରିତି ଥିବାର ଦେଖି ସେମାନେ କୃତକୃତ୍ୟ ହେଲେ ଏବଂ ରଜାସାହେବଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗଦ୍‌ଗଦ ହୋଇ ଗ୍ରହଣ କଲେ ।

ଅଳ୍ପ କେଇଦିନ ଭିତରେ ଦେଶର ଏଇ ପୃଥକ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଦୁଇରୁ ଚାରିଦିନ, ଚାରିରୁ ଆଠଦିନର ପଡ଼ି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା । ବିଭିନ୍ନ ଫରମପରବର୍ତ୍ତନ ସୁବିଧା ଓ ସର୍ତ୍ତର ବୁଝିଆଣି ଜାଲ ସାଧାରଣ ବଞ୍ଚନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅନୁପାତରେ ନାମକୁ କମାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ଅରେ ସାଧାରଣ ଦାନ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୂଯୋଗର କାମ ସରିଲାପରେ ସମସ୍ତେ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ଅଳ୍ପ କେତେଜଣ ଏଣୁ ତେଣୁ କାମର ବାହାନା କରି କେବଳ ଅଟକି ରହିଲେ । ସେମାନେ ରଜାସାହେବଙ୍କୁ ଏକାନ୍ତରେ ସାକ୍ଷାତ କଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ପାଇଁ ସୃକ୍ତିମୁକ୍ତ ଦାବି ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପିତ କଲେ । ସେମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ରାଜ୍ୟର ମହାପରାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାସୀ ସର୍ବମୟ କର୍ତ୍ତା ଓ ଜନ ବିଚ୍ଛୋରଣର ବାଣପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବାରୁଦ ଅଛି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତାନର ତାଲିକାରେ ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ମାନ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହେଉଛି । ସେମାନେ ଗଣ ବିପ୍ଳବର ସଂଗୃହୀତ ଥିଲେ । ସେହିମାନେହିଁ ତାଙ୍କର

କମିଆ ଓ କୌଶଳ ଦ୍ଵାରା ନିଜକୁ ମରିବାକୁ ଦେଇ ସାଧାରଣ ଦାନରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବିନା ବିପ୍ଳବରେ ବଞ୍ଚିତ କରୁଛନ୍ତି । ଜନତାତନ୍ତ୍ରକୁ ଖୋଲାଉବା ପାଇଁ ପଦ୍ମତୋଳାର ପଦ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଗଢ଼ିତ ରହିଛି । ଏବଂ ସେମାନେ ଆବହମାନକାଳରୁ କେଳାଗିରି କରି ଆସିଛନ୍ତି ଓ ଅନାଦି କାଳପାଇଁ କରିବେ ମଧ୍ୟ । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ ବିରୁରର କଥା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଶେଷ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରତା ରହିବା ଏକାନ୍ତ ଉଚିତ । ରାଜାସାହେବ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସର୍ବତୋଭାବେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବୋଲି ହଠାତ୍ ଅନୁଭବ କଲେ । ଏବଂ ତତ୍ପ୍ରଶାନ୍ତ ଉକ୍ତ ଉନ୍ନତ ଉପଦେଶକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବାକୁ ରାଜ ହୋଇଗଲେ । କିନ୍ତୁ ବିନିମୟରେ ତାଙ୍କର ନିବେଦନ ଜଣାଇ କହିଲେ ଯେ, ସାଧାରଣ ବଞ୍ଚନ ପ୍ରାୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବନ୍ଦ କରି ଦେବାକୁ ହେବ । ରାଜାସାହେବ ଅତି ସରୋପନରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ଵାସ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ରାଜଭୋଗର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ସେମାନଙ୍କୁ ରାଜକୀୟ ଜୀବନଯାପନ ପାଇଁ ସର୍ବବ୍ୟୟ ସୁବିଧା ଦେବେ ।

ତାପରେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସମ୍ମାନମୟଙ୍କ ପାଇଁ ଶାନ୍ତ୍ୟର ମେନୁ ବଦଳିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଭାତରୁ ପଲଉ, ପଲଉରୁ ବିରିଆନି ହମରେ ଉଠୁ ଉଠୁ ବୋତଲ, ଗ୍ଲାସ ଓ ଗାୟିକା ପାହାଚ ଉପରେ ରାଜାସାହେବ ସେମାନଙ୍କୁ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେଲେ । ଏହା ଭିତରେ ସେ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଅତି-ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କୁ ଧରିନେଇ କଳାତମ୍ପା ଶୁଂଘାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ମେଣ୍ଟାପଲ ପାଲଟାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ଅତିମିଠାର ଲଲ ଲଲ ସିରାବୋତଲ ମାଡ଼ିଧରି ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁକୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବାନ୍ଧି ପକାଇଥିଲେ । ଖାଇବାବିନା ଲୋକମାନେ ଆଗପରି ଦିନକୁ ଦିନ ମରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଲୋକମାନଙ୍କ ମୁହଁ ଓରଫ ସେମାନଙ୍କ ସେନାପତିଙ୍କର ଥୋମର୍ଶକୁ ମଦମାଂସ ମାଇକିନାର ଶକ୍ତି ରସିରେ ଜବରୁ କରିଦେଇ ରାଜାସାହେବ ଜନସମାଜର ମହାମାନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଜଡ଼ଭରତ କରିଦେଇଥିଲେ । ଏହି ମୁକ୍ତ ବିଜ୍ଞାନେ ରାଜାସାହେବଙ୍କ ମହାମାନ୍ୟର ପତ୍ନୀ ଶବକୁ ମାରବରେ କାନ୍ଦେଇ ଚାଲିଥିଲେ । ଏହି ଛୁଟିମୁଗ୍ଧ କୁକୁର-ଲୁଲୁକୁ ବାହାରର ମୁକ୍ତ ହମଲକୁ ମୁକାବଲ କରିବା ପାଇଁ ଜଣାଇ ଦେଇ

ରୁଦ୍ଧ ଦ୍ଵାର ଭିତରର ଡିନଲପ୍ ଗଦି ଉପରେ ସାମ୍ପେନର ଡାଗୁ
ଉତ୍ତେଜନାରେ ଉନ୍ମୁତ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରଜାପ୍ରାଣ ରାଜା ସାହେବ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ
ଖ୍ୟାତସମ୍ପର୍କୀ ରୂପସୀ ନର୍ତ୍ତକୀର ଗୁଡ଼ିକୁ ଚପିଧରିଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋତାମ
ଶୋଲୁଥିଲେ । ବାହାରର ତାଲିମକରା ଜଗୁଆଳ କୁକୁର ପଂଝାକ
ସର୍ବଶ ନାଚ ଓ ସଲମ ଠୁଙ୍କିବାର ଠାଣି ଓ ଠାର ଅଭିନୟ କଥା ଭବି
ରଜାସାହେବ ଖୁବ୍ ପାଟିକରି ଠୋ ଠୋ ହସି ଉଠିଲେ ।

ସେ ଉଚ୍ଛଟ ହସରେ ହଠାତ୍ ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ମୁଁ
ଶୋଇଥିଲି ଓ ସ୍ଵପ୍ନର ଏତେ ଲମ୍ବା ରଜାଘର କାହାଣୀଟାକୁ ମୁଁ ମନେ
ମନେ ପୁଣି ଥରେ ପଇଟାଇ ନେଲି ! ମୋ ମୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ଖବରକାଗଜ
ଗୁଡ଼ାକ ଖେଳା ମେଳା ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ ସଫ୍ଫରଣ
ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ଖବରକାଗଜମାନଙ୍କର ପୃଷ୍ଠାପୂର୍ବକ କଳାମାନଙ୍କର
ସରଳରେଖା ସବୁ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ଶୋଇବା ଆଗରୁ ଖବରକାଗଜ
ଉପରେ ଟିକିଏ ଆଖି ପକାଇ ମୁଁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ମୁଁ ଉଠିପଡ଼ି
ଖବରକାଗଜ ଗୁଡ଼ାକ ଟାଣି ଆଣି କଟାଣ ଆଖିରେ ଛବିଗୁଡ଼ିକୁ ମଟମଟ
ରୁହିଁ ରହିଲି । କଳାଳର ଭୂତମାନେ ହାତରେ ରକ୍ତପିଆ ସଢ଼େଇ ଧରି
ମୋଟା ମୋଟା ମାଂସଲ ଦେହରେ ରକ୍ତ ପାଇଁ ସେମିତି ତାଙ୍କର ଶୁଣିଲା
ଓଠକୁ ସେମାନେ ଚୁଟୁଛନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଖବର କାଗଜ ଉପରୁ କଳାଳ
ଦଳ ଫକ୍ ଫାକ୍ ଆଗକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ମୋ ହାତକୁ ମୁଠାଇ ମୋତେ
ଝିଙ୍କି ଝିଙ୍କି ସେମାନେ ଝୁଙ୍କି ଝୁଙ୍କି ଯାଉଥିଲେ ।

ରକ୍ତ ସରିଯାଇ ନ ଥିଲା । ରକ୍ତରେ ସ୍ଵାଭାବିକ ଅନ୍ଧାର ଉପରେ
ଏ ରଜାଘର କାହାଣୀର କଳା କଟିକଟି ବକଟ କାରସାଦି ଅଧିକ
କଳାର ବହୁଳତା ପୋଛ ଦେଇ ରକ୍ତଟାକୁ ଅତି ମାସାରେ ଭୌତିକ
କରି ଦେଇଥିଲା । ମୁଁ ଅନ୍ଧାରର ଅରଣ୍ୟ ମଝିରେ ଝିଙ୍କା ଖାଇ କଳାଳ
ଭୂତମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦୌଡ଼ୁ ଦୌଡ଼ୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛର ମୋଟା
ମୋଟା ପିଆମାନଙ୍କୁ ହାବୁଡ଼ି ପଡ଼ିଥିଲି । ମୋଟା ମୋଟା ସିଅର ଅତି
ମୋଟା ଚକଡ଼ା ଚକଡ଼ା ଗଛମାନେ ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ଗଛ ମେଲଇ ତାଙ୍କ
ସରହଦ ସୀମାରେ ଅନ୍ଧାରକୁ ଚକ୍ଷୁଟି ଚକ୍ଷୁଟି କାନ୍ଦୁ ଲଦୁଥିଲେ । ମୁଁ
ସେ କାନ୍ଦୁର ଫାଟ ଭିତରେ ଆଖି ଗଲାଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଲି । କାନ୍ଦୁମାନଙ୍କ

ପଛପଟରେ ଅନ୍ଧକାରର ବେତବଣ ଭିତରେ ଏଠିସେଠି ଡାଆଁଣୀ ଆଲୁଅ ସବୁ ଆସେ ଆସେ ଧପ୍ ଧପ୍ ହୋଇ ଜଳ ଉଠିଲା । ଆସୁ ଆସୁ ନିଆଁର ଅଗସ୍ତ୍ୟ ଉପରକୁ ଉପରକୁ କେନା ମାରିଲେ, ସେ ନିଆଁର ଗୌଡ଼ିତ ମଝିକୁ ସମା, ଦାମା, ଟମ୍, ହେରି, ଇଏ, ସିଏର କଙ୍କାଳ ଭୂତମାନେ ପକ୍ଷ୍ପାକ୍ ଝାମ୍ ମାରିଲେ । ସେମାନେ ନିଜକୁ ଲଗୁଆଣି କରି ନିଆଁ ପିଛାଇ ଦେଇ ମୋଟା ମୋଟା ଅନ୍ଧାରବାଲା ଗଛମାନଙ୍କ ମୂଳରେ ହୁପାମାରି ଗଛର ଡାଳକୁ ନିଆଁ ଧସାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ମୁଁ ମୋ ଆଗର ଅନ୍ଧାରର କାନ୍ଥକୁ ଏକ ଖେପାକେ କୃପପତି ପାଇକନ୍ତୁ ଭଡ଼ି ସେ ବଣପୋଡ଼ିର ରଥଯାତ୍ରା ଉତ୍ସବରେ ଧ୍ବଂସ ନୟଦୋଷର ରଥଦଉଡ଼ିକୁ ଜାବୁଡ଼ି ପରିଲି ।

ରାତି ପାହି ଯାଇଥିଲା । କଳା ଦିଗ୍‌ବଳୟର ପାକସ୍ଥଳୀ ଫଟାଇ ଲାଲ୍‌ସୂର୍ଯ୍ୟର ଶିଶୁ ‘ସନ୍ଧ୍ୟାସି ସୁଗେ ସୁଗେ’ର ପଞ୍ଚଜନ୍ୟ ପୁକୁଥିଲା ।

ମଧୁମକ୍ଷିକା ।

ପୌରସତ୍ତ୍ୱ ଚରଣରୁ ମାଣ୍ଡୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓରଫ୍ ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ
ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ମମୂର୍ତ୍ତନା ଦିଆଯାଉଛି । ସହରର ଧନସମ୍ପାତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
କର୍ମାକଟର ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ସର୍ବସାଧାରଣରେ ପାଣ୍ଡୁବାବୁ ବା
ପାଣ୍ଡୁ ପଟ୍ଟନାୟକର ପରିଚୟ ଧରି ଛୁଆଁ ବଢ଼ିଯାଏଁ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ
ଭୟ, ଭକ୍ତି, ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ ଅଲବଚ ଆଦାୟ କରି ମାନମାୟ ହୋଇଛନ୍ତି ।
ରଜାରଜୋଡ଼ା ଉଆସର ଖାନଦାମା ପେଟରା ପେଟରୁ ଥରକୁ ଥର
ଝିଲମଲ ପୀତାମ୍ବର ବାହାରିଲା ପରି ପାଣ୍ଡୁବାବୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ପେଡ଼ିରୁ
ଅତିମାନବର ହରେକ ଦାମୀ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ସରଞ୍ଜାମ ବାରମ୍ବାର ବାହାର
କରି ସେ ସହରର ସମସ୍ତ ସମକକ୍ଷକୁ ବହୁ ପର୍ବର ପକ୍ଷ ଖୋଲି
ଶେତନାୟ ଶ୍ରବଣେ ଖର୍ବୀକୃତ କରିଛନ୍ତି ଓ ଅଞ୍ଚଳର ଅପୂର୍ବ ଗର୍ବର
ସମାବୃତ ଓ ସାମଗ୍ରୀ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । କୁକୁରର ମୁଣସାଥୁ ଠାକୁର-
ମାନଙ୍କ ଉପରେ ମନ୍ଦର ତୋଳାଇ ଶିଶୁରଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପୁଅ ରୂପେ
ସହରର ସମ୍ମାନ ନେଇଛନ୍ତି । ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ପ୍ରୟତ୍ନ ଲବନର ସୌଧ
ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ସହରର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ମହାସଭା ମାତୃ ଆଶୀର୍ବାଦର ଅକ୍ଷୟ
କବଚ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ ଦୁର୍ଗାନନ୍ଦନ ରୂପେ ତାଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦିତ କରିଛନ୍ତି ।
ମାଛବୃଷ ପାଇଁ ଏକାୟକ ପୋଟେ ଖୋଳାଇ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ବିଶୋଭିତ
ଅଞ୍ଚଳର ବୁଦ୍ଧିଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରମ ସଂସ୍ଥାନ କରି ବିଚକ୍ଷଣ ସେବା
ସଙ୍ଗଠନ ଓ ପରମ କାରୁଣିକ ବିଶେଷଣରେ ଆପଣାକୁ ବିମଣ୍ଡିତ କରି
ସ୍ୱସ୍ତି ବାଚନ ଶୁଣାଇଛନ୍ତି ।

ରତ୍ନଗର୍ଭ ପାଣ୍ଡବାବୁଙ୍କ ପେଣ୍ଠୋର ବାକ୍ସରୁ ପ୍ରତିଭାର ଏକ ନୂତନ ମାଣିକ୍ୟ ହଠାତ୍ ଜଳ ଉଠି ସମଗ୍ର ସହରକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରୁଛି । ସହର ଆଜି ପ୍ରମୁଦ ଭୋଇ । ପାଣ୍ଡବାବୁ ଜଣେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର କରକର୍ମୀ ସୁଗାନ୍ଧକାଣ୍ଡ କବି ମଧ୍ୟ । ତାଙ୍କର ‘ମଧୁମକ୍ଷିକା’ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ପରେ ଭୁବି ଭୁବି ପ୍ରଶଂସା ଦେଶର ସମ୍ବାଦପତ୍ର ମାନଙ୍କରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯାଇଛି । ଉପରେ ତାଙ୍କର ଅଜସ୍ର ବିଜୁଳି ଶକ୍ତି ମହଜୁଦ ରହିଛି । ଉପରେ ନାଲି, ନେଲି ହରେକ ରଙ୍ଗର ଡ୍ରମ୍ ଶଙ୍ଖି ନାନା କସମର ଆଲୁଅ ସେ ବିନା ଆୟାସରେ ପରସି ପାରିବେ । ସବୁ ପ୍ରଭୁ କୃପା । ପାଣ୍ଡବାବୁ ଭଲ ବରପୁତ୍ର ଉପରେ ପ୍ରଭୁ ଯଦି କୃପାବାର ନ ଡାଳିବେ, ଆଜିର ଶଙ୍କର ଦୁନିଆରେ ସ୍ୱପ୍ନ ସେ ନିପାଣିଆ ହୋଇ ମରିବେ । ‘ମଧୁମକ୍ଷିକା’ର ମହାକବି ପାଣ୍ଡୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ପୌର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଆଜି ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କରବାକୁ ପୂଜ୍ୟ ପୂଜାର ଆୟୋଜନ କରୁଛି । ଏହି ସଭାକୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ଅକ୍ଷୟସଖା ବୁଦ୍ଧିଶାଳୀ ଅଭିଧିମାନଙ୍କର ସମାଗମ ହୋଇଛି । ସହରର ସମ୍ମାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ପୁଲମାଳଠାରୁ ଅଭିଧିମାନଙ୍କର ପାନପାତ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରର ଯୋଜନା ଓ ଆୟୋଜନ ପାଣ୍ଡବାବୁଙ୍କ ପରିଚାଳନାରେ ଯେ ସମାହିତ ହେଉଛି, ଏକଥା ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ପୌରସଭାର ସଦସ୍ୟଙ୍କଠାରୁ ଫାଶା ଦୋକାନର ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ସଂସ୍କୃତି ବ୍ୟକ୍ତି ପାଣ୍ଡବାବୁଙ୍କ ଦାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବହତ ଅଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଗୋଟିଏ କଥା, ପାଣ୍ଡବାବୁଙ୍କ ମହାନୁଭବତା ପାଇଁ ସବୁକିଛି ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ।

ସଭାମଣ୍ଡପର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ପାଣ୍ଡବାବୁଙ୍କର ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ସୁସଜ୍ଜିତ ଚୈତନ୍ୟର ଅବସ୍ଥାପନା କରାଯାଇଛି । ମଣ୍ଡପର ଅଗ୍ରଭୂମିରେ ‘ମଧୁମକ୍ଷିକା’ ପୁସ୍ତକ ରୂପାର ବ୍ୟାସାସନ ମଣ୍ଡିତ କରି ଧନ, ଦୀପ, ପୁସ୍ତକ ପରିସର ଭିତରେ ସଜ୍ଜା ପିତ ହୋଇଛି । ‘ମଧୁମକ୍ଷିକା’ର ମୁଦ୍ରଣ ପରିପାଟୀ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଏକ ବିସ୍ମୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଏପରି ବନ୍ଧୁ ଓଡ଼ିଶାରେ କାର୍ତ୍ତିକ ସମଗ୍ର ଭାରତରେ ବି ଏବେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନାହିଁ । ବନ୍ଧର ମୁଦ୍ରଣ ପାଇଁ ପାଣ୍ଡବାବୁଙ୍କୁ ଭାରତ ତଥା ଭାରତ ବାହାରର ବିଭିନ୍ନ

ସାହିତ୍ୟିକ ସସ୍ଥା ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଅନ୍ୟତମ ପରୁଣ ହଜାର ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ କରିବାକୁ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ବହିର ପ୍ରକାଶନ ତାଙ୍କ କଳାପ୍ରେମୀ ପ୍ରାଣର ଏକ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ପରିପ୍ରକାଶ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ବୟାନ କରି କୃତକୃତ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ପ୍ରାନ୍ତର ଜଣେ ବଣିଷ୍ଠ ଶିଳ୍ପୀ ବହିର ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟର ପରିକଳ୍ପନା କରିଛନ୍ତି । ଜର୍ମାନୀର ଦୁଇଜଣ କୃଷି କଳାକାର ସେ କଳ୍ପନାକୁ ରଙ୍ଗର ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି । ଭିତରର ପୃଷ୍ଠାମାନଙ୍କର ସାଜସଜ୍ଜା ଭାରତର କେତେକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତୁଳୀଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସମାହିତ ହୋଇଛି । ଭାରତ ଓ ଭାରତ ବାହାରର ପଦସ୍ଥ ପ୍ରଖ୍ୟାତଯଶା ଲେଖକମାନେ ‘ମଧୁମକ୍ଷିକା’ ଓ ତାର କବିଙ୍କ ଉପରେ ବହୁ ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ଲେଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯୌର ସସ୍ଥା ତରଫରୁ ତାହା ମଧ୍ୟ ଏକ ପୁସ୍ତକ ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ସଭା ମଧ୍ୟରେ ସେ ପୁସ୍ତକ ବିତରଣ କରା ଯାଇଛି ।

ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଯୌରସଭାର ଚେଆରମେନ୍‌ଙ୍କ ମାନପତ୍ର ପାଠପରେ ସାଞ୍ଜ ଭଳି ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏକ କାବ୍ୟିକ ପରମ୍ପରାରେ ବହୁମୂଲ୍ୟର ପଟ୍ଟବନ୍ଧ ପାଣ୍ଡୁବାବୁଙ୍କୁ ରୌପ୍ୟ-ପାତ୍ରରେ ଅର୍ପଣ କଲେ । ଆଗତ ବିଦ୍ୟାରଥୀଙ୍କ ତଥ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଅଭିଭାଷଣ ସାଧାରଣଙ୍କୁ ଖଟା ଖଟା ଲଢ଼ିଲେବି ପାଖରୁ ଗମିଆସୁଥିବା ମାଂସରନ୍ଧାର ମିଠା ମିଠା ବାସ୍ନା ସେମାନଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ରଖିଥିଲା । ବହୁଭକ୍ତଙ୍କ ଫୁଲମାଳରେ ଦେବବିଗ୍ରହ ଲୁଚିଗଲା ପରି ବହୁତାଳିତ ଭିଡ଼ ଭିଡ଼ରେ ଅଭିଭାଷଣମାନେ ପ୍ରାୟ ହଳି ହଳି ଯାଉଥିଲେ ।

ସଭାମେଣ୍ଡରେ ମବାନେଷ୍ଟର ବରଗଛର ମିଥ ଉପରେ ଗଛର ଗଣ୍ଡିରେ ପିଠି ଲଦି ଲେକଟିଏ ବସିଥିଲା । ପ୍ରକଟକଳ୍ପ ଓ ବେଳ ପାଖର ଛୁଡ଼ା ଅଳ୍ପ ସମା ମଞ୍ଜାରି ଖଣ୍ଡିକ ଗରମ ହବାକୁ ଦେହରୁ କାଢ଼ି ପରିବାକଣା ମସିଆ ବେଗ ଭିତରେ ଗଢ଼ିଭୁଜି ସାଜିତ ରଖିଲା । ସେ ସବୁ ଶୁଣୁଛି କି କିଛି ଶୁଣୁନି, ତା ପାଖରେ ବସିଥିବା ଭିକାରୀମାନେ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନଥିଲେ । ମସ୍ତକର ବଡ଼ ବଡ଼ ବାବୁମାନଙ୍କ ଭାଷଣ ଭଳି ସେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବବ୍ୟାଧି ନୋହ ପଡ଼ୁଥିଲା । କଳାହାଣ୍ଡିଆ ମେଘପିଣ୍ଡାରେ ବିଜୁଳର ସାମୟିକ ପଦ୍ମ ଓ ପରେ ପରେ ଫଳସୀ

ବର୍ଷାର ସୁଖ ସୁଖ ବାରିପାତ ପରି କେତେବେଳେ କେମିତି ତାର ବିଷାଦ-
ବିଧାନ ମୁହଁ ଉପରେ ଅଳ୍ପ ହସ ଚମକ ଉଠୁଥିଲା, ସୁଖି ବେଳେବେଳେ
ଆଖିରେ ପାଣି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ତଳକୁ ଛୁଟିକି ପଡୁଥିଲା । ମାଂସ ଓ
ମସଲର ସାଦୁକଣ ଗଛ ଭିକାରୀମାନଙ୍କୁ ବେଶୀ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ କରୁଥିଲା ।
ସେମାନେ ନାମସୁଧାମନ୍ତ୍ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟପ୍ରମାଣ ଭକ୍ତଙ୍କ ପରି ତାଳ, ମାନ, ଲସୁ
ଭୁଲି ତାଳି କୁଡେଇବାରେ ଲାଗିପଡୁଥିଲେ । ଲୋକଟି ଥରେ ସୁଦ୍ଧା ହାତ
ଉଠାଇ ଗୋଟାଏ ବି ତାଳ ମାରିଲାନି । ପାଖର ଭିକାରୀମାନେ ଧରିନେଇ-
ଥିଲେ, ଗଛମୂଳରେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗ ଭିକାରୀଟି ଘୁଞ୍ଚା ଓ କାଲ, ନ ହେଲେ
ତା ମୁଣ୍ଡ ଗୋଲମାଲ ।

ବହୁ ଶ୍ରବଣ, ଅନେକ କରତାଳି, ଅଜସ୍ର ଆନନ୍ଦ ଭିତରେ ସଭା
ସରିଲା । ଅତିଥିମାନଙ୍କ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ପରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଚର୍ଚ୍ଚା ବି
ସରିଲା । ଭିକାରୀମାନେ ଠେଲପେଲ ହୋଇ ଭଜା ଫୁଟା, କୁଜାମୁଜା
ଏଲମୁଲସୁମ ବାସନ ସବୁ ସଜାଇ ବସିଲେ । ଲୋକଟି କିନ୍ତୁ ଗଛ
ମୂଳରେ ସେଇମିତି ବସିରହିଥିଲା । ଗଛର ବକଳା ଆଂଶୁରେ ପିଠି ଭିତ୍ତି
ଦେଇ ପିଠି ପୋଡ଼ିବାରୁ ସେ ଉଠିପଡ଼ି ଗଛ ମୂଳରେ ଠିଆ ହୋଇ ଆଗ
ପରି କେବଳ ଅପେକ୍ଷା କଲା । ବେଳେ ବେଳେ ନାକରୁ ଗୋଟାଏ ଲେଖା
ଲମ୍ବା ନିଶ୍ୱାସ ବାହାରି ଯାଇଁ ତାକୁ ସଜୁଚିତ କରିଦେଉଥିଲା । ପାଣୁବାବୁ
ବୋଧହୁଏ ନିଜକୁ ଟିକିଏ ଖୋଲା ପବନରେ ହାଲୁକା କରିବା ପାଇଁ
ପଦାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଭିକାରୀମାନେ ହଠାତ୍ ଏକାସାଙ୍ଗରେ ଶିଆଳ
ଭୁକିଲା ପରି ସେ ଯାହାର ସାହିତ୍ୟ ଦେଇ ପ୍ରଶଂସା ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା ବାନ୍ଧୁ
କରି ପକାଇଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୁହାଇଲା ଭଳି ବ'ପଦ କହି ଖାଇବାକୁ
ଦେବାର ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ପାଣୁବାବୁ ଆଗକୁ ଚାଲିଲେ । ବହୁ
ବ୍ୟସ୍ତତା ପରେ ତାଙ୍କୁ ଅଶ୍ରୁସ୍ଥି ଲାଗୁଥିଲା । ସେ ନିଶ୍ଚିତ ଆବରଣ ଆଡ଼କୁ
ଆଗେଇ ଆସିଲେ ।

ଲୋକଟି ତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କଲା । ଝାସ୍‌ଝା ଆଲୁଅ ଭିତରେ
ପାଣୁବାବୁ ତା' ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହି ପକାଇଲେ—“କିଏ ? ଭାବତ୍ରାସୀ !
ତୁମେ ବୋଧହୁଏ ଖାଇଯାଉଛ ?”

ଲୋକଟି ଅତି ନମ୍ର ଓ ବହୁ ବ୍ୟର୍ଥର ସ୍ଵର ନେଇ କହିଲା—
‘ଆଜି ପରା କହିଥିଲ ସବୁତକ ଦେଇଦେବା ପାଇଁ । ଘରର ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲା
ବେଗମ ।’ ପାଣୁବାବୁ ପରକଟରୁ ପାଞ୍ଚଟି ଟଙ୍କା ତା’ ହାତରେ ପକାଇ
ଦେଇ ଆଗକୁ ବହକ ଯାଉଁ ଯାଉଁ କହିଲେ—‘କାଲି ଆସ ବୁଝେବା ।’

ଭବଗ୍ରାସ୍ତ୍ରୀ ପାଞ୍ଚଟି ଟଙ୍କା ଧରି ଗୋଡ଼ ଉଠାଇଲା । ଡେରି
ହୋଇଯାଉଛି । ଦୋକାନ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ସେ ହସାବଟା କରିନେଲା ।
ଗୁଜଲ ହ’ କଲେ ଭିନଟଙ୍କା । ସ୍ତ୍ରୀର ମୁଣ୍ଡ ମାସେ ହେଲା ବରୁଣ । ସେ
ଆଜି ଅସମ୍ଭାଳ ହେଉଥିଲା । ଆଉ ସବୁ ପାରିବନି, କୁଅ ପୋଖରୀକୁ
ଡେଇଁପଡ଼ିବା ବୋଲି ବାହୁନି ବାହୁନି କାନ୍ଦୁଥିଲା । ଅନ୍ତତଃ ତା’ପାଇଁ
ନୋହଲକିନ୍ତ ପରିଶ ପଇସା । ନିଜର ପେଟ ବେଦନା ତାକୁ କାବୁ
କରିପକାଉଛି । ବାଇସୋଡ଼ା ପରିଶ ପଇସାର । ଘେ ହେଲା ଭିନଟଙ୍କା
ଭେଣ । ଅଳ୍ପକିଛି ଶସ୍ତା ପରିବା । ମାର୍କେଟରେ ପରିବା ଦୋକାନ ଉଠିବା
ଉଠିବା ବେଳ ହେଲାଣି । ପୋକା ବାଇଗଣ, ଫଟା ଟମାଟୋ ଅଳ୍ପ
ପଇସାରେ ଅନ୍ତତଃ ଦିନକ ଗୁଜୁଗଣ ପାଇଁ ମିଳିଯିବ । ଦଶ ପଇସାର
ଶାଗ ମଞ୍ଜି ତ ନିଶ୍ଚୟ କରିବ । ଶାଗ କଅଁସଟା ହାଣିଯାଉଛି । ବର୍ଷା
ହୋଇଗଲେ ଅସୁବିଧା ହେବ । ବାକି ଅବଶିଷ୍ଟ ପଇସାରେ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ
କିଛି ଚେନାଚୁର, ବାସ୍ । ଭବଗ୍ରାସ୍ତ୍ରୀ ଫୁର୍ତ୍ତି ଫୁର୍ତ୍ତି ଚାଲିଲା ।

ଭବଗ୍ରାସ୍ତ୍ରୀ ବଜାର ସଉଦା ସାରି ଘରକୁ ଫେରୁଥିଲା । ବଜାର
କଣିକାର ଅନୁଷ୍ଠିତ ଅବସ୍ଥାର ଦଉଡ଼ିଗଣ୍ଡି ମନ ଉପରୁ ତା’ର ହରୁଲ
ଯାଇଥିଲା । ସେ ବେଗ୍ ଭିତରେ ହାତ ପୂରାଇ ଦେଖିନେଲା—ଗୁଜଲ,
ପରିବା । ପକେଟ ଅଣ୍ଟାଳି ପରଖି ନେଲା—ଔଷଧ, ବାଇସୋଡ଼ା, ମଞ୍ଜି,
ଚେନାଚୁର । ବେଣ୍ଟ, ସବୁ ଅଛି । ତା’ର ପସାଫିଟା ମନ ଖେଳୁଆର
ବାହୁସ ପରି ରସ୍ତା କଡ଼ର ଦୁବସିଆ ଅତଡ଼ା ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ଗଲା ।
ପାଣୁବାବୁ ଆଜିକୁ ମିଶାଇ ତିନି ଛେକରେ ପନ୍ଦର ଟଙ୍କା ଦେଲା । ଆହୁରି
ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା । ନାଃ, ସେ ଦେବନି । ସେ ବି ଆଉ ମାଗିବନି ।

‘ମଧୁ ମଣିକା’ । ହଁ ଠିକ୍ କଥା । ମହୁମାଛ ଫୁଲରେ ଶୁଣୁ ପୁରାଇ
ନିଜର କଲ୍ଲଗତ କୌଶଳ ଦ୍ଵାରା ଫୁଲର କେଶରରୁ ମହୁ ଓଟାରି ଆଣେ ।
ଧୂଉଁ ଧୋକାବାଜ ମଣିଷ ତାକୁ ଲୁଟି ନେଇ ଉପଭୋଗ କରେ । ସ୍ତ୍ରୀର

ଯନ୍ତ୍ରଣା, ପିଲଙ୍କ କାନ୍ଦଣା, ସବୁ ଆନ୍ତର୍କର ଦେଇ ନିଜକୁ ଅମଣିଷ କରି,
 ଭାବନାର ନିର୍ଦ୍ଦାସକୁ ଟୋପା ଟୋପା କରି କଲମ ଅଗରୁ ନଗାଡ଼ି ନଗାଡ଼ି
 ତନିମାସ ଶୁଣିରେ ପେଟକୁ ଚପି ଚପି ସେ ‘ମଧୁ ମସିକା’କୁ ସୃଷ୍ଟି
 କରିଥିଲା । ପୁଣି ଜଣେ ଅସହାୟ ମଣିଷ ପରି ପିଲକବିଲଙ୍କ କଷ୍ଟ
 ସହି ନପାରି ପାଣୁବାବୁଙ୍କ ହାରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ପାଣୁବାବୁ ପରମ
 କାରୁଣିକ ତଥାଗତଙ୍କ ଭୂମିକା ନେଇ ପାଣ୍ଡୁଲପିଟିକୁ
 ରସ୍ତାରେ ମାଳୀ ଫୁଲ ଭେଟି ଦେଲା ପରି ଏଇମିତି ରଖିନେଇ
 କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ । ପାଣ୍ଡୁଲପିଟିର
 ପ୍ରସ୍ତା ଦେବାର ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱକୁ ବି ପିଲଙ୍କର ଭୋକିଲା ମୁହଁ ପାଇଁ
 ଅସହାୟ ଭାବରେ ବିକଦେଇ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ମାତ୍ର ହାତରେ ଧରି ଦରକୁ
 ଫେରିଥିଲା । କଣ୍ଟାବୁଦାରେ ମୁହଁ ଗେଞ୍ଜିଦେଇ ବାହୁଗର ମୁହଁ ଖଣ୍ଡିଆ
 ହେଲପରି ଭାବଗ୍ରାସ୍ତର ମନ ଚିରି ହେଇଯାଇଁ ହୁ ହୁ ହୋଇ
 ପୋଡ଼ିଉଠିଲା । ହଠାତ୍ ସେ ଝୁଲି ପଡ଼ିଲା ଓ ରସ୍ତାର ଅଧାପୋତା ପଥର
 ଛେଦାଟା ତା’ ବୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳର ନିଖଟାକୁ ଅଧା ଉଠାଇ ଦେଲା । ସେ
 ରକ୍ତାକ୍ର ହୋଇ ପାଟି କରି ଉଠିଲା—ନାଃ, ସେ ଆଉ ସାହିତ୍ୟ କରିବନି ।
 ତାର ସ୍ୱଚିତ ମହକୁ ପାଞ୍ଚଦଶ ଟଙ୍କାର ଶସ୍ତା କୁଟା ନିଆଁ ଗେଞ୍ଜି ପାଣୁ
 ପଟ୍ଟନାୟକ ଦଳକୁ ଛଡ଼ାଇନେବାକୁ ସୁବିଧା ଦେଇ ନିଜର ପକ୍ଷଛେଦ
 ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ବରଦାସ୍ତ କରିପାରିବନି । ସାହିତ୍ୟ ଆଜି ସାଧନାର
 ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ନାହିଁ । ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ଟଙ୍କାର ସାହିତ୍ୟ । ଶୂନ୍ୟଗଦ୍ୟଦାର
 ଧନୀର ବିଳାସ ସାମଗ୍ରୀ ।

ଗୋଡ଼ରୁ ରକ୍ତ ପୋଛୁବା ପାଇଁ ରୁମାଲ ଉପାଧିଧାସ୍ତ କନାଶକ୍ତିକ
 ପକେଟରେ ଅଣ୍ଟାକୁ ଅଣ୍ଟାକୁ ହାତରେ ଶାଗମଞ୍ଜିର ପୁଟୁଲା
 ବାଜିଲା । ନାଃ, ସେ ଶାଗ ବୁଣିବ । ଶାଗ କିଆଣ୍ଟାଏ ବୁଣିଲେ ପନ୍ଦରଦିନ
 ପରେ ଶାଗ ଖାଇବ । କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେଲା ସାହିତ୍ୟର କୋଦାଳ
 ଉଠାଇ ସେ ଗୋଡ଼ହାତ ହାଣି ନିଜକୁ କେବଳ ପଞ୍ଜୁ କରିନି, ପରିବାରର
 ନିରାଶ ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜିଙ୍କ ଉପରେ ଚୋଟ ବଜାଇ ତାଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ମଧ୍ୟ
 ଛେଇ ଦେଇଛି । ବଞ୍ଚିବା ସମୟଟା ଅବଞ୍ଚିବାରେ କଟିଗଲା । ତାର ପାତଳ
 ଫସଲ ପାଣୁ ପଟ୍ଟନାୟକର ଶମୀରରେ ବର୍ଦ୍ଧିହୋଇ ଅନାଦିକାଳ ପାଇଁ

ପାଶୁ ପଟ୍ଟନାୟକର ନିଜସ୍ବ ବୋଲି ଭୁଜା ଫୁଲି ଚାଲିବ । ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ସମ୍ମାନ ଚଢ଼ା ଦାମରେ କର୍ଣିବାକୁ ପଡ଼ି । ନ ହେଲେ ଗୋଇଁଠା ଚଢ଼ାଇ ଅନ୍ୟଠାରୁ ଛଡ଼ାଇ ଆଣିବାକୁ ହୁଏ । ଏ ଜୀବନରେ ସମ୍ମାନର ମାଲିକ ହେବାକୁ ପାଖରେ ତାର ସମ୍ବଳ ନାହିଁ, ବଳ ବି ନାହିଁ । ଜଣେ ବନ୍ଧୁ, ସାନ୍ନ୍ୟାସୀ ଦେଇ ତାର ଜଳନ୍ତା ମନକୁ ଫୁଲ୍ଲେ ଫୁଲ୍ଲେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ସେହିନ କହିଥିଲା—“ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ, ମଲ୍ଲପରେ ହିଁ ସାହିତ୍ୟ କ ତାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଏ । କର୍ମକର । ମା ପଲେଷୁ କଦାଚନ । ସାଧନାର ପରିସମାପ୍ତି ସାଧନାରେ ।” ହଁ, ଗୀତା, ଭଗବତ, ଗୋବିନ୍ଦ, ଗୋପାଳ । ପରମ୍ପରା ଉଚ୍ଚିତ ଅଫିନିଶା । ବିପ୍ଳବକୁ ନିଷ୍ପେକ କରିବାର ଏକ ମାଗଣା ନିଷ୍ପେକ । ନିଜେ ନିଷ୍ପେଷ ହୋଇ ଅନ୍ୟର ହିସ୍ତାମଳକୁ ହରିଲୁଟି କରିବାକୁ ଭଗବାନକଣ୍ଠେଇଙ୍କ ଦଲ୍ଲମାନଙ୍କ ଆପାତଃମଧୁର ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବ । ପଇସାର ଦୋଳରେ ସାହିତ୍ୟ, ରଜାର କୁଅଁର ପରି ପଞ୍ଚେଇ ହେଇ ଦୁନିଆ ଆଖିରେ ଚନ୍ଦ୍ରଭାସିଆ ପରି ଦାଉଦାଉ ହେଇ ଜଳିବ । ଛୁଡ଼ା କଟିବ ଉପରର ସାହିତ୍ୟ, ରୋଗା କୁକୁରଛୁଆପରି ନର୍ଦ୍ଦମାର ଗୋଲ୍‌ମିକରି ନିଜକୁ କାମୁଡ଼ି ହତ୍ୟା କରିବ । ତାର ପଇସା ନାହିଁ । ତାର ସାହିତ୍ୟ ନାହିଁ । ସାହିତ୍ୟ—ଲେମ୍ବୁ, ଚୋପା, ନନ୍ଦସେନ୍‌ସ ।

ଭବଗ୍ରାସ୍ତା ଘରକୁ ଫେରିଲା । ରାଗରାଗ ସାରୁନାଡ଼ି ତରକାସ ସାଙ୍ଗକୁ ଅଳ୍ପ ପଖାଳ ଓ କଂସାଏ ତୋରଣି ପିଇଦେଇ ଗୋଡ଼ ହାତ ଲମ୍ବାଇ ଟିକିଏ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ଯାହାହେଉ, ସାହିତ୍ୟର ବୋର୍ଡ଼ ତା ମୁଣ୍ଡରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଇଛି । ସ୍ତ୍ରୀ ନୋଭଲଜିନିଷ୍ଟା ଗିଳିସାର ଟିକିଏ ଆରମ୍ଭ ଲଗିବାରୁ ତା ଲଗି ପାନ ଦିଶୁଛି ଭାଙ୍ଗିବସିଲା । ପାନ ଦିଶୁଛି ରୁଚିଲେ ନ ହେଲେ ଭବଗ୍ରାସ୍ତା ଲେଖା ଲେଖି କରି ପାରେନି । ପାନ ଖଣ୍ଡେ ଆଣି ସ୍ତ୍ରୀ ତା ପାଞ୍ଚିରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଇ ଟିକିଏ ହସି ପକାଇଲା । ରୋଗିଲ ଛୁଆଟା ଲୁଣିଆ ଚେନାଚୁର ଦିଟା ଚାକୁଳାତ ତା ଶେଆ ମୁହଁରେ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ହସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲା । ସବା ସାନଛୁଆଟା ମୁଠାଏ ଚେନାଚୁର ଧରି ଗାଲେଉଁ ଗାଲେଉଁ ପରସ୍ତେ ହସି ହସି ନାଚିଗଲା । ସମସ୍ତେ ହସୁଛନ୍ତି । ଭବଗ୍ରାସ୍ତା ଉଠି ବସିଲା । ମନର ଅନ୍ଧାର କଟାଇ ଓଠରେ ତାର ହସର ପଥ ଫାଟି ଆସୁଛି ।

ଭାବଗ୍ରାସ୍ତ୍ର ମନଉପରେ ସ୍ବପ୍ନର ପୋହଳ ଧକାଇ ଭାବନାର
 ଜାହାର ଧରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଲଣ୍ଠନକୁ ଅଳ୍ପ ତେଜି-
 ଦେଇ କଳ୍ପଲେଖକର କୁହୁକ ଧୂଳିରେ ନିଜକୁ ରଙ୍ଗେଇ ସେ କଲମ
 ଧରିଲା । ହଁ, ସେ ଲେଖିବ । ନ ଲେଖି ସେ ରହି ପାରିବନି । ସାହିତ୍ୟ
 ତା ଭିତରର ଏକ ଫନେକ୍ ଅଲସର୍ । ପେଟ ଅଲସର୍‌ର ଶ୍ବେତୀ ବାନ୍ତି
 କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ଭାବନା ଜମିଗଲେ ମାନ, ସମ୍ମାନକୁ ପଛରେ ପକାଇ
 ସେ ବାନ୍ତି କରିବ । ବାନ୍ତି କରିବା ତାର ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ।
 ବାନ୍ତିରେ ତାର ଜୀବନ, ବାନ୍ତିରେ ତାର ମୃତ୍ୟୁ । ମହୁଟାଣିବା ମଧୁ-
 ମକ୍ଷିକାର ଆତ୍ମାର ଆହ୍ୱାନ । ପାଣୁ ପଟ୍ଟନାୟକର ଶଠତା ତାର ମହୁ
 ଛଡ଼ାଇ ନେଇପାରେ, ତାର ମହୁର ମୋହକୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ପାରିବନି ।

ଘରଚଟିର ଛୋଟ କାହାଣୀଟିଏ

ଛୋଟ ଘରଚଟି ଚନ୍ଦ୍ରକିଶୋରଙ୍କ ଘରରେ ପ୍ରତିଦିନ ଦାରୁଣ ଭାବେ ଘଟୁଥିଲା । ସକାଳୁ ସଞ୍ଜୁଆଁ ଗାଳ ବର୍ଷଣ କରୁଥିବା ବେଳେ ବି ନିଦରୁ ଉଠି ବେଳେ ବେଳେ ବିଳବିଳେଇ ମହାଭାରତ ପୋଥି ଖୋଲେ । କ'ଣ ନା ଘରଚଟିଟାଏ ତା ଉପରେ ଝାଡ଼ା ଫେରିଦେଲା । ବେଷାଇ କରୁ କରୁ ପଡ଼ିଣା ଘର ଅଭୟଚାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଗସାଗରରେ ଆଲୋଚନା ରୁଲେ । ଆଜିକାଲି ଏତେ ମାରଣାସୁ ବାହାରୁଛି । ମେପଣାସୁ ପଠା ଯାଉଛି । ଏ ଘରଚଟିକୁଡ଼ାକର ବଂଶଲମ୍ପ ପାଇଁ କ'ଣ କିଛି ଗୋଟାଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ହୁଅନ୍ତା ? ଗାଁରେ କାନ୍ଦଳ କେତେଦିନ ତଳେ ଘରଚଟି ହତ୍ୟାମୟାଦ ପାଳନ କରାଯାଇଥିଲା । ଆମ ସରକାର ସେହିପରି ଗୋଟାଏ ଯୋଜନା କଲେ ମଣିଷ ରକ୍ଷା ପାଇଯାନ୍ତା । ଘରଚଟି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶ୍ରାବଣ ଦେଉଁ ଦେଉଁ ସେ ଏତେ ନିରାଶ ହୋଇ ଉଠେ ଯେ କେତେଥର ମାଛ ଭାଜି ଭାଜି ଲେଉଟେଇବାକୁ ଭୁଲି ମାଛ ପୋଡ଼ି ଦେଇଛି । ମାଛର ଏପରି ଶୋଚନୀୟ ପରିସ୍ଥିତି ପାଇଁ ଖାଇ ବସିଲା ବେଳେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲି ତ ଘରଚଟିର କାର୍ତ୍ତ୍ତ ବ୍ୟୟାନରେ ସେ ଏତେ ଅନାୟତ ହୋଇ ପଡ଼ିବ ଯେ ଫଳରେ ଦ୍ଵିତୀୟଥର ପରଷିବା ବି ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ଏଣିକି ଘରେ କିଛି ଓଲମ୍ପ ବିଳମ୍ପ ହେଲେ ମୁଁ ଡିରେ ପରୁରେନି । କାଲେ ଏ ଅବ୍ୟାପାର ମୁଲରେ ଘରଚଟିର କାହାଣୀ ରହି ଯାଇଥିବ । କିଛି ନ କହିଲେ ବି ଘରଚଟି ବିରୁଦ୍ଧରେ ମତେ ପ୍ରତିଦିନ ଅବଶ୍ୟ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଏହି ଘରଚଟିଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ମୋର ସମ୍ପର୍କ ଆଜକୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇବର୍ଷ ହୋଇଗଲା । ହଠାତ୍ ଦିନେ ଆମ ବସାଘର ବାରଣ୍ଡା ଚାଲରେ ମୁଁ ଛୋଟ ଘରଚଟିଟିଏ ଦେଖିଲି । ନୂଆ ଖାବ । ମନେ ବଡ଼ କୌତୁକ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ପ୍ରତିଭାକୁ ଟାଣି ଟାଣି ନେଇ ଚୁପଚୁପ ଦେଖାଇ ଦେଲି । ପାଟି କଲେ କାଲେ ଉଡ଼ିଯିବ । ତା'ପରେ ଏହି ନିଶ୍ଚୟ ମଣିଷପ୍ରିୟ ଜାତି ଉପରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ସୂତ୍ର ଘାଷଣ ଦେଇଥିଲି । ପ୍ରତିଭା ବି ସେତେବେଳେ କୌତୁହଳ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ଆଜିକାଲି ବି ସେହି କଥାକୁ ଖୁସୀ ଦେଇ ସେ ମୋ ଉପରେ ଅଧ୍ୟାୟ ଦୁଇ ଅଧ୍ୟାୟ ଚଲାଇବାକୁ ବେଳେ ବେଳେ ଭୁଲି ଯାଏ ନି । ମୋର ଘର କିଛି ହେଉଥିଲା ଆମ ଓଳରେ ବସା ବାନ୍ଧିନୀକ । (ଆଗରୁ ମୁଁ ଶୁଣିଛି ଘର ଓଳରେ ସେମାନେ ରହନ୍ତି ।) ଗୋଟିଏ ଦିନ ଛୁଆ ଆଣି ରଖନ୍ତି । ପ୍ରତିଭା ମନେ ତାକତ କରି କହିଥିଲା - “ଛୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ବଡ଼ ନିଜକୁଣା ଖାବ । ତାଙ୍କୁ କୁଇଁଲେ ପାଳିଜର ହୁଏ ।” ମନେ ସେ ବିଷୟରେ ଆଉ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନି । ଏକ ଦୁଇ କରି ଘରଚଟି ଫୁଟାଆ ଆମ ଘରେ ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ଚାଲିଯାକରେ ଘରଚଟି ବସା । ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା ନଡ଼ାର ଅଗ ଟଣା ହୋଇ ଓହଲ ଆସିଛି । ତା ଭିତରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଖୋପ । ପ୍ରତି ଖୋପ ଭିତରେ ଯୋଡ଼ ଯୋଡ଼ ଟିକ ଟିକ ଚଢ଼ଇ ।

ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ିକ ରହିବା ଫଳରେ ଆମକୁ ବି କିଛି ନା କିଛି ଅସୁବିଧା ଅବଶ୍ୟ ଶ୍ରେଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେମାନେ ଇଚ୍ଛାକରି ଆମକୁ ହଇରାଣ କରୁ ନଥିଲେ ଏକଥା ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପ୍ରତିଭା ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ନାସ୍ତି । ଚାଲରୁ ସବୁବେଳେ ଘାସ, କୁଟା, କାଠି ଘରେ ଗଦା ହେଉଥିବ । ଘର ସଫା କରି ଅଳିଆ ଫୋପାଡ଼ି ମୁହଁ ଧେଉଳେ ବେଳକୁ ପଛଆଡ଼େ ପୁଣି ଅଳିଆ ପଡ଼ି ସାରିବ ନି । ପ୍ରତିଭା ଗୁମ୍‌ଗୁମ୍ ତଳେ ବାଡ଼େଇ ଭାଗରେ ପାଚି ନାଲି ପଡ଼ିଯାଏ । ଘର କବାଟ କଣିରେ ଖସି ସବୁ ବାଉଁଶ ଆଉଜା ହୋଇ ଥିଆ ହୋଇଛି । ତାପରେ ସେଥିରେ ତତେଇବସା ଖେଉଁ ଖେଉଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବାହାର କରିବ, ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ିକ ଏପାଖରୁ ଉଡ଼ିଯାଇ ସେ ପାଖରେ ବସୁଥିବେ । ପ୍ରତିଭା ଘର ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ଖେଉଁଥିବ । ଦେହରୁ ଲୁଗାପଟା ଖସି ଯାଇଥିବ ।

କପାଳରୁ ଟପ ଟପ ହୋଇ ଝାଳ ଦେହରେ ଏଠି ସେଠି ଗୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିବ । ବେଳେ ବେଳେ ଲୁଗା ଛୁଇଁ ହୋଇ ଯିବାରୁ ପ୍ରତିଭା ତଳେ ପଡ଼ିଯାଏ । ଶେଷକୁ ସେ ନିରସ୍ତ ହୋଇ ବସି ଗ୍ରେଟ ପିଲଙ୍କ ପରି କାନ୍ଦେ । ଏତିକି ବେଳକୁ ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ାକ ଫଡ଼ର କରି ଉଡ଼ି ତା' ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି । ମନେ ଭାରି ହସ ମାଡ଼େ । ଆଉ ମୋର ରକ୍ଷାରକ୍ଷଣ ନାହିଁ । ଚଢ଼େଇ ଉପରର ସବୁ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରତିଭା ମୋର ଉପରେ ଛୁଣ୍ଟାଇ ଦିଏ । ମୁଁ କେବଳ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହସି ।

ପ୍ରତିଭାର ରାଶି ଶବ୍ଦଦଶ ଡଗ୍ରୀ ଉପରକୁ ଉଠେ ଯେତେବେଳେ ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ାକ ମୋ କୁନିପୁଅ ଶୋଇଥିଲାବେଳେ ତା ଉପରେ ଉପରୁ କୁଟା ପକାନ୍ତି । ସାନପୁଅଟା ମୋର ଭାରି ଅସୁବିଧା । ଖାଇଲାବେଳେ ବାର ନବରଙ୍ଗ କାନ୍ଦେ । ପ୍ରତିଭା ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ ତାକୁ ଖେଳାଇବେଳେ ଚଢ଼େଇ ଗୋଟାଏ ଡେଣା ଫଡ଼ ଫଡ଼ କରି ଉଡ଼ିଗଲେ କୁନିପୁଅ ଚମକି-ପଡ଼ି ଖାଇବା ବନ୍ଦ କରେ । ପ୍ରତିଭା କୁନି ଗୁଡ଼କୁ ଛେପ ଗୁଡ଼ି ପାଟି କରେ — “ନିଆଁଲଗା ଚଢ଼େଇ ଗୁଡ଼ାକ ଛୁଆଟାକୁ ମୋର ଓପାସରେ ମାରିଲେ । ଏଠରେ ଆଉ ରହି ହେବ ନି ।” ବର୍ଷାବେଳେ ଚାଲୁଥିବା ଏଠିସେଠି ପାଣି ପଡ଼େ । ପ୍ରତିଭା ପାଣି ପଡ଼ୁଥିବା ଜାଗାମାନଙ୍କରେ ତଳ ଡେଇଦ ନ ଦେବା ପାଇଁ ଥାଳି ନୋ ରଖି ରଖି ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ାକଙ୍କର ଚଢ଼େଇପୁଷ୍ପ ଉପରେ ଅଭିଯାନ ଚଳାଏ ।

ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ପ୍ରତିଭା ଯେତେ ଚିଡ଼ିଲେ ବି ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ କେବେ ରାଗି ପାରେ ନା । ଟିକ ଟିକ ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ାକ ସବୁବେଳେ ଚଞ୍ଚଳ । ଚିଟ୍ ଚିଟ୍ ଶବ୍ଦ କରି ଘରସାରି ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିବେ । କାହାର କାହାର ବେକରେ କଳା କଳା ପଟି । କାହାର ବେକ କେବଳ ଧଳା । ପାଲିସ୍ ମାଟିଆ ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ଉପର ଡେଣାରେ କଳାର ଟିପା ଚିତା କୁଟିଲ ପରି ଖେଳି ମାନେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଧଳାର କୁନିକୁନି ବୁଢ଼ା । ପେଟତଳଟା ପ୍ରାୟ ଖାଲି ଧଳା । ଯେମିତି ହାତୀଦାନ୍ତର ଫରୁଆ ଉପରେ ଚିପକରା ତାଙ୍କୁଣିଟିଏ ଖପା ହୋଇଛି । ଗୋଲ ଗ୍ରେଟ ଦେହଟି ଭିତରୁ ଟିକ ପୁଚ୍ଛଟିଏ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି । ପୁଚ୍ଛ ଅଗରେ ପତଳା କଳାର ସେଡ଼ି* । ଅଗଟା ଟିକିଏ ଚଢ଼େଇ । ବସିଲକ୍ଷଣ ପୁଚ୍ଛଟି ନାଚୁଥିବ । ଏଣେ

ପାଟିରୁ ଚହଁ ଚହଁ ଶୁଣିଣୀ କୁଟି ଥିବ । ବେଳେବେଳେ ଉଡ଼ିଯାଇ ବସା
ଭିତରେ ଅଧା ପଣି କୁଟାଗୁଡ଼ାକ ଥଣ୍ଡରେ ବିଦାରି ବିଦାରି କୁଟ କୁଟ ଶବ୍ଦ
କରୁଥିବେ । ବସାକୁ ପଛଦିନ ଭାଙ୍ଗିନଦଳେ ବି ନୂଆ ବସା କରିବା
ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ଦେଖି ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହୋଇପଡ଼ି ।

ସକାଳ କଅଁଳ ଖଣ୍ଡରେ ବେଳେବେଳେ ମାଛ ଚଢ଼େଇଟିଏ
କୁଦ କୁଦ ଆମ ବାଡ଼ିରେ ଥିବା ଘାସଗୋଲ ଫୁଲକୁ ଥଣ୍ଡରେ ଚିରି ଚିରି
ଖାଉଥିବ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଛନ ଛନ ହୋଇ ବୋବାଏ । ଥଣ୍ଡ
ଖୋଲିଲେ ବେକ ଫୁଲ ଉଠେ । ପରଗୁଡ଼ାକ ନଈଫେଣପରି ଆଗକୁ
ଉଛୁଳି ଆସେ । ପର ଭିତରେ ଥଣ୍ଡ ଉଠାଇ ସେ ଥରେ ଦିଅର ଖେଳେଇ
ନିଏ । ଫୁଲଗଛରୁ ତଳକୁ ତଳୁ ଫୁଲ ଗଛକୁ ଡେଇଁଡେଇଁ ପୁଣି
ଡାକେ । ଅଣ୍ଟିର ଚଢ଼େଇଟି ବେକତଳ ଅଧାକଳା ଅଧାଧଳା ପରଗୁଡ଼କୁ
ଫୁଲର ପୁଚ୍ଛଟିକୁ ନତେଇ ନତେଇ ତା ଆଗକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼େ । ମାଛ
ଚଢ଼େଇଟି ଉଡ଼ିଯାଇଁ ଗ୍ରେଟ ନିମଗଛ ଡାଳରେ ବସେ । ପଛଆଡ଼କୁ
ଟିକିଏ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଫେରାଇ ଡାଳରେ ଥଣ୍ଡ ମାରେ । ଅଣ୍ଟିର
ଚଢ଼େଇଟି ତା ପାଖକୁ ଉଡ଼ିଯାଏ । ତା ପୁଟରୁ ମାଛ ଚଢ଼େଇଟି ଉପର
ଡାଳକୁ ଉଠି ଯାଇଥାଏ । ତା ପରେ ଗଛ ଉପରେ ଦମେ ଗୋଡ଼ା
ଗୋଡ଼ି ଚାଲେ । ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଘର ଭିତର କାଠପେଲରେ ଏ ପାଖ ସେ
ପାଖ ହୋଇ ଦୁହେଁ ଯାକ ଟିକିଏ ବସିଯାନ୍ତି । ଥଣ୍ଡ ମେଲାଇ ଜଣେ ଅଳସ
ଭାଙ୍ଗିଲେ ଅନ୍ୟଟି ତା'ର ଥଣ୍ଡ ଖୋଲେ । ଜଣେ ଚାହିଁ ବୋବାଇଲେ
ଅନ୍ୟ ଜଣକ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନିଏ । ପାଖକୁ ଆସିଲେ ଟିକିଏ ଡେଶାକୁ
ଜାକିଜାକି ଘୁଞ୍ଚିବସେ । ତା ପରେ ଦୁହେଁ ଚାହିଁଚାହିଁ ହୋଇ ବୋବାନ୍ତି ।
ଆଗପରି ଗୋଡ଼ାଗୋଡ଼ି ଚାଲେ, ମୁଁ ପ୍ରତିଭାକୁ ଟାଣିନେଇ ସେମାନଙ୍କର
ପ୍ରେମ ଅଭିନୟ ଦେଖାଏ । ପ୍ରତିଭା ମୋ ଉପରେ ଭାଣ ଭାଣ ହୋଇ
ଉଠେ । ତା'ର ସେ ବିକ୍ରୋ ଭିତରୁ ତମା ହସ ବି ଉଠି ମାରୁଥାଏ ।
ମୋ ଆଖି ତା ଆଖିରେ ମିଳିଗଲେ ସେ ହସି ପକାଏ । ହଠାତ୍ ହସ
ବନ୍ଦ କରି ସେ ଶୁଣିଯାଇ ବାଉଁଶ ଧରେ—ଏହିସଖି ଘରର ପୁଣି ଆଣ୍ଟିଏ
ଅଳିଆ ଗଦା କରିବେ ।

ବେଳେବେଳେ ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି ଚଢ଼େଇ ଘରର ଛୁଆ ବତା ଭିତରେ ଲୁଚିକରି ରୁପୁରୁପ ବସନ୍ତି । କେବଳ ପୁଛଟି ବାହାରକୁ ଦିଶୁଥାଏ । ହଠାତ୍ ପୁଣି ପାଟି କମ୍ପି ଉଠେ । ଫମାଗତ ଅଭିଯାରର ଅଭିନୟ ଲୁଲେ । କେତେବେଳେ କେମିତି ସେମାନେ ଉଡ଼ିଆସି ଆମ କୁନି ଲାଗି ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା ଦୋଳ ଦଉଡ଼ିରେ ବସି ଝୁଲନ୍ତି, (କୁନି ଆମର ଆଜକାଲି ଆଉ ଦୋଳରେ ଶୁଏ ନା, କିନ୍ତୁ ଦୋଳଟା ସେମିତି ଟଙ୍ଗା ହୋଇଛି । ଖୋଲ ହୋଇନା । ପ୍ରତିଭା ଖୋଲିବାକୁ କାହିଁକି କେଜାଣି ମନା କରେ) ପ୍ରତିଭାକୁ ଆସିବାର ଦେଖିଲେ ଉଡ଼ି ଉପରକୁ ଠଳାନ୍ତି ।

ଦିନେ ଦିନେ ରାତିରେ ପ୍ରତିଭା ଘରଚଟିଗୁଡ଼ାକୁ ବଡ଼ ହଇସାଣ କରେ । ରାତିରେ ବରୁଣ ଗୁଡ଼ାକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି କମିଯାଏ । ବସାଭିତରେ ମାରବରେ ବିଶ୍ରାମ ନାଶନ୍ତି । ପ୍ରତିଭା ଟର୍ଚ୍ଚ ଜାଲି ବାଉଁଶରେ ତାଙ୍କୁ ଖେପିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସେଗୁଡ଼ିକ ଏତି ସେତି ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ପଡ଼ିଯାନ୍ତି । ଥରେ ମଣାରି ଉପରେ ଚଢ଼େଇଟିଏ ପଡ଼ିଗଲା । ପ୍ରତିଭା ତାକୁ ଦଉଡ଼ାଇ ଦଉଡ଼ାଇ ତଳକୁ ଆଣିଲା । ତା'ପରେ ଲୁଗା ପକାଇ ମାଡ଼ି ବସିଲା । ଘୁଟି ଜାଲି ପଞ୍ଜିରୀଟିରେ ପୁରାଇ ରଖିଲା । ସକାଳୁ ତା ମଜା ବାହାର କରିବ । ମୁଁ ସକାଳୁ ଉଠି ଦେଖିଲି ପଞ୍ଜିରୀ ଉପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଚଢ଼େଇ ବସି ବୋବ ଉଛି । ପଞ୍ଜିରୀ ଭିତରେ ଉଠିପଡ଼ି ହୋଇ ଆବଦ୍ଧ ଚଢ଼େଇଟି ଚିତ୍କାର କରୁଛି । ପାଖରେ ଆଉ ଦଳେ ଚଢ଼େଇ ସନ୍ତସ୍ତରରେ ବୋବାଳି ପୁଡ଼ିଛନ୍ତି । ମୁଁ ପ୍ରତିଭା ଉପରେ ମନେ ମନେ ଚିଡ଼ିଲି । ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ବି ଟିକିଏ ଗାଳ ଦେଲି । ପ୍ରତିଭା ବେସର ବାଟୁବାଟୁ ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ି ବନ୍ଦୀ ଚଢ଼େଇଟିକୁ କହୁଥାଏ— “ଟିକିଏ ଚଢ଼ି ତତେ ମୁଁ ସାବାଡ଼ କରୁଛି ।” ମୋ କୁହୁଥିବା ପଞ୍ଜିରୀ ପାଖକୁ ହସି ହସି ଦଉଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ପାଖରେ ବସିଥିବା ଚଢ଼େଇ ଗୁଡ଼ାକ ଉଡ଼ି ପଳାନ୍ତି । ପୁଣି ମୋ ପାଖକୁ ତା ମାଆ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି ଆସି ମୁହଁ ଲମ୍ବାଇ କହୁଥାଏ— “ଚଲେଇ ପଥଲେଇଲେ ।” ମୁଁ କୁନିକୁ ଧରି ପକାଇ କହିଲି— “କୁନା, ଚଢ଼େଇ କରୁଛି । ତା' ମାକୁ ଖୋଜୁଛି । ତୋ ମାଆକୁ କହ ତାକୁ ଗୁଡ଼ିଦେବ ।” କୁନି ଯାଇ ମାଆ

ପାଖରେ ଚାଲି ଧରିଲା—“ତଳେଇ ମାଆ ଖୋଜୁଛି । ତାକୁ ଗୁଲି ଦେ ।” ମାଆ ତାକୁ ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ବି ତା’ର ଏକା ଚିତ୍ । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ମୁଣ୍ଡରୁ ଉଠିଆସି କୁନକୁ ଆଖି ପଞ୍ଜୁରୀ ପାଖକୁ ଆସିଲା । କୁନ ପୁଣି କହିଲା—“ତା ମାଆ ଖୋଜୁଛି ।” ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ମୁଣ୍ଡରୁ ସବୁ-ସବୁ ପୋଛି ଦେଇଗଲା । ସେ ପଞ୍ଜୁରୀ ମୁଣ୍ଡ ଖୋଲି ଦେଲା । କୁନ ତାଳି ପିଟିପିଟି ହସିଲା । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ କୁନର ମୁଣ୍ଡକୁ ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ଚମ୍ପାରେ ପୋତି ପକାଇଲା । ମୁଁ ବି ଅଜଣାରେ ହସି ପକାଇଲା ।

ବଡ଼ ବଡ଼ ଛୁଟିରେ ମୁଁ ଘରକୁ ଛୁଆପିଲା ନେଇ ଚାଲିଯାଏ । ଘର ପାଖରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଘରଚଟି କଥା ମନେ ପଡ଼େ । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତକୁ ଚିତ୍ତେଇବା ପାଇଁ କହେ—“ଏଠି ମତେ ଭଲ ଲାଗୁନି । ଘରଚଟି ଦିଅ । ଭଲ ଥାଆନ୍ତେ !” ମୁଁ ଗେହ୍ଲାରେ ସହଜରେ କଥାଟା ଆରମ୍ଭ କରେ । କନ୍ଥୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତକୁ ଆଦାତ କରିବାକୁ ଯାଇଁ ନିଜକୁ ବେଶୀ ଆଦାତ ଦିଏ । ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଘାସି ଉଠେ—ଗ୍ରେଟ ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ିକ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଗୋଲ ଗୋଲ ନାଲି ନାଲି ଘାସଗୋଲ ଫୁଲରେ ଅଣ୍ଟା ଡୁକିଉଛନ୍ତି । ମନଟା ମୋର କାଲୁବାଲୁ ହୋଇ ଉଠେ । ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ିକ ହଇସା ହେଉଥିବେ । ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତକୁ ଲୁଚେଇ ମୁଁ ବାହାରକୁ ଚାଲି କିଛି କିଛି ଗୁଡ଼ି ଦେଉଥିଲି । ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ିକ କୁଡେଇ ହୋଇ ପଡ଼ି ଚେହେରା ଚଢ଼ାଚଢ଼ ହୋଇ ଚାଲିଯିବାକୁ ଚାଲି ଖୁଣ୍ଟି ନେଉଥିଲେ । ସେମାନେ ଠେଲଠେଲ ଲାଗନ୍ତି । ସେ ଠେଲଠେଲ କେବଳ ଖେଳର ଠେଲଠେଲ । ଯାହାର ପରିଣତ ଅଭିଯାନରେ ଶେଷ ହୁଏ । କେବେ ଘରରେ କଳି କରିବାର ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ନି । ଏହି ନିଶ୍ଚୟ ସଦା-ଶାନ୍ତିପ୍ରସ୍ତୁତ ସଦା ଜୀବଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ମନ ମୋର ଉଦାସ ହୋଇ ଉଠେ । ପ୍ରତିଥର ଛୁଟିରୁ ଫେରି ମୁଁ ଦେଖି ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ିକ ଘରେ ନ ଥାନ୍ତି । ମନ ମୋର କାଲୁବାଲୁ ହୁଏ । ସେମାନଙ୍କ ଅଭାବରେ ମୁଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼େ । କ’ଣ ସତେ ପଳାଇଲେ ? ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ଶାନ୍ତିରେ ନିଶ୍ଚାସ ମାରେ—ଯାହା ହେଉ ଦଶା-ଦିଆ ଯାଇଛନ୍ତି, ମଣିଷ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତିରେ ରହିବ । ଦିନେ ଦୁଇହଳ ଭିତରେ ପୁଣି ଆସି ସେମାନେ ଯୁଟନ୍ତି । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ଘର ଆଡ଼ର ବଢ଼ିଯାଏ ।

ଘର ଛପର ଦେବା ପରେ ପର କିଛି ଦିନ ପାଇଁ ସେମାନେ ଚାଲିଯାନ୍ତି । ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରତିଦିନ କରେ ଏଥର ଆସିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ବସା ବାନ୍ଧିବାକୁ କଦାପି ସୁଯୋଗ ଦେବ ନି । ମୁଁ ଟିକିଏ ଶକ୍ତିଯାଏ—କ’ଣ ସତେ ଆସିବେ ନି ? ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରତିଦିନ କେବଳ ପ୍ରତିଦିନେ ରହେ । ପୁଣି ସେମାନେ ଆସନ୍ତି । ହୁଏତ ବେଶୀ ସଂଖ୍ୟାରେ ଆସନ୍ତି ; ବସା ବାନ୍ଧନ୍ତି । ପୁଣି ତାଙ୍କର ଖେଳ, ଗୋଳମାଳରେ ଘର ପୁରୁ ଉଠେ ।

ଧାନ ବୁଣାବେଳେ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ କମ୍ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି । ମୋତେ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼େ । ମୁଁ ଘରଚଟି କଥା ପକାଇବାକୁ ଛାଡ଼ି କରେ ନି, କିନ୍ତୁ ନ ପକାଇ ରହି ପାରେନା । ପ୍ରତିଦିନ ହସି ହସି କହେ —“ତୁମକୁ କ’ଣ ଆଉ ଭାତ ଛୁଟିବ କି ? ଘର ପରା ଅଳିଆ ହେଉ ନି । ଯାଉନ ଘରଚଟି ସାଙ୍ଗରେ ବିଲରେ ପଲମାରି ରହିବ ।” ଧାନ ବୁଣା ସମୟ । ବିଲରେ ସେମାନେ ପଡ଼ି ରହନ୍ତି । ସେମାନେ କାଲେ କହନ୍ତି— “ତଷା ଭୂଷା କେଡ଼େ ହୁରୁଷା, ଧାନ ଗୁଡ଼ାକ ବିଲରେ ପକାଇ ଦେଲା । ଚାଲି ଘରୁ ପଳାଇବା ।” ପ୍ରତିଦିନ ଶୁଦ୍ଧମତ ଥିବା କରି କଥାଟା କହେ । ମୁଁ ଭାବୁଥାଏ ମଝିରେ ମଝିରେ ଅସରେ ଅସରେ ବର୍ଷା ହେଉଛି, ବିରୁରଗୁଡ଼ାକ କେଉଁଠି ମୁଣ୍ଡି ଗୁଞ୍ଜିବେ, ଘରେ ରହିବା ଜୀବ, କଅଁଳ ପର ଉପରେ ବର୍ଷାର ଟାଣୁଆ ମାଡ଼ି—କେଡ଼େ କଷ୍ଟ ଦେଉଥିବ ! ସେଦିନ ପ୍ରତିଦିନ ଘରଚଟି ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଯୌର୍ଯ୍ୟବ୍ୟବସାୟ କରିଛି । ଘରେ ପଡ଼ୁଥିବା ଦେଖିଲି ସେ କୌଣସି କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଟିକିଏ ବି ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ଅଳି ଘରଚଟିଙ୍କୁ ବିଦା କରିବ ନ ହେଲେ ନିଜେ ଘରୁ ବିଦା ହେବ । ଘରେ ସବୁ କାମ ପଡ଼ିଯିବ । ରାଗରେ ଆଖି ତା’ର ଛଲ ଛଲ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ବାଘମ୍ଭାର ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ାକଙ୍କଠାରୁ ପରାୟତ ସ୍ତ୍ରୀକାର କରି ତା’ର ନାଶସୁଲଭ ଅନୁଭବ ବଡ଼ ଜୀବ ଏବଂ ବେଦନାଦାୟକ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ତଡ଼ିବା ପାଇଁ ଘରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେବାକୁ ସେ ଛୁଣ୍ଟାବୋଧ କରିବ ନି । ବହୁ କଷ୍ଟରେ କାରଣ ଆବିଷ୍କାର କଲି ଯେ ସେ ଛୁଣ୍ଟିର ପିଠାପାଇଁ ପିଠୋଉ ଗୋଳାଇ ରଖିଥିଲା । ତା ଉପରେ ଘରଚଟି ଝାଡ଼ା ଫେରିଦେଲା । ସେ ଏକେ ତ ଶପଥହୀନ ଲୋକ । ରାଗରେ ଡେଇଁ କରି ଉଠନ୍ତି । ପିଠୋଉଟା ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବା

ଉଚିତ ଥିଲା ବୋଲି ମୁଁ ତାକୁ କହି ପାରିଲି ନା । ତା'ର ବନ୍ଧୁମୁଖି ଦେଖି
 ମୁଁ ଟିକିଏ ଶଙ୍କିଗଲା । ସେ ଏତେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଯେ ତାକୁ
 କିଛି ତା ବରୁଣରେ କହିଲେ ମେ ସନ୍ଧିବା ମଗଣ୍ଡିଳରେ ନଥିଲା ।
 ତା'ପରେ ତା'ର ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ବମା ଗୁଡ଼ାକ ଖୋଜି
 ଖୋଜି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ବାଉଁଶରେ ଖେଞ୍ଚିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଉଡ଼ି ଯାଉଁ ପାଉଁ
 ଯିଏ ଅକଳରେ ପଡ଼ିଗଲା ତାକୁ ଦାରୁଣ ଭାବରେ ବାଞ୍ଛୁକିବାକୁ ସେ
 ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା । ହଠାତ୍ ଘର ଭିତରକୁ ଚଢ଼ିଇଟିଏ ଘାସ ଖଣ୍ଡେ
 ଧରି ବାହାରୁ ଉଡ଼ି ଆସିଲା । ଘରଭିତରେ ଯେ ଏପରି ପ୍ରଳୟ ସୃଷ୍ଟି
 ହୋଇଛି ତାକୁ ମାଲୁମ ନଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସବୁ ଚଢ଼ିଇ ଉଡ଼ି
 ଯାଇଥିଲେ । ପ୍ରକୃତ ଏହି ଆଗନ୍ତୁକଟି ଉପରେ ସବୁ ଘରର ପ୍ରତିଶୋଧ
 ନେବା ପ୍ରକାଶରେ ଚୂପ୍‌ଚୂପ ଛଳ ରହିଲା । ବସା ଭିତରକୁ ପଶିଲେ
 ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବ । ସାଧାରଣତଃ ଘାସ ଧରି ଆସିଲେ
 ଚଢ଼ିଇଗୁଡ଼ାକ ବସା ଭିତରେ ପଶି ବେଶୀ ସମୟ ରହନ୍ତି ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ
 କରିଛି । କି ଉପାୟରେ ତା'ର ଆୟତ୍ତରେ ସେ ପଡ଼ିବ ପ୍ରକୃତ ମାରବରେ
 ମୁଣ୍ଡ ଝେଲାଇଥିଲା । ପ୍ରଳୟ ପୂର୍ବରୁ ଗଞ୍ଜର ନିସ୍ତବ୍ଧତା ଆସିଲା ପରି
 ସେ ଖଣ୍ଡେ ଟଳ ଉପରେ ବସି ପଡ଼ି ଓଠରେ ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ି କ'ଣ ଭାବ
 ଯାଉଥିଲା । ଚଢ଼ିଇଟି ଉଡ଼ି ଆସୁ ଆସୁ କୁନି ଦୋକର ଜାଲ ଭିତରେ
 ତା ଗୋଡ଼ଟି ଭୁଲରେ ପଶିଗଲା । ହଠାତ୍ ସେ ଅଟକି ଗଲା । ଧନ୍ୟ
 ତା'ର ଗ୍ରେଟ୍‌ସୁଲ ଲଗା ଘାସ ବକଟକ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ପ୍ରକୃତ ଉଦ୍‌ଭି
 ଶିକାରୀ ପରି କୋରକୁ କବଳରେ ଦେଖି ତଳକୁ ଝାମ୍ପି ଦେଲା ।
 ଆଖିଗୁଡ଼ାକ ତା'ର ରଗ ଓ ଆନନ୍ଦର ଆଧିକ୍ୟରେ ବ୍ୟାଧୁଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ
 ନିଆଁ ପରି ପାଟି ଯାଇଥିଲା । ସେହି ଆଖିର ନରମ ଚାହିଦାରେ ମୁଁ
 କେତେଥର ନିଜର ହାତ ଦେଇଛି । ଆଜିର ସେ ଗଭୀର ଆଖି ଦେଖି
 ମୋର ପୁରୁଷର ମଧ୍ୟ ଶଙ୍କ ଉଠିଲା । ତା'ପରେ ଶତସିଂହ ବନ୍ଧମରେ
 ପିଠା ଖଡ଼ିକା ଧରି ସେ ପାହୁଣ୍ଡ ବଢ଼ାଇଲା । ଚଢ଼ିଇଟି ଖସିଯିବା ପାଇଁ
 ଅକ୍ଳାନ୍ତ ସଂଘର୍ଷ କରୁଥିଲା । ତା'ର ସଂଘର୍ଷେଁ ତା'ର କାଳ ହେଲା ।
 ଦୋକଟି ବୁଲିଯିବା ଫଳରେ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଧସିଯାଇ ଆବଦ୍ଧ
 ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ବ୍ୟାଧୁଲ ଚଢ଼ିଇରେ ଡେଶା ଓ ଚଞ୍ଚୁ ସାହାଯ୍ୟରେ

ସେ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା । ପ୍ରତିଭା ପ୍ରତିଶୋଧର ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ ଆନନ୍ଦରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ପାଇଁ ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲା । ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚଢ଼େଇଟିକୁ ସେ ନିର୍ମମଭାବରେ ହତ୍ୟା କରିବ । ମୋ ଆଖିରୁ ଜୁଳୁ-ଜୁଳୁଆ ପୋକ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ହଠାତ୍ ଦୌଡ଼ି ଯାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରତିଭା ହାତକୁ ଧରି ପକାଇଲି—“ଏ କ’ଣ କରୁଛ—ବରଷକୁ ମାରନା—ସେ ମାଆ ହେବାକୁ ଯାଉଛି—ଦେଖନ ଦାସଶାସ୍ତ୍ରୀ ଏ ଧରି କେଡ଼େ ଆଗ୍ରହରେ ବସା ବାନ୍ଧିବାକୁ ଆସୁଥିଲା—ଅଣ୍ଟା ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଚଢ଼େଇମାନେ ଛୁଆର ସୁବଧା ପାଇଁ କାଠିକୁଟା ଆଣି ବସା ସଜାଡ଼ନ୍ତି, ତୁମେ ପର ମାଆ—ଛି, ତୁମ କୁନା କଥା ଭାବୁନ ।” କହୁଁ କହୁଁ ମୁଁ ଛେପ ଡୋକୁଥାଏ । ମୁହଁ ମୋର ଦଇନାର କାରୁଣ୍ୟରେ କାନ୍ଦ ଉଠୁଥିଲା ।

ପ୍ରତିଭା ମୋତେ ଖାଲି ବକ୍ ବକ୍ କରି ଅନାଇଲା । ତା ହାତରୁ ପିଠା ଖଡ଼ିକା ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଆଗରେ ତା’ର କୁନା ଚଢ଼େଇଟିର ଚିତ୍କାର ଶୁଣି “ତା ମାଆକୁ ଖୋଜୁଛି” ବୋଲି ପାଟି କରି କାନ୍ଦ ଉଠୁଥାଏ । ସେ ଦିନର ମୋ କଥା ତା ମନରେ ଅଛି । ପ୍ରତିଭା ଦଉଡ଼ିଯାଇ କୁନାକୁ କାଖେଇ ଛୁତରେ ଚାପି ଧରିଲା । ମୁଁ ଚଢ଼େଇଟିକୁ ଖୋଲିଦେଲି । ସେ ଭୟରେ ଏତେ ଆତୁର ହୋଇଥିଲା ଯେ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବା ପାଇଁ ମତେ ସୁଦ୍ଧା ଟିକିଏ ନ ଚାହିଁ ପ୍ରାଣବିକଳରେ ଉଡ଼ି ପଳାଇଲା । କୁନା କାଖରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ହସି ହସି ତା ପଛେ ପଛେ ଦୌଡ଼ିଗଲା । ପ୍ରତିଭା ଉପରେ ମୁଁ ଆଖି ପକାଇଲି, ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂହାଣିର କୋପରେ ମୁହଁରେ ତା’ର ଲଲ ଚରିଗଲା । ସେ ତଳକୁ ମୁହଁ ମାଡ଼ିଲା । ସେ ମଉଳା ମୁହଁ ଭିତରେ ହସର ଛାଇ ମୋ ଆଖିରେ ପ୍ରସ୍ଥ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ପ୍ରତିଭା ପୁଣି ନିକଟରେ ମାଆ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ।

ଅଶୁଭପୁଣର କାହାଣୀ

ସେଦିନ ସେ ଗ୍ରେଟ ପେରୁ ଛୁଆଟି ପହଞ୍ଚିଲା କରି ଆଖି ଖୋଲିଲା । ଗଛର ଅକାର ଆ ଖୋଲ ଭିତରେ ସେ ଆଖି ଫିଟାଇ ପ୍ରଥମେ ଦେଖିଲା ଅକାର, ଚାରିଆଡ଼େ ଖାଲ ନିୟମ ଅକାର । ମାଆ ତାର ତା ଉପରେ ଡେଣା ଘୋଡ଼ାଇ ବସିଥିଲା । ତଳେ କୁଟା କାଠିର ଟାଆଁସିଆ ଶେଷ ଉପରେ କଅଁଳ ହାତଗୋଡ଼ ଦିଶନ୍ତି, ତାର ଥୋଇଥାଇ ସେ କେତେ କଥା ସପନ ଦେଖି ଯାଉଥିଲା । ଗଛର ଉପର ଡାଳରେ କାଆ କାଆ ହୋଇ କଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଖୁବ୍ ଜୋର୍ରେ ପାଟି କମ୍ପେଇଲେ । ତା ମାଆର ଡେଣା କାହିଁକି ଚଢ଼ିଲା ଉଠିଲା । ସେ ପକ୍ଷିଗୁଡ଼ାକୁ ଟିକିଏ ଭଲକରି ଚଢ଼ିଲା ଦେଇ ତାକୁ ପେଟ ଆଡ଼କୁ ଜାକି ଆଣିଲା । ତାକୁ ଟିକିଏ ଆରମ୍ଭ ଲାଗିଲା । ସେ ଚିଁ ଚିଁ ହେଇ ହସି ପକାଇଲା । ମାଆ ତା କୁନି ଅଣ୍ଟାରେ ଅଣ୍ଟା ଘଷି ତାକୁ ଭୁନି ହେଇ ରହିବାକୁ ଚପ ଚପ କହିଲା । ମାଆ ଇମିତି କାହିଁକି କହୁଛି, ସେ ବୁଝି ପାରିଲା ନ । ମାଆ ଯେତେବେଳେ କହୁଛି, ଖାଲି ଚପ ହେଇଗଲା । ମାଆର ନରମ ପର ଭିତରେ ଉଷ୍ମ ଟାଣି ଟାଣି ତା ଦେହରୁ ତମଡ଼ାର ଗ୍ରନ୍ଥସବୁ ଫିଟି ଫିଟି ଯାଉଥିଲା । ତାକୁ ଭାରି ହାଲୁକା ଲାଗୁଥିଲା । ସେ ଭାବୁଥିଲା, ସେ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । କାଠିକୁଟାର ବଛଣା ଭିତରେ ସେ ତାର ଗୋଡ଼ ଟିକିଏ ସଳଖାଇ ଦେଲା । ମାଆ ବି ତା ଉପରୁ କାହିଁକି ଟିକିଏ ଘୁଷି ବସିଲା । ତା ଟିକି ଟିକି ଗୋଡ଼ ଉପରେ ଅଣ୍ଟା ଡକେଇ ଡକେଇ ମାଆ ତାର ଗୋଡ଼କୁ ସିଧା କରିଦେଲା । ସେ ଉପରକୁ ଟିକିଏ ଚାହିଁଲା । ଅକାର କାହିଁକି କମ ଜଣାଗଲା । ସେ ଆଖି ବୁଜି ପକାଇଲା । ଟିକିଏ ମାଆ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ପୁଣି

ଉପରକୁ ଚାହିଁଲ । ମା ତାର ଯେମିତି ତା ମନର କଥା ବୁଝି ପାରିଲା । ତା କୁନି ଚେପା ନାକରେ ନିଜର ନାକକୁ ଲଦି ଦୂର ଦୂର କହିଲା—
 “ଧନ ମୋର କେତେ ଦୂରୀଆର ହୋଇ ଗଲାଣି । ହେଉ, ଟିକିଏ ଆଉ ଥଣ୍ଡା ଧର । କୋ ଡେଣାରେ ଭଲ କରି ପର ବାହାରି ଯାଉ । ମୁଁ ତଳେ ଉଡ଼ିବା ଶିଖାଇ ଦେବି । ଡେଣା ଭାଙ୍ଗିବାର ବାଗବରଗ ସବୁ ବଳେଇ ଦେବି । ତୁ ସରଗରେ ବୁଲି ବୁଲି ନୂଆ ନୂଆ ଜିନିଷ ଦେଖିବୁ । ତୁ ଏଠି ସିନା ଅନ୍ଧାରରେ ପଡ଼ିଛୁ । ଦୁନିଆକୁ ବାହାରି ଗଲେ ସେଠି ଆଜି ସବୁବେଳେ ଅନ୍ଧାର ନଥାଏ । ସରଗରେ ତୋପା ତୋପା ଗୋଲ ଜହ୍ନର ଆଲୁଅ ବୋହି ପଡ଼ୁଥିବ । କୁନି କୁନି ତାର ସବୁ ଆଖି ମିଟିମିଟି କରି ତଳେ ଗେହ୍ଲା କରିବେ । ମୁଁ ତଳେ ଭଲ ଭଲ ଦରବ ତୋ ସାଙ୍ଗରେ ଘୁରି ଘୁରି ଚାଲିବି ଦେବି । ତୁ ଖାଲି ବଡ଼ ହୋଇ ଯା । ତୋ ହୃଦରେ ଟିକିଏ ତାକତ ଆସୁ ।” ମାଆ ତାର ଖୋଲ କଡ଼ରୁ ଖଣ୍ଡେ ପାକଲ ପିଜୁଳ ଆଣି ତା ଥର ଭିତରେ ଗୋଟି ଦେଲା । ସେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଥଣ୍ଡେ ଚଳାଇ ତୋକି ଦେଲା । ଆଃ, କି ମିଠା ! ସେ ଭାବନେଲା, ସେ ଦୁନିଆ ଦେଖି ନେବ । ଦୁନିଆଟା ଭାରି ମିଠା ।

ଗଛ ତଳେ କଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ହୃଦେ ହୋ ହୋଇ ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ି କଲେ । ମାଆ ପେଟତଳେ ଶୋଇ ଶୋଇ ତାକୁ ବି ଟିକିଏ ନିଦ ଆସି ଯାଇଥିଲା । ସେ ସପନ ଦେଖି ଯାଉଥିଲା । ଖାଲି ଦୁନିଆର ସପନ । ଚାରିଆଡ଼େ ଖାଲି ମିଠା ପିଜୁଳ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ବିଛେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ସରଗରୁ ଗୋଲ ଜହ୍ନ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁଛି । ଚଳକୁଳ ଅନ୍ଧାର ନାହିଁ । ହସରେ ତା ଥଣ୍ଡେ ଖୋଲିଗଲା । ଗଛ ତଳୁ ପାଟି ଶୁଣି ସେ ଉଠି ପଡ଼ିଲା । ଚାରିଆଡ଼େ ଖାଲି କଟି କଟି ଅନ୍ଧାର । ତା ମନଟା ଗଟା ହୋଇଗଲା । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆଲୁଅର ସପନ ଦେଖି ଉଠିଛି । ମାଆ ତାର ଖୋଲ ମୁହଁରେ ବସି ଡେଣା ଖୋଲି ଝାଡ଼ି ଦେଇଥିଲା । ସେ ତାଙ୍କ ଗୁଡ଼ିଲା—“ମାଆ, ମୁଁ ଆଜି ଦୁନିଆ ଦେଖିବି । ଜହ୍ନ ସାଥରେ ଖେଳିବାକୁ ମୁଁ ଆଜି ନିଶ୍ଚେ ବାହାରି ଯିବି ।” ମାଆ ତାର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସି ତାକୁ ପେଟ ଆଡ଼କୁ ଟାଣିନେଲା । ସେ ମାଆର ପେଟତଳୁ ଖସିଗଲା । ତାକୁ ଅନ୍ଧାର ମୋଟେ ଭଲ

ଲଗୁନଥିଲା । ମାଆ ହସି ହସି କହିଲା—ଦୁନିଆକୁ ତୁ ଆସିବୁ । ତୋ ଦୁନିଆକୁ ତତେ ଯିବାକୁ କିଏ ମନା କରୁଛି । ଦୁନିଆକୁ ବଡ଼ ହୋଇ, ଖୁବ୍ ବଡ଼ିଆ ହୋଇ ନଗଲେ ଦୁନିଆ ତତେ ଠକାଇ ନେବ । ଟିକିଏ ଥଣ୍ଡା ଧର । ଆଉ କେତେଟା ଦିନ । ମୁଁ ବଳେ ବଳେ ତତେ ନେଇଯିବି । ତୁ ଏଇଠି ଶୋଇଥା । ମୁଁ ଯାଉଛି । ଦୁନିଆର ଡାକରା ଆସିଲାଣି । ଧନକୁ ମୋର ଶ୍ରେକ କରିବନି । ମୁଁ ଯାଉଛି, ତୋ ଲାଗି ନୂଆ ନୂଆ ଜନସାଥୀଣି । ତୁ ଜନ୍ମା ପାଟି କରିବୁନି ।” ମାଆ ତାର ଥଣ୍ଡାରେ ଟିକିଏ ପାକୁ ଖୁମ୍ବି ଦେଇ ଗେହ୍ଲା କରି ବସାରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ବସା ଦୁଆରେ ଟିକିଏ ଅଟକି ଯାଇଁ ତାକୁ ପୁଣି ବୁଝିଲା । ମାଆ ବୁଲିଗଲା । ସେ ଆଖି ବୁଜିଲା । ଆଖି ବୁଜି ବୁଜି ଦେଖିଲା ଦୁନିଆ ଉପରେ ଆଲୁଅ ବଢ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଆଲୁଅର ଦୁନିଆ ତାକୁ ପିଜୁଳି ଦେଖେଇ ଯିବାପାଇଁ ଇସାରା ଦେଉଛି । ତା ଆଖି ଲାଗି ଲାଗି ଆସୁଥିଲା । ସେ ଦେଖୁଥିଲା ଡେଣାରେ ତାର ତା ମାଆଠାରୁ ବେଶୀ ପର ବାହାରି ପଡ଼ିଛି । ସେ ଜନ୍ମ ଦେହରେ ପକ୍ଷି ଦଶଦଶ ହସିହସି ଉଡ଼ିଉଡ଼ି ଯାଉଛି ।

ତା ଗୋଡ଼ ଏଣିକି ଶକ୍ତ ହେଇ ଗଲାଣି । ସେ ଠିଆ ହୋଇ ପାରୁଛି । ଡେଣାରେ ତାର ପରସବୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଅଙ୍କୁରି ଆସୁଛି । ଦୁନିଆ କଥା ଭାବି ଭାବି ମନ ତାର ବାଇଆ ହେଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ତା ଦୁନିଆର ଖିଆଲରେ ଜନ୍ମ ଆଲୁଅ, ପାକଲ ପିଜୁଳି ଖାଲି ଖେଦ ହେଇ ଯାଉଛି । ଏଣିକି ସେ ସବୁବେଳେ ଖାଲି ବିଟଳ ଦେଉଛି । ମାଆ ସାଙ୍ଗରେ ଲଗାଉଛି । ସେ ବଡ଼ ହେଲାଣି, ସେ ଦୁନିଆ ଦେଖିଯିବ ।

ମାଆ ସେଦିନ ତା ଅଝଟ ପଣିଆ ଦେଖି ପଡ଼ିଲୁ କରି ତାକୁ ଖୋଲି ମୁହଁକୁ ଆଣିଲା । ସରଗର ବୁଦକୁ ଥଣ୍ଡା ବଢ଼େଇ ଚାନ୍ଦିଲ ଦେଲା । ଆଖି ତାର ଝଲସି ଉଠିଲା । ଅଃ, କି ସୁନ୍ଦର ! ସେ କେଡ଼େ ଅନ୍ଧାରିଆ ଜାଗାରେ ପଡ଼ି ହେଉଥିଲା । ମାଆ ଡେଣା ସାଙ୍ଗରେ ଡେଣା ମେଲଇ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଖଣ୍ଡି ଉଡ଼ା ଦେଲା । ସେ ଏଡ଼ାଳରୁ ସେ ଡାଳକୁ ଗଲା । ପକ୍ଷି ତାର ଘୋଲେଇ ହେଇ ପଡ଼ିଲା । ଗଛର ସବା ଉପର ଡାଳକୁ ଗୋଟାଏ ଦମରେ ଉଠିଗଲା । ସେ ଜନ୍ମିଆଡ଼େ ବୁଝିକି

ସେଠି ବସି ରହିଲ । ଡେଣାରୁ ତାର ପରାଣ ଆସେ ଆସେ କମି ଆସୁଥିଲା । ଜହ୍ନ ଦେହରୁ ଝିପି ଝିପି ହେଇ ଆଲୁଅ ବସି ହେଇ ପଡ଼ୁଛି । ସେ ଭାବିଲା ଥଣ୍ଡା ମେଲ କରି ସେଥିରୁ ମେଥାଏ ଯିବିବିବା । ମାଆ ଆସି ଏତକବେଳକୁ ତା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ତାକୁ ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ ଖୋଲ ଭିତରକୁ ନେଇଗଲା ।

ଥରେ ଦିନବେଳେ ମାଆ ତାର ଟିକିଏ ଦୁମେଇ ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଖୋଲ ପାର ହେଇ ଚାଲି ଆସିଲା । ଇସ୍, ବାହାରେ କେତେ ଆଲୁଅ । ସେଦିନଠୁ ଆଜିର ଜହ୍ନଟା ଖୁବ୍ ବଡ଼ ହେଇ ଦାଉ ଦାଉ ହେଇ ଜଳୁଛି । ସେ ଚାହିଁଲା । ଆଖି ତାର ଯୋଡ଼ି ଉଠିଲା । ବାପରେ ବାପ କେତେ ଆଲୁଅ । ଉପର ଡାଳରୁ ବଣିଛୁଆ ଦୁଇଟା ବାହାରି ଆସି ଏ ଡାଳରୁ ସେ ଡାଳକୁ କୁଦି କୁଦି ଯାଉଥାନ୍ତି । ମାଆ ସାଙ୍ଗରେ ତାଳ ପକାଇ ଗୀତ ବୋଲୁଥାନ୍ତି । ପୁା ମନ ଭାରି ଖରାପ ହେଇଗଲା । ତା ମାଆଟା ବଣିମାଆ ଭଳି ସେତେ ଭଲ ନୁହେଁ । ତାକୁତ କାହିଁ ଇମିତିକା ବଡ଼ ଜହ୍ନ ତଳେ ଗୀତ ବୋଲେଇ ଶିଖେଇନି । ସେ ଗୀତ ବୋଲି ବୋଲି ବଣିଛୁଆ ପାଖକୁ ଗଲା । ବଣିଛୁଆ ଦିଟା ଡର-ଗଲେ । ସେମାନେ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କ ମାଆ ଆସି ପୁକୁ ଖୁସି ପକାଇଲା । ପୁା ପାଟି ଶୁଣି କୁଆଟେ କା' କା' ଡାକ ଗୁଡ଼ି ଛୁଟି ଆସିଲା । ପେଟୁ ମାଆର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେ ବାହାରକୁ ଧାଇଁଆସି ଆପଣା ଖୋଲ ଭିତରକୁ ପୁକୁ ଟାଣି ନେଇଗଲା । ମାଆ ଉପରେ ମେରୁଛୁଆ ବେଜାଏ ରାଗିଗଲା । ତା ମାଆ ସବୁ ଭଣ୍ଡାର କରି ଦେଲା । ରାଗରେ ସେ ମାଆକୁ ଦିଗୁରି କାମୁଡ଼ା ବି ଦେଲା । ଖୋଲ ପାରହେଇ ପଳାଇବାକୁ ବସିଲା । ତାକୁ କାହିଁକି ଏମିତିକା ବଡ଼ ଜହ୍ନ ଦେଖେଇ ଦେଇନି ବୋଲି ମାଆକୁ ଦାଲକିବାକୁ ବସିଲା । ମାଆ ତାକୁ ବୋଧ ଦେଇ ବୁଝାଉଁ ବୁଝାଉଁ କାନ୍ଦକରି କହିଲା—“ତୁନି ହୋ'ରେ ପୁଅ, ପାଟି କଲି ଦେ । ସେ ଜହ୍ନ ନୁହେଁରେ ବାପ, ସେ ହେଉଛି ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଆମ ଦୁନିଆରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ଆମେ ଅନ୍ଧାରର ଜୀବ । ଜହ୍ନ ଧ ସବୁଦିନେ ଆସିବନି । ଆମ ଭାଗରେ ଅନ୍ଧାର ପଡ଼ୁଛି । ଆମେ ଅନ୍ଧାରରେ ରହିବା । ନ ହେଲେ ଆମେ ମରିବାରେ ବାପ ।”

ସେ ମାଆର କଥାରେ ଶୁଣିଗଲା । କାହିଁକି ସେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦୁନିଆକୁ ଯିବନି ? କାହିଁକି ସେ ଆଲୋକର ରାଜ୍ୟରେ ନବୁଲବ ? କିଏ ସେ ଇମିତି ତାକୁ ହଇରାଣ କରିବାକୁ ନିୟମ କରିଛି ? ସେ ତମ ତମ ହେଇ ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲା । ମାଆ ତାକୁ ପେଟ ତଳକୁ ଟାଣି ଆଣିଲା । ମାଆ ପେଟରୁ କେତେଟା ପର ସେ ରାଗରେ ଥଣ୍ଟାମାର ଉପାଡ଼ି ପକାଇଲା । ମାଆ ତାର ଖାଲି କାନ୍ଦଲା । ମାଆ କାନ୍ଦୁଛି, ସେ ଫେରି ଆସିଲା । ବସା ସେ ପାଖରେ କୁଆଗୁଡ଼ାକ ପାଟି କମ୍ପାଉଥାନ୍ତି । କାହିଁକି ସେ ପୋଡ଼ା-ମୁହଁ ସୂର୍ଯ୍ୟକଥା କହି ପୁଅର ମୁଣ୍ଡକୁ ବିଗାଡ଼ି ଦେଲା ବୋଲି ପେରୁମା ହାଇପି ସାଇପି ହେଉଥିଲା । “ଆମେ ଅନ୍ଧାରର ବାସିନ୍ଦା । ଆମେ ଅଶୁଭର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ । ଆମେ ଦୁନିଆର ଅନ୍ଧଶାପ । ଆମେ ଆଲୁଅ ଖୋଜିଲେ ମରିବା । ଆଲୁଅର ରାଜତ୍ବରେ ଆମକୁ ଶିକାର କରିବା ପାଇଁ ଆଲୁଅ ପୁଅମାନେ ଟାକକ ବସିଛନ୍ତି ।” ମାଆ ତାର କହୁଁ କହୁଁ ଖାଲି କାନ୍ଦଲା । ମାଆକୁ ବୋଧ ଦେଉଁ ଦେଉଁ ସେ କହିଲା—“ମାଆ ତୁ ଟିକିଏ ଅପ୍ପ ଧର । ମୁଁ ବଡ଼ ହୁଏଁ । ଆଲୁଅ ରାଜ୍ୟକୁ ମୁଁ ତତେ ଅଲବତ୍ ନେଇଯିବି । ମୁଁ ସବୁ ଶତ୍ରୁକୁ ମା ନିପାତ କରିଦେବି ।”

ସେଦିନ ମାଆ ପୁଅ ଦିନଶ ଆମ୍ବଡ଼ାଳରେ ବସିଥାନ୍ତି । ଆକାଶରେ ଜହ୍ନ ନଥାଏ ! ପେରୁ ଛୁଆକୁ କିଛି ଭଲ ଲାଗୁ ନଥାଏ । ହଠାତ୍ ପାଖଦରର ପାକ ଦେଇ ଆଲୁଅ ଦିଶିଲା । ପେରୁ ଛୁଆର ମନ ଉଲ୍ଲସି ଉଠିଲା । ସେ ପାଟି ଖୋଲି ଗୀତ ପଢ଼ିବା ଧଇଲା । ଦର ଭିତରୁ କଡ଼ା-କଡ଼ା କଥାରେ କିଏ ଗାଳି ଦେଲା—“ଉଠୁଛୁନା ପୋଡ଼ା ମୁହଁ ସେଠୁ । ପିଠା ଖଡ଼କା ପଚେଇ ଦାଗି ଦେବି ଯେ ବୁଝିବୁ । ଦୁର୍ଦ୍ଦୂର୍, ତତେ ହୋଡ଼ାବାନ୍ତି ଖାଉ ।” ପେରୁମାଆ ଛୁଆ ମୁହଁରେ ଥଣ୍ଟା ଲଗାଇ ଆଉ ପାଟି ନ କରିବାକୁ କହିଲା । ପେରୁଛୁଆ ଶୁଣିଗଲା । ବାଃ, ଆଲୁଅକୁ ଶର ଭିତରେ ଆପଣା ସମ୍ପତ୍ତି ଭଳି କାରବାର କରିବେ । ଆଲୁଅକୁ ଦେଖି ଆମେ ଟିକିଏ ଖୁସି ହେଲେ ଗାଳି ଶୁଣିବୁ ? ନା, ତା ହେବନି । ସେ ଝରକା ଭିତରେ ପଶି ଆଲୁଅକୁ ଛଡ଼ାଇ ଆଣିବାକୁ ବାହାରିଲା । ମାଆ କାନ୍ଦ ବୋବେଇ ତାକୁ ସେଦିନ ଫେରାଇ ଆଣିଲା ।

ସଞ୍ଜପରେ ଘରୁ ବାହାରିବା ଆଗରୁ ସେ ତାର ଡେଣା ଦୁଇଟାକୁ ଭଲକରି ସେଦିନ ଦେଖି ନେଲା । ତାର ସବୁ ପର ଉଠି ଯାଇଛି । ଗୋଡ଼କୁ ସିଧା କରି ଦୁଇଗୁଡ଼ି ଥର ନାଟଗଲା । ବେଶ ଶକ୍ତ ଅଛି । ଥଣ୍ଡକୁ ଗଛ ଖୋଲ ଦେହରେ ବାଡ଼େଇ ଦେଲା । ଖୁବ୍ ଟାଣ ହୋଇ ଗଲାଣି । ସେ ଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ଶୁଣିବ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଖୋଲରେ ବସି ରହିଲା । ସେ ଆଉ ଘରକୁ ଫେରିବନି । ସେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦେଶରେ ଚାଲିବ । ସେ ଆଲୁଅକୁ ଦଖଲ କରିବ । ସେ ଶସ୍ତ୍ରର ମୁହଁମୁହିଁ ହେଇ ମୁକାବିଲା କରିବ ।

ରାତି ପାହି ଆସିଲା । ଦିଗ୍‌ବଳପୁର ତଳଆଡ଼ ନାଲିଖରର ପିତକାଶ ଉପରକୁ ଉଠିଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ଆଲେକର ଏହି ପ୍ରଥମ ପ୍ରବେଶକୁ ସେ କେବେ ଦେଖି ନଥିଲା । ସେ ଆଖି ଖୋଲି ଆଲୁଅର ଏ କଳସବୁଡ଼ା ଉତ୍ସବକୁ ନିଜକୁ ଭୁଲି ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଶହଶହ ଚଢ଼େଇ ଗୀତ ସାଙ୍ଗରେ ଡେଣାର ଭାଙ୍ଗି ପକାଇ ଉଡ଼ିଗଲେ । ତାରି ଶହ ଶହ ଜାତି ଭାଇ ଆଲୁଅରେ ଚାଲି ଚାଲି ଖାବନର ସ୍ବାସୁ ଚାରିବେ, ଆଉ ସେ ଡରିମରି ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସଢ଼ି ସଢ଼ି ମରିବ ? ନା, ତା ମନ ଦମ୍ଭରେ ପୁରି ଉଠିଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆସେ ଆସେ ଉପରକୁ ଉପରକୁ ଉଠୁଥିଲେ । ଦିନର ଆଲୁଅ ବେଶୀ ବେଶୀ ଜଳ ଉଠୁଥିଲା । ଏଡ଼େ ବଡ଼, ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଆଲୁଅର ପୃଥିବୀରେ ତାପାଇଁ କଣ ଟିକିଏ ଜାଗା ନାହିଁ ? ନା, ସେ ଆଜି ମନପୁରା ମଉଜ କରିବ । ସେ ଆଜି ଦୁନିଆକୁ ଜଣାଇଦେବ, ସେ ମଧ୍ୟ ଆଲେକର ପୁଅ । ତାର ମଧ୍ୟ ଏ ରାଜ୍ୟରେ ଦାବି ଅଛି ।

ସେ ମନଛକ୍କା ଚାରିଆଡ଼େ ଚାଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଆଖି ମେଲଇ ଦୁନିଆର ହରେକ ଦରବ ଟିକିନିଖି କରି ଦେଖିଲା । ହଠାତ୍ ପଛଆଡ଼ କିଏ ତାକୁ ଆଘମଣ କଲା । ସେ ଚାଲି ପଡ଼ିଲା । ମାଆ ସେଦିନ ତାକୁ ତାର ଶତ୍ରୁବୋଲି ଚିତ୍କାର ଦେଇଥିଲା । ଏଇମାନେ ତାଙ୍କଠି ଆଲୁଅକୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇଛନ୍ତି । ସେ ମଧ୍ୟ ଥଣ୍ଡକୁ ସଜାଡ଼ି ନେଇ କୁଆଟା ଉପରେ ଚଢ଼ାଉ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । କୁଆଟା ପ୍ରତିରୋଧ କରୁଁ କରୁଁ

ତା ଜାତି ଭାଇଙ୍କୁ ଡାକ ଗୁଡ଼ିଲ । ଦଳ ଦଳ କୁଆ କା' କା' ର
ରେରେକାର ଦେଇ ମାଡ଼ି ଆସିଲ । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ମଜଭୁତ ଦଳ ଆଗରେ
ସେ ରହି ପାରିବନି ବୋଲି କୁହି ପାରିଲ । ଆଗରେ ଦିଶୁଥିବା କୋଠା
ଘର ଆଡ଼କୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଡେଣା ହଲାଇ ଛୁଟିଗଲା । କାନ୍ଥର
ଗୋଟାଏ ଗ୍ରେଟ ଗଲାବାଟ ଦେଇ ସେ ଗଲଗଲା । ଘରର ଭିତର ପାଖ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ପଶିଗଲା । ବାହାରେ ଏଣେ କୁଆ ଗୁଡ଼ାକ ଭେଳା ଭେଳା
ହେଉଥାନ୍ତି । ସେ ଟିକିଏ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ନସି ପସିଲ । ଟିକିଏ ସୁବିଧା ମିଳୁ,
ଶୟର ଦଳ ଭାଙ୍ଗିଯାଉ, ସେ ବି ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇ ଜାଣେ । ସେ
ଆଜି ଆଲୁଅ ରାଜ୍ୟରୁ ତାର ପାଉଣାକୁ ଆଦାୟ କରିବ । ସେ ଅନ୍ଧାରର
ଅଭିଶାପ ନୁହେଁ । ସେ ଆଲୁଅର ସନ୍ତାନ । ସେ ଆଜି ଆଲୁଅକୁ ମନମାନା
ନିଶ୍ଚୟ ଉପଶୋଗ କରିବ ।

କୋଠାଘର ଭିତରେ ପଲଙ୍କର ମୋଟା ଗଦି ଉପରେ ଧନଙ୍କର
ଧୀରୁମଲ୍ଲ ଶୋଇଛନ୍ତି । ଭୁଡ଼ା ଭୁଡ଼ା ହେଇ ଜରର କମ୍ପ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ
ମାଡ଼ି ଆସୁଛି । ଧୀରୁମଲ୍ଲ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଜରର ବିରା ଛୁଟିକା
ଭିତରେ ପିଟି ଛୁଟି ହୋଇ ସେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଚିତ୍କାର ଗୁଡ଼ୁଛନ୍ତି ।
“ଦେଖ, ସୋରଷ ତେଲରେ ଯେମିତି ଅଣିଭାଗ ଅଗସ ମିଶେ । ହଁ, ମଦନା
ବାର୍ତ୍ତା ଉପରେ ଆଉ ଯେପରି ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର କେଣ୍ ଦାୟର ହେବ ।
ଶଳାର ଭଉଣୀ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଭାରି ସଜା ଦେଖାଇ ହେଉଛି । ମୁଁ ଟିକିଏ
ଶରଧାରେ ହାତ ପକେଇ ଦେଲି ବୋଲି ଶାଳୀ ମାଇକନା ମତେ
ମାରବାକୁ ଉଠୁଥିଲା । ଶୁଭୁଛି, କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ଯାଏଁ ଶୁଣା ପଠାଇ
ପ୍ରିୟମିତ୍ର ବଲ୍ଲରୁ ପାକଲ ଧାନ କାଟି ଆଣ । ପଇସାକୁ ପରବାୟ ରଖନ ।
ପାଠ ଦିଅନ୍ତର ପଡ଼ୁଛି ବୋଲି ଶଳା ମତେ ନମସ୍କାର କରିବନି । ଏଠି
ଆସି ଶୁଣ, ଶହେ ଭରି ଚୋର ଅର୍ପି ମ ଦେବ ବୋଲି ସେ କଲିକତା
ବଙ୍ଗାଳୀ କହି ଯାଇଛି । ତାକୁ ଟିକିଏ ଆଖି ରଖିଥିବ ।”

ଏଇମାନେ ଆଲୋକ ରାଜ୍ୟର ନାମଯାଦା ଲୋକ । ଏକ ପାଇଁ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କର ସବୁଦିନେ ଆଲୋକ ଦିଅନ୍ତି । ପେରୁଛୁଆ ଆଖି ଖୋଲି

ଭଲ କରି ରୁଣ୍ଡିଲ । ହଠାତ୍ ଧୀରୁମଣ୍ଡଳ ବଜଣା ପାଖରୁ ଜଣେ ଆଲୋକ
ରଙ୍ଗର ସଙ୍ଗେଟ ସଜାକର୍ମୀଙ୍କ ଆଖି ପେଶୁ ହୁଅ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ।

“ଅଶୁଭ, ଅଶୁଭ, ମହା ବରପାତ ଯୋଗ । ଘରେ ଭଲିକ
ବସିଲା । ମାଲକ ବେମାର ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।” କର୍ମୀ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ି ପାଟି
କମ୍ପାଇଲେ । ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବା ବାଉଁଶ ଆଣି ବରପାତ ପେଶୁ ହୁଅକୁ ଖେପି
ଖେପି ଚଡ଼ି ଦିଆଗଲା । ଦୁଇଟିଯାକ ଡେଣା ତାର ଜଗମ ହୋଇଗଲା ।
ସେ କଷ୍ଟେମକ୍ଷ୍ଟେ ଡେଣା ଟେକି କୋଠା ଉପରେ ବସିଲା । ଗଛ ଉପରୁ
କେତେଟା କୁଆ ଆସି ଚଢ଼ାଇ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । କୁଆଙ୍କ ପାଟି ଶୁଣି
ଜଣେ ଶୁକର କୋଠା ଉପରକୁ ଯାଇଁ ବାଡ଼ିରେ ପେଶୁ ହୁଆଟି ଉପରେ
ପାହାର ଲଗେଇଲା । ହୁଆଟା ତଳକୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ପେଶୁଟା ବସିଛି
ବୋଲି କୋଠା ଉପରେ ମେଷାଏ କୁଟା ଜାଳ ହଳଦୀ ପାଣିରେ ନିସାଇ
ଦିଆଗଲା । ଯାହା ହେଉ ଅରିଷ୍ଟ କଟିଗଲା ।

କୁଆପଲ ଅଶକ୍ତ ପେଶୁହୁଆ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କଲେଇ ଦେଲେ ।
ପେଶୁହୁଆଟିର ଡେଣା ମୂଳରୁ ଥୋଳା ଥୋଳା ରକ୍ତ ଥୋପି ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେ
ଥରେଉପରକୁ ରୁଣ୍ଡିଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଶୁଭ୍ ଉପରେ ଯଥସ୍ଥ ଆଲୁଅ ଦେଉଛନ୍ତି ।
ଶୁଭ୍ କଷ୍ଟରେ ଉଠିପଡ଼ି ସେ ତା ବସା ଆଡ଼କୁ ମୁହଁକଲା । ଖୋଲିଯାଏ
ଉଠି ପାରିଲାନ୍ତି । ଗଛମୂଳେ ପଡ଼ିଲେ । ମାଆ ତାର ପୁଅ ଆସିନି ବୋଲି
କାଲୁବାଲୁ ହୋଇ ରୁଣ୍ଡି ବସିଥାଏ । କଣ କରିବ ? ଦିନଟାଲେ ହୁଆଟା
କେଉଁଠି ଆଣ୍ଡା ନେବ ? ମାଆର ମନଟା ଏଣୁ ଚେଣୁ କରି ଭାବି
ଗୋଲେଇ ଘାଣି ହେଉଥାଏ । ପୁଅର ପାଟି ଶୁଣି ମେ ଗଛ ମୂଳକୁ ଯାଇଁ
ଆସିଲା । ପୁଅକୁ ରକ୍ତ ସୁଖୁବୁଡ଼ି ଦେଖି ପାଟିରୁ ଜାର କଥା ବାହାରିଲା
ନ । ପେଶୁ ହୁଆଟି ଥରେ ଉପରକୁ ରୁଣ୍ଡିଲା । ଗଛ ଉପରେ ବସିହୁଆ
ସବୁ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଗୀତ ବୋଲୁଥିଲେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆକାଶ ଦିଗରୁ ଆଲୁଅ
ହୁଅବା ଉପରକୁ ଖସାଇ ପକାଉଥିଲେ ।

ପେଶୁହୁଆ ମାଆକୁ କଳେ ଡାକି ମାଆ ଗୋତରେ ମୁଁ :
ଗୋତେ ଗଡ଼େଇ କହିଲା—“ମାଆ, ତୁ କାନ୍ଦିଲା । ମୋର ଆଉ କିଏ

ହେଲେ ତାକୁ କହିବୁ, ତାଙ୍କ ଘର ଆଲୋକ ସଙ୍ଗେ ଜୟ କରିବାକୁ ପାଇଁ
ସାରପରି ମରିଛି ।”

ପେଟୁଆଟି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଆଖି ବୁଜିଦେଲା ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କ ଦୁନିଆ ଉପରେ ବେଶୀ ବେଶୀ ଆଲୁଅ ବୁଢ଼େଇ
ଦେଉଥିଲେ ।
